This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

T 49 r

MAGDALENE THORESEN

ROMANER OG FORTÆLLINGER

ANDET BIND

MAGDALENE THORESEN

ROMANER OG FORTÆLLINGER

FOLKEUDGAVE

ANDET BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN 1904 KRISTIANIA

Trykt hos J. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover).

MAGDALENE THORESEN

SOLEN I SILJEDALEN

OG

BILLEDER FRA VESTKYSTEN AF NORGE

FOLKEUDGAVE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN KRISTIANIA

Trykt hos J. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover)
1904

SOLEN I SILJEDALEN

(1868)

Nov.16.07.377 Free Cin. Coll. .54 S

178013

FØRSTE KAPITEL.

Det var en solblank Høstdag med Rimfrostens fine Konglespind over Skovbunden og en enkelt liden senfødt Blomme hist og her paa en solvarmet Houg. Blæsten nappede Blad for Blad af den mangefarvede Løn og den bleggrønne Poppel og hvirvlede dem hen langs Lien, mens Furuen nikkede og nejede sig under det hurtige Rusk, som for igjennem dens mørke Top. Oppe paa en lav Fjeldaas stod en Jente bøjet og pillede sig et Tyttebær hist og her imellem Lynget, hvor det sad gjemt bort efter den store Indplukning, og naar hun havde tømt den ene Tue, sprang hun nedover til en anden. Omsider tyktes det som hun var led af denne store Umage for saa ringe en Løn; thi hun rejste sig, rettede Ryggen og skyggede med Haanden for Øjnene, mens hun saa udover Dalen.

Som hun stod der og maalte Afstanden, var det, ligesom hun var uens med sig selv om det næste Skridt. Hun var høj og rank, men hun var skrantet af Vækst; thi hun var et Vaarskud endnu, lidt fordreven maaske, men der var desuagtet i hele hendes Skikkelse en Forudsigelse af en sjelden Livsfylde. Hendes smalle, fastformede Ansigt var lidt blegt og alvorligt, og Synet keg lidt lysræd frem af de store halvblaa Øjne; men Smilet kom saa let, det kom altid, naar Nogen talte til hende,

og med det kom Farve og Liv. Hun blev da mere samlet i sit Væsen, Øjets Farve dybere, og Synet hvilede med en underlig frygtsom Fasthed paa den Talende, ja det saa næsten ud som om hun vilde grandske efter i Sjælen, om Meningen ogsaa fulgte med Ordet, og dog havde hun aldrig i sin korte Levetid tvivlet om dette eller mistænkt Nogen.

Pludselig fór et stærkere Vindkast hen over Fjeldryggen og drev Løvet imod hende, en Kramsfugleskare strøg skvaldrende hen over hendes Hoved, og en Kraake skreg arrigt ud fra den nære Furuskov. Da fór Vilterheden op i Jenten, hun slog og fægtede omkring sig med begge Arme mellem det flagrende Løv, lo saa det klang henover Aasen, og da Ekko bar Lyden af en fjern Hauking imod hende, satte hun selv i at hauke med en tynd klingende Røst, som Gjenlyden, lidt haanende, bar med sig, tyndere og tyndere, fra Fjeld til Fjeld, indtil den døde hen langt, langt borte ligesom Lyden af et bristende Glas.

Men i det Samme sprang hun fra Sten til Sten nedover Fjeldet. Blæsten rev og ruskede i hendes korte gule Haar, der tykt og kruset, og lidt trodsigt, bar sig ned over Nakken, og viste, hvergang det løftede sig, at denne var præget med stor Fasthed, og havde, saa fin og fager den end var, en Vilje til at bære Hovedet oppe foran det, Sindet ikke kunde bøje sig for. Omsider stod hun stille foran en afhøstet Rugaker. Paa den anden Side Akeren var der en Grind, hvorfra en smal Bygdevej snoede op over mod et stort hvidmalet Vaaningshus, omgivet af en hel Del mindre Udbygninger paa gammeldags Maade. Fjeldet, som Gaarden laa tæt ind under, var skovdækket, og Lien laa busket og fager i Halvkreds nedover mod de veldyrkede Akere. Der var ingen stenet Ur i Nærheden med en stønnende Fos, og ingen gold Udmark i fjern Skimten, som bar Vidne for haardnakket Modstand i Naturen, eller livstærende Slid hos dens Dyrker, det Hele var et Billede paa bred

og magelig Velstand, hvor Arbejdet og Lønnen mødtes i et lige Forhold.

Op til Grindstolpen stod en Unggut lænet med Ansigtet vendt imod Gaarden; han havde staaet der allerede en god Stund, som hensunken over et Sjælesyn. Han saa ikke ud, som han hørte Stedet til, og heller ikke som kom han langvejs fra; han havde det faste, afsluttede Præg, som den faar, der midt i Ensomheden er sig selv nok, og midt i Myldren staar alene. Hans Ansigt var præget stærkt af en sygelig Aands-Overmodenhed; det saa næsten ud, som det tilhørte en Vanfør, og som om dets stærke Udtryk vare formede af Naturen, mens hele Legemets Udvikling forøvrigt stod stille. Men det var langtfra saa. Gutten var høj og spæd af Vækst, og han stod, uagtet han hvilede sig, med muskelfast Rejsning. Han var endnu i tidligste Ungdom; men Ubøjeligheden stod som et halvhundredaarigt Livsmærke paa hans Pande, i hans mørke, luende Øjne og om hans fast sluttede Læber; den løftede baade Haand og Fod, ja den ordnede saa at sige Faldet af hans Haar, der laa ned over Nakken, sort, jevnt og glat, som en viljesluttet Masse — men ogsaa uden den varme, fugtige Glands, som kommer af Sjælens Gjennemdugning.

Han havde slet ikke mærket sig Jenten, som stod ligeoverfor ham paa hin Side Rugakeren, og det, uagtet hun var kommen styrtende til og var standset brat. Han havde set ufravendt op mod Gaarden, og han var ikke med Synet paa et Sted og Tanken paa et andet.

»Er det Dig, Knut«, brød det som en Sang ud af Jenten, og hun satte med det Samme afsted hen over Akeren lige mod Grinden.

Der gled et Smil henover Guttens Ansigt; men det var ikke det, Naturen havde ment med et Smil, det gav hverken Skjønhed eller Glæde, det blev snarere en Vrængning efter det. »Kjendte Du mig igjen?« spurgte han til Svar. Og det klang som en Advarsel mod Jenten, ikke at tage den Ting saa glædeligt.

»Ja det var vel saa«, lo hun, »Du er nu ikke vokset fra Kjendsel endnu . . . det er ikke fuldt to Aar siden jeg saa Dig sidst, og da . . . Nej, nej, saa Du ser ud! Du er nok baade syg og lej?«

»Aaja«, sukkede han, »der er Skjel til det. Præsten er død og ligger i Jorden . . . Døden er opslugt til Sejer!«

»Aa Gud! og han var jo saa godt som Far for Dig, han«, udbrød Jenten og blev pludselig alvorlig.

»Jeg har nu vær't hos ham i seks Aar«, føjede Gutten til. »Han lærte mig Guds Ord og Herrens Formaning.«

»Gud ske Lov, Du har rette Fa'ren Din endnu ilive!« sukkede Jenten.

»Ve over dem, som leve sig selv til Død«, svarte han.

»Stakkers Præsten!« blev hun ved, »var han svært syg?«

»Herrens Naade tændte en Ildslue paa hans Leje.«

»Huf! jeg skjønner ikke slig Snak . . .« afbrød hun utaalmodigt, »var det saa, at der kom Ild i Sengen hans?«

Gutten løftede sine mørke Øjne og saa paa Jenten med en saadan Stilhed og Kulde i Synet, at hun veg tilbage fra ham og saa til Siden.

»Herrens Ild fortærer ikke Legemet, men Sjælen«, sagde han strengt.

»Jeg liker ikke, Du snakker paa den Maade«, bad hun og saa ham mildt op i Ansigtet.

»Du er et Syndens Barn, Inga«, truede han.

»End sige et Syndens Barn!« udbrød hun forarget og kastede det trodsige Haar tilbage fra Kinderne. »Ja det skulde han Far høre!«

»Hvordan staar det til med Plejefa'ren Din?« spurgte Gutten og smilede lidt til Jentens Vrede. »Er han lige snil med Dig?«

»Ja«, fór det ud af hende som en Jubel, og Vreden svandt med det Samme. »Der er ikke Maade paa, saa snil han er!»

»Det var bra!« svarte Gutten lidt lettere. »Kanske er han saa snil, at jeg faar Lov til at bli'e Vinteren over her paa Sønstelien, naar jeg snakker vel med ham? . . . Jeg havde saa halvt om halvt tænkt at faa en liden Skole igang her i Siljedalen . . . Den Skolemester, som er her, blir snart gammel . . . og heller ikke forklarer han Guds Ord paa rette Maaden.«

»Ja, det var vel saa, at Du kan bli'e Vinteren over her« lo Jenten »Du kan bli'e Sommeren med!« Og saa rettede hun kjækt paa sig, og Haaret fik det dristige Fald. »Men det er ikke nok at snakke vel med'n Even, Du faar snakke vel med Konen hans og.«

»Aa har han giftet sig!« udbrød Gutten. »Ja ja, jeg faar snakke godt for Plejemo'ren Din og, da.«

»Ja a!« triumferede Jenten, »og bra fint og godt faar Du snakke med hende . . . for Plejemo'ren min, det er mig selv!« og dermed saa hun paa ham, som hun havde skjænket ham et Kongerige.

»Er Du forrykt, Jente!« raabte Gutten. »Du snakker som det var Dig, der var Konen hans.«

»Ja, er det ikke, saa er det saa godt som det var... Det skal ikke drage langt ud . . . Naar Søndag kommer, faar Du se hvem der blir Kone paa Sønstelien!« lo hun og keg ham drillende ind i Ansigtet.

»Skal Du giftes med Even Justesen paa Sønstelien, Du? . . . Plejefa'ren Din?« spurgte Gutten; men hvert Ord sprængte sig frem som et Skrig.

»Gud og Fader!« klynkede Jenten, »hvor Du skræmmer mig, Knut, tror Du jeg vil lyve for Dig?«

Gutten tav og gispede efter et Aandepust. Saa sank han op til Grinden med lukkede Øjne og det saa ud, som om han døde langsomt hen fra Hoved til Fod.

»Knut!« skreg Jenten og greb ham i Armen med et hurtigt Tag. »Jeg mener, Du dør!«

»Dør!« fór Gutten op og saa paa hende med et vildt Blik.

»Nej Du faar ikke skræmme mig slig«, bad hun og skjalv tilbage for ham. »Du skal bare ikke være ræd for Even, han siger nok ikke nej, han! Jeg kan be' ham om alle Verdens Ting.«

»Aaja det er vel saa« stønnede Gutten.

»Tænke sig til, Knut, at han gifter sig med mig, som ikke ejer det, Gud har skabt, og som hverken har Far eller Mor«, vedblev hun, og hendes milde Øjne fyldtes af Taarer, mens Guttens Ansigt ligesom overdroges med en skinnende Bleghed af Haan og Had.

»Hvem er det, som har sagt Dig det?« spurgte han.

»Aa jeg kan nu vel skjønne Sligt af mig selv«, svarte hun stødt.

»Farvel!« bød Gutten raskt og gik.

»Vil Du ikke være med op og snakke med'n Even?« spurgte hun efter ham, »Jeg véd saavist, at han siger ikke nej til Dig.«

»Rydder Vejen! siger Herren,« vendte Gutten sig med truende Haand imod Gaarden. Til Inga saa han ikke mere, og var i næste Stund skjult af en fremspringende Fjeldknude, hvor Vejen fra Sønstelien førte ind i Siljedalen.

»Jeg skjønner ikke Gutten«, udbrød hun til sin egen Forklaring. »Sidst, han var her paa Sønstelien, var han saa snil og godslig, at der var ikke Maade paa . . . Han fulgte efter mig, hvor jeg saa gik, han var som en Bro'r. Men det er denne Præsten, som har skjemt ham ud, han er saa fuld af Ord . . . jeg skjønner ikke et af dem, jeg!«

Og dermed gav hun et Kast med Nakken, der føjede sig til hendes Ord, som en Efterskrift, hun vilde ikke skjønne dem selv, om hun kunde. Saa vankede hun langsomt og nynnende op over Vejen til Gaarden, tog forunderligt lange, skjødesløse Skridt, slængte med Armene, og saa om sig paa alle Ting med et saa tanke-

løst Blik, at hver Gjenstand gled Synet forbi, som hørende en anden Verden til. Stunden efter satte hun sig ned paa en gammel Huggestabbe, der laa henslængt paa Tunet, men saa fast omvokset af Græs og andet Ukrud, at den lignede Roden af et fældet Træ. Her sad hun lidt sammenhuget, som om hun fulgte en Tanke; men paa en Gang rækkede hun Haanden ud og brød en liden grøn Gren af en Urt ved Siden og pirkede dermed en gammel Hund ind i Øret, som laa og sov bag Huggestabben, og hørte ikke op, før den viste Tænder og knurrede imod hende, da gav hun den et Snert over Snuden, rejste sig leende op og gik ind i Svalgangen.

Her stod Døren paa Klem ind til Kjøkkenet. Inga stak listig Hovedet ind gjennem Døraabningen og nikkede til en mørkhaaret Jente, som stod ved Ildstedet og kogte Brim, og som skinnede mørkerød i Heden.

»Du har nok sagt: »frit for mig,«« lo Jenten mod hende.

»Even har sagt, jeg skal ikke røre mig til Nogenting« sa'e Inga og lo til.

»Noget for Noget,« sa'e Bjørnen, »den tog Guttens Øre for Labben,« fniste Jenten og trillede Tvaaren rundt paa Grydekanten.

»Ha ha ha!« lo Inga højt, slog Døren til, og drog syngende ind i Storstuen ved Siden af.

Her laa paa et stort Kaffebord hele Brudestadsen. Den store Stue var i Firkant, og mange Vinduer førte Lyset ind i Rummet. Solen sank ned mod den skovkantede Aas, og de samlede Straaler brød sig paa Ruderne og funklede hen over Brudekronen og de mange følvforgyldte Smykker, som laa udbredt over den hvide Dug. Inga var traadt syngende ind; men den stærke Glands, den højtidelige Stilhed i Stuen betog hende, og hun blev staaende ved Døren, sky og forvirret, som om hun for første Gang var i et stort og fornemt Lag. Efter hendes Mening laa her Alverdens Rigdom udbredt

foran hende, og uagtet hun ikke havde et Glimt af Skjøn paa, hvad Rigdom egentlig vilde sige i stærk Forstand, hun forstod hverken dens Almagt eller dens Afmagt, saa grebes hun dog af en indvortes Skjælven, som for noget Stort, hun ikke var mægtig. Men denne Banghed fløj over hendes tankeløse Glæde, som en Flaggermus Vejen til den næste Trætop — en liden Sangfugl er bleven skræmt — men Kvit! Kvit! Kvivit! følger hurtigt bagefter, og der er Glæden igjen!

Inga gik halv sky hen over Gulvet, da løftede hun pludselig Ansigtet, og stod foran et Spejl. Hun var saa nær bleven ræd for sig selv, men da der jo ikke var Noget at ræddes for, saa smilede hun til den gamle Kjending derinde i Glasset, rettede lidt paa sig og rejste Skuldrene; »vel var nu det, at hun var saa højvoksen, naar hun skulde bære den store skinnende Brudekrone, der borte!« Og saa fulgte det hurtige Kast og den dristige Rejsning med Nakken, og Haaret glindsede i Solrødmen som frynset Guld. Hun vidste ikke rigtig, hvorfor hun blev saa glad! thi hun saa i denne Stund ikke andet end sig selv; men hun blev gladere og gladere, hun lo til Spejlet, og Spejlet lo til hende igjen. Solen funklede paa Glasset, og i dets dunkle Grund tænde hver Straale et tifoldigt Gjenskin, som Inga stod midt i. »End, naar hun nu fik al Stadsen der borte paa sig til!«

Og saa vendte hun sig fra Spejlet og gik hen til Bordet. Hun skjalv lidt paa Haanden, da hun tog hen i Brudekronen; thi det var jo en hellig Ting! Men Stunden efter stod hun dog foran Spejlet igen og løftende Kronen op over Hovedet; det var ikke let at faa den til at staa fast ved egen Hjælp, og da den endelig sluttede sig tung og sikker omkring Panden, sank Armene ganske rystende ned, og hendes Ansigt blussede som Solrødmen paa en Sky.

Da kom atter den uhyggelige Banghed over hende; »var der Nogen?« Hun keg sig om, næsten som en

Tyv. »Nej, det var bare Pratet og Madstellet, som suste hidover ifra Kjøkkenet . . . og saa var der en stor Flue, som slog mod Ruderne der borte.«

Og dermed vendte Inga sig om til Spejlet igjen, og skiftede Smil og Nik og straalende Øjekast med den vakre Bruden!

»Saa her er Brudeskue!« skreg en gammel, tør Røst fra en af Vindusruderne hen mod hende.

Jenten fór sammen med et Skrig og vendte sig efter Lyden. Tæt ved hende, men udenfor, stod en Kjerring med Næsen lige mod Ruden, og da hun fik Jenten Ansigt til Ansigt, satte hun et Par Øjne paa hende, saa stikkende, saa truende, og ilde spaaende, at Inga stod rodfæstet af Skræk og rørte hverken Haand eller Fod.

»Du kan ikke vente Tiden ud, Du,« skreg Kjerringen igjen, og dermed drog hun sig bort fra Vinduet, satte Stokken frem for sig, hastende langs med Husvæggen og hen om Hjørnet, som om det gjaldt at fange En i Flugten. Et Par Minutter efter aabnede hun Døren til Storstuen og stak Hovedet nikkende ind mod Jenten.

Godt Mod — godt Mod!

snøvlede hun, halv syngende og halvt talende:

Der er Fald for Fod.
Der er Galgenfrist,
Der er Konglelist.
Der er Laas for Mund,
Over Muddergrund.
Der er Løgn for Øje,
Der er godsligt Føje.
Der er blygsomt Lag,
Over Ulvetag.
Der er Venneraad,
Der er Øglegraad,
Der er Satans Magt
Over Kirkepagt . . .

»Skjønner Du den Visen?« spurgte hun, og saa gav hun Jenten et Nik til og gik. Men efter et Par

Skridt hen over Svalen, stod hun stille foran en Tanke, og det af en hel modsat Natur; thi hendes Ansigt overgjødes af en saa stor Mildhed, at selv den tørre, vejrbidte Hud fik et Glimt af livsfrisk Let. Saa vendte hun sig raskt mod Døren og aabnede den igjen, og med et dybt medlidende Blik hviskede hun halvlydt hen mod Jenten, som endnu stod bleg og forskræmt med Brudekronen paa Hovedet, mere lig et Sonoffer end en Brud:

»Tag Fristen, Vorherre gi'r Dig, Barn! . . . Gaa og klæd paa Dig den usleste Armods Fillen, Du ejer, og tænk paa Mor Din.«

Saa lukkede hun Døren stilfærdigt til igjen og gik hen over Tunet uden at ændse Nogen, og uden at svare paa Hilsen og Tilraab.

Stunden efter var hun inde paa en liden Fjeldsti, og forsvandt i den graanende Fjernhed, hvor den ene Skygge tog den anden.

Inde i Storstuen stod endnu Inga, og det saa næsten ud, som hun ikke vidste noget Raad med sig selv. Kjerringens Ord havde rejst Uhyggen omkring hende og Bangheden i hendes Sind, men Forstanden til at greje dette, havde hun ikke. Hele Ordstrømmen var gledet hende forbi, som Natskygger med Overtroens Skræmsel, der var kun en Yttring, som fik Lys og Klarhed over sig i Jentens Tanke, det var den: at hun skulde søge op Armodsfillen og tænke paa Mo'r sin. Den forstod hun; men Virkningen af denne Forstaaen, blev en hel anden end den, Kjerringen havde ment.

Den løftede efterhaanden op for hendes Sjæl Alt, hvad Plejefaderen havde gjort for hende, stakkers fattige Barn hun var! Og nu foruden det, som allerede var givet, kom det, at han tog hende ind til sig, som sin Hustru, og gav hende en slig Ære og Højhed . . . »Ja Tak og Velsignelse skyldte hun ham til sin sidste Stund.« Og saa løftede hun Brudekronen af sit Hoved,

og stillede den med rystende Hænder paa Bordet igjen mellem de andre Smykker, strøg Haaret tilbage fra Ansigtet og saa hen over Altsammen med et taarefuldt og taknemligt Blik.

Men nu var Solen dalet, og den daarende Glimmer af Gjenskin og Blink var slukket. Langs Fjeldaasen svang de mørke Furutoppe hid og did i Blæsten, lig tunge Tanker, der mødtes og veg tilbage, og mødtes igjen uden nogensinde at forklares, kun løftende og sænkende sig i den samme tunge Vanes Takt. Paa Bordet stod Brudekronen mellem Sølvkjederne og de forgyldte Skuemynter, tung som en Pengevægt, og nedover Bordkanten hang Forklædet og Skjortelivet ved Siden af det røde Skjørt, forunderlig livløst! . . . Inga var jo fast opsat paa at se sig glad paa Altsammen, men der var kommet Skræmsel i Sindet, det første Suk af en bange Anelse var draget, et ukjendt Aflukke i hendes Natur var aabnet, hun var ikke den, hun var for en Time siden, saa listede hun hen over Gulvet og ud af Døren uden at se sig tilbage; thi hendes Hjerte bankede, og det lød for hendes Øren, som Nogen fulgte efter hende.

Men just som Jenten tren bleg og rystende ud fra Svalgangen, kom Even Justesen bred og sikker frem paa Dørhellen, som førte til Dagligstuen fra en mindre Indgang paa den anden Side af Bygningen. Det var en lav, storlemmet Skikkelse. Ansigtet var skinnende rødt, og Haaret stod tykt og kruset omkring en bred Pande. Kinderne vare tykke og kjødfaste, men Munden hang ligesom i løse Muskler, og de tykke Læber bevægede sig hurtigt fra Udtryk til Udtryk, og fortalte i et Øjeblik den hele Række af urene Bevægelser, som Sindet og Sandserne fostrede. Hvad Mundens Træk forraadte, fik hurtigt sin Stadfæstelse i Øjet; den hele øvrige Skikkelse tav med hvad den vidste. Even Justesen var seksti Aar gammel, men der var endnu et Glimt af Ungdom i hans Ansigt, og naar de tykke Læber havde

skiftet Udtryk, fra dyrisk Voldsomhed op gjennem alle Grader af en raa Livsopfattelse, kunde der tilslut spille frem et Smil af en forunderlig Magt; den var ogsaa dyrisk; men den havde i Ungdomstiden kunnet fange Sjæle nok, kanske som Slangen fanger en liden Sangfugl, der skriger og slaar med Vingerne af Skræk, men vil dog fanges!

Even nikkede hen til Gjenten, og skræmt, som hun var, blev hans venlige og vinkende Blik ligesom et tændt Lys, der hurtigt skinnede ind i Sindet og forjog Skyggerne. »O!« udbrød hun glad og løb lige mod ham, og smøg sig saa sky og mild ind til ham, at havde han blot ejet en Gnist af Aandens rene Liv i sig, da havde han løftet hende op paa sin Arm, og kaldt hende Barn for Gud og Verden, og han havde sagt i Sjælens Løndom: »hav Fred for mig!«

Men Even drog hende med sig ind i Stuen, satte hende paa Bænken ved Siden af sig, strøg med de tykke Hænder hendes viltre Haar ifra Panden, godsligt og kjærtegnende, og tog hende tilslut helt over i Favn, mens hun smilte og lo til ham, og kjendte sig saa tryg, som i Guds Arm.

Saa gik denne Dag; den næste var Løverdag, og Søndag skulde Brylluppet staa. Jenten drev omkring og saa paa den store Tilstelning, kom af og til hen mod Storstuen, men vovede sig ikke mere did, og stred forfærdeligt med den evig lange Dag. Endelig fik da ogsaa den Slut, saa umuligt det end syntes, og den stille Nat tog hende ind til sig, og gav hende den sidste stille Uskyldshvile, før Dagen oprandt, der skulde slaa Barneleken isønder for en Gang i Tiden maaske at føje Stykkerne sammen over en renere Klang.

Søndag randt endelig op over Egnen, kold og klar med Høstsolens bleggule Glands. Fra det tidligste Gry havde Alle været oppe paa Sønstelien. Meget skulde endnu stelles til; thi mange Gjæster ventedes, og Folk, som kom langvejs fra, skulde blive Natten over paa

Gaarden. Det varede heller ikke længe, før det ene Kjøretøj efter det andet rullede ind i Gaarden, og snart stod hele Tunet fuldt, og Prat og Latter klang igjen fra alle Rum, hvor Mennesker kunde færdes.

Even Justesen stod allerede tidligt i fuld Brudgomsklædning paa Stenhellen foran Hovedindgangen og saa udover mod de Kommende, og uagtet Ansigtet skinnede højrødt, og de dybtliggende Øjne plirede frem mellem Kindposerne og forraadte Tankens Graad, var hans hele Lag dog saa værdigt og sikkert, at selv den mundkaadeste Ungdom holdt Smilet til en ærbødig Hilsen, og bød sit: Lykke til! med god Vilje. Thi »var det nu slig, at Jenten vilde det, hun gjorde, saa var der jo ikke Noget at sige paa den Ting — Var hun nøjet med ham, saa kunde nok altid den, som stod udenfor, være lige nøjet . . . Men var det nu bli't til Gilde, saa skulde det og være Gilde, som satte Mærkedag! Og var nu saa sandt Vielsen og det Stellet slut . . . Hej hop sa'n, lige godt sa'n! Nej Gu' gifter jeg mig ej saa braat sa'n!«

Dette blev Ungguttens Tanke ved Ingas og Even Justesens Bryllup, og med den mødte han længer op paa Dagen hver Jente, som kom imod ham, og han satte et saa listigt Øje paa hende, at det var, som han vilde sige: »Du skal ikke være lej for dette — der er flere slige Kar'e, som gir en Gaard i Bytte!«

»Huf!« sa'e en liden Jente med et bredt, rødsprængt Ansigt og en lav Pande. »Huf! jeg vilde ikke ha'e ham for to Gaarde!«

»Nej,« lo Gutten og snoede sig rundt paa Hælen. »Du tog En for en Plads!«

Saa kjørte Brudeparret ud af Gaarden. Inga sad lykkelig i de skinnende Smykker og saa sig om med barnligt Smil og Tanke; thi der var jo bare Glæde, hvor hun vendte sig hen, bare Smil for Smil og Nik og gode Ord. Og i Kirken var Alting saa vakkert, saa stille og højtideligt. Hun hørte saa vel efter hvert Ord,

Præsten talte, det kom jo fra Gud selv; men efterhaanden trængte der sig dog andre Tanker imellem, der glimtede noget Blankt frem for Synet, et Spejl stod skinnende foran hende og hun saa sig selv lys og fager med Kronen over det gule Haar; men hurtig gled hele Brudeskuet væk fra Synet, ligesom jaget af et Vindkast, og et blegt Barndomsminde keg frem mod hende fra den mørke Spejlgrund. Det var en liden ussel Stue, hvori Ingenting stod uden et udslaaet Bord midt paa Gulvet og paa dette en sort Kiste. Selv stod hun i den aabne Dør, til hun pludselig følte sig baaret op af en Arm, mens Laaget blev løftet af Kisten, og med Fingrene i Munden, og med rædde, stive Øjne saa hun ind i Moderens døde Ansigt.

Da fór det igjennem hende som et iskoldt Gys, og hun trykkede sig tæt op til Even, og da hun Stunden efter, som Skik var, skulde række ham Haanden, mens Præsten læste Eden op og hun bekræftede den, ligesom den, der underskriver en Forpligtelse med paaholden Pen, og selv hverken kan læse eller skrive, da var der en Tanke, som holdt fast over alt det, hun lidet skjønnede, det var den, at han havde taget hende ud af Armod og Nød, og det skulde hun aldrig glemme ham. Og derpaa svor hun i Hjertet, mens hun keg sky og ræd op til Præsten; thi hun vidste, at tre Gange gav han et lidet Nik, og hvergang, det kom, skulde hun passe vel paa, at hun svarede »Ja« og ikke »Nej«, men derfor svarede hun ogsaa »Ja« saa det hørtes, forat Ingen skulde tro, at hun havde glemt Ordet.

Endelig var da Sagens alvorlige Side klaret. Vognene rullede ud over fra Kirken, og lod den staa tilbage med, hvad den vidste; thi paa alle Ansigter læstes alene den Tanke: Nu skal det gaa løs! Og der var heller Ingen, som svigtede, da Tanken blev Ord, og Handlingen fulgte efter.

Det led ud over Kvelden, og Lystigheden øgede paa. Bruden gik glad omkring imellem Gjæsterne, og

hun vat rent fortumlet af alle de vakre Ord, hun hørte, og af alle de Smil hun mødtes med. Her lo hun til En, der nikkede hun til en Anden, saa kastede hun et Ord til den og saa til hin med slig klar og syngende Lyd i Stemmen, at der var ligesom en fager Musik i hendes Nærhed.

Even Justesen derimod holdt sig i Ro. Han sad i Højsædet for Enden af det lange Bord med en Række af pratende Mænd og Kvinder omkring sig, og hele hans tunge Lag vidnede for, at havde han givet god Mad og Drikke til Andre, da havde han ikke ladet det gaa sin egen Mund forbi. Hans oppustede Ansigt var i denne Stund mørkerødt og alle Trækkene ligesom stivnede under en lav Indskydelse. Ved Siden af Even, men paa langs med Bordet, sad hans Halvbroder, Jakob Tværbo. De havde havt én Moder, men hver sin Fader, derfor var Jakob en uformuende Mand, medens Even sad i stor Velstand, og uagtet han var Even Justesens eneste levende Slægtning, lod han dog Jakob sørge for sig selv, og gav ham ikke andet Tilhold hos sig, end hver Uvedkommende, som besøgte Sønstelien, fik. Der var stor Natur-Lighed mellem Even og Jakob. Den samme hykleriske Snedighed laa til Begge; men Forholdene havde maget det saa, at de maatte gjøre et forskjelligt Brug af dem, og deraf fremkom en stor Ulighed i det Ydre.

Der var i Evens omposede Øjne en blinkende og vinkende Blidhed saalænge han vilde vinde Noget; men der skjød pludselig en haard, kold Glands henover dem, som drev Spot med det Vundne, eller og en hæslig Pliren, som vanærede Alt. Jakob derimod sank sammen i den ene Side med et saa kristeligt ydmygt Lag, baade ved Fordel og Tab, at medens de Fleste tog sig iagt for Even, gik Alle uden videre ind paa det med Jakob. Han saa heller ikke paa Noget, som en Ting for sig, hans vandgraa Øjne gled jevnt hen over Alt. Naar Nogen blev rost i hans Nærhed, da stemte han altid i

med og udtalte Rosen med de samme Ord, som de Andre; men fra dette begyndte han at vende og dreje lidt paa Fortjenesten, og det slog aldrig fejl, at den under hans godslige og velmenende Behandling tilslut fik et slidt og tilsmudset Udseende, og da sendte han den endelig fra sig med et Suk, som begyndte med den Enkeltes Synd og endte i Arvesyndens Bundløshed, og saa føjede han blidelig til at »Alle havde Fejl, og Alle saa fattedes dem jo den Ros, En skulde have for Gud . . . Aaja!«

Egentlig kunde det dog ikke siges, at Jakob talte Ondt om Nogen; men vist var det, han holdt ikke ud, at der var et Menneske til, som han ikke vidste noget Ondt om. Han trængte paa sin Vis et stort Samfundsliv. Dem han ikke fik liste sig til et lidet Fejltrin hos, eller idetmindste hos en af deres Nærmeste, saa der dog kunde hænge Lidt uden paa, dem hadede han; men dette Had kom af, at han paa denne Vis ikke kunde drage dem over til sig, og var i Grunden ligesom hin Naturuvilje, hvormed de forskjellige Racer betragte hinanden.

Anderledes var det med Even. Han søgte ikke op Andres Fejl til en Skjærm for sine egne, han hadede heller ikke en brav Mand; men han mødtes altid med det Ringe hos Enhver, og der var Ingen saa brav, at ikke Even Justesen kastede Tvivl over ham med et Ord eller en Tanke. Fra dette Standpunkt rejste han sit Hovmod. Mens altsaa Jakob gled som en Snog omkring Alt og over Alt, talte efter Skriften og levede efter Naturdriften, gav Intet og modtog Intet, var Even med de samme Drifter i Væsenet meget større baade i Natur og Levesæt. Han foragtede Rub og Stub; men han gjorde det aabenlyst. Han vidste, hvad han kunde faa for Penge fra Præsten til Skriveren og nedover, og hvor han mødte Kulde og Uvilje, der tænkte Even med et Grin til Siden: at han var nok ikke kommet langt nok ned i Lommen sin den Gang!

Der var nu desuagtet et underligt Samhold mellem Brødrene, de kjendte hinanden fra Grunden af, og de mødtes noksaa venligt; men de havde aldrig talt sammen i Enrum, og naar de i Andres Nærhed en og anden Gang skiftede Ord, da kom det aldrig lige til, men fra en Side. Og dette var helt igjennem Brødrenes Forhold.

Nederst for Bordenden sad en gammel Kjærring med Albuerne paa Bordet og Ansigtet hvilende i begge Hænder. Dette var Guri Fladhoug, Enke efter Johan Fladhoug, som var død for mange Aar siden. Hun hørte ikke hjemme i Siljedalen, men hun boede desuagtet ikke langt borte, hun havde et lidet Hus paa den anden Side Fjeldet, og derfra havde hun selv fundet sig en Snarvej til Siljedalen. Det var hende, som havde skræmt Bruden ved den selvtilfredse Brudeprøve, og nu sad hun her i Brudelaget som selvbuden Gjæst. Men dette var hun heller ikke tilsinds at skjule for Nogen, derfor bar hun ogsaa Hverdagsklædningen, der saavist var sine ti Aar gammel, og derfor havde hun en aaben Nistebom ved Siden af sig med Lefser i, som hun af og til gnavede løs paa, og altid med saamegen Spektakel som muligt, for at Alle kunde se og mærke sig, at Guri Fladhoug selv havde Maden med; thi hun tog ikke Mad af Nogen, som hun ikke likte — og Even Justesen likte hun ikke. Dette betalte han nu hende tilbage med samme Maal og kanske med et Overmaal. Guri Fladhoug var det eneste Menneske, Even hadede; thi med hende kom han ingen Vej. Han kunde ogsaa have hadet Broderen, hvis ikke denne havde bøjet af for ham; som det nu var, blev det kun til det, at han ligesom en glubsk Hund, sad færdig til at hugge i Jakob ved den mindste Bevægelse imod Friheden. Med Guri var det helt anderledes, thi hun var ubestikkelig paa alle Hold, han kunde tage hende fra hvad Kant han vilde, hun havde en Torn ude, som han stak sig paa.

Som hun nu sad der for Bordenden og bredte sig med trodsigt Lag lige foran ham — ikke fordi hun var trodsig af Natur, men fordi hun vilde være det — vidste de saa vel, hver for sig, at de sad som Fiende mod Fiende. Hun slængte de smaa gnistrende Øjne imod ham som Knivsod, men naar han sendte et ondt Blik imod hende igjen, da fór en tyk Blodstrøm op over hans Pande, og det saa ud, som hver Aare skulde springe. Dog dette Forhold var der igrunden Ingen, som mærkede; Guris Lag var vel kjendt. Hun var altid opsat paa at hugge sig fast med Næb og Kløer i alle de Ting, som kom for i Stunden, være sig hvad det vilde. Gud hjælpe den, der gik og dækkede sig til med det, som skinnede i Øjnene, hun skulde nok finde sig frem, hvor Fillen hang. »Ud i Dagen med Armoden, saa en kan vide, hvad En har at stelle sig med. Der er mangen bra Fille, som kan nyttes, naar En faar se, hvad Slag den er af.« Og deraf kom da hendes Uvilje imod at tage Mad eller Husly af Nogen; thi den Mand, hvis Mad hun spiste, havde hun ingen Magt over — »hun vilde ikke betale Maden med falsk Snak.«

Men midt i Hadet fór et haanende Smil over Even Justesens tykke Ansigt: »han havde det, han havde! Jenten var hans Kone, nu kunde der ikke siges om igjen.« Saa løftede han Kruset og tømte det, imens Skummet stod op over Næsen paa ham, og saa rækkede han det nyfyldt til Mons Haldorsen, som sad ved hans højre Side; thi dette var hans nærmeste Kjending og Ligemand i Gods og Ære.

»Kan hilse Dig ifra Bunden!« lo Even til ham.

»Bror min mener det«, føjede Jakob til og krummede sig ydmygt over imod Mons Haldorsen, »at fulde Maal gi'er lange Drag, han er nu den Mand, som kan vise Vej, sa'en!«

»Skal se til at slaa Følge,« svarte Mons og kneb det ene Øje til, mens han satte Kruset for Munden og tømte det i dybe Drag. Og saa keg han rundtom sig

med et Blik, som en synkende Mand, der griber en holdfast Ting.

»Til Maade er hver Mands Ret«, slængte Guri op imod dem, »Padden bare fylder sig, den . . . tvi!« Og saa spyttede hun til Siden.

»Vi fattes Alle den Ros, vi skulde have for Gud,« sukkede Jakob, og sank ned i Puden. »Men saa er nu Even bra Mand I'el.«

»Jeg mener det, jeg og«, føjede Mons til og snøftede lidt. Der var altid et vist Sted i Rusen, hvor han snøftede, og hvor Graaden var nær. »Den Dagen idag tør nok vidne for ham, den«.

»Ja den tør vidne«, gjentog Jakob og bukkede sig ligesom i Bøn, »Hvo kan sige: jeg haver renset mit Hjerte, jeg er ren af min Synd, siger Salomo . . . Aaja!« Og dermed skjød han med et Sideblik forbi Broderens haanende Smil.

»Bror min er Mand, som ved, hvor Ordet staar,« udbrød Even og plirede hen til Mons, idet han tog et nyfyldt Krus og tømte det med langsomt Drag. »Naa«, vedblev han og satte Kruset fra sig. »Sligt kan være vel nok, det hjælper altid et Stykke bort over Vejen; men saa er det nu Mands Værk, som skal klare det, det gjælder.«

»Aaja mæn har Even Ret,« sagde Jakob og vendte sig til en aldrende Kone, som sad ved Siden af ham og smilede til Allesammen, »Even er Mand, som virker baade i Lidt og Stort . . . Men, som der staar: »Der er mange Anslag i en Mands Hjerte.««

»Ha ha!« lo Guri fra Bordenden, »nu har jeg set det med, at to Ravne hugger ud Øjnene paa hinanden!«

Even tog sig i dette med et lidet Støn, og saa vendte han sig til Mons med blideste Ansigt. »Aaja, Gud ske Lov for denne Dagen! . . . Det kom ret som kastet over mig . . . Stakkels Barn! hun har nu været paa Sønstelien, fra hun var liden, og Synd var det,

om hun skulde staa uden Hjem, naar jeg faldt fra. For det er vel saa at min Tid er kort!« Og dermed tørrede Even sig hen over Øjnene og blinkede stærkt med Øjelaagene. Det var næsten, som han søgte at gjemme Rovfugleblikket væk, saa det ikke skulde forraade, at han tænkte at leve, til han blev hundrede Aar, mindst!

»Haa, haa!« lo Kjærringen, gnavende paa Lefsen.

»Ja mæn kan Bror dø med Fred,« vendte Jakob sig lidt kaut mod Guri, »han tog Jenten, da hun ikke ejede Fillen paa sig, og ikke Mad i en Nøddeskal. Mor'en til hende havde ikke været saadan imod ham, at han havde Skyld paa sig for hende . . . Nu er Inga rigeste Kone i Siljedalen, jeg mener der er stelt godt for hende . . . men saa er der jo det, at Ondt og Godt drager ihob. »Djævlen gaar jo omkring som en brølende Løve, og søger efter, hvem han kan opsluge.««

»Had'en bare slugt ham godt og vel, Far!« lo Guri og slikkede Fingrene efter Lefsen. »Men det er med sligt Skrap, at han glæfser i det, men kaster det fra sig igjen, og derfor vokser det op og breder sig ligesom Neslefrøet.«

Da fór Vreden op i Even som en Hvirvelvind, og han hug den knyttede Næve ned i Bordet foran sig, saa baade Krus og Fade dandsede omkring ham. »Det høres paa Ordet dit, Kjærring, at Du er ubuden Gjæst, og da er det vel, Du holder Dig nær ved Døren.«

»Tag Dig i det, Even Brudgom, Sinnet sprænger paa, og Blodet dit er svartlet!« lo Kjærringen. Men hendes Øjne skjød Ild, og nu var hun saa opsat, at hun skyede Ingenting. »Jeg kjendte en Gang en Gut,« hvæste hun op mod ham. »Det var en lej Gut! Han havde sligt Fante-Lag, at han drog Kvindfolk efter sig saamange som han vilde . . . der var nu Jenten paa Krogslien, hun tog sig Livssot af den Ting. Saa var det Søster til 'en Jon i Kleven, aajo, Aar drog sig hen,

Livsmodet kom og gik, tilslut tog hun Gamlingen borte i Lildalen til Mand . . . usselt Liv det!«

»Jeg mener, en faar se efter Bruden,« afbrød Even med tvungen Latter, idet han rejste sig op. Men der kom en saa pludselig Tyngsel over ham, at han sank ned paa Bænken igjen uden Modstand, og keg uvilkaarligt ned til Guri med et ræd Blik.

»Det var vel, Du satte Dig igjen, Even Brudgom,« blev Kjærringen ved. »Nu skal jeg haste paa med det, jeg vil sige, jeg faar drage et Par Jenter forbi.«

Jakob smilede lidt haant og vilde rejse sig; men saa tog han sig sammen i Ydmyghed og blev siddende.

»Saa var der Sigrid, Mor til Bruden, Stakker! hun havde ikke bedre Skjøn, hun heller, i Førstningen; siden efter kom det. Nu var det vel saa, at han havde taget hende; men da var det, hun Ingeborg blev draget op af Elven, og der var nok dem, som kunde berette, at hun havde taget Døden for Skammen, og at den leje Gutten, som jeg kendte, var Skyld i den Ting . . . Da kom Sigrid til mig og sa'e det, at hun vilde ikke rede Brudesengen sin paa en Andens Grav. »Det er ogsaa tryggest, at Du la'er det være,« sa'e jeg, »for En kan aldrig vide, hvad Trold der kan smutte ind i og lægge Yngelen sin i Halmen« . . . Saa slog hun op med Gutten, og da blev han sint . . . men nu har han rejst Brudesengen sin paa hendes Grav, han . . . for hun giftede sig siden med en bra Husmandsgut og døde i Armod. Da tog han, den leje Gutten, hendes eneste Barn til sig, og det var en Jente. Han gjorde Vel mod hende; men da hun var vokset op, saa fager og fin, som en Engblomme i Solen, da tog han og giftede sig med hende . . . Og idag holder han Bryllup!«

Der var efterhaanden kommet en uhyggelig Stilhed over alle dem, som sad omkring Bordet, de vidste hverken om de skulde blive eller gaa; thi Alle kjendte Even igjen i hendes Beretning; saa skottede de op til Brudgommen for at se hvordan han tog sig i dette,

men Even sad i en søvntung Døs og saa ned for sig, og det syntes næsten, som han var borte fra Altsammen. Da tog en Kjærring et Glas med Vin fra Bordet og rækkede det leende hen til Guri, for at sætte en Slutning paa denne Uhygge; men hun stødte det fra sig uden et Ord og gik med det Samme hen over Gulvet til det Sted, hvor Bruden stod leende mellem Gutter og Jenter, og lyste af den højeste Lykke.

»God Dag Solblomme!« bød Guri og saa op til til Bruden med sit vemodige Syn . . . »Er Du saa glad, Guldet mit?«

Inga fór lidt sammen og saa ræd ned paa Kjærringen. Hun havde selv i det tankeløseste Møde med hende taget sig en liden Skræmsel. Sligt kom da af det stikkende Blik den Gamle slængte imod hende; men nu stod Guri og keg hende saa mild og sjælegod op i Ansigtet, og der var en saa stille talende Sorg i de gamle Træk, at hun forskrækkedes paa en hel anden Maade. Der kom en Forvirring over hende, som hun aldrig før havde kjendt, og hun var saa nær bristet i Graad. Men i det Samme gjorde en vakker Unggut et Kast fra Siden af hen mod hende.

»Guldet mit!« gjentog han efter Kjærringen. »Sol skal Du hedde, Sola skinner paa Heja! . . . Du er Jenta mi' eja!« Hu! og saa slog han et Hallingkast forbi Bruden og tilbage mod hende igjen, »Sola i Siljedal, Hu!« Og atter fór han rundt med Hop og Kast omkring Bruden.

»Kom skal jeg vise Dig Solskin fra oven af,« lo en stor Gut med et tørt Lag, og i det Samme greb han Gutten med sine brede Hænder ind i Siderne og svang ham op over sig og lod ham gaa rundt som et Sold. Saa lagde han ham flad ned foran Bruden, smilede lidt til hende og gik langsomt hen over Gulvet igjen, mens Gutten fløj op som en Bold og truede efter ham.

»Hver har det paa sin Maade,« lo Guri og saa

ud, som hun aldrig havde gjort andet end le og godsnakke.

»Der er Brudgommen i Guttelag,« udbrød den blide Kjærring. »Ja mæn orker han at sno rundt ligesaa godt som baade den og den!«

»Aajo,« brummede Guri forarget, »han har det paa sin Maade, han og . . . Men saa har han nu, hvad de Andre ikke har, han har Retten, tvi!« og det var, som om hun spyttede ham fra sig.

Der fløj en tyk Rødme over Ingas Ansigt ved denne Tale, og hun vendte et sky Blik mod den Side, hvor Even holdt sig. Da kom just Brudesvendene til og greb ham i Kaadhed under hver sin Arm, og leende og ravende med Vildskab i Ord og Fagter stevnede de lige imod Bruden.

»Her er Brudgommen din!« hilste de og slap Even med det Samme.

I dette Øjeblik var han sig selv; thi han havde tabt Evnen til at tøjle Glubskheden i sin Natur. Han var lige ved at stupe fremover mod Bruden; men han tog sig i det med en tykmælet Latter, bredte Favnen imod hende og saa hende ind i det barnesky Aasyn med sine plirende Øjne. I samme Stund sprang Døren op for hendes umodne Bevidsthed, og som Lynet ned fra Skyen stod det for hende, hvad en Brudgom var. Hun veg tilbage fra ham som fra en aaben Grav, uagtet hun for det ydre Synet selv sank sammen som et Lig.

Even havde i denne Stund intet andet Skjøn end det dyriske, og det var just det, som viste ham Vej til at forstaa Brudens Vigen. Men fra dette Skjøn forstod han og sin Ret, og med en kort Latter, der lignede et Hyl, styrtede han sig lige mod hende — men Even Brudgom laa i samme Stund som en tung Klump paa Gulvet, rammet af et Slag.

Der kom en hurtig Standsning i Vildskaben, og selv den mest omtaagede Sands søgte at klare denne skrækkelige Begivenhed for sig selv og Andre; thi naar Død

og Uheld rammer, har Menneskene altid en Række at mørke Anelser at fremføre, som Bevis for det Uundgaaelige i, hvad der er sket. Der er ingen Magt i Livet, som er saa sikker paa at blive undskyldt i sine Indgreb som Døden.

Imidlertid var Even Brudgom ikke død, ak! han var det, som var værre, han var halvdød; thi det dyriske Liv havde endnu sit hemmelighedsfulde Hverv at klare.

Saa laa da omsider Even Brudgom paa sin Seng, og der var ti Hænder beredt, hvor der kun behøvedes to, til at stelle godt omkring ham. Men imidlertid stod Bruden alene tilbage urokket paa samme Sted, hvor det Gruelige var slaaet ned foran hende, og havde rammet hende selv med Skrækkens Lamhed. De skinnende Smykker hang i Sølvkjæder tungt ned over Brystet, og det saa næsten ud, som om de drog hendes svage Skikkelse mod Jorden. Og hendes Hoved bøjede sig under den høje Krone som under en Smertensvægt. Hun havde indtil denne Stund levet Livet gjennem Naturindskydelser alene; til nogen egentlig Selvbestemmelse kjendte hun ikke. Men i denne forfærdelige Stund døde selv hendes ydre Liv hen, og det indre var vaagnet op i Skræk, og vidste ikke om Andet.

»Kom hid stakkels Barnet mit!« bad Guri, som efter at have set Even vel stelt, hurtigt var vendt tilbage til Inga. Og saa tog hun hendes nedhængende Haand i begge sine og drog hende med sig i et Kammers ved Siden af Storstuen. Her satte hun hende paa en Stol og begyndte at pille ved Kronen for at løsne den fra Haaret, der rejste sig omkring den efter Dandsen og Tummelen, og hang med de stærke Krusninger fast i alt Sølvdinglet.

»Nu faaer Du tage Dig til en Enkedragt,« sa'e Guri og satte Kronen fra sig paa en Stol.

»O Gud!« fór Inga op med et Skrig; thi ved disse Ord fik hun et hurtigt Klarsyn paa hvad der var sket.

»Tak Herren din, Du!« rettede Guri og drog hende ned paa Stolen igjen, mens hun løftede Halskjæderne af hende. »Der værgede Mor din for Dig, Jente! Jeg saa den hvide Skyen, som gik hen over Dig, da han satte lige mod Dig, den leje Gutten! tvi . . . Naa lad'en ligge der Synder, han er!«

»Er han død?« spurgte Inga og græd stille.

»Aanej,« sa'e Kjærringen med et vist Haan, der er noget Lidet igjen, og det faar nu Du stelle med saa godt, Du kan.«

»O Jesus! hvad skal jeg gjøre?« stønnede Inga.

»Bedste Raad faar Du fra Dig selv,« svarte Guri. »En faar tage Vorherre med, saa kommer nok Raad . . . Langt Liv er det, som leves paa Andenmands Skjøn . . . Even ligger i Sengen sin og er dødslammet, Du er ung og rask . . . og han er Manden din . . .«

Inga sad stille en Stund og saa ned paa Gulvet, nøje og grandskende, som om Synet ledte sig frem i en svær Bog til Ord og Mening, og Guri stod ventende ved en Side. Saa rejste hun sig op og saa med et frygtsomt fast Blik paa Kjærringen. Hun var, som hun stod der, lige skrantet og spæd, men der var kommet noget Støt over hende, og da hun gik ud af Døren og hen over Storstugulvet til det Kammers hvor Even laa, da havde hun en fast Mening om, hvad hun gjorde, hun slængte ikke hid og did med Legemet. Og da hun tren hen til Sengen, hvor den Syge var lagt, vendte hun ikke Synet bort, men hun saa fast paa Rædselen, og da hun satte sig paa en Stol ved Siden af den, da gjorde hun det, fordi det var hendes Ret.

Efterhaanden forlod nu Bryllupsgjæsterne Gaarden, kun En og Anden trak sig enten døsig eller nysgjerrig fra Rum til Rum; men da Dagen gryede, styrede de sidste Vogne ifra Sønstelien, og baade for dem, som drog bort, og dem, som blev tilbage, stod den natlige Skræk som en Vished, Livet vedkjendte sig, da Dagens

klare Lys ikke tog Noget fra; men tvertimod lagde Meget til.

Even laa som en bevidstløs Masse med et Glimt af Liv i, fæl at se til og endnu fælere at stelle med; og da omsider en Læge afgav sit Skjøn i Sagen, var der, efter den højeste Værdsætning, sikker Død ivente, efter en kort, men usikker Tid. Dermed var Livsforholdet paa Sønstelien slaaet fast. Fra Bryllupsdagen til Begravelsesdagen var lagt en lige Vej, og hvor- og naarsomhelst der taltes om Folket paa Sønstelien, maaltes den lidt kortere eller lidt længere, som Skjønnet var klaret hos den, der talte, efter som Ordet faldt. Tilslut sank selv den løse Snak fra Sagen, og den stod tilbage, som en Vished, der ikke lod sig snakke over i noget Andet; men fik staa hen alene til Guds Afgjørelse. En og anden Gang faldt en kort Yttring i et lystigt Lag, hvor en Unggut harmede sig ud over Skjæbnen, som lod »den vakre Solen sidde der og skinne over en halvdød Mand.« Eller der kastedes hen af en Kjærring: at det blev noget til rigt Gifte, det! men selv dette døde hen som et Mundsvejr.

Saa gik Livet atter sin jevne Gang igjennem Dalen, og Dage fulgte efter Dage uden at se sig om efter det Svundne. Men anderledes var det dog paa Sønstelien inden de fire trange Vægge, hvor Bruden sad ved Brudgommens Leje. Her fulgte Stund efter Stund saa sent i Mødet, saa tungt i Adskillelsen, at den nærværende med Skræk forudsaa den kommende, og kunde dog ikke slippe de henrundne.

To lange Aar gik hen mellem Evens Bryllupsdag og hans Dødsdag, og i al denne Tid havde Inga været udenfor ethvert Samkvem med Folket i Siljedalen. Guri havde besøgt hende tidt, og hun var velmødt, hvor hun kom; men Nistebommen havde hun med sig, og trods alle Bønner nød hun ikke en Mundssmag paa Sønsteli-Gaard. Den Mand, som laa der og gispede halvdød, likte hun ikke, og hun spiste ikke af hans

Mad, om han saa bare havde tre Suk tilbage — før det sidste var draget, smagte hun ikke Kornet! Nej ikke om det saa bar til Sult!

Men paa Inga saa hun med en forunderlig Glæde og Stolthed. Og vel var det mærkeligt at se, hvorledes hun voksede sig frem til Kvinde i Sjæl og Legeme ved sin stillestaaende Gjerning. I Øjet, som Synet før keg saa barnesky frem af, samledes efterhaanden de mange omflagrende Smaablink til et roligt tindrende Lys fra dybere Grund med et Drømmeslør over de opvaagnende Tanker. Og Munden med de smale Læber, som vred og vrængede saa let og slap Ordet saa underlig løst fra sig, sluttede fast sammen og bar paa et roligt, sorgfuldt Træk. Og da endelig den anden Højtidsdag brød frem over Sønstelien med Høstsolens blanke Skin paa Storstu-Vinduerne, og det flagrende rødgule Løv ud over alle Veje, ligesom paa hin Bryllupsdag for to Aar siden, da tren Inga frem i Ligstuen med værdig Stilhed, og baade Unge og Gamle hilsede hende som Enke med al den alvorlige Skik, der hørte Dagen til.

Siden kom Vinteren med Ensomhed og lange trættende Aftentimer for det unge Sind; men uagtet der blev skikket mangt et fristende Bud til Sønstelien, om at samles ude i Dalen med Kjendinger og Venner, og uagtet Vedtægten ikke havde Noget lige til at indvende imod Sligt, havde dog Sorgen givet hende saamegen Styrke og Selvprøvelse, at hun vidste at vaage over den Dødes Ret til et Minde. Hvad hans Synd havde været, forstod hun ikke, hvor stor hans Velgjerning var og blev for hende hver Dag i Livet, det stod fast, og det gav hende Ret til at være hans sørgende Enke.

Til Sønstelien kom derfor ikke Mange, og selv de Faa kom sjeldent. Tid imellem saaes rigtignok en ung Mand at vandre did, det var hin Unggut, som hun for to Aar siden, et Par Dage før Brulluppet, havde truffet nede ved Grinden og talt en Stund med, men han var vel kjendt af Alle, som den, der just ingen Glæde gav,

hvor han kom hen, og derfor løftede det heller ingen Dadel imod hende; thi det er egentlig Glæden, hvorpaa Verden er saa skinsyg. En ung Mand og en ung Kvinde kan gjerne mødes til ensomt Stevne hver Dag, naar det bare er vist, at de mødes og skilles uden at give hinanden et Glimt af Glæde; thi da er de hinanden vel undt.

Men uagtet Knut Nordigaarden i Virkeligheden ikke gav Inga nogen Glæde, var der dog Gang for Gang opstaaet et Forhold imellem dem, som bandt dem sammen; de længtes efter hinanden, og hvad binder stærkere end Længsel?

Knut var fem Aar ældre end Inga, han var klog og vel lært, langt mere udlært end passende for den Stilling, hvortil han fødtes. Hans Forældre havde engang ejet en stor Gaard; men Faderen ødte efterhaanden alt, hvad han ejede, og var nu en Stodder, som sad paa en ussel Husmandsplads i et lidet Dalstrøg, der skjød ind i Siljedalen. Knut selv var ikke fulgt med Forældrene did, han var bleven tilbage hos Præsten i Fødebygden. Denne syntes Synd i Gutten, der maatte bære Haan for Faderen, som ikke kunde klare for sig paa nogen Maade, men drog af Bygden som en Fant. Præsten tog da Gutten til sig og læste med ham; men da han var en gammel Særling, lod han Gutten arbejde og læse uden nogen bestemt Plan, og deraf kom, at denne blev for meget udviklet til Et og forlidt til et Andet.

Knut havde, saalænge Forældrene boede nær ved Siljedalen, kun været der nogle Gange, og hver Gang havde han truffet Inga. Først var det ved et Tilfælde, hvor de begge To vare om at frelse et lidet Barn op af Elven; siden søgte han Jenten selv. Fra hin Tid vendte allerede Længselen sig mod hende, som mod en klar solskinnende Fridag, og uagtet han var baade for gammel og for alvorlig til at tale med hende, saa legede hun med ham, og hvergang droges Guttens mørke Sind ind paa en lysere Vej. Men da Arbejdet sammen med

Præsten tog den længste Tid, voksede Skyggen sig større og større, Jentens Glæde trængte mindre og mindre igjennem, og tilslut stod hun overskygget af hans eget Mørke, og han saa hende næsten ikke.

Præsten var ugift og menneskesky af Natur, han var Ordtræl i højeste Forstand, og da Ordene fandtes at kunne modsige hinanden, drog han sig en liden Samling ud af Bibelen, som passede sammen som og afstak Grændsen om det mørke Livsforhold; og indenfor denne sad han fast med Gutten, eller rettere: Gutten sad fast med ham.

Da nu endelig Knut i hin Stund mødtes med Inga efter to Aars Adskillelse, var det den samme forunderlige Frihedslængsel, som drog ham til Siljedalen, og det var ikke til Forældrene, men til hende; thi hun stod da for hans Tanke som Livet, og han havde saa nylig set Døden, at han endnu følte Skrækken af det nære Møde.

Da var det hint Budskab lød til ham fra Jentens egen leende Mund: at hun skulde være Kone paa Sønstelien, og det to Dage efter! og det var gjennem Ulykken, han fik hin Stunds Vished for, at den Jente havde kunnet skabe hans Sjæls mørke Indelukke om til en stor Legeplads for Frihed og Glæde. Men da vendte han sig ogsaa med hele sin ihærdige Vilje mod det mørke Valg, og tog det op i sig med alle dets livsfortærende Følgeslutninger.

Saa spurgtes Bryllupsfærden og Even Justesens sørgelige Sygdom og Død; men dette fristede ikke Knut over i en lysere Livstanke. For ham stod denne Begivenhed ikke som en naturlig Følge af Evens overdaadige Liv, men det stod som et Udbrud af Guds mægtige Vrede over et syndigt Forbund, og derfor kom han til Inga for at vise hende Vejen og Maaden, hvorpaa hun kunde skue Guds truende Haand over sig, og leve det Liv, som ikke var af denne Verden. Hans Iver var stor, og den var ærlig, hans Bøn til Gud var

brændende; men han bad i Syndeangst og talte, som han bad. Han kunde ikke slippe hende, thi han saa ligesom Syndens Tillokkelser i hendes fagre Skikkelse, den Mulighed, som laa i hans egen Natur, den skjalv han for i hendes, og hvergang han truede til Friheden i sit eget Sind, truede han uvilkaarligt til hendes stærke blomstrende Ungdomsliv.

Da blev Inga tilslut saa ræd, at hun mistede Livsfreden. Og naar Knut forlod hende, og hun sad alene tilbage med en Anger, hvis Grund hun hverken kjendte eller forstod, som ingen Ende skulde tage paa denne Jord, da var hun skræmt, saa hun turde ikke være alene med sig selv . . . derfor længtes hun efter Knut, ligesom et Barn længes efter at holde En i Haanden mens Skrækken staar paa, og derfor kunde hun have kastet sig imod ham med aaben Favn, hvergang han viste sig. Men naar da Knut aabnede Døren og tren ind, mens han strøg det lange glatte Haar fra Panden og hen bag Øret med tungt Haandlag, og lod de mørke, luende Øjne med den overskyggede Glands ligesom finde sig frem til hende, — da stod hun stille og skjalv foran ham.

Saa kom endelig Vaaren. Knut skulde være Sommeren over indtil ud paa Vinteren i en anden Bygd og bestyre Embedet for en Skolelærer, der paa Grund af Sygdom var kjendt uduelig til sit Arbejde for en Tid. Dette blev en gruelig Skræk for Inga at tænke paa: Ikke skjønnede hun, hvad hun skulde tage sig til med sig selv i de mørke Stunder, hvor Fortvivlelsen kom over hende, naar han ikke var der ved en Side, og ligesom bar hendes tunge Samvittighed op over Svagheden!

Men Knut rejste. Vaarsolen blinkede paa Sønsteliens mange Vindusruder og lokkede omsider Inga til at kige ud — ikke fordi hun ellers sad stængt inde, nej, men fordi hun altid tog Synet til sig, naar hun gik ud, saa hun ikke skulde mødes med Forargelsen:

thi den hele Jord var jo forbandet for Menneskets Skyld, og da var jo hver liden Blomst paa hendes Vej og hver Smaasten, som trillede ind under Foden, en Frister til Djævelen . . . Men som sagt, Solen den store Frister drog hende ud af Huset, rent paa Driv, og intet Andet! Elven sprøjtede Skummet højt over de blaa Vande, og Fuglene sang. Rundtom i Lien spirede Græsset frem og smaa Guldsoløjer keg ræd op over Vejen. Maaltrosten lokkede et Par Gange, og en liden Linerle hoppede omkring og samlede Straa. Inga kunde ikke gaa forbi dette, hun maatte staa stille og høre og se paa Altsammen, mens hun følte sit eget knoppende Liv udfolde sig . . . Sindet blev lettere, ja det var næsten saa, at hun fik en god Samvittigheds Pagt med Gud igjennem sin glade Tanke!

Men Rædselen var ikke dødet, fordi den var lammet. Naar Inga sad i sit lille Kammers, og Fjeldet skyggede langt ud over Gaarden om Kvelden, da skjalv hun tilbage for sit eget Livsmod, og hun græd af Længsel efter Knut. Men saa kom Morgensolen igjen, og da kunde Knut helst blive, hvor han var, og paa den Vis gik Tiden. Hvordan det bar sig med det store Gaardstel, det grundede hun ikke videre over. Der var det samme Tal af Jenter og Gutter, som før, da Even levede, og det faldt hende aldrig ind, at der trængtes et Overopsyn.

Af og til havde Jakob Tværbo, Halvbroderen til Even vel besøgt Inga paa Sønstelien, og han havde snoet sig med sit fineste Lag omkring Brorkonen, og kristelig ydmygt henvist til en og anden kjendelig Mangel ved Gaardstellet; men da Inga aldrig fulgte med, hvor fint og blidt han end søgte at drage hende over i sin Tankegang, saa blev hans velmenende Raad uden Nytte for hende.

Jakob Tværbo var tyve Aar yngre end sin afdøde Broder, han havde været Enkemand i flere Aar, og han var barnløs Mand; det var da ikke frit, at han nok gad

bytte Pladsen sin for Evens efterladte Gaard. Jakob var altfor listig til at gaa lige paa med Ønsket, han drejede sig om det i mange Bøjninger og Kredse, men han forlod det ikke. Han maatte ligesom finde sig et svagt Punkt, han kunde bryde ind paa; thi han kunde ikke tænke sig at vinde, uden ved en Andens Tab.

Dette blev Livet paa Sønstelien i uforandret Gang til ud over Sommeren det næste Aar.

ANDET KAPITEL.

Det var en brændende varm Dag i Høslaattens Tid. Over de grønne Lier i Siljedalen laa Heden som en tung Haand, der paa en Gang baade kjærtegnede og lammede den svulmende Natur. Selv Duften hang søvntung og mat i de tusinde Stjernekalke af det solgule Marigræs, og den mangfoldige Hvidkløver stod overmættet af sin egen Sødme. Først ud imod Dalens Midte, hvor en bred Elv gled stille frem og skilte den i to fagre Tvillingdale, strøg et kjølende Vindpust henover Bredderne og raslede lidt i Løvet paa en Del ældgamle Piletræer, der i korte Mellemrum rejste sine runkne Stammer langs med Vandet og bar de fine, hængende Grene saa yndefuldt og let som en Kvinde sit rigt udslagne Haar.

Solen havde naaet sin Middagshøjde, og det sidste hurtige Tag i Arbejdet før den forventede Hvile- og Forfriskningsstund jog et større Liv igjennem Dalen. Jenterne skreg og Gutterne lo; en Ljaa blev strøget, og oppe under Aasen rystede en Flok Gjeder de skrattende Bjælder; en Hund fór gjøende omkring en Flok legende

Smaabørn og en Hest vrinskede op imod Solen og sprang utaalmodigt rundt med sit korte Tjore — Hver enkelt Lyd var vist nok ingen Tone, men samlet blev det til en rig Velklang, det blev til en Sommerhymne.

Omtrent midt i Dalen paa Elvens venstre Bred laa en stor Gaard mellem veldyrkede Marker og skovtætte Lier. Den kaldtes Stormoen, et Navn, som dens nuværende Ejer selv havde givet den, efter nøje Overvejen, men med fuld Ret; thi Mons Haldorsen havde taget den for tredive Aar siden i forfalden Stand, og havde ved Flid og tænksomt Skjøn drevet den op til et tredobbelt Værd.

Mons Haldorsen var en anset Mand i Bygden, og uagtet han allerede var en Del tilaars, faldt det selv ikke Ungdommen ind at drage hans Meninger i Tvivl — hvad Mons Haldorsen sagde, var godkjendt med det Samme. Dog det var kun en Vekselvirkning; thi han havde altid forstaaet at bøje sine nedarvede Forestillinger ind under de unge Tiders dristigere Skjøn. Derfor var der ogsaa saa mange Mennesker samlede paa hans Mark, og de Fleste af dem vare Lejefolk. Et stort Tjenerhold var et Hverdagsslug, men mange Mand samlet paa en Godvejrsdag gav Mon for hele Aaret. Saaledes forstod Mons Haldorsen Sagen, og Bevisførelsen for hans Fremgangsmaade var altid den: »En ser det, der ligger bag Hesjen — ikke det, der ligger bag Skyen.« Den var simpel, men den var uimodsigelig.

Men trods al Godkjenden af hans Magt og Evne, var der dog ikke En, som ikke vidste, at der foruden hans endnu raadede en Styrke til paa Stormoen; ja, at denne egentlig sad i Højsædet, medens hin stod ved Døren og tog imod Bud — dette var en ung Jente paa tyve Aar, Mons Haldorsens eneste Barn, som han sad igjen med efter sin Hustrues og to unge Sønners Død. Og da Eli, saa hed Jenten, var baade stærk og livsmodig, var det intet Under, at hendes Vilje ofte tog Styret

ifra Faderen, og at han beholdt Æren, medens hun forvaltede Magten.

Men derfor var Jenten ingen Skræmsel mellem Folket, tværtom; hun var velmødt overalt, og leende og tryg for alle Ting kom hun Enhver imøde som et glad Budskab, thi hun vidste knap, hvad Modstand var. Hun var ikke for Ingenting Guldblommen i den frugtbare Dal! Og var der end dem, som tog Prisen fra hende i Fagerhed og mild Ynde, saa holdt hun den oppe mod Enhver i Kjækhed, Livlighed og Kløgt.

I denne Stund holdt Eli sig nærmest op til Huset, og støttet mod en Rive hvilede hun sin brændende Pande paa de korslagte Hænder, medens Lejegutten, som hun spredte efter, strøg Ljaaen og fløjtede til, saa det skar hen i Luften.

»Der kommer Fæstemanden din«, udbrød han leende idet han kastede Brynet fra sig og nikkede op efter en høj, sværbygget Gut med et søvntungt Lag, der drog sig langsomt hen til dem.

»Mener Du hin?« spurgte Eli og saa nedover mod en vejfarende Gut, som i samme Stund tren frem bag et Nøddehegn og ud paa den aabne Bygdevej.

»Du gjør nok som Skelevippen, Du« sagde Gutten. »Du ser til den ene Siden og tænker til den anden«.

»En kan aldrig vide, hvor det Bedste kommer fra,« lo hun kaad.

»Aajo Gu' vrager Du saalænge, Jente, til Du selv blir vraget«, satte Gutten lidt stærkere i og drev med det Samme Ljaaen ind i Græsset, saa den stod fast.

»Tag Vare paa Ljaaen din, Gut!« afbrød Eli haant.

»Du skal være uræd for Skaden — Ljaaen er min« svarede Gutten forarget og satte Fingeren prøvende paa Odden.

Men Eli hørte ikke paa dette. Hun fulgte med et listigt Sideblik ham, som Gutten havde kaldet »Fæstemanden hendes«, og just som han i magelig Takt

gjorde det sidste Skridt hen mod hende, kastede hun med Hovmod Riven fra sig og skred forbi ham uden at ændse ham, og som hun gik henover Marken med Sikkerhedens hele Vægt i hvert Skridt, var det ikke svært at skjønne, at den Jente satte Foden paa egen Grund.

»Det er kout Jente, det!« kastede Lejegutten efter hende.

»Det er stout Jente, det!« føjede »Fæstemanden« til med lidt Hæshed i Røsten og et eget, selvgodt Smil over de tynde Læber.

»Aajo, hvad Rolf paa Skagge mener om Ting, det er ikke Nyt fra igaar«, sagde Gutten uden at se sig om.

»Jeg?« spurgte hin.

»Men der er mange Hunde om det Ben,« fortsatte Gutten lidt haant.

»Aaja, der er nok af dem, som render og snuser langs Væggene,« sagde Rolf og satte sig magelig paa Huk paa en Bunke nyskaaret Græs.

»Du tænker nok saa, at det er ikke Noget at agte paa, naar bare Døren er vel stængt? . . . Kan hænde! Men var jeg som Du, da la'e jeg ivej, mens der var Vej.«

»Jeg? . . . Aa jeg kan vente, jeg«, brummede Rolf, og saa gabte han og lagde sig over paa Siden.

»Kan Du vente?« lo Gutten, »Ja da staar det ikke paa! Faar Du saa ikke Jenten i denne Verden, saa faar Du hende kanske i en anden — der skal hun være dig vel undt.«

»Aa, aa,« brummede det inde i Rolf, og saa løftede han sig op paa Albuerne, tog Huen af og tørrede Sveden af sin Pande, Altsammen i god Ro og Mag. Men der var indunder de halvsænkede Øjelaage et Blik, rettet paa et eneste Punkt som Solstraalen mod et Brændeglas, og det turde nok have den Mening: at hin Jente, som stod der borte paa Marken, saa lig et rød-

mende Tyttebær paa en bladfuld Stilk, »hende vilde han nok helst faa Tag i i denne Verden« og saa forøvrigt være lige god Kristen for det.

Men som han nu sad der med sine egne Tanker, kom en stor, sværbygget Jente løbende til og kastede sig lige ned ved Siden af ham i Græsset. Hun havde helt igjennem en Mands Lag, men hun havde en Kvindes Blik. En svulmende Livskraft straalede ud af hele hendes Skikkelse og talte om gode Dage, dem hun ogsaa havde i fuldt Maal; thi uagtet Hogni kunde siges at tjene paa Stormoen, var det dog hendes faste Hjem, hvor hun som fattigt Barn var bleven opfostret indtil den Alder, da hun kunde gjøre Nytte for sig.

»Sidder Du nu der og nidstirrer igjen?« udbrød hun og saa Rolf ind i Ansigtet med to store, enfoldige Øjne.

Rolf svarede ikke, men bare spyttede frem for sig.

»Det gaar nok Dig som Silden, Du kan ikke vende Øjnene,« tog hun Ordet igjen, og saa lo hun. — Det var en underlig dyb Røst, hun havde, den var saa stærk, at hun fik tage noget varligt paa den, og dog brast den tidt, men da kom en enkelt Tone frem ligesom fra et finere Klokkespil i Sjælen.

»Ja var jeg som Du,« blev hun ved, »da véd jeg nok, hvad jeg gjorde.«

»Det véd jeg med,« udbrød Lejegutten og brast i Latter.

»Saa?«

»Aaja Gu' ved jeg det! For saa tog 'en Rolf Dig og lod Eli gaa til Fjeldsbotten til mig . . . hu' skal bli' taget vel imod.«

»Ha ha ha!« lo Rolf og vendte sig mod Jenten.

»Du under ham vel, men Dig selv bedst?« sagde hun.

»Aa jeg véd ikke det,« svarede han, »Du tog nu baade Døre og Vægge med Dig, skulde Du ind paa Skagge, for der er Alting taget efter Eli's Maal.«

»Nej tag Du ham,« udbrød Rolf med et listigt Øjenblink hen til Gutten, »han har Hus, som kan tage Noget af Hvert — Jeg tror nok, det rækker lige fra Skyen og ned til Jorden, og det rummer baade Skog og Fjeld.«

»Det skiller ikke mig hvad han har,« kastede Hogni forarget hen, idet hun rejste sig og gik nedover.

»Jeg tænker nok, det blir 'en Markus Skomager, lel«, raabte Gutten efter hende.

»Jeg skal før gaa i Elven!« fnøs hun tilbage mod ham.

»Ja mæn, det kan knibe for en Mand, da!« lo han og vendte sig til Rolf. »Den Jenten er saa storlaget, at En blir skræmt for hende, En kjender sig ligesom magtstjaalen, naar hun stiller sig op jevnsides med En, og det er lejt, for Jenten er baade godslig og bra . . . Det faar bli'e Markus Skomager lel, tænker jeg! Han la'r sig ikke tage Noget fra i Maalet, han! for endda han rækker hende til Skuldrene, saa har han den Tro, at hun naar ham til Knæs.«

Men Rolf svarede ikke paa dette. Markus Skomager kunde række højt eller lavt, for ham, ligegodt! I denne Stund klang Latteren op over mod ham fra en Flok Jenter, som med Eli i Spidsen forfulgte en Gut hen over Marken, til han stupede, og Alle trængte sig sammen om ham og stod saa der og stak til ham, hver med sin Rive, mens Gutten slog og sparkede om sig som en Besat. Og da Eli's klingende Røst hørtes over alle de Andres, lo Rolf med uden at vide hvorfor.

Da kom Hogni styrtende imod Jenterne prustende og stønnende som en Dampmaskine.

»Vil I lade Guttens Ben med Fred,« skreg hun og greb store Haandfulde af nyskaaret Græs, som hun strøede ud over de drillende Jenter.

»Har Du kanske Hævd paa dem, Du?« spurgte en af dem.

»Spørge slig!« udbrød Eli haanleende. »Der er ikke det Gutteben skabt i Bygden, som ikke Hogni har taget Maal af til Brudgomsstrømpen.«

»Aa, jeg tænker nok ikke, der er mange Gutteben i Bygden, som ikke har slidt af sig baade Sko og Strømper paa Friergang til Eli paa Stormoen,« sagde Hogni med en foragtelig Snøften.

»At Du ikke fulgte efter, Du; kan hænde, Du havde fundet Dig en strømpeløs Frier, Stakker! Du er saa trængt om ham,« udbrød Eli og sprang storleende til Siden for hende.

Et Øjeblik stod Hogni ligesom rammet ned i Jorden af sin Harme, og hendes store Ansigt var rødt som dryppende Blod. Men da slog Lystigheden ned over hende som en Kastevind og rev hende med sig ud i Tummelen igjen. Hun fór hen til en Hesje, greb hele Favnen fuld af tørt Hø, og styrtede saa nedover Marken.

Eli keg sig tilbage og saa Hogni stevne lige mod sig. Det Hele var jo blot en Leg, men desuagtet greb Skrækken hende, og det tyktes næsten Livstab, om hun ikke vandt Forsprang. Med et hvinende Skrig styrtede hun sig først til den ene Side, saa til den anden, og stupte tilslut frem over Vejkanten, hvor en fremmed Gut greb hende med et kraftigt Tag og standsede hende i Faldet. Men i samme Stund satte ogsaa Hogni over Vejkanten, og med en Latter, der klang ud over Dalen som Vrinskningen af en ung Hest, væltede hun hele Høfanget ud over baade Gutten og Jenten, og fór saa tilbage igjen, skrigende opover til Rolf: »at nu fik han lukke op for Gluggerne sine, thi nu stod Eli nede paa Vejen og lod sig tage i Favn af en fremmed Gut.«

Rolf var sunken lidt mere sammen end rimeligt kunde være i vaagen Tilstand, men dette Tilraab rørte dog ved ham som en fast Haand, der løftede ham op af Døsen med det Samme, og han keg nedover efter Lyden. Ja, Eli stod ganske rigtig dernede paa Vejen,

Side om Side med en Gut, og Høet hang ud over dem begge ligesom over en Hesje. Da rejste Rolf paa sig.

Imidlertid var der nede paa Landevejen, hvor det uforvarende Møde fandt Sted, en underlig Forvirring baade over Eli og den fremmede Gut. Der var et Øjebliks Forhold, som maatte grejes; men ingen af dem vidste hvordan. Gutten havde sluppet hende; det var saa lige til, og Eli var nok den Jente, som kunde bære sig selv; men Høet hang ud over baade ham og hende i store Flager, og da Jenten tog fat og strøg og pillede dem af ham, kom hun ham saa nær, at han af bare Forvirring og Kejtethed stod stille og lod hende stelle med sig, som med en livløs Ting.

»Slig skammelig Jente! Jeg mener Du bli'r aldrig det Rusket kvit,« udbrød omsider Eli og blussede endnu stærkere.

»Du kan da ikke komme nogen Vej, slig som Du ser ud,« sagde Eli kjækt og stillede sig hen foran ham og vedblev at pille Straaene væk.

»Aa,« sagde Gutten og stod stille igjen med sænkede Øjenlaage.

»Du kommer nok langvejs fra?« spurgte Eli og strøg ham ned over Ærmet.

»Ja,« svarede Gutten.

»Skal Du træffe Kjendinger her i Siljedalen?«

»Aa jeg véd ikke det,« svarede han igjen og saa sig om med et raadløst Blik.

»Kanske har Du ingen?« vedblev hun med sin indsmigrende Røst.

»Jeg . . . har nok . . . ikke det,« stammede han og hostede lidt.

»Ja saa har Du da Kjendinger nu.«

Gutten saa op paa hende med sit alvorlige Aasyn, og hans sky Barneblik mødte hendes straalende Øjne. Han blev næsten ræd for hende. Men lidt efter lidt var det, som om hendes store, uforfalskede Smil gled

over i hans alvorlige Natur og hentede en glad Tanke frem, og saa smilede han, mens hun lo.

»Kan Du kjende mig igjen, tror Du?« spurgte hun og tog et Straa væk fra Vesten.

»Aaja,« svarede han livligt; men som om han blev ræd for den stigende Funke, der lige med et fløj op fra Sjælens Grund og tændte Blikkets Ild, saa veg han tilbage med sænkede Øjelaage.

»Naar Du saa kommer hid igjen til Siljedalen, vil Du da spørge efter Eli paa Stormoen?« tog hun Ordet igjen med en Røst saa inderlig og varm, at det var, ligesom den skjalv imellem Graad og Latter.

Gutten drog Aanden dybt og tungt, dog fik han ikke Ordet frem. En blussende Rødme steg op over Tindingerne, og da han løftede sit straalende Blik til Eli, sænkede hun sit.

Da lød i samme Stund faste Trin lige ved dem, Jenten fór sammen og saa op, det var Rolf; han vilde igrunden ingen Ting. Han mødte Elis Forvirring med det samme selvtillidsfulde godslige Smil, blandet med et lidet Gran af Haan, som han plejede, derfor følte ogsaa Jenten sig saaret af det i denne Stund som af et Hvepsestik, og al den Modstand, hun ejede i sig, rejste sig paa en Gang til Trods.

»Gaar Du Bud for Nogen?« kastede hun ham imøde. Men i det Samme bød den vejfarende Gut Farvel, ret som om han med Glæde greb Lejligheden til at komme bort jo før jo heller, og Eli sendte et langt Blik efter ham, der han gik.

Rolf fandt ikke det var Noget at svare paa, han tren blot lidt nærmere hen til Jenten. Men i det Samme vendte hun ham Ryggen og satte med et Spring tilbage over Grøften, saa hun atter stupte frem for sig og laa saa lang, hun var paa Marken.

»Stop lidt, Jente!« udbrød Rolf godmodigt og sprang bagefter.

Men Eli var alt paa Benene igjen, og et Blik fra de mørke, vredefunklende Øjne viste ham lige ned paa Bunden af den Grøft, som hun selv ved sit dristige Sprang havde klaret. Og saa skred hun i snorlige Linje opover mod Huset, stolt og rank som rettet efter en Fjæl.

Imidlertid lod Rolf sig ikke afvise saa let. »Vilde hun ikke se paa ham, lige godt! han saa paa hende, han! Veg hun ikke ud af Sporet, vel! han lagde sit jevnsides med. Gik hun paa, han kunde nok slaa Følge, han, som maalte en Alen i jævnt Skridt. Og det, at hun taug, var bare godt, saa slap han at umage sig med Svaret.« Paa den Maade gik det til, at Mons Haldorsen, der stod hældet ud over den aabne Halvdør med Piben i Munden, paa en Gang fik Taarer i Øjnene mens han sukkede et Gud ske Tak for, at den Stund endelig var kommen, da det bar ihop med de Unge. Og vel var det, thi længe nok havde de gaaet der og draget sig efter hinanden! — Men i det Samme sprang Eli op paa Dørhellen og Rolf blev staaende raadløs et Stykke fra.

»Velkommen ind,« bød Gamlingen rørt og aabnede Døren.

Da vendte Eli Ansigtet lige mod Rolf, og de saa fast paa hinanden. Men dette var et Møde mellem Selvtillid og Haan, og Ingen af dem veg; thi de ere jo begge Sindets kolde Magter, og de overile sig ikke!

»Jeg tænker ikke, der er mere Fridag paa Skagge end der er paa Stormoen,« kastede hun mod ham. »Rolf faar vel se hjem til Folket sit, naar Middag er kommen,« og dermed vendte hun sig og gik ind.

Mons Haldorsen stod som forstenet over dette; han skjønnede ikke Jenten. Paa sine gamle Dage saa han sig omsnoet af et Ugreje, som han uvilkaarligt følte, han helst fik staa ganske stille i; thi til hvilken af Siderne han vovede Skridtet, kunde han bare vikle sig

længere ind. Med Rolf var det anderledes. Det, han ventede sig, laa i ham selv. Der var ingen Dobbeltevne i hans Natur, som gav ham Drømme og Længsler i en Retning, naar Forholdene bød ham gaa i en anden. Naar hans Tid var kommen, saa tog han Jenten, det var saa vist, det, som Dagen var over ham!

Saa nikkede han sit Farvel til Gamlingen og drog hjem over til Skagge igjen, sent og jævnt med sit ejendommelige Smil paa Læberne, Øjelaagene sænkede og Ansigtet mod Sky, med begge Hænderne i Lommerne og Skuldrene skudt op, ligesom en Kat, der skyder Ryggen til et Sprang. Fik han igaar til Afsked et af Elis store fristende Smil, der lovede saa fagert for det næste Møde, og fik han idag et Haanord kastet mod sig, skarpt som en sleben Knivsod, Laget var det samme. »Han var saa tryg for alle Ting, han!«

Stunden efter sad Rolf i Højsædet paa Skagge og delte Middagsmaaltidet med sin Tjener. Der blev ikke talt meget, men der blev spist godt; det var Rolfs Skik, og deri fulgtes han af sine Undergivne.

I otte Aar havde Rolf styret Skagge alene; Moderen døde, da han var tyve Aar, og efterlod ham Gaarden til fuld Arv og Eje. Det blev da tidligt hans Maal at udvikle eget Skjøn, men da det helt var hans Natur imod at spørge Andre tilraads, vandt han sent frem til Modenhed, thi Ingen havde Raadighed over ham, Ingen jog paa ham, og selv tog han sig aldrig Hastværk af nogen Ting.

I det første Aarstid efter Moderens Død havde han holdt sig ganske borte fra alt Samkvem med Bygdens Folk. Sorgen gjorde ham tung og Uvidenheden sky, og til Arbejdet havde han ingen Lyst; men Tiden var dog ikke dermed rent forspildt. Hvad Rolf saa, det huskede han, og hvad han fandt, det gjemte han.

Lange Stunder kunde han, som fremvoksende Ungdom, staa lænet op til Husvæggen i ørkesløs Henstirren, og der faldt mangen Ytring omkring ham som

der sad en Braad i. Men Rolf tog sig ingen Møje med at forstaa Sligt. Han var sin egen Styrer, han likte at staa der i Ro for at summe sig paa en Tanke. Og saa lukte han Øjnene halvt til og fulgte med Synet en Spurveflok, og han syntes, der var et ulideligt Skraal. Der over dem — ikke et eneste Hop uden et Pip, »nej Smaaprat ved Arbejdet likte ikke han!« Saa strøg en Humle summende og brummende forbi ham og hængte sin tunge Krop i de skjælvende Smaablomster, saa de bøjede sig til Døden for at mætte dens graadige Natur; da fór Forargelsen op i ham. »Isa'! slig uvoren, slugagtig Maade likte ikke han! En fik tage fint og varsomt paa det, som godt var, og heller ikke fik En tage Alt med en Gang, Unøje for gav Misnøje bag.« — Saa gol en Gjøg oppe i Fjeldet, og Lyden bares langt ud over. Det var næsten, som om Alting taug for at lytte efter den. Da summede han sig paa dette: »hm! Laat nok! Vel var det saa, at den gik Bud for Sommer og Godvejr, og En kunde saa altid lægge Øret til; men den fór nu alligevel om paa det Løse, og tog baade Mad og Hus af Andre. Løst Prat likte han ikke! En fik ikke gaa videre med Ordet, end en Mand kunde komme efter med Gjerningen.« — Men udover Kvelden, naar Solen sank ned bag Aasen, da slog Trosten borte i den nære Li, først kort og svagt som den, der prøver paa, siden vokste Kvadet i Længsel og Savn, saa kaldte den og bad. Da vaagnede en Anelse om Lykke i hans Sind, han følte, at der maatte være Noget til, som han ikke ejede i sig selv, der kom ligesom en Tørst over ham, det var, som om han længtes efter Sødme. — Da gik Rolf hen over Marken og op i Lien, hvor der sad en halvvoksen Jente og plukkede Jordbær indunder en Nøddebusk. Han stod stille en Stund, og saa til. Det var svært saa gridsk, som den Jentungen var, hun rev til sig og spiste baade Modent og Umodent, men vakker var hun!

Da fik Rolf Øje paa et stort fuldmodent Bær lidt borte for Jenten, »det vilde nu han ha'e.« Og dermed bøjede han ind under Busken og greb efter det.

»Hej!« skreg Jenten, »det er mit, jeg saa det først.«

»Jeg tar det ligevel,« sagde Rolf og holdt Bæret op til Munden.

»Isa, slig Fantegut! det var det bedste af allesammen.«

»Ja havde det ikke været det, skulde Du faaet Lov til at beholde det selv,« sagde han og smilede til hende.

»Vil Du ærte mig op, Du?« udbrød hun blussende rød og maalte ham med sine spillende Øjne.

»Jeg?«

»Ja Du, Far!« blev hun ved, »jeg véd nok, det er Dig som staar deroppe og glaner bag Husvæggen, saa lang Dagen er, og ikke gjør det Slag.«

»Gjør jeg ikke det Slag?« spurgte han mere sig selv end hende.

»Det siger Allesammen,« føjede hun til og rejste sig for at gaa.

»Stop lidet Gran!« udbrød Rolf og greb efter hende. »Her er Bæret, tag det Du, kanske gjør Du Gavn, mens jeg ikke gjør det Slag!«

»Nej behold det bare selv, Du!«

»Snak, tag Bæret, Jente,« bad han godslig.

»Er Du lej for, hvad jeg sa'e?« spurgte hun indsmigrende, og vendte om igjen.

»At jeg ikke gjør det Slag?« lo han. »Aa, kan hænde, det er sandt og.«

»Liker Du Jordbær?« spurgte hun og tog ham i Armen.

»Aaja, naar de er' bra modne.«

»Jeg kan ikke vente saalænge, jeg,« lo hun.

»Det var lejt for Dig,« sagde Rolf og vendte sig for at gaa.

»Kommer Du hid imorgen Kveld igjen?« spurgte hun.

»Nu faar jeg tage mig Noget til,« svarte han og smilede til hende.

»Jeg véd et Sted oppe i Fjeldet, hvor Bærene blir saa røde som Blod, vil Du være med did?«

»Jeg vil nok det,« sagde han og drev henover til Skagge.

Næste Kveld kom Rolf tilbage, og Jenten stod glad og ventede paa ham. Den tredje Kveld holdt hun sig hjemme og frydede sig over Gutten, som gik der og keg omkring efter hende. Den fjerde Kveld kom hun, da kom ikke han, og saaledes gik det den femte med; men da listede Jenten hen imod Skagge og gav Gutten et lidet Vink langt fra, og da Gutten stod død og dorsk op efter Væggen og lod som Ingenting, smøg hun tilslut saa nær, at hun kaldte paa ham. Da vaagnede Gutten endelig op med et egent Smil og fulgte hende ind i Lien, og siden hen fulgtes de som oftest ad. Dette var Eli paa Stormoen. Mens han blev fire og tyve Aar blev hun sytten, og da tre Aar var føjet til disse stod Jenten kjæk og kraftig, og fuldfærdig til at løfte et stort Livsforhold. Dette tyktes nu ogsaa at rykke hende nærmere med hver Stund; thi Rolf bar sig ligeoverfor hende paa en Maade, som talte uden Omsvøb for han Hensigt — ja det syntes blot at vente paa et Ord for at sænke sig over hende; men Ordet var hans, og det kom ikke.

Der var Ingen, som tvivlede om, at Rolf havde Hug til Jenten; selv vidste hun fra dybeste Grund, at han havde en Alvorstanke med hende; men hvorfor gik han der Dag efter Dag og trak det ud? Tog han sig hverken Uro eller Længsel af det, at hun kunde faa hvilken Gut, hun bare vilde se paa? hvad var det for en ulidelig Døs, han gik i, siden hun kunde friste og kogle saameget, som hun vilde, og drage til sig og skyde fra sig hvem hun lystede, mens han bare lo

og rejste sig ikke til Modstand paa noget Punkt . . . »Vilde han kanske, hun skulde fri selv? Ha ha!« Og saa lo hun og gav ham et Haanord ved næste Møde.

Men hvor haanligt end Jenten mødte denne Tanke, der var dog et Gran af Sandhed bag ved. Rolf havde set med et skarpt Blik paa hendes ubesindige Natur. Han havde set en koglende Huldre sidde derinde, som lo og fristede, bandt brogede Krandse og kastede dem fra sig igjen, keg ud gjennem Gluggen som et smilende, rødkindet Barn og lokkede Alle didhen til en Uskyldsleg; men han vidste, alle Blomsterne i Huldrens Krands var ikke andet end bankende Hjerter, blegnende Kinder, harmfuldt sammendragne Læber og ustilte Længsler, og derfor holdt han sig i jevn Afstand, saavidt at han omtrent havde lige langt fra som til.

Det nærmeste, han endnu var kommen den Sag, kunde være en og anden Stund, naar han saa hende drive op og ned langs Elven paa en liden smal Sti, som ikke var bredere end til et enkelt Fodskifte; da lagde Rolf ivej med sine alenlange Skridt, og naar han var naaet did, trængte han sig jevnsides hen over Stien med hende, bestandig saaledes, at Vandet blev paa Jentens Side og Udvejen og Trygheden paa hans. Og naar det da paa den Vis saa ud, som om de vare murede sammen, da slap han sin inderste Tanke, den længtende Trost ud af Buret, og da var hendes Øjne ikke længer som et skinnende Glar med den hurtige, drillende Tanke bagved, men det var to aabne Smaaglugger, der lukkede Trosten ind til den kurrende Mage. I slige Stunder var Rolf Herre, og et ubeskriveligt Smaaleende laa over hans hele Ansigt; men Ordet, som skulde binde alle disse Ytringer sammen til et Ansvar for Gud og Verden — ja det synes at hænge i Aandedraget, ligesom en Vanddraabe paa Spidsen af et Blad . . . Men saa bøjede Stien af, den blev bredere, Trygheden kom paa begge Sider, Muren deltes, Jenten satte i en drillende Latter, Rolf gik hjemover til Skagge

igjen, og Sagen var lige nær og fjern fra Afgjørelsen som før.

Men Latteren var bare et Skjul for Jentens Vrede i slige Stunder, der fandtes mangt et Bevis for det paa Stormoen. Thi naar hun bagefter tren ind der, og tog sig til at klare et eller andet husligt Vildrede, som ikke saa sjeldent blev liggende hen, til det havde samlet sig i Bunke, da var der mere Styrke i Jenten, end der behøvedes, og det som ikke holdt, det brast.

Paa denne Vis gik Tiden hen. De tænkte lige, men gik dog skjævt. Han vilde samle hendes Væsen, og spredte det kun videre udover hver Dag. Hun vilde tvinge frem en Afgjørelse, og Uvisheden voksede ud af Alt, hvad hun gjorde.

Mons Haldorsen var den eneste Part i Sagen, som ikke gik udenfor sit Maal. »Den Gutten kom sig nok frem did, han vilde, naar Tid var — Jenten var laget for ham, det var sikkert — og den Dag det bar ihop med Stormoen og Skagge, da kom der vel et Gaard-Lag istand, som ikke fandtes i den Bygd, og kunde nok spørges om i de nærmeste med.« Det var den jevne Vejviser i hans Tanke. Og naar der, som i denne Stund, rejste sig et Sinne imellem de Unge, og Jenten fór frem som en snurrende Top, da tog ikke Mons sig nogen dybere Bekymring af det; det var bare et Bygevejr, som drog forbi. Saa listede han stilfærdigt ind og satte sig for Bordenden med Piben i Munden og lod som ingen Ting. »Det klarnede vel op igjen!«

Idag var det imidlertid det Strideste, det havde været. Der var hverken med List eller Lempe et Ord at faa ud af Jenten, og da Maaltidet var sluttet, og hun rejste sig fra Bordet, tænkte Mons saa: »at efter slig Spisen, som hun havde opstilt idag, fik En slaas med Spurvene om et Havrekorn«.

Det var imidlertid godt, at Gamlingen tog det paa den Vis; thi han kunde ligesaagodt lægge sig tvers over en Fos og dæmme op for det strømmende Vand,

som han kunde lægge en Dæmper paa hendes ustyrlige Natur. Og dog var hvert Udbrud af den ligesom et Skrig efter En, der kunde tæmme den. Den Egenvilje, hun var saa stolt af, trængte hun saa underligt til at give fra sig for at være lykkelig. Den vokste op til et Tjørnekrat omkring hende, som hun ikke kunde røre sig for uden at rive sig selv tilblods. Vilde bare Nogen tage og bøje hende iknæ foran sig! Stod blot En over hende, stor og stærk og fast, saa hun fik en Grændse fat! — Hun vidste næsten ikke, hvad hun skulde tage sig til, »det var lidet værd at gjøre Noget, naar En kunde gjøre ret, som En selv vilde.« Og saa harmede hun sig ud over baade Levende og Dødt, til Stemningen var brudt, og Stilheden kom efter.

TREDIE KAPITEL.

Dybere inde i Siljedalen var der et Sted, hvor den bølgeformige Regelmæssighed paa en Gang ophørte, ikke fordi den her blev brudt, snarere fordi den udgik herfra. Dette Punkt var egentlig Dalens Midte; men det var tillige Naturens Højsæde, hvorfra den uddelte til den ene Side sin Trusel, til den anden sit Smil.

Elven, som skummede frem over bratte Fald og ujevne Baner, mødtes her med en Fos, der i en skinnende, gjennemsigtig Halvbue skjød ned over en Fjeldrunding; men dette Møde gik paa ingen Maade fredeligt af. Uagtet begge de stride Strømme skulde én Vej, brød de sig dog paa hinanden som to stærke, jevngode Viljer, og tusinde Smaahvirvler, Krydsninger og Sprang drev Skummet højt tilvejrs og bar Susen langt

hen gjennem Dalen. Alligevel mødtes de et Stykke udenfor Faldet, stille og sluttet som baaret frem af en Tanke, og deltes først længere borte igjen for at slynge hver sin Arm omkring en liden skovbevokset Ø, der laa midt i Elven med Lyngtuer og viftende Ormegræs i Bunden.

Paa Elvens anden Side i modsat Retning af Skagge og Stormoen, dannede Fjeldet en jevn, bølgeformet Linje, indtil den lige ret for dette Sted bøjede tilbage i en Halvrunding, og dannede ligesom en Vang med egne Grændser midt i Siljedalen. Her laa Sønstelien tæt ind under det skovdækkede Fjeld, og set fra denne Side løftede det høje hvidmalede Vaaningshus sig som et lidet Herresæde op for Synet.

Det var endnu midt i Hvilestunden, og Solen stod højt paa Himlen, da hin vejfarende Gut, med hvem Eli havde havt det hurtige, uforvarende Møde, kom hidover og pludselig stod stille for at indaande det kjølende Luftdrag fra Strømmen. Der gik en god Stund hen, og han rørte sig ikke. Den store hvidmalede Gaard, som laa der, fredlyst og fagert oppe under de grønne Lier, syntes at drage hele hans Tanke til sig. Han Blik blev dybere for hver Gang, han saa; et vemodigt Smil lyste henover hans strenge Træk; men Alvoren tog det i samme Stund og slukkede det ud som et Lys, der møder Pustet fra en aaben Dør, og hans Hoved sank modløst ned paa Brystet.

Der var Noget over Guttens Aasyn, hvor ungdomsfrisk han end stod der, der mindede om et sygeligt Barn. Det var som gamle Træk indhyllede i det bløde Ungdomsskjær. Var han maaske en Hjemløs, og greb Savnet ham just her, hvor Trygheden kastede sin Afglands over Alle. Var han en af hine Enkelte, som ligne de ranke Træer i Skoven med de afgnavede Stammer, der vel naa Højden, men aldrig Fylden, fordi Barndomsplejen, den lune, hyggende Underskov, ikke

fandtes? Intet Minde griber saa iskoldt ind i Sindet, selv i de stærke, modne Aar, som Savnet af et Barndomshjem. Det er en gold og pinlig Ihukommelse at have siddet med de tørre Læber og smægtet efter Kjærlighedens Honning i en Alder, hvor Sindet endnu ikke mægter at gribe en af dens mange Modsætninger til sin Trøst.

Men hvordan det nu var eller ikke, Guttens hele Væsen bar sikkert Vidne for, at over hans Liv var den Dom for længe siden udtalt: Hjælp Dig selv, saa hjælper Vorherre. Thi vel var han ikke endnu mødt frem paa de store Arbejdsdage i Livet, men hans Ansigts Udtryk viste tydeligt, at fik han først Tag i Noget, da slap han det ikke med første Ryk, og derved var han godkjendt af Lykken; thi det er ligesaa svært at fastholde det saakaldte daglige Brød, som det er at gribe det.

Endnu gik der en Stund hen ligesom i en Kamp mellem Blødt og Haardt, da sejrede Mildheden i Kraft af sin Ret. Gutten tog Skræppen af Skulderen og kastede den fra sig i Græsset, lagde Hasselstokken ved Siden af og satte sig tilslut selv ned med Ryggen mod en tvedelt Birkestamme, hvis hængende, løvfulde Grene sænkede sig som et Slør foran ham.

Solgløden pinte ham ikke længer, den friske Sus fra Elven kjølede Branden og bar ham et duftende Aandedrag imøde. Han drog et dybt Suk, men dette kom ikke fra Bekymringen, det brast frem i denne Stund af et overfyldt Sind. Saa bøjede han Armen ind under Nakken og strækkede sig mageligt ud i Græsset. Lidt for lidt løsnedes de stramme Baand, som holdt hans Træk bundne i Alvor og Kulde, og Stunden efter sov han.

Der gik lang Tid, og Gutten vedblev at sove. Ingen Drømme hidsede hans Tanke ind i den ustadige, frugtløse Virken. For hans Sjæl stod Afglandsen af de fagre Syner, han lukkede Øjet over, og derfor ved-

blev han at hvile i Lys og Solskin, skjøndt Tiden skiftede og Dagen var nær sin Helding.

Men som nu Solen nærmede sig Fjeldaasen, og samlede hele sin Glød paa et eneste Punkt, hvorfra de tusinde Straaler, ligesom i et Afskedskys, blændede og farvede hele Dalen, rørte Gutten paa sig, og uagtet hans Bevidsthed langtfra var klarnet i samme Stund, og uagtet han sled med Søvnens Tyngsel som med en træg Knude, der skiftevis løsner og drager sig sammen igjen, gik det dog endelig op for ham, at denne Søvn havde taget mere Tid, end den maatte, og at Dagen var lige paa Heldingen. Men god havde Hvilen været! Som en Guds Velsignelse havde den taget al hans Uro og Strid bort og højnet hans Sind saa klart og stille som en Kirke før Tjenestens Begyndelse.

Op mod ham fra Dalen bares levende Røster og Sang, men svagt som en Efterklang af Glæden, thi nu var der Træthed med i Legen! og nær ved ham hørtes et lidet Nyn af en svag Kvinderøst, det løftede sig og sank ret, som Modet kom og gik. Da satte en Gut i at synge paa hin Side Elven; imens tav Nynnet; men da Gutten hørte op, begyndte det paany, og det steg for hvert Aandedrag. Tilslut løftede der sig en Tone, langtrukken og skjælvende, som fra en taarefuld Grund, og den endte saa høj og klar, som om den sendte et Spørgsmaal langt ud over de blaanende Fjeldaase.

Gutten rejste sig overende og saa sig lyttende omkring. Nej, han hverken saa eller hørte Noget, og dog var han sikker paa, at det lød lige ved Siden af ham. Men paa en Gang blev han vár en Bevægelse inde bag Fossen og ligesom gjennem et søndret Glas skimtede han et Kvindfolk; om hun var ung eller gammel, det kunde ikke skjønnes. Men da hun med det Samme istemte en livlig Sang, og baade Ord og Tone ligesom sprudlede frem af glade Tanker, da skjønte Gutten, at det maatte være en Jente, og han tog sig knap halvt Aandedrag for at lytte efter.

Men Jenten vidste ikke af, at hun sang for Andre end sig selv, derfor jublede hun i Sky:

»Og jeg og Dig, Du mit' Solskinslue!
Og vi ska' nu vandre paa Blomstertue,
paa Blomstertue . . .
Ser Du Klokken der, hvor fin den er,
ser Du Humlen der, hvor snyg den er? . . .
Og jeg og Dig, Du mi' Solskinslue!
Og vi ska' nu vandre paa Blomstertue,
paa Blomstertue . . .

Og jeg og Dig, Du mi' unge Lilje,
og vi ska' nu dandse paa Storetilje,
paa Storetilje . . .
Ser Du Jenten der, hvor blyg hun er,
ser Du Gutten der, hvor snyg han er? . . .
Og jeg og Dig, Du mi' unge Lilje,
og vi ska' nu dandse paa Storetilje,
paa Storetilje . . .

Og jeg og Dig, Du mi' Rosenblomme!
Og vi ska' nu fangnes, før Aar er omme,
før Aar er omme . . .
Ser Du Fuglen der, hvor gløg den er,
ser Du Magen der, hvor tryg den er? . . .
Og jeg og Dig, Du mi' Rosenblomme!
Og vi ska' nu fangnes, før Aar er omme,
før Aar er omme . . .

Saa tav Røsten, og der blev stilt overalt; thi Gutten sad endnu og lyttede efter det, han ikke længer hørte. Da lød der et tungt Suk over mod ham. »Kunde det være den viltre Jenten, som sukkede slig«, tænkte Gutten. Men før han fik tænke videre, lød atter Sang fra samme Sted, men baade Ord og Klang var skiftet om. Denne Gang lød det som en skjælvende Angersklage fra halvhundredeaars gammel Synd og Sorg:

»Kom Sjæl og tag dit Regnebræt,
skriv op dit Lives Dage.
Se til, om Du kan sandse ret,
og huske lidt tilbage . . .
Hvad har Du gjort de mange Aar,
Du har i Verden levet?
Tænk sikre Sjæl, om Alting staar
i Herrens Bog opskrevet.«

»Det var et gammelt Kvindfolk, det,« tænkte Gutten og rejste paa sig. »Underligt nok! En fik ligesom aldrig ret Lov at glæde sig over Noget. Der stod nu en Ungdom og sang sig selv glad, og sang ham glad, ja det var næsten, som om hun sang Glæden ind i Livet. Men straks kom Alderdommen og Mismodet og Sorgen og sang en Ligsang over den, og ned i Graven maatte den, enten denne saa var levende eller død . . . Ak! det var nok, at Mismodet ogsaa havde siddet ved hans Barneleg og sunget ham Sorgen ind i Sindet, før han vidste, hvad den var . . . Han skjønte ikke bedre, end at det var lige ens med, at det ene Menneske satte Sygdommen sin over paa det andet.«

Og endnu videre gik Guttens Tanke, langt videre end hans Forstand kunde klare for den. Da stak et Ansigt frem bag Fossen. Det var saa skjært som en Vandlilje med fine og faste Træk, og et kort, gulkruset Haar hang tungt omkring det. — Gutten stod stiv og stirrede ufravendt did, og deres Blikke mødtes i Nysgjerrighed og Forundring. Endelig tog han sig sammen og gik henover til et Sted, hvor enkelte løsrevne Fjeldstubber laa udover Elven og dannede en Overgang. Han havde ingen klar Tanke af, hvad han vilde Kvindfolket, men han stevnede did alligevel.

Imidlertid var hun traadt helt frem fra Fossen og tog Vejen op over Skraaningen uden at ændse Gutten.

»Du tabte Halsdugen din,« raabte Gutten efter hende, idet han gik mod Fossen, hvor et hvidt Klæde hang fast i en Gren.

Hun stod stille og saa sig tilbage.

»Det er vaadt,« sagde Gutten og kastede det fra sig i Græsset, idet han gik nærmere hen til hende, mens hun veg lidt tilbage for ham.

»Hører Du til der borte i Lien?« spurgte han.

Hun sukkede uvilkaarligt og saa did. »Ja, jeg gjør det«, svarede hun mildt.

»Det er ikke til at sukke over, det,« udbrød han. »Der er dem, som ikke hører til paa noget Sted, de faar ikke sukke ligevel.«

»Aanej,« hviskede hun, lidt sky.

»Det var noget til vakkert Haar, Du har,« føjede han livligt til og stillede sig kjækt foran hende, »hvorfor lægger Du ikke Krands af det ligesom andre Jenter?«

Hun vilde sige Noget, men Ordet fik ingen Lyd, og en blussende Rødme farvede hele hendes Ansigt. Gutten slugte hende med Øjnene.

»Du har faaet Væde i det der borte under Fossen, se hvor det driver,« sagde han, idet han tog hen i Haaret og løftede det ud fra Kinden.

Hun smilede lidt og strøg sig ned over Hovedet.

»Ser Du Skyen der oppe?« spurgte han med et polidsk Smil. »Ser Du, at den ligner Næsen paa en gammel Kjærring?«

Hun saa op og saa Ingenting paa Himlen, men hun mødte Guttens Øjne paa Vejen.

»Der fangede jeg Synet dit!« lo han og greb hende om begge Armene, »nu vil jeg, Du skal se paa mig. Naar Du staar slig og stirrer ned i Jorden, kan Ingen vide, hvad Du mener med det.«

Hun løftede et roligt forskende Blik til Gutten.

»Jeg blir ganske ræd for Dig, Jente,« udbrød han. »Du har nok Vid fremfor mig. Det var vel Dig, som sang Visen der borte?«

»Aaja,« svarede hun sagtmodig.

»Hvor blev der af Kjærringen, som sang Salmen?«

»Aa, det var nok ogsaa mig,« sukkede hun med et vemodigt Smil og veg til Siden for at gaa.

»Nej, Du faar ikke gaa endnu,« bad han og tren for hende. »Jasaa, det var ogsaa Dig! Kjender Du Sorgen, Du? Har Du nogentid været ræd for Livet?«

»Kunde nok hænde, det,« sukkede hun undvigende.

»Du?« udbrød han og vilde drage hende hen til sig. Men hun trak sig tilbage fra ham.

»Du skal være uræd, jeg har ikke tænkt at gjøre Dig Noget,« hviskede han med sorgfuld Beklemthed, idet han slap hende.

Da vendte hun sig hurtigt om mod ham, og hendes Aasyn skinnede som en Sol: »Jeg er ikke ræd for Dig; jeg skjønner nok, at Du ikke vil mig noget Ondt.«

»Uf! Jeg havde Lyst til at harme mig ud over Dig,« udbrød han heftigt.

»Aanej da!« lo hun.

»Aajo, det havde jeg. Du gjør mig saa liden og naadslig, naar Du ser slig paa mig. Jeg véd ikke, hvad det er for en Stakker, Du gjør mig til . . . Men Du er nu vel baade rig og mægtig, Du . . . jeg er bare fattig, jeg.«

»Saa kom med hjem til Gaarden, der borte!« bad hun inderligt.

»Aaja, jeg gik nok med Dig, hvor det saa bar hen . . . men ikveld faar jeg se til at komme did, jeg skal.«

»Hvad hedder Stedet, Du skal til?« spurgte hun.

»Skorpen.«

»Skorpen!« udbrød hun, »der bor Guri Fladhoug, det kan da aldrig være hende, Du skal til?«

»Jo.«

»Men did naar Du ikke paa denne Siden Midnat.«

»Det faar være,« sagde han mørkt, »Natten er jo som lyse Dagen, og jeg skal did . . . Men, kan hænde jeg drager samme Vejen tilbage . . . vil Du tage vel mod mig da?«

Atter vilde hun sige Noget, men tog sig hurtigt i det og tav.

»Vil Du, jeg skal komme?« spurgte han. »Eller kanske det er rettest, jeg bli'r borte?«

»Aanej da!« brast det ud af hende, og hun saa ham lige ind i Ansigtet med sit tindrende Blik. »Bare Du vil?«

»Det skal ikke drage længe ud, før Du ser mig igjen, det lover jeg Dig,« udbrød han livligt og snappede efter Aandedraget.

»Gaarden hedder Sønstelien,« sagde hun forvirret og nikkede op mod Bygningen.

»Hvad hedder Du?« spurgte han.

»Inga,« svarede hun og stod som en rødmende Sky foran ham.

»Jeg hedder Gunnar, jeg,« sagde han, »jeg har ikke noget andet Navn.«

»Hvor er Du ifra?« spurgte hun.

»Aa, jeg er ifra der, hvor jeg tjente sidst,« og han drog et dybt Suk. Men i det Samme brød Smilet frem som et Solskin over hans smukke Aasyn, og han greb Jenten i Armen og drog hende hen til sig. »Jeg kan ikke komme fra Dig!« udbrød han. »Men nu vil jeg binde Synet dit og drage det efter mig, hvor jeg gaar. . . . Jaja! Far saa vel, Inga, og Tak for denne Stund!«

Og dermed drejede han sig rundt og gik raskt ned mod Elven. Her greb han det vaade Tørklæde, som han havde kastet fra sig i Græsset, og han rystede det ud. Det var et Koneskaut. Han studsede, betragtede det lidt og gik nogle Skridt imod Inga med det.

»Er det dit?« spurgte han og rækkede Skautet hen til hende.

»Ja,« svarede hun og saa ned mod Jorden.

»Er Du kanske Kone paa Gaarden, der borte!« spurgte han haardt.

»Ja,« svarede Inga og tog sig sammen for at sige noget mer.

»Ja saa!« føjede Gutten raskt til og lod Vredesblik følge med Ordene, mens han vendte hende Ryggen og gik nedover Skraaningen; sprang fra Sten til Sten over Elven og forsvandt hurtigt paa hin Side bag en Fjeldknude, hvor Stien drejede af til Venstre og førte dybere ind i den ufrugtbare Del af Dalen.

Han havde ikke en Gang set sig tilbage, knapt nok, at han saa frem. Han tog det Fodfæste, som bød sig, og søgte ikke efter det næste; thi der var en Vrede i hans Sind, som bar ham oppe over enhver Betænkning. Ikke skjønnede han, hvorfor Kjærringen stod der og lod ham bruse ud med det uvittige Tøv, han havde sagt! . . . Var det ligt til Noget at høre paa Sligt, naar hun var Kone til en anden Mand? . . . »Komme did igjen! Ha ha!«

Og rask gik han fremad paa den ujævne Sti, medens Vreden kogte i hans Sind og drev ligesom i Bobler og Skum de hidsige Tanker og Ord udover Randen. Men lidt efter lidt stilnede den af, og Betænksomheden tog endelig et kort Skjøn af baade over Vejlængden og Maalet. Hvorlangt var han naaet, og var det nu ogsaa vist, at han fulgte den rette Vej? Mangen Sti, som bar til Højre og Venstre, kunde han være gaaet forbi uden at ændse det i slig et Uhygge, hans Sind bar paa. Og rundtomkring ham sortnede Fjeldene i Aftenskyggen, og Skyhvælvet sluttede sig tættere i sin dybe Blaanen om det Hele. Tilbage var fra Maalet, og fremad tyktes at vise gjennem et Uføre til en Ørk. Denne Betragtning tog imidlertid hverken Mod eller Vilje fra Gutten, men det tog Bestemmelsen, og han satte sig raadløs ved Vejkanten.

Da han havde siddet der en Stund og grublet sig frem i det, hvor ingen Udvej fandtes, kom en gammel Kjærring med en liden Tine i den ene Haand og en Stok i den anden hinkende henover mod ham. Det var Guri Fladhoug. Hun standsede foran ham og fæstede sine smaa stikkende Øjne paa ham og sagde Ingenting.

Gutten saa paa hende igjen og tav med. Der var et underligt Dobbeltsyn i hendes Øjne, som fristede ham til at se nøjere til. Det kunde ikke siges, at Ondt og Godt blandede sig deri, det maatte snarere siges, at det skiftevis kom frem; thi ligesaa hurtigt som et ondskabsfuldt Blik var faret ud, fulgte en dyb, næsten rørende Godslighed efter. Heller aldrig havde Gutten set et Menneske saa ligt en udtørret og vejrpidsket Træstub.

»Hvorfra kommet Du?« spurgte hun endelig og satte sig ned et lidet Stykke fra ham.

»Hvad hedder Manden paa Gaarden der paa hin Siden bagom Fossen?« spurgte Gutten til Svar.

»Manden paa Sønstelien, er det ham, Du mener?«

»Ja,« svarede Gutten lidt sær.

»Du kan selv være Mand!« udbrød hun leende, idet hun aabnede Tinen og tog en gammel Lefse frem, som hun begyndte at gnave paa.

»Kjender Du noget til Konen, Du?« føjede han til lidt efter.

»Hvad rager hun Dig, Far?« bed hun af.

»Ja ja, Mor!« sagde han og rejste sig for at gaa.

»Nej, stop lidet Gran!« udbrød hun og greb ham i det ene Knæbaand. »Var det Konen paa Sønstelien, Du vilde vide Besked om? Vent lidt, Far!« Og hun slugte i en Fart Resten af Lefsen og hostede et Par Gange. »Nu skal Du høre:

Kjender Du Solen i Siljedal,
kjender Du den?
Glittrer som Guldsko i Kongesal,
kjender Du den?

Skjønner Du Dig paa en Vise, Gut?« afbrød hun sin snøvlende Sang og tog fat i en ny Lefse.

»Aa, det kommer an paa, hvem der synger den,« sagde Gutten.

»Ja, det er sandt det!« udbrød hun ivrigt og næsten

kvalt af Lefsen. »Det er Laget, det kommer an paa. Men nu ska' Du høre mer:

Kjender Du Blommen paa Sønsteli,
kjender Du den?
Stuper Du frem over Bergesti,
længter Du hen . . .«

Da tog en Ravn paa at skrige oppe i Fjeldskarret lige over dem. »Hys!« fo'r hun op imod den — men den blev ved med Sit og hun sang videre:

»Kjender Du Nøkken bag Elvedrag,
kjender Du den?
Underlig Laat baade Nat og Dag,
drager Du hen . . .

Raak og Raak!« hermede hun ivrigt op mod Ravnen. »Den Visen synger Du baade Gry og Kveld. Drag med bagom Fjeldet, der ligger en død Kat, æd Dig mæt paa den.«

Dog Ravnen blev ved med sit tirrende Skrig, og Gutten tog sig sammen for at gaa.

»Nej bi nu, Gut,« bad hun venligt og greb ham fat i Knæbaandet paany. »Saa kommer Nøkken med Sit, skjønner Du . . . Der kommer en Gut, og der kommer en anden, og det drager altid mod Sønstelien, for Solen drager, skjønner Du . . . Saa er det Nøkken synger der borte under Fossen:

Hører Du, Gut, op paa Bergesti!
God Ven, god Ven!
Skynder Du Nøkkens Hus forbi,
længter Du hen? . . .

Solen den hedder dit Hjerteblod,
tærer Dig hen.
Elvedrikken er sval og god,
kjølner igjen . . .«

»Nu har jeg ikke Tid længer,« sagde Gutten og trak i Benet.

»Der er bare et Vers til,« bad hun og strammede Knæbaandet.

»Jeg har ikke Tid ligevel,« sagde Gutten og rev med et Ryk Benet til sig.

»Gaa til Bloksbjerg, Far!« udbrød hun og bed i Lefsen sin.

»Kan hænde, det er ligegodt,« sagde Gutten, »jeg skal til et Sted, som hedder Skorpen, véd Du Noget om Vejen did?«

»Skorpen?« spurgte hun forundret og rejste sig. »Skal Du bære Bud for Nogen?«

»Ja, det skal jeg.«

»Til 'en Guri Fladhougen?«

»Hun hedder nok saa,« sagde Gutten stilfærdigt, mens Kjærringen brast i Latter, og han vendte sig fra hende for at gaa.

»Hys Gut!« skreg hun efter ham, »den ene Vejen, den faar ikke Du vide, for den drager jeg; den anden gaar did bagom Aasen, op over Stordalen, og naar Du er kommen lige ind til Botten af Dalen, saa bær det op over Fjeldet og ned paa hin Siden . . . der ligger Skorpen lige for Dig.«

»Godt,« sagde Gutten og gik.

Kjærringen blev staaende og saa efter ham, til han var forsvunden, da tog hun Tinen i Haanden og hinkede videre paa den modsatte Vej, smaasnakkende med sig selv og fra Tid til anden seende sig tilbage. Men paa en Gang stod hun stille, som grebet og standset af en Haand: »hvor kommer den Gutten ifra?« udbrød hun. »Hys, der drog jeg Kjendsel paa ham . . . tvi!« Og idet hun spyttede frem for sig, som om hun havde traadt paa en Øgle, tog hun fat paa Vandringen igjen med en saadan Ilfærdighed, at hendes stønnende Aandedrag hørtes lang Vej.

Paa samme Tid stred ogsaa Gutten sig fremad gjennem det uvejsomme Dalføre. En smal Sti slyngede sig som et ugrejet, søndret Baand hen imellem de tunge Stenmasser, og da Natskyggen drog Himmel og Jord sammen i graalig Jevnhed, maatte der en Ungdoms ihærdige Vilje til for ikke at give tabt — eller og en Ungdoms Sorg; thi den ser kun paa Et, og finder sig forresten, ligesom Søvngjængerne, trygt frem paa alle Veje. Kun en enkelt Gang tog han en kort Hvile. Den ensomme lydløse Ørk, som omgav ham, og det lave, taagefulde Skyhvælv sank over hans Bryst med en ulidelig Klemsel. Et eneste Stjerneglimt vilde have løftet en livsmodig Tanke i hans Sind, nu var det, som om Guds Øje selv ikke kunde trænge gjennem Tyngsel, og den, som gik der, paa den stakkers Jord, fik stelle med sig selv alene! Da blev Guttens Sind saa fuldt af Suk og Savn, at han brast i Graad, og det var en Graad fra dybeste Grund; thi der var samlet længe paa den og gjemt godt!

Men just under dette aabnede Dagen sit Øje, og den første blege Lysning famlede sig frem igjennem Nattens Sky. Gutten rejste paa sig. Over hans Sind havde ogsaa den tunge Sky delt sig, og ved Synet af Naturens Frigjørelse brast det sidste Baand, som holdt ham fangen i Mismodet. Stien bredte sig ogsaa lidt mere nu end før, og som den højnede sig op imod Aasen, farvedes Daggryet stærkere, og Sporet stod klart. Da gik Gutten frejdigt paa igjen, og just som Solen kastede et luende Skjær over Fjeldtoppene rundt omkring, stod han ved Nedstigningen til et trangt, indelukket Dalføre.

Her laa Alting henslængt ligesom under en Flugt i hovedkulds Fart. Mægtige Fjeldknuder imellem lidet Gran Smaakrat, store og smaa Stenflager paa Kant, nedraadnede Furustammer og lave Fjeldbirke med forkrøblede Grene, paa hvis fine Stammer der ligesom var slaaet Knuder, saa de ikke skulde naa videre end der var Plads, og nede i Dalbunden arbejdede en Elv sig

stønnende og tungt gjennem de ujevne Stenlag og klang over det Hele som et endeløst Suk efter Forløsning. Ryg i Ryg med Siljedalen saa det ud, som om Naturen i grum Partiskhed, ved at rydde op og stelle til paa hin Side med de fagreste Lier, havde kastet Alt, hvad der var hæsligt og uformeligt over paa denne.

Gutten blev staaende en Stund og saa sig om efter en menneskelig Bolig. Omsider fik han Syn paa et lidet Hus, der laa som en Fjeldknude paa en anden, farveløst og uden nogetsomhelst Tegn paa Livsrørelse. Did var det da han skulde, det var Vejmaalet, som han endelig havde stridt sig frem til! Og han tog Sprang ned over Fjeldsiden og henover Dalbunden, som nok kunde have ført Længselen mod et gladere Maal.

Det var ikke frit, at Hjertet bankede stærkere, end naturligt kunde være, da han stod ved Huset, og at Haanden skjalv, da den tog i Døren; men i det Samme kom en gammel graa Kat med hvide Labber og strøg sig snurrende op af ham; det var det første Liv, han havde mødt paa sin Vandring, og den bød ham det Gode! Det gjorde ham mild i Sind, og han tren med frejdigt Lag ind i Huset.

Det Rum, som her aabnede sig for ham, var ikke stort og heller ikke lyst. Til den ene Side var der et lidet Ildsted med et Par gamle Lerkar, til den anden et Hængeskab, og hen under et Fag Smaaruder løb en smal Bænk med et Bord foran, hvis Plade var saa tyk i Gjennemsnit, at en tre fire smaa Madrum paa hver Side vare udhulede i den, og tydede hen paa, at en Gang idetmindste havde Flere samlet sig omkring den simple Tilstelning. Henne i et Hjørne stod en Seng, og i denne laa et Kvindfolk paa lidt gammelt Straa, med en Skindfæld over. Hun var fuldt paaklædt og vendte Ansigtet mod Væggen. Ved Sengen stod en Stol, paa Stolen en liden blaamalet Tine, og op til denne en Stok.

Gutten standsede indenfor Døren og ventede tvivlraadig paa, hvad der skulde komme. Da rørte Kvindfolket paa sig, og Gutten bød: »Goddag.«

»Naa,« lød det endelig fra Sengen og hun vendte Ansigtet mod ham.

»Er det Dig, som er Guri Fladhoug?« udbrød Gutten forbavset, da han saa Kjærringen fra Siljedalen lige for sig.

»Kjender Du mig igjen?« spurgte hun, men der fulgte et Blik med Spørgsmaalet, og det spurgte sig ikke frem.

»Jeg gjør nok det«, svarte Gutten venligt.

»Gaar Du for Dig selv, eller gaar Du for nogen Anden? »blev hun ved.

»Jeg gaar for den, som ikke selv kan.«

»Naar er det, En ikke selv kan?« fór hun op og rejste sig overende i Sengen og slog sig paa Knæet.

»Naar En ligger under Jorden«, svarte han med et Suk.

»Under Jorden«, gjentog hun stille, »der er Lidet ved det, som ligger under Jorden . . . Hvad er det saa, Du vil?« afbrød hun hastigt sig selv.

Gutten betænkte sig lidt; han drog Vejret dybt og tungt et Par Gange, og saa gik han et Skridt længere frem i Rummet og støttede Haanden paa Ildstedet.

»Jeg vilde bare sige det . . . at jeg er Søn til Ingebjørg, Datter Din . . . og at hun døde nu i Ugen, som var . . .« og dermed fór han ned for sig og hostede lidt.

Guri sad et Øjeblik som forstenet, saa sank hun tilbage paa Sengen uden et Tegn til Liv. Der gik en Stund hen, hvori Gutten stod lyttende og ventende; men da Stilheden trak sig ud, kom der Banghed over ham, og han gik hen til Sengen og bukkede sig ned over hende. Livet var paa en Maade vendt tilbage; thi Læberne skjalv uafbrudt og krampagtigt, mens Øjnene stod vidtaabne som paa et Lig, tørre og glansløse, uden

Syn eller Tanke. Gutten saa sig raadløs omkring i Stuen efter Noget, som kunde give Hjælp eller Lindring; men han saa ingen Ting. Der var ikke Andet end en udslukt Arne, et tomt Bord og et lukket Skab . . . rimeligt var det da, at der inde i dette fandtes Noget, som kunde nyttes af et Menneske! Og dermed listede han forsigtigt hen over Gulvet til Skabet.

»Hvad vil Du der,« fór det som et Støn ud af Kjærringen, og hun rejste sig op i Sengen.

»Aa,« vendte Gutten sig og gik tilbage til hende, »kom lad mig støtte Dig.«

»Lad mig bare i Ro,« vendte hun sig hidsigt mod ham og greb ud efter Stokken, »tænkte Du, Pengene mine laa der borte?«

»Jeg véd ikke om Pengene Dine, jeg,« svarte Gutten fortørnet.

»Tænker Du kanske, jeg drages med Døden?« spurgte hun, og nu var Livet vendt tilbage til Øjet i sit gamle Mon; thi hun satte et Blik paa ham, der trængte ham lige til Sjælegrunden, som et giftigt Bid.

»Du kan drages med, hvad Du vil for mig,« svarte han og vendte hende Ryggen og gik mod Døren.

»Tvi over en slig Æt!« slængte hun efter ham og spyttede til.

Gutten vendte sig om mod hende med et truende Aasyn, og han stod en Stund og skjalv i Vrede; men en hurtig Tanke fløj ligesom et Solblink over Sjælen, og spredte Mildhed efter sig. Da drog han et dybt Suk, han hentede sig selv op af Svimmelen! og dermed gik han langsomt henover Gulvet mod Døren.

»Ved Du Noget om Far Din, Du?« spurgte hun efter ham.

»Jeg véd det, jeg véd,« svarte Gunnar og stod stille med Dørtaget i Haanden.

»Det var en fin Kar, Du,« blev hun ved, uden at ændse Svaret, »han drog hidop gjennem Stordalen ligesom Du, han var en Ungdom ligesom Du, men der

keg en ond Aand ud af Øjnene paa ham . . . Dengang var der ikke bare en Kjærring og en Kat paa Skorpen; Ingebjørg, Mor Din, holdt ogsaa til her, og det var folksomt nok . . . Men saa satte han de onde Øjnene paa hende, og da han drog afsted, rante han Jenten med sig.

Gutten sukkede og vendte sit bedrøvede Ansigt mod hende. Han vidste jo baade det og meget Andet, som værre var.

»Jo jeg ser, Du har Laget,« hvæste hun og satte Stokken i Gulvet med al sin Magt, »nu skal vel Du ogsaa hen et Sted og rane Dig en Jente, saa Du ikke skjæmmer Arten? . . . Men Arven skal ikke Du regne paa, for Far Din stjal alle de Penge, jeg ejede.«

»Farvel,« bød Gutten strengt og gik uden at se sig tilbage og Guri sad paa Sengekanten med Stokken mellem de magre Hænder, og Hagen hvilede paa dem uden at give ham et Tegn til Afsked.

»Det var en gjild Gut,« hviskede hun hen for sig en liden Stund efter, og hun sendte et langt sorgfuldt Blik mod de blinkende Ruder. Da begyndte Læberne at ryste paany, en uafbrudt Stønnen fulgte hendes langsomme Aandedrag og der kom en usigelig Vaande over hende. Hun sad som naglet af Smerte til Sengestokken, og idet hun rokkede hid og did, var det, som om hun vilde søge en Lindring, hun ingensteds fandt.

Da stak en liden fin Lab med skarpe Klør ind under Døraabningen, det gav et svagt Ryk i den og endnu et; lidt efter lidt klemte Hovedet af den graa Kat sig ind igjennem Aabningen, tilslut kom hele Kroppen og i skraa Linje, bestandig følgende Solstraalerne, smøg den hen over Gulvet til den vaandefulde Gamle. Her skjød den Ryg og gjorde sig saa kort som mulig, spandt og snurrede, gned og strøg sig omkring Benene paa hende i de forskjelligste Bugtninger og Sving, men da hun sletikke gav Agt paa den, satte den med et Sprang fra

Stolen op paa hendes bøjede Ryg og begyndte forfra sin kjælne Leg. Da var det, ligesom Smerten stillede lidt af, den tunge Stønnen gik over til en klagende Melodi, og saa fulgte Ordet med, saa det blev en Sang til hendes egen Trøst:

Der lusker en Ulv bagom Gaard og Grind,
Gud trøste Dig, Jente, med harmløst Sind!

Gud trøste Dig, Jente, med lidet Mod!
Den Ulven glefser Dit Ungdomsblod.

Den glefser i sig baad' Blom og Blad,
der fin's ikke Stedet, hvor Knoppen sad. —

Gud trøste Dig, Jente med lidet Vid!
Faar drages med Sorgen Din Levetid,

Faar drages med Graaden til sidste Dag,
Gud trøste, Du, Sjælen i Englelag . . .

»Ak Datter min!« sukkede hun Stunden efter. »Ligger Du under Jorden, Datter min! . . . Aaja!«

Og med dette Suk gled en Lysning over hendes Aasyn. Der blev ligesom sat et Skjel i Sorgen; saa langt skulde Klagen gaa og ikke videre . . . her skulde Sindets stolte Bølger lægge sig!

Men ikke altid havde Guri paa Skorpen bøjet sig saa godsligt under Skjæbnens Tugt, og Beviset for, at hun havde sat Haardt mod Haardt, stod i stride Tegn paa Ansigtets furede Grund. Kun ind i Sindets Løndom var Striden aldrig naaet. Der var et stille Sted, stille og gjemt som i Skovdybden en tidlig Morgen, og her sad endnu Ungdommen, den evige Længsel, som en sky Fugl, der først sent havde lært at synge, og derfor heller aldrig fik synge ret ud, hvad den mente. Men Et kunde den dog med fuld Evne: den kunde synge Fred og Trøst ind i gamle Guris eget heftige Sind; synge den haarde Vinterkulde lind, og den ensomme

Fjeldørk fuld af Solskin og Blomster, og det var nok Noget, som der kunde siges »aaja« til, helst da det skulde sige det Samme som »Gudskelov« — Hver har sin Maade!

Under dette vandrede nu Gutten tilbage gjennem Stordalen igjen, og omendskjønt han ikke, som hidover, havde noget fast Maal for sig, klarede han dog Stykke for Stykke af den tunge Vej, uden at tage en Stunds Hvile. Han løftede af og til det strænge Aasyn og saa frem for sig med et forskende Blik, men det skete ikke for at søge sig et Vejspor; thi det laa klart i Dagen, nej, det var et Blink udover Livet, som Intet mødte uden hjemløs Tomhed, og som sank tilbage i den samme Tanke, hvorfra det gik ud; hans Mor var død, han kjendte ikke sin Far, og den eneste Slægtning, han vidste Noget om, havde nu jaget ham fra sig som en Hund; saa var han alene, men han var hverken raadløs eller ræd for det. Vejen, han fulgte, var Hvermands Eje, og fór der en gjøende Hund efter ham, der han gik, saa slog han den fra sig, det var hans Ret . . . arbejde kunde han . . . levede han, var det vel, døde han, var det lige ens, der var ikke Nogen, som tog sig nær af det. Men paa dette Sted i Guttens Tanke, hvor den kolde Trøst blev til et Isdryp, der faldt lige paa hans Hjerte, stod han pludselig stille og drog Vejret tungt; thi det gjorde ondt.

Han saa sig omkring. Just nu havde han taget fat paa Siljedalen igjen; spredte ud over i et fagert Skue laa de skovsatte Lier, og Elven strøg susende forbi ham med et Gjenskin af den klare Sommerhimmel i sine blaa Vande. Sang og Klang bares op imod ham, Livsfylden sprængte paa til alle Sider, Arbejde overalt, Samfund overalt. Da stod med et, som i et Gjenskin den levende Jente lige hos ham, hende, som han havde grebet i sine Arme, da hun i Vildskaben var styrtet ud imod ham. Det store blussende Aasyn og de mørke, funklende Øjne lyste frem af det daggamle Minde, og bød ham ligesom et glad: Velkommen til . . . »ja, did

vilde han. Eli paa Stormoen hed hun, godt og vel! Paa en slig Gaard laa Mangt hen, som kunde nyttes, naar En kom til, som ikke sparte sig . . . fik forsøge!«

Og løftet af denne Beslutning tog Gutten sig kjækt sammen og skred raskt ind over Dalen. Kun en eneste Gang sank en pludselig Træthed over ham, og han drog Aanden tungt og dybt, det var, da han bøjede om en Fjeldknaus og Sønsteliens brede Agre og blomstrende Hegn laa lige for ham. Der borte var det, han havde staaet foran Jenten; der var det, han i Kaadhed havde fanget Synet hendes og sagt, at han vilde binde det til sig for hele Livet . . . det gøs i ham. Dengang skjønnede han ikke, hvorfor der var slig underlig Skyhed i hendes Syn, nu vidste han jo, at det bad for Sjælen. Gud signe hende, aldrig skulde hun se ham mere!

Og endnu et Suk drog Gutten, men dermed slap han ogsaa Tanken, det var ikke hans Sag at drages med en unyttig Sorg, heller ikke vilde han længes mod det, han aldrig kunde naa.

Det var ved Middagstid, da Gutten steg op paa Stenhellen foran Mons Haldorsens Husdør og hilste paa Gamlingen, som stod indenfor i Svalen. Venlig bød Mons den Vejfarende sit Goddag og Velkommen, og Gutten sad Stunden efter allerede i jevnt, venligt Prat inde i Stuen med Gamlingen ligeoverfor sig. Da tren Eli blussende og kortaandet ind af Døren.

»Du ser, jeg tog rigtig Mærke«, sagde Gutten undseelig og rækkede Haanden ud mod hende.

»Du faar ha'e Tak, som kom hid saa snart efter«, svarede Eli og gav ham Haand igjen. Og dermed gik hun hen til et stort udskaaret Skab, hvor hun tog frem et Sølvkrus, som hun forsvandt med i Svalen.

»Du kommer langvejs fra?« spurgte Mons idet han skjød Tobakspungen hen til ham over Bordet efter at have stoppet sin egen Pibe.

»Aaja, jeg har ikke taget Hvile paa to Døgn«, svarede Gutten og kradsede sin Pibe ud.

»Du trænger Styrkning, Du, som har gaaet langs Vejene lige i Middagsheden,« sagde Eli, idet hun tren ind fra Svalen med Kruset fuldt til Randen og bød det frem til Gutten.

Mons slap Piben af Forundring og saa fra den Vejfarende bort til Datteren. Han skjønte ikke, hvorfor der blev gjort slig Højtidsære af en fremmed Gut, der ikke havde andet Mærke ved sig end det, der sættes af ringe Kaar og lidet Vid. Men han taug med sin Tanke, thi saa meget skjønnede han, at der var Noget, Eli havde tænkt at tage paa sig. Og saa trak han Piben op igjen og hyllede sig ind i en tyk Røgsky, hvori han hverken saa eller hørte.

»Jeg tænkte ikke det, da vi skiltes igaar«, føjede Eli lidt undseelig til.

»Det var heller ikke min Tanke«, sagde Gutten. Han vilde sagt mere, men han tog sig i det og tav.

»Og nu skal Du vel tilbage til Hjemmet Dit igjen?« spurgte Eli Stunden efter.

Gutten saa op paa hende og tog sig sammen til et Svar, men han kom ikke videre.

»Du har kanske ikke noget Hjem?« spurgte hun mildt og venligt, da han tav.

»Nej«, hviskede Gutten med en liden Dirren i Røsten. Men i samme Aandedrag rejste Frejdigheden sig i hans stærke Natur. »Jeg trænger ikke heller noget andet Hjem end det, som følger med Kost og Løn«, føjede han rask til.

»Saa Du vil tjene Dig frem?« sagde Gamlingen og rækkede hen efter Kruset og tog et Drag. Eli pillede i Bordet og tav.

»Jeg har saa tænkt«, svarede Gutten, »og var det saa, at her var en Tjeneste ledig paa Gaarden, saa . . . skulde jeg nok gjøre Skjel for mig, tænker jeg . . .«

»Tænker saa, jeg med«, sagde Mons lidt nedladende

»Du er jo en Ungdom, og Viddet kan voxe . . . Men jeg tror ikke, jeg har noget Brug for Dig . . .«

»Jeg skjønner ikke bedre, end her er Brug baade for ham og Flere til«, udbrød Eli og kastede et Blik til Gamlingen.

»Ja tror Du det, Du?« spurgte han blidt.

»Det baade tror og véd jeg«, føjede hun kjækt til, idet hun rækkede over efter Kruset og bød det frem til Gutten igjen.

»Ja, ja«, sagde Gamlingen stilfærdigt, og saa dampede han sig atter med lukkede Øjne ind i en Sky.

»Det er nok første Gangen, Du byder Sligt til Tjenestedrengen Din«, sagde Gutten, idet han satte Sølvkruset fra sig og saa smilende hen til Eli.

»Saa lad det varsle Godt«, svarede hun kjækt, og en blussende Rødme farvede hendes Ansigt, da hun mødte hans Blik.

Men hun kunde ikke drage Synet fra ham igjen. Der var Noget i hans Aasyn, der ligesom i et samlet Maal løftede, hvad der kun glimtvis kom frem hos Rolf, og som hos ham straks døsede hen igjen, fordi han da ikke gad være over mere den Gang. Denne Gutten her var saa nærværende, Tanken keg ham saa lysvaagen og klar ud af Øjnene, at det var, som greb han lige ind i hendes ustadige Natur, og holdt den fast med et eneste Blik.

»Ja saa faar jeg spørge om, hvad jeg har at gjøre?« afbrød Gutten, idet han rejste sig fra Bordet, færdig til sin Gjerning. Endnu til denne Stund havde han været Gjæst — nu var han Tjener.

Jenten følte sig uhyggelig berørt. Der var pludselig kommet noget Haardt i Guttens Røst, som skræmte Tanken tilbage fra den Solskinsfart, hendes koglende Natur allerede havde lokket den ud paa. Og da hun nu saa op til Gutten igjen, var hvert Træk i hans venlige Aasyn ligesom stivnet i Strænghed.

»Du trænger vel ikke noget Bud for Dig; der Arbejdet findes, skal det gjøres«, svarede hun hurtigt og stolt.

»Ja vel!« sagde Gutten høfligt og gik ud af Stuen.

Eli rørte sig ikke af Stedet, hun var ligesom rodfæstet; hvad var dette? For første Gang havde hun havt et Møde med sin Overmand. Den Gutten, som hverken havde Slægt eller Hjem, stod der og tog sig Tjeneste paa, som om det var hende, der fik sige Tak til! Alle hendes Smil havde ikke fanget et Glimt af Gjenskin paa hans alvorlige Aasyn. Sligt var ikke hændet før! Endnu havde Eli aldrig staaet ligeoverfor en Gut, som hun ikke havde taget det faste Hold fra, i samme Stund, som hun lod hele sin leende Venlighed strømme ud over ham. Hun vidste ikke en Gut, der ikke uvilkaarlig havde lukket Øjnene, som for en pludselig Blænden, naar hun blussende og kortaandet kom lige hen mod ham og kastede ham et spøgende eller drillende Ord til, og saa vendte ham Ryggen igjen uden at ændse ham med en Tanke.

Men godt! Magten var hendes ligevel. Hun var Madmor og han Tjener. Han fik være saa kry, som han vilde; der hun stod, naaede han ikke uden at bøje sig. Og løftet af denne Bevidsthed gik Eli ud paa Hallen og saa sig omkring med sit trodsende Blik . . . . Pludselig forvandlede det sig til et leende Udbrud. — Nedover Lien kom Rolf vandrende, døsig og langtrukken, men storladen i hele sit Væsen. Paa en Gang stod han stille og saa hen til den fremmede Gut, og der kom en Aarvaagenhed frem i hans Ansigt, som Jenten mærkede sig. Da lo Huldren ud af hende, og hun tren rask fra Hallen ned i Sollyset og stod foran Rolf.

»Har Du set den nye Drengen vor?« spurgte hun med et skinnende Smil.

»Skal han gjøre stort Gavn, han?« spurgte Rolf til Svar og satte et halvt Øje hen paa Gutten.

»Han skal gjøre det, han kan, og da blir det nok,« svarede hun.

»Ja ja«, sagde Rolf. Og saa strøg han en Fyrstikke af og tændte Piben sin.

»Han er baade flink og hændig; Sligt ser En strax paa Laget . . . og vakker er han da og . . .«

»Ja saa er han det?«

»Ja da! . . . Saavidt jeg skjønner, har han hverken Far eller Mor, og der er nok Lidet med den Hyggen, han har havt hidtil.«

»Stakkers Gutten!« sagde Rolf og saa med et helt Øje did.

»Det er saa rart med det! det er ligesom det var laget saa, at han skulde komme hid«, blev hun ved med fristende List. »Det er den Gutten, som drog her forbi igaar, skjønner Du?«

»Ja jeg skjønner det«, sagde Rolf fuldtryg og smilende.

»Saa jeg er bare glad«, føjede hun hurtigt til, »Gamlingen blir aflægs og her trænges En, som kan tage Styret paa sig . . . . Et Kvindfolk rækker ikke langt; hun er ligesom bare Haanden, et Mandfolk er hele Armen.«

Rolf svarede Intet, men han saa et Øjeblik fast paa Jenten. At hun stod der og slængte Ordene ud fra sig ligesom Saakorn med en løs Haand, det havde ingen Ting at betyde; thi det var vist, at hun havde ikke derfor tænkt, at et eneste Korn skulde gaa tabt! Og Jenten smilede til Rolf igjen. Men jo længere de saa paa hinanden, desto større blev Afstanden mellem dem. I hans Blik laa Trygheden jevnsides med Selvgodheden, og i hendes lyste den ene urolige Gnist over i den anden og kastede det Dobbeltskin fra sig, hvorigjennem Bunden aldrig kommer frem.

»Stakker!« sukkede Rolf.

»Er det Gutten, Du sukker for?« spurgte Eli leende, »han skal nok faa det godt, han.«

»Det er nu ikke Altsammen godt, som hedder godt,« brummede han.

»End det Bedste, da . . . Det er vel godt nok?« spurgte hun listig.

»Aaja, grib efter Solskin, saa fanger Du en Myg!« sagde Rolf og dermed vendte han hende Ryggen og gik langsomt nedover mod Gunnar, som stod ved Siden af en Lejegut og smaapratede med Hogni, der lo ved hvert Ord.

»Drager Du nu væk ifra Kjæresten Din igjen?« skreg Hogni lige. »Du drages fra og Du drages mod . . . Du er som en Perpendikkel Du, Du gaar lige jevnt til begge Siderne!« hun lo, saa det klang over Fjeldet, mens hun kastede en for en af en Haandfuld Hvidkløver lige i Ansigtet paa Gunnar.

Gunnar smilede og greb efter Kløveren, men fangede ingen; tilslut værgede han for sig paa en Maade, som gjorde Ende paa Legen, og Hogni vendte sig surmulende fra ham.

»Du faar tage mod Varsel, Du,« sa'e Lejegutten med et lidet Haansmil. »Naar Du drager paa Friing, skal ikke Du gaa over Bækken efter Vand . . . for Hogni bor jevnsides med Dig.«

»Isa!« fnøs Hogni mod ham og gik hen over Marken.

»Hvor kommer Du ifra?« vendte Rolf sig til Gunnar.

Gunnar likte ikke den Maade at spørge paa, han likte i det Hele ikke Guttens Lag. »Aa . . . jeg har ikke stor Lyst at svare paa det,« sagde han.

»Det staar ikke paa, naar En kan føje Lysten sin«, gjentog Rolf med et fast Blik paa Gutten; thi han likte det Svar.

»Hver Voksen faar raa'e sig selv,« svarte Gutten.

»Ja nok,« smilede Rolf og lukkede begge Øjne, »men saa er nu godt Raad ikke at foragte le'l.«

»Naar det trænges,« kastede Gutten løst hen.

»Du har kanske aldrig trængt Raad, Du?« spurgte Rolf og slap ikke Gutten af Syne.

»Ikke stort.«

»Han var voksen, før han blev født,« lo Lejegutten.

»Naar Du trænger Raad næste Gangen,« sagde Rolf, »saa kan Du komme til Skagge, saa skal jeg gi'e Dig et.« Og dermed vendte han sig og gik.

»Saa kommer jeg nok aldrig til Skagge,« svarte Gutten efter ham.

»Det kan ogsaa være ligegodt,« sagde Lejegutten, »for saa langt Gud gjør Aaret, ser Du Rolf styre hid til Stormoen. Det kunde da være, naar han engang kommer sig over at drage Eli med did, for da holder han vel til paa Skagge for det Første.«

»Det er en gjild Jente, han faar sig!« udbrød Gunnar og sendte et langt Blik op imod Eli, som endnu stod og skinnede i Sollyset oppe ved Husdøren.

»Ja det er vist,« svarte Gutten, og Godt er det, som følger med Jenten . . . Men slig, som hun har lokket og fristet! Der er ikke Gut i Bygden, som ikke har gaa't Friergang paa den Vejen.«

»Skal hun giftes snart?« spurgte Gunnar.

»Spør'en Rolf, han har første Ordet.«

»Saa det er paa det Uvisse med dem?« føjede hin til og saa atter op mod Jenten.

Men ret som dette Blik var et Bud efter hende, kom Eli raskt gaaende henover Marken og stod stille foran begge Gutterne. Leende og venlig brød hun ind over dem med sit livlige Smaaprat, og der kom ikke et Glimt frem af det Overmod, som hun ellers saa tit og saa let slængte i den, hun talte med. Lejegutten havde et lidet fristende Smil, der kom og gik, og skiftede Lys og Farve ligesom Solblinket i en Regndraabe, det lo hun til, fangede det og kastede det legende fra sig igjen — saa mødte hun Gunnars lysgraa Øjne, der var et Blik i dem, som trængte saa dybt ind og spurgte om Alt, hvad det saa, ikke for at vide Nyt, men for at vide

Besked; men hun lod Lyset i sine mørke Øjne funkle og spille henover hans stille Forsken, saa han selv tabte Sikkerheden og drog Synet hen paa noget Andet. Men paa samme Tid vidste hun saa vel, at Rolf stod deroppe og saa nedover — »og fik han sig ikke en liden Harme af dette, skulde det undre hende!«

Og dette var ganske rigtig saa, som hun tænkte sig. Rolf var, mens han stod deroppe ved Huset i dorsk Sammensynken, ikke saa tryg, som hundrede Gange før i slig en Prøve. Han havde maalt Syn med Gutten, saa længe og saa fast, at der var ikke en Tanke, som krøb i Skjul for ham; slig alvorlig Tryghed havde hans Syn aldrig mødtes med før, og han skjønte, at hvad den Gutten vilde have, det tog han uden at spørge sig for — men visselig tog han heller aldrig det, en Anden havde sat sit Mærke ved, om det saa var nok saa Lidet.

Men som nu Rolf stod her og maalte ud en Andens Evne, og gav den fuld Ære, voksede hans egen med en forunderlig Hurtighed frem ved Siden af; ja den skjød endog forbi. Thi det er Vidunderet ved at give en Anden Ros og Ære, at Ens egen Sjæl vokser ved Gaven! Rolf følte sig at være Mand; ja ikke alene det, men ogsaa Herre! — Og med det Samme rejste han sin Skikkelse, rystede det søvntunge Lag af sig, og seende frem for sig med et Blik, maalte han Afstanden mellem sig og hele Hverdagsslænget, og viste det fra sig med Naturkraftens Højhed.

Rolf vidste i denne Stund, at han skulde sejre, fordi han vilde . . . Der sad en frygtsom Tanke i Jentens Sind, dybt inde bag Leg og Trods, den havde han sat et Kors ved. Han havde fanget den i en uforvarende Stund, da den flagrede om, som den første Sommerfugl med Snefannen paa den ene Side og Solglitteret paa den anden, og han havde lukket den ind til sig . . . Men utryg fik Jenten være, utryg, som paa en bristende Isflage; før blev ikke han tryg — og tryg vilde han være.

Og dermed skjød Rolf ud fra Husvæggen og vandrede hjemover paa den Snarvej, han selv havde traadt sig i skraa Linje over Marken fra den ene Gaard til den anden. Han gik altid, som om han talte Skridtene; han havde vistnok ogsaa talt dem mange Gange, men det var ikke egentlig det, der ordnede hans Gang med saa afmaalt Nøjagtighed; thi han traadte hver Gang i det gamle Spor, nej, det var for at bane Vejen for Eli. — Det stod altid for Rolfs Tanke, som Slut paa Sagen, at Eli, en vakker Dag, kom vandrende op til Skagge, og da fik der helst være en Snarvej med godt jevnt Spor!

Siden udover Kvelden, da Arbejdet var slut, sad Eli paa Stenhellen foran Døren og strikkede paa en Strømpe, medens Gamlingen stod bagved og hældede sig op til Dørkarmen med Piben i Munden.

»Undres paa, hvor Rolf bli'r af ikveld,« sagde han stilfærdigt og keg hen over mod Skagge.

Eli saa ogsaa didover og tænkte det Samme — vidste dog lidt Besked om Grunden! Men hun tog sig ikke den Møje at svare, thi hun var ganske harmfuld paa den nye Tjenestegutten; hun kunde ikke rigtig klare for sig selv af hvad Grund, og vilde heller ikke bry'e sig med det; men nu sad han borte ved Vejkanten paa en Sten og sank ligesom hen over sin Tanke, hvorfor kom han ikke hidop og slog en Prat af med hende? Hvad tænkte han paa? . . . Tænkte han kanske paa hende? . . . Han havde mødt hende med et underligt Blik, hun vidste hverken om det nægtede eller det bad; men det fristede, det vidste hun sikkert! . . . Hun kunde nok ha'e Lyst til at se den Gutten ligesaa myg og forharmet, som hun havde set Andre . . . sligt Hovmod! Og det bare en Tjenestegut!«

Men havde Eli set Guttens vemodige Aasyn i denne Stund, set det tungsindige Blik, hvormed han sad og saa udover Elven, da havde hun vel faaet et bedre Skjøn paa ham, og dog kunde det blive svært nok; thi Eli

saa altid Sandheden i et Vildrede, der var saa Meget, som skulde klares og forkastes, før hun fik Tag i det Rette. Hun kunde ikke fange Noget, som et enkelt Syn og have Fred med det, i et fast Ejendomsforhold — det modne Jordbær vilde hun som Barn nok foretrække; men hun maatte rive til sig, halvmodne og umodne, lige til Blomstret selv, og saa kaste det fra sig igjen.

»Der kommer Rolf!« udbrød Gamlingen fornøjet og tren ud paa Hellen. Eli saa opover — ja ganske rigtig! Rolf kom hen over Snarvejen sin, jevnt skydende Hofterne frem for hvert Skridt. Eli lo ved sig selv, og der var et lidet Gran af Spot i hendes vakkre Ansigt. Saa vendte hun det hurtigt og saa ned mod Tjenestegutten igjen. Der kom i det Samme Hogni til og kastede sig ned i Græsset ved Siden af, og vendte sig blussende og leende mod ham. Men dette tog Eli sig ingen Misnøje eller Uro af: den Jenten havde endnu aldrig magtet at gaa andre i Vejen end sig selv!

Og det var sandt. Hogni havde en Fornemmelse af sin naturlige Ret: At faa sig en Kjæreste tilkom hende ligesaagodt som alle Andre; men hun havde et sligt Overmaal af Livsfylde, at hun holdt ikke ud at staa stille og vente, som Vedtægten bød, hun maatte gaa Sagen lidt imøde.

»Du!« afbrød hun Guttens Grublerier.

»Hvad?« spurgte han og saa ligegyldigt paa hende.

»Du faar nok lidt Garn til Strømper, tænker jeg.«

»Jasaa.«

»Jeg skal spille dem for Dig, jeg.«

»Det var snilt.«

»Hør!«

«Naa?«

»Du skal ikke lægge noget videre Lag paa Jenten der.«

»Hvilken Jente?« spurgte han tørt.

«Ih, hun Eli, skjønner Du.«

»Jeg har ikke Noget at gjøre med hende.«

»Oho!« lo Jenten, »Du faar nok Lykke til, husk det er Madmor'en Din!«

»Aa jeg véd ikke det!« svarte Gutten koldt, »Arbejdet er hendes Ret, Kosten og Lønnen er min, for Resten er jeg fri Mand.« Og dermed rejste han sig og gik op over til Tjenerstuen uden at se til nogen af Siderne. Og Hogni gik op og ned langs Elven, rev et Straa til sig hist og her og tyggede det smaat mellem sine skinnende hvide Tænder.

Paa denne Vis gik Livet hen for Folket paa Stormoen. Den ene Dag tog jevnt den anden ved Haanden og vandrede ind i Evigheden med den, uden at efterlade sig andet end det simple Hverdagsmærke. Rolf havde sit Livsforhold sat op foran sig ligesom et Regnebræt, han behøvede kun at slette ud en Streg for hver Dag, som gik, og han var færdig med den. Eli vævede med usikker Haand og omskiftelig Vilje paa sin brogede Livsvæv. Og Gunnar gik udenom Altsammen, taus og sluttet med sin egen Tanke. Der kom heller ingen Grund til at forske nøjere efter, hvad han gjemte i sit Sind; thi han var hverken tankefuld eller drømmende, hvor Legemet mødte frem, fulgte Aanden med, og idet han gav Pligten fuld Ret, var han stærk og paa en Vis sin egen Herre. Men slig koldsindig Jevnhed holdt Eli ikke længer ud! Og da Gutten ikke lod sig drage ud af Sporet ved gode Ord og leende Smil, saa gik hun ham nærmere, og Gunnar veg uvilkaarlig ræd til Siden for al den fristende Mildhed, hvormed Jenten drog ham ind i en Kreds af Lys og Glæde, han ikke turde hvile sig i alligevel, thi det gaves ham, det følte han saa sikkert, blot som et Laan; og han vovede sig ikke til at leve højt idag, naar han den næste kunde vente sig hele Armodens Tryk igjen. Derfor gik han omkring i Solskinnet med den urokkelige Jevnhed over sig, endda han mangen Stund længtes efter at blande Mildhed med Mildhed, og give Glæde for Glæde.

Men i slige Stunder, hvor hans Hjerte bankede mod en Livslykke, han ikke turde tage, fløj et Minde gjennem hans Sjæl, hurtigt og skinnende, som en Svale over hans Hoved, med en lang Lysstribe efter sig, han saa et ungt fint Ansigt for sig med et trodsigt gult Haar ned over Nakken, og han vidste, at der havde været en Livslykke at naa for ham, hundrede Gange større end denne, som her i Stunden fristede hans Hug, og derfor slap han baade det Ene og det Andet og stod fast ved sin Gjerning. Den skinnende Synskreds, som lokkede hans Sind over i de store Livsbaner, drog han hurtigt sammen til en trang men jernfast Grændse: Han var en Hjemløs. Ulykken og Skammen havde fostret hans Barndom med sin bittre Graad. Han var ikke vokset op i Arnens Ly, og ingen Velsignelse fulgte ham . . . Han kunde ikke blive lykkelig; — saa vilde han være nyttig.

Det var med denne kolde Magt han sejrede over Elis fristende Godhed. Naar hun kom ham imøde, saa gav han hende Mildhed tilbage; men inde bag ved Blikket stod alligevel et Skin, ligesom af blaa Is; og hvergang Eli mødte dette, skjønte hun ikke rettere, end det kunde smeltes; men det smeltede aldrig.

Da hændte det en Dag ud over Sommeren, at som Folket paa Stormoen sad rundt Bordet ved Nonsmaden, kom Kjærringen fra Skorpen gaaende, hugende og stønnende op over til Gaarden.

»Der kommer 'en Guri Fladhougen!« udbrød Mons og keg ud af en Rude efter hende.

Gunnar saa op, og det gav et Sæt i ham; men han tog sig hurtigt sammen og var fast paa ikke at give sig tilkjende ved en Mine.

»Gud og Fader!« fór Eli leende op. »Nu faar den stakkers Tiden Sit! I faar lægge fra Jer Ske og Kniv, Gutter, og tage i med Fingrene, for slig er det Vorherre vil ha'e det!«

»God Dag i Huset,« hvæste Guri ind af Døren og keg omkring i Stuen som en sulten Høg.

»God Dag, god Dag!« bød Mons og Eli i samme Aandedrag, og Eli tren væk fra Bordet for at gjøre Plads til hende ved Siden af Faderen.

»Tag Dig ingen Møje for min Skyld,« sagde Guri, »jeg liker mig bedst her.« Og dermed satte hun sig indenfor Døren.

»Se her skal Du faa en fersk Lefse, Guri,« sagde Eli med sin blideste Røst, »den orker Du nok at tygge.«

»Jeg orker en gammel og,« brummede Kjærringen; men tog Lefsen ligevel med Fornøjelse, greb hen i Osten med hele Haanden og brød et Stykke af, som hun smuldrede ud mellem Fingrene og bredte paa Lefsen, saa slikkede hun Fingrene, en for en, og skjævede listigt med det ene Øje hen til Eli; men denne lod som ingen Ting og lod Synet vanke løst hen over Alle.

»Det Mindste er det Bedste,« begyndte Kjærringen lidt efter ligesom Svar paa Tiltale. »Men Vorherre har bestemt det Ene og Menneskene det Andet! En faar ikke sætte sig op mod Tiden, siges der . . . En faar ikke lade sig drage med af alt det, som nyt er, siger jeg . . . Et Menneske faar være Noget for sig; nu slaaes Alt ihop, der er Opskrift baade paa, hvad En skal tænke og gjøre . . .« Og saa brummede hun lidt mere, som Ingen hørte.

Men dette var en gammel Lektie, Alle kjendte, derfor svarte Ingen paa det, og det forargede Guri. Saa satte hun lidt efter de stikkende Øjne lige paa Gunnar. »Her er kommet Nyt til Gaarden, ser jeg.«

»Aaja,« svarte Mons Haldorsen, »En trænger Folk paa slig en Gaard.«

»Slig en Gaard!« gjentog hun lidt haanligt. »Der er mange slige Gaarde; men der er ikke sligt Tjenerhold derfor . . . Se bort til Sønstelien, der er to Gutter mindre, og det gaar lige godt.«

For første Gang saa Gutten op; men hans hurtige Blik mødte et listigt Smil fra Kjærringen, og han tog Synet til sig igjen.

»Aa,« indvendte Mons, »var der Mandsstyr paa Sønstelien, da bar det nok ivej paa anden Maade . . . men der Kvindfolk styrer . . .«

»Inga paa Sønstelien har Mon i sig til Styring ligesaagodt som noget Mandfolk,« afbrød Guri hidsigt.

»Jeg tænker dog nok, det lager sig slig, at Svogeren hendes faar Styret,« indvendte Mons lempelig.

»Stakkers Pilten,« haanlo hun og keg hen til Gunnar igjen med et listigt Øje. »Ja kommer han og tar Styret paa Sønstelien, da spør's Noget, som ikke er bra! Men saa er han nu paa Vejen hid . . . Jeg var nedover hos Husmanden, der saa jeg Jakob Tværbo styre mod Huset . . . da tog jeg Stokken min og la'e ivej, jeg gaar hellere Forbud for den Fyren, end jeg slaar Følge med'n.«

»Hys!« afbrød Eli, »der tren En ind i Svalen; jeg tænker, det er ham.« Og dermed ilede hun hen og aabnede Døren, men veg alligevel lidt tilbage, da hun saa, at det var ham.

I samme Stund tren Jakob Tværbo ind i Stuen. Han blev staaende ved Døren hensunken i sit ydmygste Lag og lod et barnsligt Nik følge med sit »Goddag«, og saa holdt han Haanden for Munden, mens han spyttede fint til en Side. Da først gik han nærmere. Og da han endelig undskyldende og takkende fik snoet sig ind over Bænken, for at tage for sig af den Mad, som bødes ham, kom der noget saa blødt over ham, at det var ikke let at afgjøre, om han vilde fastne ved Berørelse, eller om hans Legeme vilde falde helt fra hinanden.

»Paa Vej ind over til Sønstelien, kan jeg tænke?« spurgte Mons, og rækkede Ølkruset hen til ham.

»Aaja,« svarte Jakob og tog Kruset med saa ømt et Lag, at det saa ud, som om han bad det om Forladelse, fordi han rørte ved det; saa bad han igjen Bordet om Forladelse, fordi han satte det fra sig, og

tilslut tørrede han det sidste Dryp fra Munden med Kyshaand!

Imidlertid sad Guri for Bordenden, og Sinnet kogte i hende, det vistes tydeligt paa hele Laget. Men hvad det var, som havde sat det i Kog, var ikke saa let at greje. Det ene Lyn efter det andet fór ud af hendes smaa Øjne; men en Gang slog det ned over Sølvkruset, som stod foran Mons, en anden Gang rammede det en broget Lerskaal, som stod ved Eli med Sul i; saa fór det forbi Gunnar, og derfra skjød det i Zigzag ned paa Jakob Tværbos tynde rødbrune Haar, og der tømtes endelig den elektriske Strøm for den Gang.

»Du har nu heller ikke Noget, som holder paa Dig,« føjede Mons langsomt til. »Konen Din er død, og Børn har Du ingen af . . .«

»Gud har laget det slig,« sukkede Jakob og fik et langt Træk i hver Mundvig.

»Du faar skifte Mage med Bror Din,« kastede Eli hen.

»Bror min?« vendte Jakob sig blidt til Eli. »Bror min, som er død?«

Gunnar løftede Ansigtet og slog Øjnene vidt op, for et pludseligt Syn; men ret som om han følte sig utryg ved det, sænkede han vemodigt Blikket igjen.

»Ja, jeg mener det, skjønner Du, at Du kan lade den Døde bli'e hos den Døde, og Du, som er levende kan ta'e den Levende . . . Inga har været Enke i halvandet Aar, der spørges ikke efter Lov.«

Gunnar skjalv paa Haanden, og Blodet fór i en mørk Strøm op over hans Ansigt, han følte sig med det Samme greben af en underlig Skyhed, og han vovede knap at se op, for at Ingen skulde fange hans Tanke. Men hvor lidet han end løftede paa Øjelaaget, det blev dog Vej nok for Guri til at skinne ind i med sit listige Blik, og ligesom give et Kjendings-Nik til hans Tanke. Dog i samme Stund lukkede Gutten til for Alvor, den kolde

Mine gled ned over hans Ansigt igjen, og Taget var saa fast som nogensinde.

»Det faar vel bli' saa som Vorherre styrer,« sukkede Jakob og sank opløst sammen i den ene Side.

»Jeg tænker, Du tror mere paa det, Du selv styrer, end paa det, Vorherre styrer,« føjede Eli til.

»Aanej,« svarte Jakob og fastnede lidt igjen. »Men Hvermand véd nu altid Noget med sig selv . . . Jeg tror nok ogsaa det, at Inga trænger Hjælp, hun magter ikke at styre den store Gaarden alene . . . Saa gaar Knut Nordigaarden der og blæser Skræmsel i hende, og En ved ikke, hvor Sligt ender . . . Jeg vil nu byde mig til selv; hvad der siden kan ske, raader Gud for: »Herren er den, som nedslaaer, og den, som oprejser!««

»Jakob Tværbo mener saa: at der Herren slog Bror hans ned, der skal han rejse ham op,« slængte Guri mod ham med et af sine stikkende Blik.

»Bror min var en snil Mand,« satte Jakob i med Værdighed, »Inga kan takke ham sin Levetid.«

»Inga kan takke Gud og ikke nogen Anden,« fnøs Guri. »Jeg saa Even Brudgom dandse frem til Bruden sin, jeg, og brede Armene mod hende ligesom en Bjørn rækker ud Labben sin efter et Kid. Men Even Brudgom laa i Gulvet med det Samme og rejste sig aldrig mer . . .« Og dermed keg Guri stolt omkring sig, var der Nogen, som havde et Svar til dette? Aanej, der var nok ikke det! Da kom der et livligt Udtryk spillende hen over hendes Ansigt.

»Jeg tænker, Du gjør bedst i at holde Dig derifra,« føjede hun til og nikkede hen til Jakob.

»Jeg kan nok gaa did, jeg,« sagde Jakob blødt. »Jeg bærer ingen syndig Tanke med mig . . . jeg under nok Inga det Bedste.«

»Det Bedste, Du ved, er Dig selv,« lo Guri, men tog sig hurtigt i det og spyttede hen til Siden.

»Jamænd er det, som En var en Øgle,« vendte han sig til Mons.

»Ja, er Du ikke en Øgle, saa er Du en Snegl, og saa kryber Du ligevel,« svarte Guri. »Hold Du Dig under Busken, Du Far! og mæt Dig med Sop . . . Du trænger ingen Sol, Du.«

»En trænger Allesammen det, som Godt er,« føjede Jakob til; men der var et stærkt gult Skin over hans Øjne, og han var hverken blød eller fast i denne Stund, han saa bare lidt fyldigere ud.

»Kjender Du Solen i Siljedal,
kjender Du den?«

sang Guri hen mod Gunnar og nikkede til med et saa listigt Smil, at Gutten vendte sig helt fra hende; thi han vidste hverken, om det var Hævn eller Spøg, og han vilde ikke dele sin Tanke med Nogen.

Men i det Samme saa Eli sig om mod ham og undredes lidt. Der var kommet et helt andet Lag over Gutten; hans Kinder blussede, Øjnene lyste, og det var, ligesom han i denne Stund rejste sig op over det Tunge, han hidtil havde baaret paa, som et jevnt Tryk, og som egentlig først kom tilsyne, da det blev afkastet. Han var et andet Menneske, det saa hun, men af hvilken Aarsag, det skjønnede hun ikke.

Og det var saa. Gunnar var i denne korte Stund, saa at sige, styrtet hovedkulds over i en anden Tilværelse. Inga var vel nok Kone paa Sønstelien, men hun var desuagtet ikke gift! — Han standsede ved den vrede Tanke, som han i hin Stund, da han mødte hende ved Elven og tog Skautet op og rækkede hende, havde slængt efter sig, ret som om hun fortjente baade Haan og Skam af ham, fordi hun havde giftet sig, og ikke tænkt paa, at en Dag skulde der møde en Unggut frem for hende, med en nysvakt Længsel i Sindet, og da fik hun staa færdig til at tage imod ham! »Ak, han skammede sig baade for hende og for sig selv, og det skulde gjøres godt! men paa hvad Maade? Der borte sad jo den Mand, som var paa Vej til hende

for at retlede og gavne hende. Alle de onde Ord, Kjærringen havde slængt mod ham, kunde jo være komne af det samme urimelige Sinne, hvormed hun overfuste ham . . .« Og dermed saa Gutten lidt nøjere paa Jakob. »Nej, det Ansigt likte han ikke.« Og dog var Jakob Tværbos Ansigt i denne Stund saa glat og fint, at der var ikke en Trækning eller en Mine, der viste Hang til Ondt eller Godt. — Lige ud, glindsende og jevnt! Kun i hans Øjne var der en urolig Smaagnistren. — Gutten vedblev at stirre paa ham, mens Smaapratet omkring dem slog over i andre Emner. Da gik der med en Gang et Barndomssyn op for hans Minde. Han havde som tiaars Gut set en halvvoksen Hugorm ligge ubevægelig tvers over en Vej. Han havde betragtet den, listet omkring den, og var gaaet raskt mod den, men den gav intet Livstegn, og dog var den levende. Da gik han omsider fra den, men han fik ingen Ro med sig selv, han maatte did igjen for at vove det Sidste; da gav han den et Spark, saa den fløj hen over Vejen; da rejste den sig mod ham, og den blev næsten fuldvoksen i det Samme . . . . Dette Menneske der borte, var der Noget i, som kunde svulme op i en eneste Stund og rejse sig til en ond Modstand, han havde ellers ikke nu saa uforvarende draget Kjendsel paa et Barndomssyn, der havde ligget glemt bort i mange Aar mellem andre Minder. Og dette uhyggelige, troløse Menneske gik nu did for at lyve sig ind i et uskyldigt Hjerte; det var op til en slig Glathed, hun skulde støtte sig i Ungdommens Uvished og kvindelig Banghed. — Gutten tænkte ikke over dette, men det skjød som en ræd Anelse op i Sjælen, og det var nok. Han rejste sig med det Samme fra Bordet, tog Huen sin og gik.

Lidt efter trenl Eli ud paa Dørhellen og keg sig om efter Gutten; der var ogsaa kommet en Anelse over hende; men den var endnu ikke modnet til en saa sikker

Vejleder som Guttens. Da hun derfor ikke saa ham nogetsteds, gik hun misfornøjet ind i Stuen igjen.

»Jeg mener, Gutten drog sin Vej,« sagde Guri med et underligt Smil til Jenten.

»Han har nok det, som spør' efter ham,« svarte Mons, »det er en brav Gut, baade snarraadig og flink.«

Imidlertid havde Gutten skraaet hen over Marken, sprunget over et Stenhegn, som skilte Ageren fra Udmarken, og skred raskt og besluttet fremad over Vejen til Sønstelien. Der var kun en eneste Tanke, som stod klar for ham i denne Stund, men det var ogsaa nok for det Første; den viste mod Sønstelien, did vilde og skulde han, hvad han videre agtede at gjøre, naar han kom der, det rullede endnu om i hans Hoved. Endnu var det nok for ham, at han var sig bevidst, at ingen syndig Tanke styrede ham did. Inga skulde have Fred for ham! Men han vilde ogsaa skaffe hende Fred for Andre, han vilde værge for hende; paa hvad Maade, fik Gud indgive ham, naar Tiden kom! O Gud! Der kom en Løftning over Gutten, som han ikke forhen havde følt. Der var da en Gjerning, han kunde give sig hen til, og som bar Sindet op over Hverdagsstrævet, og der, hvor han løftede den, med Gud og Æren, der fik han kanske en liden hjemlig Hygge — han fik kanske Hjertely og! Ikke saa, at han vilde vove sig frem med sin Tanke, langtifra! Han var en Fattiggut, og fik agte paa, at ikke Mistroen hulte ud Vejen for ham; thi der, den gik foran et Menneske, der vidste han, at mangengang et livslangt, trofast Slid ikke rækkede frem til sin Ret.

Nej, værge for hende, det vilde han! Denne Tanke stod saa klar over hans Sind, som Skyen over hans Hoved, den løftede ham op i Ungdomsfrejdigheden igjen, han havde slig en Styrke til at ville i denne Stund; thi det skjønnede han, at skulde En ville ret, da fik En kunne. — O ja! det var godt at mærke Ungdomsmodet

vokse sig stort i en Beslutning — det var godt at kunne sparke Betænkelighedens Fodangler af sig, og lade Tilliden bære afsted for fulde Sejl!

FJERDE KAPITEL.

Det var allerede paa Hældningen med Dagen, da Gutten skred over Elven og styrede ind paa Sønsteliens Grund. Arbejdet var henlagt for den Dag, og Aftenstilheden sank fredmild over Vangen. Furuskoven bar sine mørke Toppe op over Aasryggen, mens Solen i sin Nedgang spredte et guldfagert Skjær mellem de brunlige Stammer. Oppe under det lysblaa Skyhvælv svømmede en stor Ørn i vide Kredse, langsomt og afmaalt, som til en Prøvefart, og kun af og til gjorde den et Kast med sine brede Vinger, for ligesom med et Aareslag at vende Kursen.

Gutten stod stille ved det første Udhug og tørrede Sveddraaberne af sin Pande. Han følte i denne Stund en liden Ængstelse komme over sig, og han gjennemgik endnu en Gang alle de smaa Betænkeligheder, som hans Beslutning havde skudt forbi, da den tog Handlingen med sig. — Det var ligesom gamle Kjærringer, der rystede paa Ho'det, Jenter, som vinkede og bød det Bedste, men vendte sig med Kulde; det var Gutter, som tren frem med Myndighed og Ære, og slængte Haansmil til hver Side . . . ja, der kom tilslut en lurvet Finkarl og keg ind over med en hæslig, fræk Pliren i Øjnene, og tog sig Ret til at slaa Følge med ham lige til Graven . . .

Gutten aandede tungt op og søgte at værge for sig, da faldt hans Syn til en Side . . . borte paa Tunet

nærmest Hovedbygningen laa en gammel Huggestabbe omvokset af Højmoler og Græs, og paa den sad Inga med Solrødmen om sig, iklædt den samme Dragt, hun havde baaret hin Dag, da han saa hende for første Gang. Haaret bar sig kort og kruset nedover Nakken, og et stort hvidt Klæde laa paa Fanget. Hun sad lidt sammenhuket med Hænderne foldede om Knæet, medens Ansigtet vendte sig med et tungsindigt Udtryk mod den synkende Sol.

»Jo, det skulde voves!« Og dermed stævnede Gutten lige mod hende. Men hans Hjerte bankede, som det vilde sprænge Brystet, og Livshaabet tog et vældigt Tag mod Forstanden. Han vidste nok, hvad Lykken hed i denne Stund, men han havde fuld Styrke til at give den et andet Navn.

Inga hørte Trin hen imod sig og hun vendte Ansigtet. Hun kjendte Gutten ved første Syn; men hun fór ikke op eller gav nogen Overraskelte tilkjende, hendes blege Ansigt overdroges af en dyb Rødme, og Stunden efter var det blegt som før — lidt blegere maaske.

Gutten bød God Dag, og kom ikke videre første Gang; thi den Styrke, han saa kjækt havde skudt frem for sig paa Vejen fra Stormoen og hid, den skjalv lidt og tabte Sikkerheden, da Ingas tindrende Øjne, med det evige Spørgsmaal rettede sig mod ham. Det stod for ham, at han i hin Stund havde sagt, at han vilde finde hendes Syn, og drage det efter sig ind over hele Livet — og han følte saa sikkert, at det var ikke hendes Syn, han havde bundet til sig, men det var hans, som var bundet til hende, og det løsnedes ikke, saalænge hans Øje saa Dagen.

»Du var ikke snar med at komme tilbage,« fik hun endelig frem, og hun smilede op til ham.

»Jeg tænkte . . .«, sa'e Gutten, men standsede brat.

»Du tænkte kanske det, som galt var?« spurgte hun mildt.

»Aaja,« svarte Gutten, »der kommer Mangt for i Tanken. Men saa skader nu ikke det Nogen.«

»Sig ikke det,« advarede hun, »Gud ser hvert Menneskes Tanke, og den slipper nok ikke fra Straffen.« Saa hukede hun sig sammen igjen, og en Synders Kval drog gjennem alle Miner.

Gutten tav og stod ligesom lyttende foran hende... Der lød jo Gravtonen i Salmesangen paany! Der var da to Toner i hende, den ene stønnede mod Døden og den anden klingende mod Livet! Han snappede et Par Gange efter Lyd, og hver Gang kom en ny Tanke og tog den. Endelig stod en fast, og det var med en Mands Vilje.

»Hør, Inga! Jeg har Noget at spørge Dig om.«

Inga fór op som af en pludselig Skræk.

»Hvorfor er Du ræd?« spurgte han mildt, »jeg kommer ikke til Dig med nogen syndig Tanke.«

»Det siger ikke jeg,« føjede hun hastig til... »Men saa er hvert Menneskes Tanke ond fra Fødselen af.«

»Du faar nok tro, at Du kan tænke en god Tanke ligevel, Inga,« indvendte Gutten. »Du kan ikke sætte Skjel imellem Tankerne Dine paa anden Maade.«

Inga saa hurtigt op til ham, men lod straks efter Synet følge Solnedgangen igjen.

»Du faar være glad, Inga,« føjede Gutten til efter en Stunds Taushed. »Du har faaet saameget Godt af Vorherre, Du faar gi'e ham Tak for det... En takker aldrig Vorherre bedre, end naar En glæder sig over alle Ting.«

»End sige, glæde sig over alle Ting!« udbrød hun og slog Hænderne sammen. »Al Synden, og al Ondskaben da?«

»Du faar møde frem med det Gode, saa drages det Gode mod Dig, Inga, giv bare aldrig Ondt til Nogen, saa slipper Du for det Onde igjen... En faar ikke huske paa det Onde altid, det ta'r det Gode fra En.«

Inga tog sig sammen til et Svar; men Ordet forstummede, da hun mødte Guttens klare Syn, der lyste hende imøde med saa mild og stærk en Vilje, at hun uvilkaarligt sad bunden af den. Hun vedblev at se Gutten op i Øjnene, dybt ind i den sjælfaste Grund stirrede hun, og ligesom En drikker sig Styrke til af et Bæger med kostelig Vin, saadan styrkede hun sin Sjæl i Mødet med hans; thi paa den Vis havde endnu Ingen talt til hende, og intet menneskeligt Øje set paa hende.

Gunnar var fast, selv i denne Stund, men han følte, at han kunde svigte; naar Inga paa den Maade trængte ind i hans Tankes Løndom, da turde det vel hænde, at hun mødtes med en Kjending derinde, og saa? . . . Nej han tænkte ikke Tanken ud! »Jeg var tilsinds at spørge Dig om Noget,« fik han endelig frem.

»Mig?« spurgte Inga og drog med det Samme Synet til sig i en underlig Forvirring.

»Ja. — Trænger Du ikke til En . . . en voksen Mand, der kunde tage Gaardstellet paa sig, saa Du fik slippe for den Ting?«

Inga saa op til Gutten og undrede sig.

»For da var jeg villig til at tage det paa mig,« føjede han raskt til.

»Du?« udbrød hun smilende.

»Ja, jeg,« gjentog han mildt. »Kanske Du tør ikke lægge Ansvaret paa mig?«

»Aanej, jeg mente nok ikke det!« føjede hun hastig til. »Men jeg synes, Du nævnte . . . jeg mener, Du sa'e . . .« Og hermed tav hun.

»En voksen Mand?« spurgte han og smaalo.

»Ja, Du er da ingen voksen Mand, Du!« udbrød hun leende og fæstede sine tindrende Blik paa ham.

Det varede en Stund, før Gutten kom videre; thi hans højre Arm fik en hurtig Mindelse om, at den en Gang havde snoet sig om hendes ranke Liv og draget hende ind mod Brystet . . . men det fortog sig hurtig . . .

»Du faar ikke tage det for nøje med Aarene,« stammede han.

»Jeg gjør heller ikke det,« sagde hun mildt. »Men jeg véd ikke, at jeg trænger til Nogen. Gaardstellet lægger ingen Tyngsel paa mig.«

»Det, som ikke tynger idag, kan tynge imorgen. En bærer ikke hver Dag lige godt.«

»Kan hænde,« sukkede Inga, »Gud Herren kan slaa til Jorden i en eneste Stund. Herrens Dag kommer som en Tyv om Natten.«

»Sig ikke mer om det,« bad Gutten inderligt. »Jeg har Lyst til at være her hos Dig, og dersom Du tager mig god, saa kan der bare komme Hygge ud af det, baade for Dig og mig. — Jeg har hverken Far eller Mor, det jeg véd om, der er ikke Noget, som drager mig fra Dig . . . Jeg tror, Du gjør vel i at tage mig til Dig, og jeg tror, Du gjør klogt med.«

Inga sad en Stund hen i Raadløshed, da løftede hun langsomt Synet op til ham, det var, ligesom hun saa sig for. Men Gutten var endelig naaet til fuld Fasthed igjen, og hun følte sig efterhaanden greben af den højbaarne Kraft, som en ren mandig Natur altid sænker i en bævende Kvindesjæl.

»Jeg vil ta'e Dig,« sagde hun og rejste sig stille op foran ham.

»Vel,« svarte Gutten. Og det straalede over hans Aasyn, mens han stod foran sin nye Madmor; thi hun var saa lys og skjær som en Lilje, og skrøbelig som den.

Da fór det igjennem Inga, hun bøjede sig stærkt fremover og keg nedover Vejen. Gutten fulgte hendes Syn, og kjendte sig ligesaa uhyggeligt berørt som hun, men de tav begge To med, hvad de vidste. Dernedefra kom et Menneske langsomt vandrende op mod Gaarden, med afmaalt sædelig Gang, som om hvert Skridt blev traadt i Selvfornægtelse og Ydmyghed, sent og snigende som en usund Taage!

Gutten tren tilsiden; men han vilde ikke gaa. Han saa hen til Inga, og uagtet hun ikke viste et Glimt af Frygt, var hun dog saa bleg som det Lin, der sluttede sig om hendes Hals og Bryst.

»Den Mand, der kommer, er nok Bror til Manden Din?« sagde Gutten, mere for at sige Noget i denne pinlige Stund end for at spørge op igjen om det, han allerede vidste.

»Jo,« svarte Inga og blev blussende rød med det Samme.

»Jeg tænker ikke, han vil Dig noget Godt,« vendte Gutten sig fast imod hende. »Men nu skal Du være uræd baade for det Ene og det Andet. — Jeg har ikke tænkt at byde Dig Haandsrækning alene, jeg tror nok, jeg kan raa' med Forstanden og.«

Inga saa op til ham med et taknemligt Blik, men i det Samme tren Jakob hen til hende og rækkede hende Haanden med sin velmenende Hilsen. Han havde nok i samme Stund gjenkjendt Gutten; men han lod desuagtet, som han aldrig havde set ham før, og satte sig hen paa et Par gamle Tømmerstokke, som laa langs med Vaaningshuset. Inga satte sig ned et Stykke borte fra ham, og Gutten trak sig langsomt hen til en Side.

»Jeg har nu tænkt saa underligt paa Dig, Inga,« begyndte Jakob.

»Du er snil, som tænker paa mig,« svarte hun.

»Aaja, Stakker! mangeslags Tyngsel har lagt sig over Dig i denne Verden,« sukkede han og satte sig lidt nærmere hen til hende. »Men der staar: »Mit Aag er gavnligt, og min Byrde er let.« — Han Even drog ifra Dig, Gud glæde hans Sjæl! han var nu som han var . . . »Hvo er Du som dømmer en Anden?« staar der, aa ja!« Og saa tørrede han sig hen over Øjnene.

Inga bøjede sig og græd, og Gunnar fløjtede op til en Stær paa Hustaget.

»»Kommer til mig«, siger Herren,« udbrød Jakob og keg mod Sky. »Jeg havde nu Mangt og Meget at tale med Dig om, vi faar kanske gaa indom i Stuen, jeg ser her er fremmed Folk.« Og dermed nikkede han blidt hen til Gunnar.

»Han er ikke fremmed for mig,« føjede Inga hurtig og ræd til. »Men Du faar haste lidt med, hvad Du har at sige mig, jeg har en syg Jente, som jeg skal ind og tilse.«

»Naa, det er heller ikke derfor,« svarte Jakob stilfærdigt, »det tør vel høres af baade Fremmed og Kjendt . . . Jeg er nu saa godt som løst ifra Pladsen min, og saa vil jeg spørge Dig, om Du vil ha'e mig til at styre Gaardsbruget her — en Tid fremover, der er Mangt i Forfald!«

»Det var snilt tænkt af Dig,« hviskede Inga.

»En god Gjerning, undfangen i Svaghed og fremdragen i Skrøbelighed,« sukkede Jakob. »En ved, hvor En begynder, ikke hvor En slutter . . . Hvad Bror min tænkte vel baade mod Mor Din og mod Dig, det vil jeg nu drage frem til Gjerning, og saa faar Gud være med; thi »dersom ikke Herren rejser Huset, da arbejder den forgjæves, som bygger derpaa.«« Og saa sank han helt ind under Ydmyghedens fodside Kaabe.

Inga havde rejst sig op og stod ubevægelig foran ham. Hun betænkte sig ikke paa Noget, det var tydeligt at se, men hun samlede sig til et Svar, som ikke var let at give. En eneste Gang saa hun med et uvist Blik hen til Gutten, som stod et Stykke fra med Hænderne i Lommerne og ventede med stor Ro; men der var Noget i hans Øje, der ligesom viste hende tilbage til sig selv og sin egen Bestemmelse.

»Der er vist Ingen, som skjønner bedre end jeg selv, hvor vel jeg trænger Raad, og jeg véd, Du under mig det godt,« tog hun Ordet med en liden Skjælven i Stemmen . . . »Det er bare ondt, at Du kom saa sent . . . jeg har nu lige fæstet Gutten, der staar.«

»Tjenestedrengen til'n Mons Haldorsen?« vendte Jakob sig til Gunnar.

»Ja,« svarede Gutten og tren hen til dem.

Der kom hurtigt et andet Lag over Jakob, og han fastnede i et Aandedrag. »Du ta'r ikke lang Hvile paa Stedet, Du!« sagde han. »Jeg tror ikke, Sligt er bra for en Ungdom . . . Du fik hellere se til at blive, der Du er, og faa et godt Ord paa Dig . . . En trænger det, naar En skal ha'e Brødet hos Fremmede.«

»Et godt Ord trænger baade jeg og Du,« sa'e Gutten.

»Jeg tænker, En kan ikke lide paa det, som kommer højlydt til Gaarde,« slængte Jakob mod ham og vendte ham Ryggen med stor Ringeagt.

»Jeg tænker, En faar endda mindre lide paa det, som kommer smygende!« svarte Gutten leende.

»Jeg skjønner nok, at Du har ladt Dig skræmme ind i dette,« vendte Jakob sig til Inga, uden at ændse Gutten med en Mine. »Men endnu er der bare givet et løst Ord, og det kan Du tage igjen, hvad Tid Du vil — det siger ikke stort, hvad En lover paa den Maade til En, som farer rundt Vejene.«

Det lynte over Guttens Aasyn, men han tog sig sammen og tav; thi i det Samme rejste Inga sig op og bøjede Nakken paa en forunderlig viljefast Maade — det havde for et Par Aar siden været et dristigt Kast, nu var det et Fald i modsat Retning; men det mente akkurat det Samme. Og saa løftede hun Synet og saa Jakob lige ind i Ansigtet med stor Blidhed. Men Jakob kjendte nok lidt af denne Blidhed fra før, thi han lod sig ikke friste af den; tværtimod: hans Ansigt blev næsten gustent.

»Jeg mener nu lige det Modsatte,« sagde hun med et lidet fast Tryk paa hvert Ord. »En siger Mangt, som ingen Mening følger med, og det faar da Vorherre ikke tage saa nøje — Men tænker En sig vel om, før En taler, da drager nok hvert Ord Ansvar paa sig, og det faar nok holdes.«

»Der ligger lidet Lag paa, hvad et Kvindfolk lover eller holder,« afbrød Jakob og skjød Huen sin op fra Panden.

»Det blir nu vel det Samme for Gud,« indvendte hun blidt, og det var, ligesom hun bad om Undskyldning for, at hun mente det saa urokkeligt.

»Ha ha ha!« lo Jakob, og der keg en Djævel ud af hver Fold paa Ydmyghedens Kaabe. Men i det Samme rejste han sig ogsaa op og kastede den af sig, og han saa ud, som om der var drevet en Jernstang igjennem ham fra Hoved til Fod. »Sligt Skrab!« kastede han Gutten lige i Ansigtet, og saa sparkede han til en Træflis, der laa for hans Fod, saa den fløj efter Ordet.

»Du faar agte paa Tungen Din,« sagde Gunnar, idet han tog et Par lange, betænksomme Skridt lige mod ham.

»Jeg er ikke længer med i Guttelaget, skjønner Du,« tilføjede Jakob og iførte sig med det Samme en sat Værdighed.

»Du faar være, i hvad Lag Du vil for mig,« svarte Gutten; »men der, Du kaster det onde Ord ud, faar Du tage Ondt igjen.«

»Aaja,« sukkede Jakob med Ansigtet mod Sky. »Even faar nok vende sig i Kisten sin, han!«

Inga stod under dette ganske stille og bleg som et Linklæde. Men da Jakob udbrød i Sukket til den Afdøde, fór den gamle Skræk igjennem hende, og uvilkaarligt fulgte hendes Øjne med hans op mod det mørknende Skyhvævl, for ligesom der at se Stadfæstelsen paa hans uhyggelige Spaadom. — Men Ingas rene Blik naaede et godt Stykke længer frem end Jakobs opløftede Øjne; thi det hang fast i Skyen, medens hendes trængte ind bag det omskiftelige Dække, som kaldes Himlen, og mødtes med Aanderne i den evige Klarhed. Men der laa en forskræmt Barnesjæl bag ved de milde Øjne, og den turde i denne ængstelige Stund

ikke se Andet end det, den ræddedes for. Derfor saa den ogsaa Evens vrede, truende Aand, og over den Guds strenge Øje. — Da sænkede hun Blikket igjen over en gruelig Angest, og det fine Barneskjær, der i Glæden og Mildheden laa over hendes Træk ligesom Fnughinden over den urørte Frugt, gled væk, og Mærkerne af de mange slidfulde og skræmselslange Nætter, Dage og Timer, som hun havde levet ved Even Brudgoms Sygeseng, sprang klart frem i denne Stund. Inga var, som hun stod der med Syndeangsten over sig, ikke tyve unge fagre Aar; men hun var tredive, magre, glædeløse Aar gammel. — Skulde dette være Solen i Siljedal, da var det vist, at aldrig havde nogen Sol været stærkere formørket!

Gunnar skjønte, hvad han saa, og han anede, hvad der vilde komme; mens hans Tanke var saa tryg alligevel. Var han født, saa at sige, paa Livets Skyggeside, — mod Lyset bar desuagtet hans Hug, og han havde et dæmrende Skjøn i sin Aand over Livets rette Fordring. »Naar En tog det, En fortjente med Gud og Æren, og nyttede det paa rette Maaden, og naar En saa bare ikke gik og sled sig op med Tyd over det, En ikke kunde faa, saa var nok Livet bare godt og til at glædes over.«

»Aaja,« afbrød Jakob endelig den uhyggelige Stilhed. »Det spør's nok, at Sønstelien er kommet i Guttehænder, endda der var en voksen Mand, der bød sig til.«

»Jeg orker nok at styre en Gaard ligesaa fuldt som Du,« afbrød Gutten. »Jeg er vel ikke nødt til at kjende mig ussel, fordi Du kjender Dig stor?«

»Jeg har ikke Noget med Dig,« viste Jakob haanligt tilbage. »Nu faar Du have Farvel for denne Gang, Inga! Jeg havde tænkt at blive hos Dig, om Gud vilde; men Du har nu stelt det efter Dit Skjøn . . . Der kommer Dag efter denne . . . Godt og vel, at Even ligger, der han ligger.« Saa rækkede han Haanden imod

hende, og hun gav ham sin igjen uden at vide, hvad hun gjorde.

Imidlertid gik Jakob ud af Gaarden, smygende nedover ligesom opover, som det syntes, uden Hensigt og Vilje. Gutten tren stilfærdig hen til Inga og lagde Haanden hen paa hendes Skulder; hun løftede Synet langsomt og omtaaget op og saa paa ham som paa en Fremmed.

»Tag Dig ingen Skræmsel af dette,« bad han. »Den som ligger i Graven, bli'r nok, der han er! Vorherre sørger for de Døde. Det er bare al Ugrejen, de have sat efter sig her i Verden, som En har at kave med, og det faar En sørge for paa bedste Maaden. — Jeg skal ikke svigte, jeg, og heller ikke skal jeg tage i med Kjævhaand! Lid paa mig, Du. Alt det, den Fyren sa'e, var bare Skræmsel og Løgn; dersom Du ikke sætter imod, saa ta'er det Livet af Dig!«

»Som Gud vil,« sukkede Inga og gav ham et mildt Nik. Men der var ingen Glæde i det; hun stod under Skræmselsaaget, og det lettede ikke for et godt Ord.

»Nu faar jeg komme nedover,« sagde Gutten livligt. »Naar Maanedsdagen er forbi, drager jeg hid igjen. — Farvel, Madmo'ren min, Du faar tænke det Bedste!« Og saa gav Gutten hende Haanden, og de skiltes, og han skred raskt ud af Gaarden og nedover Vejen. Men det gik med hans Tanke som med Skibets Fløj — han styrede fremad, den fløj tilbage. Han kunde ikke skjønne, at slig en listende, svigagtig Fyr, som Jakob Tværbo, kunde tage sig saa stor en Magt over et Menneske; om ogsaa dette Menneske var et lidet frygtsomt Fruentimmer! Nej, han kunde ikke skjønne, at Inga stod der og lod sig lægge Syndebyrde paa af en Hykler! Og Gutten var nær ved at fortvivle over den Tanke; thi naar Hver og En kunde løbe afsted med hende paa den Maaden, da skjønte han ikke andet end, at det blev med hende som med et Jordstykke, der udskiftes; Hver lagde sin Sæd ned, og det voksede op om hverandre i ugrej

Blanding, hvor det Ene ikke kjendtes fra det Andet. — Men hvordan han skulde faa Samling i Sligt, det vidste han ikke! Og for hver slig Tankegang kom han tilbage til Begyndelsen »Den listige, løgnagtige Fyren!«

Men havde han vidst, hvad Inga vidste i denne Stund, da havde han forstaaet, at det var ikke Jakob Tværbo, som lagde Trykket paa hendes Liv, det var en ganske anden Myndighed, og den var ligesaa ubøjelig, som ærlig. Naar Jakob virkelig naaede til at skræmme hende, da var det ikke ham, men Bibelordet, som han skjød frem for sig, og da var det, fordi det huskede hende paa, hvad Magt det havde i en Andens Mund.

Da Gunnar endelig naaede ud mod Elven, hvor den smale Sti førte over til hin Side, da blev han uvilkaarligt staaende stille paa den første Sten udover; thi mod ham kom et ungt Menneske, han ikke før havde set her i Dalen. Dette var imidlertid ikke til at undres over; der kunde komme og gaa Mange, som ikke han kjendte, men der var Noget ved denne Vejfarende, som forundrede, og som betog Sindet selv i det korteste Møde. Hans Ansigt havde unge Træk, og de vare hver for sig vakkre; men de stod ligesom fremmede mod hverandre paa Grund af den Magerhed, der hulede sig omkring dem. Hans sorte Haar hang helt ned over Trøjekraven, hans Ryg var krummet lidt og Brystet hult, og i hans mørke Øjne var der et uhyggeligt Blik, der spejdede og tvivlede, hvor det saa hen.

De kunde godt have trængt sig forbi hinanden; men de stod desuagtet stille en Stund, og mens de ligesom søgte at mærke sig hinanden, ventede den Ene paa, hvad den Anden vilde gjøre. Da tog Gunnar et Skridt til Siden, medens hin gik forbi, og hver for sig mumlede sit »Godkveld«.

Saa skyndte Gunnar sig over Elven, og den Fremmede skred langsomt op mod Sønstelien.

Gutten tænkte nok, mens han ilede hjemad, paa dette Møde, og hvem hint Menneske kunde være; thi

velnok var han bondeklædt, men der var et Lag over ham, som ikke hørte Klæderne til, og i hans Blik var der Noget, som kunde se ringeagtende paa en Stakker. — Men Gunnar kom ikke videre end til det Uvisse med sine Tanker, og derfor vendte han sig mod noget Andet — thi med det Uvisse likte han sig ikke!

Det var allerede ud paa Natten, før han, hvormeget han end ilede, naaede ind til Stormoens Grund. Men han var til Trods for Alt i denne Stund saa sjælefro, at han kjendte hverken Træthed eller Uhygge ved at vende tilbage paa denne Tid, uagtet han var faret afsted i sin første Indskydelse uden Lov. Det var saa stille rundtomkring i Lien og udover Ageren, det var, ligesom hver Ting tav med en glad Hemmelighed . . . »Gid han kunde tie med sin!« sukkede han stille! »Aajo, han baade skulde og han vilde! Men hvad der maatte siges, det fik siges imorgen straks, saa der ikke faldt nogen Forsømmelse paa hans Side . . . Og svært var det da ikke heller! Han havde taget Tjeneste paa Sønstelien, her paa Stormoen var han jo bare som en anden Lejegut, kommen til i Utide, og kunde gaa fra, naar han vilde . . .«

Under dette var han endelig naaet op til Vaaningshuset, uden at se sig for. Da rørte der sig Noget ved Indgangen, og Gutten tren sagte op paa Dørhellen for at se, hvad det kunde være. — Det var Eli. Hun drog sig hurtigt tilbage i Svalgangen.

Det fór i Gutten, og han stod et Øjeblik raadløs foran den halvaabne Svaldør. »Er Du oppe endnu, Du?« spurgte han omsider — thi Noget fik der siges! Og saa lukkede han Døren helt op.

»Er Du saa sent ude at gaa, Du?« spurgte hun til Svar — men der var Haanlyd i Stemmen, uagtet den skjalv.

Gutten gik lidt nærmere mod Jenten. Der var Noget i hendes Røst, som baade drog ham til sig og stødte ham fra, men han var i denne Stund saa glad,

saa mild og god, at han trængte at give et Kjærtegn til En eller Anden, som han mødte paa sin Vej — var det selv en gjøende Hund, som fór lige mod ham!

»Jeg skal nok være oppe i rette Tid ligevel,« svarte han. »Du er saa kold paa Haanden,« hviskede han lidt efter, idet han tog hende hen om Haandleddet og drog hende nærmere.

»Aa — Haanden min er varm nok,« sagde hun og trak Armen til sig.

»Er Du sint paa mig, Eli?« spurgte han.

»Jeg tænker nok ikke, Du lægger noget Lag paa mit Sinne, Du,« slængte hun kjækt mod ham; men idet samme brast Stemmen, og hun bøjede sig til Siden. — Hun vidste saa vel i denne Stund, at Gutten skjønte, hvad Magt han havde over hende, det Hold kunde hun aldrig mere tage ifra ham, hvor kaut hun saa bar sig. Hun havde drevet sig selv frem til denne Yderlighed, det var en Svaghed; men det var igrunden bare Trods mod en bedre Vilje . . . Derfor græd hun; thi nu kunde hun ikke komme fra det uden med Skam. Havde Gutten taget hende i denne Stund, han havde havt hende, thi hun holdt ikke sig selv ud.

»Du skjælver, Eli,« sagde Gutten og slog Armene kjærligt om hende. Men Eli græd blot endnu heftigere og sank ind til hans Bryst.

Der hørtes ligesom et Aandedrag borte i Svalgangen ved en anden Dør, der lukkede for Hognis Kammers — Gutten saa did, det var, som om den droges til med stor Lempe. »Gud signe Dig!« hviskede han over Jentens Ansigt og strøg hendes Haar fra Panden. »Du har været snil og god mod mig, og jeg skylder Dig Tak og Ære, saalænge jeg lever . . . Nu faar Du komme ind og lægge Dig, det drager ud paa Natten, og Ingen har godt af at være oppe paa denne Tiden . . . Imorgen har jeg Noget at si'e Dig, og da faar Du ikke bli'e sint paa mig.«

Eli rettede sig og saa ham op i Ansigtet med et spørgende Blik; men hun tog det hastigt til sig igjen, stod et Øjeblik stille og saa sig raadløs om i Halvmørket, og smøg derefter lydløst ind i Stuen, hvor Gamlingen sov, og hvorfra Indgangen var til hendes Soverum. Lidt efter gik Gutten forsigtigt ud af Svalgangen og trak sig langs med Husvæggen, til han naaede den Bygning, hvor Tjenerne holdt til, og her forsvandt han.

Næste Morgen, da Gunnar let og livsmodig gik fløjtende og syngende, om hinanden, hen over Ageren, saa han Hogni staa borte ved Vejkanten med Rolf. Men Gutten havde, til Trods for sit Tilsagn om at komme op i rette Tiden ligevel, desuagtet forsovet sig, og derfor havde han ikke en Stund at tabe, hverken med at tænke tilbage eller tænke frem, Arbejdet tog ham hastigt over i det som var. Men da Tjenerne siden op paa Dagen samledes til Maaltidet, og Gutten just for sin Ivers Skyld kom en god Stund bagefter Andre, gaaende opover til Huset, tren Rolf hen mod ham, og det paa en Maade, som Gutten veg lidt til Siden for.

»Naa,« lo han, »Du faar ikke gaa ivejen for en sulten Mand.« Han kunde gjerne have sunget det ud, saa glad var han.

»Du har det med at le,« sagde Rolf og kneb det ene Øje til.

»Aaja, jeg liker mig med det,« lo Gutten igjen,

»Det er lejt at le for tidligt — Du faar faa et Raad for det . . .« Og dermed trængte han sig saa nær ind paa Gutten, at denne uvilkaarlig rettede sig for at sætte imod.

»Jeg trænger ikke til Raad af Nogen,« sagde Gutten.

»Du gjør ikke det?« spurgte Rolf. »Ja jeg er nu tænkt at gi'e Dig et ligevel . . . Den Jenten, der oppe i Huset, Du ved nok hvem jeg mener, hun faar være i Ro for Dig . . .«

»Jeg har ikke tænkt at uro Jenten.«

»Du skal heller ikke bry'e Dig med det,« sa'e Rolf og maalte Gutten fra Isse til Fod, som om han tog Maal af hans Kiste.

Gunnar studsede lidt, men tog sig hurtigt i det. »Jeg mener, Du er gælen,« lo han.

»Nej, men jeg liker Jenten, skjønner Du?«

»Det skjønner jeg,« smilede Gutten.

»Og saa faar Du holde Dig derifra, skjønner Du?« fortsatte Rolf urokkelig paa sin Maade.

»Det skjønner jeg.«

»Farvel!« bød Rolf og vendte sig fra ham.

»Hør!« raabte Gutten efter ham, og Rolf vendte det halve Ansigt om mod ham med et hurtigt Blik. »Jeg har fæstet mig bort til Sønstelien, naar Maaneden er ude . . . Jeg var derinde igaar Kveld.«

Rolf kneb Øjet sammen med et lidet Smil. »Saa Du noget til Inga?« spurgte han.

»Jeg baade saa og talte med hende; men jeg har set hende før og.«

»Fint Kvindfolk, det,« sagde Rolf og satte begge Øjnene paa halv Glug.

»Der fin's ikke det Liv, som ligner hende,« fløj det ud af Gutten; men han stod mørkerød i Ansigtet og lammet af Skræk over sine egne Ord.

»Ha ha ha!« lo Rolf med en slig godslig Hæshed i Røsten, at den sank helt hen i Lydløshed, og saa skjød han Skuldrene op og satte Ansigtet mod Sky. — »Du faar se indom paa Skagge, lel . . . Aarsøllet mit er det bedste Brygge, jeg har haft paa lang Tid.« Og saa gik han opover.

»Kan hænde jeg fandt et Raad at gi'e Dig,« raabte Gutten efter ham.

Rolf vendte sig om med det halve Ansigt igjen.

»Tag Jenten idag, saa slipper Du være ræd om hende imorgen.«

»Aa, det kan vente,« svarte Rolf.

»Vente,« gjentog Gutten og saa med det Samme ind over Dalen, hvor Elven blaanede . . . »Havde En bare Noget at vente paa!«

Lidt efter tren Gunnar ind i Stuen til de Andre. Eli stod oppe ved Bordenden og gav sig saa Meget at stelle med, at hun ikke vendte Synet mod Gutten en eneste Gang, og han var selv saa forunderlig beklemt ved at overtænke Maaden, hvorpaa han bedst skulde komme frem med, hvad han havde at sige, at han, da Maaltidet var slut, og de andre Tjenere drog hver til Sit, blev siddende raadløs tilbage, og uden at have set paa hende en eneste Gang med et klart Syn. En liden Stund sad han endnu fast i denne Uvished, da rejste han sig — og Eli stod et Stykke borte fra ham med stor Skyhed over sig, men desuagtet ventende paa ham.

»Du er saa vakker, der Du staar!« udbrød Gutten livligt og kastede al Uvished fra sig. Han havde set sig saa glad paa Ingas Fagerhed, at der var kommet Hurtighed over ham til at glædes over Alt det han saa.

»Ja saa!« svarte Eli, og hendes Smil spillede frem over hele Ansigtet, mens Huldren vinkede i de mørke Øjne.

»Jeg kunde nok sige Noget, naar jeg vilde,« hviskede Gutten.

»Sig det,« bød hun rask.

»Jeg kjender en Gut . . .«

»Hys! sig det ikke,« afbrød hun og veg bort fra ham; thi Mons Haldorsen kom i det samme ud fra sit Soverum og satte sig hen til Bordet, og Eli tog en Mælkeringe ned fra Hylden og stillede foran ham.

»Jeg mener, Du var ude hele Gaarkveld?« vendte Gamlingen sig til Gutten.

»Jeg var det,« svarte Gutten og drog lidt langsomt paa det . . . »Jeg var borte paa Sønstelien.« Men

dermed standsede han brat; thi Blodet fór ham brændende varmt op i Tindingerne.

»Paa Sønstelien?« spurgte Eli og vendte sig langsomt mod ham.

»Jasaa var Du det,« sagde Gamlingen. »Hvordan stod til med Inga? jeg har ikke set hende paa den Tid, jeg véd.«

»Jeg tror bra',« svarte Gutten.

»Fint Kvindfolk, det,« smilede Mons. »Solen i Siljedal!«

»Aa den er nu sluknet lidet Gran,« kastede Eli haanligt hen.

»Jasaa,« tog Gamlingen Ordet igjen. »Saa var Du der vel, da Jakob, Svogeren hendes, kom did?«

»Ja,« svarte Gutten.

»Hun tog vel imod Tilbudet hans?«

»Nej, hun . . .« og her stod han fast; thi Eli vendte sig mod ham med et Blik, som kom fra en hurtig Skræk. — Men saa skulde det nu siges! »Hun havde saa lige fæstet mig, som han kom til.«

»Skal Du i Tjeneste paa Sønstelien?« fór det ud af Eli, næsten som et lidet Skrig.

»Naar Maaneden er ude,« svarte Gutten og skjalv lidt i Maalet. »Jeg var jo her paa det Uvisse, og naar Vinteren kommer, faar En helst ha'e fast Tjeneste.«

»Jeg havde nok gjerne beholdt Dig Vinteren over, jeg og,« sagde Mons.

»Jeg tænker ikke det,« slængte Eli hidsigt mod Gamlingen. »Der trænges ikke flere Tjenere paa Gaarden iaar end ifjor . . . Andet Slag er det, naar En gjør Sælebod.« Og hun vendte sig haanligt fra Gunnar.

»Gutten her trænger ingen Sælebod, han,« satte Mons lidt stærkere i og tørrede Bordet foran sig med den flade Haand.

»Jeg fik hellere gaa med det Samme,« føjede Gutten til.

»For vor Del kan det være slig Slag,« svarte Eli og trak den ene Skuffe ud efter den anden paa en gammel Dragkiste, og stødte dem ind igjen, saa de bragede i alle Sammenføjninger.

»Hm!« brummede Mons Haldorsen lidt fortrædelig. »Det var da lejt, det.«

»Saa? Jeg mener, det er bare godt, jeg!« afbrød Eli. — »Undres paa, hvad 'en Knut Nordigaarden siger til det!« Og dermed strøg hun ud af Døren og værdigede ikke Gutten et Øjekast, uagtet han gik et Par Skridt hen mod hende for at standse hende.

»Hvem er Knut Nordigaarden?« vendte Gutten sig omsider mod Gamlingen, der allerede sad bortgjemt i sin Røgsky.

»Det er Sønnen til'n Nils Nordigaarden her borte i Bakken,« svarte Mons og blæste Røgen saavidt fra sig, at der blev en liden Vej for Synet. »Han er kommen hid ifra Thelemarken for en hel Del Aar siden; Sønnen blev tilbage hos Præsten, som opdrog ham, men nu er Præsten død for en tre Aarstid siden, og nu er Gutten ved en Skole. Hvorlænge det varer, kan Ingen vide . . . Jeg liker ikke den Gutten, jeg, og lejt var det, om det bar isammen med ham og Sønsteli-Konen, hun har havt Skræmsel nok over sig, Stakker! Han er nu vakt, han, og Ordet render af ham som Vandskyl. Havde han Noget at sige, som var Godt, saa stod det ikke paa; men der Tyngsel og Sorg er, der lægger han bare Tyngsel til; han liker sig bedst, naar han kan skræmme Livet af Folk med Guds Ord.«

Der gik et Syn op for Gutten, mens han stod der og hørte, hvad Mons berettede: Hint Menneske, som han mødtes med igaar Kveld der borte ved Elven, det var sikkert ham. Men var det saa, da havde han set saa Meget af Knut Nordigaarden, at han skjønte, der var Strid ivente.

»Fa'r hans,« tog Mons Ordet igjen, da Gutten tav, »har engang havt en god Gaard; men stort og gjildt

skulde det være, saalænge der var Noget; nu sidder han paa en bar Houg. Kjerringen hans er bra; det er hende, som holder isammen paa det — for Nils er Storkarl, og Knut rører sig ikke til nogen Ting.«

Gunnar stod endnu med den ene Haand støttet til Bordkanten og grundede over, hvad han skulde gjøre. Her kunde og vilde han ikke blive efter denne Stund; men Inga? Vilde hun tage vel imod ham, naar han kom paa denne Maade, næsten som jaget fra Hus? Men det stred ikke længe om Valget i hans Sind. Her, hvor han en Stund blev sat i Højsædet og en anden Stund bag en Dør, her kunde han ikke tage sig fast Hold, saa fik komme efter, hvad der vilde!

Gutten var heller ikke sen med at ordne sig til Vandring. Og efter et hjerteligt Farvel til Gamlingen og et høfligt Ord til Eli, drog Gunnar fra Stormoen. Nede ved Vejkanten stod Hogni; did havde hun draget sig med Vilje, for at sige Gutten et Farvel i Fred og Ro. Hun havde baade mærket sig og skjønnet Eli's Færd ligeoverfor ham, og den havde harmet hende, da hun, underligt nok, havde den Tro, at Eli tog fra hende; men selv dette vidste Hogni saa vel, at Eli ikke tog for at eje, men blot for at kaste fra sig igjen, naar hun var kjed af det. — Og derfor var Hogni vel fornøjet med, at Gutten drog væk, helst, da Vejen til Sønstelien sletikke var saa lang. »Desuden havde hun en Godkjending paa Gaarden, Marit, Kokkejenten, og hun var snil med! Saa havde hun et Par Strømper i Arbejde til Gutten, og dem vilde hun da selv gaa bort med . . .« Og da Gunnar endelig naaede ned til hende, var hun allerede trøstet for det Værste, og uagtet Graaden begyndte at dæmpe lidt paa Maalet, bød hun ham dog et nok saa glad Farvel, og sendte en Hilsen med til Sønstelien.

Saa vandrede Gutten raskt afsted paa den kjendte Vej, og det varede heller ikke længer, end det strengt taget maatte vare, før han tren ind paa Sønstelien. Men

just i samme Stund, som han stod stille ved Væggen paa den første Udhus-Bygning, og tørrede Sveden af sin Pande, med en liden Betænkning paa, hvordan Inga vilde tage imod ham, tren hint Menneske, fra Kvelden før, ud over Dørhellen, og Inga fulgte ham med en sorgfuld Skyhed over Synet.

Gutten forstod, at dette maatte være Knut Nordigaarden, og han trak sig tæt ind til Væggen for ikke lige i det Samme, han kom til Gaarden, at stedes til Møde med ham. Saa fulgtes de ad hen over Tunet til der, hvor Vejen begyndte, og her standsede Knut og vendte sig helt om mod hende.

»Nu faar Du have Tak for denne Gang,« bød han og rækkede hende Haanden til Afsked.

»Du faar selv ha'e Tak, Knut,« hviskede hun og tørrede en Taare væk fra Kindet.

Knut standsede uvis, han saa nedover Vejen og han saa om til Inga. »Herren siger: »mit Aag er gavnligt og min Byrde er let,«« trøstede han og tren tilbage mod hende.

»Jeg synes det er grueligt at leve paa den Maaden,« sukkede hun, »uden den ringeste Glæde, bare med Rædsel i sig for alle Verdens Ting.«

»Djævelen gaar omkring med tusinde Smil,« formanede Knut. »Agt paa! Glæden er en jordisk Skuepenge, en Frister til evigt Tab! . . . Hvor vil Du henfly i denne Verden, hvor ikke Synden følger med?«

»Men Knut,« bad hun ræd, »jeg er da vel ikke mere syndig jeg, end baade Den og Hin?«

»Tag ingen Lette af det!« truede han, »fra Vuggen til Graven vandre vi Alle Syndens og Fordærvelsens Vej.«

»Hvad skal jeg gjøre da, Knut?« spurgte hun.

»Fly fra denne Verdens Daarskab og vandre den Retfærdiges Vej . . . Salige ere de rene af Hjertet; thi de skulle se Gud!«

»Men Du siger jo selv saa mangen Gang, Knut: at Menneskens Tanke er ond fra hans Fødsel af, og der er ikke Sandhed i ham.«

»Saa siger Herrens Ord, og det skal Du tro . . . Ve over den, som elsker Verden mer end Gud! — Forbandet være den Sti og den Vej, som fører til denne Verdens Børn . . . Til Graad og Tænders Gnidsel omskiftes deres Latter, og deres Glæde til en fortærende Ild, som aldrig udslukkes.«

»Nej, nej Knut,« udbrød hun og veg tilbage fra ham, »jeg kan ikke med Dig, Du ta'r Guds Ord og slænger dem i et Menneske, ligesom En kaster med Kniv.«

»Du la'r Dig drage af Verden.«

»O nej Knut! men jeg faar da leve?«

»Det faar Du; men Du skal ikke lade Dig daare af denne Verdens Børn . . . Der er en Frister til Synd i hvert Menneske, som kommer Dig nær. Fly Fristelsen; det er Djævelens, Verdens og vort Kjøds Vilje — og følg Jesum efter!«

»Ak jeg er bare et Menneske, jeg, Knut! Du faar ikke forlange formeget af mig!«

»Du skal angre og finde Naade,« truede han.

»Ja . . . Mener Du det, at jeg giftede mig med 'en Even?«

»Baade det og Andet.«

»Men han tog mig, Knut — jeg havde ikke Skjøn paa nogen Ting.«

»Du faar svare til det ligevel.«

»Men Vorherre la'e Sygdommen paa ham, ikke jeg, Knut, — Jeg stelte ved ham, saa godt jeg kunde.«

»Gjorde Du, som et Syndens Barn, i Ydmyghed for Herren og i Frygt og Bæven?« spurgte han strængt.

»Jeg tænkte vist paa Gud saa mangen Gang,« sukkede hun.

»Du gik i Rette med ham, da han mættede Dig

med de bedste Ting; Din Gjenstridighed var stor for Herren!«

»O Jesus, jeg stred saa haardt!« brast det fortvivlet ud af hende, og hun vendte sig fra ham for at gaa.

»Herre Jesus!« udbrød han og drog hendes Haand til sig, »for Din Skyld dræbes vi den ganske Dag, og vi ere at regne som Slagte-Faar! — Vi ere Alle afvegne fra Din Naade, derfor haver vi en stor Sorg og en uafladelig Pine i vort Inderste!«

»Jeg holder ikke ud det Liv, Knut,« hulkede hun og sank næsten helt ind til ham.

Men han blev ved i ustandselig Præken og lod sig ikke bøje eller friste af hendes Graad eller hendes kvindelige Banghed.

»Der staar skrevet, at vi skulle iføre os Guds fulde Rustning, det er: Vi skulle dø væk fra Kjødets Forbandelse og samle os mod alle Djævelens Anslag . . . det er: Vi skulle undfly det gamle Menneske i os, ud af hvis Mund der udgaar raadden Snak og megen Urenhed . . . det er: Der skal ikke vare Latter paa Vejene og ikke Dands i Husene; ve over dem, som sanke Smil for Djævelen og Skjemtord for Helvedes Børn! — Glæder Eder i Herren, atter siger jeg: Glæder Eder! Men Eders Glæde skal være som en Regndraabe i Dødens Skyggers Dal, og som en Klage for Herren. Eders Ben skulle skjælve, og Eders Hænder hænge døde ned, saa I ikke vandre de Ugudeliges Vej, og ikke gribe efter Forbandelsens Frugt.«

»Hys! hys! jeg bær' mig ikke oppe længer,« klagede Inga.

»Gud være med Dig, Inga! Han lukke Dig ind paa Omvendelsens Vej,« bad Knut, »om en Tid ser jeg hid igjen,« føjede han langsomt til.

»O Gud!« udbrød hun, »den, der var død, og laa i Jorden.«

»Det er en syndig Bøn, Inga,« truede han.

»Større Synd er det vel at leve, naar alt det, En gjør, er Ondt, og naar alt det Gode og Vakkre, Gud giver, bare frister til Synd . . .«

»Gud frister Ingen.«

»Jeg siger heller ikke det,« skyndte hun sig ræd, »men det er jo Gud, som har skabt alle Ting? Eller er det kanske ikke slig?«

Knut slængte et af sine luende Øjekast imod hende, men i det samme tren Gunnar ud paa Vejen og kom lige mod dem med venlig Hilsen. Knut studsede lidt og vendte sig spørgende mod Inga.

»Det er den nye Tjenestedrengen min,« skyndte hun sig at forklare.

Knut saa hen paa Gutten med et tvivlende og forskende Blik; men Gunnar turde nok møde frem til et sligt Skue, og derfor mødte han de uhyggelige, luende Øjne med frejdigt Syn.

»Der var ingen Brug for mig, hvor jeg var,« vendte han sig mod Inga, »saa drog jeg hid med det Samme. Den Nytten, jeg skulde gjøre en Maaned herefter, kan jeg ligesaa gjerne begynde med idag, dersom ikke Du har Noget imod det?«

»Det er bare godt, Du kommer,« svarte Inga mildt, og saa op til ham med et Blik, som klaredes lidt efter lidt, og da endelig Knut paany bød Farvel, gav hun ham en venlig Hilsen tilbage for det mørke Øjekast, der baade truede og bad i underlig Blanding.

Saa gik Knut raskt ud over mod Dalen, uden at se sig tilbage, og Inga vandrede taus med Gutten ved sin Side hen til Indgangen. Her vendte hun sig endnu en Gang mod ham og bød ham Velkommen til! Saa gik hun ind i Hovedbygningen, og han gik til Tjenerstuen. Dermed var Forholdet sat. Men det var heller ikke Guttens Mening at komme videre, i hans Tanke var Forholdet sat længe, før han kom hid, og det skulde staa uryggeligt. At han maaske drog en anden Glæde

ud af denne Tjeneste, end den, der følger med et almindeligt Tjenerforhold, det skulde blive hans Hemmelighed, som han skulde vaage over til sin sidste Stund, saa han kunde bære den frem for Gud med Ære! Og med disse Tanker tog han syngende sit første Arbejdstag paa Sønstelien, medens Inga sad indenfor og lyttede efter Guttens Sang:

»Jeg er lystig og glad!«
Sang Gutten, han sad
paa den krængende Baad:
»Jeg véd nok et Raad,
naar Braadsjøen slaar
og det fygende staar:
Gud styrer for Alt,
hver Time er talt!«

»Jeg er lystig og glad!«
Sang Gutten, han sad
paa det fygende Fjeld
en Midvinters Kveld:
»Gud raader for mig,
Gud raader for Dig —
han skiller nok Dag
fra det graanende Lag!«

»Jeg er glad, o saa glad!
Jeg ved ikke, hvad
der kan lægges mig til,
naar Ulykken vil! —
Lad komme, lad gaa,
lad Ulykken slaa,
den værker sig ud,
thi jeg synger til Gud!«

Men som nu Dagen randt paa denne Maade for Folket paa Sønstelien, var Knut vedblevet sin Vandring indover til det Sted, hvor Siljedalen endte, og hvor hans Forældre boede i et lidet Hus med en Havreager paa den ene Side og et Stykke Udmark til den anden.

Han var i Førstningen gaaet raskt paa, thi med det Samme, han saa Gutten ligeoverfor Inga, slog en Tanke ned i ham, ligesaa hurtigt og uforvarende, som en Høg slaar Kloen i en Spurv, og, det var fra denne Tanke han vilde gaa — men den lod sig ikke gaa ifra! thi jo længere han gik, desto dybere og mere smertende trængte den ham ind i Sindet; den Gutten havde et saa uforfærdet Blik i Øjet, bar et saa klart og frejdigt Livshaab paa sin Pande, at han for første Gang følte en Styrke over sig, uagtet han endnu ikke havde maalt Kræfter med den. Men det var ikke det Værste alligevel, thi det hidsede ham kun til Vrede; det, som satte ham den dybe Værk paa i et eneste Aandedrag, det var en anden Tanke, som han nu i tre Aar havde stængt inde, for ikke at fristes af den, og som rejste sig i samme Stund, han saa Inga og Gutten staa jevnsides, som to vaarfriske Skud, der bøje mod hinanden, og ledes af den samme Livsevne til det samme Maal; han holdt af Inga, han havde holdt af hende lige fra Barndommen, og han droges af hende, ligesom han droges af Lys og Glæde; men han bar paa stærke Lidenskaber, og de forlangte Mættelse i denne Verden, derfor følte han dem ligesom onde Magter over sig, og han greb efter Gud, ikke for i barnlig Tro at tage Fred og Hjælp af ham — men for med ham at slaa Djævelen ihjel.

Saa havde han holdt sin Kjærlighed til Inga gjemt, lig en skinnende Ting, der frister til Begjærlighed, naar den kommer op i Dagen; men slippe hende kunde han ikke, og derfor skræmte han hende ned i det samme Livsmørke, hvori han selv trællede, og der tog han tilvisse ingen Glæde af hende; men hun var dog ligesom det Rum, han trængte til at aande i; gik hun fra ham, fik han dø.

Og at hun kunde gaa fra ham, det var det, han følte som en Dødskval, paa sin trættende Vandring; derfor tren han ogsaa ind til Forældrene, hvor de sad i

Aftenskumringen og smaapratede med hinanden, som to gamle Børn, med en saadan Sjælekval over sig, at Nils Nordigaarden fór op og saa paa Sønnen med et ræd Blik, og trak sig derefter saa langt, han kunde, bort i Vinduskrogen, mens Johanne, hans Hustru, gik stilfærdigt hen til Sønnen, og la'e Haanden paa hans Arm.

Knut saa endelig op til Moderen, og der var en sorgfuld Skyhed over hans Syn. Men i det Samme lukkede han Øjelaagene til og sank tilbage mod Væggen.

»Har Du været paa Sønstelien, Knut?« spurgte hun stille og mildt.

»Ja,« hviskede han afværgende.

»Hvor staar til med Inga?« blev hun ved.

Knut gjorde endnu en afværgende Bevægelse og svarede ikke.

»Du ta'r Dig Livssorg med den Gangen did,« hviskede hun.

Knut drog et tungt Suk og sank sammen i stor Smerte. Men det var ikke godt at vide, om den rejste sig i Sjæl og Legeme; thi Mærket var ens. Han var dødbleg og Hænderne skjalv, og han drog Aanden tungt og stønnende. Da tog Johanne ham stille, men fast om Haandledet og drog ham med sig ind i Soverummet ved Siden af, og han lod sig lede som et Barn. Og da hun havde faaet ham tilsengs, satte hun sig ved Siden af Lejet med foldede Hænder. Hun talte ikke, og Knut laa med lukkede Øjne en Stund ud over Natten; da slog han dem vidt op og saa paa hende, som et Barn ser paa Moderen, naar det gribes af en heftig Smerte, ret som om han spurgte, hvad dette var for Noget?

»O Gud!« brast hun ud i heftig Graad. »Jeg ser, Du er fast paa Sønstelien!«

Da forandredes Guttens Ansigt saa mærkeligt;

det blev mildt og sorgfuldt, og Moder og Søn saa paa hinanden, som naar To mødes i en sorgfuld Forstaaelse af Noget, de Begge gjemme bort for Verden.

FEMTE KAPITEL.

Det var mod Slutningen af August, Kornhøsten var forbi, og der var en liden Stands i Arbejdet, før Efterslætten begyndte, Sommeren havde været usædvanlig skjøn og frugtbar, derfor stod Lien for anden Gang i Vaarskrud, og langs med Agerrenen spirede for anden Gang det tabte Smaakorn op mellem Halmstubber og Lerknold. Der kom nok og en anden Dag, da Skyhvælvet højnede sig med Septemberkuldens mørkblaa Skjær og ligesom viste Jorden fra sig i Alvor og Strenghed; men det var kun et forbigaaende Varsel, og efter det fulgte der igjen leende og glade Sommerdage.

Paa Stormoen var der en usædvanlig Rørelse, uagtet det var Søndag og følgelig Hviledag for Alle. Men det, som jog et Par Jenter hid og did — et Par Kjærringer ud og ind, og Eli frisk og pyntet fra det ene Rum over i det andet, det var vistnok en Gjerning, men det var derfor ikke noget egentligt Arbejde. Det var nemlig paa denne Dag femti Aar siden, Mons Haldorsen var traadt ind som Ejermand paa Fjeldsmoen, nu Stormoen; og uagtet han, nøjeseende og klog, som han var, ikke havde ladet noget Aar gaa hen af den lange Række uden at standse og optage et Skjøn over Gaardens Fremgang i den forløbne Tid, saa var dog denne Dag med Længsel og Forventning imødeset, som den, hvorpaa det rigtige Storskjøn skulde optages. Thi Mons var

ikke tænkt at lade det gaa med en liden Stueprat om de Ting — han vidste, hvad han havde gjort for at drive Ejendommen op, men det var ikke nok; hver Mand i Bygden, som var saapas, at han kunde møde frem i et godt Lag, var bleven tilsagt, med gjilde og høflige Ord, at møde frem, med Hustru og Børn, paa Stormoen idag, for at vidne med Mons, og for at drikke og spise sig enige Allesammen om, at der var ikke Mand i Bygden, som kunde maale sig med ham. Selv havde Mons en liden Bagtanke, som han tog med sig i Smug, naar han talte om denne Dag; thi naar det gik mod Kveld, og Betænksomheden fik løst lidet Gran paa sig, da tænkte han vist, han fik det laget slig, at det bar sammen med de Unge — saa det kunde mindes fremover i Tiden, at femtiaars Dagen efter, han havde taget imod Fjeldsmoen, var det draget saavidt frem, at hele østre Siden af Siljedalen gik ind under Stormoen! . . . thi Skagge laa ikke slig, at den kunde bære sig op som Hovedgaard, og Rolf var saa bra Gut, at han nok føjede sig efter det, som rimeligt var. — Men denne Tanke gjemte Mons Haldorsen saa vel, at selv ikke Datteren fik et Nys om den, og det var ikke, fordi han egentlig forstod sig paa at skjule Noget; men det var, fordi han var lidt utryg ved den!

Eli derimod var baade tryg og glad, og gik omkring og stelte til Festen med et saa livligt Lag og med en saa føjelig Vilje ligeoverfor Gamlingens Omordninger og Egenheder, at hun var som en femtenaars Jente, der for første Gang skulde øve sig i at handle paa egen Haand, og kjendte sig ligesaa glad over det Urigtige, som over det Rigtige. Men midt i dette, og hvergang hun lod et lidet forskende Blik vandre op over til Skagge, lo Huldren ud af de mørke Øjne, og hendes store Smil fortalte om en hemmelig Glæde, som Ingen delte med hende . . . Thi idag kom Gunnar hid med Madmoren sin; og Rolf skulde nok faa sig en liden Harme af det Møde.

Hun havde rigtignok ikke set Gunnar, siden han hin Dag gik bort i Vrede fra Stormoen; men saameget mere Grund var der til at tage imod ham paa en Maade, som kunde gjøre godt, hvad der var gjort ondt. Hogni havde nok en og anden Gang bragt Bud hjem fra Sønstelien, naar hun havde taget sig et Ærinde did for at se Gutten, og af det syntes det vel, som om han ikke bar noget Nag; men Eli tænkte sig dog alligevel Mødet som en Udsoning af hendes Fejl, og da vidste hun nok, at hun havde en Magt i sig — en blød, ydmyg og indsmigrende Evne, som tog fangen, og derfor var der i denne Stund, hvor hun fløj fra Et til et Andet, en slig føjelig leende Godslighed over hende, at fra Tjenestegutten til Jenten og fra hende til Kjærringen, som var der blot idag for den ydre Gjernings Skyld, følte de sig draget af hendes Smil og fristet til at følge hende, enten det behøvedes eller ej.

Da nu endelig lidt efter lidt Folket fra de forskjellige Gaarde kom opover og samlede sig inde i Stuerne og udover Marken nærmest oppe ved Huset, thi noget egentligt Thun var der ikke paa Stormoen, da kom ogsaa Rolf did og stod stille paa Dørhellen, for at se sig lidet Gran om imellem Gjæstebudsfolket. Aldrig havde Rolf havt en større Tryghed over sig end i denne Stund, da han stod der, og paa sin Vis ligesom maalte Afstanden mellem sig og alle Andre. Der var intet Overmod i Laget, men der var desuagtet Noget, som bares op af hele hans Væsen, og det gav ham Magt over de Fleste; thi Rolf var sig selv fuldtud, med lidt Selvgodhed vævet ind i — men uden en Traad af Andres Paahæng! Og uagtet Eli kom og gik og var saa sjæleblid mod Alle undtagen ham; thi hun vendte vel det samme Ansigt mod ham, som mod de Andre, men ikke med den samme Hengivelse, saa stod Rolf dog lige tryg; thi han havde ogsaa en Bagtanke: Naar Kvelden kom og Lystigheden tog lidet Gran af Klarsynet væk ifra Folket, da fik han nok Jenten lokket efter

sig, der bort over Snarvejen til Skagge, og saa tro'de han nok, at han vilde sige hende et Ord . . . han tro'de det; men han fik se til, før han kunde vente! — Og dermed saa Rolf sig om en Gang endnu. Et Stykke borte fra ham stod Inga fra Sønstelien, ved Siden af hende stod Gunnar, og tæt omkring dem trængte andre Gjæster sig i livligt Prat. Rolf tog et lidet hurtigt Skjøn op over dem, og det var, som om han ikke ret likte sig med, hvad han saa; thi Inga talte med Gunnar, som hun talte med de Andre, lige blid og lige fast, der var ingen Forskjel, og Gutten lod det glade Syn mødes med hende, som det mødtes med enhver Anden, han skiftede et lidet Ord med.

Rolf tænkte en Stund over dette: Havde Inga vist Gutten tilbage? Han havde Hug til hende, det havde han tydelig vist hin Dag, da de talte sammen her paa Stormoen. Men den Gutten havde Lykken over sig, det syntes paa hele Laget, og var han ikke fast der, saa . . .

Ja derfra tænkte ikke Rolf videre, derfra følte han sig frem, og midt i Trygheden fik han et Ryk, som tog lidt af Fastheden fra ham.

Da tren idetsamme Eli hen til Flokken og hilsede med sit blideste Ansigt paa Inga, og derfra vendte hun sig mod Gunnar, som havde draget sig lidt fra de Andre op over mod Indgangen, da hun kom til.

»Du faar være velmødt paa Stormoen,« udbrød hun, »endda Du fortjener Skam, fordi Du aldrig er kommen hid, Du, som bor saa nær . . . Du har nok glemt, at hid kom Du først?«

Gutten stod blussende rød og forvirret, han havde slet ikke ventet sig at blive tiltalt paa denne Maade. »Jeg tænkte« . . . fik han endelig stammende frem, men tav med, hvad han tænkte i det Samme.

»Det er aldrig værd at tænke,« lo Eli kaad.

»Godt, naar En kan slippe,« lo Gutten igjen;

thi Jentens livlige Maade tog ham hurtig ud af Forvirringen.

»Der er altid en Raad med det,« svarte hun, »tænk bare godt, saa er der ingen Møje med at tænke.«

»Men naar En hører det, som ondt er?« spurgte Gutten og saa hende fast ind i Øjnene.

»En gjør bedst i at glemme det, som er ondt . . . Kom hid til Stormoen saa tit Du vil, jeg skal gi'e Dig godt at mindes,« sagde hun og saa med sit store Smil op til ham.

»Du byder vakkert,« smilede Gutten.

»Ja . . . nu faar Du være vakker og tage imod!« lo hun og saa gav hun ham et Nik og gik fra ham med et lidet Øjenblink hen til Rolf, der stod saa fast som et nyt Hus paa en stensat Grund; thi at Jordlaget sank lidt under den, det vidste ingen Andre end han selv.

Gunnar følte sig ligesom i en underlig Døs, da Jenten havde forladt ham. Det Haan, hun havde slængt efter ham i Afskeden, og den Godhed og Glæde, hun i denne Stund mødte ham med, det suste sammen til en Uklarhed i hans Sind, som han trængte en liden Stund til at bringe Lys i. Dog det gik ikke sent, han havde et hurtigt Greb i sin Natur paa at klare godt fra ondt, og drage det bedste ud!

Derfor følte han snart hendes venlige Ord og Væsen som en Sødme lige ind i Sjælen, og den hjemløse Tanke, der fløj fra og til lig en Fugl, hvis Rede er plyndret, satte sig paa en grøn Gren og sang for ham. Da saa Gutten hen til Inga, som stod i en lang Prat med Mons Haldorsen om Jordbruget og om denne Dags Betydning, og uvilkaarligt vendte hun Øjnene i samme Stund mod ham. Der var et ræd Blink i Synet, og uagtet det hurtigt svandt, og hun lyste af den samme stille Klarhed som ellers, saa gik dog Gutten fra og til

med Tanken paa det, og søgte efter Aarsagen; thi der var Noget, som havde skræmt hende!

Da kom Guri Fladhougen opover paa sin hastige Maade, for ligesom at indhente en tabt Tid. Hun standsede brat, lige mellem Gutten og Inga, hvor de stod et godt Stykke fra hinanden, paa hver sin Side af Indgangen, og hun saa med sit listige Skarpsyn fra den Ene til den Anden, indtil Gutten forarget og undvigende vendte sig og gik ind i Svalgangen.

»Godt Lag i den Gutten,« brummede hun og satte sig ned paa Dørhellen.

»Hvad godt er det, Du har at sige idag?« vendte Mons Haldorsen sig høfligt til Kjærringen.

»Jeg siger det,« svarte hun, »at Du har nu skrapet alt ihop, som fin's, til Gjæstebud idag, Ligt og Uligt, om hinanden!«

»Aa,« drog Mons lidt hovmodigt paa det. »Den som byder, faar gi'e rundeligt, skal der komme Ære af det.«

»Jeg ser Nils Nordigaarden med Kjærringen sin, det er nu Storkarl, det! — har ikke Du stevnet Sønnen hans hid og?« spurgte hun.

»Jeg har ikke sat Nogen tilbage,« svarte Mons. »Men saa var det jo Meningen, at dette skulde være et glad Lag, og der liker han sig nok ikke, den Gutten.«

»Jeg ser ham borte paa Vejen der,« udbrød Guri og skyggede over Øjnene. »Jeg tænkte nok, han kom, naar Inga var her . . . Nu faar Du ikke lade Dig skræmme, Mons Haldorsen!« truede hun polidsk til Gamlingen. »Du faar lade Kruset gaa rundt, saa ikke Modet falder.«

»Ha ha!« lo Mons og vinkede til Eli, mens han gik hende halvt imøde, og derefter drog hende ind i Huset med sig.

Under dette kom Knut ganske rigtig gaaende op over til Stormoen; men jo nærmere han kom Gaarden,

desto langsommere trak han sig frem ad Vejen, indtil han omsider stod stille et godt Stykke nedenfor Vaaningshuset og bøjede sig lyttende op imod Lystigheden. Inga stod endnu alene paa samme Sted, efterat Mons havde forladt hende, og det saa næsten ud som hun var uvis med sig selv, om hvad hun skulde gjøre. Da mødtes hendes Syn med Knut, de hilsede begge To paa samme Tid, og de gik uvilkaarligt hinanden imøde i samme Stund. Det var ikke frit, at hun skjalv lidt; thi uagtet hun i den senere Tid havde løftet sin egen Vilje op jevnsides med hans, og mangen Gang stillet sin over, saa var hun dog ræd for hans stærke Ord, og i denne Stund, da han traf hende midt i et støjende Lag, var hun endnu mere ræd for hans Tanke, end for hans Ord. Men da hun endelig stod stille foran ham og løftede det sky Blik langsomt op til ham med en kjærlig Bøn uden Ord, da saa hun noget ganske Andet end det, hun havde tænkt at se; thi Knut stod selv foran hende, som en Synder i Bøn, og saa hensunken i Magerhed, at hun gøs tilbage for ham. Der gik en Stund hen, hvori Ingen af dem talte.

»Jeg har længtet efter Dig, Inga,« hviskede han omsider og tren tæt hen til hende. Men han keg sig i det Samme omkring med et sky Blik.

»Du — Knut?«

»Tror Du ikke, hvad jeg siger?« spurgte han og skjalv i Maalet.

»O nej, Knut,« svarte hun. »Jeg tror ikke, Du længter efter en slig syndig Stakker, som jeg er.«

»Jeg har kjendt Dig fra Barn af,« indvendte han mildt.

»Det har været liden Glæde for Dig, Knut.«

»O Gud og Herre, hjælpe mig!« stønnede han og saa væk fra hende.

»Det gjør han saavist, Knut.«

»Verden drager, Inga,« vendte han sig med et luende Blik mod hende igjen.

»At Du siger Sligt! Du, som er saa bra' — andet Slag er det med mig, Knut,« hviskede hun og tørrede en Taare af Kinden.

»Drages Du mod et Menneske, Inga?« spurgte han og saa hende ind i Ansigtet med en sørgmodig Banghed.

»Jeg?« spurgte hun forskrækket . . . Men pludselig fór en blussende Rødme over hendes Ansigt.

»Længter Du aldrig efter mig, Inga?« spurgte han igjen.

»Jeg véd ikke, hvad jeg skal svare Dig, Knut,« sagde hun . . . »Dengang, Du var Gut, da havde jeg en slig Længsel efter Dig, at jeg græd mangen Gang.«

»Saa var det med mig og,« udbrød han, og der fløj en Lysstraale over hans mørke Ansigt.

»Men saa tog Du paa at præke, Knut . . . Ak, Du faar ikke bli'e lei!« bad hun inderlig. »Naar jeg var vred, længtede jeg altid efter Dig, men blev jeg glad igjen, da vilde jeg helst, Du skulde bli'e, der Du var.«

»Det var Synd af Dig, Inga,« truede han mildt.

»Du tog saa haardt i, Knut,« hviskede hun.

»Fik jeg leve sammen med Dig, Inga, da blev det kanske godt for baade Dig og mig.«

»O Gud og Herre! jeg fik ikke leve længe da!« brast det ud af hende som en Forskrækkelse.

»Der spør's efter Dig, Inga,« lød det et Stykke fra.

Inga vendte sig mod Røsten, det var Gunnar! Lys og klar, som baaret af en glad Vilje, tren han lige mod hende, og hun følte Livshaabet strømme varmt igjennem sig. »Er det Dig!« brød hun ud. Hun kunde ligesaa godt have sagt: »O Gud ske Lov, Du kom!« Og saa nikkede hun til med Smil og Glæde, og Gutten brød for første Gang med Fornuftens kolde Vilje og gav sig hen i, hvad han saa. Men det gav ham og med det Samme

Mod til at raade; han tog hende kjendt og sikkert i Haanden og ledte hende med sig opover til Huset, og uagtet hun følte en liden Selvbebrejdelse, idet hun paa denne Maade forlod Knut, fik den dog ikke større Magt over hende, end at hun vendte sig og gav ham et mildt Nik, og saa fulgte hun Gunnar.

Knut havde ikke ventet sig dette, uagtet han paa ingen Maade saa en Afgjørelse i højere Forstand glimte frem af Valget; hun likte sig med Sang og livligt Prat, derfor tog hun Guttens Haand og gik fra ham; dog, det var bare i Stunden, Sligt drog hende, siden fik han nok Magten igjen! Men til Trods for denne Selvtrøst følte han en Pinsel i Sindet ved at se hende gaa der op over, Haand i Haand med Gutten, saa at uagtet det ikke var første Gang, den meldte sig med sine Knivstik i Hjertet, var den dog endnu aldrig trængt saa dybt ind; thi der kom et Aandedrag, hvori den rørte ved Livstraaden, og Knut vidste med det Samme, at den kunde skjære den over.

Men Inga tænkte ikke paa Sligt i denne glade Stund. Gunnar saa hende fast ind i Øjnene, og hun saa paa ham igjen med samme Tryghed. Han var saa god og glad, hun følte sig selv baade glad og god ved Siden af ham. Derfor kunde hun ikke bry'e sig med Knut, eller tage sig nogen Sorg og Uro af hans Tungsind, han fik være der, han var . . . »End gifte sig med ham! hu!« og det gøs i hende. »End gifte sig! Aanej da, det havde hun prøvet, det!« og saa gøs hun en Gang til. Men som en Trøst mod slig uhyggelig Tanke vendte hun sig til Gutten, tog Smil og gode Ord af ham og gav sit blideste, kjærligste Væsen i Bytte; thi hun kunde ikke nok takke ham, fordi han havde draget hende ud af al Tyngsel og Livsskræmsel.

Knut stod endnu nede paa Ageren, hvor Inga havde forladt ham; han saa hende staa stille foran Gutten med sit mildeste Lag, og han drog Kjendsel paa et Barndomsminde: Netop saadan havde hun engang mødt

ham . . , hvorfor var det forbi? — Knut gik langsomt grundende hen til Stengjerdet, og her stillede han sig op i Solskinnet og sank hen i sin mismodige Betragtning. Han skjønte, at han havde taget fejl af Livet. Paa den Vis, han levede, fik han enten slippe sit aandelige Kald, eller han fik slippe Livsglæden.

Han havde nok tænkt sig, at han kunde vinde saa vidt frem i sin selvtagne Magt over Inga, at han fik hende skræmt ind bag den mørke Kreds, hvori han selv drejede sig; og da var hun jo paa en Maade hans; thi han fristedes vel af hendes Fagerhed, og just af hendes unge Livslyst, men han havde dog endnu holdt sig viljefast paa den tænkte Vej, uagtet han droges til og fra, og tog Livsnæring af hende. Dog, da han saa hende med Naturens Ret og Vilje bøje sig mod Livets Lysside, og han følte sin Ensomhed, som en tærende Magt — thi den tog Alt og gav Intet — da fik han en Vished ligesom brændt ind i Sjælen ved en hurtig Skræk: at Livet skulde være frugtbart, og at Guds Aand var Frugtbarhedens evige Varmekilde og Lys. Men saa var Gud jo Glæden selv! — — Og Frygt og Skræmsel og al hans Syndegru, det var jo Synden selv — den golde Ørk! — Knut stønnede under sin selvtagne Kval . . . Han vilde jo dog følge Jesum efter! . . . Men Livsforlangendet rejste sig i ham med Naturkraftens Myndighed, og Mennesket forlangte den Ret, Gud selv havde indgivet det i Skabningens helligste Stund, da han indblæste det sin Aande. — Inga stod ikke længer for ham i mørk Selvfornægtelse, hun vinkede ham ind i Livet til Kjærlighedens rigeste Samfund, og uagtet Knut aldrig havde trykket en Kvinde til sit Bryst, saa vidste han fra Sjælens Grund, at det var en Fryd uden Lige.

Det var med den Vished og med alt det Forlangende, den havde løftet i ham, at han idag, efter megen Vaklen og falsk Undseelse, endelig tog det store Mod til sig, at gaa hid til Gjæstebudslaget for at mødes med Inga.

Valget havde kostet ham saamange smertende og fortvivlede Stunder; men da det endelig var gjort, gav hans brændende Ønske ham ogsaa straks og ubetinget al den Lykke, han forlangte, han behøvede bare at sige til Inga: se, nu vil jeg leve, kom Du og giv mig Livet! Og da tyktes det ham, som Inga sank i hans Favn; thi hun selv havde bare ventet paa ham for at begynde Livet.

Men i Mødet her for en Stund siden havde hun jo vendt sig ifra ham, hun havde sagt: »skulde jeg leve med Dig, saa fik jeg nok snart dø.« Da fór det som en Knivsod lige ind i hans Hjerte, og der fulgte en gruelig Pinsel med Saaret. »Nej, han holdt ikke det ud! Men et Fruentimmer sagde Mangt, som En ikke fik lægge noget Lag paa,« trøstede han sig selv. Og uagtet det inde i Sjælen manede med Varsler om det Uundgaaelige, saa hidsede Knut dog Ønsket op til højlydt at overdøve den Røst, som det pinte ham saa forfærdeligt at høre.

Det led nu mod Kvelden. Solen sænkede sig mod Fjeldet, og et rødgult, luende Skjær bredte sig henover Aasen og tindrede ind mellem de mørke Furutoppe. Det store Maaltid var slut, Mons bavde holdt Talen for sig selv, og Ja, baade med Langdrag og Hurtighed havde lydt til fra Alle, som hørte paa ham. Guri var den Eneste, som af og til gav et lidet Støn fra sig, der ikke tydede paa stort Bifald; thi Mons roste sig af at være gaaet frem med Tiden, og Guri var saa vis paa, at kunde der ikke staaes stille, da fik En i det mindste gaa tilbage og hente sig Vid fra den Døde: thi det var ham, som havde havt Forstand, den, som levede, gik bare frem i Uvittighed!

Men omsider kom der Ende baade paa Mons Haldorsens Ros og paa Maaltidet; thi saa længe der blev spist, blev der ogsaa bare talt om ham, og der blev sagt Gamlingen saamange vakkre Ting, saa det slog ganske rigtig til efter hans Beregning, at han paa denne

Dag fik samle ind al den Lov, han i femti Aar havde ventet paa. Der var heller ikke Noget, som manglede ham i fuld Tilfredshed med Festen — han havde nok ønsket, at Rolf skulde give ham et lidet Vink om Noget . . . »men Dagen var ikke slut endnu, og ud paa Kvelden, naar Halvmørket drog lidt fra Øjemaalet, saa fandt altid en Gut sig frem, der Jenten var, saavidt han kunde mindes . . . og da — fik Gud raade!«

Imidlertid havde alle Gjæsterne trukket sig ud af de tætpakkede og ophedede Rum, og spredte sig hen over Marken, tumlende, leende og raabende i Munden paa hinanden. Men selv her fulgte Ølkruset med; flittigt blev det rækket fra Haand til Haand, og usmagt gik det ikke Nogen forbi. Eli gik leende og med koglende Smil fra den Ene til den Anden, og Alle gav hun lige Maal, skjønt paa en underlig Maade, thi Ingen beholdt, hvad hun gav; det var, ligesom hun tog det med sig, naar hun gik. Rolf var den Eneste, som sad fast med Gaven, men han fik heller ikke andet end et drillende Blik med Øjnene, og stundom et Ord, der blev kastet til ham med Blikket, for at sige ham det rent ud, hvis han ikke ellers forstod det: at han skulde bare ikke være altfor tryg!

»Naa Du Nils Nordigaarden!« skreg Mons Haldorsen hæs ned over. »Lad ikke Kruset gaa forbi . . . ikveld er vi Alle lige!«

Nils Nordigaarden sad et Stykke bortenfor ham med Johanne tæt op til Siden, og det var just, fordi hun havde givet ham et lidet advarende Ryk i Armen, at han lod Kruset gaa forbi sig, thi det var ellers ikke hans Vane.

»Tak, som byder!« svarte han tilbage, og dermed tog han Kruset igjen med fuldt Storkarls-Lag . . . »Skumtoppen paa Kruset i høveligt Lag . . . Rundt, rundt, sa'n Lars, han slog Slatten bag!« sang Nils, og

dermed tømte han Kruset og saa sig om til Konen med en Mine, som om han havde fældet en Bjørn.

»Det er, som der siges: Nils er gjildeste Kar i Laget,« lo Mons, saa det sank helt hen i Lydløshed.

»Gjildeste Nabo er Du,« skreg Nils og fór op med et Hop.

»Hys, hys!« sagde Johanne smaaleende, mens hun trak ham i Benet. »Sæt Dig igjen.«

»Du faar blive kvit Kjærringen Din og komme hid,« raabte Mons.

»En bli'r aldrig kvit sligt gammelt Skabilken!« lo Nils og satte et listigt Øje paa Johanne. »Men saa drager det nu mod Slut!«

»Ja da véd jeg et Sted, hvor der staar tomme Fad og tørre Krus!« slængte Eli leende ned mod ham.

»Mener Du det?« sagde Nils og pustede sig op ligesom til et vældigt Tag. Saa satte han i med høj Røst:

»Og kjender Du Mærke paa Nordigaard Hus,
der fin's ikke Fad — og der fin's ikke Krus.«

»Du faaer give igjen, Johanne,« raabte Eli. Men Johanne tav og lo saa smaat, mens hun nikkede til.

»Og kjender Du Mærke paa lidet Mod,
saa kjender Du Kjærring paa Haltefod.«

sang Nils igjen og blinkede med det ene Øje hen til Johanne.

»Ha ha!« lo Eli. »Der kommer nok Høg over Høg, faar Konen Din stille sig til.«

Johanne saa op til Eli og gav hende et lidet Nik.

»Oho!« lo Nils og sang igjen:

»Og kjender Du Mærket paa lidet Vid,
saa kjender Du Kvindfolk til hver en Tid . . .

Men kjender Du det, som nu værre er,
Saa kjend' Du Kjærringa, som sidder der.«

Og dermed satte han sig et Stykke nedenfor Johanne og saa leende op mod hende. Men da hostede hun lidet Gran og saa sang hun ned mod ham:

»Og kjender Du Fillen i værste Lag,
saa kjender Du Nils baade for og bag.

Men kjender Du Mærke paa værste Tyd,
saa kjender Du Mandfolk med Stodderskryd.«

»Ho ho!« lo Nils og slog sig paa Knæet. »Der kom Kjærringa!«

»Ja Gud maa nu vide, hvordan det gaar,
Om Nils han er koneløs næste Vaar!«

»Ja Gud maa nu vide, naar Taaren kommer,
om Nils har en Bukse til næste Sommer!«

sang Johanne og nikkede til ham.

»Oh faar han saa ingen, han hjælper sig let,
naar han har en Skumtop paa Ølkrus ikveld!«

skreg Nils opover til Mons Haldorsen, der rækkede et fyldt Krus mod ham til Svar.

»Ja Lidet han har — og mindre han faar,
saa fort det kommer, saa fort det gaar.«

svarte Johanne. Men Nils tømte Kruset, før han tog til Gjenmæle denne Gang, og efterat han havde sat det fra sig, rettede han lidt paa sig; thi nu havde han faaet en Styrkning, og det gav Evne.

»Han har ikke Lidet — han har en Viv,
som er ham saa kjær, som hans eget Liv,«

sang han og nikkede stolt op til Johanne.

»Og hun er saa rig, som med Kongens Guld
hun har baade Stabur og Kjelder fuld.«

svarte hun og maalte Øjekast med ham.

»Det er Kjærring, det,« raabte Nils.

»Men derfor er Nils i en Finnemut
saa fin som en Konge — og hermed slut!«

»Og vakker og myg og snar som en Ren
han springer i Fjeldet fra Sten til Sten.«

sang Johanne smilende over hele Ansigtet, mens hun saa bort paa Nils, som om han bare var tyve Aar og hun atten.

»Ha ha ha!« lo Guri, saa det klang hen over Allesammen. Saa hostede hun sig færdig til at synge, og sendte Nils et haanende Blik:

»Ja det er Gutten med Sjor til Lægge,
med Hus i Maanen og Skum til Vægge,
med Buksen sy't af et Museskind
og Armene gjort af en Tvaarepind.«

»Hør til 'en Guri,« lo Mons, »hun ta'r Luven fra Jer, saa gammel hun er!«

»O,« snøvlede Nils og pustede sig lidt op:

»Naar Guri bider, saa er det nu det:
Hun har kun en Hugtand at bide med,«

»Ha ha!« lo Guri:

»Ja der er nu dem, der har ti som saa,
men har ikke Noget at bide paa,«

»Aa,« svarte Mons godslig, »Nils mætter altid En og sig selv med.«

»Ja ha!« lo Guri igjen;

»En kjender vel Gutten med Storkarlslag,
han lager sig Sul af et Elvedrag.
Han brygger sig Øl paa en Tidselrod,
og gnager sig mæt paa en Kraakefod.«

»Men Gutten har Mod af det bedste Slag,
og det gi'r Højtid hver eneste Dag!«

sang Nils og sprang op i det Samme med et Kast, saa kjækt som nogen Unggut i Laget, og Johanne saa op til ham som til en Gud. Men uagtet han satte sig ned i det Samme ved Siden af hende, og paa en Maade, saa de tog fast Støtte af hinanden, fløj dog fra ham en større Vildskab ind i de Andre.

»Der sidder Sola og skin' for sig selv,« lo en ung Gut med et lyst stridt Haar over en lav Pande og et Par smaa viltre Øjne.

»Er Du ræd 'en?« spurgte en Anden, som sad et Stykke fra ham.

»Jeg er ikke noget Møl . . . ved jeg,« svarte hun og satte med et Sprang lige over ham, saa han tumlede mod Inga. Men i det Samme rejste den anden Gut sig op og gjorde et Kast over hin igjen, og Stunden efter sad de begge To, hver paa sin Side af hende.

»Nu faar Du skinne fint, vakkre Sol!« sagde Gutten med det stride Haar, »for nu har Du en Sky paa hver Side af Dig . . . eller og bli'r det til Uvejr.«

Inga smilede til Gutten; hun vidste ikke noget Svar paa Sligt! Saa vendte hun sig og smilede til den Anden; men derfra samlede hun sig i et straalende, leende Nik hen til Gunnar, som stod et Stykke borte for hende, og saa sig glad paa alt, hvad hun gjorde.

»Den, som staar længst borte, faar meste Varmen,« udbrød Guri, mens hun nikkede hen til Gunnar og vinkede ham hen til sig.

»Kjender Du Gutten?« spurgte Mons Haldorsen nyfigent.

»Jeg har ikke Noget med Gutten,« bed hun hastig af. Men i det Samme fik hun Øje paa Knut, som hele Tiden havde holdt sig udenfor Laget. Det var, ligesom han fristedes mod sin Vilje til at komme nærmere, just i samme Stund, som Inga slog ud i den glade Latter. — »Saa Du er kommet til Gildes i Dag, Du!« kastede hun haant imod ham. »Det er, som der staar i Visen:

Kraaken fløj op
og Skjæren gav Hop —
men Uglen den skreg over Bergetop:
Sol gaar aldrig op! . . .«

»Nej nu faar Du synge Visen Din om Vesle-Jon og Store-Jon,« raabte Eli til Guri, »Vi be'r saa vakkert!«

»Syng Du selv,« svarte Guri med et listigt Blink i Øjet, »Du kan Visen ligesaa godt, som jeg.«

»Jaja,« lo Eli, »jeg liker godt den Visen . . . Jeg faar synge, som jeg kan; det er Dig, der har laget den:

»Og vesle Jon gik bagom,
og store Jon gik frem,
han tór efter Ragna,
den versle drog'n hjem.

»Nej hør nu vesle Jon, Du!«
Sa'e store Jon med List.
»Og har Du spurgt'en Ragna,
om det er ganske vist?«

»For jeg har Gaard og Ager
og Kyr og Sauer nok,
og jeg kan gaa til Højbords
med største Tjenerflok.«

»Og saa er jeg mig selv, Du
og det, som kan forslaa!
og jeg kan faa hver Jente,
jeg bare peger paa.« —

»Ja hør nu, store Jon, Far!
Med Kyr og Saueflok,
hvad bry'r Du Dig med Jente,
naar Du Dig selv er nok?«

»Men jeg faar ha'en Ragna,
saa stolt hun ogsaa gaar,
for jeg gi'r bort mig selv, Du,
igjen for, hvad jeg faar!«

»Og det kan jeg berette,
hvis Du mig vel forstaar:
At Jenten aldrig bytter
bort Hjertet for en Gaard.«

»Liker Du den Visen?« vendte hun sig hastig mod Inga. Men Inga sad beklemt og kunde ikke svare med en Stavelse.

»End Du?« vendte hun sig til Gunnar, som havde nærmet sig til Inga; men hun standsede ham paa Vejen: »Tror ikke Du, at en Jente, saa stolt hun er, ta'r den, hun liker bedst, hvor fattig han saa er?«

Gunnar vilde svare, men han tog sig i det, og fæstede et hurtigt Blik paa hende. Han skjønte ikke Meningen — tænkte hun paa Inga eller tænkte hun paa sig selv?

»Jeg skjønner nok, hvem som er Store-Jon, jeg!« kom Hogni leende lige mod Rolf.

»Gaa Du did og snu'en rundt,« svarte Rolf og pegte hen paa Gunnar, »han har bare godt af det ovenpaa Maden.«

»Ja ha!« fløj det leende ud af Hogni, og med det Samme styrtede hun hen til Gutten og drejede ham rundt i et eneste Tag.

Men saa slap Gutten løs fra hende, Hogni greb en Anden, og han tog Eli. Leende og syngende greb og slap de hinanden, Gutter og Jenter, indtil Inga tumlede lige mod Gunnar og han slog Armene om hende, saa hun stod fast som i en Klemme, og alt det hun stred

for sig, kom hun ikke løs. Da skreg hun højt i Kaadhed.

Men et lidet Stykke fra hende stod en blegnende Skikkelse, som hun ikke havde set, det var Knut. Lidelsen i hans Sind var steget saa højt, at der ingen Lindring fandtes, da sprang en pludselig Vrede ud af ham, og som en Hævner for Herren følte han sig, idet han tren hen midt i Tummelen. Inga fór sammen, da hun saa ham, og hun veg tilside, og Johanne trængte sig tæt hen til ham og greb ham om Armen. Men han stødte hende fra sig.

»Rydder Herrens Vej! det er mit Ord!« vendte han med høj Røst imod dem. Der var en slig dødelig Bleghed over hans Ansigt, og en slig Myndighed i hele hans Skikkelse, at det var, som en Herre over Liv og Død pludselig havde rejst sin Domstol midt iblandt dem, og der var Ingen at dem, som ikke slog Øjnene ned for hans Blik, der det fæstede sig med en Rovfugls Syn.

»Du faar ikke bryde godt Lag,« sagde Mons forarget og gik lige mod ham.

Men han kunde lige saa gjerne have standset Stormen med sine Ord, som Knut Nordigaarden i sin Præken, naar Vredens eller Hævnens Aand var faret i ham. »Forbandet være den, som gjør Herrens Gjerning med Svig!« afbrød han, og i det Samme var han ogsaa staalsat af sine egne Ord.

»Ak, Sønnen min!« bad Johanne og saa op til ham med de milde Øjne og rystede paa Hovedet.

Men Knut ændsede hende ikke. Han havde hverken Slægt eller Venner, det menneskelige Hjerte var dødt i hans Bryst, og en af de Aander, som der staar om: at de fare gjennem »de tørre Steder«, talte af ham.

»Hvo er jeg? siger Herren — hvo er den, som sætter mig Tid og Sted! . . . Vi skulle ikke opsætte til den næste Dag, ej til den næste Time; thi Øjeblikkene ere talte. Alt Kjød er Hø, og dets Fromhed er som

Blomster paa Marken. — Dit Hjerte skal betænke Forfærdelsen, siger Ordet . . . Ja Herrens Dag skal komme med Forfærdelse, med Tænders Gnidsel og megen Kummer over de Ugudelige, og deres Orm skal ikke dø evindelig.«

»Jeg likte nok, at Du holdt op med dette,« afbrød Mons Haldorsen vred, »denne Dagen er nu min Dag, den, og jeg vil ha'e Fred for Dig.«

»Hvo er den, som hovmoder sig for Herren!« vendte Knut sig til ham med en saadan Kulde, at Gamlingen veg til Siden for ham og vovede sig ikke mere frem den Gang. Alle de Andre stod omkring ligesom Børn, der lytte til med Begjærlighed, ikke for at forstaa, men for at skræmmes over i en unaturlig Stemning; og den er altid umættelig. Saa vedblev han:

»Mig er en stor og kraftig Adgang opladen, siger Paulus — og der er mange Modstandere . . . Se, jeg haver lagt mine Ord i Din Mund — siger Herren — saa skulle de som skarpe Sværd ramme Ugudeligheden og denne Verdens Børn . . . Flyr al Kjødets Lyst — thi Du skal hade Dit eget Legeme, naar det besmitter Din Sjæl! dersom Dit Øje forarger Dig, da riv det ud, siger Herren — Ja, Helvede og Fordærvelse kan ikke mættes, saa kan og et Menneskes Øjenlyst ikke mættes . . . Bevar Dit Hjerte — siger Salomon — thi derfra udgaar Livet! Men Menneskens Tanke er ond fra hans Fødsel af, og onde Begjæringer udgaa fra hans Hjerte; thi der er ikke Sandhed i ham . . . Dagen lokker med List og Nattens Mørke med Skræk; men intetsteds kan jeg skjule mig for Dit Aasyn Herre! Min Synd lugter ilde, og om jeg tog megen Lud og Sæbe, jeg kunde ikke tvætte den ren! Vi forhaane Dig paa Din Sabbatsdag, og vi besmitte Dig med vore syndige Læber — Vi paakalde Dig, men Du hører os ikke: thi vore Tanker ere svigfulde, og vore Ord, som Sølvskum over stinkende Vande . . . Herre, Du haver selv sagt: Den Ugudelige haver ingen Fred, men, om han ikke om-

vender sig, da skal Din Vrede komme over ham, og Ildsluer optændes trindt omkring ham. — Ja ve Dig, Du, som ikke agter paa Herren! Du skal ikke se Dagen for Dødens Skygger, og Natten skal se paa Dig med tusinde Øjne. Din Gane skal fortørkes som en afsveden Ager, og Din Tunge skal ikke kjende Trøstens Ord. Din sidste Time skal komme, som en Tyv om Natten og bryde Laas og Stængsel, som denne Verdens Børn haver sat . . . O lader af fra Letsindigheden; thi en Daare tugter sig selv, og han skal ikke føle sig tryg i sin Synd — Helvedes Angst skal omspænde ham, ligesom Dyret snor sig i sit eget Tjore, og stænger for sig selv, saadan skal han og vikle sig ind i Fristelsen og ikke aflade, før Satans Magt haver stængt for ham . . . O farer væk fra Mørkhedens Fyrste! thi og han siger: Kommer hid, dandser og værer glade! Drik Din Ven til, lad ikke Karrigheden stænge Din Dør! Lad op, paa det at Mange kunne glæde sig og finde dette Liv lysteligt! . . . Se til Blommen paa Marken, hører Himmelens Fugle, giver Agt paa Træets Frugt, byder det ikke ind til Fest, siger det ikke: værer glade, se Dagene svinde, og jeg — jeg er kun her i Stunden for at fryde Dig — hvorfor skulde Du da ikke le og være glad? Men jeg siger Eder: Mørkhedens Fyrste haver mange Tjenere og mange Talsmænd iblandt Eder, vogter Eder for de falske Profeter! thi de lyve sig ind i Eders Sjæle og stjæle Sædekornet fra Herrens Ager, de sætte Braadde for Plogen, saa Herrens Ord falde i en bred Fure og ædes op af Himmelens Fugle . . . Ve over Eder, om I skue væk fra Eders Synd for at se paa de Leende! Ve over Eder, om I forvende de Ord: »Glæder Eder! atter siger jeg: Glæder Eder! thi Frelseren haver selv sagt: »min Sjæl er bedrøvet indtil Døden« . . . Ja ve over os, om vi lade af at bedrøves indtil Døden!«

»O Gud, o Gud!« brast Inga ud i et Graadskrig

og tumlede hen i Armene paa Johanne, som stod ved Siden af hende.

Ingas klagende Røst trængte med en hurtig Smerte ind i Knuts ophidsede Sind og rørte ved det Menneskelige i ham. Han tav brat og saa sig om med Øjne, som, den der vaagner af en lang Døs og husker sig om efter de uklare Syner og Drømme. Da drog han et tungt Suk og saa hen til Inga, som straks havde rejst sig igjen, og gik grædende bort over Marken fra de Andre. Men da han tog sig sammen og vilde gaa efter hende, greb han uvilkaarligt frem for sig og sank lige ned hvor han stod.

»Det tænkte jeg nok!« klagede Nils Nordigaarden, idet han bukkede sig ned over Sønnen og løftede hans Hoved op fra Jorden.

»Der kan ikke komme noget Godt ud af Sligt,« kastede Mons forarget hen.

»Hys!« bød Johanne med en forunderlig Myndighed, og vendte sit rolige Ansigt om imod ham.

Saa tav Mons forarget og gik Stunden efter med Rolf og en Del af Gjæsterne opover til Huset. Tilslut var der foruden Knuts Forældre kun Inga og Gunnar tilbage hos ham, og et lidet Stykke bortenfor dem stod Eli, helt uvis med sig selv.

Gunnar stod ved Siden af Nils; men tog ikke Synet fra Inga. Hun havde lagt sig ned paa Knæ ved Johanne, der sad med Sønnens Hoved hvilende op til sig, og hun løste med rystende Haand et lidet fastknyttet Klæde af hans Hals. Der var en Hengivelse og en angerfuld Bøn i hver af hendes Miner og i hvert Blik, som hun sænkede over Knuts blege Ansigt, og hun hældede sig saa ydmygt og trofast ind til hans Moder — at Gutten stod baade lammet og forskrækket over en Tanke, som han i lang Tid havde forjaget af sit Sind, som en Urimelighed; men som i denne Stund trængte sig frem igjennem al Modsigelse og Tvivl.

Da slog endelig Knut Øjnene op, og hans Syn mødtes med Inga. En lang Stund saa han hende prøvende og sorgfuldt ind i Øjnene, mens hun græd og sukkede og sank næsten hen over ham.

»Hvorfor gjorde Du det, Inga?« hviskede han, »hvorfor lod Du Dig lokke af Daarskaben?«

»Jeg tænkte ikke Ondt ved det, Knut!« sukkede hun, »jeg kan jo ikke stænge mig inde hele Livet . . . Der kommer saa en glad Stund over mig — men tror Du, det er Synd for Gud, saa skal jeg sætte imod.«

»Du drages, Inga! Du drages . . . Synden drager!« hviskede han og lukkede Øjnene igjen.

Inga bøjede sig i Graad og tav. Hvad skulde hun svare paa dette, som kunde give ham Trøst? Hun droges jo i Virkeligheden! Der var en Livsstyrke i hende, og den trængte til at glædes ved alle Ting. Den mørke, menneskefiendske »Glæde i Gud,« som Knut prækede for hende, skjønnede hun ikke, den fik hun aldrig nogen Kundskab af for Livet; men hver Gang Glæden kom over hende, tog den alle Skyer fra Himlen, alle Brist og Sten fra Vejen, og der var da ikke et Menneske, som tænkte eller vilde noget Ondt.

Imidlertid vedblev Gunnar at staa, hvor han stod og med den samme Betragtning for Øje. Han følte mer og mer, at Inga i denne Stund maaske lod sig friste over i en Beslutning, som hun vilde angre hele Livet igjennem. Det var, ligesom han saa, at hun bøjede sig henover et usundt Vand for at tage en styrkende Drik, og han kunde have skreget overlydt til hende, at hun maatte ikke drikke; thi det var til Døden og ikke til Livet!

Men hvad vandt han saa ved at tale? Mistanke drog han kanske paa sig, og Inga vilde alligevel gaa sit sørgelige Livsmaal imøde! Det bandt Guttens Tunge, ja det bandt, saa at sige, hele hans Væsen. Han stod der med en Vilje, saa stærk og god, som nogentid

havde løftet en Mands Daad ligeoverfor en Kvinde; men Modet, som skulde drage den frem, det havde han ikke. Han vidste det saa bittert, men saa sikkert i denne Stund, at han var en Hjemløs, med Tvivlen bag sig og Mistroen for sig, med Loven, som sin eneste Ret, og Livet som sit eneste Eje — Nej, han fik tie!

»Stakkers dem, beggeto!« hviskeske Eli og tren hen til ham. Gutten drog et Suk og vendte sig mod hende. »Jeg tænker det gaar med denne Brudgommen, som med den første.«

»Denne Brudgommen,« hviskede Tanken efter, og Gunnar saa med et sorgfuldt Blik hen til Inga igjen.

»Han har slig Magt over hende, og saa har nu hun lidet Vid at sætte op mod ham,« føjede Eli til.

Gutten tænkte igjen alle Ordene efter, og han fik en Angst for, at det kanske var sandt.

»Nu faar Du huske paa, hvor velmødt Du er paa Stormoen,« hviskede Eli en Stund efter.

Gutten saa væk fra det sørgelige Syn og fæstede Blikket paa Eli, som bød ham de gode Ord i denne Stund, ligesom hun en Gang før havde gjort det, da han stod med et mørkt Livsskue foran sig, og han toges atter ind i Haab og Fortrøstning af hendes fristende Smil. »Jeg skal aldrig glemme Dig, hvor snil Du er!« sagde Gutten og tog hende i Haanden.

»Og jeg min's hver Stund paa Dagen den Hygge, der var paa Stormoen, da Du var der,« svarte Eli og gik henover Ageren Haand i Haand med ham.

Endelig var det naaet saavidt med Knut, at han var bleven rejst op, og støttet til Faderens Arm begyndte han at vandre langsomt nedover. Inga fulgte ved Siden af ham, og da omsider Ageren var tilbagelagt, og Vejen var naaet, bød Gunnar sit Farvel til Eli og gik bagefter de Andre indover mod Sønstelien.

Udover Kvelden skiltes endelig de temmelig højmælede Gjæster fra Mons Haldorsen og Datter. Det

var det Lag, han ved Selvfornegtelse, som han mente, havde sparet sig Værdighed sammen til i femti lange Aar; og derfor sad han ogsaa tilbage i Højsædet, længe efter de Fremmede vare borte, for at overtænke vel, om han ogsaa havde faaet hele Æresskatten indkrævet, om der ikke var En og Anden, som havde luret sig fra Betalingen — thi om der var fulgt lidt falsk Mynt med, det skjønte han ikke saa nøje. Men under dette var Eli vandret ud af Huset og nedover mod Vejen. Der var Uro i hendes Sind, og fristende Tanker kom og gik, ligesom hun selv, og tog intet Maal. En fløj op over til Skagge og stjal sig til at blinke indunder Rolfs sænkede Øjenlaage for at se, om han ikke til Trods for alt sit Overmod, havde faaet sig et lidet Hvepsestik Tid imellem paa denne Dag? Thi hun havde nok mærket sig, at hver Gang hun havde givet Gunnar et godt Ord, saa havde Rolf blinket med det ene Øje, og det var et Tegn til, at Noget stred inde i hans Sind, om det saa bare kom frem som en flyvende Gnist over Asken! — Og Gunnar! »Jamæn var den Gutten slig, at hver Jente kunde ha'e Ære af at drage hans Hug til sig,« og med denne Tanke vendte hun raskt om for at skynde sig hjemover igjen.

»Har Du slig Hast?« lød det fra en underlig hæs Røst hen mod Eli, just som hun fór forbi Stengjærdet op til Udmarken.

»Du skal ikke tage Dig nogen Uro af det,« svarte hun kjækt og keg med et listigt Blink hen til Rolf.

»Det gjør jeg ikke heller,« sagde Rolf og tog et Par lange Skridt lige mod hende. Og saa gik de en Stund tause begge To.

»Hvad er det saa Du vil?« spurgte Eli.

»Aa . . . jeg vil, det jeg vil . . .« smaalo han og tog hende fast om Armen.

»Jeg liker ikke det,« sagde hun og trak Armen fra ham.

»Jeg liker det noksaa godt, jeg,« sa'e han, og der var næsten ingen Lyd i Røsten, saa godslig var den, og dermed slap han Armen og greb hende fast om Livet.

»Isa! hvor Du er lej!« skreg hun og fór vredt til Siden.

»Har Du det, som er bedre?« spurgte han og satte Ansigtet mod Sky.

Eli studsede lidt og nølede med Svaret; men da fór Huldren i hende, og hun vendte sig og keg op til Rolf med sit listige tindrende Syn: »Du skjønner vel det bær isammen med Knut Nordigaarden og Inga paa Sønstelien?«

»Aa,« svarte Rolf fuldtryg, »jeg tænker, Inga skjønner sig paa det, som bedre er . . .

»Du tror, hun ta'r Tjenestegutten sin?« spurgte Eli heftigt.

»Jeg mener saa . . . eller kan være, Gutten tar hende, det kommer saa ud paa det Samme,« svarte Rolf.

»Ha, ha, ha!« lo Eli haant og vendte sig fra ham.

»Kanske Du ser indom paa Skagge en af Dagene?« spurgte Rolf med et Sideblik og trængte sig tættere ind til hende.

»Jeg véd ikke, hvad jeg skal der,« svarte hun.

»Jeg tænkte, Du vidste det,« smaalo han.

Men nu var de naaet op til Dørhellen, Jenten sprang op paa den, og Rolf stod nedenfor — det var det Gamle om igjen! Hid havde de drillet hinanden hundrede Gange, og her skiltes de da, hver med sin Tilfredshed over at have gjort den Anden utryg; men alligevel med et dybt Mismod over, at det var saa, og med Længsel efter den næste Dag — der da endte ganske som den foregaaende; Det var nu en Gang bleven Rolfs snurrige Fordring, at Jenten skulde komme op til Skagge. Og før hun var saa utryg, at hun vidste ingen anden Raad, før, skjønte han nok, kom

hun ikke; men før turde ikke han føle sig tryg! Han havde allerede flere Gange givet hende et Vink om dette, naar det tyktes ham, at hun i nogen Tid havde gaaet mismodig omkring, og ikke fundet den Ting, hun kunde glædes ved. Men dog skjønnede Eli sletikke Guttens rette Mening, og derfor tog hun det som en Spot over sig, og gav Spot tilbage.

Saa gik nu Rolf til Skagge med sin Tanke, og Jenten gik tilsengs med sin; men Rolf var saa fast i det og saa gammel kjendt med sin Tanke, at den ikke holdt ham vaagen længere end fornødent var til at komme i Seng; Eli derimod gav den bare Uro og Tvivl, og ingen Søvn den halve Nat, thi Gunnar havde mødt hende med større Venlighed i Kveld end nogensinde før . . . »aaja hun skulde vel op til Skagge for at tigge sig en Mand til!« Og fra dette Udbrud var der ikke langt til Gutten paa Sønstelien, »der kanske var lige saa bra' som Rolf, naar det kom til en Prøve.«

Imedens nu Rolf sov trygt paa Skagge, og Eli laa vaagen og stred med sit Vægelsind, var Nils Nordigaarden og Kone efter en tungsindig Vandring endelig naaet tilbage til Hjemmet. Knut havde holdt sig tavs paa hele Vejen, og ingen af Forældrene havde afbrudt den tunge Stemning med et Ord; de havde, som de var vant, tilbagelagt Vandringen Haand i Haand, thi Johanne haltede lidt og trængte til en Støtte, naar hun gik de lange Veje, og Nils havde paa den Vis vænnet sig til et eget Lag i Gangen, saa selv, om han gik alene, syntes det, som han bar Noget i den ene Haand, der tyngede ned.

Det blev et sorgfuldt Møde med Hjemmet; thi Armoden mødte Synet, og der var Sorg i Hjertet og Natten svøbte sig som en graa Sky omkring det Hele. Knut gik straks til sit Soverum, uden at mæle et Ord, men Nils og Johanne satte sig stille hen, som efter en Aftale, for at tænke over det Skete, og Tid imellem at

give sin Mening tilkjende for hinanden — thi der fik være Ro i Sindet, og der fik klares, hvad der kunde klares, før der kunde tages mod Guds Velsignelse i Nattens Hvile, med Tak og Fred.

Men Nils Nordigaarden og Kone var ogsaa et ret Ægtepar — ikke fordi Ordet havde forkyndt det fra et helligt Sted; thi der udtaltes saa mangen Løgn i Smerte og Letsind, i Uvished og Vantro, og dog siges de at være rette Ægtefolk for Gud og Mennesker, og dog skulle de derfra med Velsignelsen over sig vandre ud i Livet og i Gjerningen stadfæste Guds Rige paa Jorden! De skulle være Samlere for Herren; thi i Kjærligheden samles og i Frygt adspredes. Og ikke dette alene! Overfor den verdslige Lov var der jo i samme Stund givet dem den højeste Ærespost at forvalte; thi Civilisationen skal paa dette Træ, hvor den har indpodet Naturens helligste Vilje, høste sin ædleste Frugt!

Dog, Nils Nordigaarden og Kone var, som sagt, et ret Ægtepar for Gud og Verden. De havde i Ungdommen følt sig draget stærkt mod hinanden; men da Nils var en velstaaende Gut, og Johanne en fattig Jente, kom der Snak og Hindringer i Vejen, som tog Modet og Bestemmelsen fra Gutten, men gav Jenten Styrke til at handle for dem Begge. Johanne skjønte nok, at Nils led Ondt hos Forældrene, og at han droges fra to Sider over i Uvished og Løshed, da tog hun den Beslutning at søge sig Tjeneste i en anden Bygd, og hun tav saa vel med, hvad hun vilde, at Ingen fik blande sin Mening ind deri, før Skiftedagen var kommen, og Johanne tog Farvel for at vandre i Tjenesten. Men inden Halvaaret var forbi, kom Nils en vakker Dag til Gaarden, hvor hun var, og sagde Jenten ud af Tjenesten, og fra denne Stund banede han Vej for hende, først til Kirke, derfra til det fædrene Hjem, og siden udover Livet, hvor det stængte med Uhygge eller Fortræd.

Mens Nils havde, til Uheld for sig selv og Andre, mere Storskjøn end Smaaskjøn paa Livet. Han spredte med to Hænder og samlede med en. Gjæstfriheden var hans Stolthed, og det havde den Ret til at være, saalænge Evnen fulgte med; men da denne svigtede, blev den til hans Orm. Det var den, som havde fortæret hans Gaard, og den gnavede fremdeles paa Husmandspladsen. Nils var født med Storkarls-Laget, og saa længe han havde to Mundfulde Øl i sit Krus, vilde han give den ene bort og være stolt.

Uagtet nu Johanne, med sin stille Ihærdighed, var helt en Anden end Nils, saa opstod dog aldrig den Tanke i hendes Sind, at han kunde eller burde være anderledes. Da han i Ufornuft forødte Ejendomsgaarden, og derved satte en Stængsel for dem begge, som ingen af dem kunde rydde væk, saa Johanne kun Skjæbnens Vilje i det, og da Nils en Tid efter tog Hjem paa Husmandspladsen, med den Forudsætning, at En fik begynde med Smaat, og se til at komme sig opover igjen, tog hun Alting i Besiddelse med den samme Bestemmelse, og, imedens Nils hver Dag byggede op paa Gaarden — med Ord! byggede hun jevnsides ham, og saa flink, som Nogen — men med Gjerninger.

Dog alt, hvad de byggede begge To, der rejste sig ingen Gaard — men ak! der faldt et Hus. Pladsen laa øde, da Nils fæstede den, og Huset var ældgammelt, men havde han givet Noget af al den Flid, som blev lagt paa Gaarden, til det stakkers lille Hus, da havde det ikke staaet, som det stod i denne Stund, sigende tilbage i Ryggen, og med Skorstenen ludende fremover, som Hatten paa en drukken Mand! Og da havde Nils ikke behøvet at sidde til Højbords paa en ussel Krak, med »Øl, som var brygget paa en Tidselrod — og Sul, som var laget af et Elvedrag,« som Guri Fladhoug havde sunget til ham.

Men Nils var desuagtet lykkelig — thi han var aldrig det, han var, heller ikke der, han var! Naar

han sad med Havremelssuppen og en varm Potet foran sig, saa spiste han i Tankerne Rømmegrød og Brunsul — og naar han rejste sig op med sit kjækkeste Lag, saa der var knap en Haandsbred mellem hans Hoved og det usle Tag, da vidste ikke han bedre, end at han havde hele Gaardens brede Bjelkelag baade over og om sig. Derfor vedblev han og at være sig selv; thi Maalet blev det Samme.

Men uagtet Johanne gav ham Ret i alle Ting, og vilde være vedbleven hermed, om ikke Sønnen var traadt imellem, saa kom der dog Stund imellem en Banghed over hende for dette Livs Behov. Hun følte sin egen Svaghed, og hun begyndte at se Grændsen for den Gjerning, hun kunde udøve. Hun havde, da hun gav sit eneste Barn Livet og Livsens Fylde, selv i lang Tid siddet afmægtig midt i Ungdommen, som en Krøbling. Men uagtet hun nu hinkede sig frem til Alt, kom hun dog, saalangt hun vilde — maatte hun stundom lidt længere, da var Nils der med Haanden sin, og om han havde løftet paa Guld, han havde ikke baaret med et stoltere Lag! Disse bekymrede Tanker var det nu Johanne sad her i Natstilheden og talte med Nils om, og det var første Gang, hun i de mange Aar, de havde været gifte, talte til ham om Sligt og drog ham over i en Bekymring for dette Liv. Men nu havde Sønnen gaaet der og draget sig om i Uger og Maaneder uden nogen Livsgjerning, og det begyndte at klare op for hende, at dette ikke var nogen ret Maade at tage Livet paa. Hun havde været baade stolt og glad over al den Lærdom, Sønnen havde; men naar det saa blev til det alligevel, at han skulde være Bonde, da skjønte hun ikke, at der kunde komme Noget ud af, at gaa slig omkring med tomme Hænder og bare lægge Ordet frem i alle Ting, saameget mere, som han bare skræmte med det!

Men fra dette Syn paa Sønnen fik hun ligesom Øjet aabnet for Nils med, og hun skjønte, at det, som

var Fejl hos den Ene, var ogsaa Fejl hos den Anden. Derfor sad hun nu med Nattens Skygge over sig og talte for Nils paa sin stille Maade, og det kom vel med, at hun ikke saa ham rigtig klart i Synet; thi han var i denne Stund draget ned under Husmandsmaalet, og han kjendte sig saa liden, at han græd sig ind i den bittre Vished. Men det var ogsaa godt, at han ikke kunde ret se hende; thi der var saamegen sorgfuld Banghed i hendes Sind, at den nok tegnede sin Skrift i hendes Miner — og da var det jo bare bleven til Graad med begge To og ingen Tale! Nu kom det ikke blot til Ord, men til Beslutning: Nils skulde Dagen efter drage afsted til Lensmanden, som boede en Mil derfra, og høre efter en Plads ved Vejarbejdet, og Johanne skulde straks gaa ind til Knut og tale med ham — thi det var Noget, Nils ikke kjendte sig stærk nok til!

Saa rejste Johanne sig og følte sig for til Knuts Soverum, og hendes Hjerte slog tunge Slag, da hun greb i Dørtaget — men, han fik være saa lærd han vilde, han var dog hendes Barn alligevel! Hun havde dog født ham i Angst og Smerte, og fostret ham med alt det Gode og al den Glæde, hun vidste — hun fik vel ha'e Ret til at tale et Alvorsord med ham!

»Sover Du Knut?« hviskede hun, mens hun følte sig for langs Væggen. Han drog et tungt Suk og svarede ikke. »Skjønner Du mig, Sønnen min?« spurgte hun igjen og satte sig ned paa Sengestokken, og greb ham om Haanden.

»Aa nej, jeg sover nok ikke,« svarte han med stor Mildhed i Røsten.

»Jeg har talt til Far Din, Knut,« hviskede hun. »Vi troer nu det, at det ikke er noget ret Liv, Du lever . . .« Hun tav en Stund og søgte at samle sig paa, hvad hun egentlig vilde sige, og Gutten tav med.

»Det er brav nok,« tog hun omsider Ordet, »at Du er en boglærd Mand, og at Du bærer Guds Ord frem

mellem Mennesker . . . men den, som aldrig lægger Haanden paa noget Arbejd, han lever et unyttigt Liv.«

Efter dette tav Johanne igjen en Stund, og det var, ligesom hun ventede et Svar, men Knut drog bare et tungt Suk og svarte ikke.

»Ondt er det ogsaa for mig, at vide Dig ilde likt af Folket,« begyndte hun sagtmodig igjen. »Herrens Ord være helligt og velsignet! . . . Men naar Du forkynder det, ak Knut! da falder det over En som det Onde . . . jeg skjønner mig lidet paa det; men jeg synes, det rammer saa saart.«

»Hvad gavner mig en svigefuld Tunge paa Bekjendelsens Dag!« afbrød han strengt.

»Oja, det er nok sandt, som Du siger,« svarte hun ydmygt, »men jeg mente . . . ethvert Menneske fik gjøre Gagn for sig, saavidt han kunde. Der staar jo det: »I Dit Ansigts Sved skal Du æde Dit Brød.« Saa kan der vel og følge en Tanke til Gud med Arbejdet . . . den, som har slidt sig saa tung og træt, at han hverken orker det med Ord eller Skrift, han har saa Glæden over sig ligevel — for den, som gjør sin Gjerning her i Verden, og paa den rette Maaden, han »haver Fred med Gud og Fred med sig selv« — som der staar,« føjede hun ræd til.

Men Knut laa endnu taus, og da hun hældede sig helt hen over ham og saa hans Ansigt gjennem Sommernattens graalige Skjær, da skjalv hun tilbage for det kolde Drag af ihærdig Sorg, der ligesom en Forstenelse laa over alle hans Træk. Hun følte, at han bar paa en Ulykke, der havde gravet sig ned i Sindet, og vilde sidde fast, saalænge han levede. Hun kunde ikke klare sine Tanker ret; men det Ansigt, hun her saa ind i, bar paa en ubøjelig Vilje, og det var Sorg til Døden! Men hun følte, at det var Uret. Dødsviljen var i sit langsomme Tag en ligesaa syndig Vold mod Livet, som et Drab, i en kort og fortvivlet Stund.

»Du faar sige Noget . . .« bad hun grædende af Angst.

»Jeg skal sige Dig Noget,« tog han Ordet og rejste sig overende i Sengen. »Jeg har det at slide med, som Ingen kjender . . . Jeg véd, at hin Dagen borte i Hjembygden min, da Gaarden og Alt, som hørte til, skulde sælges, da kom der Noget ind i mig, som jeg aldrig slipper, og det var ikke Godt . . . Der stod han og skreg op og bød frem Alt, som jeg havde gaaet og set mig glad paa i Opvæksten! — Hesten, jeg red paa . . . det gamle Slaguhret vort i Skabet, som Du tog Kringlen ud af og gav mig om Lørdagskvelden . . . Barnestolen min med de lange Ben . . . Altihop drog de fra Gaarden med. Det var ikke nok med det; de haante det ogsaa, de haante Barneglæden min, de haante mig selv. Da blev jeg et ondt Menneske, Mor. Men saa kom jeg til Præsten, og han tog mig ind i Anger og Bøn, jeg lærte det, som godt var: thi Kvindens Sæd skal knuse Slangens Hoved . . . Nu drages jeg fra igjen . . .«

»Det er Inga, som drager Dig, Knut,« sukkede Johanne.

»Ja det er saa,« svarte han, »jeg holdt imod saalænge jeg kunde, nu kan jeg ikke længer . . . nu faar der tages et Maal.«

»O Gud, o Gud!« stønnede hun.

»Jeg holder ikke ud, at Du græder, Mor, det lægger saa megen Synd paa mig — jeg holder det ikke ud! . . . Jeg skjønner mig ikke, jeg har ingen ret Magt over mig selv. Jeg er et knækket Rør og en rygende Tande. Frelseren siger: Jeg haver ingen Lyst til Dig!«

»Der er Maade paa Alt, Knut — men Du vidste aldrig Maade.«

»Jeg er syg,« sukkede han.

»Jesus hjælpe!« bad hun.

»Nu faar Du komme til Ro, Mor! . . . I Morgen staar jeg op og søger mig Arbejde.«

»Ak, Knut, Du orker ikke Arbejdet, det skjønner jeg nu. Du faar holde Dig til Bogen ligevel.«

»Bogen har lagt slig Tyngsel paa mig, Mor! Nu har jeg taget mit Maal.«

»Godt og vel, Sønnen min,« føjede Nils til og tren ind i Kammerset til dem. »Jeg har staaet her udenfor. Imorgen gaar jeg udover til Lensmanden for at høre mig om efter Arbejde; der trænges mange Arbejdere paa det nye Vejstykke fra Siljedalen ind til Østbygden, og der vanker god Betaling. Jeg vil nu by'e mig til . . .«

»Saa følger jeg med Dig, Far!« afbrød Knut raskt.

»En faar se, om Du slægter Far Din paa!« udbrød Nils.

»Du faar være spag, Nils, og ikke lægge Skam paa Sønnen Din,« truede Johanne spøgende til ham.

»Ho ho!« lo Nils. »Er Du nødt til at be' for Gutten! . . . Faar tage i med Lempe da, siden Du be'r saa vakkert!«

»Du skryder fælt, Far,« sa'e Knut og slog over i Spøgen.

»Skryder!« satte Nils i. »Ja der skal Du se Lag, der! . . . Haandlag og Fodlag, Ryglag og Altihop!«

»Ak! det bli'r noget til Dag, det, naar Nils skal til at arbejde i Kap med Sønnen sin,« smilte Johanne.

»Sov nu godt, Gutten min!« bød Nils glad. Saa tog han Johanne i Armen og trak hende med sig ud af Kammerset. Men henne i Døren gjorde han et lidet Hop og sang ind mod Sønnen:

Nils og Kone de havde en Gut,
den Gutten var bedre, end Nogen det tror,
og lik'saa var Far hans, og lik'saa var Mor —
og dermed er Visen min slut!

Og dermed gav Nils et Nik til, og saa lukkede han Døren og gik til Ro.

Men Knuts Tanke fulgte ikke i denne Stund med det Smil, han sendte Faderen til Godnat, den var der, hvor hans syge Sind styrede hen, og hvor han ikke fandt nogen Fred, men kun desto større Pinsel. Thi vel havde Inga givet ham al den Godhed, hun kunde give et Menneske; men der var Noget, som hun ikke gav; den tærende Hunger, som paa en Gang havde rejst sig i hans Natur, den havde hun ikke stiltnet med et Øjekast, og derfor steg den til en Pinsel, som ingen Ting kunde lindre, hverken i Himlen eller paa Jorden. Og da nu Forældrene vare borte, og han var alene med sig selv midt i Natten, kom ikke et af alle de mange Ord, han havde for Andre, ham selv til Hjælp, han var i denne Stund uden Trøst. Da frelste Naturen sig selv. Gutten brast i Graad, og fra Dybden steg den varme Kilde op, som flød hen over alt det Stramme og Haarde, hans Ungdom havde samlet paa; men det lindrede blot, det løsnede ikke.

SJETTE KAPITEL.

Høsten var forbi, og den sidste Skare af skrigende Troster skjød hen over Egnen under drivende Regnskyer. Stormen sled tungt i Furuens Grene, og langs med Elven svang Siljen sit fine Løvhang og fejede Skumtoppene af de krusede Vande. Men Elven selv gled stønnende og tungt, som under et svært Arbejde, hen gjennem Dalen.

Mødtes Folket paa Vej eller Sti, da faldt der ingen lang Prat af, Husly var det bedste, og derfor blev omsider Hver sig selv nærmest; thi en slig sildig Høstdag er ligesom en Flyttedag i Naturen, der er intet Sted at

slaa sig til Ro paa, Intet at tage i Besiddelse. Men denne Tilstand er ikke alene udenfor de lukkede Døre, den har tusinde smaa og store Veje til at trænge sig ind bag ved, og den finder sig lige hurtigt frem til det menneskelige Sind. Den vide Kreds for Synet drages ind, fra Verdens fire Hjørner skiftes det om til Stuens fire Vægge, og hvis der ude under Guds fri Himmel er Hindringer nok for et endnu videre Skue, da har til Gjengjæld Stuen sine Kroge og sine Smaaruder.

Dette er Aarstiden uden Haab — det er Tungsindets Tid. Det kan ogsaa være en Tid for den dybeste Glæde; men da maa Mennesket føle Lyst i at samle sig, og finde sig selv frem, med det for Tid og Evighed Vundne, ud af Naturens Adspreden og Fordelen. Har Mennesket derimod ingen Lyst af denne Ensomhed, da kan det føles som en stor Forladthed, naar Naturen paa en Gang vender sig fra ham og arbejder med sig selv alene.

Med denne Forladthed over sig sad Inga i sit lille Kammers paa Sønstelien, og at hun var Konen paa en stor Gaard, kom hende hverken til Glæde eller Gavn. Det Livsmod, som for nylig havde baaret hende op over Skræmselen, var forsvundet, en bitter Anger havde sat sig fast i hendes Sind og rugede ud den ene Forestilling mørkere og mere urimelig end den anden. Der faldt nok Stunder ind imellem, hvor Ungdommen kom ligesom et Solblink mellem drivende Skyer, og meldte sig med sit Livsforlangende; men da kjendtes det som en Tomhed i Hjertet, og denne Tomhed, som jo slet ikke var andet end Savnet af Kjærlighed, den forskrækkede hende; thi hun forstod den ikke. Hvad vidste hun i sit Enfold om det, at naar Barnetanken var udtømt, højnede Sindet sig for at give Rum til Kjærligheden! Hun følte sig alene i Rummet, og hun led af for stor Plads. Men naar en Tanke stundom fløj igjennem det med Gunnar, fulgte et truende Spøgelse lige bag efter, og det var Knut; og naar da han havde forjaget Guttens

glade Ansigt, forjog hendes Banghed atter ham! Efter dette tog hun da Ly i Angers Suk og Bøn; hun vidste ingen anden Raad med sig selv.

Gunnar var begyndt med et stærkt Mod, thi han havde ikke lagt Noget til Siden af det, som skulde kjendes straks; men desuagtet tog dette Liv paa hans Frejdighed. At stride haardt for sin Ret, det var hans Lod, men at stride uden Fremgang, det holdt han ikke ud. Han havde den Styrke, aldrig at gribe efter det, som laa udenfor hans Rækkevidde; men det, han kunde naa, vilde han ikke opgive — thi saa meget skjønte han, at det var hans Ret! Men foruden sin Pligt, havde han ogsaa en Tanke at kjæmpe for, og medens han ihærdig klarede sin Gjerning, tog denne ham ofte over i en Bekymring og et Mismod, han ikke kunde klare: han vilde vide Inga glad, det var hans hemmelige Livsmaal; kunde hun ikke hilse Livet med en Sang, saa fik hun i det Mindste møde det med et Smil! — Men for hver Gang, Gutten havde havt en modløs Stund kom der Liv og Klarhed over ham i dobbelt Mon bagefter. Da tog han ogsaa i med to Manns Udholdenhed og Vilje, og hvor han kom frem, hørtes et raskt Ord og en glad Sang.

»Du ta'r saa haardt i,« sagde Inga til Gutten en Morgen efter et stærkt Snefald om Natten, da han stod og drog frem Alt det, som var indsneet paa Gaarden.

»Aa,« svarede Gutten, »jeg er bare glad til.«

»Du er fornøjet altid, Du,« sukkede hun.

»Jeg véd ikke, jeg har Lov til Andet,« sagde Gutten. »Jeg er i en bra' Tjeneste. Jeg sovner ind om Kvelden, og hele den lange Natten har jeg det godt. Jeg vaagner frisk, Solen skinner, og Arbejdet staar og venter paa mig — jeg synes, det er bare godt, det. Og skinner ikke Solen den Dag, saa ved jeg den skinner en anden, det er godt at længte, naar En véd, at det, En længter efter, skal komme. — Jeg spiser Maden min, naar jeg er sulten; da har jeg arbejdet for den, og da smager

den mig godt . . . Faar jeg et godt Ord, saa er jeg glad, og gi'r godt Ord igjen, men er det slig, at Ingen vil bry'e sig med mig, saa har jeg en liden Eftertanke for mig selv ogsaa, og det er da bare godt det, at En kan drages fra og til med Tanker, og gjøre og se det, En liker, uden at det ta'r Noget ifra Arbejdet.«

»Er ikke Du ræd for at drage Synd paa Dig med det?« spurgte Inga.

»Synd?« udbrød Gutten, »ja det er noget andet, det! Har En dragen Synd paa sig, saa faar En se til at bedre sig.«

»Du kan ikke røre Haanden Din uden Synd . . . thi Jorden er forbandet for Din Skyld,« svarte hun strengt; men hun saa ganske ræd ud ved sine egne Ord.

»Skal Du ikke røre Haanden Din da?« spurgte han, men Inga svarede ikke — »Skal Du ikke gjøre Guds Vilje?«

»Guds hellige Vilje?« udbrød hun, »hvor kan et Menneske gjøre den?«

»Ja, ja!« beroligede Gutten, »kan ikke et Menneske gjøre den, saa kommer den nok ikke frem i denne Verden . , . Jeg mener det, skjønner Du, at hver Gang jeg har en god Vilje i mig til en god Gjerning, saa er den kommen til mig fra Gud. Og saa faar jeg prøve mig frem, om den holder ud i det, som Ret er, og gjør den det, da faar det vel hede Guds Vilje, og gjør jeg saa efter den, da faar jeg være angerløs.«

»At Du tør sige Sligt,« brast det forskrækket ud af hende.

»Jamænd tør jeg det,« svarte Gutten frejdigt, »den, som lever paa rette Maaden, han faar vel være glad han!«

»Hvem tør sige, han lever paa rette Maaden?« spurgte hun.

»Aa jeg véd ikke det,« sagde Gutten eftertænksom, »En faar staa op, naar Dagen er og tage Arbejdet fat

. . . saa faar En takke Gud og sovne ind om Kvelden — Gi'e det gode Ord saa langt, En rækker, drage paa ret Vej det, En ser skyde ind paa den gale — ikke tage mer til sig, end der trænges, og spare lidet Gran af til den, som Ingenting har — saa mener jeg En faar nøjes med Resten, takke Gud og være glad.«

»Men Du er nu syndig ligevel,« sagde Inga.

»Ja det var vel saa! — En har nok Synden med sig ligevel! »Syndens, Dødens og vort Kjøds Vilje,« som der staar i Bogen, er med saalangt, Livet rækker; men saa er En jo født med det, ligesom En er født med Ansigtet sit; En faar drages med det, som det er; det en kan rette paa, faar gjøres paa bedste Maaden, og saa faar Gud dømme! . . . Kan en føle sig glad til Sjæl og Hug, kan En gaa glad til Dagen og glad til Arbejdet, kan En gaa glad til Sorgen, og glad til Døden, saa kan En være tryg for Gud.«

Inga stod raadløs med Svaret; hun løftede det sky Blik, og det mødtes med Guttens friske, livsfrejdige Tanke — hun følte, at hun droges mod ham, og hun mindedes hint første Møde, borte ved Elven, da han havde set paa hende med de samme skinnende Øjne, hvori der laa en Magt, hun ikke kunde staa imod. Den Gang havde han sagt: »Nu binder jeg Synet Dit, og nu skal ikke Du se andet end mig, hvor Du saa ser hen!« — Ja, hun forstod saa vel, at Gutten kunde binde hende; men det Samme kunde ogsaa Knut med sit luende Blik — og med denne Tanke veg hun tilbage for ham, som for et Hug.

Men i samme Stund Inga drog Synet væk fra Gutten og saa sig rundt for at sprede Tanken, mødtes hun med Jakob Tværbo, som paa sin snigende Vis var naaet hen til dem, over det lydløse Snelag, inden at de hørte hans Komme. Det saaes paa hans blinkende Øjne, at han havde mærket sig Noget ved dette Møde, som han gjemte hen, til det kunde drages frem med Nytte; men derfor hilsede han Inga lige blid og ydmyg,

og gav Gutten et lidet Nik fra Siden, saadan, som han fandt det passende at hilse Tjenestegutten paa sin afdøde Broders Gaard. Gutten gav ham et Nik igjen og gik til Arbejdet, og Jakob fulgte Inga ind i Stuen, med sit mygeste Lag; thi han skjønnede nok, at Brorkonen ikke likte ham, og derfor fik han sno sig frem, hvis han skulde tænke paa at vinde sig et Tilhold paa Sønstelien, om og kun for en Dag eller to ad Gangen!

Sneen vedblev at falde jevnt den hele Dag, og Mørket sank tidligt ned over Dalen. Inga sad tung og mismodig i en Krog af Stuen, og Jakob gik frem og tilbage paa Gulvet med en Pibe i Munden, og flyttede Foden, som om han tren mellem rullende Smaasten. Da kom et Bud styrtende til Gaarden: at en liden Gjetergut var tumlet ned i en Fjeldkløft, idet han vilde sætte efter Nabogaardens Hund, som var løben ud og havde sat efter en Flok Gjeder, Sneen havde dækket over et løst Stenlag, og derfra var det, Gutten var styrtet ned.

Der kom Forskrækkelse over Alle, thi Gutten var bare 10 Aar gammel, og forslaaet, som han maatte være efter Faldet, kunde han let forkomme; men i Mørket med den løse Sne til alle Sider var det umuligt at skaffe ham Hjælp; der kunde blot sættes flere Liv til; før Dagen kom, var der Ingenting at gjøre. Inga var samlet med alle Tjenerne ude paa Tunet, og hun stod saa bleg som en Dødning imellem dem; thi vel var Kulden ikke stor endnu; men sank Gutten i en Døs udover Natten, da var der stor Fare for, at den kunde tage ham over i en anden Søvn, hvoraf han aldrig vilde vaagne. Men der var ingen Raad, og da Inga havde læst det samme trøstesløse Svar selv i Gunnars Ansigt, saa trak hun sig modløs ind i Stuen igjen, og her samledes omsider Folket til Kveldsmaden, der snart blev fortæret og med en uhyggelig Stilhed, som Ingen havde Vilje eller Mod til bryde.

Saa var da Maaltidet endt, og Tjenerne vare gaaede

hver til sine Rum. Omsider, efter en Times løst Prat, hvor Jakob slog over fra det Ene i det Andet, for ligesom at søge sig frem paa forskjellige Veje til det, han egentlig vilde vide Besked om, maatte han gaa uden at være naaet til fast Viden om Nogenting, fordi Inga sad saa optaget af sin Skræk, at hun enten ikke svarede, eller og gav et Svar, som der ingen Mening var i. Men uagtet han gik fra hende, slap han hende ikke derfor, thi Jakob var en klog Mand, der tog det med en Tjener, som med en anden Storkar, og derfor slog han en liden særskilt Prat af baade med Jenter og Gutter, efter han var gaaet fra hende, og da Hver havde Noget at sige om den nye Gutten, som han fik tænke over, fandt han ingen Hast med Søvnen, uagtet Sengetid var forbi og alle Andre sov.

Inga sad ogsaa søvnløs i sit Kammers; men det var med andre Tanker. For hendes Syn laa Gutten blødende i Fjeldskaret, kaldende paa Mennesker og uden Svar i den lange, snefulde Nat. Hendes Kammers vendte lige mod Fjeldet, og gjennem det lave Vindusfagn saa hun opover saa langt, Synet kunde finde sig frem i Halvmørket; thi Sneen tog Mulmet fra Nattens Skygger, og Marken og Fjeldet stod lysnende imod det mørke Skyhvælv. Stund imellem hørtes det som et Skrig langt, langt borte; da lyttede hun, som Hjertet skulde springe, og da en Mus tog paa at gnave borte i en Krog, blev hun saa ræd, at hun holdt det ikke ud alene: etsteds fik hun komme hen, om det saa blev ude under aaben Himmel!

Og med denne Bestemmelse sneg hun sig ud af sit Kammers, smøg langs med Væggen, hen bag Hushjørnet, som vendte op imod Fjeldet, og her blev hun staaende. Da saa hun pludselig Noget røre sig borte i Lien; det var et Mandfolk! Ja hun syntes endogsaa, at hun kjendtes ved Laget . . . Var det Gunnar, som søgte sig frem mellem Furustammerne, og tog Vejen op over Fjeldet, endda der ingen Vejmærke fandtes i Sneen?

Hun fristedes til at gaa nærmere og sneg sig ræd omkring mellem Træstammerne. Jo det var ham! alene drog han opover til Skaret! vilde han forsøge paa at frelse Gutten? Det var jo sagt og vedgaaet af Allesammen, at det var bare Livstab for den, som vovede sig ud paa den yderste Rand af Stupet, før Dagen kom og Flere tog Vare paa hinanden! Men Gunnar gik raskt fremad, og allerede laa et stort Stykke af Fjeldet mellem ham og hende.

Da rejste Frygten sig paa et andet Hold i hendes Sjæl: Gik Gutten bort til Skaret, og der kom ham Noget til, hvem var da nær ham, for at mærke sig baade Ulykken og Stedet? O Gud i Himlen! hvad skulde hun tage sig til? — Men staa stille holdt hun ikke ud, saa gik hun og lige bag efter Gutten, thi Sporet stak frem af det løse Snelag! Og da en kort Stund var gaaet, tænkte hun ikke mere over, hvad hun gjorde, hun trængte al sin Evne for at klare den vanskelige Vej; og det stod allerede fast, at hun skulde følge Gutten.

Omsider sank hun næsten sandsesløs af Anstrengelsen ind til Stammen af en ældgammel Furu, som stod lidt nedenfor Aasen; og da hun havde samlet sig lidet Gran, skimtede hun Gutten, som krøb paa Hænder og Fødder langs med Aasen hen mod Skaret. Der saa hun ham da sætte sig i Sneen, og der gik en Stund hen, hvori hun hverken vidste hid eller did; thi det saa ud, som om Gunnar samlede sig Smaasten frem under Sneen og trykkede dem ind i store Snebold . . . hvad vilde han med dem?

Da hørte hun tydeligt Guttens Røst. Det var paa Gjeterguttens Navn han kaldte, to og tre Gange skreg han med al Magt, endelig hørtes der et Raab igjen, det kom ligesom op af Jorden. Da kom der større Ro over hende; thi nu skjønnede hun, hvad Gunnar vilde der, og da fik hun blive, hvor hun var, til det første Dagskjær klarnede op over Skoven saameget, at hun kunde

tage sig et Øjemaal; thi hidop havde hun fulgt Guttens Skygge baaret af en Angst, hun aldrig havde kjendt før, uagtet der havde været Skræk nok i hendes korte Tilværelse.

Og medens nu Inga stod lænet op til en ældgammel Furustamme og ventede paa Dagbrudet, lyttende efter Guttens Røst og trøstende sig med: at aldrig skulde et Menneske faa vide om denne Vandring, holdt Gunnar paa med sin Kalden og Skrigen, og naar ikke Gutten gav Lyd, kastede han med Snebolde og Smaasten ned i Skaret saa længe, til han fik Gutten saa ophidset, at han skreg i Sinne og greb om efter Noget, han kunde kaste igjen, uagtet han sad saa fast, at han knap kunde røre sig. Og saaledes blev det ved den hele Nat. Hver Gang Gutten tav og døsede hen, gav Gunnar paa med Hovmod og Snekast, indtil han fik ham hidset op til Modstand, og holdt da ikke op, før Gutten græd i Sinne og skreg og skjældte i taabelig Fortvivlelse.

Inga havde en vidunderlig Glæde af denne Stund, uagtet hun stod skjælvende af Kulde midt i Sneen. Den Gutten, som laa der borte og krøb om i Sneen langs med Skaret, og stred for en Andens Liv, uden noget andet Vidne med sig end Gud i Himlen, han havde givet hende mere Tryghed i Sindet end Knut med alle sine Prækener, hvor vakkert han saa end forstod at lægge Ordet frem for sig. — Og da det endelig lysnede op i Skyen, da tog hun forsigtig og ræd de første Skridt nedover Fjeldet; men jo længere hun kom bort fra Gutten, desto mindre brød hun sig om et Fodfæste, og derpaa stupte hun og gled mellem hinanden, ikke agtende hverken Stød eller Væde, fik hun bare naa Gaarden, før Nogen af Tjenerne var opstaaet!

Men da hun endelig drivende vaad og skjælvende over hele Legemet smøg om Hushjørnet for at drage sig langs Væggen hen til Svalgangen, stod Jakob

Tværbo lige i Vejen for hende og hilsede hende med sit blideste Lag.

»Jeg ser, Du har ikke taget Dig mer Ro, Du end jeg,« sagde han godslig, »jeg saa Gunnar drage bort over i Lien, ud paa Natten, og en Stund efter saa jeg, Du gik samme Vejen . . . . Jeg skjønnede jo, at det var af bare Lejelse over Gutungen i Skaret . . . Og Gud skal vide jeg har ikke tænkt det Slag Ondt ved den Ting.«

Inga stod som grebet i en Ugjerning, og hun skjalv, saa hun maatte hælde sig op til Husvæggen.

»Bedst havde det nu været, om Du havde sat Din Lid til Gud i Himlen; han havde nok sørget for Gutten, han!« føjede Jakob til. Men i det Samme kom Gunnar frem om Hjørnet og stod stille af Overraskelse ligefor Inga.

»Var det Dig?« spurgte han, men tav i det Samme ligesom lammet af det forskræmte Blik, hun saa op til ham med. »Brorkonen min har det med Skræk siden det tog saa sørgelig en Ende med Manden hendes, Stakkar!« sukkede Jakob.

Men Gunnar agtede ikke paa Jakob. Der stod bare Et for ham i denne Stund, og det var, at hin Skygge, som først havde skræmt ham med overtroisk Frygt, og siden efter havde fristet ham med Nysgjerrighed — det var Inga! Hun havde da været oppe i Fjeldet lige saa længe som han! Var hun gaaet did, fordi han gik? Eller var det, fordi hun droges af den samme Tanke som han, at holde Livsevnen oppe i Gutten, til Hjælpen kunde komme? . . . Nej det kunde ikke være det Sidste! var det kanske det Første? Og Gutten saa paa hende igjen, saa inderligt, saa grundende i hver af hendes ængstelige Miner, at hun tilsidst tabte Noget af Skrækken og Forknyttelsen, og smilede til ham igjen med Tillid og Sjælegodhed. Da var der ikke en Tvivl mer i hans Sind; han vidste i denne Stund, hvorfor hun havde været paa Fjeldet!

»Du skjælver Inga,« sagde han mildt, »Du faar ikke staa her og drage Kulde i Dig.«

»Nej, det er sandt,« sagde hun, og tog sig raskt sammen. »Men kom nu Du og Jakob ind i Stuen, og faa Jer en varm Drik, det kan trænges.«

»Aa det staar ikke paa«, svarte Gutten kjækt, »Smaagutten borte i Skaret er nok den, som trænger mest, siden kan det være godt at faa baade Mad og Drikke.«

Dermed hilsede Gutten og gik over til Tjenerstuen, for at samraade sig med dem om, hvad der helst burde gjøres, og siden tog han af Sted, tilligemed tre Andre, opover Fjeldet for at drage Gjetergutten op af Skaret; en Gjerning de Alle gik til med stor Frejdighed; thi naar Gutten var ilive og de kunde se sig vel for, var der ingen Tvivl om hans Frelse.

Inde i Stuen sad imidlertid Jakob, lurende og taus, mens Inga stelte Kaffen til for ham, og da hun efter det gik til sit Kammers ved Siden af, for at skifte om de vaade Klæder, fik han sig lidt for lidt svøbt ind i Ydmyghedens Overtræk, og da hun kom tilbage, modtog han hende med sin Tak for den styrkende Drik. Inga var i første Stund inderlig beklemt og ræd; men hun gav sig omsider hen i god Tro, og der kom tilslut en stille fortrolig Samtale i Gang mellem dem:

Saa var det nu Knut Nordigaarden. »Aaja, han havde nok taget sig til at arbejde; men hvert Menneske kunde skjønne det, at han ikke var laget til Sligt, det var smaat med Helsen, og Brystet hans var laakt . . . Saa var det Mons Haldorsen! Ja han tog sig nu bare Græmmelsen af sin Datter! Ingen havde tænkt sig Andet end, at det skulde bære isammen med Rolf og hende . . . det var ogsaa lige ved det, da denne Gutten her kom did til Stormoen.«

Inga følte en inderlig Uhygge over sig i denne Stund, den Kulde, hun endnu kun havde følt udenpaa, trak sig knugende igjennem hende. Men Jakob lod

som ingen Ting, og efter at han havde tændt sig en Pibe, tog han Ordet igjen:

»Det er lejt for Jenten,« sukkede han, »men slig uvittig Ungdom den ta'r efter det, som lokker, og — Gutten kan jo være bra' til Sit — men der sidder Noget og lurer bagved, han véd nok, hvad han gjør, den Fyren!«

»Mener Du Gunnar?« spurgte Inga.

»Ja da! — Du véd jo, han kom hid fra Stormoen — Da var det saa, at havde ikke Rolf sat sig imod det, saa havde Eli taget Gutten; for han havde det Lag, at han drog hende efter sig, hvor han gik . . . Jeg véd dette fra Jenten, som tjener der borte, og da saa Gutten hørte, at Du var Enke, tog han sig ikke lang Betænkning, før han kom hid, det véd Du selv lige saa godt, som jeg kan sige Dig det.«

Inga skjalv af Dødskulde, det var som hun sad i Nat og Mørke midt i en Snedrive, og Ordene lød som Guttens arrige Skrig op af Skaret; men ind i dette blandede sig hint Ord af Gunnar fra deres første Møde: Jeg vil binde Synet Dit og drage det efter mig, Du skal ikke se andet end mig! »Var Eli kanske bunden paa samme Maaden?« Og med denne Tanke rejste sig pludselig Synet af Eli og Gunnar hin Kveld, da Laget var paa Stormoen, »Jo nu skjønnede hun Altsammen!« og hun holdt sig fast ved Bordkanten, endda hun sad med Ryggen mod Væggen: saa stærkt rystede hun.

»Men«, vedblev Jakob en Stund efter uden at ænse Noget, »Stakker, han har Laakt at slægte paa.«

Inga saa spørgende paa ham.

»Ja, Du véd nok ikke Noget om det, Du? Men kanske er det lejt at sige det . . . Han er nu Dattersønnen til 'en Guri Fladhougen. Kjærringen tier nok med det; men det er, fordi hun er lej af ham, for han slægter nok mer paa Fa'ren end paa Moren.

Du véd jo det, at Datteren til Guri løb af Bygden med en Finkarl for mange Aar siden? Han drog fra

hende Aaret efter, siden levede hun med Nød og Skam, og nu for nylig er hun død. Da kom Gutten hid, han havde vel hørt at Guri havde lidet Gran Penge sparet hen, for han bød sig til at bli'e hos hende. Men hun forstod sig paa Fante-Laget hans, og hun fik ham fra sig med det Forteste.«

»O Jesus! . . . Jeg er saa syg!« stønnede Inga og med det Samme tumlede hun sandsesløs ned af Bænken paa Gulvet.

Da rejste Jakob sig op, og der var en Styrke over ham i samme Stund, som han løftede Inga op fra Gulvet og bar hende ind i Kammerset ved Siden af, at det saa ud som han kunde bære et helt Hus! Da saa Inga var bleven stelt til Hvile, satte Jakob en Jente til at passe hende; selv gik han langsomt over i Tjenerstuen og fortalte om Brorkonens Sygdom, og sukkede forfærdeligt, men i stor og ydmyg Underkastelse, da han erklærede: at saalænge Inga var syg, skyldte han Even, Bror sin, at vaage over det, som han havde strævet og arbejdet for! og derfra drog han langsomt tilbage igjen og satte sig for Bordenden med et Krus Øl for sig og Piben i Munden — thi han fik ha'e det slig, at han Stund imellem kunde glytte paa Døren til'n Inga, Stakker, saa hun fik være tryg for alle Ting!

Det var den Husorden, der mødte Gunnar, da han i Følge med de Andre kom tilbage til Gaarden igjen. Aldrig var han gaaet saa glad og dog saa bange til en Gjerning, som til denne. Hvor han saa hen, mødte hans Syn den skjælvende Inga, hendes frygtsomme Miner stod for ham, og da hun løftede Øjet i en Bøn, der kom med Banghed og flød lidt efter lidt over i det mildeste Smil, da kjendte han sin skjulte Tanke igjen, thi han mødte den i Alt, hvad han saa, ligesom i en Afspejling . . . og han var mer end glad, han var lykkelig! — Men derfor skjalv han ogsaa, og hans Hjerte slog tunge Hammerslag mod Brystet, da han

tren ind i Gaarden med den frelste Gut ved Haanden. — Her hørte han da Budskabet om Ingas Sygdom, og erfarede siden op paa Dagen, at det ikke var ham, som længer var den Raadende paa Sønstelien, men Jakob Tværbo.

Saa gik der Uger hen, hvori Gunnar ikke saa et Glimt af Inga, thi hun vedblev at føle sig om ikke syg, saa dog lidende. Den stærke Sindsrystelse i Forening med Nattekulden og Væden havde gjort, at hun bukkede under for en heftig Feber, som varede i flere Dage, men da den endelig sagtnede af, kom et tærende Mismod isteden, som lammede Helbredelsen, og gav hende til Slut Ulyst til ethvert Foretagende. — Jakob sukkede rigtignok og tog sig den Ting synlig nær; men der var ingen Grundklang i Sukket, der var ingen Sorg, hvor det kom fra! Men det var der Ingen, som skjønnede uden Gunnar, og han fik helst tie med, hvad han vidste. Den Maade, hvorpaa Jakob stelte sig med ham, gav sikkert Vidne for, at Inga havde bøjet sin Vilje ind under hans i alle Ting, og da var der ikke stort Andet at gjøre for ham end at gaa fra Gaarden og søge sig en anden Tjeneste; thi Jakobs Herrebud vilde han ikke lyde længere end højst nødvendigt.

Men dette var Gunnar den Eneste, som følte, Alle de Andre syntes, Jakob var en snil Mand! Godslig og jevn gik han om imellem dem, og tog Raad og gav Raad, bestandig med den trøstefulde Forudsætning, »at vi fattes Allesammen den Ros, vi skulde have for Gud.« Mod Inga var han hjælpsom og overbærende; og han vidste at komme i rette Tid med den eller hin Yttring, som kunde rive lidt op i Smerten, for at ikke hans Trøst skulde blive unødig.

Imidlertid var Gunnar mer og mer opsat paa at træffe Inga en Stund alene; thi han forstod, at Jakob af al sin Evne søgte at hindre det, og uagtet han ikke vidste, hvad det kunde være, var han dog sikker paa, at det onde Ord var talt om ham. Men Jakob sov

ikke paa sin selvtagne Post. Inga var desuden nu saa vidt, at hun begyndte at blande sig med Folket igjen, og da følte han sig ikke sikker nogen Dag; han vidste, hun havde en Viljemagt i Sindet, og var det end slig, at den døsede lidt hen, saa var det vist, at den kunde vaagne.

Da kom der en Kveld. Inga sad tung og bøjet over et Arbejde, og Jakob drev, som han plejede, op og ned ad Gulvet. Der var en forunderlig Fasthed i hans Gang den Kveld, han gik ikke længer mellem rullende Smaasten, men han gik som paa en glat Is med Braadder, der hug i for hvert Skridt. Med en Gang stod han stille foran Inga, og det var, som han rammede sig selv ned i Gulvet. Hun skvat op, og saa med et halvsky Blik fra Arbejdet hen til ham.

»Jeg tænker ikke, Du har nogen Ære af at ha'e den Gutten længer her paa Gaarden!« tog han Ordet og keg hende fast ind i Ansigtet, saa hun uvilkaarlig blev ræd for ham og slog Øjnene ned.

»Stakkers Gutten,« sukkede hun.

»Den Gutten faar komme væk ifra Dig — eller han drager Dig, som han har draget de Andre«, sagde Jakob, og med det Samme kastede han hele Hammen, og stod truende foran hende. Hans Øjne skinnede gult, og de slappe Muskler omkring Munden trak sig sammen, saa han pressede Ordene ud imellem Tænderne. Der var en ubændig Vilje i hans Adfærd; i denne Stund var Jakob en ond Mand — men han var en Mand!

»Vil Du lade mig faa stelle, som jeg skjønner bedst?« spurgte han.

Inga betænkte sig en Stund; men hun vovede ikke at se op. Den Ubøjelighed, der ligesom ved en Forvandling var traadt hende imøde paa denne Maade, betog hende med næsten overtroisk Skræk; stod han ikke der som en Trusel fra Herren, for at hun ikke skulde følge en fristende Tanke!

»Du faar gi'e mig et Svar,« sagde han haardt, da en Stund var gaaet.

»Dersom Du handler i Guds Navn, saa faar Du stelle, som ret er,« hviskede hun og sank hen i Graad.

Der fløj et Lyn over hans Ansigt; men i samme Aandedrag tren han tæt hen til Inga og tog hende fast om begge Haandled, saa hun skjalv under hans Vilje, som en liden, vingestækket Fugl under en løftet Haand; men det rørte ikke ham; uden at rykkes i en Tanke tog han Magten fuldt ud, der fik saa komme efter hvad der vilde! han trængte ikke i denne Stund et Bibelsted, for at sno sig til Maalet med, han fandt sig frem alene.

»Du har ikke sat Gutten nogen fast Tid, jeg véd det,« sagde han.

»O Gud, han faar da ikke jages fra Gaarden!« udbrød hun.

»Han jager nok sig selv,« svarte Jakob. »Nu ta'r jeg Styret, og da faar han stelle sig, som han vil, enten han vil bli'e eller han vil drage.«

»Det er ikke bra' at tage det paa den Maade,« indvendte hun.

»Lad Dig ikke skræmme af Sligt, Inga!« blev han ved og satte sig tæt ind til hende paa Bænken. »Hør nu, hvad jeg har at sige Dig . . . hvad Bror min gjorde halvt, det vil jeg gjøre helt; men Du faar gjøre Dit ogsaa! . . . Du sidder som den rige Enke efter min Bror, og jeg har ikke det, jeg kan lægge Ho'det mit op til, om jeg mister Helsen. Even vilde Dig vel — og jeg vil Dig ikke værre. Du skylder ham Alt det, Du har . . . tog han ikke ifra mig, og gav Dig? Tror Du, hans Sjæl faar Ro for slig en Uret? . . . Tag Du og gjør vel for ham! — Du faar nu holde Dig i Ro en Tid fremover, saa steller jeg med Gaarden . . . Naar Vaaren kommer, da . . . Hør Inga, jeg var ikke halvt Menneske, da Du drog til Kirke med Even . . . Ja Du

ser paa mig, Du! men Du skjønner ikke Sligt: Hver har det paa sin Maade; en Mand kan ikke lægge Hugen lige frem i Dagen, som hver Gutungen gjør det . . . Nu har jeg faaet Nok til, at Du kan skjønne, hvad jeg tier med. Jeg vil heller ikke, Du skal svare paa det . . . Naar Vaaren kommer, faar det vise sig, om Du har Vilje til at sone for Manden Din.«

Inga sad maalløs og stirrede ud for sig — der drog sig et Snøre sammen om hende; hvor fik hun Foden fri? En kort Stund ventede Jakob paa Svar, og da det ikke kom, greb han hastigt en af hendes magtløse Hænder og drog den til sig, og da hun i samme Stund uvilkaarlig saa om paa ham med et uvist Blik, mødte han det med den Magt i Sjælen, som bærer op over enhver Tanke om Modstand af en Kvinde — thi det er en Dæmons Vilje!

»Nu tager jeg Haanden Din, som et Løfte, Inga, og saa faar Du stole paa mig,« sagde han. Dermed rejste han sig og gik. Videre turde han ikke gaa, men langtnok var han ogsaa naaet. Fra dette Skridt var der ikke mange til Maalet!

Næste Formiddag talte han godsligt med Gunnar, og denne svarede ham godsligt igjen; men hvert Ord var en Braad, som trængte ind i Guttens Sind og gav Værk. Og det stod klart for ham, at Inga sad bunden af den samme Snedighed, som bandt hele Gaarden, og som tvang selv ham til at skifte gode Ord med den, han saa med Afsky og Vrede i Sindet. Men stod han med et Tab, han vilde dog en Gang kunne sige til sig selv, at fejg var han ikke draget ud af Striden. Vel sandt, var det ikke ved noget Styrketag han skulde vinde — der stod ingen livssprængende Magter mod hinanden, ved hvis Brydning Samfundet rystede, som i et Jordskjælv, og ved hvis Sejr det Nye fortrængte det Gamle — men det var ved en stille Hverdagsgjerning, hvor den ene Haand langede til med den anden under jevn Opbyggen af Guds Rige paa Jorden. I saa liden

en Kreds skulde Kampen udfægtes! Men den evige Opsynsmand ved dette Bygværk ser den mindste Sten, som lægges ned i de vældige Mure, og han véd, hvor den brustne ligger.

Ja, Gutten vilde arbejde med Kraft og Frejdighed som før! Stod Jakob end imellem og skyggede over hans Liv og Gjerning, og saa Inga til med omtaaget Syn — godt, han vilde lyse op i en videre Kreds, kanske fik hun en Gang Klarsyn af det. Var Jakob snedig og stærk, han havde endnu Noget at sætte imod: han havde sin uryggelige Tro paa det Gode, og at det skulde vinde over det Onde var saa vist, som Gud var den Almægtige og Allestedsnærværende!

Men lidt for lidt, som Vinteren gik, — sneg et Ord sig omkring imellem Tjenerne og siden ud over Siljedalen. Inga og Jakob skulde giftes til Vaaren! — Gutten hørte det baade hviskende og højlydt udtalt; men der trængtes en Domsbasun for at blæse ham det ind i Øret, saa han troede det! Velnok havde Jakob forstaaet at tiltage sig en Magt over Inga, saa hun gik omkring i en viljeløs og gudhengiven Døs, og tog sig ikke af nogen Ting; men at hun lod sig binde for hele Livet til et Menneske, som han vidste, hun en Gang bar Afsky for, og aldrig kunde drages imod med Hjertens Hug . . . nej, det vilde ikke Gutten tro! Og saa skred han videre. Men Jakob, som selv var den, der med stort Skjøn havde lagt Sladderfrøet ned, saa her, saa der, hvor han vidste, det ikke faldt paa hendes Vej og nedtraadtes, stod gløg ved hver Spire, som skjød op, saa det fik højne sig i tætte Lag til et Rygte, der stængte uden Udgang. Og da han mærkede, at Gunnar var opsat paa at blive, og slet ingen Lid fæstede til al Snakken, tog han sig endelig en Dag den Myndighed, i Ingas Nærværelse og sammen med de andre Tjenere, at sige ham op af Tjenesten.

Gunnar sad stille en Stund uden at svare, og han vovede for første Gang siden hin Morgen efter Fjeld-

vandringen, at se paa Inga med et Spørgsmaal fra Sjælens Grund. Men da brast hun i Graad og gik til sit Kammer — thi der droges hun jo igjen af hans fristende Lag! og saa græd hun over hans Synd og over sin syndige Natur, som fristedes af den, og hun bad til Gud om Frelse fra dette Liv, et Liv, som hun endnu ikke havde levet!

Da sank Guttens glade Mod. Han strøg det som et Flag, og skjød i det Samme fra Land — men med Sejlet oppe! thi vel var der ikke mere Højtid ombord, men der var endnu et Kompas. — Det haanende Blik, Jakob sendte ham, ligesom i Smug, klarede for Alt: Inga havde faaet en ond Tanke indgivet om ham, det var paa den Maade, Jakob havde vundet; men fra en slig Vished drog han heller ikke mange Suk over Tabet. Han havde budt sig frem til ærligt Samfund, han havde trofast vaaget over hende, og han forlangte Tiltro. Han vidste med sig selv, at han havde stængt sin Hjertens Hug inde bag Nøjsomhed og Tak, og han forlangte Ære. Fik han ud igjen i Livet paa en aaben Landevej for at søge sig Husly og Brød, godt! det var ikke nogen fornøjelig Tanke, men den skulde tænkes, og — Gud var jo ingensteds borte fra sin Skabning! Dermed gik Gunnar til sin Gjerning igjen: den korte Tid, han havde tilbage, fik drages frem paa samme Vis, som den, der var forbi, der fik ikke siges om ham, at han havde skiftet Haandelag, fordi han havde skiftet Tanke!

Med Inga var det paa en anden Maade. Gunnar stred med en virkelig Fortræd, hun stred med en hæslig Tvivl, derfor kom hun ingen Vej, mens han hurtig tog et nyt Maal i Sigte. Hun havde følt sig draget mod alt det Gode, hun længtede efter, og som hun saa gjerne vilde tro paa; men naar det, som drog hende, bare var en Lyst, Gutten tog Nytte af, da gøs hun væk fra den, som fra en fristende Magt, og naar desuagtet Guttens lyse Aasyn løftede sig op over

Tvivlen, op over den hæslige Tanke om ham, og bøjede sig mod hende, gav hun sig vistnok hen i Synet, men hun angrede det som en Synd — da kom det forunderlige frem, at Inga tog Værn hos Jakob baade mod sig selv og mod Gutten, og det uagtet al hendes Afsky for ham. Men hun trængte heller ikke at søge ham. Jakob vidste saa vel Besked om Altsammen, og han stod færdig ved en Side, hun behøvede bare at se sig om, saa havde hun hans fortrolige Nik med Syndetrøsten bag efter, ligesom en »lydende Bjelde«, der ringer Offerrøgelsen til Alteret.

For Gunnar gik Tiden hurtigt, uagtet den gik mod en Afgjørelse, der havde Uvished til Følge; thi han havde ingen anden Bestemmelse for Sommeren end den urokkelige, at forlade Siljedalen. Siden laa der lidet Lag paa, hvor han fik Hus henne, han tog der, hvor Arbejdet var. — Da kom en Kveld Hogni til Gaarden og gav ham det hemmelige Bud, at Eli vilde tale med ham; men det fik Ingen vide! derfor fik han komme til Stormoen Dagen efter ud over Kvelden, saa skulde Eli møde ham ved Grinden til Udmarken. — Ja, Gutten havde ikke Noget mod et sligt Møde, thi han skjønnede nok, at Jenten paa denne Maade vilde byde ham Tjeneste igjen; og vistnok stod det fast, at han vilde forlade Egnen, men Tak og Ære fik Jenten ha'e for al Godheden sin, hun som bød ham Tro og Tillid, mens Andre gav ham Mistro og Skam!

Næste Dags Kveld vandrede da Gunnar rask indover til Stormoen, og hans Tanker fløj allerede forud med Hilsen og Tak til Jenten. Det var midt i den første Vaarmaaned; men Sneen laa tindrende hvid over hele Dalen. Naturen stod bunden, og Elvens Blink og Sus af de jagende Strømme laa endnu stængt ind under Vinterens isblaa Segl.

Det varede ikke længe, før Gunnar stod foran Jenten ved Stormoens Grind og med glad Fortrolighed

tog hende om begge Hænder. »Nej saa snil Du er!« udbrød han.

»Snil er Du, som kommer,« svarte hun livligt, »da jeg hørte, Du skulde væk ifra Sønstelien, tænkte jeg straks paa at faa Dig hid; men saa vidste jeg ingen ret Maade, og Tiden gik . . . Jeg tænkte Du kom selv og bød Dig frem, . . . Og lejt er det kanske, at jeg siger det første Ordet, . . . men saa tænkte jeg det, at Du kviede Dig for det.«

»Tak, Du som byder saa vakkert,« sagde Gutten.

»Jeg tænkte paa det, Du sa'e en Gang, at Du havde hverken Slægt eller Hjem,« hviskede hun.

»Det har jeg ikke, det er sandt,« sukkede han og saa hende sorgfuldt ind i Ansigtet.

»Du faar ikke tage Tilbudet mit som en Ulykke,« bad hun.

»Tak og Ære skal Du ha'e! . . . Havde jeg tænkt paa at blive her i Dalen, da var jeg nok kommen til Dig først . . .«

»Kan ikke Du gjøre som Du vil?« afbrød hun.

»Jo,« svarte han. »Men da faar jeg sige det paa en lidt anden Vis: Jeg vil ikke bli'e her.«

»Ja, da er det grejt,« svarte hun kort.

»Vil Du høre lidet Gran efter?« bad han: »Min Mor har jeg kjendt, og kommet isammen med, til hun døde, min Far har jeg set en Gang, det var en løs Fyr, som ikke tog sig Samvittighed af nogen Ting. Han drog en stakkels Jente paa sytten Aar til sig og slængte hende efter sig paa en Vej. — Jeg er nok sat op i Ulykke, jeg har ikke set andet end Graad, og ikke hørt andet end onde Ord. Min Mor tog sig en slig Syndesorg over det hun havde gjort, at hun sank i den, og tog aldrig det Mod, at hun rejste sig op af den og fik rette paa det, som galt var, ved at gjøre Noget, som var bedre . . . Hun angrede nok; men hun fik ingen Naade, for hun tog ikke imod den. Saa blev hun syg og døde. Paa Dødssengen maatte jeg sværge hende til,

at jeg skulde drage hid til Mor hendes, og stelle det saa godt for hende, som jeg orkede. Det er Guri Fladhougen. Saa drog jeg hid og bød mig frem paa det Bedste; men hun havde gjemt den onde Tanken om Far min, og den kastede hun imod mig, og jog mig ifra sig som en Tyv . . . Da var det, jeg kom hid til Stormoen; Du var snil og tog vel imod mig . . . men siden rejste det Onde sig imellem os . . . .«

»Hys! Du faar ikke tale om det,« bad Eli.

»Jeg har heller ikke tænkt at drage noget Ondt frem,« svarte Gutten. »Jeg vilde bare rette et lidet Skjøn paa mig selv. Du ser, at Mistro til en Slig, som jeg, der intet ret Tilhold har, kommer lige med det Samme Misnøjet er der — en Anden kan sætte Kjendskab imod, jeg har bare mig selv at drage frem, og den, som ikke liker mig, tror mig ikke.«

»Hvorfor drog Du ifra Stormoen? Der var Ingen, som mistro'de Dig.«

»Jeg fik gjøre det, jeg gjorde,« svarte han kort.

»Kjendte Du Inga ifra før?« spurgte hun rask.

»Jeg gjorde nok det,« svarte han undvigende.

»Ha ha!« brast det haanligt ud af hende, »aaja, En skjønner jo Noget af hvert! Der var nok det, som kunde drage da!«

»Faar Du slig Mening af hvad, jeg siger, saa er det bedst, jeg tier,« sagde Gutten strengt. »Men der ser Du! Jeg har ikke sagt Ordet, Du ikke liker, før Du har den onde Mening draget ud.«

»Havde Du Hug til hende?« spurgte Eli.

»Det vil jeg ikke svare Dig paa. Men jeg vil sige Dig, at jeg var tænkt at stelle det godt for hende, og jeg har gjort, hvad jeg orkede. Jeg sang mig selv glad for at lære hende at glæde sig, jeg jog Mismodet fra mig selv, for at faa Magt til at jage det ifra hende.«

»Ja ja! Der trænges ikke stort Vid for at skjønne

Sligt,« afbrød Eli haant. »Rundt i Bygden gaar der Snak nok om det.«

»Jeg véd ikke, hvad der kan siges, som Ondt er?« spurgte han og gik et lidet Stykke væk fra hende.

»Der kan nok altid siges Noget, naar en fattig Gut tar sig til at styre Gaarden for en rig Enke,« svarte hun.

»Jeg véd ikke, hvorfor jeg staar her og tager ondt Ord af Dig,« sagde Gutten vredt. »Du har bedt mig komme, og derfor er jeg her. Om jeg droges nok saa meget mod Inga, saa hjælper det lidet, for udover Vaaren skal hun giftes med Jakob, Bror til Manden hendes. — Det er En, som Dine Ord kan passe paa, han drages ikke af Kjærligheden, han! og ligevel faar han hende. Jeg havde bare tænkt at lage det godt for hende; men jeg jages ifra Gaarden som en Fant.«

»Du vil ikke tage Tjenesten Din igjen her?« spurgte hun forvirret.

»Nej,« svarte Gutten og gik et Stykke fra hende.

»Du har det, som bedre er.«

»Du skal være uræd for mig. Jorden er stor, og Gud er lige nær«, sagde han. Saa bød han Godkveld og gik ud over Vejen uden at se sig tilbage.

»Ha ha ha!« lo hun efter ham.

»Ho ho!« lød det lige imod hende, da hun vendte sig. Og i det Samme rejste en stor Skikkelse sig op bag en Snehoug og stillede sig mageligt op foran hende.

Det var Rolf. Hans store Ansigt lyste op, da han havde den fristende Jente foran sig, og saa, hvordan hun bøjede sig i Skamfuldhed for ham. Det havde nok været Naturens Mening, at dette store, sejrende Smil, der kom og gik midt i Alvoret, ligesom et Blinkfyr i Natten, skulde have havt en større Kampplads at skinne hen over end et blegt forskræmt Kvindeansigt — men det Store var der ikke!

Eli følte sig overrasket og grebet i Noget, som hun havde tænkt at skjule — saa ydmyg og forvirret, at havde han aabnet Favnen mod hende, var hun sunken i den uden Betænkning; men Rolf gjorde det ikke, han havde sin Betænkning; thi vel nok stod Jenten i denne Stund paa glat Is, men hun kunde nok endnu hjælpe sig selv; greb han til for at drage hende over paa det Sikkre, saa kunde han endnu faa Huldrens Latter over sig . . . nej!

«Kommer Du saa opover?« spurgte han og trængte sig ind paa Siden af hende, mens de gik fremad. Eli svarede ikke. »Er Du lej for dette?« spurgte han igjen.

»For hvad?« slængte hun hidsigt mod ham.

»Aa, Du bød nu fint nok«, sagde han og smaalo efter.

»Jeg syntes Synd i Gutten og bød ham Tjeneste. Gad nok vide, hvad der er at være lej over? . . . Der kunde bydes baade finere og det, som bedre var.«

»Du faar byde om igjen,« sa'e Rolf.

Eli standsede lige med Et og saa op til Rolf med et Spørgsmaal. Men i hans store Ansigt var der bare Sikkerhed blandet med et lidet Haansind, som kom og gik. »Kan hænde, at jeg gjør det og!« udbrød hun og vendte ham Ryggen.

»Kommer Du saa opover som snarest?« spurgte Rolf med Ansigtet mod Sky.

»Ja naar jeg skal ud og gaa Tiggergang, da skal jeg komme til Skagge allerførst,« svarede hun leende og sprang op over Hellen og ind i Svalegangen med det Samme.

»Ho ho!« lo Rolf paa godslig Maade, og saa gik han hjem til Skagge; men aldrig endnu var han gaaet saa tryg hen over Snevejen som i denne Stund, og det til Trods for, at den laa fast med frossen Sne og bød hverken jevnt eller sikkert Fodskifte.

Og Eli gik til sit Kammers. Men til Trods for hendes kjække Lag, havde hun aldrig følt sig mindre kjæk end i denne Stund, og hun stængte Døren efter sig, som om Tyve og Røvere skulde bryde ind. Da hun saa endelig stod der i Sikkerhed for alt Det, som kunde komme udenfra, undredes hun selv paa, hvad det kunde være, hun havde stængt saa vel for! Gutten, som hun havde slængt de mange haanende Ord efter, kunde hun vist være tryg for, han kom nok aldrig til Stormoen igjen; og Rolf tog sig ikke nogen unyttig Møje. — Men der var heller ikke kommet Fred over hende, alt, hvad hun saa gjorde! og som hun nu sad der i Nattens Stilhed, med Misfornøjelsen over sig selv, skjønnede hun til Slut, at Ufreden ikke var stængt ude; men netop stængt inde, og at hun sad nu her alene med den.

Hun havde aldrig draget et Suk før over sin Ubesindighed; thi hun havde ikke egentlig taget nogen Skade af den før — var der Andre, som havde følt sig saaret af den, det var lejt for dem! Men nu havde hun gjort Noget, som hun skammede sig over, ikke, fordi hun havde ment noget Ondt med det; men fordi det havde faaet slig et Udfald, som kunde drage Haan efter sig. Hun havde sendt Hogni af Sted med Bud til Gutten og uagtet der hørtes ikke et Kny af Jenten, var der dog en Skamrødme over hendes Ansigt, da hun tav og gik for at udrette, hvad der var sagt, hun skulde gjøre. Nu kunde hun ikke tale til Jenten som før, hun kunde ikke slænge et hovmodigt Ord efter hende, eller vove sig til med Latter og Spot, som netop var en fristende Trang for hende . . . Nej, der var ingen Udvej! og al den Harme, hun følte mod sig selv, hjalp hende ikke til Fred. Saa læste hun en Bøn over det urolige Sind, og hun læste den højt for at give den Kraft til at stilne Pinselen; men den blev som et Plaster uden paa Saaret, Værken voksede ind-

efter. Det var fra Grunden, der skulde lindres og helbredes, og da fik Saaret renses først!

Men der var en dygtig Skorpe af Egenkjærlighed, som skulde brydes, før Selvanklagen naaede derind, hvor intet Forsvar findes, hvor Uret er Uret, enten det saa er En selv eller Andre, det taler imod! — At hun havde haanet Gutten, mens hun bød ham Hjælpen, det kunde han ikke undgaa at vide. Hun havde givet sit Tilbud, som om det var en Skam at byde ham det paa anden Maade, og da han ikke tog imod det, saa havde hun sagt ham krænkende Ord! — Men denne Erkjendelse voksede omsider op til en ny Ubesindighed, hvori Gutten fik alt Godt paa sin Side og Rolf al Uret og Fortræd paa sin.

Hun havde krænket Gutten; den, som Alle slængte en Mistanke efter, havde hun haanet ifra sig! Og dermed tog Eli fat paa en ny Tanke, en stor Tanke, det mente hun i det Mindste. »Hun havde Raadighed over sig selv — hun vilde i al Fald ha'e den! Det var vistnok saa, at Rolf havde draget Hugen hendes mod sig lige fra Barn af; men paa den Vis, han stelte sig: at det saa mest ud, som han vilde, at hun skulde fri selv . . . ha ha! ja den Dag, hun gik til Skagge paa slig Maade, da fik der skinne to Sole paa Himlen! Nu var det kommet saavidt, at ikke med et Ord vilde hun svare ham, naar han gik der og slængte fra den ene Gaarden til den anden.

Men med alt dette fik hun ikke Skamfølelsen eller Mismodet rokket en Knappenaals Bredde fra det Sted, de sad.

Imidlertid havde Gutten ingen Nytte af al Elis Fortrydelse eller af den store Tanke, hvormed hun ud imod Morgenstunden endelig sovnede ind. Han vandrede harmfuld tilbage til Sønstelien igjen, og lovede baade Gud og sig selv aldrig mere at sætte sin Fod i Siljedalen, naar den korte Tid var stridt, som han endnu havde tilbage at være her i. Men da Gutten

smøg hen langs Ryggen af Fjøset for at naa bort til det lidet Rum han havde for sig alene, da saa han Jakob komme gaaende ud ifra Hovedbygningen og henover til Borgstuen.

»Du er sent ude!« raabte Jakob hen mod ham.

»Du er sent oppe,« gav Gutten til Svar.

Og dermed tav de, og hver gik til sit Rum. Men imidlertid sad Inga vaagen i sit; thi det var fra hende, Jakob var gaaet. Da Hogni kom til Gaarden Dagen forud, havde hun i hele Laget saa tydelig vist, at hun bar paa en Hemmelighed, at Jakob ikke slap hende af Syne et Øjeblik. Og da han saa, at hun bare talte flygtigt med Gutten, og siden gav sig i Prat med Skomageren, som netop da var paa Sønstelien, saa var han ikke sen med at faa ud af denne, hvad Bud Jenten havde bragt hid til Gunnar.

Dette var en større Hjælp for Jakob end noget Andet, han ellers kunde finde paa; thi han var med al sin Styrke ikke tryg en eneste Stund. Han kunde sno sig, som han vilde, han mødte Gutten i hendes Tanke, og han følte ham i hendes Hug. Før den Gutten var borte, fik han ikke Ro, ja han fik den ikke da heller; thi før hans Minde var dødet, saa hun gøs væk fra det som fra Synden selv, før fik han hende ikke did, han vilde! Og med denne Vished for sig drog han i samme Stund ind til Inga og berettede hende om Mødet mellem Eli og Gunnar den næste Kveld. Det var ikke første Gang, en Tvivl om Sandheden af hvad han fremførte som Beskyldning mod Gutten, havde rejst sig i hendes Sind og kastet en liden hurtig Lysning over Mismodet! men der var i denne Stund Sikkerhed over Jakob, og derved forraadte Hensigten sig selv.

Imidlertid tav hun og hørte vel efter; thi der kom paa samme Tid en Styrke over hende til at klare sig fra Alt med en Gang. Havde han et sligt Møde med Eli, som Jakob sagde, saa var der Usandhed i Gutten;

var det ikke slig, da var der Usandhed i Jakob og i Alt, hvad han havde berettet om Gunnar — men det fik hun skaffe sig en Vished for, og det paa en Maade, saa der intet Bedrag fulgte med! Men hun taug med, hvad hun tænkte, og det saa vel, at Jakob stod lidt uvis foran hende; havde hun troet ham, eller mente hun, det var et Paafund for at skade Gutten? — Godt! han skulde nok fange Fyren! Og med den Beslutning smøg Jakob Kvelden efter ad en liden Omvej indover til Stormoen, og her hørte han til sin Harme hvert Ord, som blev talt mellem Eli og Gunnar. — Men dermed var det endnu ikke slut! Da han omsider kom tilbage til Sønstelien ad den samme Omvej, mødtes han med Inga ved Dørhellen, og den Klarhed, som da skinnede ham imøde fra hendes Aasyn, talte mer end alle Ord om hvad han havde tabt, og hvad hun havde vundet. Saa fulgtes de ind i Stuen, thi der var Noget, som skulde afgjøres i Ord, lige saa vist som det allerede stod afgjort i Tanken!

»Du har været borte paa Stormoen?« spurgte Jakob, mens han drev op og ned af Gulvet, og Inga stod ved Bordenden og støttede sig ind til det.

»Ja, jeg var det,« svarte hun fast, uagtet Stemmen skjalv; thi hun vidste, hvad der vilde komme.

»En faar sige det,« vedblev han, »at Konen paa Sønstelien er ikke ræd om hvad Ord hun har paa sig!«

»Jeg skal nok vedstaa, hvad jeg har gjort,« kastede hun rask hen; thi nu fik hun Staal igjennem sig.

»Du hørte, hvad Eli sagde om Snakken, som bæres rundt Bygden?«

»Det hørte jeg,« svarte Inga stolt. »Jeg hørte hvert Ord. Jeg havde mødt Rolf paa Vejen did, og jeg havde sagt ham, hvad Tanken min var. Vi stod sammen og hørte paa, det gjaldt ens for begge To.«

»Du har kanske tænkt at gifte Dig med Gutten?« haanlo Jakob og stod stille foran hende.

»Det vil jeg samraade mig med Gud i Himlen om siden skal jeg svare Dig og Andre.«

»Der er ikke En, som ikke véd og tror, at Du har givet mig Dit Ord.« — »Hvis saa er, da faar Du komme væk fra Gaarden her . . . thi jeg har ikke givet Dig noget Løfte,« sagde hun og maalte Syn med ham uden at blinke.

»Ja, her faar siges: Der er En, som saar, og en Anden, som høster!« udbrød han, »Bror min var altid bra nok til at gi'e Arbejdet, han! saa kan en Anden tage Lønnen . . .«

»Vorherre skilte,« afbrød hun.

»Du jager mig paa den Maaden?« spurgte han.

»Det kan ikke siges at jage, det,« svarte hun. »Jeg tænker at stelle mig selv Sommeren over, siden kommer Raad: Men naar det hedder, at jeg vil gifte mig med Dig, da er det paa Tiden, Du kommer herfra . . . for jeg gjør det aldrig, saameget Du véd!«

»Du faar kanske sige om igjen,« lo han.

»Da faar Vorherre skabe mig om, for slig, som jeg er, gjør jeg det ikke.«

»Jeg kan nok altid være nøjd,« sagde han og drev frem og tilbage paa Gulvet igjen. »En Mand med gode Ord paa sig faar ikke drage ihop med en slig En, som løber ud over Vejen paa Nattetid.«

»Er det mig, Du mener med: en slig En?« spurgte hun.

»Du fulgte kanske ikke efter Gutten ikveld?«

»Det gjorde jeg.«

»Godt,« svarte han og gik lige mod. »Nu kan Du stelle Dig som Du vil . . . jeg bli'r her ligevel. For siger Du et Ord om dette til Gutten — eller til nogen Anden, saa hør nu efter: saa skal jeg dænge Rygtet Dit slig til, og hans med, at der skal ikke findes et Menneske i Siljedalen, som agter Jer værdig at træde indom hans Dør . . . Der er saameget, Du véd!«

Inga stod stiv, som rammet ned foran ham, og hun tog ikke sit Syn fra hans Ansigt, endda hun saa sig bare til Rædsel. Der kunde være noget Ondt gledet hende forbi paa hendes Livsvej uden at hun egentlig drog Kjendsel paa, hvad det var; men i denne Stund trængte det gjennem Syn og Sands lige til den inderste Grund i hendes Væsen, og det tog Livskraft og Mod og al Evne fra hende. Hun var lammet.

»Nu blir jeg paa Gaarden, skjønner Du,« tog han Ordet lidt efter, da han ligesom var bleven sikker paa Virkningen af sin Trusel. »Jeg steller paa samme Maaden, som før, og Du tager det slig, at ikke det faar noget lejt Udseende for Folket . . . det kan bli'e det, Du steller med!« Og dermed gik Jakob.

Inga hørte ham raabe til Gutten, og hun hørte Guttens Svar til ham i Natstilheden; det var den første Livsstrømning, som trængte igjennem den Forstenelse, som Skræk og Afsky havde lagt over hende. Men med det Samme sprang ogsaa en Tanke frem af Sindet: hvad mente Gutten om det, at Jakob i denne Stund havde taget sig Ret til at mødes med hende herinde? Jakobs onde Sæd spirede allerede! Men det forstod hun ikke, saa vist tyktes det hende i denne Stund, at Gunnar kunde mistænke hende, og hun kunde have skreget overlydt den hele Sandhed ud imod ham. . . . Men Jakobs Trusel! Ak hun følte en Afmagt over sig, som var større end nogensinde. For første Gang bad hun fra Hjertets Grund med Frelseren: »Fri os fra det Onde«, og hun følte omsider Skrækkens Stivhed løsne i den Forvisning: »At Gud var en Hævner over alt Saadant!«

SYVENDE KAPITEL.

Det var Kvelden, som gik forud for Skiftedagen. Det sidste Maaltid var fortæret, og Tjenerne drog sig efterhaanden over til Borgstuen. Gunnar var den Eneste, som blev tilbage hos Inga, og da han blev, rokkede Jakob sig ikke heller; men han var baade pratende og fin, og det Farvel, som Gutten var saa fast opsat paa at sige hende, det sank mer og mer tilbage i en Tanke, der ligegodt kunde gives hende i Frastand. Saa rejste han sig omsider for at gaa, og Inga fo'r op af sin Taushed og saa med et inderligt bønligt Blik bort til ham. Men da Jakob i det Samme snoede sig hen mellem dem, og havde sit Ord at lægge i Vejen for deres Tanker, saa rejste Inga sig op og gik forbi ham hen til Gunnar.

»Nu faar Du ha'e Farvel« sagde hun fast, og rækkede ham Haanden. »Du faar ha'e det Samme og Tak til« svarede Gutten. »Jeg ta'r herfra lige i Dagbruddet, saa jeg mødes ikke mer med Dig.«

»Ingen kan vide det,« sagde hun, og deres Øjne mødtes i Kjærlighed og fast Tro. »Husk paa Visen, Du sang hin Dagen: »Gud raader for mig — Gud raader for Dig!«

Gunnar kunde ikke sige et Ord, uden at sige det, som fyldte hele hans Sind, saa tav han; men der er en Tien, som taler mer end alle Ord, og med den var der sagt Inga, det hun helst vilde vide. Saa gik han, og Jakob blev tilbage hos Brorkonen, og uagtet hun ikke svarte ham paa de Yttringer, han kastede hen om Løst og Fast, vedblev han dog at tale og vende frem og tilbage foran hende med Piben i Munden; thi han vilde, om han kunde, hindre hendes Tanker i at følge Gutten. Omsider rejste da Inga sig og gik til sit

Kammer; men Jakob satte sig for Bordenden, kradsede sin Pibe ud, stoppede og tændte den igjen i god Ro: thi herfra gik han ikke paa denne Side Midnat! Inga havde sagt et lidet Ord til Gutten, som der nok kunde drages et dobbet Skjøn af: »Ingen kan vide det«, havde hun svaret, da Gutten havde yttret, at han mødtes ikke tiere med hende, før han drog fra Gaarden. . . . Bedst, han agtede paa; det kunde vel hænde, at hun søgte Gutten endnu en Gang, for at sige ham det, der ikke skulde siges!

Men Inga tænkte sig ikke Mødet saa nær, da hun lagde Spaadommen i sit Ord. Gutten fik nu drage afsted med Ære; der fik ikke siges om ham, at han havde tilsneget sig hende med Løgn og List. Naar han først er borte, skulde ikke Jakob faa være mange Dage paa Gaarden, det stod vist — og var da Gutten sandfærdig og tro, lagde nok Gud i Himlen Vej mellem dem, saa de mødtes i rette Tid! Og med denne Tanke sov Inga trygt ind; mens Jakob sad der og holdt sig vaagen i sin onde Hensigt baade mod hende og Gutten.

Gunnar sov imidlertid, tiltrods for sin gode Samvittighed, ikke heller; thi den samme Tanke, som havde givet Jakob sin Uro, var ogsaa med blandt dem, der uroede Gutten. — Han havde sit lille Soverum for Enden af Fjøset og indunder samme Tag, og dette laa nærmest Vejen af alle Udhusbygningerne. Her sad han da med Lyset i en liden Træstage foran sig, og grublede sig fra den ene Bekymring over i den anden, uden at komme bort fra nogen af dem. Den, som laa nærmest, tyktes han den mindst brydsomme, og dog var det den, der oftest kom tilbage, fordi den afvistes, uden at kunne henvises til Noget; det var Spørgsmaalet: hvor skulde han hen? — Men Inga, som blev her tilbage med Svogeren, uden nogen Hjælp mod hans snedige Overlisten! Det var en ganske anden Værk for Sindet — og endelig: hvordan drage sig et Liv igjennem uden at se hende? Thi hvor formørket hun end gik der, hun

var dog Solen, som skinnede over ham, og hvor han end drog frem i Verden, saa fik han jo vende Ryggen til den og gaa fremad mod sin egen Skygge.

Da hørtes det, som Nogen tog i Døren med et forsigtigt Tag. Gutten lyttede; en Gang til rørtes der ved Dørtaget, men det blev sluppet igjen, og da lød et sagte listende Fodskifte, som fjernede sig fra Fjøset og ud imod Vejen. Gunnar sad en lang Stund uvis med, hvad han skjulde gjøre, og med en søgende Tanke paa, hvem dette kunde være. Den begyndte med Inga og gik Huset rundt fra Stort til Smaat, og endte da igjen med Inga. Hun havde jo sagt: »Det kan Ingen vide«. Var det kanske hende, som havde et Ord at sige ham, før han drog væk? Jakob passede paa baade ude og inde, det var let at skjønne — derfor havde hun maaske ventet til han laa? Og nu var Sengetid længst forbi. . . . Gutten tænkte sig endnu en Gang bort fra denne Tanke og tilbage til den igjen, da rejste han sig, trak Trøjen sin paa, og gik stilfærdigt ud af Døren, og hen over Tunet, for at se om der var Lys tændt hos Inga, eller, om hun kanske holdt sig skjult paa et eller andet Sted. Men hans Søgen var forgjæves. Ingas Lys var slukket, og hun selv var ikke til at se.

Da kom det ham for, at han saa Noget bevæge sig helt nede paa Vejen ud imod Dalen; hvad det var, kunde han ikke skjelne herfra; men da det tyktes rimeligst, at det var et Menneske, og vel endog var den, der havde været ved Døren til hans Kammers, saa gik Gutten rask ned over Vejen for at tage det lidt nærmere i Øjesyn. Det var et Fruentimmer, det skjønnede han tydeligt, da han kom nærmere, og da hun saa sig efterfulgt, satte hun i at løbe det snareste, hun kunde. Men da det var Guttens Bestemmelse at ville vide, hvem hun var, tog han et Par hurtige Sprang efter hende, og stod endelig tæt ved hende, idet hun stupede frem over en Sten og laa magtløs, som en henslængt Ting, ved hans Fødder.

»Nej er det Dig Eli!« udbrød han, da han bøjede sig nedover for at hjælpe hende.

Men Eli svarte ikke. Da tav Gutten ogsaa, og saa tog han hende fast og stille i Haanden og gik langsomt ud over Dalen med hende. — Der steg en smertelig Uhygge op i hans Sind, mens han gik der ved Siden af hende, og uagtet hun græd uafladelig, vidste han ikke et Ord, han kunde give hende til Trøst. At det var hende, som havde været ved hans Dør, skjønnede han, men hvad vilde hun ham? Give ham et godt Ord for det Onde, hun havde slængt efter ham hin Kveld? Aaja, det kunde nok ligne hende; thi hun var baade snil og brav, hvor egenraadig og snarsint hun ogsaa fo'r frem mangen Gang . . . . men kunde det drive hende ud en vinterkold Nat, alene, og saa langt, som hid, hvor baade det Ene og det Andet af Uhygge kunde møde? Det gode Ord kunde hun jo skikke et Bud til ham med — nej det var ikke det alene! Og da denne Tanke med Sindighed var forkastet, steg langsomt og sikkert en anden op, og den stod tilslut saa fast, at den lod sig ikke afvise. Var hun vandret did den ensomme lange Vej ved Nattetid for at byde ham det, han ikke kunde tage imod? Da var det vel det, som havde draget hende fra og til i al den Tid, han havde kjendt hende! Og da faldt en slig Vemods Tyngsel over ham, at han syntes, han kunde give slip paa alt Haab for Livet, naar han kunde fri hende fra den Sorg, som stod ivente; thi løsne sin Hjertenshug fra Inga, det var jo Noget, han ikke kunde gjøre, selv om han vilde.

Og med denne Vished, som en klar Stjerne over Sjælens Grund, saa han ingen Ujevnhed paa sin Vej, som han ikke med fast Gang kunde overskride; men fra denne vendte han ogsaa Synet mod den kjække Jente, som syntes at ville leve paa Trods med alle Mennesker, og som nu gik der ved Siden af ham i slig skjælvende Utryghed, at han med alt det Bedste,

han bar i sit Sind, ligesom bøjede sig hen mod hende for at værne om hende, og give Støtte til hende. Men da fik han og i samme Stund en forunderlig Kjækhed over sig. Han slog sin Arm hen om hende for at støtte hende frem over Vejen, og da hun gjennem Graaden løftede et halvsky spørgende Blik til ham, gav han hende det mildeste og bedste Svar, han vidste igjen: Han var vistnok Herre over hende i denne Stund; men tryg og fri skulde hun være! Kom hun til ham med den fuldeste Tro, et Menneske kunde byde et andet, og kom hun med en vildfarende Tanke, han skulde tage det imod med signende og varsom Haand.

Det blev en sen Vandring; thi uagtet Gutten havde stærkt Mod og en mandig Vilje, saa havde han dog Modløsheden ved Siden af sig, og det gjorde ham saa øm, saa varsom i hele Laget; han var saa ræd for at vise Overmagten, at han stelte med hende som en Mor med et sygt Barn — og deri havde han Ret; thi naar en Tanke har hidset en anden, til Forvildelsen er naaet, da er det en Sygdom, og just en af dem, som skal plejes godt!

Endelig vare de da naaede frem til Stormoens Grund. Og da Gutten saa en banet Sti i Sneen, og langs det høje Stengjerde til Udmarken, saa stod han stille og løsnede Armen fra Jenten. Men i det Samme vendte hun Ansigtet mod ham i en slig Skræk, at han tog begge hendes kolde Hænder mellem sine, aandede paa dem, og smilede hende saa blidt og ydmygt ind i Ansigtet, at det var, som han bad hende om det, han i samme Stund selv gav.

»Nu faar Du ha'e tusind Ære og Tak«, hviskede Gutten, »Du har gi't mig Tiltro, det trængte jeg mer end noget Andet her i Verden. Jeg har kjendt en Længten efter den, som jeg ikke kan sige. Jeg har baaret den frem mod Alle, men husvild blev den. Nu er det, ligesom Du i en eneste Stund havde baade

klædt den og givet den Hjem, det skal jeg aldrig glemme Dig! . . . Og er det saa, Eli, at Du har givet mig en Tanke, som Ingen vilde tage til sig . . . saa skal den være tryg hos mig. — Og nu faar Du mindes mig, som jeg mindes Dig. . . .«

»Hvor drager Du hen?« spurgte hun og keg ræd op til ham.

»Derhen, hvor Vejen gaar« svarte Gutten.

»Tænkte Du, jeg var kommet for at by'e Dig Tjenesten igjen?«

»Jeg véd ikke, jeg . . . Du faar være kommet paa hvad Maade, Du vil; Gud signe Dig for det!«

»Jeg var ond mod Dig sidste Gangen,« sagde hun og græd trøstesløs. »Du var det«, svarte han, »men det har saa Mange været før Dig, og der følger nok Flere efter. Jeg véd nu det: at naar En ikke er gaaet ud af et Hjem, — det faar være saa usselt, det vil, naar bare Guds Ord er udsagt og Loven er med — saa har En Mistroen efter ligesom en gnældrende Hund paa en aaben Vej: En kan jage den fra sig, og En kan spytte efter den, den løber fra og til ligevel, og En slipper den ikke, før En har taget Hus.«

»Jeg skjønner Dig nok, Gunnar,« sagde hun og tog sig stærkt sammen. »Men det Huset véd jeg hvor ligger, og det har jeg Raadighed til at by'e Dig — for det ligger der!« og hun viste op til Stormoen. Det skjalv igjennem Gutten, men han tog sig hurtigt i det: »Du har gi't mig saameget Godt, Du alene Eli, at om Hundrede kom til med det Onde, de vandt ikke at tage det fra mig«.

»Ha ha ha!« brød det som en vild Glæde ud af hende og hun vendte sig mod Skagge. »Ja nu skal Du faa vente i Ro!«

»Er det Rolf, Du mener?« spurgte Gutten.

»Ja« svarte hun saa kjækt, at det funklede af hende, »Godt at Du vil som jeg! Nu skal han faa hygge sig med Langdraget sit!«

»Du faar ikke tale slig, Eli! Rolf er en bra' Gut, han er kanske noget sen i Laget, men saa er han nu ligesom han var født af Storfolk; jeg har aldrig truffet slig mandig Gut paa noget Sted.«

»Ja det kan saa være«, afbrød Eli heftigt. »Men saa vil jeg nu trodse ham ligevel.«

»Faar ikke sige det!« bad Gutten, »der er dog Ingen, Du har slig Hug til, som til ham.«

»Jeg vil ikke høre Noget om det. En kan ikke altid faa det, Hugen drages mod . . . Han vil, jeg skal komme til Skagge, ha, ha! Naar Du blir Mand paa Stormoen, saa skal vi skikke Bud og spørge til ham«.

»Jeg blir aldrig Mand paa Stormoen, Eli«, sagde Gutten mildt.

»Hys!« afbrød hun og tog sig op om Panden med begge Hænder, og lyttede hen mod Gjerdet.

Gutten tog sig ogsaa sammen og lyttede.

»Hvad var det, Du sa'e isted?« hviskede hun lidt efter, men tog ikke Øjnene fra Gjerdet.

»Jeg vil ikke sige det op igjen«, svarte Gutten inderligt, og drog hendes rystende, kolde Hænder ind til sit Bryst, mens han aandede paa dem. »Lad mig bare sige Dig det: at gi'r En Ordet og Løftet sit paa et Sted, mens Hugen drages til et andet, da har En svoret paa Løgn, og det er Synd for Gud og Mennesker«.

»Der er saa Mange, der har gjort det«, svarte Eli stolt.

»Jaja . . . men jeg tænker nok, hverken jeg eller Du vil øge Tallet.«

»Hys«, bød Eli paany. Men det var, som hun greb en Udvej; thi hun keg sig om med et fortvivlet Blik, der ikke saa paa nogen Ting.

»Gud signe Dig Eli!« hviskede Gutten. »Du drages af Vildelse. Kunde jeg gi'e Dig det Bedste, turde Du tage imod?«

»Jeg vilde«, svarte hun rask.

»Men jeg gav dig det ikke paa slig Maade, Eli.«

»O Jesus!« brast det ud af hende, og hun tumlede fra ham over mod Gjerdet.

Gutten stod raadløs et Øjeblik. Det Ord, som skulde trøste, kunde han ikke sige, men hvordan det saa var, han fik gjøre Noget! Og saa tren han hen til Jenten; men i det Samme udstødte hun et Skrig, og hun rejste sig halvt op og tumlede tilbage igjen.

»Du skal ikke bry'e Dig med Jenten«, hvæste det bag ved Gutten, og da han vendte sig, stod Rolf for ham, saa hvid som en kalket Væg i Ansigtet og med et Blink i Synet, der fór igjennem Gutten med en dødelig Skræk — ikke for hans egen Skyld, men for Jentens.

»Nu faar Du komme herifra«, blev han ved og Ordet peb ud imod Gutten fra de sammenbidte Tænder . . . . »Jeg kunde ta'e og vri'e Dig som en Fille, skjønner Du, saa Du slap Pusten med det Samme . . . ha ha! Jeg véd ikke om jeg skal slippe Dig!« Og i det Samme slog han begge sine Hænder ned over Guttens Skuldre, saa han seg i Knæ. Men snar som et Ekorn bøjede han til Siden, sprang op og stod Ansigt til Ansigt med Rolf igjen.

»Du faar høre mig først«, sagde Gutten.

»Aaja, Tunge har Du som et Skjærenæb«, afbrød Rolf. »Skulde nok ha'e Lyst til at stænge lidet Gran for En . . . En véd ikke ret, hvem Du er, En faar ta'e Dig paa det Løse — Men saa faar Du nu tie, skjønner Du.«

»Jeg gjør, som jeg vil«, svarte Gutten trodsig.

»Nej det gjør Du ikke«, sagde Rolf. Og saa løftede han begge sine vældige Arme ivejret, for at lade dem synke paa Guttens Skuldre med et knusende Slag.

»O Jesus!« skreg Eli og rejste sig op fra Gjerdet, »det er min Skyld altsammen!«

Men Gutten havde allerede bøjet sig under Slaget, som kun rammede ham halvt, og med det Samme stod han ret op for Rolf igjen, og maalte dristigt Synet med ham.

»Du faar gi'e mig Ro til at tale!« sagde han, »Du hører Jenten der borte, siger, at det er hendes Skyld altsammen — var Du ikke gal af Sinne, skulde jeg nok sige Dig, hvis Skylden er. Men Du er ikke værd Lillefingeren hendes, Du!«

»Kom ud med Altihop!« afbrød Rolf, og han slap ikke Guttens Syn.

»Jeg kan nok gjerne sige det«, svarte han. »Er der Nogen, som har fristet Jenten, saa er det Dig. En Stund drog Du hende mod Dig, en anden Stund var det slig, at Du gad knap være over at se hende . . .«

»Saa«, brummede Rolf og stak Hænderne i Lommen.

»Eli er saa stolt som Nogen«, blev Gutten ved, »men naar En gaar paa den Maaden, og narres for Sandheden, saa ta'r En sig andre Tanker til. Jeg har ret Skjøn paa Jenten, hun er gaaet vild med sig selv — hun mente at gaa til Skagge ikveld; men hun tog en gal Vej. Havde Du taget hende i Haanden og sat Maal for hende, da havde hun saavist ikke trængt en Fremmed til at retlede sig. Vil Du vide mer, saa kan jeg sige Dig: at vel har jeg ingen Hjertens Hug til Jenten, men hun har ingen bedre Ven end mig — og nu kan Du gjøre for mig, som Du vil, jeg drager herifra paa Morgenstunden, og har ikke mer at gjøre.«

»Godkveld«, sagde Rolf stilfærdig og lagde begge Hænder paa hans Skuldre. »Jeg liker Dig godt nærved, men jeg liker Dig bedre langt borte.«

»Godkveld«, bød Gutten med et Smil og vendte sig mod Eli. Men Rolf rækkede Armen ud og satte en Bom imellem dem. Da gav Gutten hende et Nik, bød

endnu engang Godkveld til Rolf, og saa gik han hen over Vejen, hvorfra han var kommen.

Rolf stod stiv og keg efter Gutten, til han var ude af Syne, da først vendte han sig om mod Jenten og lod Blikket ramme hende med hele Lynet af sin Myndighed. En Stund maalte hun Syn med ham, thi hun skjønnede, at inde i hans Sind holdt han Dom over hende . . . Var der ingen Ting, som talte for hende? det var det hun saa efter, og derfor holdt hun den Pinsel ud, at se længe og fast paa ham. Da blev hun tilslut saa forvirret, at hun hverken skjønnede Godt eller Ondt, lukkede Øjelaagene til, og sank sammen i Modløshed. Men i hendes Sind var der intet helligt Fristed, hun kunde se hen til fra en lidt Uret, her var ikke andet end Mismod! og Ydmygelsen havde en hel Række af ubesindige Ord og Handlinger at fremvise for hende, der allesammen drog et Mærke efter sig af Skam og Tab, — Eli led i denne korte, pinlige Stund en Smerte, som drog Brystet sammen med kvælende Magt; thi hele hendes Mod var ikke Andet end Hovmod, og det laa knust under hendes egen Fod, det kunde ikke hjælpe, hun tren varsommere ved næste Skridt; Skaden var skeet.

Alt dette skjønnede Rolf fuldt ud, og han stod heller ikke i denne Stund saa rolig foran den skjælvende Jente for med egenkærlig Lyst at drage sig Næring af hendes Ydmygelse; det var han for stærk til; men han stod ligesom Styringsmanden paa et drivende Skib og skjød Lodskud med sikker Haand for at vide, hvor nær han var ved Grunden. Han havde ikke været sikker nogen Kveld siden Elis sidste Møde med Gutten; thi hele hendes hovmodige Lag forraadte, at hun troede der var en Sejr ivente, og derfor var han paa sin Post. Men Jenten havde sneget sig langs med Fjeldet et Stykke, fordi det anede hende, at han var der, derfor saa han hende ikke, da hun gik, og hjemover tog han sig ingen Tanke af Sligt.

Men uagtet Rolf i første Stund stod skummende af Vrede foran Gutten, saa var det dog herfra, han skulde bære sin Sejr hjem! Før den Jente havde sporet Ubesindigheden og Egenviljen til det sidste forvovne Sprang udover Grinden, som Ret og Vedtægt stængte med, saa hun skjalv tilbage for Stupet paa hin Side, før var der ingen Tryghed for ham; thi hun vilde paa en vis Maade altid true med Spranget. Han vidste, og han havde vidst det længe, at hun kunde styrte sig saa brat udover Grændsen, at der var ingen Redning; men det fik da staa sin Prøve, nu var det gjort. Han havde mødt Frygtens Skyhed i hendes Syn; og dermed lukkede Rolf Øjnene til baade over hvad han tænkte, og hvad han følte: thi Tanken fik tænkes ud i Ro!

Men midt i dette blev han vækket af et dybt Suk. Der slog en Tanke ned i ham, og han aabnede Øjnene for en Virkelighed, han nær havde tænkt sig langt bort fra, uagtet det var den, som gav Tanken: Natten var kold, og foran ham stod endnu Jenten som før, lænet ind til et snelagt Stengjerde . . . Han bukkede sig hen over hende og keg hende ind i Ansigtet; hun havde lukket Øjnene til og var bleg som et Lig. Rolf greb hende i Armen, hun rørte sig ikke . . . . sov hun? han tog stærkere fat og ruskede lidt i hende; men da seg hun langsomt ned ved Gjerdet og laa uden Liv paa Sneen. Da kom der nyt Liv i Rolf; der kom Skræk med Hjertebanken og Skjælven, og denne Følelse var saa overvældende, at den tog i et Par Aandedrag baade Skjøn og Besindelse fra ham; han kjendte ingen Raad! saa satte han sig ned i Sneen ved Siden af hende og lyttede ind til hende, om ikke Livet kom tilbage.

Endelig tyktes det ham, at hun drog Aanden svagt, og da rejste han sig og løftede hende op i Armene. Han tog hende ind til sig i Liv og Død, i Sorg og Nød, i Synd og Fortræd, i Alt, hvad som kunde

hænde! Det var som Rolf selv havde trængt en slig Stund over sig med truende Tab for at skjønne sig paa at kunne tage til fuldt Eje. Og da han nu skred op over med hende i Armene, og han gik stønnende fremad, uagtet han bar hende med sin vældige Styrke som et Barn, da var det ikke Natteduggen, som trillede ned over hendes blege Ansigt; men en selvgod Natur var sprængt, hvor en Kilde til Lindring og Frugtbarhed vældede frem af Sjælen.

Omsider aandede Eli lidt stærkere, og Rolf øgede paa Skridtene; men da han kom op til Indgangen, var Døren stængt. Han betænkte sig et Øjeblik; banke paa fik han ikke gjøre, da vilde Högni komme farende, lægge Jenten fra sig? Aanej, den Tanke var han snart færdig med. Men ligesaa hurtig fulgte han og sin Indskydelse; han satte Ryggen imod, saa Døren sprang op med et Brag, og dermed tren han ind i Svalen.

Da aabnedes i det Samme Døren til Stuen, og Mons Haldorsen kom lige imod dem. Han var vækket af Larmen og var ilet til i Halvsøvne, men da han saa Jenten ligge livløs i Armene paa Rolf, greb han i Skrækken om Dørkarmen for at støtte sig, men greb fejl og styrtede ud over Stengulvet uden at mæle et Ord. Rolf hørte nok, at Gamlingen faldt — men han kunde ikke give sig hen med hele sin Styrke i Noget, og saa hente sig op af det til Brug for Øjeblikket i en anden Sag. Hele Verden kunde forgaa for ham i denne Stund, han vilde midt i Suset fastholde det; at Eli laa i hans Arme, og at hun hørte ham til. Derfor drog han ogsaa uden videre ind i Stuen med hende, og da Gamlingens Seng stod ligefor, saa lagde han Jenten der, og satte sig paa Kanten af den, bøjet hen over hende og lyttende efter Livet; thi at Noget ellers kunde gjøres for hende, det faldt ham ikke ind med en Tanke. Endelig kom da Livet med smaa skjælvende Drag og sneg sig hen over Døden, de mange

smaa Slyngninger, som havde holdt dem sammen i det korte Møde, løstes efterhaanden — til et Suk sprængte det Sidste.

Da slog Jenten Øjnene op og saa Rolfs store, blege Ansigt lige mod sig, og det mødte hendes Syn med en saadan Sjælegodhed, at hun tog Mod og Trøst af det; thi hvor svagt hun end kunde samle, hvad hun saa, gjennem Nattens Skygge og sin egen skjælvende Opfattelse, saa var der dog ikke Noget af den gamle Haan at skimte, der var kun Trofasthed og Inderlighed, og derfor tog hun ikke Synet fra ham; thi det Menneske, som i denne Stund sad saa samlet foran hende, det var det hun havde længtes efter, og at det kun var glimtet frem og havde gjemt sig væk igjen, ligesom paa Dril, det var det, som fristede hendes Natur ind paa samme Vej — men det som lokker En til Spøg, lokker en Anden til Livstab!

Lidt efter lidt, som nu Livskraften tog sin gamle Rørelse i hende, gik det ogsaa op for hende, at hun var bleven flyttet fra Stengjerdet til en varm Seng, og ved nøjere Syn forstod hun, at denne Seng var Faderens — men hvor var han da?

Med dette Spørgsmaal fór hun op og saa sig forskrækket om, og Rolf vaagnede hurtigt til den samme Tanke: hvor var Gamlingen? Da stod det for ham, at han nok havde mødt ham i Døren, og at han i det Samme havde hørt et tungt Fald. Og uden at sige Noget, famlede han sig ud i Svalgangen; men Eli, hvem den nye pludselige Banghed havde revet op af Svagheden, lod ham ikke gaa langt, før hun fulgte efter, og da Lys var tændt, mødtes et Syn, at Mons laa paa Stengulvet med Ansigtet overløbet af Blod og uden et Tegn til Liv.

Men da han omsider var baaret ind paa Sengen og Blodet vadsket af, viste det sig, at hvor svagt end Livet arbejdede, det var der dog endnu. Saa blev Husfolket vækket, og Kariol sendt afsted efter Lægen; men Natten

havde endnu mange Timer, som gik sin Sneglegang for dem, der sad med Angst og Uvished og ventede paa Afgjørelsen; og da den endelig kom med fuld Dagklarhed over sig, da stod det hen i det Uvisse, om Gamlingen kunde overleve det voldsomme Slag i Hovedet; og levede han, da stod der endnu et Spørgsmaal hen til en langsom Afgjørelse, og det var: om han nogensinde fik fuldt Skjøn til at bruge det Liv, han beholdt?

Saa tog Eli sin sorgfulde Vagt ved Faderens Sygeleje, og Rolf delte den. De sad stille hver paa sin Side af ham; og naar de ellers omgik hinanden paa alle Veje, hvor de søgte at mødes; naar Kvelden var der, og Mons plejede at se sig om efter Rolf, for at byde ham ind til en Pibe og et Krus Øl, og til at slaa en liden Prat af, bestandig med den Bagtanke: at nu bar det nok sam men med Ungdommen! og saa dampende sig ind i en tyk Sky, for ligesom at være af Vejen — men desuagtet findende dem hver paa sin Kant, naar Røgen delte sig, ret ligesom paa Trods! da var de nu Side om Side i stille og inderlig Forstaaelse af det, som var skeet, og det, som skulde komme, og da kunde Gamlingen, efterhaanden som der steg et lidet dæmrende Livsskjøn op af den tunge Sygdomsdøs, se, at han endelig havde faaet dem sammen! Eli gik ikke længer omkring med den store unyttede Livskraft, for at finde Noget, hun kunde spilde den paa, Gud havde givet hende en Gjerning, som der var Mening i, og skulde hun klare den ret, da fik hun samle sig paa den alene!

Imedens nu dette stod paa ved Mons Haldorsens Sygeseng, var Gunnar skredet rask frem over Vejen til Sønstelien. Der var Fred og Forsoning i hans Sind, han vidste, at Eli paa denne Maade var kommet Rolf nærmere end ved alle de Møder, som bar dem drillende og fristende mod hinanden — thi det var som givet, at de skulde have Livsmøje at klare sig paa, og da Forholdene havde givet dem alt Godt og Rigeligt, saa gjorde de som Børn, de legede sig Fortræd til! — Han

følte sand Hengivenhed for Eli; hun havde rigtignok givet i Ubesindighed, men det var ligefuldt en Gave for ham, og han vilde takke hende sin Levetid. Det Skjøn, han havde faaet paa hende ved dette Møde, lettede ham fra en stor Tyngsel. Han vilde tusinde Gange heller vide, at hun kun havde grebet efter ham i Vildelse og Trods, end han vilde fristes al den Tanke, at hun droges mod ham med sandfærdig Kjærlighed.

Gutten var standset ved Elven, hvor Broen førte over til Sønstelien. Han mindedes hin Gang, da han sad her og hørte Sangen inde under Fossen, og da endelig Inga kom frem bag Strømmen og saa over paa ham med de milde Øjne! Ak, hun drog ham i denne Stund, som i hin, med skinnende Fagerhed! Der kunde lægges til med Sne og med Is, med Løvfald og med Ruske, Sommeren kom frem med hendes Aasyn, over alle Veje, selv i et Minde! Da grebes han af en vemodig Længsel efter den afdøde Moder, mens han stod der og støttede sig op til et Træ i Nattestilheden; og han gik fra hendes tunge Dødsstund, i Anger og Forladthed, tilbage Trin for Trin af hendes glædeløse Liv, og tilslut mødtes han med et Aasyn skinnende af Fagerhed og Lyshed; men med Graaden over sig! — Oja, han skjønnede i denne Stund, hvad han aldrig havde skjønnet før: at et Mandfolk kunde skjæmme det Fagreste, Gud havde skabt.

Men fra dette Tilbagesyn paa Moderens ensomme Liv, steg et Fremsyn op for ham, og det var Guri Fladhougens trøstesløse Alderdom. Moderen havde sagt til ham i Dødsstunden: »Du faar vel tage mod det Onde, thi det er for min Skyld.« — Havde han vel taget mod det Onde hin Dagen? Nej. Hidsig, som han var, havde han slængt det fra sig, ja han havde endog lagt Ondt til; thi han havde svoret, aldrig at komme tilbage! Men en slig Ed var det aldrig Synd at bryde, det var en værre Synd at holde den. — Og over dette grundede Gutten en god Stund endnu, til det endelig stod fast

for ham, at han vilde vandre indover til Stordalen. Paa Sønstelien var der Ingen, som havde mer Ret over ham, og om han bød Farvel med Tjenerne paa Morgenstunden eller han kom tilbage mod Middag, det kunde komme ud paa et. Han fik da kanske Inga at se en Gang endnu; hun havde selv spaaet det! Men nu naaede han netop did paa Morgenstunden, og naar han havde sagt Bedstemoderen Farvel, fik han endnu naa ud over Slutten af Siljedalen til Elven, indover mod den lange, nøgne Fjeldørk, som kaldes Stordalen. Og han gik frejdigt paa; thi denne Gang skulde i det Mindste ikke Ondskaben eller Hidsigheden tage ham med Sorg, fordi den kom uventet. Gud var hans Vidne, og Ingas lysende Aasyn klarede over Modet — og der var ingen Ørk, hvor Gud var i Sjælen og et fagert Minde stod for Tanken!

Men havde Gutten i denne Stund kunnet se ind om paa Sønstelien, da vilde han have set, at en ond Vilje kan her i Verden lægge Raad op mod det bedste Forsæt! thi her blev just af en snedig Haand listet en Sten ind paa hans Vej, som han til Trods for al sin frejdige Tillid fik stupe fremover.

Det var langt over Midnat. Jakob havde ikke rykket sig fra Stedet, hvor han sad i Stuen ved Siden af Ingas Soverum. Han havde fra en Vindusrude set Gutten snige rundt om Tunet og speide til alle Sider, og tilslut styre ud over Vejen mod Dalen. Da rejste Jakob sig omsider fra sin unødige Vagt, og gik ud af Stuen, og da han ikke havde mærket, om Gutten var vendt tilbage, smøg han forsigtig ned over Vejen, bagom Fjøset, hvor hans Kammer var, og keg ind af en liden Rude paa den ene Side af Døren.

Nej, Gutten var der ikke, og det var langt ud paa Natten, hvor var han da? Jakob aabnede Døren og smøg ræd indom, thi Gutten kunde være skjult paa et eller andet Sted, som ikke kunde ses udefra, og der stod et nedbrændt Lys i en liden Træstage paa en Krak

ved Sengen, som kastede et underligt ujevnt Skær over Rummet — men nej, Gutten var der ikke! Da gik Jakob ud igjen og efter et nøje Syn paa hvert Sted, hvor et Menneske kunde tage Skjul, drog han ind i Tjenerstuen og gik rundt i hver Krog, som fandtes — nej, der var ingen Gut! Da begyndte Jakob at tro, at han allerede var draget fra Gaarden. Han huskede paa, at Gutten var iført Trøje, da han gik der omkring paa Tunet, og han tvivlede tilslut ikke længer paa: at efter han havde lusket omkring mellem Husene for at se, om Inga kanske vilde møde ham en Gang endnu, var han omsider draget sin Vej! og ikke tvivlede Jakob paa, at Gutten nok søgte hid, saa snart det bare kunde ske med lempelig Føje efter Skik og Brug!

Saa gik han endnu en Gang rundt om alle Udhusene og endte med at kigge ind i Fjøsrummet. Her var det paa en Gang blevet skinnende lyst, og der var ikke længer de mange skjælvende Skygger af et Lysblaf, som dukkede op og ned. I denne Stund havde Lyset tændt Ild i Stagen, og da der var Talg nok udover den, og da den stod ind til Sengen, var det rimeligt, at den om Lidt vilde lyse op i en videre Kreds!

Jakob stod en Stund og saa paa det lystige Blus; og saa forunderlig var hans Minespil, at Ingen skulde tro Andet, ved at se ham, end at han havde et stigende St. Hans Blus foran sig, saa listig lo han — thi Smil skulde det aldrig kaldes, uagtet det fik ingen Lyd, og saa fornøjelig keg hans blege Øjne omkring sig i Rummet.

»Har ikke Noget med det«, sagde han ved sig selv, og saa gik han ud, lukkede Døren vel efter sig og forsvandt i Borgstu-Gangen uden at plage sig med Spejden eller Luren: »Det, som kom efter, fik Gutten svare til!« Og dermed lagde Jakob sig til Ro i sin Seng.

Under dette gik nu Gutten i uforstyrret Fred op gjennem Stordalen, og da han endelig naaede frem til Stridfossen, steg Solen op over Fjeldet paa hin Side og overskinnede Guri Fladhougens lille Hus, saa det stod

lokkende med Varme og Hygge borte paa Fjeldsodden. Stridfossen hang bunden, med de vældige Iskiler ud over Uren, og langs Dalen, mellem Stenrøs og Krat, laa Sneen, som et pyntende Festklæde med tindrende Glands og Solstraaler i brede Striber henover. Det var et glad Syn efter den lange Nat, og Gutten tog det ind til sig som godt Varsel. Men da han greb fat i Dørtaget til Guris Stue og trak Døren op, var han med alt sit frejdige Mod dog ikke glad, thi den Stilhed, som mødte ham, trykkede mer end det værste Haansord.

Borte paa Sengen sin laa Guri med lukkede Øjne og gabende Mund, just som i hin Stund, da han havde mødt hende her for første Gang. Han stod raadløs og vedblev at se hen til hende! thi om hun nu slog Øjnene op, og han kanske havde vendt Synet mod den Side, hvor Skabet var, da vilde hun vel atter fare i ham med Skjeldsord for Tanker om Ran og Plyndring! Det drog imidlertid saa langt ud, at Gutten blev utaalmodig, da tog han sig endelig Mod og gik hen over Gulvet til Sengen, stadig med Hovedet vendt fra Skabet, og saa bukkede han sig ned for at se, om hun var død eller om hun blot sov?

»Bæ!« vrængede hun lige op i Ansigtet paa ham, og mens Gutten fór tilbage fra hende, lo hun, saa hun rystede, og Katten rejste sig fra Hovedgjærdet og sprang ned paa Gulvet, strækkende sig og skydende Ryg for endelig at komme ind Dagstellet — og skred derefter langsomt hen til Ildstedet, hvor den satte sig med Ansigtet i mismodige Folder vendt mod Sengen.

»Naa,« tog hun Ordet, »kommer Du nu en Gang?«

»Jeg gjør det, men dette er den sidste«, svarede Gutten mildt.

»Du faar være snil, Pirke!« vendte hun sig til Katten, som begyndte at klage henne paa Ildstedet. »Tag Du og læg Varme paa,« sagde hun til Gutten, »før gi'r ikke Pirke Ro . . . . Det var en underlig Tid, Du tog

til det Mødet,« vedblev hun, mens Gutten tændte Ild og plukkede sammen Furukvistene, som laa udover Gulvet.

»Det faldt sig nu saa,« svarte Gutten og tav en Stund.

»Er Du jaget ifra Gaarden?« spurgte hun.

»Du har nok den Tro, at jeg faar jages ifra hvert Sted, jeg bare sætter Foden,« sagde han godslig.

»Saa,« brummede hun. »Aaja, jeg har nu hørt om, at Du skulde væk . . . Laak Gut, som slipper Taget!«

»Fik nok Lykke til,« svarte han. »Skulde det ikke se ud, som jeg vilde snige mig til Noget, saa fik jeg komme væk derifra . . . Inga er raadig over sig selv, og Sønstelien er en god Gaard . . .«

»Drog det Dig?« spurgte hun og satte sine stikkende Øjne paa ham.

»Nej, Gud ske Lov! . . . Men saa var der nu det, som drog ligevel.«

»Var det Jenten?«

»Hvad for Jente?« spurgte han.

»Du skjønner vel, jeg mener Inga, Gut?« fór hun hidsig op.

»Aa,« dæmpede Gutten.

»Hun er som en Engblomme,« føjede hun til.

»Der er ikke den Ting i Verden, som ligner hende!« udbrød han.

»Hvorfor drog Du hende ikke til Dig, Du?« kastede hun mod ham. »Hver Gut kan dra' en Jente til sig, hvor stolt hun saa gaar . . . Fa'r Din tog vakkreste Jente i Dalen . . . Fant!« og saa spyttede hun ham fra sig.

»Jeg gaar ikke frem paa den Vis, jeg,« indvendte Gutten.

»Den Vis?« gjentog hun. »Hvad er saa Din Vis?«

»Jeg gaar lige til,« svarte han.

»Lige til,« vrængede hun, »hvad er det, Du kalder lige til? . . . Er det lige til, naar en Gut staar borte i en Krog og nidstirrer paa en Jente, saa der kan

gaa Hundrede imellem, hun har Øjnene hans paa sig ligevel?«

»Dersom de drages mod hinanden? Aaja,« svarte Gutten leende, »for da møder hun vel Synet hans, hvad der saa gaar imellem.«.

»Saa,« brummede hun. »Men naar hun da kommer bort i Krogen til ham, og han drager hende efter . . . han smyger ud om Væggen, og hun tumler efter, for hun har ikke Ro paa sig . . . Pf! . . . Er det den lige Vejen, det? . . . Det er en Løgn! Sligt kan en Gut gjøre og lyve med det.«

»Kan være, der er dem, som gjør det,« sagde Gutten venligt. »Jeg gjør det ikke.«

»Ho, ho!« lo hun paa haanlig Maade. »Havde Du svart Haar og Øjne, som lyste lang Vej . . . havde Du Latteren med Dig ligesom en Sang over Alleting . . . havde Du sligt godsligt Lag, at En sank med Dig ligesom En lægger sig til et moslagt Fjeld i Solvarmen . . . saa var det nok den lige Vejen? Men Du løj med det l'el . . . Jeg hugser det, som det var igaar!«

»Du faar ikke tage fra En og lægge til en Anden,« sagde Gutten.

»Hys!« bød hun. »Hvad er det saa, Du vil mig?«

»Jeg vil sige Farvel til Dig.«

»Hvor drager du hen?«

»Det faar komme an paa.«

»Du er vel kommet hid for at smyge Dig til en Rejseskilling?« spurgte hun og skjævede hen til ham med de stikkende Øjne

»Det er saa langt fra,« svarte Gutten med al den Godslighed, han kunde orke.

»Saa,« mumlede hun og lokkede hen efter Katten.

»Ja ja,« sukkede Gutten, da en Stund var gaaet hen i Stilhed. »Jeg kan vel ikke være Dig til nogen Hygge . . . saa faar jeg byde Farvel! Gud styrke Dig i det Sidste.«

»Det Sidste?« fór hun hidsigt op. »Aaja, det Første er det ikke,« føjede hun lidt efter til og rystede vemodigt med Hovedet. »Og udover Midten er det draget for længe siden . . . Aaja!« En Stund efter sank hun langsomt tilbage paa Sengen og stønnede tungt. Taarer trillede jevnt ned over Kinderne, og Læberne bevægede sig i uafbrudt Skjælven.

»Hvad skal jeg gjøre med Dig?« spurgte Gutten ræd.

»Jeg er syg,« svarte hun kort og vendte sig fra ham. Saa kaldte hun paa Pirke, og da Katten var kommet og havde snoet sig hen over Nakken, lukkede hun Øjnene og laa, som hun sov.

Gutten stod raadløs en Stund, han turde ikke forstyrre hende, han var ræd for at gaa, men han var ogsaa ræd for at blive. Imidlertid bestemte han sig for det Sidste, der fik saa komme, hvad der vilde; var hun syg, da kunde han ikke overlade hende til en Kat, hvor meget hun end lod til at hygge sig med den! Der kunde dog komme en Stund i hendes høje Alder, hvor Menneskehjælp trængtes.

Saa friskede han lidt paa Varmen, hængte en Gryde over med Vand, og stelte saa godt, han kunde, og derefter satte han sig hen til Sengen. Den Gamle var begyndt at stønne lidt igjen, og hun flyttede sig utaalmodig fra en Side til en anden, der var en Uro over hende, som mest syntes at komme af bekymrede Tanker; selv Pirke flyttede væk fra hendes Nakke og sprang ned paa den anden Krak ved Sengen ligeoverfor Gutten og saa paa den Syge tilligemed ham.

Endelig et godt Stykke udover Dagen laa hun stille og sov en mild Søvn. Pirke snoede sig henover hendes Nakke og knurrede sin Vuggevise, Solstraalerne skjød hen ad Gulvet, og Alt omkring var saa fredmildt og stille, at der kom Længsel i Guttens Sind efter Livsrørelsen der udenfor, hvor Ondt og Godt stredes om Sejren; thi var han end uden Hjem, og kun som en

Vejfarende midt i Striden: godt var det dog at være med, hvor det Bedste kunde vindes!

Det led imod Aftenen. En blaanende Taage hyllede Fjeldene ind i den milde Blødhed, som luner for Tanken, og Gutten saa vemodigt ud gjennem Ruderne efter det svindende Daglys. Da hørtes Trin af flere Gaaende, som kom lige mod Huset. Gutten rejste sig og gav Agt; thi var det Nogen, som var tænkt at besøge Guri Fladhougen, da fik han tage sig Ret til at tysse lidt paa dem for den Gamles Skyld.

Men inden han fik komme ud af Døren for at møde dem, traadte de allerede ind i Stuen. Det var en ældre Mand og to Yngre. De saa ud til at være gaaet hurtig og at have vigtigt Bud at bære frem.

»Er Du den Gutten, som hedder Gunnar, og som tjente paa Sønstelien?« spurgte den Ældste med halvt Aandedrag, mens han kastede sig ned paa Krakken ved Sengen.

»Det er mig,« svarte Gutten og saa ræd hen til Guri, som hurtig vaagnede op og rejste sig overende i Sengen.

»Kjender Du mig?« spurgte Manden igjen.

»Nej,« svarte Gutten.

»Jeg er Lensmanden, jeg,« sagde hin og saa Gutten vist i Ansigtet. »Der er hændt den Ulykke, at Fjøset er brændt paa Sønstelien inat, og de fleste af Kreaturerne er ødelagt.«

»I Jesu Navn!« udbrød Gutten forfærdet.

»Ja det faar siges to Gange, det,« svarte Lensmanden og spyttede med Hastværk. »Men saa er det nu ikke i hans Navn, det er gjort! Det er nok han gamle Erik, som har vær't Raadsmand i den Ting. Det var en Guds Lykke, at hele Gaarden ikke gik med, men det kan En takke Jakob Tværbo for; thi han havde haft hele Dagen igaar ligesom en ond Anelse, saa han fik ikke sove Natten heller, og han kom til saa tidligt, at der dog

blev frelst nogen af Kreaturerne, Resten var ikke til at drive ud af Fjøset, endda Ilden stod højt omkring dem.«

»Hvordan er det gaaet til?« spurgte Gutten; men han var saa bleg som et Lig, og han skjalv, saa han knap fik Ordene frem; thi den Tanke, at Ingas Liv havde været i Fare, mens han var drevet om paa en Vej og havde mandet sig op til Frejdighed og Mod, det tog næsten Samlingen fra ham.

»Hvordan det er gaaet til,« sagde Lensmanden. »Ja, det er det, Ingen véd . . . Men Du véd kanske om det, Du, for det var vel Dig, som laa i Fjøsrummet?«

»Jeg,« sagde Gutten, men tumlede ind til Ildstedmuren i det Samme.

»Var det ikke saa, at han havde sat Lyset efter sig, da han gik?« han holdt ikke den Tanke ud.

»Det er fælt, saa Du tar Dig nær af det,« sagde Lensmanden og satte et listigt Øje paa ham. »Du har nok ikke vær't hjemme inat Du?»

»Jeg?« fór Gutten op, »jeg gik hid,« føjede han hastig til.

»Du gik fra Gaarden efter Sengetid,« sagde Lensmanden, »hvad Tid kom Du da hid?«

»Aa det var saa imod Dag,» svarte Gunnar.

»Han kom hid, da Solen stod over Fjeldet,« fór Guri op.

»Du faar lade Gutten svare i Ro«, vendte Lensmanden sig til hende og gav hende et lidet Vink med det ene Øje. »Hvor var Du saa henne først paa Natten?« spurgte han Gutten.

»Aa . . . jeg drev om,« svarte han undvigende.

»Det er koldt at drive slig om ved Nattetid,« lo Lensmanden imod de to Andre, som stod og lyttede til henne ved Døren. »Men Du skjønnede nok det, at det var blevet Dig lidt for hedt i Fjøsrummet?« vendte han sig til Gutten.

Gutten stod forstenet og magtede ikke Ordet. — Var dette en Mistanke rettet mod ham? Det hørtes næsten saa.

»Du havde vel tænkt Dig noget Andet end det, som blev, da Du kom i Tjenesten der, sligt kan være rimeligt nok,« vedblev han, »Du er en vakker Gut, og Du har jo ikke noget Fast at holde Dig til . . . Naar Du da faar Opsigelse istedenfor, saa ta'r en Slig som Du, sig Mangt til, der kan være lejt nok.«

»Tror I jeg har sat Ild paa Fjøset?« fór Gutten op.

»En kan jo tænde en Mine paa den Maaden, at En lægger Lunten til, og saa gaar En væk, mens den naar frem — for det er jo lejt at være oppe i det,« sagde Lensmanden snu.

»Ja jeg faar sige det med Skam og Sorg,« sagde Gutten, »at jeg har ladet Lysstumpen, som brændte i Kammerset mit, staa, da jeg gik ud, for jeg var ikke tænkt andet, end at vende tilbage i samme Stund . . .«

»Hvad var saa det, som gjorde, at Du drev om, som Du siger, halve Natten, og tilslut styrede hid, hvor Du ikke har været, siden Du kom til Sønstelien,« spurgte Lensmanden hurtig.

»Jeg vil ikke svare paa dette,« sa'e Gutten.

»Du vil ikke det,« gjentog Lensmanden, »saa vil Du kanske ta'e Trøjen Din paa og følge med udover . . . Du har ingen Tilhold, har jeg hørt; men Hus skal Du faa hos mig, det er ikke mer, end Du kan forlange.«

»Jeg skjønner nok Meningen,« afbrød Gutten, »men jeg skal holde mig til Loven, det er min Ret.«

»Ja gjør Du det,« sa'e Lensmanden, »Loven er gjild nok, den!« og dermed lavede han sig til at gaa.

»Farvel,« bød Gutten til Guri Fladhougen, som sad stum af Overraskelse.

»Du ser, jeg faar bære Skam for Andre, og Skyld for det, jeg aldrig har tænkt . . . Nu gaar jeg fra Dig som Fange, der er ikke giet mig Velsignelse i dette Liv, kanske er det derfor, jeg ingen Lykke har. Nu faar Loven skille. Farvel!« og saa gik han mod Døren.

»Jeg maa sige, at Jakob talte som en brav Mand om

Dig,« sagde Lensmanden lidet Gran slaaet af Guttens Tryghed.

»Gid han laa i Stridfossen,« sa'e Gutten, »der er ikke værre Skarn til,« og dermed gik han ud af Huset. Og Lensmanden fulgte.

Guri gav hverken Hilsen eller Svar. Hun sad endnu oprejst i Sengen og saa efter dem paa samme Maade, som hendes Syn fulgte hver af deres Miner, mens de var i Stuen. I hendes gustne Ansigt sittrede Nerverne, som om de bevægedes af et hemmeligt Spil i Sjælen, og lidt for lidt løftedes Aandedraget, tungt og stønnende, til det endelig hørtes som lange Klager fulde af Graad og Suk. Da kom Pirke smygende og krumrygget op langs Sengekanten og strøg sig rundom hende, der hun sad, som omkring Stammen af et Træ. Med Halen ret op, snurrende og smaatrampende med Fødderne, blev den ved med sin smygende Rundgang, til Guris Suk og Stønnen flød over i den gamle kjendte, milde Tone — og endelig til en klagende Sang:

Du leger saa lystig Du gule Blad,
hvor mon Du sad?
Hvor mon Du sad?
Der, hvor han nægted' og engang bad?

Du skinner i Solen, Du Bærknup rød,
hvor blev Du fød?
Hvor blev Du fød?
Der, hvor han nægted' og engang bød.

Du springer Du Smaaelv fra Sten til Sten,
hvor vil Du hen?
Hvor vil Du hen?
Engang han gik — kom aldrig igjen!

Du kviddrer saa vakkert, Du Fugl paa Kvist,
kjender Du List?
Kjender Du List?
Livet kan fange saa dyb en Brist.

Gabe den kan som en Grav saa bred,
Gud Herren vèd,
Gud Herren vèd,
om den sig lukker med Trøst og Fred.

»Aaja!« sukkede Guri en Stund efter. Saa stelte hun sig tilrette paa Lejet, Katten snoede sig hen over hendes Hoved, knurrende sin gamle Spindevise, Solen sank ned bag Fjeldet — og lidt efter slumrede Guri ind til den trygge Nattehvile; thi saa heftigt og ustyrligt hendes Sind kunde være ved Dagens Færd, saa stille og barnemild hvilede det sig i Søvnens Arme.

OTTENDE KAPITEL.

Saa sad nu Gunnar hos Lensmanden som Fange. Forhør var optaget, og da det ikke kunde modsiges: at Lyset af ham var efterladt brændende i Fjøsrummet, at han var vandret bort fra Gaarden uden Nogens Vidende, at han den hele Nat var drevet om og først ud paa Morgenen var kommet til Guri Fladhougen, hvor han ikke havde været siden han tog Tjeneste i Siljedalen; da man havde Jakob Tværbos velmenende Ord om Guttens hele Forhold til Inga og til ham selv, som den, der var traadt ham ivejen for Opnaaelsen af en Hensigt, det slet ikke var saa urimeligt, at Gutten havde havt — saa var der ikke to Meninger om den Ting: Gutten havde villet hævne sig . . . og saa havde han, som Lensmanden i Forhøret ti Gange gjentog: lagt Lunten til! — thi det Udtryk var nu hans Opfindelse, og hvergang

det blev fremført, havde det en vis Magt til at forklare det Skete.

Gutten havde sat sig kjækt til Modværge; han vilde, at Sandheden skulde vinde over Løgnen, hvor Meget der saa end i det Ydre talte imod den, og var der ikke Vished nok i hans Ord, da kom det ham for, at Sandheden kunde læses ham ud af Sjælen. Men den høje Folkeret, hvor Aarsag og Virkning holdes op mod hinanden, var ikke her. Beviserne droges frem, og naar de ikke kunde modbevises, saa var der et Lovsted, som afgjorde Sagen. Det var imidlertid ikke kommet saavidt endnu; thi der fik undersøges, der fik drøftes og vejes, der fik snakkes og menes; i en samlet Sum: der fik ventes!

Hvor var nu Guttens lyse Bane, som han selv havde lagt sig i Trygheden paa sin Ret og sin gode Vilje! Han vidste, at om en uretfærdig Dom blev udtalt over ham, da vilde Straffen ikke være sværere, end at han havde Livet for sig alligevel; men selv om Sagen maatte falde ned til at dømmes som en Uagtsomhed, han vilde dog ikke fri sig fra Mistanken, den vilde have sit skulende Øje rettet mod hver Gjerning, han tog sig til at udøve. Og endelig: var han ikke en dømt Mand? Ak! hans Tanke gik til Inga, hun, som stod midt i Æren, kunde han nogen Tid komme hende nær med sin Skam? Ak! der var stængt for ham, hvor han vendte sig hen paa denne Jord!

Der var bare en Ting, han kunde gjøre, efterat Dommen var falden og Straffen udsonet, det var at drage fra Landet, saa syntes det ham, og han fór straks vide ud i Verden med Tanken; men efterhaanden tog den ham som en Sygdom, han fik en dyb og hidtil ukjendt Værk i Sindet. Han havde aldrig tænkt over før, at han havde et Fødeland, han havde blot følt Pinselen af ikke at eje et Barndomshjem, ak var det kun som et Minde! Men et mindre Savn kan hule Sindet

for et større — Savnet af et husligt Hjemsted bar ham op til at forstaa Tabet af et Fædreland, og da klagede han til Gud med et Suk, hvori den dybeste Smertes Grundlag hørtes; men som en Gjenlyd slog det tilbage mod ham: »Menneskens Søn haver ikke det Sted han kan hælde sit Hoved til! »Ak, da lyste det igjen for ham! Var Banen dragen ligeud, var der ikke lagt Modstand over den, da var der jo heller ikke et Kors, hvorpaa Synden kunde udkjæmpes og Naadens Sejr vindes.

Medens nu dette foregik hos Lensmanden ud imod Indgangen til Siljedalen, var der jevn Uro paa Sønstelien; thi uagtet Inga ikke troede paa Snakken, og ikke med en Tanke drog Guttens Uskyldighed i Tvivl, saa hørte hun dog paa, naar der taltes om ham, og da den urette Mening som oftest var den gjældende, kunde hun ikke tie med sin Vished, og ved at sætte den imod de Andres kom der Strid. Om Jakob kunde der ikke siges Noget, han trængte sig ikke paa med Trøst og Raad; men gav sig tilkjende som den kloge Læge, der havde en Sygdom for sig, hvor Naturen skulde hjælpe sig selv, og derfor gik han stille og lyttende fra og til, trak paa Skuldrene og rystede paa Hovedet ved Utaalmodigheden.

Endelig blev det bestemt, at det egentlige store Forhør, før Underrettens Kjendelse blev given, skulde være ved Maanedens Slut, naar Sorenskriveren kom hid til Thinget. Derved kom nyt Liv i Sagen, og da endelig Dagen var kommet, strømmede Folk til fra alle Kanter, ikke alene for Thingsamlingens Skyld; men Sagen med Gutten var fuldt saa vidt kjendt, som Thinggrændsen var sat, og derfor var der Flere, som drog til Thinge denne Gang uden Ærinde.

Hos Lensmanden var nu Thingstuen og Fangerummet det Samme, derfor kunde det ikke siges, at Fangestuen var trykkende for Gutten i ydre Forstand. Han havde heller ikke lidt nogen Nød af Ensomhed; thi uden at have nogensomhelst Bagtanke med det, tog Lensmanden

sig jevnt en Prat med Gutten, og det fik siges om ham, at han forstod at skjelne mellem Forhør og Samtale.

Inga sad langt fra de Andre i en Krog og løftede ikke Blikket en eneste Gang. Hun havde en dyb Vished om, at Gunnar sad lige for hende, og hun vovede sig ikke paa Vandring med sit Syn; thi vel skjønnede hun, at Nysgjerrigheden ikke slog Øinene ned i denne Stund, derfor gjemte hun bort, hvad der kunde gjemmes. Men midt i Suset af de mange Trin og de mange Stemmer kunde hun kjende Jakobs langsomme Gang op og ned af Gulvet, et lidet Stykke borte for hende, og hun havde saa tidt og saa længe draget Skjøn af, hvad han tog sig til, at hun vidste uden at se paa ham, hvad Mine han havde; thi med den fulgte Gangen. Derfor saa hun heller ikke til ham.

Men Jakob tog sig ingen Misnøje af dette. Han var idag ligesom udset til at møde frem for Even, Bror sin! Og derfor var der Værdighed over ham der, han smøg frem mellem de rullende Smaasten, med Hænderne paa Ryggen og med et Blik til Den og Hin af de Tilstedeværende, hvori Menneskens Synd og Forargelse i tusinde Led skinnede frem som en uforskyldt Plage.

I Krogen længst borte fra Inga sad Gunnar med Hagen støttet paa Hænderne og ludende fremover. Han havde set hende et Par Gange hen i Ansigtet; men der var ingen Tale til Trøst for ham i de sænkede Øjne og de stille Miner; var der en Tanke, enten til Glæde eller Sorg bagved, da stod der som et fast Segl over, det kunde nok brydes, men der kunde ikke kiges ind under. Men i denne alvorlige Stund slap Gutten snart dette, han vendte sig fra det, som den Gamle vender sig fra en fristende Ungdomslyst, det kan ikke mere naaes, saa skal den skyes! Og var hans Sind end ikke gammelt, det var i det Mindste ældet; han saa med et koldt Syn paa Livet; thi han vidste nogenlunde, hvad det kunde give ham herefter — eller rigtigere: hvad han kunde

forlange af det. Det var ikke længere Ungdommen med Troen paa Miraklet i den næste Stund.

Da smøg Jakob endelig tæt hen til Inga — thi der fik ikke tænkes eller siges, at han og Brorkonen ikke stod paa en god Fod med hinanden! Og han var paa denne Dag staalsat som nogensinde bag ved Blødheden; men han vidste at spare Styrken, til Taget skulde gjøres.

»Gud signe Dig, Inga!« bød han. »Dette er en lej Dag for Dig . . . Du har saa havt Hug til Gutten ligevel . . . Men, tør hænde, han klarer sig l'el!«

»Tør hænde,« sagde hun uden at se op. »Sandheden kommer nok frem.«

»Ja, værst er jo det, at han ingen Vidner har med sig,« indvendte han.

»Gud er Vidne for Alle,« føjede hun rask til.

»Ja, saa sandt er det, Du siger, Inga! Herren, som ser i Løndom, skal betale aabenbare.«

»Mener Du kanske, at naar Gutten bli'r dømt, saa er det Guds Dom?« afbrød hun og saa ham fast op i Ansigtet.

»En faar vel tænke slig,« sagde han.

»Jeg kan ikke tro det, Jakob! Menneskens Syn rækker ikke til at se mer end et Sted ad Gangen, men Guds Øje ser ud over hele Jorden, det ser baade højt og lavt, baade det som er ude og inde, og En kan ikke komme væk ifra det . . . Har Du ikke set paa Billedet, der hjemme i Sovestuen, hvor Guds Øje ser ud gjennem Skyen, ligesom en stor Sol . . . Jeg er bleven saa ræd engang, naar jeg har set paa det, helst om Kvelden, for da er det lige, som det søger efter den onde Tanke i mig, huf!« Og saa krøb hun sammen og gøs endnu en Gang. Men Jakob gik fra hende uden at svare med et Ord.

Imidlertid gik Undersøgelsen sin jevne Gang borte i den anden Ende af Stuen, hvor Øvrigheden sad med et stort Bord foran sig, og med de sammentrængte Mennesker omkring sig. Alles Mening om Guttens Forhold

skulde høres og drages Skjøn af, og endelig blev Jakob kaldt til for ved sin Forklaring at bringe Samhold i alle de Andres. Thi uagtet Ingen vidste noget Ondt at sige om Gutten, og uagtet han havde været afholdt af dem Alle, saa havde dog denne Begivenhed skræmt de gode Tanker, og Ingen turde rigtig være sikker paa dem; derved fik da Forklaringen over hans Tjenesteforhold noget Usikkert og Dulgt ved sig — den, som adspurgtes, var ræd for sit eget Svar, derfor keg han hen til en Anden, for at se hans Miner, og da saa det ud, som en Aftale laa bagved til Hjælp for Gutten; mens det i Virkeligheden kun var Skræmsel for ikke at have sagt nok.

Jakobs Forklaring var kort og bestemt, thi den var sandfærdig — der var bare den Omstændighed, at han egentlig havde to Forklaringer at give, og han gav kun den ene. — Men der var han sikker, det var der ikke et Liv, der vidste, uden han selv! Og derfor famlede han sig heller ikke frem til, hvad der skulde siges. Der var da kun Inga tilbage; men før hun blev kaldt did, blev der holdt et lidet Samraad mellem Øvrigheden om det allerede Forklarede. Da tog Jakob sig sammen i Ydmyghed . . . der var Noget han gjerne vilde sige; og da der blev givet ham Lov til at komme frem med det, var det da det: »At det var nu vel ikke Meningen at gaa videre i den Sag, det som ikke kunde oplyses, fik der vel ties stil med . . . Sikker var han paa, at Even Bror hans, ikke vilde ha'e forfulgt Gutten, og det samme var han vis paa, Inga heller ikke vilde.«

»Nej, saa vist skal det gaa efter Loven,« sagde Inga stærkt og rejste sig fra Krogen og gik hen til Bordet.

»Saa faar Du sige, hvad Du véd om den Ting.« sagde Dommeren. »Hidtil har Du nok ikke havt anden Mening end alle Andre.«

Inga tav en Stund og hun samlede sig paa hvad hun vilde sige. »Jeg véd, Gutten er uskyldig,« sagde hun stille.

»Vil Du sværge for ham?« spurgte Dommeren.

Inga sænkede sit Ansigt og stod en Stund paa denne Maade, og da hun løftede det igjen, var det saa blegt, at det blaanede. »Frelseren har sagt det er Synd at sværge,« sagde hun.

»Ja det kommer nu ikke Loven ved, det,« føjede Dommeren til med en liden Forvirring. »I Lovens Navn kan jeg spørge Dig: om Du tør aflægge Din Ed paa, hvad Du har at sige til hans Frikjendelse — og paa dette faar Du svare.«

Paany saa Inga ned for sig, og da hun igjen løftede Synet, var der et Skin over det, som al Verdens Herlighed ikke kunde afspejle, og som kun findes i et Blik, naar det er trængt saa dybt ind i Sjælen, at det har mødt Guds Øje.

»Saa vil jeg sværge for ham,« sagde hun langsomt. . . . En liden Stund holdt hun endnu sit Blik fæstet paa Dommerens Ansigt, og der var ganske stille omkring hende. Men da drog hun det endelig fra ham og vendte det mod Gutten, som sad i Krogen, og her mødtes det med en saadan Fryd i Blik og Mine, at i denne fortvivlede Stund tog to Sjæle hinanden til Eje for Tid og Evighed.

Det jublede i Guttens Sind. Hvor var nu Skammen, den, som Verden kunde sætte ham paa? den var jo allerede delt, før Mærket var sat! Stod Korset over ham, som over al menneskelig Vandring — det stod ikke længer som Pinselens mørke Træ, det stod i gylden Glands med legende Engle omkring!

»Ja nu faar Du komme med, hvad Du har at sige,« tog Dommeren Ordet og nikkede mod Inga.

»Jeg véd bare det, at han har ikke villet noget Ondt,« svarte hun lidt raadløs.

»Ja det er ikke nok dermed, Du maa kunne bevise, hvad Du siger, eller og bliver Gutten ligefuldt dømt,« sagde Dommeren.

Inga bøjede sig paany hen over sin egen Tanke; men jo mere hun tænkte, desto vissere stod det for hende:

at det, som skulde siges at være et Bevis, det havde hun ikke; hun havde sin urokkelige Tro, men det var Alt.

»Jeg er sikker paa det,« sagde hun lidt forknyt og saa Dommeren mildt og bønfaldende hen i Ansigtet.

»Hvad er det, som gjør, at Du er saa sikker?« spurgte han deltagende.

»Nu faar Du samle Dig, Inga,« trøstede Jakob og stillede sig op ved Siden af hende, »Du véd jeg er med Dig, hvor det saa bær hen.«

»Du skal ikke umage Dig, Jakob,« sagde hun og trak sig bort fra ham. »Jeg trænger ikke Nogen med mig i denne Stund, og trængte jeg En, da blev det ikke Dig, jeg tog.«

»Jeg tænkte, I skulde giftes, I To?« spurgte Dommeren og saa fra den Ene til den Anden.

»Jeg tænker nok ikke det,« svarte hun. »Men Jakob drog Mistanke af Alt det, Gutten gjorde, og det var ham, som sa'e ham op.«

»Aaja!« sukkede Jakob, »han vilde vel hævne sig for den Ting. . . . Han havde nu den Tro, som enhver Anden, og som der var Grund til at ha'e: at Inga og jeg skulde isammen til Vaaren, for der kunde vel ikke Noget glæde Bror min i sin Grav mere end det.«

»Du tog mig med Tvang,« afbrød Inga stærk, »men Du fik mig ikke længer end til at tie — jeg vil ikke svare Dig paa noget Andet, for det véd Du allerede Besked om. — Om Gunnar vil jeg bare sige det, at hin Kvelden, da han skulde drage fra Gaarden, bød han mig Farvel . . . og da, jeg husker ikke Ordet, som faldt . . . da var der Noget i hans Ansigt . . . som jeg lider paa. Mer véd ikke jeg at sige!«

Dermed brast hun i Graad og ilede hen over Gulvet og ud af Stuen. Da Døren var lukket efter hende, faldt en Stilhed over Alle, hvori Hver fulgte sin Tanke om det Sagte, og meget afvigende var de ikke!

Saa blev endnu Gutten spurgt om Et og Andet, Jakob sneg sig ind imellem med et Ord i rette Tid; dermed lagdes denne Sag til Side for det Første, og da den havde taget en stor Del af Dagen med sig, blev der hurtigt taget fat paa andre Sager, som hørte Thingdagen til. Men det led dog allerede langt ud over Kvelden, og endnu var der Et og Andet tilbage at klare, saa blev det bestemt, at Øvrigheden skulde blive Natten over og først den næste Dags Middag drage hjem.

Dermed skiltes Folket fra hverandre. Inga tog til Sønstelien, og Jakob fulgte hende med gudhengiven Føjelighed! Tilslut sad Gutten som en Fange tilbage i det samme Rum, hvor Mængden havde tumlet sig med Ordlyd og Larm. Men aldrig havde en Fange været gladere i Frihedens første Aandedrag, end han var her i Ensomheden med Vagt udenfor den stængte Dør. Han havde saa tit kjæmpet mod Mistanken, at den tilslut begyndte at lamme ham i Troen til sig selv. Thi det kan være saa, at Tilliden til os selv er en Afspejling af Andres Tillid, og da kan omsider Andres Mistro blive vor egen Sjæls Misvisning. — Men Gutten ejede i denne Stund Alverdens Tiltro, og sin egen med, i Ingas Kjærlighed.

Det var ud mod Midnat; men Inga bares ikke over i Nattens Hvile af den Trøst, Gutten endelig sovnede stille ind med, hun gik op og ned af Gulvet i Stuen foran sit Kammers, og fik ikke Fred for sig selv; thi det Ord, hun havde tænkt at klare for Gutten med, var bleven taget som et Mundvejr, der toges og saaes paa med haanlig Mine, og slængtes væk igjen, som en Ting, der ingen Nytte var i . . , og dog var det det Bedste, hun vidste! Hun holdt ikke alt dette ud! — Og videre gik hun, ligesom hun kunde gaa sig væk fra det Skete, naar hun bare blev ved at gaa.

Da stod hun stille med Et og lyttede: hvad var dette? Der skinnede et svagt Lysskjær ud over Vejen — der kom et Menneske gaaende med et bart Lys i Haanden hen mod Indgangen — hun saa nøjere paa . . . Det var

Jakob! Han var halv paaklædt og bar en liden Stage i den ene Haand med en Lysstump i, og han søgte hen i Luften med den anden. Endelig drog han ind i Svalgangen, og en Stund efter hørte hun hans ujevne Skridt hen mod Døren til Stuen, og en famlende Haand, som greb om Taget. Hun trak sig bort i den fjerneste Krog, thi at aabne Døren til sit Kammers vovede hun ikke, og saa stod hun med halvt Aandedrag i den ulideligste Banghed og ventede.

Det varede heller ikke længe, før han aabnede Døren, tren ind over Tærskelen, og lukkede den vel efter sig. — En Stund holdt han sig tæt indenfor den og saa sig omkring, som om han søgte Noget, ja han saa en Gang lige imod Krogen, hvor hun stod; men uagtet al hendes Skræk fik hun dog en Tanke derved, som gjorde, at hun følte sig mere tryg, om end hendes Banghed blev den samme. Der var Noget i hans Syn, som lignede den tomme Luft, og der var Noget i hans Lag, da han tren ind, der mindede om En, som gaar med Bind for Øjnene — han gik i Søvne! Hun havde hørt Tale om, at Even, hendes afdøde Mand, gik i Søvne, men hun havde aldrig selv set det, og dog var det som om hun i denne Stund drog Kjendsel paa det ved Hjælp af en Erfaring. — Men naar Naturen belærer, da aabenbarer den. Et Menneske kan ikke alt det, han véd!

Endelig tog han et Skridt hen imod Væggen paa den anden Side, saa stod han stille igjen og keg sig omkring med det tomme Syn; lidt efter tog han et Skridt til med Haanden famlende ud i Rummet, og saaledes blev han ved til han naaede den modsatte Bjælkevæg. Her stødte han endelig mod Bænken, som løb rundt med Væggen, han bukkede sig ned og lod Haanden glide tungt hen over den, og saa satte han Lyset fra sig paa den. — Da stod han stille igjen en Stund, som han betænkte sig paa Noget, og endelig begyndte han at søge paa Nyt med de tomme Øjne henover Væggen.

»Hvad søger Du efter?« hviskede Inga fra Krogen. Der var i Stunden kommet et forunderligt skjælvende Mod over hende.

»Jeg søger efter Guds Øje,« hviskede han.

»Det er lige for Dig,« sagde hun, og med det Samme drog hun Skoene af sig, smøg hen bag ved ham og løftede Lyset opover Væggen, saa Skinnet faldt lige paa Billedet, et lidet Kobberstik, hvor Guds Øje kommer frem i en Trekant af Skyer og skuer ned over Jorden.

»Ha ha!« lo han hæst og indad. »Er det det Øjet, som ser Alting. . . . Gad vide, om det saa indom Fjøsrummet hin Natten. . . .«

»Ja det gjorde det,« hviskede Inga bagved. Men nu var hun saa ræd, at hun magtede ikke at holde Lyset længer, og saa satte hun det paa Bænken og smøg til Siden fra ham.

»Jeg havde ikke sat Lyset hen,« hviskede han, ligesom til Svar og rystede paa Hovedet. »Nej . . . jeg saa, det brændte . . . jeg la'r det brænde . . . Jeg har ikke Noget med det, jeg . . . Lad ham bare faa det paa sig, han . . .«

»O Jesus!« skreg Inga. »Det er Dig Jakob, som har tændt Ild i Fjøsrummet!«

Jakob fór sammen, vendte sig om mod hende og tumlede ned, hvor han stod. Men nu var Ingas Mod løftet igjen, og hun gik lige hen til ham og tog Lyset fra Bænken.

»Nu har Du anklaget Dig selv, Jakob, Du har bekjendt for Guds Øje, nu faar Straffen komme over Dig«.

Dermed skyndte hun sig ud af Døren, laaste den vel til efter sig, og fór over i Borgstuen for at kalde paa Tjenerne. — Saa blev to af dem stillet paa Vagt ved Stuen, og En satte sig paa en Hest og red til Lensmanden med Bud.

Inga var saa bevæget af Skræk og Glæde, at hun kunde ikke tage Ro paa noget Sted. Hun gik fra og til, lyttede ind i Svalgangen, smøg hen under Vindues-

ruderne for at se Noget, men vovede dog ikke at se op, og paa denne Maade gik endelig Tiden, til Gutten kom tilbage i det første Daggry, med Svar fra Lensmanden. Da nu Alt paa denne Vis syntes vel ordnet, og Gutterne sad paa Vagt i Svalgangen, mens den Tredje, som havde været Bud, drog over i Kjelderen for at hente Øl til baade sig selv og de Andre, gik Inga tilslut over i Jenternes Sovestue og kastede sig paa en Seng for at tage en Stunds Hvile ovenpaa denne Uro og Forfærdelse . . . men Søvnen tog hende ind til sig, før hun fik tænke sig om, og hun sov den Lykkeliges Søvn, lige til en Jente kom og vækkede hende med det Bud: at Lensmanden allerede var her for at hente Fangen til Forhør.

Inga fór op og fuldt paaklædt, som hun var, ilede hun ud til Lensmanden for at sige ham Alt det, hun havde hørt, og for at give ham Nøglen til Stuen. Og dermed skred Lensmanden til at aabne Døren med hele det Lag, som efter hans Skjøn hørte til at lukke op og i, hvor en Fange sad: Men der var ingen Fange! Stuen var snart undersøgt, og det stod fast, at Jakob ikke var der.

Men da endelig Ingas Kammers var bleven gjennemset, viste det sig, at et Vindu havde været sprængt op og bagefter trykket til med Lempe. Herigjennem var altsaa Jakob flygtet, da han mærkede, at han var indestængt og deraf skjønnede, hvad der forestod. Og da der paa denne Side af Vaaningshuset, som laa tæt ind under Lien, ikke fandtes paa hele Væggen uden et Vinduesfag, som var det i Ingas Soverum, da var det saameget lettere at sprænge sig ud her, uden Nogen mærkede det. Siden viste det sig, at han havde stelt sig til Afrejse med god Ro, om han just ikke havde spildt nogen Tid; thi oppe i et lidet Udhus, der var taget til Kreaturerne, efterat Fjøset var nedbrændt, havde han taget sig ud en Hest, og var paa en liden Omvej og ved Hjælp af Snelaget, som dæmpede Lyden, naaet til

at ride væk fra Gaarden. Et Stykke udover til den brede Dalvej kunde det friske Spor forfølges; men her blandedes det med Andre og forsvandt.

Saa var altsaa Jakob rømt, og derved var paa en Vis Beskyldningen mod ham stadfæstet; men derved var alligevel Sagen draget ud i det Uvisse. Bud blev afsendt til forskjellige Kanter, der kom ogsaa af og til et Bud tilbage, og dette gav Uro. Folk kom og gik, en Del forsamlede sig ved Thingstuen og skiftevis drog disse da opover til Sønstelien, mens Andre vandrede udover igjen. Gunnar blev i Ro og holdt sig selv som Fange, uagtet han kunde være gaaet frit om mellem de Andre, efter dette var der Ingen, som mistænkte ham; men der var alligevel et Forhold mellem ham og dem, og det kom af, at Loven endnu ikke havde givet ham sit Ord for det; det var ikke nok med den indre Frikjendelse, den maatte udtales for at kaldes Retfærdighed!

Imedens nu dette holdt Sindene i uafbrudt Spænding, sad Jakob tilhest og red op gjennem Stordalen til Stridfossen. Det var ikke, fordi dette var den snareste Vej til Flugt, det var tvertimod! heller ikke var det let at komme frem paa den tilhest; thi her var ingen banet Vej, det var kun en Sti, der førte til et Par Sætere, som laa ind over Fjeldet mod den anden Side. Men da Jakob kom til fuld Besindelse om, hvad han havde sagt, og begyndte at skjønne, at han sad fangen i sin egen Snare, da var han ikke sen med at lægge en Plan til Frelse. Og da ud mod Morgenen Alt var stille rundtom, tog han sin Frihed med et sikkert Tag — thi om Nogen mødte ham ridende paa denne Tid, da styrede han jo til den modsatte Kant af det Sted, hvor Thinget var holdt; rimeligt var det, at han paa denne Vej ikke mødte Nogen, som kjendte ham. Og tog han da Vejen op gjennem Stordalen, da var der Skjul nok at tage for Dagen, og til Natten kunde han ride derfra og se til at komme videre fremover paa Smaavejene, saa han ende-

lig naaede frem til en By, hvor han kunde søge sit Udkomme paa en Maade eller komme sig ud af Landet.

Ja ud af Landet! Den Tanke stod han stille ved med et Spørgsmaal af en anden Art; men det varede ikke længe, før hans hurtige Natur hjalp ham til et vældigt Sprang. — Det var rigtignok over et Stup; men havde han ikke Stupet langs med Vejen, han nu red paa? Aajo det var nok saa! Og efter denne tvivlsomme Trøst gav han paa Hesten med Enden af Tømmen og drev den frem saa hurtigt, som den kunde over den ujevne Sti.

Det var allerede Middag, da Jakob gik over Stridfossen, dragende Hesten i Tømmen bag efter sig, og da han endelig fandt et Sted, hvor denne kunde staa tryg, bandt han den til et Træ og skred rask, med faste Skridt op over til gamle Guris Hus. Her standsede han og lyttede lidt. Han havde paa lang Tid ikke set hende, og han havde fra en gammel Kjerring inde i Nabobygden, som Guri stundom besøgte for at tale med om sig selv, — thi hun trængte til det, naar Noget gik hende for haardt imod — hørt, at hun af og til var syg og sengeliggende. Han vidste fra den samme Kjerring, at Guri havde Penge, hvormange, vidste ikke hun; men at hun havde dem, det var sikkert. Godt! Jakob vilde bede hende om dem, han vilde gjøre hende vis paa en eller anden Plan, som kunde bringe ham og hende Fordel, og naar han havde Pengene, saa var han fri! Guri tog det sørgelige Liv til sin sidste Dag, enten hun havde Pengene eller ikke, og Gutten, som var i Slægt med hende, trængte ingen Ting, for ham var der sørget godt og vel i denne Stund; thi naar han var frikjendt, saa var der ikke langt fra Lensmandstuen til Sønstelien!

Og efter dette Samraad mellem Fornuften og Samvittigheden, fik han sig pudset og vel stelt til i Miner og Lag, at han ikke satte hende op mod sig med det Samme han kom! og saa gik Jakob over Dørhellen og gjennem Forgangen, med Omhu og Skjøn, bestandig

som mellem rullende Smaasten . . . Og saa aabnede han langsomt Døren, tog forsigtigt og varsomt i Taget, trak den til igjen, gik fredsommeligt hen over Gulvet til Sengen, og da først slog han Øjnene helt op og saa ned paa Kjerringen med et deltagende Blik — men lidt efter lidt forsvandt dette, der glimtede noget Gult frem i Synet, og da en Stund var gaaet, var Jakobs Deltagelse ganske den, hvormed Høgen kredser over en Spurveflok!

Guri laa, som hun var vant til, med lukkede Øjne og med gabende Mund, og drog Aanden saa sagte som et Barn; men Jakob havde ikke set dette før, derfor greb det ham i første Stund med Skræk, og lidt efter med Glæde. Saavidt han kunde skjønne, droges hun med Døden i denne Stund! han kunde da med Tryghed tage Arven til sig — thi tog ikke han den, da kom nok en Anden og fik den, som meget mindre var trængt om den end han — og hermed satte han sig ned ved Sengen. Hans Miner tog sig ingen Fristund, gjorde intet forvovent Spræt ud i Luften, saaledes som Skolegutten bag Lærerens Ryg, de holdt sig vakkert i Kirkegangsdragten — thi Ingen kunde vide, hvornaar hun slog Øjnene op!

Time gik efter Time. Solen sank bleg ned bag Fjeldaasen, og tilslut stod Fuldmaanen over den blinkende Sne — Aftenskumringen havde været knap en Times Blaanen hen over Egnen, da stod Alt i fuld Klarhed igjen! Jakob havde siddet taalmodig ved Lejet, han havde lyttet og spejdet i de døde Træk efter Livsgnisten; thi at der var en slig endnu, det skjønnede han. Han var i højeste Uvished med, hvad han skulde gjøre: Aftenen var saa skinnende klar som Dagen, og naar han vel var ude af Stordalen, kunde han sprænge paa den hele Nat, saa han var langt inde mellem Fjeldene paa hin Side, før Dagen og Livsrørelsen rejste sig paany! Men med disse Tanker kom der Uro og der kom Skræk; han begyndte at rykke lidet Gran paa sig, og de hygge-

lige Miner skiftede Klædning — han havde i denne Stund ikke mange Valg, han maatte herfra; thi han var ikke sikker paa den næste Stund, der kunde komme Folk hid ogsaa . . . Nej, nu var der hverken det Ene eller det Andet at spilde!

Og dermed rejste Hævnmennesket sig op. Han rækkede saa langt op under Guris lave Tag, at det saa ud, som han vilde sprænge det med Skuldrene. Saa bukkede han sig tæt ned over den Gamle, og lyttede og keg; der var ikke en Trækning i det forstenede Ansigt at opdage, der var ikke engang et Aandepust . . . Ja da fik han ingen Tid spilde, han trængte Penge, han! hun kunde ikke tage dem med sig, der hun gik hen, alligevel! Og endnu en Gang til bukkede han sig ned og saa hende ind i Ansigtet. Men det laa fremdeles hensunken i Dødens Gustenhed med det blaanende Maaneskjær over sig. — Da gik Jakob raskt hen over Gulvet, han søgte sig ikke frem mellem Smaasten! og lige mod Skabet. Der var ingen Nøgle i; men det fik ikke hjælpe! han satte Fingrene imellem det usle Træværk og med et Par Tag fik han Døren sprængt fra, og uagtet Pirke i det Samme udstødte et dybt og truende »Miau», og det fór igjennem ham med en uhyggelig Skræk, saa tog han dog hastig fat, og rev og rodede omkring derinde mellem Filler og Smaapluk og alslags Skrab, som ingen Nytte var i, indtil han omsider paa den øverste Hylde inde i en Krog fik draget frem et lidet Træskrin, og da det sank tungt ned i Haanden, tog han det til sig, stoppede hele Uordenen ind igjen og trykkede Døren til. — Hans Hjerte slog som en Hammer paa en Ambolt, uagtet han var saa sikker paa sin naturlige Ret til at tage Nytte af det, ingen Anden behøvede, og da han skyndte sig hen over Gulvet, vovede han ikke at se sig om til nogen Side, men styrede lige mod Døren og greb i Taget . . .

»Bæ!« vrængede det efter ham henne fra Sengen, og da han vendte sig med hele Overtroens Skræmsel i sig,

sad Guri Fladhougen overende i Sengen og rækkede Tungen af ham.

Men Jakob tog sig ingen Tid til et nøjere Syn paa dette: om det var et Spøgelse, der truede eller et levende Menneske, som kunde drage ham til Regnskab; han styrtede udover Hougen og nedover til det Sted, hvor Hesten stod bunden, og saa snart, som den ujevne Isvej paa nogen Maade lod sig overskride, var han paa hin Side Stridfossen og nede i Stordalen igjen. Men da han efterhaanden, som Hesten gik sin jevne Skridtgang henover Stien, fik mere Ro over sig, kom ogsaa Lysten til at se, hvormange Penge der var i Skrinet; thi Sølv fik det vel være, siden det var saa tungt . . . da var det grejere at bære det i Lommerne end drage om med et Syskrin under Armen! Og dermed brød Jakob Skrinet op. — Men der laa en temmelig stor Sten, og intet Andet! — Han havde ikke havt noget Overmaal af Frejdighed hidtil; men det, han havde, sank i samme Stund, og uagtet han slængte baade Syskrin og Sten langt fra sig, som en plagende Byrde, fik han dog en Tyngsel over sig, som om alle Stordalens Stenlag sank paa hans Bryst. —

»Naa, Pirke,« sa'e Guri og strøg Katten henover Ryggen, »Du blev nok lej, Du, da han fór frem i Skabet? Du havde nok god Lyst til at fakke ham, Du?«

»Miauiau!« svarte Katten med en dyb Tone, der kom som en alvorlig Forsikkring. Og dermed trak den Hagen ned mod Brystet og saa sig omkring med gnistrende Øjne, som om der var en gnavende Mus i hver Krog.

»Der drog han med Stenen,« sukkede hun smaasnakkende med sig selv. »Gud Fader i Himmelen er Vidne, at jeg har ikke slængt den ifra mig . . . jeg har draget paa den, saa jeg var lige ved at styrte . . . Aaja! Slipper den vel aldrig i dette Liv, for det! . . . Se Skarven! Skjønte nok, at han var kommet hid for de fille Pengene; men der fangede jeg en gammel Rotte!«

Efter dette Udbrud hvilede hun sig tilbage paa Sengen igjen en Stund; men pludselig fór hun op ved en Tanke: »End om det var ham, som havde sat Ild paa Fjøset for at bli'e kvit Gutten? Gutten var uskyldig, det havde hun straks set paa ham. Kunde Jakob snige sig hid for at stjæle Penge fra en halvdød Kjerring, saa kunde han altid gjøre det!«

Og uden videre Betænkning fór Guri ud af Sengen og greb efter et Par Klædningsstykker, som hang over Sengestokken. »Nu rejser den dø' Guri paa sig, Far Jakob!« truede hun hen mod Døren. »Jeg har en liden Snarvej, som Ingen kender uden Pirke og jeg . . . skal nok naa Sønstelien før Du!« Og saa hurtig de rystende Hænder kunde tage fat, fik hun sig færdig til Vandring; men da hun stod med Tinen i den ene Haand og Stokken i den anden for at gaa, udstødte Katten et arrigt Skrig og satte sig trodsig midt paa Gulvet med svingende Hale.

»Faar ikke hjælpe, Du strider imod, Pirke, Skarven skal tages, mens Blodet er varmt, naar det er koldt gaar han frem med Løgnen sin . . . Tag og læg Dig i Sengen, Du!« Og derpaa gik hun, med Kattens lange klagende Miau efter sig.

Guri søgte sig ikke frem med Haand eller Fod, hun var stærkere, drevet af en Beslutning, end mangen Ungdom med det frodige Livsfyld. Hun var syg; hendes Livstraad var som snoet af Hamp, der var revet og rusket i den, lagt Ondt og Haardt paa den, den holdt alligevel! Men nu var hun over otti Aar, og den tog til at morkne; kun hendes Aand var lige stærk. Om Trætheden sad tung paa de rynkede Øjenlaage, bagved saa hun Alt, hvad hun vilde forfølge, i stor Klarhed alligevel. Hendes Overvejelse var aldrig spredt, hun kunde rigtignok kun sammenligne og saa drage ud en Slutning; men hun prøvede skarpt, og Kjendelsen var sikker. Det tog aldrig lang Tid for hende at udgrunde det rette Sindelag. Hendes smaa graa Øjne, som i et

ligefremt Møde saa hen over Altsammen med Ligegyldighed, fik ved Iagttagelsen af noget Hult og Tvivlsomt en skinnende Ring omkring Pupillen, og da kastede hun et Blik i et Menneske, der trængte ind bag enhver svigefuld Fordølgelse af Naturens Usselhed.

Da nu Guri omsider var naaet frem til Enden af Stordalen gjennem de mange smaa Snigveje og Krinkelkroge, som hun kaldte sin Snarvej, var hun uagtet al sin Viljestyrke og Ihærdighed saa stønnende og træt, at hun tog Hvile ind under Fjeldet, for en liden Stund at puste ud efter Anstrengelsen; thi den Vej, som herfra førte videre ind i Siljedalen, var bred og banet, og gav ingen synderlig Møje; heller ikke var der større Hast nødig, end hun kunde orke, thi Jakob kunde gaa saa fort han vilde, han fik dog gaa tre Gange saa langt, som hun var gaaet, før han naaede herhid! Og med denne Vished for sig sad hun tryg.

Men hun havde ikke siddet længe, før hun hørte Fodskiftet af en Hest, som kom nedover mod hende. Hun undredes over, hvem det kunde være, som paa denne Tid af Aaret var tilhest igjennem Stordalen, og hun syntes, der var liden Rimelighed for, at hun hørte ret. Men det varede ikke længe, før Skridtgangen gik over til et hurtigt Smaatrav, efterhaanden som Stien bredte sig og fik en jevnere Grund, og i det Samme Hesten humpede lige mod det Sted, hvor hun tog Hvile, saa hun i Maaneskjæret Jakobs lange mistrøstige Ansigt lige for sig.

»Ho!« skreg hun og fór op med Stokken løftet mod Hesten. Men havde hun tænkt at standse den ved slig Skræmsel, da tog hendes Tanke denne Gang fejl; thi foruden det, at den ikke lystrede hendes Vilje, tog den Magten fra Jakob med, og fór med Instinktets Raadighed fremad over Banet og Ubanet, rystende af Skræk og prustende af Anstrengelse, saa Skumtotterne fløj den ud fra Mundvigerne, og hvordan Jakob end sled og trak i Tømmerne, saa satte den dog afsted ind over Siljedalen

og standsede ikke, før en Bredslæde kom lige mod den, da gjorde den et Kast til Siden, slængte Jakob af mod et Gjerde og sprang videre fremad til sit Hjem.

Slæden var hurtig standset, og en Mand var allerede ude af den og henne hos Jakob, der vel ikke havde faaet Skade, men dog laa sandsesløs i Sneen, og der hengik ikke mange Øjeblikke, før han var løftet op paa det Sæde, den Anden havde forladt, og i det Samme blev Slæden vendt; thi dette var ingen Andre end Øvrigheden, som endelig træt af at vente nu var paa Vej til Hjemmet.

Men som et Forbud for dem var Hesten styrtet fremad. Flere, som gik og drev om i den Uvished, Dagens Begivenheder havde levnet, kjendte Hesten og vidste, hvor den hørte hjemme, og mens den fór ind over Sønsteliens Mark, løb Nogle efter den, og Andre til Lensmands-Gaarden for at melde, hvad der var sket; thi uagtet Hesten ikke skulde kunne afgive nogen synderlig tilfredsstillende Forklaring om Jakob, saa var der dog ventet og spurgt og søgt saalænge, at dette endelig kom som en Oplysning i Sagen.

Imidlertid gjaldt det om at faa Jakob i Hus, saa snart ske kunde, derfor blev Sønstelien valgt til Station for denne Gang, og medens Slæden kjørte op til Gaarden, hvor Alle var i stor Bevægelse over Hestens Komme, blev Bud sendt til Lensmanden efter Gunnar og det videre Fornødne til at optage et Forhør med det Samme, hvis Jakob lod sig saa vidt opfriske, at det kunde ske.

Der var heller ikke forløben en Time, før Lensmanden med Fangen og en stor Del Mennesker med, som Følge, styrede ind over Sønsteliens Grund, og lidt for lidt flokkede de sig om det brede Bord i Storstuen, mens Øvrigheds-Folket stelte sig til med Protokoller og Sligt. Gunnar fik sin Fange-Plads et lidet Stykke fra, og foran Bordet blev stillet en Stol til Jakob, om det skulde vise sig, at han ikke kunde holde sig oprejst under Forhøret, og dermed var Retten sat.

Men uagtet Jakob var kommen til fuld Besindelse, var der dog en slig Svaghed over ham, og en slig skjælvende Afmagt i hans Legeme, at der fik ventes en god Stund, før han kunde møde frem til Forklaring. Han sad imidlertid borte paa en Bænk, et Stykke fra de Andre, og her sad Inga ved Siden af ham og stelte saa mildt med ham, at han just af den Grund, istedenfor at blive stærkere, sank altid dybere ned i Afmagten. Hun havde lagt hans Hoved op til sig, og hun sad stille og strøg hen over hans kolde, rystende Hænder; men det var, som han ikke ændsede det. Han laa med lukkede Øjne og sammenpressede Læber, og midt i Ynkeligheden sad Haanet paa dem, som om det var et Ord, der var stivnet lige i Udtalen.

Pludselig rejste han Hovedet op og saa sig om. »Jeg var ikke tænkt at rømme jeg,« slængte han mod Øvrigheden, »Gud vide, hvad jeg skulde rømme for?«

»Hys, hys!« bød Inga sagtmodig og drog ham hen til sig igjen, »husk, Du har bekjendt for Guds Øje, Ingen kan lyve for Vorherre.«

»Ak Inga!« sukkede han knust og sank ned paa Bænken igjen, »jeg har stelt mig galt.«

»Tag Mod til Dig, Jakob,« bad hun mildt og strøg ham ned over Kinden, »tænk paa Bror Din, Du faar hellere gjøre ham Skam for Mennesker end for den Gud, hvor I engang skal stedes til Møde.«

»Nævn ikke Bror min! det er den værste Mand, jeg har kjendt, tror Du værre om mig end om ham, saa har Du Synd paa Dig.«

»Du har altid rost ham, Jakob.«

»Hvergang jeg gjorde det, sa'e jeg en Løgn.«

»O Gud, Jakob, Du er paa en ond Vej!« klagede Inga og bøjede sig i Graad.

»Du græder slig, hvad skal jeg gjøre?« sukkede han bedrøvet.

»Ak, Jakob!« bad hun, »husk det ene Fornødne!»

»Du ser saa god paa mig, Inga, havde En sligt Klarsyn over sig al Levetid, da stod det ikke paa . . . Men her ser bare Had og Haan paa mig.«

»Gjør det, som er Ret, Jakob, bekjend Synden Din, og tag saa Straffen. Da blir der ikke En, som vil Dig Ondt . . . Har Du ikke Hjem, saa tag Hjem paa Sønstelien, og vil Du nogen anden Vej, skal Du faa alt det, Du trænger til, det lover jeg saa sikkert!«

Det stredes haardt i hans Sind i denne Stund. Han havde rejst sig op og saa sig omkring, som om han søgte et Øjemaal; da faldt hans Syn paa Billedet med Guds Øje i Skyen, og han saa længe paa det. Det Haarde i hans hele Væsen løstes, ligesom Knude for Knude, og istedenfor dette gik der en Styrke frem deraf, der løftede Panden, bredte Skuldrene og fastnede hvert Led — han var i denne Stund en Stridsmand, med sin værste Fiende under Foden!

»Jeg vil gjøre, som Du siger, Inga,« hviskede han, og saa gik han med Værdighed og Styrke hen til Bordet.

Da hørtes der Stønnen og Pusten gjennem Svalgangen, og i det Samme blev Døren revet op, og næsten ude af Aande tren Guri Fladhougen ind.

»Der kommer Guri, hun faar En nok til at bekjende!« sagde En af Folket.

»Vil han ikke bekjende!« skreg Guri, »han skal bekjende!«

»Du faar tie lidt stille,« hyssede Dommeren, og saa vendte han sig til Jakob, »hvad har Du at sige?« spurgte han strengt.

»Jeg vil bekjende Altsammen,« svarede han alvorligt. Og dermed begyndte han Anklagen mod sig selv, ikke uden Sky, men med Sorgens Frejdighed.

For første Gang i sit Liv fik Jakob den rette Brug for sin Viljestyrke; thi hvad han her udtalte i jevne sikkre Ord uden Omsvøb og Bibelsprog, var ikke alene Brødens Bekjendelse, men det var dens Aarsag og dens

Følger. Den Snuhed, han hidtil havde brugt som en Snare for Andre, vendte han i denne Stund mod sig selv, og drev Undskyldningen frem af alle dens Smuthuller. Han saa sin egen Sjæls Uhumskhed, den laa som en Saarskorpe over alt hans Væsen, men han pillede ikke ved den, han ømmede sig ikke; med en rask Haand og et stærkt Mod rev han den af for den nye Hud. — Der var ganske stille i Stuen, al Uro var dæmpet; her taltes Sandhed, og derfor vilde Ingen tabe et Ord. Og da Jakob tilslut var færdig med sin Bekjendelse, gik han saa tryg og fast hen over Gulvet, som om han aldrig i sit Liv havde søgt sig frem med et vaklende Fodskifte, og idet han tren hen til Gunnar for at tage hans Plads, gav de hinanden Haanden med et trofast Tag, og de gik vel i denne Stund hver sin Vej, men de skiltes ikke.

Der var en saa højtidelig Stilhed over Alle, at det var som et Sakramente blev forvaltet. Havde Jakob taget et eneste Skjul i sin Bekjendelse, var han efter Omsvøb og Frafald omsider bleven overlistet og fangen under et krydsende Forhør, saa havde hvert Øje i denne Stund set paa ham, som paa et skadeligt Dyr i en Fælde; nu sad han som en fri Mand imellem dem til Trods for sit Fangenskab, og der var ikke En, som ikke gik i Rette med sig selv og med sin skjulte Brøst lige overfor hans aabne Bekjendelse. Jakob havde for første Gang Respekten med sig.

Der var og en ubeskrivelig Løftning i hans Sind, han havde forsonet sin Skyld, og vel var han sat udenfor Samfundet, men kun for en Tid; han skulde vende tilbage igjen; thi paa denne Maade var Straffen jo at arbejde i dets Tjeneste — siden kunde han arbejde videre paa anden Maade. Og alt dette følte han ikke gjennem Tankens Udgrunden af det rette Forhold mellem Moral og Lov; men just gjennem Sindets Løftning midt i Fornedrelsen. Hidtil havde Styrken bøjet ham ind paa alle Underfundighedens Snarveje, nu bar den

ham op over alle Fjelde ligesom i en hvid Sky. Han havde saa mangen Gang sagt: Gud ske Lov! og ikke ment mere med det end Koen, som skriger: Bø! opimod Himlen, og dog ser ud, som om den søgte Noget deroppe — nu klang der et: Gud ske Lov! inde i Sjælen, og det gik tonende som Salmesang igjennem den.

Gunnar stod ret op ved Siden af Jakob endnu, han forstod, at han var fri; men det var, ligesom han ventede paa, at det skulde siges til ham. Der havde fulgt et helt Højtidsstel med Anklagen, han ventede paa Noget nu og, thi nu havde det været til Hygge for ham — men det kom ikke!

»Nu har jeg vundet Pladsen fra Dig, Gunnar,« sagde Jakob, »jeg tænkte det skulde blevet paa en anden Maade; men saa er vel dette det Bedste for mig.«

»Du skal ha'e Tak,« svarte Gunnar og saa sig i det Samme om efter Inga med et forunderlig uvist Syn. Men da han fik Øje paa hende, havde nok hendes milde Ansigt Noget at sige ham, som bedst lod sig skjønne nær ved; thi efter et Par uvisse og spørgende Øjekast til Øvrigheden og omkring til Folket, smøg han sig igjennem Trængselen hen til hende.

Saalænge nu dette stod paa, havde Guri Fladhougen holdt sig stille og lyttende som de Andre. Af og til, henimod Slutningen af hans Bekjendelse, hvor al den skjulte Brøst kom frem, spilede hun Øjnene op og saa paa ham med en umaadelig Forbauselse, og imellem rejste det stønnende Aandedrag sig op, ligesom af en Forglemmelse eller Tilsidesættelse, men da Jakob gik væk fra Øvrigheden paa den frejdige Maade, og satte sig ned paa Bænken i Gunnars Sted, med en Sjæleglæde over sig, som gav Lysning, selv til hans Ansigt, da saaes det paa Guri, at hun samlede sig til Noget, hvad det saa blev; men noget Ringe var det ikke.

»Hvor gjorde Du af Skrinet mit med Stenen!« spurgte hun Jakob, idet hun kavede Folket fra sig med

Stokken og fik sig aabnet en fri Gang hen til Bænken, hvor han sad.

»Jeg slængte 'en fra mig inde i Stordalen,» svarte han.

»Ligger den i Stordalen?« spurgte hun, »saa er den der, hvor jeg tog den; men jeg sætter aldrig Foden i Stordalen mere jeg; har to Veje, uden den.«

»Jeg tænkte, det var ikke Noget at drage paa«, sagde Jakob, »men saa drog jeg nu paa den hid alligevel! Sligt gi'r Tyngsel der, det ikke er ogsaa, naar der hænger en ond Tanke ved det.«

»Ja mæn har Du Ret, Jakob,« svarte hun og nikkede trofast hen til ham, »for paa den Maaden har jeg draget mig med den i femti Aar, og Tyngsel har den lagt paa, endda jeg gjemte den væk for mig selv det bedste, jeg vidste . . . Kunde jeg saasandt slænge den ifra mig, jeg og! . . . Fik Du Lette, da Du havde sagt Alt ihop, baade det, som skulde siges, og det, som kunde gjemmes paa?« spurgte hun.

»Jeg fik ligemegen Lette af det, som af det Andet,« svarte han.

»Nu vil jeg bekjende jeg og!« sagde hun, og dermed vendte hun sig fra Jakob og gjorde Vej med Stokken foran sig, igjen til hun naaede frem foran Bordet, og her stillede hun sig op foran Øvrigheden med Fasthed og Vægt.

»Jeg har Noget at si'e om den Stenen, jeg og,« begyndte hun, mens Alle stod stille i Skræk og Forventning . . . »Der staar et Mærke paa den, thi den fór frem med Styrke, og den sprat mod Sten igjen, det vises efter! . . . Da jeg var tyve Aar, likte jeg en Gut — kan være det Samme, hvem han var, det kommer ikke dette ved — han likte nok ogsaa mig, paa sin Vis. Jeg droges til ham med Sind og Hug; men han lokked' og han løj . . . saa løste han sig og gik, og jeg sad fast i Sorgen. Da jeg var femogtyve Aar, giftede jeg mig med Klaus Fladhougen. Jeg havde ingen Hug til ham; men han var en bra' Mand, han havde en god

Plads, Jorden hans var vel stelt, saa tog jeg ham, og jeg tænkte ikke mer ved det. Siden traf jeg Gutten igjen, han tjente i samme Bygden . . . Aaja! det var vel saa, at hvor Gutten kom frem, der drog han Synet mit efter sig; men saa blev det nu ved det. Jeg havde svoret mig til en Anden, og jeg vidste ikke værre Skam end at bryde en Ed. Saa kom der en Dag, jeg drog ned ifra Sæteren og ud gjennem Stordalen . . . Da kom Gutten lige mod mig og gik op efter — der var bare den ene Fodstien, jeg gik udover saalangt jeg naaede et fast Trin, men det gjorde Lidet fra og til — Gutten kom ret imod mig ligevel og stod stille, han og en Stund; men saa sa'e han det: »Du er ligesom Du er ræd for mig.« — »Faar lade mig komme frem,« svarte jeg; »det er baade godt og ondt at møde Dig,« sa'e han, »jeg faar ligesom et Slid i Brystet, hvergang jeg ser Dig, Guri.« — »Det var jo slig Du vilde,« sa'e jeg. — »Jeg har stelt mig galt,« sa'e han. — »Jeg har nok ikke stelt mig bedre,« svarte jeg. — »Men nu faar vi drage det Bedste ud af det, vi kan, og dette faar være sidste Ordet om den Ting!« — Og dermed drog jeg frem over Stien igjen, og han gik. Men da jeg kom did, hvor En skal til at dreje af, da saa jeg Manden min bag en Fjeldknaus. »Du havde lang Snak med Gutten,« sa'e han, og saa ondt paa mig. — »Jeg vidste ikke, Du lur'te paa mig,« svarte jeg, og jeg var ikke blid, jeg heller! saa vendte jeg Ryggen til ham og gik paa i Sinne. »Du har vel sat ham Stævne paa Sæteren ikveld, naar Du drager opover igjen«, slængte han efter mig.

Da fór der et ustyrligt Sinne op i mig, jeg vendte mig om og jeg greb ned for Foden min efter en Sten — »Løgner der Du er!« — skreg jeg efter ham og saa slængte jeg Stenen efter ham. Men han veg i rette Tiden . . . Saa tog han Stenen op og kom bort over til mig med den, han var ligesaa hvid som Sne i Ansigtet sit — »Der har Du Stenen Din,« sa'e han, »Du

ser paa Mærket, at havde den ramt der, den skulde, da havde den naaet Blodet . . . Nu kan Du ta'e den med Dig — kan hænde den blir tung at dra'e paa.«

Og jeg tog den, jeg! — Jeg gjemte paa den i femti Aar, og lige tung har den vær't! Blod har jeg set paa den i mangen Stund . . . Blod kan jeg se paa den, der den ligger i Stordalen . . . hvor er nu Straffen, som kan lette paa Sligt og faa Blodet væk?«

Der fulgte en pinlig Stilhed efter Guris Tale. Inga havde trængt sig did, hvor hun stod og havde lagt Armen hen om hende; thi i denne Stund havde Guri ingen Sang til sin egen Trøst, hun kunde ikke gjøre sit gamle Tonetrip uden om Sandheden, og lokke den til Stilhed — nu var hun engang kommet lige ind paa den, og nu forlangte den fuld Lægedom og ingen Snarraad, derfor skjalv hun, saa hun var lige ved at synke til Jorden. Hun var ikke andet end Afmagt.

»Der er ingen Straf for det Onde, Du vilde, men ikke fik frem til Gjerning,« sagde Dommeren venligt.

»Men der er Naaden, Guri,« sagde Inga, »Du har syndet mere for Gud end for Mennesker.«

Og dermed listede hun hende bort fra Bordet hen over Gulvet til sit Kammers, og Gunnar fulgte med — der var ingen Tvivl og ingen Rædhed mere, som bandt ham, saa hans Tanke og Vilje var Et og hans Handling blev et Andet; han vilde gjerne følge, og saa fulgte han! Lidt efter lidt fjernede Folket sig fra Stuen, for at drage bort, Øvrigheden til den næste Bygd, og Lensmanden med Jakob til sin Gaard. Det varede ikke lang Tid, saa var der stille i Huset; thi al den Prat, som fulgte efter, faldt udenfor og henover Vejene, hvor Hver fik ligesom en friere Ret til at komme med sin egen Mening.

Inde i Kammerset var Guri allerede bleven lagt paa Ingas Seng, hun havde ladet dem stelle med sig uden Modstand og uden Egensind. Hendes Aandedrag var tungt; men hun stønnede ikke, Sorgen fløj ikke længer

ud, som Sangfugl; den sad med bundne Vinger foran Guds Øje i Sjælebekjendelsens Ensomhed. Derfor var der Tavshed over de Unge ogsaa.

Med det hvide Maaneskjær fra Vinduesruderne over sit Ansigt sad Inga foran Gutten ved Sengen; men uagtet hun havde saamegen Glæde at lade skinne imod ham fra det tindrende Syn, sænkede hun dog Øjelaagene helt nedover det, og det var hverken af Skyhed eller Undseelse; thi hun havde med sin Hjertens Tanke saa tidt lyst frem mod ham, at hun havde ikke længer Noget at vaage ræd og sky over; men hun vidste, at hun havde hans lyse, funklende Øjne lige for sig, hun saa dem gjennem de lukkede Øjenlaage, og derfor tog hun ligesom en Skygning over Synet for det, som vilde blænde, dersom hun saa ret mod!

Men da styrede Slæderne med Fangen og Øvrigheden væk fra Gaarden, Piskesmæld hørtes og Bjælder klang skingrende udover i Nattens Stilhed.

»Der drog de med ham!« fór Gunnar op, og en Skjælven gik igjennem ham.

»O Jesus!« udbrød Inga og sank fra Stolen lige ned paa sine Knæ. Gutten bøjede sig hen mod hende og foldede Hænderne over hendes Hoved. »Gud signe Dig, Inga!« bad han, »Du lyste op i al Skræmsel og Mørke, Du.«

»Vorherre i Himlen lyste for mig,« hviskede hun, og saa satte hun sig op paa Stolen igjen; uvilkaarlig vendte Inga og Gunnar sig mod den Gamle. Hun havde foldet sine Hænder over Brystet, og Læberne bevægede sig, ikke som ellers i krampagtig Skjælven, det var som Ord uden Lyd; det var som om en Afmagt standsede dem. Da sænkede Inga sit Hoved ned til den Gamles Ansigt, og i sin Sjæls inderlige Glæde læste hun Fadervor over hende; thi det maatte vel være det hun strævede med at faa frem! da løstes ogsaa lidt for lidt den forstenede Smerte i hendes Træk, Læberne skjalv igjen paa sin gamle Maade, men endnu stærkere,

og hvert Aandedrag blev tilslut som korte Støn, der fulgte snarere og snarere efter hinanden, indtil det endte som en graadfuld Hulken, der styrtede ud af hendes hele Væsen, hovedkulds, som naar en Dæmning brister for en stigende Vandflom.

Gunnar fór op fra Sengen, og Inga stod skræmt ved Siden; men der var ingenting at gjøre! de spurgte og de trøstede, de bad med de kjærligste Ord, — hun hørte det ikke, de tænkte og de undredes, at hun, som bar paa otti Aars Hentørken i Legemet, kunde græde en Ungdoms Graad? Men det hænder jo, at naar der i den unge Tid bliver stængt for en mægtig Følelse, da kan den selv i de sildige Aar bryde frem, som en vældig Strøm, der truer med at skylle hele Livet væk i en eneste Stund.

Endelig sagtnede Graaden lidt, og den flød mildere. Inga havde sat sig paa Sengekanten, og Gunnar stod nede ved Fodstykket.

»Du faar ikke græde saa,« bad Inga.

»Aa, der fik nok slig et Storskyl til for at lette paa den Stenen . . . . den fæle, tunge Stenen!« fik hun endelig frem.

»Naaden letter paa det Tungeste,« trøstede Inga.

»Aaja jeg skjønner det,« sukkede hun. »Jeg drog Kjendsel paa det, mens Du læste for mig . . . Naa!« vendte hun sig til Gunnar med et Glimt af den gamle Gnistren i Synet, »er ikke Du ude over Vejene, Du? . . . Der er vel Noget, Du lusker efter her paa Sønstelien Du? . . . Ja ja! Gud signe Dig, Du er en bra' Gut! . . . Du har baade lidt og stridt for den, som ligger i Jorden . . .«

Gunnar mødte Ingas milde Øjne med et Spørgsmaal fra al sin Længsel.

»Og Du,« vendte hun sig til Inga, »Du staar der, som en ny Dag over en fæl Nat! . . . Tænker nok, Du ta'r Gutten ind til Dig fra al Skam og Fortræd! Han er trængt om baade Far og Mor, Søster og Bror,

Du faar være Altsammen, saa Gutten kan faa sig et Hjem.«

»Stakkars Pirke!« sukkede hun en god Stund efter, da de Unge tav stille og sad Haand i Haand ved Sengen. Dermed lukkede hun Øjnene og laa stille hen, men hendes Miner var blide og hendes Træk ikke længer strammede af Særhed og hærdet Sorg. Hendes Hænder laa foldede over Brystet, og engang imellem pressede hun Fingrene tættere ind mellem hverandre for, ligesom at hindre dem fra at synke ud af det nye Lag. — Det var det eneste Tegn paa, at gamle Guri ikke tog Søvn, fordi hun i denne Stund tog Hvile efter femti Aars Sjæleslid.

Udover Dagen, da Livet paa Sønstelien atter var i fuld Gang, kom endelig Guri frem med det Ønske at tale med Gutten, og da han tilligemed Inga kom og satte sig hen til hende igjen, forklarede hun, at hun nok mente, der kanske kunde stelles lidt bedre, end sket var, inde omkring Huset ved Stridfossen . . . Naar derfor Gutten vilde som hun, da var det nok ikke galt, om han fulgte med hende og gav hende en Haandsrækning ud over Sommeren . . . foruden det, kom der jo en liden Hygge med, og det trængte hun vel! . . .«

Saa blev det snart og med Glæde bestemt, at Gunnar skulde følge Bedstemoderen hjem til Stridfossen; til Høsten skulde han da vende tilbage til Sønstelien igjen, men hvad han da skulde der, det blev ikke nævnt med et Ord; det blev tænkt som den gladeste Tanke! men den satte sig saa mange Mærker i det Ydre — saamange Smil, saamange tindrende Øjekast, saa mange korte Møder af Ansigt mod Ansigt, af Haand mod Haand, at hvad der kunde siges med Ord, blev bare til Eftersnak!

Hen paa Eftermiddagen fik endelig Guri sig stelt istand til Vandringen, og Gunnar fulgte hende. Den Gamle var hel stolt, da hun gik ud af Gaarden med

Sønnen sin, som hun nu kaldte ham, og da Inga drev med et Stykke nedover Vejen, var det hendes Vilje at gaa imellem de Unge; thi hvad der var tænkt ud i Hjertet, skulde ikke Hvermand rende afsted med, der fik være en Hemmelighed over det!

Denne Gang vilde ikke Guri Snarvejen . . . Nu var der kommet saapas Lette over hende, at hun kunde gaa op over Stordalen! Men da de endelig var naaet frem til Indgangen af Dalen, stod hun brat stille, satte Madtinen fra sig og Stokken ved Siden af, saa foldede hun Hænderne over Brystet og læste sagte for sig selv med lukkede Øjne. Da hun havde sluttet sin Bøn, tog hun hastig Madtinen og Stokken igjen, bød Farvel til Inga, vinkede paa Gutten, der var noget senere end hun med sin Afsked, og gik fremad, medens han fulgte bag efter.

Saa vandrede Inga samme Vej tilbage. Alt, hvad hun saa omkring sig, drog hun saa forunderlig Kjendsel paa i denne Stund; og det var fordi hun i det Mindste som i det Største traf Vidner til sin Skræmsel og sin Bekymring. Nu hilsede hun Altsammen med et glad Budskab! Var Naturen bunden! Hun havde en Magt, som kunde løse! Fossen suste udover, blinkende med Regnbueskjær, og Elven brød sig stortalende og skummende gjennem Dalen! Fuglene sang, Maaltrosten lokkede oppe i Furuskogen, Ravnen skreg i Fjeldet, og hele Sønsteliens grønne Vang stod fuld af Blommer! — I saa lykkelige Drømmerier vandrede Inga frem til Grinden; men da hun vilde række over og løfte Træhængselet, trak hun Haanden til sig og blev staaende ubevægelig; thi nedover Vejen fra Gaarden kom Knut langsomt gaaende henimod hende.

Hun havde ikke siden hint Møde paa Stormoen talt med ham. Det var en kjendt Sag, at han fra at gaa omkring og præke havde taget ihærdig fat paa Arbejdet sammen med Faderen. Andet havde hun ikke hørt om ham paa en kort Bemærkning nær af Jakob om hans

sygelige Tilstand; men hun var igrunden ræd for at mødes med ham igjen, og derfor havde hun heller ikke spurgt om ham, det var Sagen. Nu stod hun stille og ventede paa ham med en bedrøvet Følelse; thi hun vidste om sin egen Glæde, at den ikke kunde løfte ham ud af Sorgen, hvor stærk og stor hun end følte den, og Sorg var det, som bar ham hen imod hende i denne Stund, det saa hun.

Hans Ansigt var blegt og indfaldent, og hans Gang var en Møje, og da han kom hen til hende, sank han næsten uden Aandedrag over imod Grindstolpen.

»Gud og Herre, er Du syg, Knut?« spurgte hun og greb ham om Armen. »At Du har umaget Dig den lange Vejen!« — hun vilde have sagt en hel Del til, men det kvaltes i Forvirringen; thi hun talte af bare Forvirring!

»Jeg fik vel Lykke til, dersom jeg vilde se Dig,« sagde han og stønnede mellem hvert Ord . . . »Jeg har været syg og ligget en Tid, derfor kom jeg ikke før. Jeg har længtes efter Dig, Inga . . . Om Gud stod imellem, jeg fik komme hid til Dig ligevel! Jeg er en stor Synder, Inga. Jeg kan sige:

Mit Hjerte er en samlet Dunge
af Syndebylder, Pest og Skam.
Og Lamhed sidder paa min Tunge,
naar den skal værge for Guds Lam!«

»Nu skræmmer Du igjen, Knut!«

»Det er ikke Dig, Inga, det er mig selv. Hvergang jeg gaar til Herren, snubler jeg paa min Vej. Jeg har arbejdet, men jeg orker det ikke mer; jeg læser Ord efter Ord i Guds Bog; men Tankerne mine bær afsted paa anden Vej . . . Jeg sovner ind efter Herrens Bøn . . . og hør nu: jeg har Syner som ved klare Dagen! de frister og de lokker. Skjønner Du mig, Inga? Det er Dig, jeg ser. . Jeg drager Dig til mig, Synet Dit

skinner over i mit, Kindet lægger Du op til mig, gode Ord hvisker Du mig ind i Øret — det synger over mig, ligesom det var Højtid . . . Men saa gaar Synet fra mig lige med et, jeg farer op i Syndeskræk; ud over Marken og op efter Fjeldet strider jeg mig frem, til jeg ikke orker mer . . .«

»Ak, jeg skjønner Dig ikke, Knut,« sukkede hun.

»Skjønner Du ikke, at jeg havde tænkt at give Gud Magten og Æren i Evighed? . . . At jeg vilde forlade Alt og følge Christum efter? Men Du kom ivejen for mig, Inga! Jeg havde læst i en Bog — Noget, som jeg haante, Noget, som jeg tog Forargelse af; men det var, fordi jeg skjønnede det ikke. Nu véd jeg noget Andet om det, for nu er det Dig, som er Ordet! Nu er det Dig, Inga, som er:

Saa ren som en Lilje paa Blomstervang,
saa fin som de hængende Birke!
Saa mild, som Guds Ord i en Morgensang,
saa glad, som det kimer til Kirke!

Jeg ser Dig baade højt og lavt, baade ude og inde. Men nu skal der være Skil imellem, nu ta'r jeg Dig med mig lige ind for Gud! Siden jeg fik den Tanke, er jeg blevet ligesom et andet Menneske, jeg kjender mig ikke syg længer . . . Jeg er gaaet lige i et Træk hjemmefra og hid . . . Du skal ikke skræmmes af, at jeg ser bleg ud, det er ikke Døden, maa Du tro, det er bare Længten efter Dig . . . Nu faar Du tale, Inga!«

»O Gud, jeg er saa ræd, Knut!«

»Er Du ræd mig?« spurgte han med et uhyggeligt Smil. »Ja er Du saa ræd mig, som jeg er Dig, da drages Du nok af det Samme! . . . Du skjælver, Inga!« udbrød han og trak hende hen til sig, »kan Du kjende, jeg skjælver ogsaa! Sig Noget, Inga! Se glad ud, jeg er ræd Glæden, men Du er saa vakker, naar Du smiler. — Se ikke ned i Jorden, de blaa Øjnene Dine skinne

over mig ligesom en klar Dag! Den Gang jeg mødte Dig her ved Grinden for fire Aar siden, efter Præsten var død, da var jeg kommet bare for at træffe Dig, og da lyste Øjnene Dine for mig som to Alterlys, og jeg gik lige op mod dem, op gjennem en stor vakker Kirke; men da kom Du med Ord, som sluknede og stængte i samme Stund. Da stod Du og fortalte mig, at Du skulde giftes med Even Justesen, og Du lo til. — Da fik jeg Skræk for Dig, som for en Synd, Inga, og den har jeg endnu; men Du lokker og drager mig ligevel! . . . Sig et godt Ord, Inga! Du ser, jeg holder det ikke ud. . . Der er Noget, som huler sig inde i Brystet mit, det gnager med Hunger . . . Men jeg kan leve op igjen! Det staar ikke paa!«

»Jeg kan ikke gi'e Dig noget sligt Ord, Knut,« klagede hun og bøjede sig i Graad. »Jeg har ikke Hug til Dig.«

Knut stirrede en Stund fortabt paa hende. Men da rejste han Hovedet med et Kast, og der fór en mørk Rødme over hans Kinder. »Jeg tænker, Du skjønner ikke den Ting, Du! En faar drages fra og til, som jeg, da faar En vide det, En aldrig har troet.«

»Jeg tror nok, jeg skjønner det,« sagde hun.

»Det faar være, som det vil!« afbrød han, og Lidenskaben tog hele Sygdommens Mærke bort. »Jeg faar leve sammen med Dig — eller jeg faar dø.«

»Jeg kan ikke, Knut, jeg . . . har hele Hugen min vendt mod en Anden.«

»Aaja, jeg skjønner Dig,« afbrød han igjen, og hans Øjne luede i vild Vrede. »Det er denne Gutten, som gaar her og lader glad! — Ham er det, som drager Dig, paa den Maaden vil Du ha'e det! Der er ikke andet end Synd og Sorg . . .«

»Sa'e Du ikke selv, Du længtes efter mig, Knut? . . . Og sa'e Du ikke, at Du droges mest, naar jeg smilte til Dig?«

»Det er Kjødets Vilje, Inga. Jeg vandrer i Kjødet — det er: med Syndens ustandselige Forlangende! Naar jeg tager Dig ind til mig, da er Fristeren over mig — men jeg tager Dig ligevel . . . Jeg vil ikke slippe Aandedraget; jeg suger det til mig fra al den Luft, som findes mellem Himmel og Jord, men Du er Mer end Aandedraget, Du Inga; Du er Noget inde i Forstanden, som holder paa eller og springer det, og da ta'r Vanvidet mig . . . Jeg har Skrækken over mig, Inga . . . . Tag mig ud af Skrækken!«

»Hvad vil Du, jeg skal sige, Knut — Sandt eller Løgn?« spurgte Inga fast.

»Tag mig ud af Skrækken!« bad han igjen og sank ind mod Grindstolpen.

»Skal jeg gaa frem med Løgnen, Knut?« spurgte hun strengt.

Han lukkede Øjnene en Stund og drog Aanden tungt og vanskeligt, men med Et fór han op og fæstede de luende Øjne paa hende og greb hende fast om begge Haandlede: »Du stod paa hin Side Stupet, paa denne Side af Korsets Vej — men Du blev stærkere end alle Ord — jeg tog Spranget, det var et Dødssprang — det kan ikke gjøres om igjen, nu faar jeg bli'e hos Dig — og saa faar jeg ogsaa eje Dig.«

»Hør mig nu, Knut, for nu vil jeg sige Dig det Sidste om den Ting: Jeg har ikke draget Dig, og jeg har ingen Hug til Dig; jeg vil ikke gifte mig uden det — engang har jeg svoret den Løgn for Guds Ansigt, men det var i Uvid, jeg skjønnede mig ikke paa det, jeg gjør det ikke tiere. — Har Du gjort Spranget over, saa faar Du tage Mod og prøve det engang til. Den Hug, Du drages af, den syntes jeg er fæl og syndig, det er ikke den, En takker Gud for! . . . Du siger, at Du har Skrækken over Dig, Knut, og at det er mig, som gi'r Dig den? Da er det vel den, Du selv har lagt paa mig, for Du har ikke gjort Andet end skræmme mig, og saa er det rimeligt, Du skræmmes af mig igjen. Men

Du skjønner, at kan ikke Frelseren tage Skrækken fra Dig, saa faar Du nok ikke slippe den her i Verden ... Men det er vist, og skal bli'e saa vist, som det var sagt for Gud: at jeg gifter mig ikke uden med den, jeg har Hjertens-Hug til — og dør Du af det Knut, saa kan ikke jeg redde Livet Dit . . . Det faar da staa til Herren i Himlen at dømme!«

Knut svarede ikke. Der var en langsom Synkning i hans Legeme, og havde Nogen set ind bag de halvlukkede Øjenlaage, da havde det vist sig, at Aanden sank med. — Det hele Væsen gik tilbunds i Haabløshed! der er i Haabløsheden ingen fast Bund, det synes kun saa, fra den er der atter en jevn Synkning til Fortvivlelse — og den er bundløs. Inga forsøgte et Par Gange paa at tale med ham, men han værgede for sig, som den Syge og Trøstesløse for den unyttige Bestræbelse. Saa gik hun omsider fra ham og lod ham stelle med sig selv, der var ingen Raad!

Langt ud over Kvelden sad Inga endnu med Knuts Ulykke frem for sig til en fast Beskuen. Der var ikke et Sted, hun lod en Fold lægge sig hen over noget Tvivlsomt; Alt blev draget frem og nøje prøvet: Nej, hun vidste sig fri for Skyld! Det var ham, som havde givet hendes unge Liv Frygtens usunde Næring, og indblæst hende en Trældoms Aand, atter til Frygt! Den Aand, hvormed hun nu kunde bede: »kjære Fader!« den havde hun vunden i sit glade frejdige Samfund med Gunnar. — Og da hun tænkte videre, og Knut stod for hende med sin Dødsskræk og sin Fortvivlelse, og bad om Kjærlighed ligesom en væbnet Røver bønfalder om Gave paa en skjult Sti, da han vilde tage hende ind til sig med uren Vilje — da viste hun hans Ulykke fra sig, som man viser en uren Tigger bort: han faar Barmhjertighedens Gave; men ingen Samfundsplads.

Og derfor drog hun Kjendsel paa Gunnars Aasyn med Kjærlighedens Lysskin over sig, med Visheden om sin Ret og med det glade Syn paa Livet; og hun sank

ind i det, som i Guds Arme. — I denne Hvile kunde gjerne alle Mørkhedens Magter, hvad de saa end nævntes, bevæge sig om hendes Leje som Flagermus om et natligt Skin, de kastede ingen Skygger over hendes Barnesmil; thi for det er Himlen aaben!

NIENDE KAPITEL.

Vinteren havde ligget saa tung og fast over Siljedalen dette Aar, at Vaaren kom sent; men da den endelig kom, var den saa solvarm, saa fuld af Frugtbarhed og Velsignelse, saa længselsfuldt ventet og saa vel mødt, at ingen Sorg og ingen Fortræd stod imod dens lokkende Smil, men Alle, baade Syge og Sunde, baade Bekymrede og Ubekymrede fulgtes ad til dens store Højtid i Skov og Li, over Fjeld og Mark!

Paa Stormoen var der, foruden den Glæde, som bar ud over i de store Møder med Livet, hver Dag en Glæde i en mindre Kreds, og den blev da et Møde mellem Tre. Men naar Eli i den varme Middagsstund satte frem en Stol foran Døren, og saa lidt efter kom ledende med Mons Haldorsen ud over Trinnet — ned over Hellen — og mild og omsorgsfuld fik ham stelt til paa Stolen, med Aaklæder baade over og om sig, da var der et Møde med det Store her ogsaa! Da satte Eli sig ned paa en Sten ved Gamlingens Stol, og mens hun tog fat i en Haandgjerning, delte hun sin aarvaagne Agt mellem ham og Skagge, der laa som et lidet Slot oppe under Granelien, med en hel Skov af blomstrende Hæggetræer omkring sig — saa syntes i det Mindste hun! Men det var da, fordi Kongen paa det Slot helst plejede at drage hidover til Stormoen, naar han vel

havde faaet Øje paa Mons og Datter; thi naar han kom, var først Kredsen sluttet. — Og naar man elsker Kongen, elsker man ogsaa hans Slot.'

Eli var ikke saa blussende som før, og Synet flammede ikke fra Et til Andet med den gamle fristende Hast. Huldrens blomstrende Eng var visnet. De mange trøstesløse Dage og Nætter, den dybe Skamfuldhed, som brændte i Sindet, havde gjort den vissen — nu midt i Vaaren!

Hun vidste, at det var for hendes Skyld Gamlingen led de stærke Smerter paa det lange Sygeleje; og hun veg ikke fra ham. — Havde ikke hendes uhyggelige Egenvilje saa tidt slængt et haanende Ord mod ham? Hvor mangen Gang havde ikke hendes Styrke i Ubesindighed rejst sig over Faderens føjelige Vilje og spottet den ned i svag og fejg Eftergivenhed! — Nu laa han der lemlæstet og uden en Gnist af Vilje; men just da rejste der sig af hans Magtløshed en Magt imod hende, som bøjede alt hendes Stivsind og Selvgodhed i Knæ foran sig. Hun havde aldrig tænkt over, at der var et Livsansvar, nu sad hun med det, hobet op omkring sig, ligesom en forfærdelig Uorden, samlet paa i Aarvis, og endelig ved en Flytning drevet frem af alle Kroge til en Afgjørelse.

Hun følte, at hun havde taget Livsglæden og kastet den omkring sig, som en leende og skvaldrende Lyst — hun havde ikke ladet den strømme ud over Alting som et glad Godmorgen, eller som et mildt Godnat! Hun havde ikke ladet den lette paa Andres Sorg, og hun havde ikke lært den til at takke for sig, naar den gik fra Bordsætning til Bordsætning, mættet med Guds Velsignelse.

Hun følte, at hun havde taget Handlingens Styrke ud af sin Natur og sluppet den løs, ligesom en ung Hest, der slipper løs og i sit ubesindige Løb træder Alting ned og river Alt overende og standser ikke, før Kraften er udtømt! Aldrig havde hun ledet den over i det jevne Spor til en stærk og nyttig Hverdagsgjerning.

Hun følte: at hun havde taget sin faste Vilje og øvet den til Trods — hun havde spændt den som en stram Buesnor, ubekymret for, hvor Pilen traf, naar kun Buen blev spændt! Hun havde aldrig brugt Sjælens Stormagt til Andres eller egen Frelse.

Hun følte: at al den gode Gave Gud havde skjænket hende i jordisk Gods, det havde hun taget ind til sig som sin Ret, og Hovmodet var vokset ud af det!

Og endelig efter disse haardt og sent gjennemstavede Sætninger i Ansvarets Bog, stod tilslut med luende Skrift de Ord, som hendes Moder paa Dødslejet havde udtalt over hende, som sin sidste Vilje: »Vaag over Far Din« — og uagtet Moderen var død i hendes tidligste Barndom, vare Ordene dog saa ofte gjentagne for hende, at de stod i uudsletteligt Minde for Sjælen. — Og fra dette sidste Syn saa hun bort til et andet: Paa Sengen laa Faderen, smaamumlende med sine klangløse Ord, og det hørtes som en Samtale mellem Aand og Aand udover Livets Grændse. Det kom over hende, som om han der i Godslighed og Taalmod søgte at værge hende for Moderens vrede Anklage, og det gik som isnende Drag igjennem hende. — Hun skjønnede: det var ikke nok, at Huldrens Mark stod visnet, der fik ske noget Mere: den fik lægges om med ny Sæd! men skulde det lykkes vel, da forstod hun, at der maatte arbejdes rask, og ingen Tid spildes. En bar Grund var det ingen Sag at pløje op; men hvor Roden stod igjen fra den gamle Vækst, der var det værre!

Da saa omsider Mons Haldorsen kom saa vidt, at han ved hendes Hjælp fik stulle omkring i Huset og begyndte at tage lidt aandelig Del, i hvad han saa, da blev hver Dag en dygtig Arbejdsdag for Eli! Thi vel kunde Mons, naar han, som i denne Solskinsstund, sad vel tilstelt, endnu se ud omtrent som før, og han kunde paa Noget nær sige det Samme som før; men det var i det Udvortes Altsammen, han var i ret Forstand aflægs.

Dog, derom vidste Mons Haldorsen ikke saa nøje Besked, han havde glemt en Del. Naar derfor Eli altid var der, færdig til at tage de famlende Ord og binde dem sammen paa stille, godslig Vis, saa der lidt for lidt kom en Mening ud af dem, da lo Mons ved sig selv, og naar hun da nikkede til, og gav ham Ret i Altsammen, havde han ingen Hukommelse af nogen større Lykke i sit Liv; og langt fra ham var hvert Skjøn paa det Medhold, som gives den Døende.

Men Eli havde dog ikke staaet heltud alene i det svære Livsværk! Rolf havde ligesaa ihærdigt siddet med ved Sygesengen, som han før havde trængt sig efter hende paa alle Veje. Men der var ingen Haan i hans Ansigt mere; der var et Smil, som nok kunde skifte Mening, men det gik da over til Vemod, og naar det kom dertil, gav han Eli et Blik med en saa dyb Bebrejdelse i, og med en saa hastig Indblanden af Selvanklage og Bøn for sig, at Jenten kunde have kastet sig mod hans Bryst og skreget ud alt det, hun tænkte og følte. Men der var kommet en stor Skyhed over hende, nu kunde hun tvinge Heftigheden ind i en stille Graad. Naar da Rolf saa dette, rejste han sig ofte med en stærk Uro over sig, og han kunde staa en lang Stund foran hende, ligesom færdig til at gribe hende med sine vældige Arme og bære hende bort fra hele Verden — hvilket altid var det Samme for ham, som at sætte hende ind paa Skagge; thi da var han ganske sikker paa, at han havde hende for sig alene. — Men saa bøjede hun sig hen og gav sig Noget at stelle med ved Faderen, og Rolf satte sig med Ro igjen, strækkede de lange Ben mageligt hen over Gulvet og keg frem under de sænkede Øjenlaage efter Alt, hvad hun tog sig til. Og dermed gik Tiden, indtil denne Dag var kommen.

Eli sad paa Dørhellen og smaastavede med Gamlingen først med Mildhed og Glæde — tilslut med Mildhed og Frygt. Hendes Sind var idag bevæget med paa en underlig Maade, hun bar paa en Anelse, som hun

ikke kunde greje. Det var tydeligt, at En havde givet et Par Fingerslag paa Ruden til hendes Kammer denne Nat, og hun var med det Samme faret ud af Sengen for at kige efter; men der var Ingen, hverken til at høre eller se. At det maatte være Rolf, det tænkte hun sig helst, dog dermed stod hun igjen fast; thi hvad skulde det betyde?

Og nu, da hun og Gamlingen havde siddet over en Time her foran Døren, uden at Rolf var kommet, tog den ene Tanke den anden, og da hun altid vidste Noget med sig selv, som gjorde hende utryg, blev hun tilslut bange, hun vidste ikke selv hvorfor. Hun tænkte sig alle urimelige og rimelige Grunde for Rolfs Udebliven, hans Ret tog Styrke og hendes faldt af. Endelig sank Arbejdet ud af Hænderne paa hende, og Faderen sad med det uforløste Ord paa Tungen; hun kunde ikke mere sætte imod! Gjennem en Taage som var steget over hendes blanke Syn, blev hun ved at stirre op til Skagge; der var en forunderlig Uro deroppe, som var for langt borte til at høres, den kunde blot skjønnes, gjennem en Gaaen ud og ind af Tjenerne, en Løben frem og tilbage fra Stabur til Kjelder og fra den igjen til Vaaningshuset, og selv Rolf fór ind og ud et Par Gange med et Hastværk, som ikke kom over ham til Hverdags Brug!

Ak! Eli følte i denne Stund, at han trængte ikke hende, han havde baade Magt og Mod til at tage Livet alene. Men just, som denne Tanke smertede mest, tren Rolf ud fra Skagge og styrede med sin rolige Gang, med Ansigtet mod Sky og begge Hænder i Lommen, henover Snarvejen til Stormoen. Eli tog sig hurtig sammen og fortalte Gamlingen: at nu kom Rolf; thi det var ogsaa hans Hverdagslængsel; men hvormeget hun end gjemte hen af sin Uro, der blev dog nok tilbage, som kunde fortælle et agtsomt Øje, at den havde været der.

Rolf hilste, som han plejede paa Mons Haldorsen, saa stod han stille for Jenten. Der var en underlig Blanding af Sejrsglæde, Kjærlighed og Banghed i hans Syn, ja de sprang saa at sige frem af alle hans Miner og tumlede sig mellem hverandre som i en Brydning.

»Der er saa vakkert borte paa Skagge idag,« sagde han endelig og smilede lidt listig til.

Eli svarede ikke, hun vedblev at se paa paa sit Arbejde; men Gamlingen vendte Ansigtet did med en vemodig Længsel i Øjet.

»En faar aldrig finere Vejr, end dette er,« føjede Rolf til en Stund efter, mens han tren saa nær ind paa Jenten, at han tvang hende til at løfte Synet, og da mødte han hendes frygtsomme Øjne med det stærke, inderlige Blik, som han stundom samlede sig i, og da var han med Sjæl og Hug, hvor Blikket var.

Eli rejste sig op, og stod skjælvende foran ham; men et langt Suk fra Gamlingen drog hastigt hendes Syn did.

»Jeg tænker Du faar ta'e Dig en Tur til Skagge idag, Gamling, i det vakkre Vejret!« vendte han sig til Mons, der endnu sad vendt med det vemodige Blik mod Gaarden.

Men han havde ikke Andet end et Suk til Svar, og Eli en haabløs Rysten paa Hovedet.

»Du tænker kanske, Du orker det ikke,« sagde Rolf livlig, og i det Samme satte han sig ihug foran Mons. »Kom nu hid med Armene Dine, saa steller Eli til med Resten! Her paa Ryggen min skal Du ha'e saa godt et Sæde, som Du nogen Tid har havt. . . . Se saa! Luk sammen Hænderne her under Hagen min, saa støtter jeg Benene.«

Og dermed rejste Rolf sig op med Gamlingen paa sin Ryg, og med et listigt Smil til Eli drog han ud fra Stormoen. Da han var naaet et Stykke op over Snarvejen, saa han sig tilbage efter Jenten: vilde hun ikke komme? han havde jo gi'et Varsel, da han slog paa Ruden hendes

inat, havde hun ikke skjønnet ham? — og da kom der lidt Skræk i Rolf, og han vendte sig helt om mod hende, og sendte hende et Øjekast fra sin inderste Længsel.

Men ved dette Blik fløj en brændende Rødme over Elis Ansigt, hun saa sig om paa en raadløs Maade, vendte Synet opefter igjen — et Skridt tog hun og et til, saa standsede hun — hun vovede sig ikke mere til at se op — saa gjorde hun endnu et og to nølende Skridt, tilslut gik hun fremad, og det ene Fodskifte fulgte jevnt det andet, uagtet det saa ud, som hun gik med Møje.

Og Rolf skred frem — spøgte lidt med Gamlingen om den nye Hesten, han havde faaet sig! skjævede hen efter Jenten, og naar han da fik Øje paa hende, trak han sig tilbage igjen med sit polidske Blink i Øjet . . . tog saa, som han kom nærmere Skagge, paa at smaalé, med et underligt Kluk nede i Brystet, og keg sig rundt omkring paa en saa aarvaagen og iagttagende Maade, at det var, som om han havde kjøbt Skagge igaar, og idag kom for at tage den i glad Besiddelse! — Men glad var ogsaa Rolf i denne Stund, og hans Aasyn funklede, uagtet hans Syn keg frem af et Regnbuskjær: thi der havde virkelig hængt sig en Vanddraabe i Øjenlaagene — og den var, som der staar i Gaaden: hverken kommet fra Himmel eller Jord; men desuagtet fra den dybeste Kilde!

Endnu en liden Stund gik der hen paa denne Maade, da drog Rolf ind ad Storstudøren paa Skagge, og ikke mange Minuter efter sad Mons Haldorsen i Højsædet foran et festligt tilstelt Bord, der bar Mad og Drikke til mindst tyve hungrige Mennesker. Og da vendte Rolf sig med Huen i Haanden og gik mod Døren; thi der uden for paa Hellen stod Eli som et rødmende Tyttebær paa en vaarfrisk Gren, mellem Hæg og Birk og Briske strøet langt ud over Tunet!

»Velkommen skal Du være paa Skagge, Eli,« bød han med højtidelig Vægt i Ordet; men da han tog Jen-

tens Haand og ledte hende hen over Stuegulvet til Bordet, da bar to skjælvende Hænder hinanden!

Men som de sad der med Jordens største Glæde over sig, og med al Maden urørt omkring sig, fløj Døren op med et hastigt Tag, og gamle Guri Fladhougen humpede indover Trinnet.

»Hej sa'e,« udbrød hun og satte Stokken i Gulvet, »her er nok Lag her?«

»Ja, Du ser Laget,« svarte Rolf, »men vilde Du bli' med, skal Du være velkommen.«

»Bedste Laget er det, hvor en Gut ta'r en Jente med sig, og bry'r sig ikke med noget Andet!« svarte hun, mens hun satte Stokken og Madtinen fra sig, krøb bagom Bænken og satte sig lige midt for Bordlængden. Og uden mange Omsvøb tog hun fat i, hvad der stod for hende, nikkede hen til Rolf og Eli, brød med Fingrene her og der paa Bordet, hvor hun saa Noget, hun likte — nikkede saa hen til Mons, rækkede sig langt henover for at gribe en nybagt Lefse og smuldre Ost ud over den, smaalo til og nikkede igjen, saa hele det gamle rynkede Ansigt gik over til et eneste Smil.

»Tag og spis, Gut,« lo hun til Rolf. »Jeg mener, Du smyger ned i Vestelommen hans!« vendte hun sig til Jenten. »Skjønner ikke, at Du sidder slig med Jenten, Gut! Det er kjendt nok, at Rolf kan vente!«

»Ja, men nu har jeg ventet Tiden ud,« sagde Rolf, og dermed slog han Armen hen om Jenten og drog hende ind til sig.

»Nej mæn, om man kan holde Sligt ud l'el!« udbrød hun og slikkede Fingrene en for en efter Maden, medens hun saa bort fra de Unge med et tindrende glad Blik. Da rejste hun sig fra Bordet.

»Bryder Du Lag?« spurgte Rolf.

»Jeg faar nok gjøre det, jeg«, kastede hun spørgende hen, »Gud maa vide, naar I andre bryder! . . . Men saa skal her vel være Bryllup en vakker Dag udover Sommeren?«

»Maanedsdagen efter denne,« svarte Rolf og saa paa Eli med sit listige Blik, mens han murede sig ind til hende.

»Der faar vi vel bydes fra Stormoen, om det skal være Ret,« sagde Guri og gik.

»O Gud signe Dig!« raabte Eli efter hende, »Du faar være saa snil at komme. Jeg faar ha'e alt det, som Godt er, med mig paa Dagen!«

»Jeg skal ikke lade vente,« lo Guri nikkede, og gik. Men i den aabne Dør standsede hun og betænkte sig: »Hør mig lidet Gran,« bad hun mildt: »Jeg har hundrede Daler, som jeg fik i Bytte for Pladsen jeg solgte, da Manden min var død. — Jeg vil ikke væde Tungen min for en Skilling af dem, om jeg saa sank i Jorden af Tørst! Han sled og arbejdede for mig, jeg gjorde ikke et Slag for ham — jeg tog ham for det, han ejede, jeg havde ikke Hug til ham . . . Nu vil jeg de Pengene skal være Brudeskjænk til en Gut og Jente, som drages af hinanden paa den rette Maaden . . . . . Jeg bød dem frem paa Sønstelien; men der var Noget i Vejen, som ikke kommer dette ved! . . . Saa vil jeg by'e dem til jer, ta'r ikke I mod dem, da blir jeg dem aldrig kvit, paa den Maaden!«

»Nej Gud signe Dig!« udbrød Eli, »Du finder nok dem, som er trængt om dem, her er der saavist Ingen, som vil ha'e Pengene Dine.«

»Hm!« fnøs Guri og slog Døren til. Men udenfor bar hendes Ansigt det glade Smil frem paany: og med det drog hun da nedover til Sønstelien efter Gutten. Thi ligesom hun havde sig en Snarvej derfra indover til Stridfossen, saaledes havde Gunnar ogsaa fundet sig en did, der var endnu snarere; men som saadan heller ikke saa let fremkommelig; derfor var Guri altid vis paa at finde ham her, naar hun havde været paa Vandring en Tid ud gjennem Siljedalen. Men foruden det var der en anden Grund, og det var egentlig den vigtigste for hende: Naar hun var naaet ind paa Sønsteliens Mark

kunde hun allerede langtfra skimte Inga og Gutten, som sad paa Huggestabben og talte sammen, og da stillede hun sig op ved Væggen af Staburet; thi derfra kunde hun se uden selv at blive set, og her stod hun vemodig hensunken i Skuet af dem. — Mange Aar lod hun Tankerne gaa tilbage, og under Muld maatte hun søge for at finde frem det, hun tog Mærke af ved dette Syn! da fik hun først et Gjenskin af sin egen Ungdomslykke — thi, at den blev til en livsvarig Ulykke, tog ingen Ting fra, den havde været en Lykke ligefuldt! — og fra den gled hun sagtelig ned ad til Mødet med et yngre Syn: det var Datteren, som fin og skinnende med Vaarglæden over sig, gik og stelte omkring hende . . . men her faldt lidt for lidt en fæl, dyb Skygge over, og da saa hun ikke mere, før hun atter tog det nærværende ind til sig som en Trøst og en Glæde. Men Guri var en gammel Drømmerske! Naar hun mødte Virkeligheden, gjorde hun sig saa hurtig færdig med den, hvad enten den var lys eller mørk, at det var, som om den tog for megen Tid fra det Vigtigste — hun fik blive den kvit for at komme tilbage til Drømmen! Naar hun derfor havde betragtet Eli og Gunnar saa længe i Mindets Afspeiling, til de selv gik frem deraf med Kjød og Blod, da brød hun af, hukede sig raskt hen imod dem, gav dem et Par skjemtende Ord, og drog da videre indover til Stridfossen, kaldende eller vinkende Gutten efter, saa som hun var i Lune til.

Men denne Dag sad Gunnar der alene paa Huggestabben, og Inga var der, hvor et andet Livsmaal skulde tages for i en Verden, hvor der ikke tages til Ægte!

Det var endelig naaet til det med Knut, at den store Livsevne, Naturen havde givet ham, fik sig selv fortæret, og da Hungeren ikke tog af, og da Livet ikke havde mer at mætte med, kom Døden til — thi den mætter godt og en Gang for alle! Han havde læst og gransket med ringe Kundskab, men med brændende Aand, han havde bøjet sig under Forsagelsens Dom; men hans

Livsforlangende var saa stort, den naturlige Ret saa strid i sin Fordring, at han stod overmandet af den. Han var som en Fugl uden Rede, da traf han en Dag sin Mage, og da forlangte hele hans Væsen et Samfundsliv med hende — han vidste af Naturen, at der skulde bygges en Rede! men fra denne Stund tjente han tvende Herrer; hver af dem forlangte ham helt, han kunde ikke komme til Akkord med Nogen af dem, og i denne Splid gik Livet tabt.

Nu laa han og saa selv til ved Dødsarbejdet; thi nu var han ikke istand til at opfinde en eneste Skingrund mere for Livets Nølen. Der havde midt i Striden ligesom aabnet sig et Rum i Sjælen for Inga; havde hun kunnet træde ind og fylde det med sit friske Liv, da havde det kanske lukket sig, og hans Væsen havde sluttet sig om dette ligesom Mulden om Frøkornet — men hun kom ikke, det blev staaende aabent og goldt, og da gav det omsider Værk. Der gik en sugende Kulde og Tomhed igjennem ham; men den endte med en Ild, som fortærede ham uden Lindring — og det var Lidenskabens sidste Forbrænding! Var den kommet til at skinne udad, som en Lysning og en Varmekilde for Verden, da havde hans Liv naaet sin Bestemmelse, men den arbejdede, »i Dødens Skyggers Dal«, og den blev til Forfærdelse. Hans mørke Iver blev til Fiendskab mod Gud istedenfor til Guds Riges Forherligelse, og hans skræmmende Omsorg for Inga blev til hans jordiske Lykkes Tab — Ingen tør forspilde sin Livsens Lykke! Gud har givet Mennesket Evne til Lykke . . . Livets Skaal er fuld af Glædens Nektar, ve den, som drikker for dybt — og ve den, som ikke drikker!

Det Forsæt til Arbejde, som havde baaret ham en kort Stund, kunde ikke drage ham til Maalet; det var et af de sene Valg, og de maa friste Tab. Havde han i Tide taget Livsgjerningen paa sig og Gudstanken med, som Marven i hver Handling, da havde det nok baaret op over de mørke Syner og ind til den store Festglæde,

som følger Arbejdet. Men han forstod det som en Synd, hvad der var dette Livs Forherligelse; han kunde nok præke om Parablen med de ti Talenter; men dens tusindfold forgrenede Anvendelse i Livet forstod han ikke. Han fattede ikke den Mening med Livet: at Ingen fik sidde stille med en Evne, af hvad Navn den nævnes kunde: Ingen tør sove paa sin Post; thi der er, saa at sige, et Prøvevalg i Alt; før det sidste kommer, tør der ikke hviles; den Fiende, som lammer Livsarbejdet, kommer fra alle Tilværelsens Egne — ja selv fra Guds Ord; thi vel frister Gud Ingen, men han vil forstaaes ret.

Men da Knut begyndte at forstaa dette, var det for silde i enhver Retning. Da det sande Menneske bankede paa, var der ingen Livsmark, der var en Ørk med Ensomhed og Skræk, med Sten for Brød, med Gjenlyd, men ingen Røst.

Nu var han endelig der, hvor det sidste Valg gaar frem over alle andre, og han greb det med skjælvende Hug. Moderen var hans milde Hjælper for dette Liv, og Nils stelte med saa godt, han kunde — læste op af Salmebogen og sukkede og græd mellem hinanden! Johanne derimod var saa fast, hvor mygt hun ogsaa tren; thi hun tjente Herren uden Knur. Var det end hendes Enestefødte, som skulde gaa Dødens Vej før hende, saa var det jo den Vej, Alle skulde, »Den ej for tidlig døde, som — paa Frugter rig til Himlen kom!« Det var hendes Ord, vistnok lært udenad, men det gav hende altid den samme Trøst. Herren, som havde givet, skulde vel have Lov at tage igjen, hans Navn fik dog være evigt lovet!

Det var ud paa Dagen. Johanne sad med Hænderne foldede i Fanget, og Hovedet bøjet ned mod den Syge, der laa med lukkede Øjne, mens Brystet sank og steg, som under en tung Vægt. Solrødmen flammede hen over de smaa Ruder, og to lysegule Sommerfugle flagrede op og ned, hid og did, skiltes og mødtes i den fagreste Leg, hen gjennem Solblinket.

Da skjalv et Dødsgys gjennem Knut og han slog Øjnene op, men ikke for et Syn fra denne Verden, og han talte stærkt, men ikke med en Røst af Jordlivets Malm. »Jeg forfølger mine Fiender,« skreg han prækende og truede med oprækket Haand — »Jeg vender ikke tilbage, før jeg har oprevet dem — Jeg fortærer dem, de kunne ikke staa — de falde under mine Fødder — Gjennem Ørkener skulle de vandre — Paa de tørre Steder skulle de vansmægte — Herrens Langmodighed er endt, han banker paa Din Dør med Jammer . . . Dine Synder ere som uhyre Vande, der overskylle med Forfærdelse —!«

Efter dette faldt der en kort Afmagt over ham, men det var kun som et Pusterum, thi han stred saa at sige med den, for igjen at komme til at tale . . . Saa gik der en Stund, da slog han atter Øjnene op og løftede Armene som mod et mildere Syn:

»Du sagde i Dit Hjerte — jeg vil stige op til Himlen! Jeg vil ophøje min Trone over Stjernerne, og sidde paa Forsamlingens Bjerg . . . Men Du nedfór til Fordærvelsen . . . Hvorledes er Du falden af Himlen, Du Morgenstjerne . . . Du Morgenrødens Søn . . .«

»Ingen er saa stor en Synder, at han jo kan Naaden se,« hulkede Nils op af Bogen.

Da slog Knut Øjnene op for denne Verden og vendte sig om til Faderen. »Hvo, som vandrer fuldkommeligen, skal frelses . . . men hvo, som vandrer forvendt paa tvende Veje, han skal falde paa den ene af dem,« stønnede han og sank tilbage i en dyb søvnlignende Døs.

»Nu faar Du stelle godt med ham, Nils,« bad Johanne, »jeg gaar til Inga paa Sønstelien og faar hende hid med mig — hun har vær't Glæden hans i denne Verden, og det er godt at mødes i Døden med det, En har længtes mod i Livet.«

Nils havde ingen anden Mening end Johanne, derfor var hans Svar et graadfuldt Suk. Saa gik hun. Det var ikke nogen let Vandring; hun skulde ikke paa den

hente sig et af de mange unyttige Midler eller Raad, hvorved Livshaabet fristes, og som jager paa og gjør Gangen let; som en nøjeseende Kvinde midt i Sorgen vælger det vakkreste Ligklæde, saaledes gik hun i denne Stund for at hente et fagert Syn, som kunde give Sjælen den sidste jordiske Fryd.

Men da Johanne efter den lange Vandring omsider hinkede ind over Sønsteliens Mark og saa Inga og Gunnar sidde sammen paa et Sæde omskinnet af Solen og gjækkende hinanden i en leende, spøgende Strid, stod hun stille og drog Aanden tungt, og hun nølede lidt med det næste Fodskifte; thi som de sad der lignede de Sommerfuglene hjemme i Sygestuen — var saa ikke dette at bryde et glad Lag? . . . Men der, hvor Sommerfuglene havde sit legende Møde, laa hendes Enestefødte i Dødens Skræk og Vaande — dette tog hurtigt Betænkningen væk, den havde heller ikke lagt nogen stor Sten for hendes Fod, og i det Samme skred hun raskt og fattet hen til Inga — hendes Sorg var for stor og sand til at behøve en pralende Melding.

»Jeg kommer for at be' Dig følge hjem med, Inga . . . Det er paa det Sidste med Knut, og jeg vilde saa gjerne lette Døden lidt for ham . . . Jeg tænkte, at naar Du var der, saa fik kanske de fæle Synerne ikke Magt over ham.«

»O Gud!« fór det ud af Inga, og hun saa med et bange Øjekast op til Gunnar.

»Er Du ræd for at se ham?« spurgte Johanne.

»Aanej, Gud signe Dig!« svarte hun. »Jeg tænkte bare paa . . .« Og dermed saa hun op til Gunnar igjen med et spørgende Blik.

»Du faar huske paa, Inga, at om Du ta'r en Stund fra Gunnar — saa har Du taget hele Livet fra Knut . . . Nu er det slig, at Nils og jeg, vi er gamle, og vi sidder som to Skygger i dette Liv, men Døden er baade mørk og kold . . . jeg tænkte det, at Du, som er lys og glad, Du som har Glæden ivente, Du kunde nok

skinne lidt hen over en Dødsseng, det kan komme Dig saa godt igjen — den Vejen skal vi Alle«.

»Jeg har bare Ja at sige Dig, Johanne«, svarte Inga, og dermed fulgtes de ad ud over Vejen, mens Gunnar sad tilbage alene.

Efter en anstrengende Gang naaede de endelig frem til Nils Nordigaardens Hus. Døren stod aaben ind til den Syge, og der var saa stille, at hans tunge Aandedrag bares dem imøde i den lille Forgang. Inga skjalv, da hun listede frem over Gulvet til det næste Rum; men da hun var derinde og sad ved Sengen, da Posten var taget, da var hun fattet og tryg.

Dagen sank lidt for lidt, og Solrødmen farvede hele Stuen med sit glødende Skjær. Sommerfuglene legede sin fagre Leg og blev aldrig træt af det Samme, Fluerne summede og slog imod Ruderne, en Sirisser sang tungsindigt ude bag Ildstedet. — Det var Dagens Farvel til Naturen, en sød forsonende Omfavnelse, hvori alt det Stridende blev glemt, alt det Gode erindret!

Da slog Knut Øjnene op mod Solskjæret, og da han blændet af det vendte sig om, mødtes hans Syn med Inga. Han saa en Stund vemodigt paa hende; hvad var der ikke lidt for hende i det Liv, som nu randt ud! Hun smilede til ham med mild Fortrøstning; men han rystede paa Hovedet.

»Se jeg staar for Døren og banker,« stønnede han, »hvo skal fri mig Elendige fra dette Syndens Legeme?«

»Vær trøstig, Knut, Alting har sin Tid,« hviskede Inga mod ham.

»Jeg véd dine Gjerninger,« vedblev han uden at ændse hendes Ord. »De ere som vandløse Skyer . . . som ufrugtbare Træer . . . Som et Lerkar knuser jeg Dig.«

Inga lyttede til, og hun skjønnede, at han stod for sin egen strenge Kjendelse med Dommen over sig. Hun havde saa mangen Gang skjælvet for den samme ubarmhjertige Vilje. Ak, om hun kunde fri ham for Skræk-

ken, som hun selv var bleven befriet fra den, ved Kjærlighed! Hun mindedes et Vers fra en gammel Bog, hun engang havde læst, og som hun havde lært uden ad, hun havde læst det for sig selv saa tidt; nu vilde hun læse det for ham! Og saa lagde hun sit Ansigt ned mod hans Skulder og hviskede ind til ham:

»Der er saa godt at bygge
i højen Himmelbo!
Der er saa sval en Skygge,
der er saa mild en Ro!
Der vil Din Frelser hente
Dig op til Herrens Bord,
der vil Gud Fader vente
Dig med sit Naadensord.«

»Men jeg haver dette imod Dig,« læste han, »at Du haver forladt Din første Kjærlighed.«

»Guds Hjerte aldrig lukkes,
det er en Kirke stor,
hvor Lyset aldrig slukkes
paa højen Alterbord.
Der monne Klokker kime,
der toner Frydesang . . .
Kun kort er Dødens Time!
Guds Glæde evig lang!«

hviskede Inga igjen.

Knut laa hen en Stund med lukkede Øjne; da slog han dem brat op ligesom for et klarere Syn. Nils og Johanne havde stillet sig nede ved Fodstykket og saa paa ham, de stod Haand i Haand, uagtet der i denne Stund ikke skulde hjælpes paa en Halten — der skulde rigtignok bæres Meget, men Vægten var lige for Begge — de holdt ogsaa blot sammen. Og Inga havde sat sig paa Sengestokken med Ansigtet mod Knut.

Knut rettede Synet mod de Gamle, der drog et Smil over hans Ansigt, og han troede selv, at han nikkede til dem; men det gjorde han ikke, Legemet kunde Intet

mere i denne Verden! Saa vendte han det til Siden, og det fulgte en Stund med Sommerfuglenes Leg — mildere og klarere blev det efter hvert, omsider drog han det til sig igjen og mødtes med Inga, som i den fuldeste Hengivenhed havde bøjet sig hen over ham. Han saa ogsaa — Blikket blev saa dybt — det hængte sig saa fast — der kom Længsel, der kom Ungdom — der kom tilslut en Uskyldsglæde, et Barneblik, med Undren og Tro:

Der højnede sig en Fjeldsti fra Granelien opover med Smaakrat og Bærtuer. — Der var Sol, og der var Skygge. — En liden Fugl sprat ud af en Busk, men den fløj ikke langt, et Stykke fra satte den sig paa Glyg! thi inde i Busken var et lidet lunt, tæt Sted, og der var Reden bygget! . . . Langs ad en Furustamme løb en Hakkespæt, den snakkede til Magen oppe i Toppen — de løb med hinanden midt paa Stammen, de havde saameget Klogt og Rigtigt at sige i det korte Sprog, der sletikke sang over i det Uvisse! Kan være, de havde lidt at rette paa ved Linerlen, som tog de tusinde Smaatrip, ud og ind, dernede ved Træets Fod: thi den var saa let ved Arbejdet, saa glad, saa pyntet under al sin Færd, at det saa ud, som om den ingen Ting bestilte, og det mente nok Hakkespætten og! Men ligeoverfor sad to Børn, en halvvoksen Gut med et underligt alvorligt Ansigt og en liden Jente, som lo altid, naar hun ikke skjændte — De saa paa Alting med en saa lykkelig Tryghed, de ejede jo Alting; thi de levede, og tog det til sig, som Livets Gave! . . . Da viste Jenten et lidet Spil hen til Gutten . . . han tog i det, — det gik istykker mellem Fingrene paa ham! . . .

»Ak kjære Dig!« hviskede Inga mod Knut, daaret ind i et Haab af hans stille Smil. »Husker Du hin Dagen bort i Skogen, jeg viste Dig Langeleken som jeg havde stelt mig af Træpinder og Straa? Du tog saa haardt i, at den brast isønder, da blev jeg saa lej, at jeg

græd, og Du bad saa vakkert for Dig . . . husker Du det?«

Ja, Knut var netop i dette Aandedrag naaet dertil. Han saa mildt paa hende, som om han bad for sig, han gjorde et svagt Forsøg paa at gribe Noget; slap Taget med et Suk. Han var død. Men som et Blink af Livet lige imod Døden, gled et forunderligt lyttende og leende Drag over hans Ansigt i det Samme. Var det Langeleken, som tonede mod ham? Det var vist saa! Han kom jo midt i Barneglæden.

Det var en Søndag i Begyndelsen af Høsten. Skyhvælvet højnede sig mørkt og klart over Siljedalen, og langs med Sønsteliens Grund laa det gule og purpurrøde Løv, drysset hen over de nøgne Plovfurer og den afskaarne Eng, som endnu for tredje Gang skjød friske Spirer. Elvesuset lød fjernt, og store Skarer af Trækfugle kredsede rundt over Vangen, slog ned en kort Stund i Lien og strøg da videre ud gjennem Dalen til det store Togt over Verdenshavet mod en ny Sommer. Der hørtes nok Livslyd baade fjernt og nær, men de lød hver for sig, de blandede sig ikke længer til en eneste Højlyd som paa Sommerens Tid. Og alligevel var der fuldt Solskin, blanke Svaneskyer svømmede hen over Himlen, og det tindrede og funklede af baade Fos og Elv!

Det var paa en slig Dag, hvor Mennesket tager sig selv og alt menneskeligt i inderlig Besiddelse, at Inga og Gunnar sad Side om Side paa Huggestabben som Brud og Brudgom udenfor det nymalte Vaaningshus paa Sønstelien, med et Sus af leende og tumlende Bryllupsgjæster omkring sig.

Det var fra dette Sted, Inga havde taget sine Møder med Livet. Her havde hun siddet som Barn, da hun

var draget ud af Armoden og over i det nye, rige Hjem, og hun havde siddet og stirret ud gjennem Dalen med Banghed for, at Nøden engang skulde finde Vejen did og tage hende tilbage til den usunde Luft og de kolde Rum med Hunger og Klager! — Siden havde hun siddet her og sunget sin Bryllupsdag med Even Justesen ind. Herfra havde hun og keget op efter Storsturuderne, hvor alt Bryllupsstellet laa og ventede paa den næste Dag, og hun havde leet og sunget hen til Even, da han kom frem i Døren med sit røde Ansigt og blinkende til hende med de smaa gnistrende Øjne. . . . Saa var der fulgt en Tid efter, hvor hun træt og haabløs havde draget sig hid, og i mangen taaget Kveld siddet og stirret op i Skyen for at finde en Lysning til Vej for en trøstig Tanke. Men Skyen laa ikke hindrende deroppe, den laa over Himlen i hendes egen Tanke, og naar hun gjøs for Guds Vredes Røst i Stormen, og for hans knusende Vilje i Lynet, da vidste hun ikke, at Røsten i hendes egen Sjæl, og Sandhedens Blink i hendes egen Vilje, det var langt sikkrere Bud fra den Almægtige end hine. Men den kjærlige milde Gud forstod hun ikke, uagtet han steg op og talte til hende gjennem hendes egen Kjærlighed og Mildhed.

Og endelig sad hun nu her i denne glade Stund med Gunnar ved sin Side! Og han tog hvad han gav, og hun gav hvad hun tog — Hjertensglæde og Velsignelse gav de Begge!

Et Stykke fra dem stod Rolf med Eli og vendte Ansigtet imod Sky paa sin gamle Maade.

»En har aldrig set slig Mand, som den Rolf!« raabte Guri, og var lige ved at skrige sig hæs for at blive hørt. »Han dra'r om med Konen sin, ligesom jeg med Madtinen, han tør ikke slippe'n ud af Hænderne!«

»Ho ho!« lo Rolf og drog Elis Arm til sig med et lidet Knib, »han var nok ikke ræd for hende — han var bare ræd om hende!«

Men desuagtet slap han hende ikke: han var ikke paa Skagge idag! Og dermed gik han videre henover leende, saa det klukkede ham i Brystet.

»Isa!« fór Hogni forarget til Siden; »træder Du Folk paa Fødderne, Du?«

»Hys, hys!« sagde Rolf og tog Foden til sig, »Du staar og nidstirrer slig, at En ta'r Dig for en død Ting.«

»Jeg tror, det var bare Skoen Din, Hogni, og jeg véd En, som nok likte sig med at rette paa den Skaden«, drillede Eli med et Blink til Rolf fra de straalende Øjne.

»Er Du gal Gut?« vendte Hogni sig til den anden Side, hvor en vilter Unggut sprang nedover Vejen og fór saa nær forbi hende, at han stødte hende paa Foden, saa hun tumlede.

»Ha ha ha!« storlo Rolf, »En træder Dig paa Taa og en Anden paa Hæl — er ikke Du trængt om en Skomager, saa véd ikke jeg!«

»Aa, jeg er lej af Dig,« afbrød Hogni og gik hen over Vejen.

»Du staar der og ser efter Jenten, som Du vilde sluge hende med Øjnene,« sagde Guri Fladhougen og stævnede lige mod Skomageren, der stod bred og selvgod og keg ned efter Hogni.

»Jeg vil ha'e den Jenten,« lo han. Og det var ikke frit, at han drog sin aandelige Sikkerhed ud af den samme Kilde, som hans legemlige Fasthed var sunken i! Thi uagtet Skomageren var temmelig liden og meget bred bygget, var det ene Ben dog i uafbrudt Virksomhed for at støtte det andet.

»Liker Du Jenten saa svært godt?« spurgte Guri hjertelig.

»Ja gu liker jeg hende,« lo han og strækkede sig ligesom efter et stort Maal.

»Vil Du ha'e hende da?« spurgte Guri atter.

»Vil ha'e hende?« gjentog han. »Kunde jeg bedre gjøre? Jenten er saa stærk som en Kar! Hun spiser for To, men hun arbejder for Tre! Naar jeg er ude

omkring og sy, da kan det være saa godt som jeg havde baade Gut og Jente – foruden Kone!« og saa lo han til, saa det klang.

»Tvi!« vendte Guri og spyttede ham fra sig til en Side. »Ikke en Kvit af Pengene mine skal Du ha'e Fa'r!« Og dermed gik hun.

Saa led det mod Slutningen af Dagen. Solen samlede sine Straaler over Fjeldaasen og keg ud over Dalen med et halvt Øje mellem de mørke Graner. De Fleste drog nu til Dandsen inde i Stuerne, mens Spillet klang lokkende ud ifra de aabne Døre. Men ned over Stien, som førte ud til Dalen, vandrede Hogni med Albuen støttet mod Haanden og Hagen hvilende i denne — det var, som hun gik for at gaa alene, men ventede sig dog et lidet Følgeskab efter. Hun tænkte paa Skomageren: saa liden han var, var der ikke En, som tog ham hverken i Ord eller Lag . . . Allesammen giftede sig, ligesom paa Spræng i denne Tiden! — Og med denne Overvejelse keg hun sig lidet Gran om. Da kom to Gutter farende op over Stien og lige mod hende.

»Nu kan Du gaa ned og dra' dig en Mand op af Elven!« skreg den ene af dem under Latter og Støj. »Nu svor Skomageren paa, at han vilde kaste sig ud for, bare fordi jeg sa'e, at jeg vidste En, som tog Dig lige for Næsen af ham! . . . Det var mig selv, jeg mente, men jeg har hverken Hus eller Hjem, førend Farfa'r og Morfa'r, Oldefa'r og Tip-Oldefa'r er døde, saa gifter jeg mig!«

Hogni stod et Øjeblik og betænkte sig; da tog hun med ét Fart nedover til Elven: Bedst var det hun saa selv! En slig mundkaad Gut tog sig ikke nær af Nogenting! Men just idet hun kom til Omdrejningen af Fjeldet, stod Skomageren paa en Sten henne ved Elven og heldede sig udover for at øse sig lidt Vand op i Ansigtet med den hule Haand, og da Hogni kom farende til, tabte han Holdet og stupede ud for.

Hogni var baade snarraadig og stærk, og just, som han skulde til at tumles væk af Strømdraget, greb hun ham fast i Trøjekraven og trak ham paa Land. — En liden Stund efter kom hun gaaende op til Gaarden med ham. Han havde af Tak og Glæde grebet hendes Haand, og den havde han saa fast Tag i, at han var ikke tænkt at slippe den, hverken for denne Dagen eller for dem, som kom efter.

»Jamænd har Hogni faaet sig en Mand,« lo Eli mod hende.

Men Hogni var saa undselig, at hun ikke saa til nogen Kant, hun saa ikke engang ned til Skomageren, som gik fast og kry ved Siden af hende, og rækkede og strækkede sig baade i Bryst og Skuldre for at naa hendes Maal!

»Faar ikke Kvitten ligevel!« kastede Guri forarget efter dem, og dermed drog hun ud af Gaarden. Hun havde nu faaet den Del af Laget, hun syntes om — det, som kom efter, var for Ungdommen!

Men foruden Guri, var der et gammelt, stilfærdigt Par, som forlod Gaarden med samme Tanke, dette var Nils Nordigaarden og Kone. De havde mødt frem til Glædesfesten, fordi Inga havde nødt dem med saamange gode Ord, og de havde havt Fornøjelse af Brudens Fagerhed og Glæde; men da Lystigheden kom, og Kvelden var lige ved, saa skiltes de fra Laget med Tak og Velsignelse for sig, og saa gik de Haand i Haand hjemover til Stilheden men ogsaa til Fattigdommen!

De vare som de gik der med det sidste Dagskjær over sig, ældet svært i Sorgen, den havde sat dybe Mærker; men den var alligevel fredmild, som Aftenhvilen efter en lang Arbejdsdag. Da de nu var naaet ud i Siljedalen og over Elvebroen, satte de sig og tog Hvile paa en Sten, medens Guri Fladhougen kom gaaende langsomt efter den samme Vej.

»I sidder der, som to Kjærestefolk, I!« udbrød Guri, da hun endelig naaede frem til dem.

»Jamænd er vi det og, saalænge vi lever,« svarte Nils, og flyttede sig tættere sammen med Johanne. »Nu har vi vært gift i firti Aar!«

»Gode Dage har vi levet,« sagde Johanne, og smilede op til ham.

»En god Dag er hver Dag for mig, hvad den bringer, naar jeg faar leve med Dig,« føjede Nils til.

»Fik Du bare ikke drage fra mig hver Dag paa Arbejdet,« sukkede hun.

»Det er just største Glæden min, det, at jeg faar arbejde for Dig,« smilede han.

Guri havde staaet ret op og ned foran dem og set med sit gladeste Ansigt fra den Ene til den Anden: »Jamænd skal I ha'e Pengene mine!« brød hun ud med en Gang, »Jeg kan ikke bedre finde! . . . Du faar vide det, Nils, at jeg har hundrede Daler, som jeg vil gi'e væk — og de, som skulde ha'e dem, siger nej, og dem, som ikke skal ha'e dem, siger ja. Men nu skal Du komme til mig paa Stridfossen imorgen, saa skal jeg sige Dig mer om den Ting! bra tidlig maa Du komme, for jeg drager afsted, med baade Pirke og Alt, til Sønstelien . . . jeg lider de Unge saa vel, at jeg faar ta'e Møjen med alt Nyhedskavet, som fins der! — Saa kan Du beholde Manden Din hjemme,« vendte hun sig til Johanne. »Og Du Nils, Du kan ha'e »Skumflaggen paa Kruset,« som Du siger, til sidste Dagen! . . . Og nu er jeg lettet for alle Ting!

Der hænder saa Mangt mellem Aar og Dag,
der hænder saa lidet til Guds Behag!

staar i Bogen . . . Er dette til Guds Behag? Saa i Jesu Navn!«

Og dermed gik hun ind til Stridfossen, og de Gamle gik smaapratende hjemover. Først troede de ikke rigtig paa det, Guri havde sagt; men efter hvert, som de kom nærmere til det usle Hus, fik de først Troens Mod,

siden kom Troens Glæde! og da tog de fat paa Bygningen af Gaarden igjen! thi længe havde de ikke rørt den med en Tanke. Men hvor hurtigt gik det ikke frem nu i denne Stund, da den uventede Lykke var kommet over dem! Grunden var jo lagt, og derfra rejste taknemlige Hjerter snart et Slot.

Det spurgtes længe efter i Siljedalen, at gjildere Bryllup havde der ikke været end dette paa Sønstelien, og gladere Brudepar end Inga og Gunnar var der ikke set. Men da Aar kunde tælles tilbage i langt Følge, da spurgtes det endnu om et gammelt Par, som sad stille efter Arbejdet i Hvile og Fred: at hun havde været saa vakker som en Sol og han saa glad »som Guds Ord i en Morgensang!« og stærk og ærlig havde Begges Livsgjerning været som en Tjeneste for Gud! Thi

»Guds Rige bestaar ikke i Ord men i Kraft.«

BILLEDER

FRA

VESTKYSTEN AF NORGE

(1872)

FORORD

TIL ANDET OPLAG 1899

Da der af min Forlægger er taget den Bestemmelse, i Anledning af min ottiaarige Fødselsdag, at lade mine »Billeder fra Vestkysten af Norge« udkomme i nyt Oplag, har jeg følt Trang til at medgive dem et Par orienterende Bemærkninger.

Det var i Aaret 1842 jeg første Gang saa Norge, og efter en besværlig Rejse tillands og tilvands omsider landede ved Herø paa den Del af Norges Vestkyst, som kaldes Søndmør, og som fordum var et af Nordens største Vikingesæder.

Det første Indtryk jeg modtog af den mægtige Natur var Skræk. Ved at se Fjeldene staa der i sin vilde selvsikkre Trods, med det kjæmpende Hav omkring sig, var det som et Uhyre rejste sig foran mig, og mit Hjerte skjalv i Overmagtens Vold.

Men da jeg herefter mærkede mig de Indfødtes Skik, og hørte dem gaa paa med de Ord: »En faar sjaa'n i Øgene«, forstod jeg, at det var den Filosofi, de havde uddraget af deres kjæmpende Livsfærd — og at man kunde lære af den.

Og det var hvad jeg gjorde. Ved efterhaanden at maale fast Syn med Uhyret, fortog Skrækken sig, og jeg var frelst. Men det er sandt: jeg var og med det Samme bunden af det — hugbunden, som det hed, og jeg kunde

fra nu af hverken føle eller tænke uden i Samklang med denne mægtige Natur.

Alligevel var det ikke trængt ind i mig som noget Fremmed. Jeg var jo født og opdragen ved Havet, og alle mine Barndomsindtryk var mærkede af Sølivets Bedrift. Naturligvis havde jeg modtaget min Udvikling paa Kulturens almindelige Veje, men selve Civilisationens Storværker havde aldrig kunnet befrugte min Aand i den Grad, som naar jeg ved Stranden sad paa en nøgen Sten og saa ud over Havet.

Naar jeg desuagtet følte mig gjennemtrængt som af et nyt Livs Indpodning, var det ikke saa meget Arten som Maalet, der havde udøvet sin betagende Magt over mig. I Naturen havde jeg hidtil truffet min Lige, nu havde jeg for første Gang truffet min Overmand, og det fordrede en Kamp — og af yderste Evne, før vi kunde gaa sammen. Men i denne Kamp vokste min Aand og fik et videre Stevne.

Trods dette hengik dog tyve Aar af mit Liv, før denne Indpodning af Kystlivet fik skyde sit første Blad. Jeg havde i Mellemtiden omskiftet Landlivet med Bylivet, og andre Tanker og Syner havde vekslet i min Aand. Men uagtet jeg følte en stigende Trang til at nedskrive dem, og nogle Gange ogsaa gjorde det, fik dog det, som var min dybeste Trang, nemlig hint Billede af Søndmørs vilde Kyster, ikke Liv før jeg var vendt tilbage til Danmark igjen, hvor jeg da — beaandet af den dybeste Længsel efter Norge — nedskrev min »Student«.

Selvfølgelig blev dette Arbejde en Spejling af mit Førstemøde med Norges Natur. Billedet var greben gjennem Inspiration, og saa vidt Naturforholdet havde Del i det, var det tilvisse i dybeste Slægtskab med Kystlivet.

Alligevel fulgte jeg ikke det Vink, som heri var mig givet, og først ti Aar efter, da jeg gjorde en Rejse til

Norge, og mødtes i et Gensyn med mine første Indtryk, fik jeg Mod til at tage det op igjen med Kystlivet.

Jeg drog da fra Bergen og rundt hele Kysten saa langt Søndmør rækkede. Det skete som oftest med det man kalder Baadskyds, thi jeg var nu naaet til den Udvikling, at jeg ikke blot lod mig styre af Indskydelsen, men havde min faste Støtte af Arbejdet.

Jeg tog fra nu af Sagen som et Studium, og gjennemsøgte — alene med mig selv og mine Indtryk — hvert Punkt af Betydning paa hele den lange Kyststrækning. Og efterhaanden gik ogsaa Kystlivets mægtige Saga op for mig.

Jeg mødtes tilvisse endnu med den samme Inspiration, som havde vejledet min Aand fra Syn til Syn i »Studenten«, men nu var, som sagt, Arbejdet kommen til, og Fantasiens raske Slutninger bleve underkastede Kritik. — Aarsag og Virkning blev prøvet mod hinanden.

Efter dette Gjensynsmøde med Søndmør havde jeg Gudskelov modtaget en fornyet Hjemmedaab, og da jeg derfor i 1872 udgav mine »Billeder fra Vestkysten af Norge«, var jeg efter min Bevidsthed indtraadt i et nyt Stadium af mit Forfatterskab.

Mit Arbejde fik fra nu af et Underlag af stærkere Farve og strængere Virkelighed. Jeg skrev nok andre Bøger efter dette, og med anden Tendens, men jeg følte dog, at der løb med en Ledetraad i Alt hvad jeg skrev fra hine Kystbilleder. Og da jeg saa nogle Aar senere udgav mine »Billeder fra Midnatsolens Land«, dannede de tilvisse en Slægtfølge, ligesom ogsaa mine efterfølgende Billeder, der alle paa et Par Smaahistorier nær, ere tagne af Kystlivets Kultur.

Det var saaledes ved hint Førstemøde med Søndmør, at der knyttedes en Ledetraad, som gjennem et Tidsrum af 57 Aar har baaret op den lige Linje i mit Forfatter-

virke, idet den bandt min Aand til Kystlivets mægtige Saga.

Og det er med denne Bevidsthed, jeg trygt vover at sende dette mit første egentlige Arbejde i Kystlivets Kultur paanyt ud i Verden til et Møde — maaske et Gjensynsmøde med min gode Læser.

TIL SØNDMØR.

JEG sender Dig en Hilsen fra mit Hjerte,
Du stormomsuste, fjerne Klippekyst!
Du, som mig gav, hvad naadig Gud beskjærte:
Et Landego midt i min Skjæbnedyst.

Du gav mig Landeværn, det blev mit eget,
det Hjem, jeg søgte i en fremmed Havn.
Du gav det strengt, men Du har aldrig sveget
det Hold, Du bød mig i din haarde Favn.

Det var en Aften sent ved Høstens Tide,
jeg sad imellem Andre i en Baad;
rundtom gik Sjøen høj, Skumtopper hvide
mit Øje dugged med sin salte Graad.

Og under dette Spil af Kræfter vilde
Stordybet ruged som en aaben Grav, —
Guds Lys var slukt i denne Aften silde,
kun Mørkets Magter skjøtted Jord og Hav.

Hvermand var taus, den Første med den Sidste,
kun Øjet lynede paa Farens Vagt.
Og Stavnen sank og steg som om den vidste,
at Bølgen kløves bedst i jevnlig Takt.

Da svandt det sidste fjerne Blink af Havet,
og alle Grænser trængte mere nær. —
Jeg følte mig, som blev mit Haab begravet —
det Haab, der rødmer i sit Ungdomsskjær.

Jeg vilde spørge, vilde ængstlig vide:
Om det var Nattens Skygger eller hvad?
Det Tunge, Sorte hist ved Vandets Side,
der stod som Kirker stillet op paa Rad.

Men Ordet døde i en hurtig Gysning,
jeg fatted nok, at det var Fjeld ved Fjeld, —
da idetsamme brød en enkelt Lysning,
som Stjerneblink igjennem Mørkets Væld.

»Der har vi Maalet vort, der ser vi Hjemmet!«
Det som et Hurra ved min Side lød. —
Da sank jeg hen i Graad, — jeg var en Fremmed,
som søgte sig en Gjerning — og et Brød.

Og hjertebankende mit Smerte fødte
en Angst, der spurgte i min Sjæl fra Gud:
Om jeg var stærk og fast til det, som mødte? —
Jeg kunde ikke svare paa hans Bud.

Saa sad jeg huldet om af stille Hænder,
fredlyst af Godhed — baaret op af Tro; —
men Savnet er en Ild, som altid brænder,
og Længslens vilde Fugl ta'r aldrig Ro!

Jeg søgte om mig: var der ingen Veje
til Flugt fra denne Ørken — intet Spor?
Jo, hvisked Havet, kast dit Livsenseje
dybt i min Favn — jeg stænger evigt for!

Men Hjertet sukked': nej, jeg vil ej Døden!
Jeg vil et Liv i Kamp og Kjærlighed,
et Liv, som flammer op med Morgenrøden,
et Gjenføds-Liv, som glemmer Tabets Med. —

Jeg stred i Dage, stred i lange Nætter,
min Ungdom døde i den dybe Skræk,
og Barnetankens lyse Blomstersletter
gled som en Dag i Skumringsstunden væk. —

Kan Øjet glemme hine Taarestrømme,
grædt i Forladthed og i ensom Gru?
Kan Sjælen glemme hine vaagne Drømme,
der løste Sindet fra sin Barndoms Hu?

Men jeg forstod ej ret min egen Smerte:
Det var Naturens Podning i min Aand,
det var den dybe Ridsning i mit Hjerte,
som vokste til om Tankens friske Vaand.

O Lysning over Fjeldet — Dagen ny!
Livshaabets friske Brydning gjennem Sorgen.
Du véd det nok, Du stærke »Glan i Sky!«
Du fik mit Hjertes brændende Godmorgen! —

Hin friske Vaand skjød til en Stamme op,
rodfæstet dybt, hvor ingen Storm den rygged'.
Og der skjød Kvist fra Gren, og Blad fra Knop —
ved Foden liden Erle flittig bygged.

Nu saa jeg Fjeldet i den unge Dag,
det sank i Maalet under Livsens Evne,
og jeg forstod, at Aandens Vingeslag
bar højt opover til et større Stevne.

Jeg lyttede til Stormens vilde Sang,
Naturens dybe Støn mit Hjerte rørte, —
da klang det i min Sjæl for første Gang,
som om min egen Vuggesang jeg hørte.

Og Havet brød sig paa den nøgne Strand,
stormjaget, lig en Skok af vilde Aander,
fløj Imbre-Skaren skrigende mod Land,
som naar en Sjæl i Nattens Skræk sig vaander!

Og Skyen lukkede sig tung og mørk,
og Baaden slyngedes af Bølgedraget
udover Havets endeløse Ørk,
hvor blege Syner rejste sig paa Vraget. —

Men i den vilde, farefulde Dyst
min Sjæl blev fro, min Aand blev stærk og stille;
der steg en anden Tone fra mit Bryst,
højlydt op over Sorgens Klynk, det lille!

Og Vaar og Sommer brat i Følge kom,
og der kom Fuglesang i Birkelunde;
ud over Hougene skjød Blad og Blom,
og Elven talte fra de tause Grunde.

Da trængte Alnaturens Mildhed ind,
og varmede min alvorsfulde Tanke,
en liden Engblom spired i mit Sind,
og af min Livsbrist skjød en Efeuranke. —

Vær hilset da, Du fjerne Klippekyst,
Du vilde Hav med Dine stærke Strømme!
Tak for den korte Hvile ved Dit Bryst —
der fik min Ungdom sine bedste Drømme.

STAT

NAAR man fra Bergen styrer nordefter til Søndmørs og Nordmørs farefulde Kyster, er der intet Navn, der saaledes sætter Fantasien i Bevægelse som Stat. »Forbi Stat« heder det med en Forskjellighed i Betoningen, som Hver lægger ind efter sin Erfaring, eller i Forhold til den Beretning han har modtaget. Forbi Stat! Javist maa Dommen falde forskjellig; thi Naturens Tilstande ere her saa fuldbaarne, dens Stemninger saa udelte, at det Nærværende griber Beskueren som noget, ialevighed Bestaaende, og han, som nævner Stat med Begejstringens Udraab, siger lige godt en Sandhed, som han, der skjødesløst henkaster Ordet, eller og udtaler det med hint Eftertryk, hvorved man altid betegner en overstanden Fare.

Stat eller Statlandet er egentlig en Halvø, der paa det smalleste Sted kun er en halv Mil over, men siden breder sig i nordvestlig Retning ud imod det aabne Hav, hvor den ender i en Fjeldpynt, som kaldes Norderhug eller Staalet. Den Del af Havet, som omskyller dette Land, kaldes Stathavet, og de to store Bugter, det danner, kaldes Ulvsvaagen og Vandelvsgabet. — Saaledes strækker da dette smilende Land sig ud i Sluget af mægtige og farefulde Vande; lykkeligvis for den Rejsende gives der ikke mindre end tre farbare Veje over Stat, og man kan da forlade Dampskibet, fare tvers over Halvøen, og støde til det igjen, naar det indenskjærs gaar videre mod Syd

eller Nord. Den mest fremkommelige af disse Veje og maaske den ældste er Dragsejdet, den anden, som kaldes Mandsejdet, er stejl og tildels farlig; men da det er den korteste, bruges den fortrinsvis af Bønderne, der nødig vælge at fare en Mil, naar de med Livsvove kunne række det Samme paa en halv. Den tredje er fuld af Myr og bruges sjelden. Men uagtet Trygheden ved en Landefart, og til Trods for Havets uvilkaarlige og lunefulde Spil med Livet, vælger dog den Rejsende som oftest Sjøvejen.

Statlandet er i og for sig af ringe Betydning. Det er et Fjeldland med smaa Højder, og selv det Rejseliv, som bevæger sig der, livner ikke Synet, men bidrager snarere til, at det Hele synker over i en jevn Farveløshed. Imidlertid har dog Sagaen fæstet et af sine store Billeder paa denne Ørkengrund, og det har Farve nok til at staa der endnu, om vi blot have Syn til at se det.

Det var nemlig ved Dragsejdet, saa berettes der, at Hellig Olaf paa et af sine Omvendelsestog, hvor han saa at sige kristnede for Fode, lode de nærmeste Almuer stevne til Thinge og tvang dem til i Stunden at antage Kristendommen. — Hellig Olaf var Handlingens Mand, han overtalte ikke, han overbeviste, og Bevisførelsen var kort som Tiden til at vælge i: enten en død Mand eller en Kristen! — Dette var da at tage med Vold i Alkjærlighedens Navn. Men Kristne-Kongen vidste hvad han gjorde! Han vidste, at den Mand, som her bøjede nødtvungen sit Knæ for Kirken, skulde lidt efter lidt frivillig bøje Hjertet for Gud; thi Alt her paa Jorden har jo sin Begyndelse i det Udvortes.

Her løfter sig da et Billede farvet med Ild og Blod. — Den mægtige Kongeskikkelse i sin røde Kjortel, paa en højlagt Sten, med de knurrende Almuer omkring sig, stærke haardføre Mænd med vejrbidte Ansigter. — De trænge sig mellem hinanden, tættere og tættere slutter Kredsen, Nogle truende, Andre skræmte, Alle stirrende op til Kongens vredtflammende Blik. — Hvad var det

han sagde? . . . En Gud for de Mange? . . . En Mildhedens Gud, hvis første Budskab truede med Ild og Sværd? — Men Himlen selv hænger over dem som en Trusel! Tunge Uvejrsskyer jage sammen, og Havet gaar sin Bersærkergang omkring den nøgne Kyst. Da bryder Solen pludselig igjennem Skylagene, en blændende Lyskilde stryger hen over Helgenkongen i det Øjeblik han svinger sit »luende Sværd« over det opskræmte Folk, — og Sejren for Gud er vunden! — Kan man fastholde dette Billede, da forsvinder Ørkenens Jevnhed, og man ser, at det er ikke Stedet, som har skiftet Farve, det er Tiden.

Mandsejdet har imidlertid ogsaa sin Kongesaga at fremvise; men den forholder sig til hin som Skyggeridset til Billedet med Livets Farver. — Det var nemlig da Kong Christian den 6te foretog sin bekjendte Sønmørsrejse, og istedenfor at lægge Vejen »forbi Stat« tog den nærmeste over Landtungen. — Hvorfor nu ikke Dragsejdet var bleven valgt, men Mandsejdet med sin, for et sligt Kongefølge uudholdelige Besvær, kom naturligvis af det Farefulde ved en Landen med Baad paa Ejdets søndre Side.

Saa skrider da Følget fremad med pinagtig Langsomhed; Nogle i Bærestole, Andre tilhest, atter Andre paa To eller Fire, eftersom Terrainet fordrer og Kræfterne slaa til; men Alle med den afmægtige Vredes og Fortvivlelsens Præg i de højfornemme Miner; — opad stejle Højder, ned over bratte Fald, ingen Ende paa Besværlighederne, tvertimod en evindelig Fornyelse af dem. Og hertil kommer en Samstemning mellem Himmel og Hav, som ikke bryder Tilstanden hverken med Frygt eller Haab, thi den mænger Havskodden og de blygraa, æsende Bølger, de tunge, lavthængende Regnskyer og den farveløse Fjeldørk tilligemed det højbaarne Følge sammen i et Røre, og det Hele giver et Billede af Livets sletteste Humør.

Mandsejdet er kun en halv Mil over; men det er desuagtet rimeligt, at hin højsalige Konge aldrig i sit Liv har gjort en saa lang Rejse, som denne Landefart over Stat. — Den greb ogsaa Samtiden, som noget Stort og Slaaende; thi der udkom ikke blot rystende Skildringer af den i Trykken, men den forherligedes ved mangfoldige Afbildninger. — Saaledes maler hver Tid med sin Farve og sin Pensel!

Det er da, som man vil forstaa, Havet alene, der giver Statlandet sin Karakter. — Dets yderste Punkt, Staalet, er det egentlige Forbjerg, og synes ved sit Navn at tyde hen paa en brat Styrtning, hvori Halvøen skulde ende, som naar en Fjeldkjede pludselig brydes; men det er ikke saa. Naar man har omsejlet Fjeldene sydfor, og navnlig Hornelen med sine fremludende, kløftede Tinder, ligger Statlandet i bølgende Linjer med smaa afrundede Højder, og glider hen i den blødeste Fremtoning af en Fjeldnatur. Men det er sandt, saadan viser det sig kun paa en Godvejrsdag, naar Himmel, Hav og Jord smelte sammen som i et Kjærlighedens Favntag. — Da ligger det mægtige Hav der, uden en Krusning paa sin blanke Flade, og hvor det i Synskredsen gaar sammen med Skyhvælvet, flyde Begge over i et blødt, farveløst Møde, som udsletter Grændserne; medens paa den anden Side Statlandet ligger ligesom hyllet ind i blaanende Slør, der kun dunkler til en svag Afskygning, hvor den ene Fjeldhøjde runder sig lidt oven over den anden.

Dette er da en af Naturens bløde Stemninger, en af de ubrydelige, som sige: Fred i Himlen og Fred paa Jorden, og for Menneskene en Velbehagelighed! — Da glider Skibet frem, jevnt og stille, og Sporet af Skruen ligger efter som en lang Plougfure, mens Solen blinker i Skumsprøjtet som nyfalden Sne. Da er Skibets Dæk en velordnet Salon, hvor Samtalen gaar let, og hvor Alle er enige i, at Stathavet dog igrunden er et særdeles medgjørligt Stykke Vand! — Selv naar den sydlige

Grændse er omsejlet, og Staalet træder frem i faste Omrids, ligger det dog paa en slig Dag med sine to Afsatser — det Øverste og Højeste, Norderhug, det Nederste og mest Fremspringende, Staalet, — saa blødt, man kunde fristes til at sige, mageligt, lænet til de bagerste Fjelde, som en Kjæmpe, der soler sit brede Bryst, og som for Hvilens Skyld har sat sig i Hug med Knæet rejst foran sig.

Da er det let nok at tale om den næste Rejse »forbi Stat«, — men Stemningen skifter! Den Fred, som Intet kunde bryde, er forvandlet til en Strid, som aldrig vil ende.

Da er Solsletten kløvet, Grændsen mellem Himmel og Hav er afsat, og de stormdrevne Bølger med høje Skumtoppe rejse sig i Jaget ind mod Kysten og styrte sig over den med hin æsende Lyd, der høres som tusinde Løvestrubers hæse Rallen. Og se da Norderhug med Staalet, Kjæmpen med det bøjede Knæ! Se hvor han kaster Mageligheden af sig! Thi vel sidder han endnu, og altid, i Hug, men det er som den, der i en Fare rolig tager Sigte og maaler Afstande; og naar da Solen af og til kaster stjaalne Blink ud gjennem de flyvende Skyer, giver det hin Blanding af Lys og Skygge, hvori Modet nok tør maale Syn med Faren og kan mindes den med Begejstring.

Men saalænge det Menneskelige beholder sin Ret overfor Naturkampen, »staar det ikke paa«, som Bonden siger. Det er da endnu en Livskamp; først naar Faren er af den Natur, at hele Modstanden er en Dødskamp, føler Mennesket, at i det uhyre Spil af Kræfter, som Elementerne rejse omkring ham, gaar han under til Trods for sin hele menneskelige Værdighed.

Det Uvejr, som skaber slige Tilstande, kommer ofte for her og er en af de Storme, der efter Søndmøringens Udtryk: staar lige op fra det dybeste Hav. Alt har da Nattens Farvetone selv ved Middagstide. — Skyerne

hænge i tykke sorte Lag og vælte sig frem, som Røgen fra et Dampskib, bestandig lavere og lavere. Bølgestrøgene rulle frem som Bjerge, — tunge og blygraa se de ud, som om de bar hele Havdybets Mudder op med paa sine knudrede Rygge, og hvergang et nyt Strøg med »Rierne« begynder, huler Havet sig til en Afgrund i det mægtige Dragsug, der følger efter dem.

Da først faar Stat det Storheds- og Rædselspræg, som gjør, at man nævner det med Skræk, og da først ser man Kjæmpen som Forposten mod Vest, mørk og dødstruende, ludende sig frem til ensom Kamp mod det mægtige Hav, og spændende Knæet til Ridning for hver eneste en af de uhyre Bølger, der vælte sig ind over det.

Men Skibet, som tumles omkring i denne Ørk, hvor Elementernes Rasen synes at ville mænge Alting sammen i et nyt Kaos? — Det kjæmper ogsaa, skjønt Havet paa ingen Maade kjæmper med; det kaster det blot fra Bølge til Bølge, som Noget, der ligger ivejen, Noget, som maa komme væk, tilside, eller under i den evige Stilhed. — I en saadan Stund knytter Erindringen sig med Forfærdelse, og den rejser sig aldrig uden med Skræk.

Men se! der højner sig noget, et Landkjende midt i Bølgedraget! skjønt endnu skumme de hen over det og synes at ville sluge det i hvert Kast, — det er Landego — det gode Land! — Naar i Tiderne fik denne Ø midt i Havet sit Navn? Det véd Ingen, men Alle véd, at den fik det i Farens Stund, da Frelsen kom, og da den skrækslagne Sjæl atter fik Løsning og Liv i Tak til Gud.

Landego alene vilde dog ikke gjøre stort til Frelsen, thi det er kun en liden Ø, udyrket og ubeboet, og dukker op af Havet, som et Skjær, hvorpaa der, efter Synsmaalet at dømme, knap vilde være Frelse for et forkomment Menneskeliv; men den er desuagtet det

første Punkt af hint Landeværn, som gjør, at Farten herfra gaar indenskjærs, derfor er Havets udelte Vælde brudt ved Landego; og hvilken Stemningen eller Tilstanden end har været hos det mægtige Element, Kampen er bestaaet, man aander op — man er »forbi Stat.«

HERØ

NAAR Statlandet er omsejlet og Florøen passeret, der med sine lavt udglidende Bredder, men sine venlige Bygninger og det lysmalede Fyrtaarn ligesom byder »Velkommen til« efter den barske Sjøtur, er det første Landgangssted for Rejsende Herø. — Denne Ø, hvorpaa Sognets Hovedkirke er beliggende, og hvorefter Begge har sit Navn, er ikke meget høj eller stejl og maaler knap $^1/_8$ Mil i Omkreds. — Hvorfor nu den er bleven saa bekjendt fremfor de andre Øer og Holme, der ligge op til den, og som baade ere større og rigere udstyret med Jordlag, kommer naturligvis af, at den ligger lige ved Havets Alfarvej, saa at alle Skibe, som indenskjærs gaa fra og til Stat, stryge tæt forbi den. Desuden, naar en liden Klippeø i dette mægtige Arkipel bærer en Kirke, drager den uvilkaarlig Syn og Tanke til sig fremfor noget Andet; thi efter en Sjøfart, hvor Landego giver Livshaabet, kommer Herø Kirke siden til og giver den fulde Fortrøstning.

Fra denne Beliggenhed skriver sig da ikke blot den nuværende Forrang, men ogsaa dens store Betydning i Sagahistorien. Selv dens Navn er udlagt som: Herresæde, fordi den i de fremfarne Tider, da hele Søndmør var et eneste stort Vikingerede, gav Bosted til mægtige Hærmænd. Og selv da Norge var delt mellem Smaakongerne, og Søndmør følgelig havde sin Hersker for sig, er det rimeligt, at Herø ogsaa har været et Kongesæde.

Herø selv har næsten ingen Plantevækst og kun et ringe Jordlag. Naar man derimod forlader Havets slagne Vej og tilbaads begiver sig dybere ind imellem de saakaldte Sør-Øer, faar man snart Syn for, at i henrundne Tider har her været en stærk og fyldig Vegetation; men og tillige den sørgelige Vished, at Alt er forstyrret ved ublu Hænder. — Bonden beretter rigtignok godtroende: at det er Tyskerne, som af Nidsyge over Landets Rigdomme, har herjet og fornemlig nedbrændt de store Furuskove, som fandtes her; men uagtet det kan være naturligt nok, at den Nordiske Tradition jevnfører Skam og Skade med Navnet »Tysker«, er det dog utvivlsomt Landet selv, som har fostret Vandalerne til dette Hærværk imod Naturen.

Folkeberetningen om disse Skove er imidlertid ikke en saadan, som saa ofte taager hen i Sagnets ubestemte Træk. Overalt ser man Sporene af rodhuggede og nedbrændte Træer, og som Kirkegaarde med forvittrede Gravmærker, omskyllede og gjennemfurede af Bølgerne, ligge Øerne med sine sorte, afsvedne Stubber, hvis Omfang tyde hen paa den rigeste Vækst.

Her har da været et godt Tilhold for Hærmændene, — thi der er ingen anden tænkelig Grund for Nedbrændingen af slige storvoksne Skove, end den, at hine Herrer have svedet hinanden ud af Reden og saaledes fordrevet hinanden fra Ø til Ø. Selv de rodhuggede Stammer vidne for dem; thi Vikingerne bygge jo selv sine Skibe. — Der fortælles rigtignok om Skibsværfter, som skal have eksisteret inde i Fjordene fra en langt sildigere Tid, og man finder endnu hos en og anden Bonde et ældgammelt Bord, hvis Plade er skaaret ud af en eneste Furustamme; men Alt tilsammen viser jo blot den Sandhed, at Alle har skovet, og Ingen har plantet.

Efter Kristendommens Indførelse har Folkets Historie endnu en Gang malet et Tidsbillede paa denne Fjeldø. Her skal efter Krønikens Beretning have staaet et Kloster paa den vestre Side af Øen og foruden det

et Konventhus, eller saakaldet: Gildestue, hvor Egnens Gejstlighed havde sine Møder for i Fællesskab at drøfte deres og Menighedens Krav, og disse Møder skulde ikke altid være gaaet af i lovlig Orden.

Fra en endnu senere Tid skriver sig den gamle Stenkirke, som nylig har maattet vige Pladsen for en ny og mere stemmende med Nutidens Fordring. — Om hin gamle Kirke fortælles der, at en skibbruden Kvinde lod den opføre som et Takoffer for sin utrolige Frelse, idet hun af en Bølge skal være kastet op paa det mest ufremkommelige Sted paa Øen, hvor Kirken ogsaa virkelig stod. At et Sagn havde stillet den der er forstaaeligt; den bar sig selv op som et Sagn midt i Havet, omgiven af den nøgne Fjeldørk, og den stod med sine graa vejrslagne Mure, som Fjeld mod Fjeld. Men hvis Sagnet har sin Rigtighed, hvis en Skibbruden virkelig er slængt op med Liv og hele Lemmer paa denne Højde af et Bølgekast, da er det sket ved et af hine Naturens Vidundere, som jo bestandig viser sig uden at efterlade det mindste Tegn, hvorved man skal kunne udforske Grunden. Sagnet lader sig imidlertid ikke helt fornægte; Naturen har sine Stemninger, hvori den paa en Maade handler genialt. Den henkaster Begivenheder i Øst og Vest, uberegnelige, uforstaaelige, og trækker sig da igjen tilbage i sin Hverdagsorden, overladende til hvem som vil at optegne dens Festsaga og kalde den et Mirakel.

Til Herø gamle Kirke knytter sig desuden mærkelige Begivenheder fra den nyere Tid; en af dem, som er paa Vej til at udslettes af Folkemunde, skal her opfriskes, som man fornyer hine gamle Billeder, hvor Lap ved Lap maa støtte Levningen af det Oprindelige, for at Verden endnu kan beholde det som en Helhed.

Før man lander ved Herø og lige ved Indsejlingen til Sør-Øerne ligger stik mod Havet en overordentlig stejl og gjennemfuret Klippe, som kaldes Skorpøen. Her strandede for mange Aar siden et hollandsk Admiralskib og søndersloges, saa det splittede Vrag drev iland paa de omkringliggende Øer, Størstedelen dog paa

Hidsegslandet og Gurskøen, hvor ogsaa Beretningen om det har holdt sig bedst. Den fremkommer alligevel i hin ejendommelige Form, hvorved det Sagte forraader det Skjulte. — Det er klart, at en hel Del Mennesker ere drevne iland med Vragstumperne, levende og døde mellem hinanden; men om det Gjæstevenskab, der blev ydet ved denne Lejlighed, taler Historien forblommet. Det er formodentlig den samme, som findes fra en ældre Tid paa alle hine Kyster, hvor man »levede kristeligt og ernærede sig af Vrag!«

Om hint Admiralskib véd man da at berette Følgende: Det laa fuldt sejlfærdigt paa den hollandske Rhed, og skal have været bestemt til at overføre store Pengesummnr til en anden Verdensdel. Aftenen før den til Afrejsen bestemte Morgen blev af Admiralen givet et Bal for Byens Storfolk ombord paa Skibet; men under Festens Jubel var det lidt efter lidt blæst op til en Storm, og før Nogen gav Agt paa Faren, drev allerede Skibet for sine Ankere, og gik tilhavs, og hele den prægtige, larmende Fest sluttede i en Dødningdands mellem de vilde Klippeskjær paa Søndmørs Kyster.

Paa den østre Side af Herø gamle Kirke var der en lav Tilbygning fra en senere Tid, dette var et Gravkapel. Her fandtes nogle Rækker forældede Ligkister, to og to ovenpaa hinanden, rigelig udstyrede med Messingbeslag og store bredhodede Søm. Iblandt disse fandtes enkelte, som tydelig viste sig at være Skibskister, saaledes som de i ældre Tider vare udstyrede for Officererne, og heri skal nogle af de fornemme Skibbrudne være nedlagte. En af disse Kister, en blaamalet med mange Snirkler og Forsiringer, indesluttede Liget af en kvindelig Skikkelse, — for 30 Aar siden levede endnu Flere, som havde set det. Det var iført en Dragt af kostbart Stof, ikke just af saadan man vælger til Ligklædning, og det bar paa Hovedet et Sæt af fremmed Skikkelse besat med Guld.

Mærkeligst var den Maade, hvorpaa de fremmede Guldpenge, som skrev sig fra hint Skibbrud, omtaltes

af Folket; Alle vidste, at der fandtes saadanne, Flere havde set dem, men Ingen kunde sige, hvor de vare blevne af. Kun en Beretning stod klar. For omtrent 50 Aar siden vare to Mænd en Morgen roede ud fra Gurskøen for at drage op det Garn, som Dagen forud var kastet. Det tyktes dem usædvanlig tungt at løfte, tungere end rimeligt var, selv om det bugnede af levende Fisk, og de drog da den Slutning, at det maatte være en stor Sten, som havde viklet sig ind i Garnet. Men efterhaanden som det kom nærmere op imod Vandskjellet, viste det sig tydelig at være et jernbeslaaet Skrin med store Hanker; og i en af disse var det Garnet havde hængt sig fast.

Mændene saa Skrinet paa en og samme Tid, men de taug i den største Spænding og holdt Aandedraget tilbage, medens de varsomt drog Garnet ind over Baadkanten. — En Tanke havde slaaet dem Begge: det maatte være en af hine Pengekister, som Sagnet berettede om, og de vidste, at naar Dødens Skat bliver taget til Eje af de Levende, maa det gaa for sig i Taushed. — Men i samme Øjeblik, som Skrinet var over Havfladen, greb den ene af dem med al sin Styrke fat i Hanken og udbrød: »Nu har vi Dig!« Dog, Ordet var ikke udtalt, før Hanken brast tilligemed hele Endestykket, Beslaget løsnede, og Manden stod med den forrustede Jernhanke i Haanden, medens alle de skinnende Mynter væltede ud og sank med Resterne af Skrinet tilbage i Havdybet, hvor det gjennem utalte Aarrækker havde staaet, lukket under Seglet af den Regjering, hvis Kjendemærke blandt de bjergede Ting aldrig er bleven paaagtet, fordi Kjøb og Salg er gaaet af i Stilhed, og Resten udslettet i Smeltediglen.

Men denne Beretning tilligemed saamange andre, der svæve over Øen som Ossians blege Syner over Lochlins Høje, dø langsomt hen, fordi den Unge for det Første ikke længer sidder stille og lytter til den Gamles Fortælling; og dernæst: han tror ikke paa dem. — Der er kun en Historie, han giver Agt paa og lytter til, det er

den, han selv hver Dag er med at skrive, og som aldrig vil ende, saalænge Havet tumler sig omkring disse Øer og er den farefulde Vej til Kamp og Sejer, eller med andre Ord: til det daglige Brød.

Alligevel vil dog Sagn og Sandhed altid mødes, selv naar Hverdagshistorien berettes; thi vel ligge disse Øgrupper og skjærme for hinanden mod Vesterhavets Indbrud, — men Uhyret, som løfter dets brede Bryst, sætter ogsaa dets Arme i Bevægelse! Naar Nordveststormen gaar sin Bersærkergaang omkring Stat, drives Havbygen ind mellem Øerne, og den Baad, som herved kommer ud for en Strømning fra Bredsund eller Vandelvsgabet, vil ikke have Meget at sætte imod. — Da kommer ofte et Slumpetræf, en ringe Omstændighed til, og giver den uventede Redning, og da tager Bonden det helst som noget Overnaturligt; thi han kan nok forstaa, at Skjæbnens Hjul standser, naar et Fjeldstykke lægger sig ivejen for det, men han kan ikke se, at Halmstraaet virker det Samme.

Det er nu ofte nok gjentaget, at Bonden er indesluttet og faamælt, samt at han nødig meddeler sig til Fremmede. Dette er dog ikke saameget Tilfældet med Kystfolket som med Indlandsfolket; Havets Bedrift aabner og udvider Sindet, hvormegen Frygt og Fare der end følger med. — I det Hele vil Folket gjerne fortælle, hvis der blot er Nogen, som gjerne vil høre: thi det beretter jo paa denne Maade sin egen Historie, og et Menneske, som fortæller simpelt ud af sit Liv og af sin Tro, maler bedst sin Tid. — Men det er sandt, de komme ikke selv og byde sig til, varsomt maa den Fremmede lede dem ind paa Sporet, prøvende og næsten lyttende efter Gjenklangen, ligesom den, der stemmer en gammel Harpe efter Tonen i sin egen Sjæl.

Landfast med Herø ligger en anden Ø, som kaldes Nøtøen; det vil sige: Havet har hulet sig ind imellem dem og skilt dem saaledes, at man maa sætte over i Baad. — Denne Ø er meget frugtbarere end Herø, skjønt den i og for sig er fattig nok, og som Jordbrug

gir ringe Løn for Arbejdet. Her levede en ældgammel Kone, hvis eneste Livsgjerning var at vogte paa et toaars gammelt Barn, medens de unge Forældre stelte med Jordarbejdet, og dette Hverv udførte hun med Alderdommens Skræk for alle Muligheder, tilligemed dens dumpe Hengivelse i Guds Styrelse. — Var det viltre Barn trillet ud for en af Hougene, og kommet til dødelig Skade, vilde hun have foldet Hænderne i Jesu Navn og sagt: det var saa laget; men hun vilde desuagtet til sin sidste Stund have angret paa, at hun havde tabt Barnet af Syne, og derved givet Aarsag til Døden.

Dette gamle Menneske var en af de Skikkelser, hvoraf endnu nogle Faa sidder igjen i hvert Præstegjeld, og som bærer den gamle Tids Overtro og Fordomme op imod den nye Tids Fornuftlære med en ejendommelig passiv Stædighed. De kunne ikke se nogen Ting i dens enkle Forhold; ved Siden af den naturlige Orden gaar for dem en overnaturlig Uorden, og hvis de kastede dette Omsvøb af, vilde deres Sjæl miste sin Klædning og fryse tildøde i Virkelighedens kolde Luftdrag.

Det er da højst mærkeligt at se de Unge sidde og høre efter, paa en Maade lidt uvillige, medens en slig Skikkelse løfter den svundne Tids Indhold op i Dagen, ligesom en Oldemor, der drager frem sine Stadsedragter og udfolder dem for Barnet, der faar Nysen af det ærværdige Støv, som det er den Gamles Ære at have samlet paa. — Hun ser ikke blidt til det!

Den hernævnte gamle Kone havde alle Begivenheder i Minde, baade fra sin egen og fra Andres Levetid, vist to Aarhundreder tilbage. — Hun havde levet sin Livshistorie sammen med den gamle Kirke, og da den var bleven nedreven, — ligesom et andet Hus! var det forekommet hende, at alle de Gudsord, som vare udtalte derinde, samt alle de Sorgens og Glædens Mærkedage, den gjemte paa, de laa hen i Brokker og Stumper tilligemed den. — Siden, da den nye Kirke stod færdig, »baade lys og fin«, var det alligevel for hende, som den

ikke ret »kjendtes ved en slig gammel Stakker, som hun!«

Seks Præster, fortalte hun, havde skiftet i Herø Sognekald siden hun var bleven Voksen, og hun vidste baade Lidet og Stort, som vedrørte dem. Den Fjerde tilbage i Rækken havde efter hendes Skjøn været den Mærkeligste. Han var første Gang kommen til Herø for at holde Bryllup med den gamle Præstens vakkre Datter. De Unge havde været trolovede lige fra Barnealderen til nu, da de skulde bli' Mand og Hustru, — men det blev en kort Glæde! Om Morgenen paa Bryllupsdagen blæste det op, og Sjødrevet stod højt over Landet, — det varslede Ondt! Men baade Ungepræsten og Gamlepræsten var vel kjendte med Sjøen, og tog sig ikke nær af det, skjønt det Vejstykke, som var mellem Præstegaarden og Herø, nok kunde baade true og tvinge en Mand, selv om Baadstellet var godt og Skydsen fuldtallig.

Mo'ren til Bruden var lidt rar af sig, — hun var baade at- og fremsynt, og dertil var hun sengeliggende den meste Tid. Da nu Datteren kom hen foran Sengen hendes og vækkede hende til Morgendrikken, fór Gamlefruen op i en gruelig Skræmsel og spurgte, hvad det var hun stod der med i Haanden? — »Det er da Kaffen Din, Mor,« svarte Bruden, og hun undrede sig lidt. — »Ak!« sukkede Mo'ren. »Det blir saavist et sørgeligt Bryllup det, Barnet mit, for jeg har set Dig i denne Nat komme hid til Sengen min, og staa slig, som nu; men det var ikke Kaffen, Du bød mig, det var hele Dit store, vakkre Haar, Du rækkede hen til mig, og saa var Du saa bleg, saa bleg!« — »Det betyder bare, at jeg om en Stund skal komme hid igjen og vise Dig, hvor vakkert Haaret mit ser ud med Myrtekrandsen og de hvide Smaablomster«, svarte Bruden, nok saa glad, Stakker!

Saa blev nu Kirkebaaden lagt ud, og de, som skulde være med, kom sig ned i den; men det blæste fælt, og

regnede gjorde det indimellem. Da sa'e Ungepræsten: »Dette betyder, at det regner Guld i Brudens Fang.« — »Der siges ogsaa, at det regner Taarer,« sa'e Gamlepræsten. Men han var ikke nogen gladsindt Mand. — Naa, der hændte jo heller ikke noget Ondt dengang; det var bare det, at Baaden blev nødt til at lande ved Nøtøen, og at Brudgommen maatte vade over til Herø med Bruden i Armene, og det gjorde han saa let som En bærer et Spædbarn. — Men siden kom det! Aaret var ikke omme, før han bar hende paa samme Maade til Ligsengen. Hun døde i Barnsnød. Otte Døgn rundt stred hun for Livet, og næsten lige saa længe føg Storm og Uvejr om Stranden, saa der var ikke Hjælp at faa. Landevejen førte bare til Fjelds, og Sjøen stod i et Raak baade Nat og Dag. — Hun fik dø! »som Liljerne paa Marken, der blomstre idag og imorgen kastes i Ovnen«. — Men først sled hun i Vildelse hele det store Haaret af sig, — og det blev det Eneste Mo'ren fik se igjen af den vakkre Datter. —

I Begyndelsen, da hun nu tog rigtig fat og gav Omridsene til dette Billede, var det som om de Unge havde hørt dette saa tit, at de vidste hvert Ord, der skulde komme; men efterhaanden, som hun fik mere Godhed for, hvad hun selv sagde, vandt hun ogsaa deres Opmærksomhed. De talte ikke længer højt til hinanden, de hviskede et Par Ord, — saa hørte de efter tilslut.

»Var det ikke saa, at Gamlefruen ogsaa havde talt med Huldren?« spurgte Manden efter en Stunds Taushed, hvori han satte Ljaaen fra sig for at tage en Skraa, og se sig omkring udover Hougene.

»Aa, talede med'en, det véd jeg nu ikke;« svarte den Gamle, »men set hende, det havde hun. Hun havde staaet oppe i Sovekammerset mange Gange og set Huldren drive Buskaben sin ud over Hougene! Og en Gang da Budejen kom ind i Fjøset for at malke Kjøerne, saa hun et ungt vakkert Kvindfolk, som sad i en Baas og linede et Spædbarn. Da nu Kvindfolket blev vår Jenten,

fór hun ræd op, og skyndte sig ud af Fjøset det forteste hun kunde; men Budejen saa nok, at hun lod Noget bli' efter sig, og da hun gik nærmere til, var det Barnelinen, som hun havde tabt i Hastværket. – Nu vidste Jenten, at Ingen maa tage med bar Haand i det, som hører de Underjordiske til, og derfor tog hun en Høgreb, som hun stak ind under Linen, og lettede den op ifra Gulvet, og hængte den over en Spiger. — Siden, ud paa Kvelden, da Budejen kom igjen til Kjøerne, var Linen taget; men istedet hang en vakker Sølvkjæde, og da hun tog den i Haanden for at betragte den, hørte hun, at der blev sagt de Ord: »Den skal Du ha' fordi Du var snil og tog op Linen min, men Du tør ikke sige det til Nogen; siger Du det til et eneste Menneske, skal Du bli' helseløs saalænge Du lever.« — Det troede nu Jenten ikke ret paa, for hun talte om det; men helseløst Menneske blev hun ogsaa hele sit Liv.«

»Det er vel, at Sligt ikke kommer for i vor Tid,« sagde Manden, idet han lo hen til Medarbejderen, som lo tilbage og svarte med et langt »Ja.«

»Aa, der hænder Mangt endnu, men Ingen tror det,« sagde den Gamle, og sukkede vemodigt. »Over i Røren blev et af Kre'turene sygt, og vilde hverken tage Vaadt eller Tørt til sig. — Det er dvergslagen, sa'e jeg. Nej, det var der da Ingen, som vilde gi'e Medhold. — Skyd med løst Krudt indover det, saa skal det nok gi' sig, sa'e jeg. Nej. — Saa lad Jenten binde et Klæde vel om Ho'det sit, og om Munden, og lad hende gaa afsted til nærmeste Nabo. Naar hun da kommer ind, saa ta'r hun tre Ting, som er spisendes: lidt Fladbrød, lidt Smør og lidt Ost, og dermed gaar hun tilbage og gi'r Koen det at æde. — Finder hun ikke Noget, der hun kommer ind, saa banker hun tre Gange i Bordet, for da véd Folket, hvad hun vil, og saa tier de stil og gi'r hende det. — Nej. Der var ikke Tro paa, hvad jeg sa'.«

»Aanej, det var vel saa,« sagde Barnets Moder og lo højt. »Jeg havde nok heller ikke gaaet afsted, jeg.«

»Nej, Du havde ikke det. Men Du hørte dog efter, da Kjærringen ifra Leganger fortalte, at hun havde gi't den syge Hesten fintskaaret Ormekjød, fordi det var Avind den led af. Folk undte hende ikke at ha'e den. Men saa var kanske Ormen ikke fanget i Marts Maaned, siden det ikke hjalp.«

»Ja rart var det,« sagde den Unge, efter at hun havde tænkt lidt over det.

»Rart?« gjentog den Gamle, oplivet af den Smule Medhold hun fik. »Ja kanske maatte ikke Jenten der, hos'en Ole Vegsund, lægge Forklædet sit indenfor Fjøsdøren, saa Kre'turet kunde gaa hen over det, da det skulde føres til Nabogaarden og byttes væk for et Andet, — det havde ellers længtet sig sygt. — Jeg véd saameget Sligt, som er hændet, det Meste har jeg fra Oldemo'ren min, og hun var et Menneske, som stod til Troende!«

»Ja, jeg min's Du har sagt,« føjede den Unge til, »at da Mælken Jeres engang var ble't slig, at den satte hverken Fløde eller Smør, da tog hun og gik lang Vej for at hente Sjøvand til at skylle Kopper og Bøtter i, og der turde jo ikke spildes en Draabe, for da var der ingen Hjælp i det.«

»Nej det er vistnok; men det var derfor, at det skulde bæres lige tilbage til samme Sted igjen og hældes i Sjøen, og der maatte siges: »Tak for Laanet!« — Men da kom ogsaa baade Smørret og Fløden igjen, det var saa grejt. — Mangen Gang har hun sagt mig, hvordan hun havde reddet Livet mit. Det var da jeg var Spædbarn, og Forældrene mine havde ført mig til Kirke i Senhøstens Tid; jeg blev da syg efter, og de tænkte jeg maatte dø. Saa hugsede min Mor paa, at hun havde siddet med mig paa en Gravhoug, og da var det Oldemo'ren sendte afsted en fremmed Jente — for fremmed skulde hun være — hen til Kirkegaarden og lod hende tage en Haandfuld. Muld af Gravhougen og lægge to Kobberskillinger og en Lok af Haaret mit paa Graven til Vederlag. — Saa blev nu Mulden, med lidet

Gran Mel og lidt Svovl, lagt ned i Vuggen til mig, og der blev sat Ild paa det, for jeg skulde jo røges med det. Men frisk blev jeg som en Fisk. — Oldemo'ren har fortalt mig det mange Gange, og hvad hun sa' var sandt, som sagt for Gud.«

Hermed taug den Gamle, og da der ingen Bemærkninger fulgte af de Nærværende, gled der et mildt Skjær over hendes Træk; man saa, at hun følte sig lettet ved saaledes paa en Maade at have klaret for sig. Men samtidig vistes det og, at hun endnu sad inde med en Mængde af slige Kjendsgjerninger!

Senere blev der fortalt en Tildragelse, som Flere gav sit Ord til, og som derved udstykkedes i en Række Kjendsgjerninger af en lidt anden Art end ovennævnte; men uagtet den i sin Helhed traadte frem som et Billede af det virkelige Liv, saaledes som det for en 30 Aar siden udformede sig, havde den dog, hist og her sit Farvestrøg af samme ejendommelige Fantasi som Sagnet.

Det var en første Pintsedag, da Gudstjeneste skulde afholdes i Herø Sognekirke. Festen indtraf de sidste Dage i Maj, der efter en mærkelig sommerblid Begyndelse var gaaet over til en kold, regnfuld Tid med faa Dages Opholdsvejr ind imellem. Da nu Pintsemorgen var kommen, og da Alle, som paa nogen Maade kunde række frem i egen Baad, eller faa sig overladt en Plads i en Andens, plejede at møde til Kirkestevnet, fordi Højtiden først egentlig derved var sat, havde Vinden pludselig drejet sig og stod med skarpe Ilinger ind fra Bredsundet. — Mange Baade havde alligevel vovet sig ud; thi Folket vidste, at Præsten vilde komme til Kirken, saavist som en Baad med otte Mand i Skyds kunde stride sig frem; men desuagtet vendte de Fleste om igjen paa Halvvejen, og kun to Baade holdt ud til det Sidste, skjønt af de forskjelligste Grunde.

Den ene af dem var temmelig stor, det var en saakaldet Sekstring, en Baad med 6 Aarer, som hørte til

paa Rundø, en af de store Sør-Øer, der ligger nærmest ud i Havet. — Paa denne høje, fra Havsiden utilgjængelige Klippeø har de dristige Lodser deres Rede, og her er tillige et Fyr, som sender sit Varsko ud i de taagede og stormfulde Høstnætter. Rundø-Folket er derfor det djærveste og mest uforfærdede af hele Ølagets Befolkning, og sætter en Ære i at stride sig frem, hvor Andre vige tilbage. Det er Havets Sønner! Stormens Hvin og Bølgeslagets Døn mod Fjeldet har tonet ind i deres Barnesange, og de mange Brist og dybe Hulveje, som Havet har brudt sig i Klippeøen, hvor Skarer af vilde Søfugle holde til og flakse omkring som Stormens usvigelige Varsler, har givet Barnelegen sit forvovne Mærke — men tillige den Trods, som en tidlig udviklet Kraftprøve avler.

I Baaden var foruden seks Unge endnu to ældre Mænd, hvoraf den Ældste var lidt vanfør og sad i Bagskutten, den Anden styrede. Det var med Tjenere og Alt to Familjer, der havde sluttet sig sammen til et Baadlag, og de havde været enige om at stride sig frem til Kirken, selv om det skulde gi'e dem en saakaldt »Storvadsk«. Men der, hvor Bredsundet aabnede sit æsende Slug lige mod dem, var det alligevel sikkert nok, at de havde vendt om igjen, og sparet baade Helligdags-Stakken samt Liv og Lemmer, hvis ikke en Trætte var opstaaet mellem de to yngste Sønner af hver Familje, hvorved et Pund Tobak kom til at veje op imod otte Mands Livsemne.

Det kom sig nu saaledes: Den ene af disse Familjer var meget velstaaende, medens den anden havde tabt ved mange Uheld, og uagtet Sønnerne vare kjække Folk, og Faderen en »havendes Mand« som det hed, kjendte de sig dog ydmyget af Forholdene, hvilket gjorde den Gamle spag og de Unge hovmodige. Saa havde nu den mest Velstaaende kjøbt sin Tobak i Aalesund og den Anden sin hos en Landhandler paa en af Øerne. — Hin havde den Vished for at hans var den bedste, at han

havde betalt den dyrere; og denne trodsede paa, at Landhandlerens var fuldkommen saa god. Derfra kom det til, at de fintede hinanden; og endelig gik det hidsige Ord videre, tog andre Ting med sig, og bredte sig ud over deres hele Livsvirke, hvor det rippede op, ligesom et ondt Udslet, der heler til paa et Sted, mens det bryder ud paa et andet.

Det blev da heller ikke ved de Unge alene, hvert Medlem i Familjen tog Noget til sig, og saa sad de omsider der i Baaden med de rygende Strømbaarer omkring sig, og den kogende Vrede i sig. Alle saa nok, at Havstrømmen tog til i Styrke, og Hver gjorde sin Pligt med Kraft og Aarvaagenhed; men Ingen vilde være den Første til at give tabt. — Over Kvalsvigen og hen mellem Øerne var det gaaet taaleligt; men ret for Bredsundet, hvor det saakaldte Nørrevaul løber ind, rejste Bølgerne sig imod dem med saadan Kraft, at Sjøen drev skummende ind over Baaden.

Der havde, som sagt, Ingen endnu givet Tegn til Uro, uagtet Sejlet stod til skarp Sejlads, hvilket med dette Vejr overalt var voveligt, og her livsfarligt. Dog, hvem skulde sætte paa det? — Da sprang en af de stridige Gaster op og stillede sig i Forstavnen; han var, ialfald hvad det Legemlige angik, den Andens Overmand, og her stod han nu med Forskjødet, færdig til at sætte og løfte Sejlet eftersom Vindstrøgene bar paa.

Dette var der naturligvis Ingen som knyede til; thi de kjendte Faren af en slig Sejlads Allesammen, og da en god Stund var hengaaet med Taushed, blev de igrunden, hver for sig, skamfulde over, at Hidsigheden havde løbet saa let af med dem. Nu var der dog ingen Grund til at vende om igjen, det Stykke, som var tilbage, syntes ikke farligere end det, de allerede havde overstaaet; Vinden var jo desuden god, og det vilde gaa snart, enten det saa bar over eller under!

Men Spændingen vokste, som Vreden tog af, og som Synet klarnedes for deres urimelige Vovestykke; og

uagtet de Alle vidste, at den Unggut, som nu stod med Draget i Haanden, — hvilket saa noget nær blev det Samme som otte Menneskeliv — igrunden var en Krangler, der altid førte Ufred med sig, hvor han kom, saa havde han dog i denne Stund Alles Øjne med stor Fortrøstning rettet paa sig, som den der baade havde Styrke og Skjøn til at klare Sagen med.

Det gik voldsomt, men det gik uden Skade, indtil omsider Baaden naaede ud for Herø, og Landingen var nær; da kom det Slug, som Paalandsvinden i en Storm jager ind mellem Øerne fra Stathavet, og som mangengang mødes med et lignende Strøg fra Bredsund, og det løftede med et Kast Røret af Baaden, drev den ind mod Øens vestre Side, saa den stødte paa Fjeldet med slig Styrke, at Alt, baade Mennesker og Redskaber ramlede sammen i en eneste vild Forvirring, hvoraf Ingen endnu havde klaret sig, før Dragsuget paany rev Baaden med sig ud i de skummende Bølger, — og saaledes slængtes den endnu tre Gange frem og tilbage, i det gruelige Slumpetræf mellem Liv og Død.

De to Gamle var allerede ved første Stød tumlet ud af Baaden, den Ene, med de vanføre Lemmer, var straks bleven slugt af Havet, medens den Anden ved et mærkeligt Træf var bleven kastet op paa Land og havde knuget sig fast i en Fjeldrevne, hvor han da laa hen med forslaaede Lemmer og blodigt Ansigt. De Unge havde hurtig kunnet berge sig ved at forlade Baaden, men da de stred mere for den end for sig selv, kom de først efter en fast overmenneskelig Anstrængelse iland med Liv og Lemmer, skjønt dygtig medtagne og forslaaede.

Saa stod de nu paa Kirkeøen, som de havde villet. — De saa sig nedslaaede omkring efter deres Gamle, og da den Ene fandtes, i sin forkomne og blodige Tilstand, medens det snart stod fast, at den Anden var bleven i Havet, ledte de Hin med sig henover Øen til Landhandlerens Hus for at skaffe ham lidt Tilsyn og for at friske sig selv; thi Kirkegang var der naturligvis ikke

mere Tanke om. — Imidlertid var dog Præstebaaden landet samtidig med dem, og kun med Vanens Magt i Forening med den fordoblede Haandkraft, lykkedes det Skydsen at lande uden Skade.

Disse to Baade var imidlertid ikke de værst farne paa denne Dag, der var en Tredje, som havde trodset Hav og Storm for at naa frem til Kirken, og den var ikke blot mindre, men den var tillige skrøbelig og kun styret af to Mand. Et Kvindfolk sad nedpakket i Bagskutten med en stor Bylt paa Fanget af Puder og Tørklæder, og inde i denne et sovende Barn, som knap var maanedsgammelt. — Her var imidlertid ingen ophidsende Stemning, som jog paa, her var kun hin urokkelige Fortrøstning til: at som Gud havde laget det, saa vilde det ske; og med denne Skjæbnens Domfældelse over sig skjød den lille Baad, krængende og hovedkuls som et Zigzag, gjennem Bølgerne. — Folket hørte hjemme paa Gurskøen, samme Ø, hvor Præstegaarden ligger, og følgelig havde den ikke de farefulde Strøg at passere, som Baaden fra Rundø, men Fare var der dog alligevel; thi hvor Stathavet sætter ind imellem Flaavær og Hidsegslandet, krummer det ikke blot sine Arme til Voldstag men sandelig ogsaa sine Fingre!

Det var imidlertid bestemt af Forældrene, at Barnet skulde døbes denne Dag, og saa fik det ske. Det var nemlig gammel Skik, at Moder og Barn blev betragtet som Hedninger (Heja), saalænge til Hin havde gjort sin Kirkegang og var bleven indlæst i Menigheden paany af Præsten, og Barnet havde modtaget den hellige Daab. Indtil da maatte der brænde Lys ved Barnet baade Nat og Dag, saa de onde Magter ikke skulde tage sig Ret over det. Slig gammel Skik fortaber sig vel efterhaanden; men Saameget bliver dog endnu tilbage, at der jages stærkt paa med Daabshandlingen, og at mangfoldige Spædbørn omkomme paa denne Maade. Foruden Sligt har Moderens Syner og Drømme stor Indvirkning. Den her nævnte Kone, som i det stormende Vejr sad trøstig

med Barnet midt i Sjødrevet, havde nemlig havt mærkelige Drømme; tre Nætter i Rad havde hun set et hvidklædt Barn staa ved Vuggen, og to Gange i Rad var der faldet et Naalys *) ned fra Taget, og dette varslede Skade. Da havde hun samraadet sig med et Par Kjendinger, og Udfaldet var blevet: at Barnet skulde opkaldes efter Frelserens Moder, fordi der ogsaa havde brændt Lys ved hans Barneleje, og selvfølgelig skulde det døbes paa en højhellig Dag. — Nu laa Højtiden nær, og uagtet det, som sagt, var et uroligt og faretruende Vejr, blev dog første Pintsedag bestemt til Daaben — »om Gud saa vilde?« Men der blev alligevel handlet saa: at enten han nu vilde eller ej, saa skulde det ske!

Nu bar det da afsted til Kirken, og, som før bemærket, ikke paa nogen letvint Maade. Baaden var som en Kastebold for de rullende Bølger; Moderen sad dødbleg og ubevægelig med Barnet ind til sig, og der var ikke Kny at høre, som gav Vidne for Haab eller Skræk. Altsammen var henvist til Vorherre, Skrækken med, Skrækken for hvad han vilde bestemme! — Det syntes ogsaa at skulle gaa godt, og Baaden nærmede sig i strygende Fart til Landgangen; dog her, ligesom med Rundø-Folket, kom det mere an paa et lykkeligt Træf end paa Haandkraft og Vilje; men Lykketræffet kom ikke! — En Braadsjø kastede Baaden op paa Nøtøens søndre Side, — endnu en til, og en tredje rev den med sig ud, og hev den ind igjen, og da Forvirringen og Suset havde standset lidt, var begge Mændene frelste, og Konen laa besvimet nede mellem Tofterne, hvor hun holdt sig krampagtig fast med de dødblaa Fingre, saa det blev umuligt at løsne dem fra, før Livet atter vendte tilbage i hende, — og Barnet var borte! — Med Puder og Alt var det rullet bort i Bølgesuset, og Ingen saa et Glimt af Vejledning for det spejdende Blik, Ingenting

*) En blaahvid Lysning, som af en Kornmod. Ordet er af gammel norsk Oprindelse og betyder ligefrem »Liglys«.

var at gjøre! »Vorherre har nu laget det slig,« sukkede Mændene, og saa gik de med Hænderne i Lommerne op paa Øen for at komme over til Herøen fra den anden Side, medens Moderen trak sig dødbleg og forkommen bag efter dem.

Et Kvarterstid senere stod da en liden Klynge af drivvaade Mennesker paa Kirkevejen, med Præsten imellem sig, og det saa ud ret som Uvejret havde blæst dem sammen omkring ham. — De Trøstens Ord, han havde at sige, blev for dem til hvad de allerede selv havde sagt: »Hertil skal Du komme og ikke videre«. Ja, ja! derfor lode de og staa til; thi Grændsen var jo sat. — Moderen derimod stod som En, der ikke ret kunde bøje sig ind under Ufrivillighedens kolde Lov. Hun havde draget sig et Stykke bort fra Mændene, og holdende Hænderne under det vaade Forklæde, stirrede hun omkring sig med graadfuldt Syn. — En Stund bad hun Gud tilgive, at hun havde taget ud med Barnet i et sligt Vejr, en anden Stund spejdede hun endnu efter det: histude i Sjødrevet — henne bag Nøstet — oppe i Skyen, overalt!

Der var nu hengaaet en Stund med dette; da vendte Præsten sig til dem og spurgte: om de agtede at følge ham op i Kirken, og give Gud Æren og Takken for deres Frelse? — Det var en egen streng Maade, hvorpaa han gav dem dette Spørgsmaal: De fik Valget, men de fik tillige Ansvaret. Der var dog ikke En af dem, som ikke fulgte ham, og Stunden efter skred den lille Klynge, taus og sluttet, frem over Midtgangen i den gamle Kirke.

Præsten havde stillet sig op ved Alteret, og hans lille Menighed samlede sig der omkring ham. Der var en lyttende Stilhed over dem, — det var Indvielsens tyste Gjerning! Thi hver Enkelt følte sig som en Indstevnet for Dommen, og hvert Ord, Præsten udtalte, gjenlød i deres Hjerter. — Det hele Skalkeskjul sank

fra dem i denne korte Stund, og de stod i ensomt Møde med Gud for Sjælens Øje.

Saa mange, mange Kirkegangsdage havde gjennem Tiderne fyldt denne lille Kirke! — Skik og Vane, udvortes Syndebyrde og indvortes Trang, — ørkesløse Sind og fulde Hjerter havde samlet sig her til dette Fællesmøde, hvorved Højtiden bliver sat; thi det er jo egentlig Mængden, som giver den Slags Gudstjeneste sit Præg. Præsten i det højrøde og hvide Festskrud, Messen, Responsorierne og hele den øvrige formelle Tilstelning vilde kun give et Billede af Tomhed uden den. Dog var der ingensinde en festligere Kirkegangsdag end denne, og det uagtet her kun stod en liden Klynge af Mennesker midt i Koret, tæt sammentrængte, drivende af Væde, og lig Fredløse jagne herind for at tage Hvilens korte Frist, medens Stormen rev og ruskede i de gamle Ruder, hylede og drev Skyerne i vildeste Flugt. — Og det var hellerikke store Ord, som bleve talte. Hele den rethoriske Taleform var udeladt, her trængtes ingen Djævel for at vise det Onde, ingen Fristelse for at vælge det Gode, her var simpelt Ordlag; thi Hjertets Tanke løber ikke vild i Kløgtens Rige! Her blev spurgt i Grunden: »Herre, Gud! er Du med mig?« Og der svaredes fra samme Sted: »Ja«.

Som nu Præsten endte sin Takkebøn med at lyse Velsignelsen over den lille Forsamling, hændte Noget, der kom naturlig, men som dog i denne Stund blev betragtet som et Tegn fra Himlen. — Det er sagt, at Uvejret jog frem med Ilinger, Sligt er ofte som et Spil af Naturens onde Lune, derfor kan det paa en Gang klare op, naturligvis tykne til igjen; men et Blink fra Skyerne — Bonden kalder det her: et Glan — kan pludselig skinne ud ligesom et Fremsyn af en anden solblank Verden, hvorunder denne sortner som et Gravdyb — og det var et sligt Glan i Skyen, der kastede sit blændende, hvidagtige Skin hen over Korets søndre Væg, hvor der hang et stort Billede, malet paa Træ,

som fremstillede en gammeldags Præstefamilje. Mand og Hustru, fem levende Børn og to døde var opstillet i tre velordnede Etager, de døde Børn indtullede som Mumier og henlagte paa Fanget af de levende. — Nu traf det saa, at Solstraalen, der udgik fra det trange Skybrud, samlede sig som i et Brændpunkt paa et af disse døde Børn, og da den ulykkelige Moder, som havde siddet paa Alterfoden, netop rejste sig for at modtage Velsignelsen, løftede hun de tunge Øjenlaag, og hendes Syn faldt lige paa Billedet. Men i det samme udstødte hun et Skrig, sank ned ved Alterfoden igjen og faldt i voldsom Krampegraad. Mændene stode raadløse omkring hende, og Præstens Tiltale rørte hende ikke. Af og til udraabte hun: at Gud kjendte ikke hendes Barn; thi det var hverken kommet til Daab eller til Kirke.

Under dette var der traadt en Skikkelse til, som ikke før var set; det var Landhandlerens Kone der paa Øen. Hun var traadt ind i Kirken efter de Andre, men var bleven siddende nede i en af Stolene, og nu da den fortvivlede Moder ikke lod sig tale tilrette af Nogen, kom hun langsomt, næsten listende op i Koret og bøjede sig over hende, og det var som hendes stille Sindighed alene tystnede paa den ustyrlige Smerte.

Denne Kvinde var og en højst mærkelig Skikkelse; af hendes Art fandtes dengang Adskillige, nu kun Faa. Hun var af dem, man kunde fristes til at kalde: Indpodede, dem, som fra andre Egne, med anden Skik og andet Væsen, hensættes i en Naturomgivelse, hvor de saa at sige Fod for Fod maa tilkjæmpe sig Livet paany. — De ere ikke fremvoksede jevnsides med Tingene i et troende Forhold, det Mindste med det Største er blevet prøvet og vejet, før det er blevet antaget; men derfor har de ogsaa mer end nogen Anden dette nøjeseende Kjendskab til alle Livets Rørelser, som afsætter det Præg, der gjennem forskjellige Uensartetheder altid beholder Middelbarhedens Særkjende.

Men foruden dette havde hun tillige et særegent Naturanlæg. Hun var endnu ung med bestemte Træk og meget bleg; hun havde et svært askefarvet Haar, som laa i Fletninger rundt om Hovedet, og hendes Øjne vare blege, lyseblaa, med et koldt gjennemtrængende Blik. Hun var lidt skrøbelig af Skikkelse, lidt foroverbøjet, og hun talte sagte, næsten sky; men der var en Slags Halvlyd i Stemmen, som alligevel trængte saa mærkelig igjennem, at naar hun yttrede en Mening, kom den frygtsom og med megen Skyhed foran sig — men den gav sig aldrig! — Det Samme var Tilfældet med hendes Gang; hun skjød ligesom forsigtig hen over en utryg Vej — men hun kom aldrig for sent.

Hun blev da saaledes hos den ulykkelige Moder, medens Mændene langsomt trak sig nedover Midtgangen igjen og ud af Kirken. Hun havde sat sig ved Siden af hende paa Alterfoden og talte nu til hende med hin gjennemtrængende Halvlyd i Stemmen, som gjorde, at den Anden dæmpede selv Aandedraget for at lytte efter.

»Hør Ane,« sagde hun. »Jeg vil sige Dig Noget: der er sket det, som skulde ske. — Igaar, da jeg sad i Dagligstuen og saa ud over Sjøen, blev jeg vár et nøgent Barn, der Vest, imellem Skjærene. Jeg tænkte, det var En, som badede sig, for det var saa langt borte, at jeg skjønnede det ikke ret; men saa gik jeg derhen, og da var der Ingen. »Ak!« sukkede Moderen. »Det kan ikke varsle for mit Barn, det. Vi stødte paa søndre Siden.«

»Aa, det kan nok varsle for Dit Barn alligevel«, sagde Landhandlerens Kone, idet hun tvang sin frygtsomme Mening ind paa den Grædende. »Jeg tænker, vi følges did, Vennen min!« Og dermed rejste hun sig, tog Konen stilfærdig ved Armen og førte hende med sig ud af Kirken og hen over Hougene, indtil de naaede hint Sted paa Øen, hvor Sjøen, under Havbygerne, har hulet sig ind og dannet smaa Aflukker eller Skar i Fjeldrundingen.

»Der var det!« udraabte hun, idet hun sky viste hen mod Vest, hvor en Flok Maager havde samlet sig og var i en uafladelig Bevægelse: Nogle flaksende omkring fra Sten til Sten, Enkelte skydende op i Luften og kredsende over de Andre, men bestandig den Ene forjagende den Anden, — det var Naturens Vikinger! — »Der, der er det!« blev hun ved. »Gaa did, skynd Dig! — Idag er det ikke mig, som skal se, — det er Dig.«

Moderen saa et Øjeblik i den Retning, hvor Landhandlerens Kone havde peget hen. Men i næste Stund, ligesom greben af en pludselig Vished, styrtede hun frem over Hougene og did, hvor Maagerne kredsede, — ledet af den Erfaring, at hvor disse Fugle saaledes flokke sig, er der Noget, et Bytte, enten i Udsigt eller i Behold, — og ganske rigtig! Hendes Barn laa der, kilet ind i Kløfterne ved et Bølgekast, og skjønt gjennemvædet, dog lunet om af den tykke Fjerstopning, — og da hun løsnede ved det, sittrede endnu et lidet bævrende Livstræk omkring de blaahvide Læber.

Mændene kom nu langsomt gaaende hen over Hougene, og da de saa hende staa der med Bylten i Armen, raabte de til hende; men hun bare virrede med Hovedet, og efter at have aandet et Par Gange ind i Barnets Mund for at hente det svindende Aandedrag tilbage, ilede hun ustandset afsted, næsten springende over de ujevne Stenlag, indtil hun aandeløs naaede op til Præsten.

Hun stod stille et Par Skridt fra ham, med rystende Lemmer og ikke istand til at sige et Ord. Endnu en Gang aandede hun paa Livsgnisten i det døende Barn og lyttede til dens svage Rørelse. Da tren Præsten til, — »er det forbi?« spurgte han. — »Nej, Præsten maa døbe det!« bad hun og brast paany i den heftige Krampegraad.

»Saa tag Dig sammen og følg mig til Kirken,« bød Præsten, idet han skyndte sig foran, og alle de Andre fulgte efter. — Der blev nu hurtig gjort Anstalt til Daaben, og endnu medens han lyste Velsignelsen over

den flagrende Livsgnist, sluktes den. — Men Troens hellige Fortrøstning var jo frelst. — Det gamle Sagn om »Udborene« — det er de hvileløse Aander af Børn, som ere døde uden Daab, og som, ifølge Sagnet, holde til mellem de nøgneste Fjelde ud imod Havet, hvor de udstøde sine vilde Veklager i mørke, stormfulde Nætter, — stod endnu bagved den herskende Skik og jog sin uforstaaelige Rædsel i Moderens Sind; men derfor holdt hun ogsaa nu det døde Barn i sine Arme med fuld saa megen Glæde, som det levende. — Det var Altsammen saasom Gud havde bestemt!

Og endnu en Gang brød Sollyset igjennem de drivende Skyer. En bleggul Straale trængte ind af de smaa Ruder, den skjød paaskraas henover Koret, og faldt i sin stærkeste Afglans paa Billedet. Et Øjeblik farvede den med nyt Livsskjær hele denne gamle Familje-Etage, da gled Straalen atter væk, og i sin Flugt skjød den som Viftet af en Maagevinge hen over det døde Barn i Moderens Arme.

Senere da Vejret gav sig lidt, vendte de to Kirkebaade tilbage til Hjembygden. Mand og Hustru med Barneliget, — Rundø-Folket med den lemlæstede Gamle og med Tabet af Hin, hvis Lig endnu ikke var fundet; men begge Parter med den uovervindelige Lagna mellem sig og Selvbebrejdelsen, mellem de bekymrede Spørgsmaal og Sorgens Udbrud! — Og medens nu disse forklarede sig Sagen paa denne Maade, flettede Landhandlerens stille Hustru og Barnets Moder de mærkelige Omstændigheder sammen til et Sagn, med Varsel og Fingerpeg fra en usynlig Verden, og med en ny Indpodning i Sjælen til Vækst for Troens hellige Palmelund. — Og Kjendsgjerningen var sat.

Det er ogsaa en Kjendsgjerning, som staar hvor den rejser sig: at naar der i et gammelt Hus med »gastgjevt og havendes Folk« tre Julenætter i Rad ikke sættes Flødegrød og andet Godt hen til Julebukken og Garbonissen, da drage de bort ifra Husene og de dø ud. —

Javist dø de ud; men det sker ikke af Mangel paa Grød, det sker af Mangel paa Tro!

En og anden Folketro er imidlertid gaaet over til at blive Folkeskik, og fra at ruge over Livet, som en Trusel, er den bleven medvirkende i det, som en Slags aandelig Tilsigelse. — Naar saaledes en frugtsommelig Kvinde drømmer flere Nætter i Rad om en og samme Person, da bliver Barnet opnævnt efter ham eller hende; og dette sker med Pietetsfølelse, fordi Ingen kan vide, om ikke Barnet derved faar Lykken med sig. — Det er da meget Lidt, der er bleven tilbage af hin stærke Tro, som har affødt Skikken, nemlig: at den Afdøde, som saaledes fremstillede sig for en frugtsommelig Kvinde, var en Gjenganger, der søgte sig en Navne. Heri synes nu at aabenbare sig Troen paa et Valgslægtskab, der jo i sin Tanke er lige saa hedensk som kristelig; — men en saadan Udvælgelse ansaas bestandig som en uafviselig Fordring af den Døde, der, som man troede, herved søgte sig en Udsoning i Livet, eller maaske en Fremfaren i det, han ved en brat Død uforvarende var bleven bortreven fra.

I denne Overtro ligger da skjult en Tanke af stor Dybde; thi for Nordens Folk var jo Slægtsbaandet det stærkeste af Alle. Dog det er ikke Nordens Folk alene; det gamle Testamente har slaaende Eksempler nok paa den samme mægtige Naturdrift — kun ikke denne Udvælgelse efter Døden. — Det ser da ud som en Sjælevandringstro, skjønt af en hel anden Mening end Ægypternes; thi heri aabenbarer sig jo, ret beset, en Slags Samfundsaand, der skulde kunne binde Sjæl til Sjæl i evigt fortsat Udvikling. Der kunde jo ogsaa i denne Folketro ligge et Spor af den Forestilling om et Menneskelivs Gjentagelse i et nyt Menneskeliv, som der findes Antydning til i Eddasangene om Helgerne og Sigurd.

Men denne Sjælevandringshistorie har i disse Egne ogsaa havt andre Fremtoninger gjennem Tiderne. —

Da nemlig saa mange Mennesker omkom ved Havfisket, ude paa de store Dybder, hvor Ligene aldrig mere kom tilsyne, var det en Rædsel for de Efterlevende, og er det den Dag idag, at vide sine Slægtninge liggende der i den store Bølgegrav uden Jordpaakastelse eller Velsignelse, og der var da en fuldkommen Tro paa, at Sjælene vankede hvileløse omkring, saalænge indtil der var bleven holdt en Slags Ligtale eller Fredlysning over Hver især, hvorefter da de Gjenlevende tog sig Ro. — At nu denne Folketro ikke altid har fundet Modstand hos Præsterne kan nok være; Traditionen karakteriserer jo i sine Yderligheder Bønderne som dem, der aldrig vil ud med Skillingen, og Præstesækken som den, der aldrig bli'r fuld; men til mange Misbrug har det utvivlsomt ledet, og det har sikkert lagt sin Dunge ivejen for Kulturen. — Et Billede, som er opbevaret i L. Daae's udmærkede Samling af »Norske Bygdesagn« viser dette ejendommelige Forhold, rigtignok i en grel Belysning, men dog med Sandhedens Farver.

Det var, saa beretter Sagnet, et Sted her paa Søndmør, hvor der for et Aarhundrede siden levede en Præst, som nok syntes mere at være kaldet af verdslige Hensyn end af sin Samvittighed. Nu hændte det engang, at flere Mennesker omkom paa Havet ved det store Fiske under Jevndøgnsstormene, og da der hengik en længere Tid, uden at de Efterlevende gav Tegn til at ville drage den sædvanlige Omsorg for Sjælene, og da Præsten hermed samtidig var geraadet i Pengetrang, fandt han paa en List, som vidner lige klart for alle Parters Standpunkt.

Præsten rejste nemlig en Dag ud paa Sjøen og fangede sig en Del store Krabber. Forsynet med dette ejendommelige Materiale til Udførelsen af sin Plan drog han atter hjem, og da Kvælden kom, tog han Krabberne for sig, bandt fiffig en Lysestump fast ved hver af dem, antændte den, og slap dem saaledes ind paa den nærliggende Kirkegaard, hvor de da i Mørket krøb omkring

som smaa vandrende Lys mellem Gravene. — Nu lod han Klokkeren og et Par Menighedsfolk kalde til og viste dem Synet, for at de som Øjenvidner kunde berette Vedkommende, hvorledes de Forulykkedes Sjæle vandrede om og krævede sin Ret af de Gjenlevende.

Det varede da hellerikke længe, før de Druknedes Slægtninge indfandt sig med Bestillinger paa Sjæle-Taler; og da disse Aander meget villig lod sig mane, især efterat Præsten havde holdt sig et godt Maaltid paa Sjøkrabberne, endte det Hele til alle Parters Fornøjelse.

Denne Begivenhed er kun et Hundrede Aar gammel; for et halvt Aarhundrede siden var noget Lignende endnu muligt; i det Nærværende vilde En og Anden af dem, som sidder over med den gamle Tids Begreber, maaske korse sig; men Ungdommen vilde ryste stærkt paa Hovedet og i det Højeste passe det ind mellem det Udslidte og Skramlet, som ikke opbevares uden for at vise hvor unyttigt det er.

Men som særlige Opbevaringssteder for denne Alderdommens Morkenhed kan vistnok nævnes de gamle Kirker, og derfor maa de falde som Tidens Offre, uagtet vistnok et og andet af disse nedrevne Tidsminder burde have staaet til et Særkjende, men ikke til Brug. Paa Herø er saaledes den gamle Kirke falden for Tidens Krav, men derved er sket baade Ret og Uret; thi Kravet vil jo ikke saa meget det Gamles Fald, som derimod det Nyes Opkomst. — Herø gamle Stenkirke stod paa den nøgne Fjeldø med Havets stride Veje omkring sig, midt imellem tunge, uklædte Fjeldmasser, og den var som fremskudt af Naturens egen Skabertrang, — den var i det Ydre som i det Indre beslægtet med den og med det Folk, der tumlede sig i farefuld Bedrift omkring den. Den skulde være bleven staaende, den gamle Kirke! Den var et Monument, og da det faldt, mistede Havet en Kjending, og Fjeldene en Ætling. Men denne nye Kirke staar der imidlertid, og staar der med Rette.

Den er lagt paa et mere fremkommeligt Sted. Lys og vakker, høj og rummelig indbyder den trøstefuldt til glade Møder med Gud og hans Ords Forkyndere. — Sangen styres af Skoleholderne, og Bygdens Ungdom synger; der er Takt og Tonefald, som de Ældre af Menigheden følge efter saa godt de kunne, og komme de ikke Alle med, skal det ikke lægges dem til Last; thi deres Ungdomssalmesang var ledet af en anden Orden. Naar dengang den stakkels Klokker efter Skik og Brug begyndte Sangen, fordi der intet Orgel var, og sang Salmeversets første Linje alene, da var det intet Under at han, naar han ikke just var anlagt i Kæmpestil, bar sig som om en Dødstrusel hang over ham i den tunge Luft og i den dybe Stilhed, der lig et rugende Uvejr, stod færdig til at bryde løs, lige saa saare han slap den sidste Lyd af sin langslæbende Tone. Thi om Stormens Brøl med Fossens Dur og alle de vilde Sjøfugles Sange var suset sammen til et Kor, det havde ikke overdøvet den Strøm af Lyd, som da med et Sæt rystede det gamle Kirkehvælv. — Dog det var jo dengang det Bedste, — og det Bedste er til enhver Tid godt nok.

Imidlertid skinner det samme Dagslys som dengang endnu gjennem Kirkens Ruder; men disse ere nu høje og klare, og derfor er Lysskjæret ogsaa klarere og mere oplivende. Det Vakkre og Velklædte ser bedre ud i det, og derfor giver det en større Øjenlyst; det Stygge og Urene kommer tydeligere frem, og derfor vækker det Ulyst, — det Første giver Ære, det Andet Skam; men Ære og Skam er to Grundbestemmelser i Mennesket, hvorved Naturen vejleder sig selv i alle enkle Forhold.

Før i Tiden var der i dette Præstegjeld ikke megen synlig Skilning mellem Ung og Gammel, med Hensyn til Klædning og Lag; der var i det Hele ingen rigtig Ungdom, selv over den Unge; nu derimod kan man se friske, vakkre Jenter komme til Kirke, smyge sig iland bag om Øen paa et og andet bortgjemt Sted, hvor de

da i Hast faar Bommen frem med de vakkre Klædningsstykker, der saa let vilde være bleven udskjemt paa Baaden; og nu steller den Ene med den Anden, indtil den kvikke lille Pyntescene er slut. Da klynge de sig lidt efter lidt sammen oppe ved Kirkemuren, og helst paa et Sted, hvor netop en Flok Unggutter har stillet sig op i Nærheden; — og se, da spiller jo Glæden i mange Farver! Hjertelaget vokser, og Livet breder sig. — Men foruden dette Frilands-Møde har Ungdommen ogsaa et inde i Kirken; thi Præsten overhører sin unge Menighed ved hver Gudstjeneste. Her foregaar da ogsaa Noget, som driver Bevidstheden fremad, — og det er jo den, som skal bære hele Livets Vækst.

Ejendommeligt nok er det at se den gamle Tid i al sin Bornerthed give Møde her imellem det Nye. Der er nemlig to af Billederne fra den nedrevne Kirke hængt op i denne, af hvilke det ene er hin store Præstefamilje, hvorpaa de før omtalte døde Børn ere malede. Det andet er Fremstillingen af en, som det synes, højbaaren Frue med sine tre Mænd, der alle ere malede i Karakteren af det Forhold, de ved Suksessionen ere indtraadte i til hende. Den Første er flot Kavaler og rækker hende, med et Pas i anden Position, en Tusindfryd, — den Næste tager Sagen mere alvorligt; han synes at skulle afgive en Prøve paa det modne Valg, thi han lægger den højre Haand værdigt og bekræftende paa et Dødninghoved; — derimod ser den Tredje lidt skjævt til det Hele, thi han har netop faaet saamegen Plads ved en Side, at han kan knibe sig ind forbi Rammen, og viser sig tydeligt som den, der enten er fulgt med paa Kjøbet, eller og for Familjens Skyld. Damen staar under dette henne i Stuen, ved den anden Sideramme, hvor hun fremviser Selvgodheden i Postyr. — Dette Maleri er nu ikke meget kirkeligt, uagtet Rammen er udsmykket med Billeder af Kristi Lidelses Historie, men det fremviser et Tidsforhold, der af de nye Omgivelser er stillet hen

i stor Forladthed. — Baade det og Præstefamiljen er gode Vejmærker for Civilisationen.

Men som Kirkerne skifte Form og Præg efter Tidens Fordring, saaledes gaar det ogsaa med Præstegaardene. Herø Præstegaard, som i gamle Dage var beliggende paa Herø tilligemed Kirken, maatte paa Grund af Naturens Karrighed henlægges til Gurskøen, hvor den endnu er. Fra først af har ogsaa dette Sted været blottet for Træplantning; men efterhaanden har Præsterne søgt at klæde de nøgne Fjeldknuder og at opdyrke den store Myrstrækning, som ligger bagved Udmarken, og nu, den Dag i Dag, ligger Herø Præstegaard som en blomstrende Have midt i den nøgne, tungsindige Natur. — De mangfoldige Smaahouge, som afgive et bølgende Terrain, bære frodige, rankvoksede Birkelunde, og Hassel og Rogn flette sig i hinanden og skygge over det dejlige Græs med de mange blomstrende Tuer. Store Træer danne Alleer eller staa langs med Vejene, vel rettere: Vejen, da der egentlig kun er en Vej; men den slynger sig temmelig vidt ud over, og den falder vakkert ind mellem Haveanlæggene og de skovdækkede Houge. Og midt op i alt dette ligger en stor hvidmalet Præstegaard, — der sandelig ikke staar med lukkede Døre over sure Miner, men aabent byder ind og tager mildt imod!

Befinder man sig da her en Midsommersdag med Godvejrets bløde Farvetone omkring sig, og fremfor sig Stordybets mørkblaa Slette, der slutter som et Spejl ind til den mægtige Fjeldramme og funkler i Solen med sine tusindfoldige Stjerneblink, da synes det nok som om en Velsignelse, en Fredlysning var udtalt over dette Sted for evige Tider. — Dog ingen Fred uden Strid, ingen Hvile uden Kamp! Tilværelsens Magter maa forløse hinanden; thi her i Livet lurer Undergangen ligesaafuldt bagved den almindelige Fred som bagved den uophørlige Strid. — En saadan Stilhedsdag over dette Præstegaardsland, hvor Alt i Naturen ligesom er bleven

enig om at holde Fred, fremhæver sig paa Bevidstheden om andre Syner. — Det brede, blaanende Stordyb har i Sandhed en anden Tale, som klinger mere højrøstet end dette fredelige Smaanyn! — Det høres fast som en Verdens Undergang, naar Nordvest-Stormen af og til farer løs og river de store Træer op med Rode, flaar Jordlagene af de yderste Houge og rusker i den stærke Bjelkebygning, saa Bohavet flytter sig ud fra Væggene. Da er det hændet, at en Storbaad med fuld Besætning har ikke kunnet tage Land ved Præstegaardsbryggen, skjønt den strækker sig langt og sikkert ud mellem Øen og en langsmed løbende Holme. — Da har Mændene maatte springe i Sjøen for at forsøge paa at drage Baaden iland; men uagtet ti haandfaste Karle har havt den imellem sig, har Stormen revet den ud af Hænderne paa dem og hvælvet den, uden at Nogen af dem har været istand til at frelse sine Sjøklæder og andet Inventarium.

Der rejse sig ogsaa Snestorme her, som stundom fare løs fra forskjellige Kanter og mødes i et Raak, som Bonden kalder Skottungen og Skjelen, og da er der ikke Syn at faa paa nogen Ting, Alt hvirvles rundt i hinanden og danner et Kaos; men just i dette Vejr hænder det, at det pludselig slaar ned med Lyn — blændende og blaaspillende — gjennem det hvide Sneraak, og Tordenen ruller efter, som korte, svære Døn, uden Ekko. — Se, under slige Tilstande hænder det mangengang, at den, som sidder med angstfuld og lyttende Sans, hører det Overnaturlige: han holder ikke det Naturlige ud.

Der er nu foruden disse Tilstande ogsaa en, som ikke just paa denne Maade slaar voldsomt ned imellem Liv og Død, uagtet den i Virkeligheden synes at tære baade paa Levende og Livløst; det er Nordenvinden. — Som et hadefuldt Aandedrag stryger det kolde Pust i uge-, ja maanedsvis henover alt Liv, saa det blegner og

bliver sygt. Selv Fjeldene se ud, som de krøb sammen og kom nærmere i den kolde Sno; thi det dunkle Farveskjær, der ofte indhyller og forskjønner dem, er jo et luftigt Lag af fine Taagedunster, som giver dem Fjernheden og de ubestemte Former. — Men Nordenvinden stryger væk al slig Illusion, og den graa Sten staar afpillet og frysende for Synet.

I disse Naturforhold udvikles nu Øfolket til sit svære Livsvirke. At sejle er deres Lyst, og der kan nok lægges til: at sejle forvovent. — Der er sagt om dem, at de gjerne ro en halv Mil for at vinde den Fornøjelse at kunne sejle en Fjerding, og det er sandt. — De udsætte sig med stor Skjødesløshed for Faren; thi de lægge sig ofte til at sove i Baaden, medens Vind og Vejr tumle med Sejl og Ror, og ofte vaagne de først op igjen langt ude paa Havet. — Det ser ogsaa ud, som Skydsen sidder halvtsovende i en Baad, medens den for fulde Sejl skjærer pilsnar hen gjennem Bølgerne; men hvad det var for Søvn ser man bedst, naar en Kastevind pludselig fra en af Fjeldhøjderne slaar ned over Baaden, ligesom en Havimbre kaster sig over den i Vandskjellet spillende Fisk; thi som et Lyn er han ved Handlingen, griber fat i Sejlet eller ordner Ligevægten, og hans underlige, taagede, indadvendte Syn funkler da udad med Klarhed og Kraft. — Derfor har ogsaa den Rest af Vikingenaturen, som endnu gaar igjen her paa Søndmør og skyder op af de lange Slægtrækker ligesom Spirer af aartusind gamle Frøkorn, nærmest sin Tilsyneladelse paa disse Sør-Øer, og derfor har ogsaa Døden her sin rigeste Høst.

Det dobbelte Virke, paa Land og Sjø, som Søndmøringen er henvist til, og som ikke kan andet end paatrykke ham et Væsensmærke, er naturligvis her tilstede i mest udpræget Form. Han skal tjene tvende Herrer; følgelig gaar det, som altid, at den Ene faar kejtet Haand, thi det vises tydelig paa hele hans Lag,

at han giver Jordstellet Pligten og Havet Tilbøjeligheden. Da bliver jo ogsaa Udbyttet derefter. Jordens Dyrkning ligger hen, som den tunge Vej til et stilfærdigt Hverdagsslid, og Havets aabne Baner vinke til den fristende Bedrift: at vove og vinde — Vikingens Livsprincip!

LEGANGERSTRANDEN.

Fra Herø til Leganger er en knap Mil; men den skiller væsentlig mellem Folk og Natur. Det dobbelte Livsvirke gjør sig vistnok ogsaa gjældende paa dette Sted, men saa er det Landjorden, som her faar den højre Haand, og Sjøen den venstre! Dette afsætter straks et andet Livspræg. Munterhed og Lune spire frem af Trygheden, — det tungsindige Lag og det dristige Opsyn er Farens gammelfødte Børn.

Endnu binder Sjøvejen alene mellem disse to Punkter; thi den Landevej, som snart skal give Samfærdselen et større Liv, er kun til i sin Begyndelse. Dog har en Baadfart her i vakkert Vejr sin Skjønhed, som en Landrejse kun kan overbyde ved at give Korthed og Fremkommelighed istedet. — Det er smukt at befare dette lysblaa, skinnende Baand, som Havet slynger ind imellem de utallige Smaaøer og Holme, der imidlertid har sine Beboere, skjønt de som oftest ere uden al Plantevækst og kun svøbe sig i den graabrune Tang, som Havet skyller ind fra sin skjulte Planteverden. — Her holde nemlig store Flokke af Sjøfugle til, som saaledes leve sit vilde, ejendommelige Liv. Hvidgraa Maager og spidsvingede Terner kredse om Øen og skyde pilsnart ned over den i Vandskorpen spillende Fisk, hugge sit krumme Næb i Ryggen — og Byttet er gjort! søge sig da et ensomt Sted, hvor de kunne fortære sit Rov, og finde det ikke saa snart, før et Par Andre følge efter for at

rane sig en Mundsmag; men Intet i Verden kan i Arrigskab overgaa det Skrig, de udstøde, naar de atter maa flygte til et andet Sted, — hvor da en ny Forfølgelse venter dem. Og saaledes flakse de skrigende fra Sten til Sten, skyde op og ned i den pilsnare Flugt, og drage Solblinket efter sine skinnende Vinger, hvor de sejle, kredsende højt oppe i den blaa Luft.

Dette er et Ørkenens Billede; thi overalt, hvor Naturens Love alene herske, der er Ørkenen, om der saa var tusinde Liv! — Men det naturlige Menneske tiltales mægtigt af det, og i Stunden tager det en Byrde fra Brystet; Aandedraget bæres op over Livets Vidder, og Kulturens Argusøjne ere blindede.

Thi Himmel, Hav og nøgen Strand
er som et nyt oprundet Land,
hvor Fjeldets Masser Sten i Sten
gaar frem, som Jordens nøgne Ben. —
Endnu har Verden Intet givet,
der er kun Gud — og Skabningslivet.

Dog dette Syn paa Naturen kan ikke vedvare; Menneskeaanden har Længsel, og Længselen har Formaal. — Saa vender Blikket sig fra det Uordnede og Uklædte, og ret foran det staar Kulturens ypperste Kjendemærke, Telegrafstangen! — Telegrafen her? Midt i Ørkenen banker Verdenslivets stærkeste Pulsslag? Ja, Gud være lovet! Ogsaa her gaar den sit tankesnare Ærinde mellem Menneskene, og de store Skillerum ere afkortede, — dem, hvori Sorgens og Glædens Budskaber før traskede afsted paa saa møjsomme og farefulde Veje, at de vare gamle, før de kom frem. — Man kunde fristes til at kalde Telegrafen et Slægtsbaand, saa inderlig binder den Menneskehedens store adspredte Familje sammen til et nyt Forbund.

Legangerstranden er et af Søndre Søndmørs fagreste Steder. Det ligger ogsaa paa Gurskøen, som ellers har

saa mange udsatte Punkter for Havvejret; men dette Bygdelag er ligesom fredet af selve Striden. — Idet man drejer om et Fjeldhjørne, og efter at have passeret de lange Strækninger, hvor kun Sten og Hav — og Hav og Sten møder Synet, breder Vandet sig pludselig, og Stranden buer sig ind under et skovdækket Fjeld, der først synker mildt tilbage og bærer de fagreste Lier, men siden rejser sig som Lænet paa en Stol og afgrændser det dejlige Billede.

Det er i det Hele Søndmørs ejendommelige Skjønhedspræg, at midt i det Ørkenagtige, hvor Naturens strenge Miner ikke ved en Trækning forraader Smilet, springer pludselig et Billede frem, og det ler over hele Ansigtet. Et saadant leende Ansigt er Leganger. — Den brede Landevej, som løber langs med Stranden, og som senere skal forbinde Herø Præstegaard med den nye Annekskirke, som her er under Bygning, viser hen til en glad Samfærdsel; — thi det er jo saa, at hvor Vejene brede sig, der mødes Menneskene i Kulturens store og smaa Ærinder!

Ovenfor denne Vej bølger Lien hen i Skraaninger og afrundede Hjørner, og veldyrkede Agre deler mellem Haver og smaa rankvoksede Birkelunde. Men Billedet faar alligevel sin største Skjønhed ved Sjøens modsatte Indramning. — Staar man i Dybden af Legangerstrandens Bue, da former hin Ramme sig netop til en lignende Halvkreds, og Vandet ligger mellem Begge som en stille, slumrende Indsjø. Men denne tilsyneladende Indsjø har sine Tilstrømninger fra de nærliggende Fjorde, og det kan nok give onde Drømme iblandt!

Legangerstranden faar dog ikke sin rette Naturbestemmelse i ondt Vejr; det er først ved Sommersolens Skin over bløde Taagedunster eller ved Midvinterens stivnede Is- og Sneformer, som staa glødende i en tidlig Solnedgang, at den faar sagt hele sin Mening.

Intetsteds paa Søndmør danne Fjeldene slige bløde, bølgende Linjer! I tre til fem, ja seks Højder stige de

op bagved hinanden; hvor den ene Runding synker, hæver sig den anden, indtil de Bagerste og Højeste række frem over de Andre med sine takkede Tinder og sine blændende hvide Sneskavl. — Men det er just ikke saa, som det viser sig, naar Taagerne væve dem sammen med sit luftige Spind. I Virkeligheden ere disse Højder næsten allesammen skilte og staa fjernt fra hinanden, og heraf fremkommer da netop hint vekslende Spil i Farverne, hvorved en Højde staar svøbt i det lyseste Blaaskjær, medens en Anden ved Siden af bærer sin tunge mørkebrune Taagekappe, der hænger den sid og bølgende ned om Foden, — at En staar solbestraalet, medens en Anden fryser sammen i et graanende, vandtrukket Kuldeskjær, — og at naar Solen daler, de Laveste falde hen i blaasorte Skygger, medens Sneskavlerne af de Højeste rage op over dem, som udformede i glødende Jern.

Og saa træder Livet til og fortæller Resten! En Baad skyder hen over Vandet, den roes af en eneste Mand; thi det er et Snarærinde fra Folket over paa hin Side. — Omkring en gammel Baad, som er optrukken paa Stranden, lege et Par Smaabørn, medens en Anden med fint, nymalet Udstyr skyder fra Land, efter at raske Unggutter have stelt Alt istand til en Lystfart. Og under dette gaar Arbejdet raskt og kvikt oppe i Lien, hvor Græsset slaas. En Ljaa stryges, et Par Jenter skrige op og le, saa det gi'r Ekko i Fjeldet. En Gut kommer springende ned over Hougene, og en Hund farer gjøende bag efter; saa gjør han et Hop over et lidet Elveløb, Hunden bag efter og napper ham i Benet, da river han Huen af og kaster den efter Hunden; men før han er naaet Stranden, er Hunden der ad en Omvej med Huen i Munden. — Saa høres der Sus oppe i Lien, som af et stærkt Vindkast, det er en samlet Skare af Trost, som slaar ned fra Fjeldet i et Kirsebærtræ med halvmoden Frugt; men i det Samme aabnes et Vindu i et gammelt Hus og der jages ud efter dem, da

sætte de i et Skrig, og hele Skaren stryger, ligesom baaret af et Vingeslag, tilbage i Fjeldet igjen. — Det er Livet i de smaa Træk, Livet i Forhold til Naturen; hvor de store Drag komme frem, er det Skjæbnehistorien, og den bærer, her som der, sin Overskrift, ens for Alle: Døden formedelst Synden og Synden formedelst Døden. — Men paa denne Maade kunde det synes, som om der var Fare for Livets Poesi; thi naar Kulturen jevner Alt, hvor er da tilslut den Sten, som krummer Vejen, saa Lys og Skygge brydes? — Dog det har ingen Nød! Hjertet er der altid, og der vil bestandig blive Nogle af Sten, som kunne knuse de Bløde, og atter Andre saa stærke i Kraft og Godhed, at de kunne oprejse de Svage. Dette er da i Sandhed et poetisk Stof, som vistnok baade kan fortyndes og fordærves af Kulturen, men hvis oprindelige Væsen den dog aldrig kan faa Bugt med.

To unge Ansigter med milde Træk fortalte just her to glade Hjerters lille Historie, skjønt Ordene, som fulgte med, kom snurrigt nok frem og forklarede oftest Meningen gjennem en Modsigelse. Dog satte den sig fast i samme Stund som et Billede paa den fagre Baggrund, og da Rammen lukkede sig om det Hele, var den med:

Det var saa, at Gutten skulde arve Gaarden efter Faderen; thi en ældre Søster, som var gift for flere Aar siden, havde faaet Hælvten af sin Arv udbetalt, Resten skulde staa hen i Gaarden til Faderens Død, og da svares som en aarlig Afgift. Han var saaledes en velstaaende ung Mand. — Jenten derimod var en Husmandsdatter og den ældste af fem Børn, som Moderen for længe siden var død fra, og som Faderen ernærede ved sit Arbejde. Hun havde følgelig ikke andet end sit vakkre Ansigt og et kvikt, uforfærdet Sind at sætte op imod; Noget hun selv tyktes var lidet og usselt, men som Gutten tog for saa stort et Mon, at han sletikke

ønskede sig mer, især da han selv havde Alt, hvad der forresten behøvedes.

Saa gik han da endelig en Dag frem for Faderen med det Ønske at tage Jenten til Hustru, og var ikke saa forknyt endda; thi hun var vel likt af alle Mennesker, og mangt et godt Ord var faldet om hende i Gamlingens Nærhed. — Men det tog en anden Vending; han kunde ligesaa gjerne have stukket en Brand til Faderens Næse som vist ham Udsigten til dette Slægtskab med en Husmand, — der ovenikjøbet havde sin egen Mening, naar det hændte, at han en Gang imellem var paa Dagsarbejde hos ham. — Der hjalp hverken søde eller sure Miner, hverken gode eller onde Ord, saalænge han ejede Gaarden, skulde ikke Husmandsjenten spidse Munden efter det Fad. Og derved blev det. Gamlingen truede ihærdig tilbage hvert Ord af Sønnen, ja lige indtil Minerne, saa der var ikke andet at gjøre end tie og vente.

Imidlertid havde Faderen det ikke godt. Hans Hustru var død for flere Aar siden, og fra den Tid havde en gammel Enke, der var i Slægt med den Afdøde, stelt for ham; men hun var sær af Alderdom, og han var vanskelig af Sygdom, og det bar ikke godt ihop. — Huset stod rigtignok og saa ud som det plejede, dog ved nærmere Tilsyn viste Affældigheden sig alligevel; thi Vanskjøtsel hober jo op, idet den bryder ned.

At nu Sønnen havde et skarpt Øje for dette, var ingen Under, han vidste, hvor det Bedre kunde komme fra, men selv Faderen var led og kjed af det for længe siden; dog tale om det, nej! — da satte Gutten allerede Minerne til, og Gamlingen vidste saa vel, hvad der vilde komme. — Nej! da før drages med Støv og Affald, til han selv laa hen som et Affald, og de bar ham fra Gaarde.

»Saa gaar han her og ta'r sig onde Dage, bare paa Trods«, sagde Gutten, naar han om Kvelden mødtes med Jenten et eller andet Sted, hvor Gamlingen ikke

saa dem. »Grætten er han og værre bli'r det for hver Dag, som gaar. Jeg skjønner ikke, hvor dette skal ende? Fillet og ussel er han i Klæ'r; thi aldrig flier hun om ham, og ynke sig gjør han hver Gang, han lægger sig, saa jeg er sikker paa, hun ikke vørrer ham saameget, at hun grejer Sengen hans.« Og dermed fortrak Guttens Ansigt sig, saa hver livfuld Mine gled over i harmfulde Vrængninger, og han saa ti Aar ældre ud end før.

Da fik Jenten en Tanke, som hun vel ikke vidste hvor bar hen, men som desuagtet blev til det Fingernap i Sagen, hvorved hun hurtig drog den over til sig i aaben Favn. — Hun skjønnede nemlig, at dette Forhold efterhaanden havde taget Noget af Guttens glade Sind og gode Hjertelag fra ham, og som en Rædsel slog den Tanke hende for første Gang: det kunde komme dertil, at Sønnen ønskede Livet af sin egen Fa'r! — Men der var Gudskelov et rigtig varmt Livsmod i hende, og det føder jo Haab! — Hun gav Gutten et glad Afskedsnik, den Kveld ligesom de andre, men gjemte sine Tanker. Da næste Dag kom, smøg hun ved Middagstide om bag Vaaningshuset, hvor Gamlingen havde sit Soverum, og hvor et Fag Vinduer vendte ud imod to store Kirsebærtræer. Det ene Vindu stod aabent, og i Karmen laa en lang Kjæp, som han brugte til at jage Trosten bort af Træerne med. — Hun betænkte sig et Øjeblik og saa sig omkring, thi uagtet det var lige i Spisetiden, var hun dog ræd for et Øjenvidne; men hun kjendte sig hurtig tryg, det var jo en god Gjerning, som skulde øves, skjønt det maatte ske i Smug. — Saa satte hun rask Foden paa Graastensmuren og med et Sving var hun inde gjennem Vinduet, som hun trak til efter sig, og nu gik det hurtigt med Foretagendet. Sengen blev redt, Straa og Rusk samlet op af Gulvet og kastet ud, og Stunden efter hoppede Jenten, saa let som en Skjære, ud af Vinduet igjen med en liden Bylt under Armen. — Saa bar det raskt afsted hjemover til Fa'r og Sø-

skende, og hun stelte for dem med godt Mod og glad Ansigt. Men Ingen fik Besked om, hvor hun havde været, eller hvad hun havde gjort, uagtet Hver kom med sit Spørgsmaal.

Saa gik nu Sommertiden hen. Gnmlingen fik Hygge af Livet, og Orden og Renlighed var omkring ham, at sige i hans eget Rum, men det var ogsaa her han mest krævede det. — Det tyktes ham nok en og anden Gang lidt rart, at Kjærringen nu lige med Et havde faaet det over sig at stelle saa godt for ham, især da hun forresten gik og drog sig, tvær og tung, omkring imellem dem, som hun plejede; men saa blev der ikke talt Noget om det; han tog det, som godt var, og lod det Andet staa hen.

Endelig kom Høsten. Kirsebærrene vare spiste for længe siden, og der trængtes ikke længer et Vindu paa Klem efter de rovgridske Fugle. Saa blev det lukket, thi Vinden drev koldt imod, og Træerne viftede og slog ud med Grenene, som om de vilde mane hvert levende Liv til at opgive al denne Eftersnak om Sommeren: det var forbi, forbi, forbi.

Dette blev en liden Hage ved Sagen, og Jenten maatte betro sig til Gutten. Men han fik det let indenfra stelt saa, at hun kunde fortsætte sin Gjerning, hvad Vejr det end var. — Da hændte det, at Kjærringen blev liggende syg et Par Dage, og at just samtidig med dette Gutten var paa en liden Rejse til Aalesund, hvor Faderen altid plejede at gjøre sine Høstindkjøb. Da blev Gamlingen pludselig opmærksom! — Kjærringen havde ikke rørt sig ud af Sengen i to Dage, og desuagtet var der hygget og stelt om ham! Ja lige til det, at en gammel Vest, som han gjerne bar om Vinteren, var hængt op paa en af Sengestokkene, renvadsket og med nye Knapper, — det var en Snurrighed! — »Hvem af Jenterne er det, som steller til inde hos mig?« spurgte han Kjærringen. — »Ja, hun vidste ikke om nogen Tilstellen, hun! Der var dem, som sa', at hin Jente gik her om

Dagen og smøg indom, — gik hun ikke Dørvejen, saa fandt hun sig frem paa anden Vej, — det skilte ikke hende. Var det ikke vel nok, som hun havde gjort det, saa var det bra om Andre gjorde det bedre.«

Gamlingen svarte hende ikke et Ord, men han smagte paa det. — »Ja saa, det var gaaet til paa den Maaden! Naa.« — Da nu Middagstiden kom, lod han Tjenerne gaa tilbords alene og gav sig noget at stelle med paa et Sted, hvorfra han nøje kunde se Alt uden selv at ses. — Ganske rigtig! Da en Stund var gaaet, kom Jenten smygende om Hjørnet, keg til Siderne, trak Vinduet op, og var med et Spring oppe paa Graastenen og inde over Karmen, hvor hun trak Vinduet til efter sig. — Den Gamle nikkede med en snu Mine til dette og listede hen foran Vinduet, hvor han gav sig Noget at pusle med inde mellem Træerne, brækkede en tør Gren af paa et Sted, pillede lidt i Barken paa et andet, — hostede saa en Gang imellem og holdt det gaaende saaledes, medens Jenten allerede for længe siden var færdig med sit Stel og stod som paa Naale inde bag Ruden for at finde et Øjebliks Frist til at smutte væk igjen.

Men det kom ikke. — Uagtet Gamlingen paa denne Tid var vant til at hvile i sin Seng og i mere end sin halve Levetid ikke havde undladt at følge denne Vane, vedblev han dog idag at holde sig oppe. — Saa gik det endelig mod Daghældingen og endnu stod Jenten angst og grædende indenfor, medens den Gamle ihærdig og smaanynnende holdt sig udenfor. — Da skjød en Baad med tre Mand hen over Vandet og landede ret nedefor Gaarden, og en Stund efter kom Sønnen ilende raskt opover Vejen til Faderen.

»Gaar Du her paa denne Tiden?« spurgte Gutten.

»Aaja«, svarede Gamlingen, »jeg er ude at fange Trost.«

»Det var rart; hvordan bær Du Dig ad med at fange dem?«

»Aa, det er ikke saa rart endda«, sagde han, »jeg sætter op Vindøjet der, og naar da En smætter ind, slaar jeg det til igjen.«

»Har Du fanget Mange paa den Maaden?« spurgte Sønnen leende.

»Ja, jeg har En, men den er ogsaa rar«, sagde Fa'ren med et listigt Øjenblink. — Sønnen studsede lidt og saa bort til Vinduet. — »Ja, Du kan jo gaa did og se efter.«

Gutten gik lidt tung derhen; thi der anede ham Noget, men da han blev vár Jenten, som stod grædende bagved Ruden og var saa bleg som et Linklæde, vidste han ikke, hvad han skulde gjøre, og han blev staaende og saa forskrækket paa hende.

»Naa«, knurrede Faderen bagved, »kanske er ikke Buret bra nok!«

Gutten vendte sig og saa ham ind i Ansigtet. Da med Et skjønnede han Meningen. — »Jo, Gud velsigne Dig, Fa'r«, udbrød han, »det er saa bra, som Nogen kan ønske sig!« og saa lo han med Graaden i Halsen, rev Vinduet op og satte i et Hop ind over Karmen til Jenten. »Jamæn fangede jeg to med en Gang«, sagde Gamlingen og keg ind til dem. —

Saa endte dette til Alles Glæde, og der gik ikke mer end den knappeste Tid, som trængtes til at ordne sig i, før Jenten drog ind som Ungkone paa Gaarden, og da stod der aabne Døre og bød velkommen til!

»Slig ender det ikke altid med den, som stjæler sig ind i anden Mands Hus!« sagde Gamlingen.

»Meningen var god«, svarede hun.

»Ja, det er bra nok, det«, sagde han og saa polisk ud, »men Du vilde saa magtstjæle mig ligevel, — for nu er det nok bedst jeg blir Kaarmand med en Gang: jeg duger saa ikke til Andet.«

»Du duger saa længe Du lever til at raa' for Dit«, brød Sønnen af. »Jeg liker ikke det, at en Far gaar og

sniger sig til den Brødbid, han skal ha', efterat han har gi't fra sig Alt.«

»Du er en bra Søn«, sagde den Gamle. »Ja, ja, saa vil jeg raa' for Mit, jeg vil ikke friste Dig, — Ingen véd, hvor langt han rækker, før Kisten er maalt. — Men raa' med skal Du.«

»Det vil jeg, Fa'r, og saa skal Du min's, at Du er gammel, og jeg er ung.«

»Vel, vel!« sagde Faderen og nikkede til; men der sad en liden Spøgfugl i ham, og derfor vendte han sig til Svigerdatteren med sit listige Øjenblink. — »Tænker nok, Du skaffer mig lidet Gran at stelle med, naar Vorherre vil?«

»Men hun vendte sig fra ham og svarede ikke. — Sønnen lo og nikkede til Gamlingen, og denne listede sig op til Bordenden for at tage sig en Hvile i Højsædet. — Der skinnede Solen vakkert ind over hans graa Haar, mens Sønnen arbejdede ude paa Ageren, og Ungkonen stelte med Kjøkkenet og nynnede til sin Gjerning.

Saa kommer efter en saadan lang og smilende Sommerdag omsider Natten, den korte, gjennemsigtige Sommernat! — Det Ene slipper Forholdet til det Andet og synker hen i en vis graalig Jevnhed; men desuagtet drømmer endnu et svagt Skjær af Solnedgangen over Vandene, og det er neppe forsvundet, før Dagens Stjerne paa ny skinner op over de østlige Højder. — Og saa er Morgenen der igjen! Livet er nyt, Beslutningen fødes, og Gjerningen tager fat. — Da skyder et lidet sort Uhyre, røgspyende og stønnende, hen over det stille Vand — det er et Dampskib. Her mellem alle disse Smaaøer, ind i Havets mange Krogveje løber altsaa dette Kulturens andet Ilbud! — Ja, da er det i Sandhed ingen Under, at Garbonissen og Hougbukken flygte væk, de, som kun like sig med det Indestængte og Stillestaaende, de, som sky alle brede og fremkommelige Veje og helst holde til der, hvor det enkle Spor er

traadt af en ukjendt Vejfarende. — Men da er det heller ingen Under, at Jordstellet er saa vel besørget, og at saamange Ansigter fortælle en glad Historie, siden Dampkraften udfører i Minuttet det ellers timelange Roarbejde paa en aaben Baad, hvor alle Havvejrets lunefulde Brydninger herske, og giver hundrede Mands Kraft istedenfor ti!

Saa modtager da Skibet sine Passagerer, og det er ikke blot saadanne, som er ude til Lyst, men det er tillige dem, der paa denne Maade føre deres Varer til Kjøberne, hvor de nu findes. — Og naar da Postvæsken er langet ombord, gaar Farten løs paany, medens den fagre Strand glider tilbage for Synet, og de nøgne Smaaholme stikke op over Vandfladen som Kæmpe-Kobber, der sole sig i Havskjellet.

Snart trænge Fjeldmasserne paa igjen, og Naturvildheden tager sit Herredømme tilbage. Kun et eneste Punkt af Kulturlivet er endnu længe synligt, det er en smuk rød- og hvidblommet Ko, som staar oppe paa en af Legangerfjeldenes højeste Toppe. Punktet er meget lidet, og set fra Sjøen løber Fjeldet stejlt op, — der synes just at være saa megen Plads, som der behøves til dens fire korte Ben; men hvorledes den er kommen didop, véd nok Fjeldets anden Side bedre at forklare end denne; herfra set maa det erklæres for et Mirakel. — Den staar imidlertid fast — og som et Monument for Slægten: saa højt steg den! — Men Naturaanderne kunne tilføje: saa højt op rækker det spirende Græs og de fine Fjeldblomster.

VOLDEN.

Med Legangerstranden glider saa at sige hele den Samling af Øer, som danner Sør-Øerne, tilbage fra Synet, og Fjordlivet lukker op for sine mange Tilgange; — det er næsten som naar man i et Billedgalleri træder ind i en anden Skole! Thi vel danner Leganger en mærkelig Overgang fra Ølivet til Fjordlivet, men skifter dog ikke derfor Karakter; det giver Lyssiden, ikke Modsætningen. — Inde i Fjordene derimod afsætter Livet et bestemtere Præg. Vistnok fortsætter det dobbelte Virke paa Land og Vand sig ogsaa her, og vistnok er Fjordene dybe, stormfulde og mangengang livsfarlige at besejle; men den stærke Afgrænsning holder dog Havets voldsomme og pludselige Tilstande ude, og Faren kan baade forudses og maales. Fjordlivet kan da beherskes ved Kultur; men Havet? — Se Øboen, som holder til mellem Klipperne derude! Hans Blik, hans Lag og hele hans Væsen fortæller vistnok om, at han har afluret Havet dets Stemninger, forudset dets Brydninger og kjæmpet med dem; men aldrig om den Ro og Sikkerhed, som kommer af at kunne overføre den vundne Sejr paa den næste Kamp, for derved efterhaanden at lægge Naturen i Lænker, — og dette er Fjordfolkets Præg.

Dog ikke blot set fra Sjølivet træder Særkjendet frem; Landvirket, som jo her drives under Tilsynet af en voksende Kultur, skiller meget mere og har naturligvis

gjort det fra de fjerneste Tider. — Da for et Aarhundrede siden Øfolket vedblev at begrave sine Døde paa Herø, og selv maatte hidbringe al den Jord og de Græstørv, som skulde til for dermed at dække Kisten paa de næsten nøgne Fjeldknuder, da brugtes det samtidig inde i Fjordene at dække over Gravene med Ligstene, hvorpaa Navne og Aarstal vare udhuggede af Bønderne selv, — og dette var en betegnende Forskjel.

Hvor nu Voldsfjorden tager sin Begyndelse, munde fire store Fjordløb ud imod hinanden, og de vilde brede sig til et Hav paa dette Sted, hvis ikke nogle Smaaøer stak sit Landemærke op og delte imellem dem. Men det er alligevel et stort Syn at se disse brede Fjordaabninger flyde over i hinanden, ligesom det er fristende til et nærmere Skue at se dem afgrænsede, hver følgende sit Løb ind mellem de mørke Fjeldrammer.

Voldsfjorden slynger sig bred, og ligesom en magelig banet Vej, mellem de stundom skovdækkede, stundom brat nedgaaende Fjeldmasser ind til Hovedbygden Volden og løber da videre sydøstlig til Kielfjordens Munding. — Dette er et af Søndre Søndmørs rigeste og største Bygdelag. Allerede Navnet »Volden« betegner et frugtbart Sted, og man møder her for første Gang Noget af det Svulmende, som tyder paa Velstand i Naturen. Intet af hint Lavtvoksende, som kryber frem over en fortørket Lergrund, Intet af hint Knudrede, som viser, at det er standset i Væksten, Alt er naaet til sit naturlige Maal. — Volden er efterhaanden bleven et Hovedsæde for de saakaldte Konditionerede her i Egnen, hvorved flere smukke Bygninger ere opførte og Haver anlagte; men derved har ogsaa Stedet faaet et Støvdrag af Bylivet i sit Kulturforhold. Her er noget Hidført, som driver det Naturlige ud af sin rette Gænge, og her synes at kunne blive Sæde for den Slags Bondeudvikling, der optræder med Meninger uden Evne til Dom. Dette er naturligvis ogsaa en af Kulturens Frugter, men er dog af dem, der rødme før de modnes, og indebærer

altid en Svækkelse for Organismen; men da indtræder heldigvis det Fænomen i Kulturen, at naar den, ligesom Dampskibene stundom, i Farten skyder forbi det faste Vejmaal, bagger den, og kommer saaledes lidt senere frem.

For Synet danner Volden imidlertid et af Civilisationens Lyspunkter i disse Egne, og skulde hændelsesvis Kulturen herfra tage et for raskt Tilløb, og derved blive nødt til at gjøre om igjen, da er her god Forstærkning at hente til en ny Prøve; thi det er en kraftig Bygd, og Fjorden løber bred, som en mægtig Livsaare, ind til den.

Et mærkeligt Skue danner Voldshammeren, der rejser sig, hvor Voldsfjorden bunder, lig et mægtigt Fæstningsværk og truende byder sit runde Brystværn frem mod Indsejlingen. Denne uhyre Fjeldkolos, der runder sig fra Grunden jevnt opad til den øverste Top i Bikubeform og er helt overgroet med Mos og Lyng, har tiltrods for sin Størrelse Noget af Græsvoldens jevne Karakter. Men det er dog blot for Hverdagssynet, det, der i Naturen alene ser Producenten; thi møder man denne Kolos tillige med Kunstnerens eller Tænkerens Blik, da giver den rigtignok et andet Udbytte.

Der er noget ejendommelig Truende ved dette afrundede Fjeld, Noget, som ser mere vildt ud end det mest udbrustne og kløftede Fjeldkaos, og det ligner Noget ude i Verdenslivet, hvad Navn det end bær, Noget af det, som viser al Samfundsrørelse fra sig med Bornerthedens tunge Hvilen i sig selv.

Der gives Mennesker, som sidde overmættede af Selvgodhed og jordisk Velvære; for dem kan »Pladskregnen strømme og Vindene støde an«, de sidde fast i sine Huse, ikke fordi de ere byggede paa en Klippe, nej, — fordi de ere gravede ned i Jorden! — Dette Fjeld vækker og befæster Tanken paa en saadan Skikkelse.

Men Voldshammeren kan nok fremvise mere end et Fysionomi! Naar der ude paa Fjorden trækker et Uvejr

op, som kommer fra Havkanten, og som vælter tunge Skyer ind over Vangen, staar i et Aandedrag Fjeldet mørkt og truende; Tungheden er pludselig forsvunden, og den fede Selvtillid er forvandlet til Urokkelighedens sejge Modstandskraft, — og da kan under dette fremgaa et af de store Syner i Naturen, hvor Lysets og Mørkets Dæmoner ligesom fare løs paa hinanden, og hvor et Menneskeliv synes at forsvinde som et Atom i Kampens Brydning. — Men Kampen er da ligesaa kort, som den er voldsom. —

Under et saadant Uvejr hændte det, at Voldshammeren stod en fuld halv Time saa kulsort mod Skyerne, som kun et Fjeld kan være, naar Nattens Skygger ruge over det, og et stille Fjorddyb sortner ved dets Fod. — Det var slig, at et Menneske uvilkaarlig bævede ved at se paa det. — Tordenen rullede ligesom rundtom Toppen, og den hørtes, som korte, tunge Stød, der ingen Gjenlyd vakte, medens de gule og blaahvide Lyn krydsede hinanden og jog som Ildslanger ned ad dens tykke udsvulnede Sider.

Da blev det et skjønt og mærkeligt Syn at se den tunge Kolos, og den gav uvilkaarlig et Billede af Kraftens Ro midt i Ophidselsens ustyrlige Jag.

Nu kom endelig Øjeblikket, hvor Kampen sagtnede. — Ude ved Indsejlingen brød Sollyset pludselig gjennem en smal Revne i Skyerne, der rækkede hele Fjordløbet tvers over. I en kort Stund saa det ud, som de lodret faldende Straaler dannede et glimrende guldfrynset Gardin, der sænkede sig fra Skyerne lige ned i Vandet, og som om et Himlens Tabernakel laa bag ved og gav sit blændende Gjenskin. Da deltes Billedet i To. Uforandret og uberørt af Forgrundens Pragt holdt Voldshammeren sig i Baggrunden, omsluttet af det synkende Uvejr. Det var som om hele Kampen havde gjaldt at faa det rokket, og derfor klamrede Skyggerne sig endnu omkring det. De Skystrækninger, der dannede Sidestykkerne, tegnede sig med Graat i Graat og førte ikke

en eneste Afskygning over fra det ene af disse store Billeder til det andet. Hvert stod for sig, som Indgangen til tvende Riger. — Men den korte Stund løb ud, Fænomenet havde levet sit Liv! De graa Sidestykker klemtes tættere og tættere sammen, og omsider løste Alting sig op i en øsende Regn. Da stod Voldshammeren som de andre Fjelde, tung og vandtrukken, med sit Dække af kraftig spirende Fjeldurter. — Det hørte atter Hverdagslivet til.

Som ovenfor bemærket synes her Noget i Kulturforholdet at kunne forhaste sig og løbe visse Udviklingstrin forbi; men det har maaske sin Grund i, at der paa flere Steder her i Fjorden har været en levende Handelsforbindelse med Udlandet i Slutningen af det 16de og langt ind i det 17de Aarhundrede, hvorved Folket jo erhvervede sig et dygtigt Kulturopsving efter hine Tiders Synsmaal. — Her var nemlig flere Saugbrug og en betydelig Udskibning af Trælast til Holland og Skotland; thi uagtet de store Oplags- og Udskibningssteder egentlig var inde mellem Nordøerne, har der dog ogsaa været Tilførsel fra de største Fjorde, hvor Skovhugsten paa flere Steder dreves til det Yderste, og gjorde, at hint Opsving i Kulturen varede kort og efterlod sig en Stilstand, som først i senere Tider er skiftet om med nye Livsrørelser. — Men et Kulturstadium tabes aldrig ud af en Tilværelse. »Hvor Noget har været, kommer Noget igjen,« siger et gammelt Ord.

I hine Tider var da disse Egne opfyldte af fremmede Sjøfolk og Handelsmænd, og den livlige Omsætning bragte Folk i rask Berørelse med hinanden. Derved opstod ikke blot Glædesforhold, men ogsaa Konflikter af mindre god Art; thi Unggutter fra de forskjellige Bygdelag forlod deres Hjem og deres Hjemlandsvirke for at drage paa Eventyr med de fremmede Folk, og Kvinder giftede eller forlovede sig med dem, ja selv uden saa gode Grunde forlod de Slægt og Venner for den Fremmedes Skyld, medens Andre fra hine Lande

kom og bosatte sig her. Sligt maatte nødvendigvis afsætte et nyt Præg i Folkekarakteren; men hvorvidt det blander sin Farve med det Nuværende er ikke godt at sige. — En Historie, som synes betegnende for hint Stadium, da Handelsemnet udviklede sig saa stærkt, at de andre Livsemner enten laa brak eller og fulgte Naturens Løb alene, skal her berettes, uagtet den tør ikke pukke paa sin stedlige Ret mer end Fuglen, der bygger i Træets Grene. — Men: hvor Fuglen faar Vinger og Sangens Røst, der er jo dens Hjem paa Jorden!

Det var under den danske Regjering og saa langt tilbage, at Saugene endnu vare i fuld Gang her paa Søndmør, og Udskibningen gik for sig til næsten alle Aarets Tider ved skotske og hollandske Fartøjer. — Da hændte det, at Ægteskab blev indgaaet mellem en Embedsmands Datter inde fra en af Fjordene og en hollandsk Skibskaptajn. Hun drog med sin Mand til Holland, hvor hun levede temmelig misfornøjet i sine Omgivelser, omtrent en halv Snes Aar, indtil Manden kom bort paa Sjøen under en af sine Vinterture, og hun vendte tilbage til Fødeegnen igjen med sit eneste Barn, en Pige paa otte Aar.

Enken havde en liden Formue, som hun satte i et Jordbrug, der ikke gav noget synderligt Udbytte, om end det gav mere end tilstrækkeligt efter hendes Behov, og da Ejendommen laa afsides i en ubefaret Egn, fristede Gjæstfriheden ikke til et større Forbrug. — Hun var i det fremmede Land bleven vant til Afsondrethed; hun havde baaret sit Livsforhold med dyb Misnøje og sad endnu fast i denne ligesom i en Sump, hvor hun rokkede og flyttede sig, men kom aldrig videre. Dertil var hun af en alvorlig Karakter, streng og retsindig til en vis Yderlighed, og forstod ikke ret at sætte sig i et Mildhedsforhold til Noget, — Pligt og Ret skulde afgjøre. — I denne Aand opvoksede og udvikledes nu det ensomme Barn. Moderen selv levede som Bønderne i alle Maader, følgelig modtog Barnet ingen anden Skole-

kundskab end den, der gaves paa Stedet: hun lærte at læse i Bog og blev da omsider konfirmeret paa det.

Men Barnet var fuld af Iver og Evne, og havde ikke Moderen afstængt for hende, saa hun var naaet til hel Udfoldelse mod Verden, da havde hun med Tiden kunnet give en stor Indsats i Livet; som det nu var beholdt hun det voksende Livsemne for sig selv, og det samlede sig i hendes Væsen til enkelte store Drag eller Naturbestemmelser, hvori hun stod fast.

Ordet gik om Moderen, at mens hun bar sit Foster, havde hun ordnet Alt som til Fødselen af en Gut og havde forud talt, som om hun havde afluret Naturen dens Hemmelighed; men uagtet hun blev skuffet i denne sin Forvisning, berørte hun det dog ikke med et Ord; Guttehuen blev sat paa Pigebarnet, og istedenfor en Andreas holdt man en Andrea over Daaben. Men skjult gav det alligevel hendes Misnøje Vækst, og hun fik intet Hjerteforhold til Barnet. Hun fødte det, klædte det, og lod det saa forresten skjøtte sig selv.

Men Naturen gav Skjøtsel! — Andrea gik alene omkring og saa paa Alt, og hun tog det Livløse ind til sig med en Inderlighed, som om hendes første Tragten her i Verden var at vinde sig en Ejendomsret til Jorden. — Saa herskede Moderen paa sin Gaard, og Andrea paa et eller andet Sted inde mellem Fjeldene; og her sad hun ofte i flere Timer paa en fremspringende Knaus, ganske stille fordybet i den Tilfredshed, at være eneraadende over alt det hun saa. Paa denne Maade voksede hun da frem og levede sig ind i Ungdomslivet! — Hun var stærk og haardfør som en Mand, og hun var tillige skjøn af Aasyn og Vækst; men hun var saa kold og frastødende, at Ingen følte sig vel i hendes Nærhed. Men det rørte ikke hende; hun havde intet Forhold til Nogen, kun naar Moderen krævede Lydighed, gav hun den; forresten levede hun for sig selv.

Da fik Moderen en Dag et uventet Besøg af Lensmanden, som boede nogle Mil derfra, hvor han ejede

en stor Gaard med betydelige Skovstrækninger. Han havde staaet i et nært Handelsforhold til hendes afdøde Mand, ved hvem han havde udskibet flere Ladninger Trælast i dennes sidste Leveaar. — Lensmanden var en Slags Storkarl der i Egnen og bar et opblæst, myndigt Præg; men ved dette Møde traf han dog sin Overmand i Kvindeskikkelse. Enken havde nemlig god Vished for, at Lensmanden i hint Forhold til hendes afdøde Mand havde skummet Fløden af Fadet; og da hun jo nu havde boet her allerede i en Aarrække, saa havde der endelig været god Anledning for ham til som Kjending at melde sig før. — Han blev da modtaget som den, der aldrig var tænkt paa, og da Andrea traadte ind til Mødet, hilste hun koldt og stolt, som paa en Vejfarende.

Imidlertid blev der fremsat Mad og Drikke i rigeligt Mon, og baade Sølvkrus og Støb blinkede over en snehvid Dug. Da kom der mere Liv i Lensmanden, og noget af den tabte Myndighed pustede op igjen. Men uagtet han nøjeseende valgte sig ud den smageligste Bid, som fandtes i de fremsatte Retter, slap han dog ikke Jenten af Syne, ja det blev næsten som en Trolddom for ham, at hendes fagre Skikkelse var der i Stuen.

Enken lagde vel Mærke til dette, og der gik et hurtigt Fremtidssyn op for hende. Hun var en kold, selvgod Natur, der aldrig havde kjendt Kvindehjertets Rørelser, derfor var det ikke Banghed for Datteren, som gjorde hendes Blik saa skarpt, idet hun betragtede dette Syn, det var kun et Prøveskue, hvor hun havde sin egen Fordring til Dommer.

Da fløj en hurtig Lysning over hendes kolde Træk, et Udtryk stod fast ligesom et Ord indprentet i Sten, og fra nu af var hun medgjørlig som en gammel Ven. — Inden Maaltidet var endt, sad hun og Lensmanden dybt inde i Udvekslingen af et fælles Ønske, skjønt der blev ikke udtalt mer end Tredjedelen af hvad der tænktes, — men Minerne, som fulgte med, sagde Resten; og da de skiltes, og Lensmanden stod bred og

skinnende af Selvtillid foran Datteren, bød Moderen hende kort og godt at række ham Haanden, og gav selv Løfte om et hurtigt Møde paa hans egen Gaard.

Da nu Lensmanden var rejst af Gaarde, hændte det, som forundrede Andrea i en mærkelig Grad: hun blev paa en Gang ligesom indflyttet i et nyt Liv; hun blev tilsmilet og adspurgt, hun blev smigret for den Fagerhed, hun ikke havde Anelse om, at hun ejede, og der blev udvalgt Klædningsstykker til hende, som kastede et nyt farverigt Skjær over baade Ansigt og Skikkelse. — Dette betog Jenten, ikke fordi hun likte det, men fordi det var noget Nyt, hun ikke vidste at staa imod. Og da nu endelig den Dag kom, at Besøget hos Lensmanden skulde foregaa, og Moderen bød hende opføre sig vakkert og være lydig i Alt, tænkte hun knap en Modstand, saa lidet forstod hun, hvad det Hele gjaldt; ja der var endog en vis Uro over hende, som lignede Længsel efter det fremmede Sted, — thi det var første Gang i hendes Liv, hun havde hørt Noget blive rost, og tilmed forrost.

Da Moderen og Datteren ankom til Gaarden, stod allerede Lensmanden udenfor paa Dørhellen for at tage imod dem. Men borte ved Hushjørnet rækkede et ungt, leende Ansigt frem med et nyfigent Blik, — dette var Lensmandens yngste Søn, og Faderens Yndling; og over paa hin Side af Tunet stod den ældste Søn og keg ud af en Døraabning, — Begge var de truede til at holde sig borte fra dette Møde, som efter Faderens Sigende var en Fordring af Enken. Men de lode sig dog ikke true helt væk, høre fik de vel lade være — men et lidet stjaalent Kig!

Imidlertid førte Lensmanden sine Gjæster ind i Storstuen, hvor et Festmaaltid stod opdækket, der nok kunde have mættet tyve Mennesker, endsige disse Tre, som hver for sig viste god Skik ved at spise Lidt og tale i afmaalt Ordlag.

Andrea, som efterhaanden følte sig mere og mere beklemt, dels ved at sidde indespærret bag en Bordplade med Lensmanden ved Siden og Moderen ret for sig, og dels ved at bemærke de smaa Øjenvink, som disse jevnt sendte over til hinanden, stjal sig omsider til at kigge ud gjennem Vinduet, for at se, om den vakkre Gut endnu var der. Men et Blik af Moderen greb hende i det og tvang hende til at se ret ned for sig igjen. — Dog det hun her saa paa det sammenlagte Tørklæde, der laa mellem hendes foldede Hænder, var meget mere ligt det vakkre Ansigt bag Hushjørnet, end det hun kunde øjne gjennem Stuens smaa Vinduesruder. Det anede dog hverken Moderen eller Lensmanden. — Hun sad jo godt og vel klemt ind mellem Bordet og Væggen, hvor kunde de tænke, at hun egentlig nu stod henne bag Hushjørnet og talte med Gutten!

Omsider rejste Moderen sig højtidelig og takkede Lensmanden, fordi han som en trofast Ven af hendes afdøde Mand vilde tage sig af hans Efterladte, og hun bød dernæst Datteren række ham sin Haand og love at være ham en god Hustru. — Imidlertid sad Jenten dybt nedsænket i sin Drøm og kom først ud af denne, da Moderen gav hende et lidet Tryk paa Armen og gjentog, at hun fik se til at samle sig og give Lensmanden sin Haand.

Andrea rejste sig og rækkede Haanden imod ham; han tog den og vilde drage hende ind til sig; men Moderen gav ham et hurtigt Øjenvink, og han slap hende straks. Hun kjendte Datterens Natur fra Noget i sig selv.

Endelig var Besøget slut. Lensmanden gav Løfte om snart at komme til Enken, og hun gav halve Ord for, at der kom nok inden ret længe det til Lensmandsgaarden, som vilde drage hende efter sig. — Saa kjørte de da ud af Gaarden. Lensmanden stod skinnende paa Dørhellen og hilsede til dem, og den livlige Unggut keg frem bag Husvæggen, medens den Ældste røg sin

Pibe inde bag Halvdøren og lod som han ikke agtede paa noget Andet.

Om Aftenen ved Hjemkomsten var der en vis Ængstelse over Moderen, som gav hende noget Blødt og Tiltalende i Væsen. Hun græd og trykkede Datterens Hoved ind til sig — det var aldrig hændet før, og Datteren keg op med store forskende Øjne. — »Jeg har lovet Dig til Lensmanden,« sagde hun. »Skal jeg tjene ham?« spurgte Andrea forundret. — »Nej, Du skal nok ikke tjene, Du!« svarede Moderen lettet. »Du skal være Kone paa Gaarden og raadende for Alt. — Der tør ikke siges et Kny imod Dig.«

»Hvem var det, som stod udenfor?« spurgte Andrea uden at svare paa Moderens Tiltale.

»Hvem mener Du? Var det Unggutterne?« spurgte Moderen. »Det var jo Sønnerne til Lensmanden! — De drager nu snart hjemmefra; det var ikke hyggeligt at have dem paa Gaarden, naar Du skal komme der.«

Jenten taug bumstille, og Moderen var klog nok til ikke at trænge videre ind paa hende. — Jomindre der blev talt om den Sag, desmindre vilde hun forstaa af den.

Paa Lensmandsgaarden fik Kvelden derimod en anden Slutning. Sønnerne, som var forbudt at komme tilsyne under Besøget, fik af Faderen en liden Straffetale, der dog endte i al Gemytlighed; thi han var saa velfornøjet med Dagen, at den Vrede, som han ellers brølte ud over dem med sin vældige Røst, og ved den ringeste Anledning, forsøgte bare at gjøre sig selv efter, og fik ingen Liv.

Nu forstod de Unge ret vel heraf, at der var noget Usædvanligt i Gjære, og da de senere gik sammen til det fælles Soverum, gav de hinanden at forstaa, at Faderen vist var paa Vej at gifte sig — naturligvis med Enken! og det tyktes dem ikke saa galt endda. — Hun saa lidt strid ud, men hun var jo noksaa vakker, og paa

den Maade fik de en Søster med paa Kjøbet, — en vakker Søster!

»Saa vakkert Kvindfolk har jeg aldrig set!« udbrød den Yngste. »Nej hun var for vakker! — Saa Du ikke paa hende, Du?« spurgte han Broderen.

»Lad mig være i Ro,« svarte denne og vendte sig mod Væggen.

Paa Lensmandsgaarden sov nu snart to Mennesker trygt og tungt, skjønt Andreas fagre Skikkelse var fløjet hid og did, som en guldvinget Sommerfugl, foran det sluknende Syn, — det var Lensmanden og hans yngste Søn. Den ældste Søn derimod fulgte ikke slig et flagrende Syn i en halvvaagen Drøm, han laa som paa Ild den hele Nat, og først mod Morgenen fik han et flygtigt Møde med Søvnen. — Da tyktes det ham, at han væltede med et Læs Guld, og da han kom paa Ben igjen, stod han i Støv til over Akslerne.

Disse to Brødre vare nu helt forskjellige saavel af Ydre som Indre, men de havde det godt med hinanden, uagtet de ikke var bunden af nogen Samfølelse, og aldrig kom hinanden nærmere end Kjendinger i Almindelighed. — Halkjeld, den Ældste, var seks Aar ældre end den Yngre. Han var mest optaget af Jordbruget, og var paalidelig og dygtig; men han var lidt grætten i Omgang, skjønt han ikke derved blev umedgjørlig, ligesom han ogsaa var tilbagetrukken og taus, uden at være frastødende. Hans ydre Skikkelse var undersætsig, og hans Hoved ualmindelig stort; hans Ansigt var kort og bredt, . Kinderne tykke og Øjnene lidt sky i Opsynet, skjønt gjennemtrængende i Blikket; Munden var bred, som alt det Øvrige, men Læberne smukke, og der laa stundom et blødt Træk omkring dem. Han var i det Hele en anseelig Mand, der stout og værdig gik frem, hvor han viste sig. Var der Nogen, som med et stærkt Naturskjøn saa nøjere til, da havde dette Ansigt med sine grundmurede Drag vistnok af og til en Sittren over sig, ligesom Vandet fra en Understrøm, og Næse-

borene udvidede og trak sig sammen som paa et spejdende Dyr, og de vilde have sagt: den Mand har en voldsom Natur, og han er svag. Det ser ud, som han var støbt i Malm, men det er kun Ler.

Den Yngste, som hed Even, lignede deres afdøde Moder. Han var en smuk, tyveaarig Gut, mørkhaaret, med brune spillende Øjne, solbrændt Hud og Glød i Kinderne. Han var rankvoksen og let i Gang og Væsen; han talte hurtig, lo ret som det var af Ingenting, sang og fjasede; men tog sig alligevel snart sammen i Alvor, naar noget Dygtigt krævedes af ham. — Forresten havde han aldrig nogen ret Ro over sig; hans Hug stod til Sjøen, og Livet med de fremmede Sjøfolk fristede ham uafladelig bort fra det Virke, Faderen havde bestemt ham for.

Disse Sønner havde nu hidtil været Lensmandens Glæde og Stolthed, og at gjøre dem til Storkarle, som han selv, var egentlig hele hans Spekulation; men da nu den Yngste, som var hans Kjæreste, begyndte at drages saa stærkt til Sjølivet, og da Faderen frygtede for, at han en vakker Dag skulde rejse af Landet med et af de fuldt ladede Skibe, som saa Mange før ham havde gjort, fik han den Plan at binde ham til Hjemmet paa en anden Maade. — Han havde nok spurgt, at den afdøde Handelsvens Enke var vendt tilbage til Fødeegnen, og det havde paa ingen Maade rokket ved ham; men da han siden, efter som Tiden gik, bestandig i stigende Grad hørte Datterens Fagerhed og Stolthed berømme, kom der stundom en Tanke frem for ham, som endelig en Dag tog fuldt Liv. Han vilde drage bort til Enken og se paa hendes Datter, og var hun saadan, som Ordet berettede, vilde han, ved et Ægteskab mellem hende og Sønnen, friste denne til at blive, hvor han var.

Men Lensmanden kjendte ikke sig selv. Den Snare, han vilde lægge for Sønnen, faldt han selv i, — da han saa Jenten, var han ikke længer Fader men Bejler; og da han fik Moderen saa fuldtud med sig, gjorde han

pludselig helt om i sine Planer; nu var det bedst, at Sønnen rejste, og jo før jo bedre! Selv den ældste Søn fik han se at blive kvit. — Men hvad der skulde ske, maatte ske straks, — han havde ingen Tid at spilde! — Denne voldsomme Overgang i hele hans Tankegang sprængte et vist Solskjær over hans synkende Livsdag, der lignede Solnedgangen i en Storm, og det virkede som et Blændværk paa Fornuftens Syn. — Han kunde ikke, som Enken havde raadet: fare med Lempe og se Tiden an, — nej, gribe fat i Skjæbnens rullende Hjul maatte han og lede det ind i det farlige Spor — det fik da rulle hen over Levende eller Døde — ligegodt!

I Enkens Hus gled, efter dette, Dagene stille hen, og det syntes som om Ingenting forestod uden det, hver Stunds almindelige Stræv bragte med sig; men det lod blot saa for Andre! — Inden de lukkede Rum rørte Enkens flittige Hænder sig til mangen usædvanlig Gjerning, som hun i Stilhed skjøttede; thi hun alene vidste, hvad der snart maatte komme, — hun forstod sig paa den menneskelige Natur! og Datterens Udstyr skulde ikke savnes, naar Dagen var der. Men under dette gik Andrea mer end nogensinde uvogtet omkring. — Ensom sad hun paa sin Fjeldknude og tænkte over det Forunderlige, at hun skulde komme til at eje al den Rigdom, som paa Lensmandsgaarden var bleven udkrammet for hende, og det ængstede hende paa en Maade, skjønt ikke til Modvilje; hun snarere fristedes af det. — Et var hende dog imod til Hjertens Grund, og det var Moderens Venlighed; den kom hende for som noget Uhyggeligt, Klamt og Koldt, og hun flygtede for den. — Hele Dagen til sent paa Kvelden var hun ude, og Ingen hindrede hende i det. — Hun kunde gjerne drive nogle Dage bort, naar hun siden godvillig gav Livet for dem!

Da kom der en Kveld efter en glødende varm Dag, hvor hele Naturen ligesom henslumrede i Skyggens Svalhed. Ikke et Liv rørte sig, hverken i Luften eller paa

Fjorden, hvor Andrea sad ovenover paa en Fjeldhøjde og lod Synet glide drømmende hen gjennem et lidet Dalføre, der fra Siden ledte op til Sætrene.

Paa en Gang saa hun en Unggut komme frem paa Sæterstien, hvor han standsede et Øjeblik, mens han tog Huen af og tørrede sig over Panden. — Hun huskede sig om og saa nøjere til: etsteds havde hun vist set det Menneske før? Jo hun havde! Det var Lensmandssønnen, han, som stod ved Husvæggen og lo! — Da rejste hun sig hastig op og rettede paa sig; thi hun maatte tænke, at han var kommen i et Ærinde fra Faderen, og at han af hendes Moder var vist hid for at træffe hende.

Imidlertid havde ogsaa Even faaet Øje paa hende, og det varede ikke længe, før han stod ved Siden af hende. — Men det Bud, hun ventede fra Lensmanden, kom ikke. Det, han bragte, var et helt andet, det var: at han siden hin Dag, da hun havde været i hans Hjem, ikke havde faaet hende ud af Tankerne. — Nat og Dag havde hun staaet for ham, det var til at tabe Viddet over! — Nu havde Faderen sagt til ham, at han kunde faa Lov til at drage tilsjøs; men uagtet det havde været hans Hug bestandig, saa var det nu for ham det Samme som at dø, da han derved maatte saa langt, langt væk fra hende!

Andrea havde først set forskrækket op paa ham — det hørtes underligt, det han sagde! — Men hans Ansigt var saa vakkert, og hans mørke Øjne brændte mod hende, som to Solstraaler; hun vidste knap, hvor hun skulde se hen, og hun lod Synet vanke forskræmt omkring, ligesom en Dueunge, der jages af Høgen; thi hvor hun end saa hen for at skjule det, blev det fanget af hans Blik.

Den Kveld traf hun for første Gang Folk, som var ude paa Søgen efter hende; thi Midnat var allerede nær, da hun naaede Hjemmet. Den Tilrettevisning, hun fik, lod hun, som hun ikke hørte og gik tilsengs; men uagtet

Moderen, som delte Soverum med hende, laa lyttende en Stund, hørte hun dog blot Datterens rolige Aandepust og ikke det hurtige Hjerteslag, som forraadte Livskildens friske Spring fra den nylig aabnede Dybde.

Næste Dag og alle de efterfølgende kom Andrea heller ikke tilbage før Midnat, og da hun i saa mange Aar havde udvidet og skjult sit store Ejendomsrige derinde mellem Fjeldene, saa blev det ikke svært for hende at vildlede de Søgende. Heller ikke vedblev Moderen med at udsende Folk, — Datteren kom jo sikkert hjem hver Kveld — og Tiden gik raskt mod det Forventede!

Imidlertid var paa Lensmandsgaarden Evens stadige Fravær bleven paaagtet og udspejdet af Broderen. Dette tause, ensomme Menneske havde lige siden hint Møde hos Faderen baaret paa en langt stærkere Lidenskab for Andrea end Even; medens denne gik omkring som en Halvforstyrret og forkyndte sin Tilstand i Alt, hvad han gjorde, gjemte hin sig med fuld Sikkerhed bag sit afsluttede Væsen.

Samtidig med at Halkjeld nu havde udforsket Grunden til Broderens Fravær, fik han af forskjellige Udbrud og Hentydninger ogsaa Synet opladt for Faderens Plan med Jenten, og han vred sig mellem disse to Yderligheder, som en Orm, der er naglet gjennem Hoved og Hale. Paa begge Veje var hun altsaa tabt for ham! Dog saa stort Tabet end var, naar Faderen tog hende, det tyktes ham dog større, hvis det var Broderen. —

Da sagde han en Dag til Faderen: »Det er nok bedst, jeg ser til at komme væk herifra, for her skal vel snart flytte Ungfolk ind, og det er ikke godt, naar saa Mange skal raade.«

Faderen studsede lidt paa det og skjævede hen til Sønnen. »Du synes vel ikke om det, Du?« spurgte han.

»Aa,« svarede Halkjeld, »det kan være mig lige ens, jeg finder altid en Udvej.«

»Ja, jeg trænger til Hygge paa mine gamle Dage«, sagde Lensmanden lettet, »og jeg tror Andrea vil blive

en brav Kone, skjønt det kan jo nok synes, som hun var lidt for ung.«

»For ung?« spurgte Halkjeld. »Hun er da sytten Aar, og Even er i det Enogtyvende, jeg kan ikke finde der er noget Uligt i det.«

»Even?« fór Lensmanden op, og det Hvide lyste ham ud af Øjnene. »Hvem snakker om Even her?«

»Det er da ham, Du mener, der skal ha' Jenten, — hvem mener Du ellers?« spurgte Sønnen.

»Even!« skreg Lensmanden og lo, saa det klukkede i ham, men han lo ikke af Hjertet. »Slig Pibestilk!... slig, slig Gjøg, som løber her og galer.«

»Aa Gjøgen er klog nok,« sagde Halkjeld med Vægt paa Ordet, »den lægger sit Æg i en anden Fugls Rede, saa slipper den for selv at ruge det.«

Lensmanden blev mørkerød, og Læberne skjalv paa ham. Dette var Stormen, som brød løs, Halkjeld var kjendt med det og satte sig rolig ned et Stykke fra ham. »Hvor er Even? Er han med hende? — Skaf ham hid!« brølte han og slog ned i Bordet foran sig.

»Hør Fa'r!« bad Halkjeld sindig, »Even er der han er, og Du faar Lykke til at lade ham være. Men gjør nu ikke Noget, Du skal angre paa. Har Du andre Tanker med Jenten, saa ti stille og vent. — Du vil, Even skal tilsjøs, godt, der ligger fuldladet Skib inde i Ørskoug og venter paa Vind. — Imorgen tidlig gaar Baad did her fra Sidegaarden, lad ham drage med, jeg skal følge ham. — Vil han ikke, saa faar Du tvinge ham.«

»Det skal være saa,« sagde Lensmanden efter et Pusterum, og ved hele det sluttede Lag, han med det Samme gav sig, viste han Arten, som Halkjeld var fremgaaet af.

Om Natten, da Even i Halvmørket kom smygende ind af Døren og hen til Sengen, laa Halkjeld vaagen, som sædvanlig, men denne Gang lod han ikke, som han sov. — Da nu en Stund var gaaet, talte han til Broderen, og saa vel talte han for ham, at han ikke alene fik ham

til at forstaa det Fordelagtige i at følge Faderens Plan, der sletikke blev fremstillet for ham som en Vredesbestemmelse, men som et hurtigt Indfald, — han fik tillige med stor Kløgt pustet Liv i Broderens æventyrlige Higen, saa hele Rejselivets Blændværk paany gik op for ham. — Even havde den livligste Natur med skiftende Stemninger, han var blød og let at bøje; men som sagt: han kunde alligevel tage sig sammen i en Alvorssag, og han var udholdende i Grunden. — Halkjelds listige Forklaringer og Fingerpeg betog ham Evnen til at gjøre Modstand, og han lod sig lede af ham; men det var dog ikke saa meget fordi han tænkte det Samme, som fordi han saa gjerne vilde give Broderen Ret.

Tilslut endte det med, at Even, dybt rørt over alle de gode Ord, han hørte, udøste hele sit Hjerte, og i Nattens Stilhed flød hans varme Følelse over i Broderens Sjæl, hvor den saa at sige gik under i dennes selvgode, altfortærende Lidenskab.

Imidlertid gav de hinanden mange gode og hengivne Tilsagn. Halkjeld maatte love Broderen at møde Andrea den næste Kveld istedetfor ham, og da give hende alle de Forsikkringer, som han i hvert Aandedrag fornyede, og som dog bestandig bleve ens. — Halkjeld lovede Alt og svor at holde det; og Brødrene syntes i denne Nat at knytte det Broderbaand, som hidtil havde flagret løst imellem dem; — men da det ikke bandt Hjerte til Hjerte og kun Skuffelse til Løgn, saa holdt det heller ikke.

Lensmanden blev nu over al Maade lettet ved Sagens Udfald. Han havde heller ikke sovet videre trygt i denne Nat, og han havde flere Gange kjendt paa sig: at Lykken dog ikke vilde blive saa stor, som den syntes, naar han skulde tage den fra Sønnen. Men da nu Gutten selv kom ham glad i Møde i den tidlige Morgenstund og talte livlig om sin Rejse, og om den Lyst, som drev ham, kunde ikke Faderen tænke sig, at Sønnens Kjærlighed var meget stor, siden han tog Fraskillelsen saa

let. — Andrea blev ikke nævnt, og da Afskeden kom, græd Lensmanden Hjertens stride Taarer, halvt af Sorg over at skulle afse sin kjæreste Søn, og halvt af Anger, fordi han desuagtet følte det som en Lette, at blive ham kvit.

Saa drog da Even af Gaarde med Halkjeld til Følge, og Faderen blev tilbage med et Hjerte, som var delt i To, — og det vokste ikke sammen med Tiden!

Den Kveld sad Andrea alene paa Fjeldknuden. Først undrede hun sig og blev stolt forarget, fordi hun maatte vente saalænge; siden begyndte hun at ængstes og fik en plagende Uro over sig, og da fløj hun rundt til alle de Steder, hvor hun ellers plejede at have Møde med Gutten. Men da Natskyggen listede hen over Dalbunden, og den graa Taage hang i side Folder ned over Fjeldaasen, kom der en Fornemmelse af Ulykke over hende, og den sneg sig gjennem Sjælen som en Anelse — thi det var første Gang!

Livet var hidtil gaaet hen for hende uden Glæde og uden Sorg. Nu havde hun i over en Maaned følt det tage Vækst og Udspring i sit Hjerte, — og nu kom der, ligesom uforvarende, en sort, kold, knugende Ting, der fyldte det ud med Smerte, — hvor kom den fra? — Stakkels Andrea! hun vidste ikke Noget om, at Kjærlighedens Liv har sin første svære Fødsel i Angst for Tabet.

Denne Nat kom der dog en sandfærdig Bekymring over Moderen, og hvert levende Væsen, som fandtes paa Gaarden, var tilligemed hende ude at søge efter Datteren. Først mod Morgenstunden fandt Moderen hende selv. — Hun sad paa Randen af en liden Fjeldsti, som ikke laa ret langt fra Hjemmet, men da ingen af de Søgende havde tænkt paa at finde hende saa nær, var Stedet forbigaaet, og først paa Hjemvejen havde Moderen set hende. — Det stakkels Barn havde saalænge tumlet omkring i sin angstfulde Søgen, at hun tilslut var segnet ned af Træthed og var falden i Søvn. — Hendes Hoved

laa ind til en afhugget Træstamme, og paa hendes dødblege Ansigt lyste allerede det første Dagskjær. Hendes Haar var faldet tungt ned over Hals og Bryst, og Hænderne laa foldede i hendes Skjød.

Ved første Øjekast skjalv Moderen tilbage, — var dette et Lig eller var det et søvnbundet Menneske? Men Datterens tunge Aandedrag gav Livstegn nok ved et nøjere Tilsyn, skjønt hun lignede i sin Søvn en af de stakkels levende Døde, der med Hjertets tabte Fred ogsaa har mistet Aandens Styrkraft. — Havde denne Aftens Skuffelse maaske givet hende et Fremsyn paa hele det samlede Livstab, eller havde hun i Drømmens Verden forud oplevet det Kommende? Det fik Ingen at vide. — Da hun omsider vækket af de Søgende slog Øjnene op og saa deres forskrækkede Miner, gav hun ingen Grund for Dette eller Hint, men fulgte dem rolig til Gaarden.

Her ankom nu senere hen paa Dagen Lensmanden med sin ældste Søn. De bragte Efterretningen om Evens hastige Afrejse, og der blev givet mange Grunde, der allesammen for Enken var temmelig grundløse — men meget forstaaelige! Lensmanden havde nu helt forvunden sin Sorg; han havde grædt den fra sig; og over Graaden var der meget snart kommet en Regnbue, der gav Gjenskin af mange Glæder her i Livet, og ikke mindst af Lensmandens eget lettede Sind! — og dermed var den Mørkedag forbi!

Lensmanden havde nu saa Meget at tale hemmelig med Enken om, at han sletikke gav Agt paa Halkjeld. Ved dette Møde var det bare at vise en levende Glæde i Ordlag og Væsen over det Slægtforhold, han saa at sige stod med den ene Fod oppe i; og som hun smilende rækkede begge Hænder til for at drage ham helt over i.

Under denne fornøjelige Samvirken til et fælles Maal gik imidlertid Halkjeld spejdende omkring ved Gaardens Udkanter for at opdage Andrea, af hvem han kun havde set et lidet Glimt ved Modtagelsen, — siden var hun

forsvunden. Da han nu efter en Stunds Forløb ikke var istand til at opdage hende, og da han var sikker for de Ældres Indblanden, betænkte han sig ikke, men gik rask ind mellem Fjeldene til det Sted, hvor han mer end en Gang havde været uset Vidne til hendes og Broderens Sammenkomst. Og hun var der ganske rigtig! Hun sad paa sit Barndoms Højsæde, men kold og stiv, som et udskaaret Billede i en Offerlund.

Halkjeld skjalv idet han nærmede sig til hende, og der rørte sig en Følelse i ham af det hellige Urørlige i hendes Smerte; men Lidenskaben tumlede med hans svage Vilje, som Ilden med et Risknippe; i alle dens smaa Forgreninger flammede den op, og den lyste Ønsket frem! — Desuden havde han jo et Skalkeskjul: han skulde jo bringe det hemmelige Bud fra Broderen. — Saa gik han stille og sindigt mod hende, hilsede hende deltagende og satte sig ved Siden af hende, medens der var et Rovdyr i hans Indre, som styrtede frem, greb hende og fór afsted med hende dybt ind i Naturens vildeste Ensomhed, hvor ikke Mennesker kunde komme.

Andrea saa op og følte sig trøstefuldt berørt af hans stille Væsen, og da han gav hende Broderens Hilsen og Farvel samt det sikkre Løfte at komme tilbage før den nye Vaarsol skinnede over Fjeldet, da vaagnede Livshaabet op igjen i hende; — thi det var jo ikke dødt, det var blot sovnet ind af Træthed under Smertens første, ungdommelige Voldtag.

Fra dette Møde var der ikke mange Dage til det næste og endnu færre til de følgende. — Bestandig havde Halkjeld en liden Anger med sig, naar han kom, indtil han fik Øje paa hende; da styrtede Dyret paanyt afsted og greb sit Rov, medens han selv gik sindig frem og satte sig ved hendes Side. — Efterat nu en Tid var gaaet, hengav Andrea sig med den samme Styrke i det første Venskab, som i den første Kjærlighed; thi hun anede ikke, at Kjærlighedens Ret derved fordeltes, —

hun vidste ikke, at en Kvinde, som elsker, har i den Elskede sin eneste Ven. — Hun længtes efter at møde Halkjeld, fordi han talte om Even; men derved tog hun en fristende Mættelse for sit Savn. — Det tyktes hende lidt efter lidt saa godt at hengive sig i Broderens stille Venlighed; havde han kunnet følge hende over Havet til Even, hun havde lagt sit Hoved til hans Bryst, lukket Øjnene til og været tryg som i Guds egen Favn!

Dette følte Halkjeld nok; der var saameget Blødt i hans Svaghed, at han mangengang græd som et Barn, naar han gik fra hende, men den Slags Graad slukner ingen uren Flamme, den dæmper den i det Højeste. — Imidlertid havde Andrea det dog under disse Forhold bedre end han; thi hun gled saa at sige stille over i en anden Tilværelse, medens han tumlede fra den ene Tilstand i den anden. — Paa et Punkt vilde han sejre med fuld Ret: han fordelte ikke sin Kjærlighed mellem andre Ting, — og da kunde han en Stund rette sig op til et kjækt Syn paa Forholdet. Men der var en Svaghed i ham, som gjorde hans Lidenskab fejg; han turde ikke føje dens Krav, thi han var ræd for Ansvaret, — saa listede han sig i Skjul paa Rov med den.

Imidlertid var der blevet hemmelig hvisket til Moderen om dette Forhold, og det gav hende en liden Betænkning. Halkjeld var ældste Søn, og Lensmanden var gammel, — Andreas Udstyr forholdt sig ikke i Noget til Brudgommens Alder, men vel til hans Kaar, — kunde hun her i al Stilhed faa gjøre et Skifte, lod hun helst Datteren have frit Valg, især da hun bestandig gik med en inderlig Frygt for at støde paa Modstand i den ellevte Time. Men hvordan bære sig ad med Lensmanden? Da greb hun til den Beslutning at tale med Halkjeld, og en Dag lod hun ham kalde hen til sig.

Det var en mærkelig Prøvelse for ham, da han sad der i Enrum med Enken og aftalte den samme hemme-

lige Bryllupsfærd, som nogle Maaneder i Forvejen var aftalt med Faderen. Han var i den uhyggeligste Tvivl med sig selv; men alligevel blev Planen ordnet, og da han ude paa Tunet mødte Andrea, og hun saa ham klart og ufordulgt op i Ansigtet, kunde han have bandet sig selv ned i Afgrunden for hvad han var tænkt at gjøre, — men han gjorde det alligevel!

Moderen fremsatte nu for sin Datter Lensmandens Ønske at gifte sig med hende; men det blev ikke smigret saasom første Gang! Hun nævnte det blot som Noget, der maatte siges, og da der paa den blideste Maade blev tilstaaet hende fri Raadighed over Svaret, gav Jenten hurtig sit uryggelige Afslag. — Saa drog nu Enken i et Slags højtideligt Optog til Lensmandsgaarden, og det slemme Budskab, hun skulde bringe, stod godt udpræget i Minerne allerede hjemmefra; det fik heller ingen Ændring paa Vejen, og da derfor Lensmanden ilede hende imøde til en glad Modtagelse, læste han i lang Frastand, at der ikke var noget Godt ivente.

Enken var klog og behændig. Hun gav Lensmanden med hver Skefuld Sødt en Draabe Bittert, og da omsider hele Beholdningen var udtømt, sad hun med saa mørke, fortrukne Miner, at det syntes, som hun havde taget hele Bitterheden til sig og givet ham Honningen, og da blev den ulykkelige Lensmand ført ind i et Vilderede, som endte med, at han græd store Taarer over hendes Jammer, medens hun til Gjengjæld trak op en Del hæse Aandepust, der lignede Utrøstelighedens lange Suk. — Saa kjørte hun da fra Gaarden igjen. Lensmanden stod hulkende paa Dørhellen, og Enken lod et utrøsteligt Øjekast glide hen over det vakkre Vaaningshus, — det var som om hun bød det Farvel her for denne Verden, — men hun talte bare Fagene i Storstuen og tog Maal til en ny Kvist med fire Gjæstekammere over Indgangen.

Fra denne Dag var det en anden Slags Venlighed som vistes Andrea; den var ikke længer sledsk, men kom hende imøde med god Samvittighed. Hun lod sig ogsaa tæmme af den, og hendes stilfærdige Stivsind bøjede sig lidt efter lidt for Moderens kloge Raad. Det uvirksomme Liv, hun hidtil havde ført, begyndte at ængste hende, og hun tog fat paa Arbejdet, hvor det da viste sig, at hun var baade flink og udholdende. — Halkjeld kom nu sjeldnere sammen med hende; thi Vinteren stængte af for de fristende Møder, og de taltes ikke ofte ved i Enrum. Der maatte desuden lidt Varsomhed til, hvis ikke Lensmanden skulde faa Nys om Sagens rette Sammenhæng; for da kunde det nok hænde, at hans ustyrlige Heftighed vilde gribe ind og ryste hele den Bygning i Grus, som de med saamegen Snedighed havde opført. Saasom nu var, sluttede han sig til Halkjeld og tog sin Trøst af ham. — Men da den taabelige Indbildning om Lykke efterhaanden var veget ud af hans Sind, stod ogsaa Kjærligheden til den bortrejste Søn i klar Bevidsthed, og da sad han uvirksom hen og manede sig ned i en evig Selvbebrejdelse, fordi han ved at følge sin Lyst havde drevet Sønnen fra Hjemmet. — Nu saa han klart, nu vilde han gjerne have hidkaldt den livsglade Søn og sagt: jeg drømte, jeg var ung, og at jeg var kjær i en Jente; men da jeg vaagnede, saa jeg, det var Dig og ikke mig. — Kom nu og vis mig, hvordan det er at være glad, for ellers glemmer jeg det og dør af Sorg!

Men Vinteren stængte for Alt, og Breve veksledes ikke dengang som nu. Da kom endelig Vaaren igjen med Fuglekvidder og nyvakte Forhaabninger; men Even kom ikke, selv ikke et Budskab fra ham. Det Fartøj, hvormed han var draget bort fra Bygden, vendte ikke tilbage, og da endelig ud over Sommeren flere Fremmede drog fra og til, hørtes det som et uvist Rygte, at Even var gaaet til Amerika med et større hollandsk Skib. — Men disse løse Efterretninger ændrede ikke

Forholdet hverken hos den Ene eller den Anden af de Hjemmeværende. Lensmanden blev ved at savne Sønnen og slap aldrig Selvbebrejdelsen; Andrea bar sin Kjærlighed i et alvorligt Sind og troede fast paa den Fraværende, og Begge saa de med Længsel mod den kommende Tid, skjønt dens Grænse nu var flyttet hen i det Uvisse, — men Halkjeld kunde ikke give Tid, skjønt han dog levede og virkede i samme Takt som de Andre.

Denne Sommer endte da omtrent som den forrige, og Vinteren lagde paany sine ufremkommelige Veje imellem de ensomme Steder, hvor Halkjeld var vedbleven at møde Andrea, og hvor hun saa trøstig hengav sig i hans Omgang. Men Halkjeld holdt det ikke længer ud! — De Baand, han var nødt til at lægge paa sin Natur, snærede ham tildøde. Enhver Anden var maaske bleven skuffet af Andreas Hengivelse, men ham forblindede den ikke. Han vidste, at han paa en Maade fostrede hendes Kjærlighed til Broderen med sin egen, og at den ligesom voksede sig stærkere i Ly af hans Pleje; ja, der kom Dage, hvor denne Vished næsten gjorde ham gal. — Nu havde han snart i to Aar taget Næring af dette Gjenskin af en Kjærlighed; det blev for hans vilde Natur tilslut det Samme, som at give Løven et Stykke afmalet Kjød.

Endelig kom Vaaren. Stærke Storme raste i Havet og mange Ulykker spurgtes; ja, der gik endog det Rygte, at to Fartøjer, som ventedes til Ørskougsbygden efter Trælast, vare gaaede under med Mandskab og Alt. Men Sligt blev ikke dengang stadfæstet i offentlige Tidender; hvad der ikke lod sig paavise ved Øjenvidner stod hen til Fremtidens Afgjørelse. Disse Efterretninger havde imidlertid ikke den Virkning paa Lensmanden og Andrea, som Halkjeld havde tænkt; thi istedetfor at betage dem Haab, gav det dem blot ny Forventning, — det tyktes saa rimeligt, at det Budskab, de ventede paa, netop havde været med et af disse to Skibe, — og

dermed begyndte denne Sommer netop, hvor de to foregaaende havde endt; men dette stod Halkjeld ikke længer i, Noget maatte ske! — Fra de hemmelige Møder med Andrea holdt han sig mer og mer, han havde tabt den udvortes Magt over sig selv, og det indvortes Menneske brød næsten med Vold igjennem. Ingen skjønnede ham ret, mindst dog af Alle Andrea. — Enken var den Eneste, som fik en Slags Forstaaelse af hans Væsen; men det var langt fra den rette! For hende stod Lensmanden, skjønt han havde opgivet Datteren for længe siden, endnu som en levende Forhindring i den Forbindelse, der var aftalt med Halkjeld, og som efter hans Forlangende skulde være en Hemmelighed, til han fandt det passende at aabenbare den. Flere Gange havde hun forsøgt paa at udforske ham; men han var veget tilbage fra enhver Udtalelse. Da bestemte han pludselig ud paa Eftersommeren, at han vilde gjøre en Rejse til Bergen, og han gav som Grund: at man der, mellem de mange fremmede Sjøfolk, vilde kunne anstille en nøjere Efterforsken om Broderen. Faderen var straks enig med ham heri, og sendte ham afsted med mange Taarer, og Andrea bød ham et taknemligt Farvel. — Enken derimod gav ham mangt et Ærinde med, som vistnok skete i god Tro; hvem var vel nærmere til at bebyrdes med Indkjøb af Brudesmykker end han, som selv skulde føre Bruden hjem?

Saa rejste han afsted med gode Ønsker og Velsignelser. — I to Maaneder forblev han i Bergen; men da han vendte hjem igjen, bragte han Budskabet med sig om Broderens Død.

Denne sørgelige Efterretning greb Lensmanden dybt, og Voldsomheden i hans Natur slog sit sidste Slag i dette Liv, dog ikke ned i Bordpladen, hvor det saa mange Gange havde givet Gjenlyd og udsendt et Varsel til hans Omgivelser; men imod hans eget skrøbelige Legeme! Han blev lam og laa hen i otte Dage som en sørgelig Menneskelevning; da brast de sidste usle Hold,

og Livet gav Slip. — Ugen efter førtes han til Graven med stor Stads, og Gravøllet blev drukket af et godt Hjerte.

Saa var nu han afvejen, tænkte Enken, og siden Gud saa vilde, kunde intet Bedre hændes! Selv Andrea fik en Lettelse, uagtet hun følte det som en Smerte, da Dødsbudskabet kom. Men Halkjeld? — Ja, at han skyede hvert Menneskes Syn og hengav sig til den mest tærende Fortvivlelse, betød jo bare Godt! Han havde været en god Søn og havde nu paa en Gang mistet baade Fa'r og Bro'r — og dermed gav Verden ham den Medynk, som Skik og Brug tilkjendte ham.

Det var i Sandhed ogsaa mærkeligt at se hans dybe Smerte under Faderens korte Sygdom. Han forlod ham hverken Dag eller Nat, og ofte kastede han sig over ham og forsøgte paa at vække ham op til en kort Bevidsthed, saa han endnu en Gang i dette Liv kunde faa tale med ham. Men Sønnens heftige Graad og Selvanklage lød for døve Øren; Sjælen var endnu indestængt i den tunge Bolig og kunde ikke modtage hans angrende Suk. Først senere, da den blev frigjort fra sin jordiske Tyngsel, hviskede den maaske et kjærligt sonende Ord ind i den ulykkelige Søns Tanker, — hvem véd det? — Hvem véd, hvorfra Anelserne komme — og alle Haabets trøstende Forudsigelser!

I flere Maaneder mødtes ikke Halkjeld frivillig med noget Menneske. Hans Magt var i det Udvortes, hans Selvfølelse kom fra det Udvortes, og naar han tabte dette Hold, var hans første Trang: at skjule sig. — Men i en saadan Indelukkethed med sig selv havde han forhen ikke truffet paa Andet end en stærkt bevæget og uklar Naturgrund, — det Udvortes havde ikke været et Bedrag, men kun et Værn, — nu derimod havde der samlet sig et Bundfald af Løgn og Synd i hans Sjæl, og da han mødtes i Ensomheden med det, led han gruelig. — Denne Lidelse havde dog maaske gjort ham til et andet Menneske, hvis han havde kunnet udslette

af sit Sind det vinkende skjønne Billede af hende, for hvis Skyld alt dette var sket; men Naturen forlangte hende, og Bedraget iklædte sig den færdige Dragt.

Saa mødtes han da omsider med Andrea, og sandfærdig indtil Døden var den Fortvivlelse, han blandede med hendes Hjertes rene Sorg. Det faldt næsten over hende som en Selvbebrejdelse, da hun saa den Vildhed, hvormed han sørgede, men hun vidste Intet om det: at hendes Taarer faldt som lindrende Dug paa Smertens Grund, medens hans forsvandt i den Ild, som fortærer Alt, og som brænder uudslettelig i en ond Samvittighed.

Enken forstod sig ikke det Ringeste paa en slig Yderlighed, og tog sig heller ikke nær af det. Hun havde nu banet Vej for sig, og da en passende Tid var gaaet, talte hun til Halkjeld om Brylluppet. — Men hvad det skulde til, at han fór op som et galt Menneske og hverken svarte hende eller tog Farvel, men drog af Gaarde, som noget Ondt var efter ham, — ja det vidste hun rigtignok ikke. Angrede han paa Løftet? — Hun grundede lidt paa det, og kom derved til at tage et lidet Skjøn op over Datterens Ydre. — Ja, Andrea var blegnet hen, det kunde ikke nægtes, og Øjnene laa mat og tungt bag mørke Ringe, — hvad var det, som havde givet Aarsag til Sligt?

Imidlertid mødtes Halkjeld med Andrea som forhen. Ham alene turde hun vise sin Sorg, og han tog ogsaa stille og ydmyg imod den. Men selv gjennem Smertens blege Skjær, brød hendes Fagerhed frem, og i sin blide Sørgmodighed endnu mere fristende end før; da voksede hans Lidenskab paany, og ingen Anger eller Sorg kunde mere standse den — om han skulde gaa over et Menneskeliv til for at naa hende, — han gjorde det! — Men som en Moder varsomt flytter det syge Barn fra en Seng over i en anden, listede han sin Fordring ind i hendes uvidende Sind, tog han hende op i sine Arme! — Det var Visheden om, at han sørgede jevnsides med

hende — det var den Trøst at komme Tabet nærmere, ved hver Dag og Stund at følges med ham, som gjorde, at han vandt sin sørgelige Sejer; — og da hun endelig fulgte ham til Kirken som Brud, og hans Haand sluttede fast som et Dødstag om hendes, følte hun det som en Vens urokkelige Forsikkring.

Og Halkjeld! Ja han skjalv ogsaa i denne Stund under Voldsherredømmet af to Viljer. Han vidste til ulidelig Kval, at det var Broderens Kjærlighed han tog, — men han vidste tillige, at han maatte dø uden den. — Han frelste Livet, men han stjal Brødet.

Halkjeld solgte nu Faderens Ejendom og kjøbte sig Gaard dybt inde i en Sidedal, hvor der var Frodighed nok, men megen Ensomhed. Den Sum, der var betalt for de solgte Ejendomme, delte han nøje i to Parter, og gjemte den ene i det hemmeligste Rum, han ejede. — Han havde nok plyndret Broderens Hjerte, men hans Gods skulde ikke røres! — Det var et Slags Skalkeskjul, han byggede sig op, men meget Ly gav det ham rigtignok ikke. Han vidste jo fra sig selv, at naar man tager Hjertets Glæde ud af Livet, er Mennesket en levende Død.

I Begyndelsen syntes det dog, som deres Ægteskab skulde blive en Lykke for dem Begge. Andrea bar endnu sit vemodig sørgende Skjær som en Tilsløring, hvor hun gik og stod, og Halkjeld turde ikke røre det; — men i Hverdagslivet, indenfor de lukkede Døre, falder Masken snart, eller den opdages! — Der kom den Tid, da Halkjeld tren frem, som han var; thi hun var jo hans Hustru med fuld Ret! Dyrt havde han kjøbt hende, længe og taalmodig havde han ventet; nu skulde hun forstaa Altsammen!

Ja, Andrea forstod det ogsaa ganske rigtig; men samtidig forstod hun det med: at forfærdelig var hun bleven bedraget! — Hun havde sat ham til Vogter for sit Livs Helligdom, og med heftig Attraa brød han nu ind og ranede fra den Døde, — ham, hun endnu bar

som en Levende i sit Hjerte! — Da veg paa en Gang al Mildhed fra hende, en isnende Kulde sank over hendes strenge Træk, og dog skinnede endnu hendes Fagerhed igjennem den, ligesom Høstblomsterne igjennem Islaget af en tidlig Frostnat.

Mod dette Væsen stred Halkjeld sig til Fortvivlelse; dog det Højeste, han vandt, var kun en Medlidenheds Gave, som man kaster til den, man ynker, men ikke agter. Der fremgik da et ulykkeligt Liv for dem Begge, som vistnok deres ensomme Opholdssted hjalp til at skjule for Menneskene; men som ogsaa netop herved ingen udjevnende Medhjælp fik. — Der udsones Mangt og Meget ved Synet paa Andres Strid og Andres medgjørlige Vilje! — Men Halkjeld og hans Hustru saa kun fra og til hinanden. Han fik efterhaanden et underlig afstumpet Væsen ved at bære paa sin onde Bevidsthed, — og hun gik stiv og stolt som den, der for Verden har begaaet en Fejl, men som véd sig uskyldig i den. — De gik hver for sig i det samme Rum.

Andrea havde et Aarstid efter Brylluppet født en Søn, der i det første halve Aar var rask og trivedes; men som senere efterhaanden blev svagere, og da han var tre Aar gammel, laa han endelig helt lammet og bunden til den lille Verden, et afsides Kammer aabenbarede for ham. Men et ualmindeligt Skjøn traadte lidt efter lidt istedenfor det svage Legem, og han hengav sig med en saa stor Kjærlighed til begge Forældrene, at det var, som om han til hvert Møde havde Noget at sone fra det Foregaaende. Denne stærke Barnekjærlighed faldt da virkelig som det første Solskin paa det ulykkelige Ægtepars Vej, men de gik desuagtet paa hver sin Side af den, og Straalen, som lyste paa den Ene, lyste ikke paa den Anden.

Da hændte det en Sommerdag, at en Rejsende kom til Gaarden. Halkjeld mødte ham ude ved Indkjørselen og talte der en Stund med ham; men da Andrea i det Samme gik frem paa Dørhellen for at byde ham sit:

Velkommen til, stak Halkjeld hastig Noget til sig, som den Fremmede havde bragt ham, og drog da denne med sig ud af Tunet, og et langt Stykke bort over Vejen fra Gaarden. Denne Adfærd baade forundrede og bedrøvede Andrea: var det da kommet saa vidt, at selv ikke en Vejfarende vilde tage ind til dem? — Mismodig grundende over dette sad hun inde i Kammerset hos det syge Barn, da Halkjeld en Timestid efter kom tilbage fra sin Vandring, og ledet af disse Tanker saa hun forskende ud paa ham gjennem en af Ruderne. — Hans Ansigt var gruelig blegt, hvad var dette? — Først nu blev hun vår, hvad hun for længe siden kunde have set, om hun havde villet, at alle hans Træk vare stivnede i en forhærdet Sorg. Da grebes hun af en dyb og smertelig Medfølelse, og for første Gang gik hun irette med sig selv, uden tillige at gaa irette med ham. For første Gang lod hun sit medlidende Blik følge samme Retning som de milde Barneøjne, der altid søgte Faderen, hvor han gik og stod, med en forunderlig Længsel, og hun fik en Tanke om, at her var Noget at gjøre godt igjen.

En Stund blev hun staaende med bankende Hjerte, og Blodet steg hende brændende til Kinderne: Hvad vilde det sige at gjøre det godt igjen? Jo, det var at bøje sig hen mod ham og sige: her har Du Din Hustru. Men kunde hun det? — Hun saa ned paa de tindrende Barneøjne, der endnu vare vendte mod det Vindu, som Faderen var gaaet forbi: gjennem Glas og Træ, gjennem Rum og lukkede Døre søgte de ham endnu! Kunde Barnet have gaaet, vilde det i samme Stund have fulgt efter Faderen og lagt sig ind til ham, for at give Trøst i den Sorg, det ikke forstod. — Godt, hun vilde gaa for det! Hun vilde hente ham ind til det, og siden vilde hun give ham saamegen Hygge, at han kjendte det godt at være, hvor hun og Barnet var!

Med en dyb indvortes Skjælven stod hun i samme Stund ved Døren til den Stue, hvor Halkjeld for det

Meste holdt til, medens hun var inde hos det svage Barn. — Den hjertesyge Kvinde vilde være ensom, vilde ikke dele sit Liv med en Anden; men Moderen vilde søge sit Barns Fader, vilde, at han og hun skulde sidde som Par ved dets ensomme Leje, — og den sidste Vilje blev den stærkeste, saa lukkede hun rask op og gik ind.

Halkjeld skjalv tilbage, da han saa, hvem det var, og rev hastig et Sølvstøb til sig, som stod foran ham paa Bordet.

»Hvorfor skjuler Du det vakkre Støbet?« spurgte hun, idet hun bøjede sig mildt imod ham.

Halkjeld svarede ikke; og da hun lagde Haanden blødt paa hans Arm, og med et vemodigt Suk hviskede ind til ham: »Stakkers Dig, Halkjeld!« da brast hans sidste Hold, han græd og hulkede som et Barn.

»Tag Dig sammen Halkjeld!« bad hun inderlig. »Har jeg været ond mod Dig, saa bær ikke Nag til mig, — jeg vil gjøre det saa godt igjen.«

Halkjeld lyttede til, hvad hun sagde, — det hørtes som en Sang i Vaaren! — Han forsøgte at se paa hendes blide Aasyn, Øjnene lyste mod ham som Solblinket over en Regnsky. — Var hun da hans Ejendom i Liv og Død? — Var al den Sorg og Løgn, som havde skilt dem ad, var den da sunken ligesom en Natskygge, og var det Dag, klar, mild Solskinsdag omkring ham? —

Andrea fulgte med et kjærligt Syn hans Tanker, og hun nikkede med glad Hengivelse til de stumme Spørgsmaal. — Havde Halkjeld i denne Stund kunnet tage imod hende med en god Samvittighed, — eller havde han havt det stærke Mod at blotte sit Hjertes Saar for hende, og vist hende al den Anger og Fortvivlelse, som blødte ud af det, da havde Andrea havt Storhed nok til at magte en fuld Udsoning, fordi hun da i ham havde vedkjendt sig en jevnbyrdig Natur, og de havde maaske gjennem en stærk Smerte og en haard Strid

funden Vej til et urokkeligt Forhold; nu blev det svagt midt i Godheden, thi det var egentlig Medlidenhed, — og den er som visse Fugle, der kun give Livstegn ved at kalde paa sit eget Navn.

»Hvorfor gjemmer Du Støbet bort?« gjentog Andrea. Og det var mere for at finde Ordet igjen, end fordi den Ting laa hende saa meget paa Hjerte.

Da tog Halkjeld sig rask sammen og satte Støbet paa Bordet; »Det er til Dig,« sagde han, »Du faar nu gjøre som Du vil, men Du ser Navnet Dit staar paa det.«

Andrea tog det i Haanden og betragtede det. Det var et vakkert Drikkekar af udarbejdet Sølv med hendes Navn i en Krands af Blomster, og et vajende Flag ovenover.

»Og det har Du ladt arbejde til mig?« spurgte hun bevæget efter en liden Stilhed. — »Nej, se Flagget der!« udbrød hun. »Jeg skjønner Dig, Du vil, jeg skal mindes Even med det. — Tak Du Halkjeld, Du stakkers Mand! Kom, vi vil gaa ind til Gutten og vise ham det.« — Og med et Liv, der paa engang syntes at skyde hele Islaget af sig og sprudle op som et Elveløb, ilede hun forud ind til Barnet, idet hun vinkede ham efter sig med Blik og Miner.

Og Halkjeld fulgte. Han gik nølende, men han kom dog. Han løftede Foden over Dørtrinnet, saa tung som den var af Bly, men han skred alligevel indover efter det fristende Vink; og da han stod med Andrea foran Barnets Seng, skjalv hans Arm, idet han rækkede hen efter hende, — to Gange trak han den til sig igjen; men tredje Gang sluttede han den med al sin Styrke om hendes Liv. — Han havde kjøbt hende saa dyrt! — Da saa Aftenen kom, og Andrea stelte med Barnet, sneg han sig ind i et lidet afsides Rum, hvor Faderens gamle Chatol tilligemed flere Arvestykker var hensat. — Her lukkede han et Skab op, trykkede paa en liden Fjeder, hvorved en Skuffe sprang frem; ud af denne

tog han da en gammel Tegnebog, som ogsaa havde været Faderens, og heri lagde han et forseglet Brev, som han trak op af Lommen, — han saa ikke paa det, men det var jo heller ikke til ham! Og dermed lukkede han Tegnebogen ned igjen, laasede Skabet af og stak Nøglen til sig. — Fra dette Foretagende gik han en Stund alene ud over Ageren; men uagtet hans Hjerte bankede og svulmede under Væksten af en nyfødt Glæde, fulgte dog Angsten med og tog Vækst i samme Mon. — Først da han stod inde i Stuen, og Andrea gik ham venlig til Møde, slap han Striden og tog den fristende Lykke.

Efter dette livsvækkende Moment i deres Ægteskab levede de vistnok bedre sammen end før; men der faldt dog saa mange Skygger over Livet, at det ingen egenlig Lykke blev. Halkjeld kunde ikke slippe Ængstelsen for den næste Dag, derfor greb han saa urolig fat paa det Nærværende, — og Andrea? — Ja, der lader sig gjøre Meget ud af Medlidenheden, fornemlig hos en Kvinde; men til Kjærlighedens Næring forslaar den dog i Længden som Røg og Avner.

Havde Halkjeld været Mand, som hun var Kvinde, da havde han en vakker Dag sagt til hende: — Nu giv mig enten Liv eller Død! — Men han var fejg, han vovede aldrig det Skridt, hvormed man knuser en Vepserede for at drage Honningen ud, — ikke i Nogenting turde han friste til Yderlighed for at komme til sin Ret. Hans hele Væren hvilede paa en fortsat Strid mellem Lyst og Samvittighed.

Omtrent et Aar efter denne Begivenhed sad Halkjeld en solvarm Sommerdag for Bordenden i den store Stue og røg sin Pibe. Hans Hustru stelte et Stykke borte fra ham med den svage Gut, der sad oprejst i Sengen, støttet af Puder. — Der var ikke egenlig kommet et kraftigere Livspræg over Barnet i det forløbne Aar, men det var ligesom mærket af en større Glæde. Den lille Verden, hvori hans Forestillinger kredsede, var ikke som

før delt i To, saa han maatte søge Faderen paa den ene Side og Moderen paa den anden; de var nu bestandig samlede hos ham, og derfor lukkede Kredsen sig om en hel Forestilling, — Alting var godt, han vidste ikke bedre!

Da kom atter en Vejfarende til Gaarden. Det var en høj, rankvoksen ung Mand, som blev staaende udenfor paa Tunet og saa sig omkring. — Andrea var i det Samme traadt hen til Vinduet for at kigge ud; men pludselig udstødte hun et kort Skrig og greb fat i Karmen: — hvem var det Menneske, som lignede Even paa et Haar? Den Even, som nu havde været død i syv Aar? — Hvem var det?

Halkjeld fór uvilkaarlig op ved Skriget; thi en græsselig Anelse slog ham: — Var det Broderen? — Jo, det var ham! han kjendte ham ved første Øjesyn. — Men det var jo det, han havde ventet paa i alle disse Aar! Hver Morgenstund havde han sagt til sig selv: idag kommer han, og hver Aften sent: han kommer imorgen! — Paa det Uvisse, og ligesom snigende sig til, havde han taget Livsfristen, og nu? Hvad kom nu?

Han saa hen paa Andrea, der havde lænet sig ind til Væggen, Samlingen forlod ham, han seg langsomt ned paa Sædet igjen med lukkede Øjne, og et Sus ligesom af mange Vande slog sammen om ham. — Stunden efter tren den Vejfarende ind i Stuen til dem.

»Goddag Bro'r!« bød han og tog Hatten af; men hans Syn vendte sig i det Samme mod Andrea, som endnu stod opret ved Væggen, stiv af Rædsel. — »Det lader ikke, som jeg er synderlig velkommen,« udbrød han og saa mod Halkjeld igjen. — »Men naar En kommer og gjør Spøgeri, faar En ikke vente sig bedre.«

Andrea følte det Haanende i Ordene, og ligesom greben af en Beslutning, gik hun rystende hen til

Barnets Seng og tog en af dets smaa, magre Hænder mellem sine.

»Ja jeg véd jo nok, hvad her er sket,« sagde Even; thi ham var det virkelig, som efter syv Aars æventyrlige Omflakken, med Troskab i Hjertet, var vendt tilbage for at finde den samme Trofasthed hos hende. — »Jeg spurgte det jo allerede i Bergen,« lagde han til, »men jeg maatte se indom til Jer alligevel. — Jeg havde tænkt det anderledes, og det var min Fejl. — En faar ikke altid tænke fra sig selv til Andre.«

»Even,« hviskede Andrea, men det var ikke for at sige det sagte, det var fordi Livslyden var uden Tone i hendes Bryst. — Even saa hen til hende; hendes Ansigt var dødblegt, og en enkelt Taare listede koldt ned over Kinderne; men i det faste Blik, hun mødte hans Øje med, laa et Hjertes usigelige Troskab og Uskyld, — ja der laa mere, eller rettere: der kom mere; thi hendes eneste, uforandrede Kjærlighed lyste efterhaanden op fra sit kummerfulde Indelukke, og gled som et rødmende Livsdrag over al hendes Græmmelse og Afmagren. — Even saa dette, og han forstod det; men dermed faldt ogsaa hans Værn; thi hvor han skulde virke med Kulden, der maatte det ske hurtigt, ellers tabte han. Hans Sind var saa bøjeligt og saa let bevægeligt, han var vendt tilbage i Ynglingens skjønneste Alder, og hans Hjerte havde vogtet for hans Liv. Uagtet han i mange Ting havde Æventyrerens let fostrede og let opgivne Sindsrørelser, havde han dog Kraft og Lidenskab nok til at bære en dyb Kjærlighed samt til at føle Tabets Smerte, — skjønt han ogsaa nok kunde udtømme begge Dele i en heftig Sorg og siden vende sig mod det Nye.

Even havde som sagt forstaaet hele Sagen: Andrea havde ikke været ham utro, hun var bleven forraadt tilligemed ham. — En Stund hengav han sig til Smerten alene, da fór han pludselig op i Vrede, og satte begge Næver med Voldsomhed ned i Bordpladen. »Naar fik

Du det Bud om min Død, Du?« tordnede han op til Broderen.

Men Halkjeld havde saa ganske sluppet hele sit udvortes Hold, det indvortes ejede han jo ikke, saa han aandede stønnende op et Par Gange, ligesom for at sige Noget, men det blev til Intet.

»Du faar svare ham, Halkjeld,« sagde Andrea med Værdighed; thi hvordan det gik: han var dog hendes Mand! »Du véd jo, det var i Bergen, Du fik vide det.«

»Ja megen Løgn kan spørges i Bergen, men denne fik Halkjeld vide hos sig selv, han forstod nok, at der maatte en Løgn til.«

»Halkjeld!« udbrød Andrea med Rædsel i alle Miner, »hører Du, hvad Du beskyldes for? Hører Du, det er for Løgn?«

»Ja jeg beskylder ham for det, og mere til,« svarede Even, da Broderen taug. »Jeg har talt med den gamle Tjenestegutten, som var hos vor Far; han har tiet med det indtil denne Stund; men nu har han aabenbaret mig Alt. — Han var nær nok til at høre, hvad Du anklagede Dig selv for, da Du tænkte at skrige den Halvdøde op til Live igjen. . . . Men hvor er Brevene, jeg har sendt, og hvor er Sølvstøbet til Andrea?«

»Støbet? Det Støb med Navnet mit paa?« skreg Andrea og gik lige mod Halkjeld. »Det, Du gav mig fra Dig selv? Tvi Dig, saa Du sidder der som en Løgner!«

»Ja han har havt det godt inden Døre med alt Mit!« haanede Even.

Men da rettede Halkjeld lidt paa sig. »Arvedelen ligger til Dig, skillingstødt,« hviskede han.

»Aaja, Pengene kan Du maaske klare for, thi ellers var Du skyldig for Loven, det vidste Du nok. — Hende derimod kunde Du rane, det var der ingen Lovbud, som skræmte Dig fra, — men hende kan Du ikke gi' igjen!«

»Nej, det kan han ikke,« svarede Andrea stolt, og hendes Øjne skinnede som Nordlys, da hun vendte sig mod Even. — »Dig har jeg havt kjær fra den Stund, jeg først saa Dig, — Dig har jeg baaret i Hjertet lige siden, der bær jeg Dig endnu — og til min sidste Dag. — Men,« vedblev hun vendt mod Halkjeld, »Dig har jeg givet det, som Ingen kan tage fra Dig uden jeg selv. Der var ingen Lov skreven, som forbød Dig at lægge Snare for mig, det kunde Du gjøre saameget Du vilde; men nu kjender jeg en Lov, som jeg vil følge, enten den er skreven eller ej.« Og dermed gik hun ud af Stuen, streng, haard og ubøjelig. Efter et Par Øjeblikke kom hun tilbage med Sølvstøbet i Haanden, gik rask hen til Guttens Seng, svøbte et Klæde om ham og løftede ham op paa sin Arm, hvor han grædende og klynkende trykkede sig ind til hende; men hun ænsede det ikke. Saa vendte hun sig til Even endnu en Gang: »Nu Tak for dette Liv,« bød hun rolig og besluttet. »Jeg gaar til min Mor; Du og jeg ser ikke hinanden mer, Du véd jeg har svoret Troskab til en anden Mand — Farvel!«

»Gud give jeg aldrig var kommen her!« hulkede Even.

»Nej, godt var det, Du kom,« afbrød hun og vendte sig mod Halkjeld, »godt var det, Løgnen fik en Ende. Tvi over sligt Liv, som her kunde leves.«

Og saa gik hun. Men i det Samme fór Halkjeld op, som en Skrækjaget. »Andrea!« skreg han efter hende. »Jeg har givet baade Liv og Salighed for Dig, lad mig ikke sidde her alene med en utilgivet Synd!«

Men Andrea vendte ikke om. Hun lukkede Døren til efter sig, — gik ud af Svalgangen, — ud af Gaarden, og uden at segne under sin Byrde, skred hun ustandselig fremad paa den Vej, som førte til Moderens Gaard.

Imidlertid svandt Timerne hen, og Brødrene sad endnu som da Andrea havde forladt dem, hver med sin

Smerte; men da Solen sank ned bag Fjeldaasene, rejste Even sig for at gaa. — Da samlede Halkjeld sig saavidt, at han fik give Broderen et Vink til at standse, og han gik ind i hint Kammer, hvor han havde gjemt Brevene. Stunden efter kom han tilbage med Faderens gamle Tegnebog, som han rækkede Even uden at mæle et Ord; saa krøb han ind bag Bordenden paany, — og det var som han med Vilje satte sig hen for til sidste Stund at varetage sin Skam og sin Ulykke.

Even stod oprejst med Bogen i Haanden. — Den syntes saa tung, tungere end Sten og Staal; thi den vejede jo op hele Beviset for hans Tab! Han sukkede og gik nølende mod Døren. — Underlig kjendtes Berørelsen af den gamle Tegnebog! Mange Gange havde han set den i Faderens Hænder, og altid var det sket, naar noget Betydningsfuldt skulde afgjøres. Nu var det næsten som Faderens haarde Haand laa inden i hans og standsede ham i en Afgjørelse. — Men det var saa svært at gjøre den Uret god igjen, som en Anden havde gjort mod ham! — Da vendte han sig endnu en Gang til Broderen for at byde ham det sidste Farvel. Men Ordet døde paa hans Læber. Den Ulykkelige! Han sad jo der som en Støvbunke, sammenfalden, ussel og ynkværdig! Og ham var det, han havde taget Alting fra i denne Stund! — Ja rigtignok havde Halkjeld røvet hans Ungdomsglæde, — men saa havde han jo nu til Gjengjæld plyndret ham for et helt Livs Trøst. — Even sukkede dybt, det havde ikke været hans Hensigt, dertil var han altfor godhjertet. Han var kommen for at give en Bebrejdelse, ikke for at hævne sig. Nu var der øvet Hævn, og Uretten var flyttet, — Broderen skyldte ham Intet, der var kvittet!

Da skjød en ny Følelse hurtig op af hans varme Hjertelag: Halkjeld var jo hans Broder, hans eneste Broder! Det var ham, som var ulykkelig, det var ham, som skulde trøstes! — »Halkjeld!« bad han, »tag Dig op, Bro'r! Ulykken er sket, jeg kan ikke gjøre det om

igjen lige saa lidt som Du, — lad os skilles med et godt Farvel.« Halkjeld aandede tungt op og saa en Stund vist paa Broderen. »Lover Du mig den Ting,« hviskede han, næsten som han var ræd for at sige det, »at dør jeg, saa kommer Du ikke hid og tager hende?«

»Holder Du saa svært af hende, Du stakkers Bro'r!« sukkede Even.

»Ja, Du ser jo det. Og det har jeg gjort siden hin Dag, da hun kom til vor Fødegaard med Mo'ren. — Siden har jeg ikke vidst af Fred — og nu kjender jeg, det gaar mod Døden.«

»Saa være Gud med Dig!« sagde Even. »Mig skal Du saavist aldrig se mere i dette Liv, hellerikke hun. Mødes vi for Gud, skal hun ikke staa imellem, det lover jeg Dig.«

Og dermed skiltes Brødrene.

Even drog til Udlandet igjen, hvor han satte Arven i Skibsparter, og hvor det gik ham godt. Flere af hans Fartøjer fór med Fragt paa Norges Vestkyst, og jevnlig spurgtes fra ham. — Halkjeld derimod sank væk fra Livet i Forhold til som Broderen paany steg op imod det. Træt og nødtvungen gik han i Begyndelsen til sin Hverdagsgjerning; men efterhaanden overlod han Gaardens Røgt til Andre og hengav sig i sit ensomme Levesæt. Ugjerne talte han med Nogen, og Ingen talte uden nødtvungen til ham. Det rejste snart et uoverstigeligt Skjel mellem ham og hans Omgivelse; thi et Nødvendighedsord er koldt og ufrugtbart for Samlivet, naar det kommer alene. — Ingen hyggede om ham, Ingen stelte med ham; syg og magtløs gled han lidt efter lidt ud af det virkende Liv og ind i en sløvende Stilstand. — Han havde stridt saa haardt for et eneste Maal, og det var nu taget fra ham! Men saalænge sad han og stirrede paa Tabet, at selv det gled ud i en Taage for ham, og han fandt sig tilslut ikke frem, hverken til Gud eller Mennesker.

Paa den Maade gik to Aar. —

Andrea levede imidlertid med det syge Barn paa Moderens Gaard. Ingen spurgte hun ud om Halkjeld, og Ingen kom af sig selv med nogen Tidende. Hun levede her paa samme afsluttede Maade som i sin tidlige Ungdom; og om hun stred med sin mørke Skjæbne, da gav hun det visselig aldrig tilkjende, — Sjælen var vel indestængt med sit hemmelige Virke.

Barnet syntes nu med hver Dag at blive svagere, og sagte løsnedes det ene Blad efter det andet af den fine Plante; — Moderen saa det imidlertid ikke, — det var som hendes Hjerte var blevet udtørket i den farveløse Ørk, hun med saa haard en Vilje havde bredt omkring sig. — Men Andrea var af de Kvinder, i hvis Naturgrund der ikke er henlagt blandede Korn — enten fuld Livsvarme og Frugtbarhed — eller Kulde og Goldhed. Kun et Forhold dyrkede og plejede hun med Inderlighed; det var hendes Kjærligheds Tab, — og det gav ingen Frugt! Thi Ingenting er mere ufrugtbart for Livet end Længsler uden Maal, og Haab uden Gjenstand. Da vandrer Aanden i Sandhed gjennem »de tørre Steder«. — Imidlertid tog Andrea sig et Maal, hvor intet Maal fandtes, og det var i Evens Sorg og i hans Savn af hende. Det blev til et fristende Drømmeliv, som hun mer og mer hengav sig i. Ofte sad hun timevis paa de kjendte Steder, inde mellem Fjeldene, hvor hun i Ungdommen havde mødtes med ham, og hvor hun livsglad havde plukket friske Blomster til den tørre Krands, som hun nu smykkede sig med.

Da kom endelig imod Slutningen af det andet Aar et Budskab til Bygden: at Even stod i Begreb med at ægte Søsteren til den Mand, som han i det fremmede Land havde knyttet Handelsforbindelse med. Bruden rostes baade for Skjønhed og gode Kaar, og Alt lod til at være godt og herligt. — Den næste Efterretning, som fulgte, var Brev til Halkjeld om Bryllluppet.

Da nu disse Tidender endelig ogsaa kom til Andrea, var det først saa, at hun vilde ikke tro det; men Vidnesbyrd efter Vidnesbyrd fratog hende omsider den daarlige Tilflugt, og hun forstod, at det maatte være saa. — Da gjennemtrængtes hun af en gruelig Smerte, og denne rejste endnu en Gang Livet kraftigt op i hende; hun var ligesom skabt til Strid! — Hjertet svulmede og Pulsen drev sine Hammerslag mod det fine Legeme, — det var næsten, som hun skulde sprænges af Livsstormen! Men det blev kun en kort Tilstand; Voldsomheden dæmmede op for sig selv! — Som hun heftigst fremmanede Tabet, malede Skinsygen sit levende Billede ved Siden af; og da hun ret fik Øjnene op for dette Syn, — da hun saa en ung fager Kvinde gaa frem ved Siden af ham, medens hun samtidig saa en Skygge snige sig forbi dem, bleg og forgræmmet og ligesom visnet i Blomstringen af en tidlig Kulde, da kom Bitterheden og gav sin Afsmag til det Hele; — thi hun kjendte nok Skyggen; men sandelig, den skulde ikke kjendes af nogen Anden. — Den visne Krands, hun havde siddet der paa Barndomssædet og leget med, op igjennem alle disse Aar, den vidste hun en Plads til, — og det var paa den Grav, hvor hans Minde skulde nedlægges.

Men denne Grav var ikke let at grave! Andreas blege Kinder fik et Dødsskjær under Arbejdet, og hendes fine Skabning bøjede sig som Grenen under en kuet Vækst. — Dog lykkedes det vel, og uagtet Alle talte om, hvor svag hun var, vidste hun dog med sig selv, at hun var nu det stærkeste, hun havde været; thi hun havde hele det Overtag i Livet, som Strengheden mod sig selv og Afkaldet paa Lykken altid giver. — Der kan da komme kolde Dage — og tunge Dage, — der er Kulde til at sætte imod det Kolde, og der er ingen Blødhed, som giver efter for det Tunge. — Det er kun saalænge Mennesket har den dybe Naturlængsel efter Lykke, at det kan blive saa forfærdelig ulykkeligt; naar

Ulykkens Optugtelse er gjennemgaaet, slaar Skjæbnen ikke sine Dødsslag længer.

Da nu omsider den kvindelige Stolthed var traadt til og havde givet Andrea den Støtte, som hun for det udvortes Menneske tiltrængte, fik hun ogsaa Synet vendt fra sig selv til Andre, og da, for første Gang efter at hun havde forladt sin Husbond, fik hun Øje for Barnets voksende Hensygnen. Det gik som et Stik gjennem hendes inderste Hjerte. Hvad var dette? Var det kommet af Forsømmelse? Pleje havde der dog været sørget for i rigeligt Maal, — kunde da Barnet forgaa af Mangel paa Kjærlighed? —

Det var for hende i Stilheden, som om hun maatte skrige alle disse Spørgsmaal til sit Hjerte, og som om det fra dybeste Grund skreg sit »Ja« tilbage.

Havde hun da siddet saa indefrossen i sin egenkjærlige Smerte, at Moderfølelsens varme Kilde laa som størknet Blod om Hjerteroden? Var da Spiren til al menneskelig Godhed uddød i hende?

Nej, — og Gud ske Lov! Kilden strømmede saa rask til Hjertet, at det fik sine fulde Slag tilbage. Endnu var der Livsmon baade til Sorg og Glæde!

Efter dette kom Dage og Nætter, hvor Andrea glemte Alt undtagen det syge Barn. — Dets frygtsomme Kjærtegn viste hende noksom, hvor uvant det længe havde været med Kjærlighed, — og den Angst, hvormed det holdt hende fast, hvergang hun blot vendte sig fra det, sagde mer til hendes Straf, end Alverdens strenge Ord.

Men en efter en af de svage Livstraade brast, og med al sin Kjærlighed og Anger kunde Andrea ikke spinde nye ind i den svage Væv, — hun kunde blot holde fast indtil Døden! — Da kom der efterhaanden et underligt Væsen over Barnet; han blev urolig, lyttede spændt ud i Stilheden, og saa med de store indsunkne Øjne saa ofte mod Døren, at det var, som om han ventede, En eller Anden skulde træde ind. — Moderen

iagttog dette nogle Dage, og da stod paa en Gang den Mærkelighed klar for hende: Gutten havde ikke nævnt Faderen, siden hin Dag hun havde taget ham bort fra Hjemmet med sig. — Var det kanske Faderen han længtes efter, og som han endnu var sky for at nævne?

»Vilde Du gjerne til Din Far?« spurgte hun, idet hun bøjede sig over ham og saa ind i de længselsfulde Øjne. »Ja,« hviskede han og keg lidt ræd op til hende igjen. »Saa drager vi did imorgen,« sagde hun. »Men da maa Du tage Ro, saa Du kan vinde Kræfter til Rejsen.«

Fra denne Stund laa Barnet stille, og alle de smaa sorgbundne Træk gled over i Smil, ligesom Blomsterknupperne, der hurtigt udfolde sig i Morgensolen.

Dagen efter gik da Rejsen for sig. — Det var paa en anden Maade Andrea nu vendte tilbage, end da hun drog bort. Dengang bares hun op af en Andens Uret, nu fik hun den smertende Støtte af sin egen.

Men da omsider Gaarden laa lige for dem, og den mennesketomme Indgang gabede dem imøde, gik der pludselig et Syn op for hende: hun saa atter Halkjeld synke ned for Bordenden under Overvældelsen af den gruelige Skam og Ulykke, — og hun saa sig selv rive Barnet ud af Sengen, og med haardnakket Vilje forlade Rummet, uagtet hendes Mand kaldte hende tilbage, som En, der kalder til Hjælp i Livsfarens Stund. — Det var forfærdeligt! og hun veg ræd tilbage for det næste Fodskifte; — men Barneblikkets Længsel glimtede som Stjerneskin op til hende, og Modet kom igjen med sine gode Raad: Det skulde tages, det tunge Skridt, enten det saa bar mod Ondt eller Godt!

Saa gik hun med Barnet i sine Arme ind til den kjendte Stue. — Der sad Halkjeld oppe for Bordenden! — Som han i hin Stund, for to Aar siden, var sunken ned under sin Jammers Vægt, sad han endnu, og det

syntes, at han havde ikke rejst sig siden, men stille siddet der og baaret paa den, indtil der spredte sig en Ørk omkring ham, og Støvdrysset langsomt hyllede ham ind til Dødshvilen.

Andrea var bleven staaende nede ved Døren; og Barnet, som først havde vendt sig imod Faderen, var med et sky Blik krøbet tættere ind til hende. — Det Menneske, som sad der borte, indvokset i Haar og Skjæg, vanvørret og hentæret, var det Halkjeld? — Saa tungt havde han da baaret Savnet af hende, mens Even havde sat sig ung og glad i Højsædet med den vakkre Brud! — Den Ene kunde saa inderlig vel leve hende foruden — medens den Anden maatte dø, fordi hun ikke var der! Ja, saadan var det, hun selv havde ment med sin Kjærlighed: enten til Liv eller Død!

Saa gik hun stille hen til Barnets Seng, den stod urørt, som da hun forlod den, med Støvdrysset over sig. Fra den vendte hun sig til andre Ting i Stuen, men Konglespindet var det eneste Livsvirke hun saa. — »Ja sandelig, og lovet for Gud! her skulde komme menneskeligt Virke igjen!« Og med denne Tanke, der skjød op af hendes angerfulde Hjerte, ligesom Gjerningen af en stærk Beslutning, tog hun Puderne og rystede Støvlaget af dem, lagde Barnet til Hvile paa Lejet, aabnede Døren ud til Svalgangen, hvor Solstraalerne brød ind i lange Striber og førte op en Dands med de flygtende Støvfnug, — og da gik hun endelig hen til Halkjeld, og satte sig stille ind ved Siden af ham.

Han havde med et underlig halvvaagent Syn set hende komme ind i Stuen og fulgt hendes Færd; men da hun kom ham saa nær, veg han ræd tilbage for hende. Andrea tabte dog ikke Modet; mildt strøg hun ham hen over Hænderne, der sammentrukne, ligesom store Knytninger af Smerte og Fortvivlelse, hvilede paa Bordet, og hun saa ham ind i de lyssky Øjne med saa trofaste, kjærlige Blik, at han tilslut gav sig hen i

hendes Omsorg, og slap det usle Hold i sig selv, der hidtil havde baaret ham op ligesom i en Forstenelse.

Og der gik Dage, og de syntes Andrea saa tunge, at om de skulde stige til Uger, maatte de tvinge hende ned i Graven; men Ugerne gik og blev til Maaneder, og endnu bar hun sig trøstig oppe i sin Gjerning. Indøvelsen fordobler Kraften! Derfor gav hun heller ikke tabt, uagtet Støvlaget syntes at samle sig igjen over ham, hvergang hun troede, at nu var det borte.

Paa denne Maade stred hun Vinteren ud. — Da kom Vaarvirket og satte Liv i Alt! Den stille Husgjerning blev lagt hen, og Travlheden bar Lyden af mange Fodtrin, af Tilraab og Svar ind til den Syge. Da lyttede han ud imod Livsrøret, og Synet klarnedes op til en Tanke; men ligesom efter den lange Regntid, Lysblinket kommer og gaar, fordi Skyerne ere endnu for tunge, saaledes kom og gik Lysglimtet i hans trætte Aand, indtil Glimtet blev Lys, og Lys blev Liv.

Endelig kom der en Dag, en lys og skinnende Vaardag! Ikke af dem, der bryde med Vinteren, thi de fryse endnu under sin Gjerning; men en af de velsignede skjønne, der hilse Sommeren velkommen, fordi Bladknuppen er sat, Jordskorpen er brudt, og Spurvene holde Samlingsmøde oppe i Lierne. — Da tren Andrea let og livlig ind i Stuen til Halkjeld. Hun havde et Brev i Haanden; men det var allerede aabnet og læst. Nu satte hun sig ned paa Sengekanten med det.

»Halkjeld!« bad hun. »Her er Brev fra Even, Bror din! vil Du jeg skal læse det for Dig? Jeg véd, hvad der staar.«

Halkjeld slog Øjnene op og rettede et klart Syn mod hende. Da gled et Smil over hans henfaldne Træk; men det lyste op af Bevidstheden. »Du ser saa glad ud, Andrea!« hviskede han.

»Jeg er ogsaa glad,« sagde hun med et Nik til ham. »Her er Brev fra Even, og han siger Dig, at Alting er saa vel og bra for ham.«

»Angrer Du paa det?« spurgte Halkjeld.

»O, nej!« svarede hun og brast i Graad. »Det jeg angrer paa, det er det Du har lidt.«

»Aaja, jeg har nok havt det ondt, Ondt kommer til Ondt.«

»Men nu skal det bli' godt,« sagde hun og bøjede sig mildt hen over ham. »Even skriver ogsaa det, at hans unge, vakkre Kone har født en Søn.«

»Det nager Dig, Andrea,« sagde han og saa forskende op paa hende.

»Nej, det nager mig vist ikke, Halkjeld; har jeg da ikke selv en Søn?«

»O Gud! Lever Barnet?« brast det ud af ham, det var Klangen af en ny Livsbrydning! og for første Gang ved egen Magt satte han sig op i Sengen.

»Javist lever han! — Nu skal Du holde Dig i Ro, saa kommer jeg ind med ham. Han har længtes saa efter Dig!«

Og dermed ilede hun ind i Kammerset ved Siden af, — Stunden efter kom hun bærende med Gutten, og aandepustende lagde hun ham over i Sengen til Halkjeld. Saa rettede hun paa sig efter Anstrængelsen, og da Barnet trykkede sig ind til Faderen og saa med sine store længselsfulde Øjne op til ham, da hulkede hun højt og sank ned over dem Begge.

»Græd ikke Andrea!« bad Halkjeld. »Jeg skal ikke bli' den jeg var. — Jeg skal kjøbe Hus til Dig, hvor Du helst vil, at Du kan ha' det godt med Barnet. — Saa lever jeg her, til Vorherre kalder mig.«

»Aa nej, aa nej, Halkjeld!« udbrød Andrea med Ho'det ind til hans Bryst. »Nu skilles vi aldrig mer!«

ØRSTENVIG OG BONDDALEN

MELLEM Voldsfjorden og Ørstenfjord løber en smal Fjeldtunge, paa hvis østlige og vestlige Strande disse to Bygdelag strække sig. Ørstenfjord er i sin Begyndelse bred, men falder siden smallere, i krum Linje, indtil vel en Mil, ind mellem de høje, ofte skovdækkede Fjelde, og ender da ved Ørstenvig. Paa dens østlige Side skjære enkelte smaa Dalstrøg ind og dele Fjeldrækken, og de give ofte et fagert Billede paa Tryghed og nøjsom Velstand. I en af disse Smaadale staar Naturen og frembyder en mærkelig Frodighed, og dog er der ingen Beboere! Det er sandt, Dalen er halvfyldt med Stenskred; men dette kantede Stenleje er dækket med mange Jordlag, og der er ligesom aandet Mildhed over det. »Her skinner syv Sole«, siger Bonden, og fortæller da, at dette uhyre Stenskred er for længe, længe siden gaaet ned fra begge Fjeldsiderne og har i en eneste Nat begravet den vakkre Bygd, som laa der — baade med Kirke og Præstegaard; — og saa lægger han til, mens han ler af sine egne Ord: at endnu høres der Hanegal inde under Stenrøsene!

Ørstenvig breder sig til et overordentlig skjønt Dalføre mellem høje imponerende Fjelde. Den nye Kirke, som er Annekskirke til Volden, ligger midt i Dalen paa en Højde, og Solglansen kastes tilbage fra Ruderne i de høje Vinduesfag. Der er megen Smaaskov, som bølger hen over et bakket Strøg, og Elvens mange Arme slynge

sig med lunefulde Sving, ligesom et Skjønhedssyn, ind imellem de fine Skovbuketter af Birk og Older. Elvens egenlige Hoveddrag gaar derimod som en Flod hen gjennem Dalen, og den kan til sine Tider, naar den, ligesom en Fyrste, der samler sine Vasaler, forener sig med Smaaarmene, skylle ødelæggende hen over Alt; selv den gamle Kirke blev før i Tiden udtaget af den, og derfor staar nu den nye rejst paa en Højde.

Den eneste saakaldt Konditioneret, som bebor dette Arkadien, er en Landhandler, der med sjelden Skjønhedssans har ladet opføre en Bygning, som ganske træder i Harmoni med Naturen. — Dette store, smukke Hus i Schweitserstil ligger lyst og vinkende til venligt Møde, og det klæder godt til den sortladne Fjeldramme, til Blinket af den blaa Fjord og til det store Smil, som breder sig straalende ud over hele Dalen. — Det er paa saadanne Steder man bindes til Naturens Hjerte og kan ikke rive sig løs uden Savn.

Underlig nok har netop dette skjønne Sted et stærkt Ensomhedspræg, og selv paa sin fagreste Dag. Det er som om hele denne rige Naturtilstelning længtes efter at blive taget til Eje, — ligesom det fuldmodne Bær, der sidder paa Tuen i en afsides Krog, længes efter at blive nydt, — thi det er jo derfor det er modnet!

Men Nydelsens Mennesker ere faa, og tusindfold fordoblet er Trældommens Eksistens! — Tung i Aanden, tung i Legemet, siger Ordet. — Saa tager Bonden her som overalt sin Gjerning som et Slid, og Naturbetragtningens Glæde kender han lidet til. — Guds Aand, som er indblæst i alle Ting, kan han ikke skue, den er for lys og klar for ham; han har kun Religionen at holde sig til, og den har gjennem Tiderne lagt sin mørke Skræmsel over al hans Tragten. — Her et Eksempel: Følger man den brede Bygdevej fra Ørstenvig indover mod Foldstaddalen, ligger en lav Bygningsrække til Venstre. Frodige Græsvolde, Skov og brede Agre ligge

omkring, og det Hele giver et glad Syn paa Bondens Liv. — Men ud fra et af Husene høres Sang, enstonende og langtrukken, — dog Bondens Sang er jo for det Meste saadan; naar blot han synger, da klinger vel med Tiden gladere Toner ind i! — Men Sangen vedbliver, — tilslut ængstes man ved at høre den. Da gaar man nærmere: indenfor et Vindu sidder en midaldrende Mand med en Salmebog i Haanden, det er ud af den han synger. — Og han blader om, synger videre, blader om igjen, videre, videre, med Vanvidets Ihærdighed, og til det besynderligste Tonefald af en Dansetakt. — Det var grueligt at høre! Det var som der blev sunget op til en St. Vejts-Dans, — og imens stod Naturen og frembød sin dejlige, duftende Rigdom, og sagde: tag mig ind til Dig og vær glad!

Saa førte Vejen dybere ind i Dalen, hen forbi store Engstykker; her laa et ganske lidet Hus, netop til Ly over et Menneske og ikke mer. — Ud af Døren krøb et gammelt Kvindfolk paa en ynkelig Maade frem, og stillede sig op ved Vejkanten for at bede om en Almisse. — Nu, Armod kan der være overalt; den træder ikke op som et Misforhold til Naturen, det er tvertimod Kulturen, som gjør den til et Vrængbillede, — hun fik da sin Almisse, og tilligemed den et Par medfølende Ord, som hendes Alderdom og usle Tilstand indgav. — Men da fik hun Mæle og veltalende Ord! — »Det var ikke Alderdom og Skrøbelighed, der trykkede, — nej Arvesynden, det var Pælen i Kjødet! Det kunde lidet nytte, at hun ikke var sig nogen stor Syndehandling bevidst, at hun havde levet fra Smaat til Smaat, og taget det som Gud vilde, nej! Arvesynden, den trængte paa ligevel! Der var bare Ondt i Ondt! — Hu! den Arvesynden, han er fæl!« — Og derpaa hinkede hun videre, dragende med sig Arvesynden hen over det smilende Land, hvor Alting syntes at sige: glem Arvesynden og husk paa Kjærligheden. Og efter hende lød

den vanvittige, ihærdige Salmesang som en manende Takt.

Dog, der er overalt et Liv, der visner, og et Liv, som spirer. — Kjærringen forsvandt, og det uhyggelige Tonefald afbrødes ved en lystig Fløjten, — det var en Skydsgut, som kjørte frem, og holdt stramt i Tøjlerne paa en vilter Hest. — »Der skulde Du hørt Musik!« udbrød han og pegte op til den nye Kirke. »Der var en fremmed Mand fornylig og spillede paa Orgelet; — ja det var saa vakkert, at det var fælt!« — Og dermed sprang Hesten paa igjen, indover den brede Landevej, — og Gutten satte i at fløjte paany, som om han selv var sikker paa at gøre det »saa vakkert, at det var fælt!«

Saa gaar Vejen bred og magelig hen gjennem den skovrige Foldstaddal, forbi flere store Vande, opover til Ejde, som er den første Gaard i Jørendfjordens Præstegjæld.

Her faar man allerede paa den sidste Fjerdingvej en stille Fornemmelse af en Naturforvandling; — Sjælen faar ligesom et Varsko midt i sin blide Skjønhedsnydelse om at berede sig paa en strengere Stemning; thi de høje Fjeldtoppe trænges tættere og tættere sammen, og synes at fylke sig til en evig Kamp mod al menneskelig Rørelse.

Endelig runder Fjeldet sig ved Gaarden Ejde, og i langsom Sænkning strækker Bonddalen sig ned over et Højdedrag lige til Jørendfjorden, der løber tvers forbi den. Dalen er lang og temmelig bred, men møder Synet herfra i stærk Forkortning, og de uhyre Fjeldkolosser, som indramme Fjorden paa hin Side, trænge sig saa tæt ind paa dens flade Strand, at det ser ud som de lukkede for den til evige Tider. — Dette er et stort Skue, større synes det ikke at kunne fremstaa for et Menneskesyn.

Bonddalen er skovrig og veldyrket, og en mægtig susende Elv følger Dalens Sænkning og skiller den i To. Selve Dalføret er ofte fladt i Bunden, og derved udøver Elvefaret en lunefuld Magt: det huler sig ind under Bredderne, løsner hele Stykker fra Grunden, og river dem under Vaarflommen med sig, indtil disse drivende Øer tørne imod et eller andet Sted, og enten blive liggende midt i selve Faret eller ved en Side, men i begge Tilfælde danne de nye Skjønhedslinjer i Elvens Løb og frembære altid den frodigste Vegetation. — Men det nytter ikke, at Elven springer afsted, som om den bar Glædesbud til hvert Menneske ned gjennem Dalen, — det kan ikke forslaa, at Træerne flokke sig til Smaaskov, og at den rige Vanding giver smukke Blomster og det fineste Græs, — de uhyre Fjelde, som danne Grænserne til begge Sider, lude sine snedækkede Tinder mod hinanden, og sende deres evige Trusel nedover Dalen i Kulde og Mørke. — Her staar til Venstre et uhyre Fjeld, hvis sorte, takkede Top indfatter den evige Sne ligesom i Glugger, og det er, som om den saa ned over Dalen med mange onde Øjne. — Selv den, som blot beskuer det af Lyst og paa Gjennemrejsens »staaende Fod«, bæver ved Indtrykkets Storhed, og faar en uvilkaarlig Fornemmelse af: at Naturen her har en ond Hensigt.

Til Højre rejser Olasdal sin vældige Ryg, der nok højner sig, midtvejs omtrent, til en opragende Top, men som i sin Helhed dog mest imponerer ved sin uhyre Masse. — Midt paa Fjeldet er en dyb Indhuling, den egentlige Olasdal, som Bonden kalder den, der har sin Benævnelse af Hellig Olaf, som her skal have taget Skjul mod sine Fiender med hele sit væbnede Følge. Nu er Dalen optaget af en vældig Snebræ, der i Sommertiden udsiver mange rislende Smaastrømme. Selve Dalen ser ikke meget stor ud, naar den betragtes fra Vejen; men den staar ganske i Forhold til Fjeldet, og naar man ved at kjøre en Fjerdedel Mil fremad bestandig har Olasdalen lige over sig i samme svimlende Højde, og

under det samme Synspunkt, da godtgjør det tilstrækkelig, hvordan hin Kolos breder sig, og hvor dyb Indhulingen maa være.

Fra Midten omtrent af dette mægtige Fjeld begynder nu Dalføret at brede sig, Elven deler sit Løb og skyder af til Siden. Skovgrupperne blive fyldigere, Englandet fladere og større, Fjorden giver fuldt Skue, og den optaarnede Fjeldrække hinsides Vandet træder frem i hele sin fantastiske Skjønhed; — og her ligger da paa Gaarden Sæbø Jørendfjords ældgamle Stavkirke. Tidligere, indtil mod Slutningen af det sekstende Aarhundrede, laa den længere tilbage i Dalen, ved den søndre Side af Bonddalselven, paa Gaarden Hustad, hvor den to Gange skal være taget ud af Elven, der jevnlig paa Vaarparten strømmer over sine Bredder, og som enkelte Gange, efter meget snefulde Vintere, er stegen til en rivende Flod, der har taget Alting med, hvad paa nogen Maade kunde løsne fra Grunden. — Endnu ses Levningerne af en Kirkegaard ved Elvebakken paa hint Sted, og en kostbar udbroderet Messehagel er for længe siden bleven opfisket af Vandet, og hænger endnu som et Skuestykke i Kirkens Sakristi.

Som Kirken nu staar her, lig en knæfalden Alderdom, bær den dog ikke synderlig Vidne for, at den engang har tiltrodset sig sin Plads, og at alle Kræfter, baade de naturlige og de overnaturlige, ere traadte til for at udfægte Kampen. — Der berettes nemlig: at da dens utrygge Beliggenhed paa Gaarden Hustad gjorde det nødvendigt, at den blev henflyttet paa et sikkrere Sted, delte Menigheden sig i to stridende Partier, hver med sin Magelighed til Voldgiftsmand. — Bonddalsboerne valgte Sæbø til Byggeplads, som ligger lige ved Fjordbredden med den største Dalvidde om sig; Fjordfolket derimod valgte Bjerke, en frugtbar Gaard inde i Bunden af Storfjorden, fordi den der laa dem nærmest. — Imidlertid gik Storfjordingerne af med Sejren, og allerede var Størstedelen af Materialet til den nye Kirkebygning henført paa Stranden og laa

der opstablet indtil videre Befordring, da der pludselig en Nat rejste sig en saa forfærdelig Storm, at Tømmerstabelen gik tilsjøs og førtes hele Storfjorden ud lige til Sæbø Strand, hvor den Stykke for Stykke drev op i Fjæren og blev liggende. — Dette antoges nu af alle Sæboerne for et sikkert Varsel — en Gudsdom, som Ingen turde modsætte sig; men da Storfjordingerne alligevel truede med ikke at ville godkjende den Slags Afgjørelse, lagde Sæbofolket om Natten den første Grund til Kirken, og saa var Striden dermed afgjort.

Oprindelig har den været en Langskibskirke, men senere har den faaet en Udbygning til paa søndre Side, saaledes at den danner et halvt Kors. — Den er tjærebredt, lav og uanselig, men har indvendig en Del udskaarne Billeder, mangefarvede og stærkt forgyldte. Altertavlen er ogsaa udskaaret og fremstiller Kristus hvilende sit Hoved i Moderens Skjød; men det er en Scene fuld af italiensk Operapathos, med Smertens Rædsel og ikke Lidelsens Højhed. I det Hele forsøge vistnok disse Billeder at sige Noget om Idealet, men det bliver kun en Vrængning, — alle disse Forsiringer betyde vistnok Skjønhedslængsel, men de ere uden Skjønhedssans. — Kirken har heller ikke, til Trods for sin Ælde noget Monumentalt ved sig, og den bør falde; thi som den nu staar der, rugende over en svunden Tids forstenede Æg, binder den hele Overtroens Apparat til sig. Den huser endnu Frygtens Gys i de skumle Kroge, og sender i Mørket sine Spøgelser efter den ensomme Vandrer. — Hin Bog med de ildrøde Bogstaver, hvorved Præsterne, efter gammel Tro, manede Djævelen, findes rigtignok ingensteder i Nutiden; men saalænge Kirken bærer sig op, som et Gravkammer over alle hine balsamerede Præste-Lig, der henstaa under Koret, da er ogsaa »Svartebogen« til med sin hemmelighedsfulde Lænke om Djævelens Fod, der trækker baade til og fra paa samme Tid. — Men naar denne Kirke engang viger Pladsen for en anden, som giver Klarhedssyn og Skjønhedstanke, da vil

ogsaa Sagnet gaa i Glemsel, og der skabes ingen flere; thi den nye Tid vil ikke se dobbelt, den vil tage Tingen, som den er.

Imidlertid blander sig paa dette Sted en nærmere Tids mørke Begivenheder, som skarpe Pennerids, mellem Traditionens Skyggebilleder, og i Samfund med dem jage de ubetvungne Naturkræfter lig en Asgaardsrejde hen over det vilde Fjordløb og den indestængte Dal, og da er det intet Under, at der har staaet Skræk af Jørendfjords Præstegjæld, selv lige ind i Nutiden. — Men denne Skræk bærer Kirken som sagt endnu op i synlig Skikkelse; thi naar man ser dens lave, sammentrykte Form i Rammen af de mægtige Naturomgivelser, forstaar man, at her er aldrig stillet Magt mod Magt; Naturen har været Voldsherren og givet Loven, Mennesket har været Træl.

Men det er dog ikke Naturen alene, som her har kuet og lammet, — ogsaa Tidsforholdet har været med at drysse sin Meldug over Aandens forkrøblede Liv! — Disse Naturmenneskers Udvikling afhænger jo for største Delen af Præsten, fordi Menighedsforholdet i slige afsondrede Bygder altid er og bliver det Største, Samfundsforholdet det Underordnede; men Jørendfjordens Præstehistorie er tildels en mørk Billedrække, hvor Individet enten er gaaet tilgrunde i aandelig Spænding, under Kampen med Naturen, eller ogsaa uden Kamp i modløs Underkastelse.

Aarsagen til dette Misforhold var dog ikke saameget Karakteren som Tidsaanden, der fra andre Steder fulgte med Præsten hid, ja man kan sige: fra den akademiske Bane og lige ind paa denne snevre Sti. Han følte sig som et Væsen af en anden Art, derfor gik han alene med sin Dannelse, — den kunde ikke bøje Naturmagten, og den kunde ikke bøje Hjerterne; — den var uden Varme, saa blev den uden Virkning for Menigheden og kun til et Harnisk om hans eget Bryst, indenfor hvilket hans Hjerte frøs hen og hans Følelse skrumpede ind, —

og da faldt den kolde ufrugtbare Skygge, hvori saamange Sjæle hensygnede til Døden — ja indtil Fortvivlelsens Død!

Og dette var for største Delen en Følge af den klassiske Humanitetslære. Hvorledes skulde den ogsaa kunne lade sig indpode anderledes end som en Fordom, den er jo selv i sin reneste Lære fremstaaet paa en umenneskelig Grund. Mennesket, som Menneske betragtet, var i hine Tider et uforstaaet Begreb. Det er først indfor Kristendommens strenge Akademi, at Lærebrevet udstedes med Karakteren for den sande Humanitet. Naar det klassiske Studium skal kunne bære et helt Livsforhold, maa det gjøres paa en udtømmende Maade, og maa da betragtes som en Specialitet; men det er netop det Specielle, Nutidsaanden saa at sige rejser sig imod. Fælles Rettighed kræver fælles Aand, følgelig fælles Dannelse; Graden skal gøre Forskjellen, ikke Midlet.

Dette maa dog ikke forstaas, som der skulde kastes Vrag paa Kundskaben, den er naturligvis altid nødvendig som Grundlag, thi det er jo paa Tilegnelsen det kommer an. Naar Kundskaben gjør Væsenet fremmed for sig selv, saaledes at det oprindelige Menneske gaar tabt, og der fremkommer et konstrueret isteden, da fører Kundskaben bort fra det Humane; thi det Humane ligger i det Oprindelige. — Men lad blot ikke Universitetet tro, at det længer er istand til at angive Graden i sand menneskelig Dannelse ved sine Karakterbestemmelser; thi hvad der før bar udad imod Abstraktionens Vidder, det trænger sig nu indad mod Livets Kildespring.

Det tause Spørgsmaal, som nu i Menigheden stilles til Præsten, er ikke: har Du haud eller laud; men: har Du Hjertelag til at drages med mig i min Umodenhed, og har Du Dannelse paa saadan Maade, at jeg kan være med Dig og lære af Dig; thi jeg skjønner jo nok, at jeg skal fremad; men jeg magter ikke at gaa efter Ordet alene, jeg maa ha' det for mig i et levende Menneske,

da forstaar jeg det bedst. — Men Kjære! vær ikke fornem, thi da bli'r jeg sky og gaar afvejen for Dig. —

Dog Staten følger jo sit Princip, Ordenen tør ikke brydes, det var at bryde Retten — og tabe Magten. Men naar man staar i disse mægtige Naturomgivelser, hvor selve Stilheden er vild, saa Hjertet bæver ved det, og naar man erfarer, hvorledes disse store Billeder sænke sig ned i Sjælen og tegne sig i Afspejlinger ligesom ude paa Fjorden — smilende i Dagglansen til den glade Stemning og truende med Skræk i Anfægtelsens og Bekymringens mørke Tider — da er det til Mennesket og ikke til Staten, man vender sig med den uryggelige Fordring: Du skal forske nøje i Dit Hjertes Dyb, før Du overtager Aandens Ledelse paa disse Steder; thi kan Du ikke medbringe det lyse Syn paa Gud og Livet, har Du ikke Godhedens hellige Flamme i Din Sjæl, saa skal Du selv bygge Dig ind i »Is-Kirken«, og Du skal forgaa ligesom alle de Andre.

Dog, Paastande og Slutninger taage let hen i det Upersonlige, det er først Eksemplet, som giver dem Liv, — men Eksempler findes her af slaaende Art.

Da man for seksten Aar siden foretog en Reparation i Jørendfjords Kirke, saa man blandt flere balsamerede Lig et af en Præst ved Navn Jacob Bandsbild, hvis skrevne Epitafium endnu hænger i Koret, indfattet i en stor forgyldt Ramme. Medens de andre Lig mer eller mindre vare sammenfaldne, laa hans endnu i uforandret Skikkelse, og som En af de Nærværende udtrykte sig: »vakker som han nys var indsovnet«. — Dette Syn opfriskede da hele hans mærkelige Saga, og den lever nu jevnsides med denne balsamerede Præst, som i sin Tid skabte den ud af sin mægtige Natur; — thi den er et Billede, som maa betragtes fra et vist Synspunkt for at kjendes og tage Liv.

»Den salige Hr. Jacob Jensen Bandsbild, fordum velfortjent Sjæle-Sørger for denne Menighed, og som salig hensov 1733.« — Saaledes begynder dette Epitafium i

Kirken over en Mand, hvis Liv var som en Vaarflom, der gaar ødelæggende hen over Alt, og som den udholdende Menighed omsider tabte Taalmodigheden med og anklagede for Kirkens Øvrighed. — Naar man betragter hans Billeder, et, som hænger i Kirkens Sakristi, og et, som hænger paa Gaarden Rise, hvor hans Slægt endnu bor, da bærer det storformede, smukke Ansigt et aabent godmodigt Præg og synes med sine talende Miner at ville sige Traditionen imod. Men den er saa levende paa alle Tunger og saa ens i sine Beretninger, at kun Sandheden kan avle en saa stor Overensstemmelse.

Han var allerede som ung, nygift Mand kommen til Jørendfjordens Kirke, og der siges, at hans Hustru var from og eftergivende. Han fik to Døttre, hvoraf den Ene døde som Barn, og den Anden levede hos ham, efter at hans Hustru omsider var bleven nødt til at lade sig skille fra ham. — Efter Sagnet synes det at fremgaa, at han har været i en uafbrudt Strid med sig selv, og at han har søgt at bryde ind paa Alt og paa Alle, saa at Ingen i hans Nærhed skulde faa den Fred, han selv savnede. Der siges, at hans Hustru engang modtog et udskaaret Kunstværk som Gave til ham fra en Broder, der boede andetsteds, og hun gjemte det til Julehøjtiden for at overraske ham dermed, men at Præsten, da han saa, hun tog sig en Fornøjelse af dette, næste Morgen lod Kunstværket sønderhugge af en Tjenestedreng, lige uden for hendes Vindu. — Den samme Skjæbne havde forskjellige andre Gaver, hvormed hun vilde glæde ham, og det synes næsten, som hendes eftergivende Natur netop har hidset ham til Yderlighed; thi Fromhed var det, han mindst kunde taale. — En dæmonisk Natur vil Magt mod Magt, og den hader Fejghed — den vil kjæmpe!

Da nu Hustruen omsider var borte fra ham, og Datteren raadede alene, blev det dog ikke bedre. Sikkert har hun ogsaa bøjet af for ham og har ikke ejet det faste Blik, hvoraf den kolde Flamme skyder ud, som

tæmmer Dyret! — Om hende beretter Traditionen, at hun gjennemgik de mærkeligste Ting med Faderen. En Dag havde han siddet stille og set sig til Raseri paa hende. Da befalede han en Tjenestedreng, straks at tage Datteren med sig ud i Baaden og at kaste hende i Fjorden, hvor den var dybest, og drukne hende der. Der hjalp heller ingen Modstand. Gutten maatte i en Fart drage hende med sig ud af en Bagdør, hvor han fik hende skjult, og hvor han hurtig fik fat i et Træstykke, som han hængte hendes Gangklæder over, bandt en Sten ved det, og roede saa ud paa Fjorden med det, hvor han kastede det i Vandet, medens Præsten stod oppe i sit Værelse paa Præstegaarden og saa til, om hans Befaling blev efterkommet. — Først efter fire Dages Forløb viste hun sig igjen for ham.

Denne Tjenestedreng, som hed Arne, synes at have været hans højre Haand — slige Naturer have i Regelen En, som de holde Fred med —, thi da Arne giftede sig og hans første Barn skulde til Daaben, gjorde Præsten den Stads af ham, at Døbefonten blev baaren hjem i Præstegaardens Storstue, og Daaben blev forrettet der istedenfor i Kirken. Men Døbefonten blev ikke, som Præsten havde befalet, hensat i Kirkens Kor igjen, og nu blev der om Natten Allarm i Huset! Alle Døre sprang op med en Gang, og ind traadte et Spøgelse i Storstuen og slog tre tunge Slag i Døbefonten. — Men Spøgelset, som paa Kirkens Vegne udøvede denne Hævn, var vistnok ingen Anden end Præsten selv, der ved slige Kunster tvang Almuen til Respekt. Datteren maatte nu alene bære Døbefonten tilbage til Kirken og stille den paa sin Plads, uagtet det var mørk Nat og hun var stærkt betagen af Rædsel.

Det hændte ogsaa, at han lod hende vække midt om Natten og tvang hende da til at gaa hen i Kirken og hente ham Alterbogen. I det Hele var det, som om han altid maatte se En skjælve for sig! Han truede og udskjældte Hvemsomhelst; men lige saa snart han havde

drevet det til en farlig Yderlighed, trak han sig ud af Sagen med stor Kløgt. — Der foregik da altid Et og Andet, som gav Menigheden et hemmeligt Vink om, at han var stærk i den sorte Kunst og stod ved den i Forbindelse med Djævelen, samt at han havde den Bog, hvori han kunde læse ham baade til og fra sig.

Saa turde nu Ingen aabenbart træde op imod ham, men skjult vokste dog Misnøjet alligevel. Da begik han endelig en Voldshandling, som forjog enhver Betænkelighed og rejste hele Menigheden i en samlet Vrede mod ham. Der var nemlig en Klokke i Jørendfjordens Kirke, hvis Klang var saa høj og ren, at den kunde høres paa en Fjeldgaard over en Mil borte; og den lød som en »liflig Sang for Herren«, naar den om Søndagen ringede den spredte Almue til Kirkestevnet. Men denne Klokke, som var til saa stor Glæde for Menigheden, var til en sand Livsplage for Præsten. Da tog han en Dag en vægtig Hammer med sig, steg op til Klokken, og hug nu, Stykke for Stykke, den Valts af, som til Styrkning var lagt omkring Randen paa den, og da saa ved næste Kirketjeneste Klokken atter blev svunget, for med sin klingende Røst at kalde til Mødet med Gud, da brast den midt igjennem, og dens glade Sang lød aldrig mere over Dalen.

Men nu blev Præsten alligevel ræd, saa han lukkede sig inde, og da han Søndagen derpaa maatte til Kirke, tren han, efter endt Gudstjeneste, frem i Kordøren for den samlede Menighed, løftede et massivt Sølvbæger højt i Vejret, saa Solen gav det gyldent Skjær, og sagde med stærk Røst: »Se, denne Kalk skjænker jeg til Jørendfjords Kirke, og Enhver, som drikker deraf, skal ikke dø for Bly!«

Dermed slog han Vreden til Jorden for den Gang, — men han dødede den ikke! Det varede heller ikke længe, før den rejste sig paany. — Da tog endelig Folket den Beslutning at klage til Biskoppen, og en Tid efter

ankom hans Højærværdighed til Bygden for selv at undersøge Forholdet mellem Præst og Menighed.

Bandsbild tog venlig og værdig mod sin Overhyrde; thi det fremgaar klart af flere Yttringer, at Præsten baade med Klogskab og Finhed har vidst at repræsentere den gejstlige Stand, det vil sige: hvor han mødte frem for sine Jevnlige i Dannelsens Kaar. — Det blev nu bestemt, at han den følgende Søndag skulde aflægge en Prøve for Biskoppen; men da denne tilligemed Folket var forsamlet i Kirken, var Præsten forsvunden. Der blev spurgt og søgt baade ude og inde; men Bandsbild fandtes ikke! Da lod Biskoppen Salmen før Prækenen afsynge, og belavede sig nu selv paa at holde en Tale for Menigheden. Men under Slutningen af det sidste Vers sprang Kirkens Døre op med stort Brag, og Præsten tren ind i fuldt Ornat. Han steg nu op paa Prækestolen og udbad sig af Biskoppen et Thema at tale over, og da dette blev ham givet, udviklede han dets Betydning med en saadan Veltalenhed og højtidelig Salvelse, at Biskoppen sad som forstenet af Overraskelse.

Der blev da hellerikke Tale om nogen Afsættelse — den hele Akt endte snarere med en ny Indsættelse; thi Menigheden var ligesaa bedaaret af hans Præken som Biskoppen. Han skal desuden ved samme Lejlighed have givet smaa Vink om, at han ejede en vis Bog, som der nok kunde læses lidt mere ud af end et slet og ret Fadervor! Nok er det: han forstod at slaa det store Slag, hvorved han gjorde ryddig om sig, og Ingen vovede fra denne Dag at rejse nogen Anklage imod ham.

Saaledes truede han sig da frem i en lang Aarrække, indtil han i sin vilde Bersærkergang havde udtømt Legemets Kraft. Da indfandt sig store Lidelser, der fængslede ham til Sygelejet, og her stred han da sin første Strid for Gud, idet han bandt baade Tanker og Tunge og dødede sine rasende Tilbøjeligheder. —

Hvori denne svære legemlige Lidelse har bestaaet, vidste Ingen at berette; men dens Aarsag er let at finde: Et Menneske, som Dag og Nat kaster sig hen i et ubesindigt Styrketag med Naturen — ikke for at sejre, men blot for at kjæmpe — han er fortabt; thi Mennesket sætter til i hver Stund, medens Naturen evindelig reproducerer det Tabte.

Saa lærte omsider Menigheden det af ham, at dø som angergiven Synder; men ikke en Eneste havde lært at leve saaledes, at han med Fred kunde dø. — Mørke og Vankundighed havde han lagt efter sig i det lange, dybttraadte Livsspor, og over dette snublede de Uvidende, medens han selv gik frem paa sin Maade, højt hævet over deres Ringhed ved sin kundskabsrige Aand — og tilslut døde han som en Helgen! Thi da Nabosognets Præst kom til ham, paa Dødslejet, for at meddele ham det hellige Sakramente, fortælles der, at Bibelen, som laa sammenhaget paa et Bord ved Sengen, pludselig sprang op, og da udbrød den ærværdige Sjælesørger: »Om ikke flere end tre Sjæle blive salige, — sandelig Broder, da er Du en af dem!«

Men mærkelig er denne Skikkelse som Afbildning af et Tidsforhold. Skabt af Naturen med et vildt, ustyrligt Hang til at herske, var han snarere kaldet til at være Høvding, end til at være Præst. Havde han levet sit Liv paa Hærtog, som Strandhugger, med den blodige Økse i Haanden, han havde da tumlet med Dæmonerne i aaben Kamp, nu tumlede de med ham paa Snigveje, hvor han ingen Magt kunde faa over dem, før Legemets Kraft, Led for Led, var brudt, og han i Afmagten omsider skreg til Himlen om Hjælp.

Vistnok trængte han mægtig til Lys og Liv, Begivenhed og Glæde; men indviet til Forsagelsens Tjeneste, indestængt mellem de uhyre Fjelde, uden Hjerteforhold til sin Menighed, skilt fra den netop ved det aandige Apparat, som bandt ham til den, var han ligesom en Sprængkraft i et lukket Rum, han fortærede sig selv.

Det Epitafium, som i Kirkens Kor er ophængt til hans Minde, giver i sine, næsten skamrosende Vers et klart Syn paa Traditionens Sandhed. Hvert Ord er saa at sige en Protest imod en Mening, som ligger udenfor, og man forstaar, at her sættes Dom mod Dom. Der staar, blandt Andet:

»Se disse fire Fjæle her, hans tomme Støv indrømmer,
hvis Lige der ej været har — og neppe mere kommer.
Men hvis Dit Øje Dig forklar, Du Sligt ugjerne ser,
da lad ham være, den han var, og bliv Du den Du er.«

Og videre:

»Om ingen Anden vidne vil, hans Vidne Himlen er.«

Traditionen kan imidlertid ikke opløses af denne Mening. Hin er fremgaaet af, at en ustyrlig Livskraft var bleven sat i Bur, hvor den rev og sled i Alt, som kom den paa Taget nær, — denne som Følge af en Afmagt med Graven for Foden, og med Evighedens strenge Domstol for Øje. Begge beviser Sit; den Ene, at Manden kunde ikke leve, den Anden, at han maatte dø.

Senere, i Slutningen af det forrige Aarhundrede, forekommer en Skikkelse af hel anden Art, og hvis Jacob Bandsbild dannede Topmaalet for en urolig Aands Opsætsighed mod Alt, da afgiver denne i Sandhed Lavmaalet for en medgjørlig Sjæls Lammelse under Forholdenes Tryk. Intet rejste han sig imod, Intet rejste sig imod ham, han flød paa Tidens Vande til han sank, uden Styring og uden Kurs. Han begyndte Kirketjenesten, fortælles der, til sædvanlig Tid, men sen og tung i al sin Gjerning, endte han den først ud paa Eftermiddagen, og paa Høstens Tid maatte man da tænde Lys, saa Folk kunde se, hvor de var. Men da han nu blev ældre, og sikkert ikke blev hurtigere i sin Færd med Aarene, forlod Menigheden Kirken eftersom den kjedede sig til, og det hændte, at Klokkeren blev alene tilbage med Præsten;

naar da ogsaa hans Taalmodighed var udtømt, listede han sig op paa Prækestolen med Kirkenøglen, og bad »han Far, selv lukke efter sig, naar han gik, — for nu maatte han hjem og faa sig lidt Mad!«

Omsider sluttede han som ældgammel med at vandre ind i Kirken hver Aften, hvor han lagde sig til Hvile i Koret med en gammel Bibel under Hovedet, og saaledes fandtes han en Morgen død. — Han havde været Menighedens Barn istedetfor dens Fader!

Siden har Aandsmørke, Tungsind og Kuethed hvilet over flere af Jørendfjords Præster. Naturens Vidundere have ikke virket til Beundring, men til Skræk. De Allerfleste have forstaaet sit Forhold til Naturen som et rent legemligt, og ikke tænkt paa, at her ogsaa skulde kjæmpes Aand mod Aand, og at derved ikke erobredes mindre for Livet end i de materielle Kampe. — Men naar nu Aandens Mænd, der ved Kundskabens Dyrkelse have vundet sig Ret til at træde ind som Lysbærere i Menigheden, selv kues ned i aandeligt Mørke af sin egen Gjerning, naar de, som udsendes af Staten for at løse den overtroiske og uvidende Befolkning fra Naturgrunden, selv sidde bundne i den, mon det da ikke er det samme som at give Barnet et Barn til Vogter? Og man ser jo rundt om i Livet de sørgelige Følger af saadanne Forløftelser, hvor den Ene bliver Krøbling ved den Anden.

Men Herren være lovet! det nye Tidsforhold har alt kastet sin Lysning ind i denne de store Skyggers Dal! Her arbejder nu i Jørendfjorden en frejdig Præst med Livsmod og glad Fortrøstning, og Menigheden fylker sig om ham i Jevnsideshed. Hans Hustru optager de kvindelige Konfirmander i sit Hjem og giver dem der Belæring i en og anden Haandgjerning, taler med dem, og sætter saameget af Kulturens Skik paa dem, som Hver efter sin Evne kan modtage. »Men desværre!« udbrød hun i Samtale med en Rejsende, »de Fleste glemmer det snart bort igjen.« — »O, man skal ikke tabe

Modet for det,« tilføjede Præsten. »Kan Du bare vinde To for det Bedre, om Du saa arbejder i ti Aar, da skal Du være glad; thi da er der Fremgang.«

Med disse faa Ord er det rette Forhold mellem Præst og Menighed sat, og dermed tillige Kulturens Bane udmaalt, — ikke i Forhold til Tid, men i Forhold til Kræfter.

Dog, naar engang den nye Kirke rejser sig, og den staar lysomskinnet her i Dalen, da er ikke Naturmagten besejret for det, — den ægger ligefuldt til Strid, saalænge Jorden gaar i sin vante Gjænge, — men den er underordnet en højere Magt! Naar Kirken staar som et Skjønhedssyn, vil den vække lyse Forestillinger baade om Død og Grav, og derfra vil atter Livet lægge sin Bane om, ligesom Kulturen: fra den tunge Kravlen mellem Højt og Lavt til den raske Gang i et jevnlagt Spor.

JØRENDFJORDEN OG NORANGSDALEN.

JØRENDFJORDENS Præstegjæld bestaar ikke blot af Dalstrøg, men tillige af Strandsider, og da Fjeldene ere overordentlig stejle, afgive de kun ringe Plads til Dyrkning; dog, Folket er flittigt og nøjsomt, og færdes paa Land og Vand med lige stor Udholdenhed til alle Aarets og Døgnets Tider. Men naar man rejser op gjennem denne prægtige Fjord og udbryder i Beundringens Ordlag over de svimlende Fjelde, som saa brat stænger af til begge Sider, da tier Bonden og ser med en vis nøgtern Mine op og ned ad de stejle Fjeldsider; thi han véd, at alle disse nøgne Furer, som i lange Rader løbe ned over Fjeldene og danne Afsatser, der give Udseendet af en oprindelig Skabningsform, kun ere Sporene af de utallige Stenskred, som paa Vaarparten skyde nedover, og gjør Fjorden saa utryg at besejle, og han véd, hvad det vil sige at sidde paa Glyt i Baaden efter dem, selv om han af Forsigtighed styrer midtfjords hele Vejen.

Jørendfjorden, som aabner sig paa søndre Side af Stortjorden, ser ud som den skjærer ind og deler denne uhyre Fjeldmasse, idet den løber tre Mil sydlig i ret Linje, saaledes at man fra Indsejlingen kan have det slaaende Skue at følge dens Løb lige ind til Bunden. — Nogle faa Dalstrøg skjære atter ind paa Tvers og

give det trøstefulde Syn, at selv disse uhyre Stenmasser kunne brydes og aabne Vej for Kulturen.

For Fjordsejladsen medføre dog disse Gjennembrud undertiden stor Fare; thi idet Fjeldrammen afstænger for de Vindstrøg, der tørne mod den, og hvoraf navnlig Vestenvinden bryder paa med stor Styrke, fare de frem gjennem Dalaabningen, som blæst ud af en Damppibe, og det hænder da, at en Baad, som for en let Brise har styret ind over Fjordløbet, paa engang anfaldes af et sligt Vindstrøg, der krænger Baaden, saa Sejlet kaster sig og Sejlstenene rulle over paa Siden, og da skal der rigtignok et raskt og haandfast Lag til at rette paa Forvirringen; men det Lag har Skydsen i disse Egne, — det er hans Kultur! Et Øjeblik efter sidder hver Mand rolig paa sin Plads igjen, — Baaden glider for den samme Vind, der fra Fjordmundingen stryger lige ind til Bunden, som baaret af Fuglevinger, og man fristes til at tro det Hele et Fantasispil, hvis ikke man saa sig tilbage, hvor den mørke, oprevne Tværstribe over Fjorden endnu betegner Kastevindens voldsomme Gang.

Der er paa Søndmør ikke et eneste Punkt, hvor Naturen er fremstaaet i den gribende Majestæt, som her i Jørendfjorden. — De mægtige Fjeldrækker hæve sig som stille, højtidsfulde Kirker, der strække sine takkede Gavle og Spir op i den blaa Luft, eller gjennem Skylagene, hvor de da komme tilsyne ovenfor ligesom opdukkende af et Taagehav. — Alt staar som om Naturen havde paatrykket det Kunstens store, ordnende Tanke.

Hvis Almuen her havde set Udlandets gothiske Architektur, havde hvert andet Fjeld faaet Navn af Kirke, en Benævnelse, som allerede forekommer her paa andre Steder, til Eksempel Ejdskirken ved Voldsfjorden. — Forresten har paa det Nærmeste hvert Fjeld sit Navn; det, som intet har, ser man straks er blottet for den Fantasi, som gjør at Bonden giver det Navn,

og derved ligesom drager det nærmere til sig. — Det navngivne Fjeld er jo paa en Maade med i Livet, det er en Kjending, medens det unavngivne bliver en blot og bar Naturmagt.

Men det er ikke allene Tinderne af disse Fjelde, som fremvise et saa mærkeligt Skue, — ved deres Fod forekommer ofte dybe Indhulinger, som fornemlig mellem Gaarden Standal og Bonddalsstranden, hvor de højne sig og se ud som hvælvede Indgange til dybe Dværgboliger, dem aldrig nogen Menneskefod har betraadt. Og her syntes det da atter, som om Naturen havde været Kunstner og skabt i ustadigt Lune, — blot for at skabe! — Alle disse Løngange ere imidlertid fremkomne ved at Isen lægger sig i Stenfurerne og sprænger de store Fjeldstykker fra hinanden, dog endnu mer maaske ved Sjøens uafladelige Paadrev, thi den ene Naturmagt fortærer jo den anden! Hine takkede Gavle og spidse Taarne, med Skykrandsene om sine krenelerede Tinder, ere ikke dannede i en af Naturens faste Former, men de ere fremkomne igjennem Tiderne, og ved Forkrænkelighedens Lov. Det er det stormende Havvejr, som pidsker ind paa disse Kolosser, og tærer paa dem saalænge, til det Runde bliver skarpt og det Skarpe rundt, og ligesom Sjøen huler sig Lønveje i Fjeldets Fod, saaledes skjærer Stormen sig Trappetrin og Buegange i de stejle Tinder.

Om flere af disse mærkelige Formationer gaar der de forunderligste Sagn blandt Almuen, og man føres ganske jevnt til den Slutning: at den menneskelige Aand har *villet* forklare sig Alt, — og at fra denne Vilje skriver sig de mangfoldige Erfaringer i Bondens Liv, paa de for Kulturen saa utilgængelige Steder. Men det er ogsaa disse simple Slutninger, som Mennesket igjennem Aartusinder er krøbet frem til fra Dyrets Instinkt, som nu danne Grundstøtterne i Naturvidenskaben. Maaske har en af disse sammenskrumpne, ludende Oldingeskikkelser paa sin tunge Livsgang ud-

fundet Nytten af det Stof, hvorved en af Kulturhistoriens Koryfæer har vundet sin Berømmelse. Og paa den anden Side er det ogsaa ham, som i sin Iver for at begribe, og i sin uvidende Barnetro paa det Overnaturlige, har skabt Sagnet og de tusinde Fabelskikkelser, hvoraf Digtningen har flettet sine skjønneste Kranse.

Om flere af disse Fjelde opbevares dog forunderlige Sagn, som synes at hensætte et Spørgsmaal til andre Tiders Besvarelse. Der berettes saaledes om Troldgjøllet, at der ud af en dyb Hulning skal være set Røgskyer stige op, blandet med flyvende Gnister, og at samtidig er hørt stærke Drøn i Fjeldet. For tredive Aar siden levede endnu gamle Folk, som paastod at have baade hørt og set det, samt at slige Drøn jevnlig fulgtes af stærke Skred, hvorfor de ogsaa ansaas som et Varsel for Stenskred. Her synes da at være uddraget en Fornuftslutning af ukjendte Aarsager og Virkninger, som meget godt kunde passe sammen, og da dette har været sagt om flere Fjelde her paa Søndmør, vilde det være urimeligt at henlægge det til en Fabeltro. De Jordrystelser, som til forskjellige Tider ere iagttagne langs Norges nordvestlige Strøg, give dog Vished for, at der i hine Fjelde er vulkansk Stof, som meget vel kan have havt større Udbrud i en forsvunden Tid end i den nærværende; og Fremtiden vil maaske konstatere Fortidens Erfaringer.

Den egentlige Jørendfjord ophører med Sæbo, da dens Fortsættelse $1^1/_2$ Mil længere ind i Landet kaldes Storfjord; men denne danner her en liden Tværfjord, som skraas overfor Bonddalen skjærer ind til Norangsdalen, og som kaldes Norangsfjorden. Dette er det mærkeligste Dalføre paa Søndmør. Det er over to Mile langt; men da Nebbedalen umiddelbart slutter sig til som en Fortsættelse, har man fulde tre Mil at tilbagelægge, før man naar til Hellesylt i Søndelvens Sogn, hvorfra Dampbaad

fører videre til Aalesund, — Søndre Søndmørs By og Centralpunktet for dens Kultur.

Norangsdalen er kun lidet beboet, og Størstedelen af den bruges til Sæterdal. Den er meget trang, og de uhyre Fjeldmasser, der rejse sig ligesom paa Trods mod hinanden, afgive kun liden Plads til farbar Vej; men denne gaar da ogsaa snart over til en smal Sti, der snor sig hid og did, op og ned, mellem Stenrøsene. — Is- og Snebræer hænge her lige ned til Foden af Fjeldene, og store stille Vande ligge hen gjennem Dalen. — Det Øverste af Højderne, omtrent fra Midten af, er brat med dybe Indhug, stejle Tinder og fremspringende Nuter, det Nederste er Lag paa Lag af udbrustne Sten, som yppige Fjeldvækster have jevnet over og sammenføjet. Et af Fjeldene rejser sig dog i lodret Højde, og saaledes, at naar man kaster en Sten ud fra Tinden, plumper den lige ned i Vandet, der ligger dybt og mørkt ind til den stejle Væg.

Det Hele er et vildt, gribende Syn, som man stirrer paa med en Blanding af Begejstring og Skræk. Der er dyb Stilhed op gjennem Dalen, og dog er det, som om et andet Liv, end det vi Mennesker røres og leve i, bevægede sig med lange Sus hen over Ens Hoved. — Men det er alligevel ingen Ørk; man føler sig i et Forhold til Naturen, og det gjør man ikke der, hvor dens Puls er standset. Man fristes til at sige: at her har Naturen i sin Strenghed vist Menneskene fra sig, fordi den kunde ikke pleje Hverdagsomgang med dem — men den har alligevel et Hjerte. — Og derfor drager man gjennem Norangsdalen som gjennem de store Kirker og Slotte i fremmede Lande, — man er sky, ærbødig og taus.

Norangsdalen har alligevel sine Stemninger, — den staar ikke ganske stille som et Billedgalleri og viser hver Dag op igjen det Samme! Dog til at male disse behøves det personlige Indtryk, og dette fremstiller altid Særsynet. Men et saadant faar sin Berettigelse, netop

hvor Naturen har lukket Mennesket ude fra sit daglige Samkvem; thi da har den jo stillet sig i Forhold til Digtet, som er den Enkeltes Syn gjennem hans særegne Opfattelse.

Det er da for at gjengive en af dens mægtige Stemninger, at her skal brydes med den fulgte Retning ved at lade Beskueren selv skildre.

Det var en tung regnfuld Dag, da vi roede over Fjorden ind til den første Gaard, som ligger ved Dalens Begyndelse. Vi fik Anvisning paa en Røgstue, hvor der kunde være meget godt til et kort Ophold, men lidet indbydende til et længere. Imidlertid laa Alt udenfor Huset hen i Regnens og Taagens graatunge Lag, og da Vognen kom for Døren, fik vi en Fornemmelse af, at det dog vilde være bedre at blive flyttet fra Sted ril Sted i denne Tykning end at staa stille og saa at sige ælte i den. Saa tog Rejsen sin Begyndelse. — Regnen var ophørt, men Dalen laa fyldt, lige fra Skyerne og ned til Bunden, af hvidgraa Taager, der saa ud som tætte Dampe. Ingen af Fjeldtoppene vare synlige, vi saa kun frem for os i en Arms Længde. — Det syntes at skulle blive en sørgelig Rejse, meningsløs og tung som en Overanstrængelse; men den var jo begyndt! — Da kom der efterhaanden en vis Bevægelse i Taagerne, en blændende hvid Glans gjennemskinnede dem, og bagved, i de sælsomste Former, fremstod mægtige Skygger. Først løsnede Taagen i store Masser ud fra Fjeldene og løftede sig fra Dalbunden, saa delte disse sig efterhaanden i mindre Former, og da viste sig i Sandhed et saa mærkeligt Syn, ja langt mærkeligere end Ord formaar at skildre; thi der foregik en hel Skabningsakt omkring os, og det var som om et nyt Kaos var fremstaaet, og som om Alnaturens oprindelige Former begyndte at udvikle sig deraf. — Omsider hævede Fjeldtoppene sig ud af de bølgende Omhæng, og kulsorte med hvide Snepletter stod de da mellem de skinnende Taager som Noget, hvorved man uvilkaarlig

gjøs — som en Form for det Onde, — som mægtige, grinende Troldhoveder!

Men idet man beskuer denne mægtige Dal aabnes Øjet for en Tid, saa langt tilbage, at man uvilkaarlig standser der, hvor Bonden standser, foran Sporene af en mægtig Naturrevolution, den han hverken kan forklare ved det Overjordiske eller det Underjordiske, og som han derfor uden videre lægger hen til Syndfloden. »Skaden har gjort Meget — men saa har nu Syndfloden gjort det Meste,« siger han og er dermed Sagen kvit. — Gjør man da det Kjæmpeskridt tilbage, og tager man Norangsdalen straks efter »Syndfloden«, ligesom Bonden, da ser man, at et mægtigt Elvefar har skaaret sig ned gjennem en Sænkning i de ubestigelige Fjelde. Man ser det har malet, udhulet og sprængt paa, saalænge til Stenen er løsnet, og uhyre Skred styrtet fra begge Sider mod hinanden, som i et Ragnarok, og lukket til over Elven. Herved er den da omsider bleven bunden og delt i mange stille Vande, — de samme, som nu ligge og smile over de mægtige Spejlbilleder, de bære op mod Himlen.

I denne Opfattelse støttes Bonden desuden af Kjendsgjerninger; thi af Fjeldformen er det synligt, at umaadelige Skred er gaaet ned paa begge Sider, og at disse Stenmasser, som nu runde og jevne Foden af Fjeldene, have i hine fremfarne Tider rundet deres bratopstigende Toppe; — alle disse stille Vande, som ligge saa smukt hen gjennem Dalen og have underjordiske Smaaveje til hinanden, maa engang have skaaret sig ind i et eneste Løb — og fra Højden af, fra Grunden kunde de ikke komme; — han har da spekuleret over dette, og skjønnet, at det maatte være gaaet naturligt til, — han kjendte ikke Isperioden — saa standsede han ved Syndfloden.

Fra Norangsdalen kommer man, som før nævnt, umiddelbart ind i Nebbedalen, der hører til Søndelvens Præstegjæld. Her mødes man nu efterhaanden af rigere

Egne, rigere paa det, som kaldes menneskelig Gavn og Glæde, følgelig paa Kultur, — thi det er jo Kulturens Maal at gjøre Livsgjerningen lettere, ikke ved at tage Arbejdet fra Mennesket, men ved at tage Overanstrængelsen fra Arbejdet.

Denne Dal er som de fleste ogsaa delt af et Elvefar, men det styrter sig nedover i bratte Fald og er indbefattet i den skjønneste Ramme af Skov og Eng. — Intetsteds i Hardangers, af Malere og Digtere forherligede Egne, findes en Tragt, som kan maale sig i Skjønhed og Naturfylde med dette dejlige Højdedrag, som gjennem Nebbedalen bærer nedover forbi Søndelvens Kirke lige til Søndelvsfjorden.

I Norangsdalen blev man sky og taug af Respekt for Naturmagten, Ordet døde hen i Afmagt; men om det ikke kom til Live her i Nebbedalen, da var det visselig, fordi Hjertet blev for stort.

Mærkelig paa en anden Vis er dog Begyndelsen af Nebbedalen, thi her ligge hele Strækninger hen med Sten paa Sten, som en Virkning af de mangfoldige Skred, der i Nutiden er gaaet ned paa begge Sider af Vejen. — Det er en Ørken, som knuger Sindet med sine døde Billeder, og dog har der fæstet sig et Livsbillede her paa denne farveløse Grund, som ikke slaar ved Afveksling og Mangfoldighed, men ved det enkle Drag, — det er som et Blad, der vender sig med Livet paa den ene Side og Døden paa den anden!

Der laa en temmelig stor Gaard hinsides Vejen, midt op i den værste Stenrøs, og med et uhyre Fjeldstykke bag ved sig. Her levede for en Del Aar siden et Par unge Folk sammen med deres gamle Forældre. Da kom en Aften ud paa Slutningen af Vinteren, hvor der var stor Bekymring i Huset. Den unge Kone var frugtsommelig, og havde baaret sig sygelig oppe i længere Tid; nu havde hun to Dage i Rad havt et Fremsyn, en gammel Kjærring var kommet hen til Sengen og havde rystet paa Hovedet til hende, og Skrækken

havde paaført hende en for tidlig Fødselsve. Midt i denne Jammer hørtes nu med en Gang et Drøn oppe i Fjeldet, — det var som det skiltes ad, og Huset dirrede, som om det løsnede i Grunden. Alle bleve lamslaaede af Rædsel — Konen glemtes — Tilstelningen for hende faldt bort; Nogle laa besvimede og Andre fór omkring for at undersøge Skaden, — Gud alene gav Skytsel til den Syge. Men medens Naturen udenfor skrev Dødsruner i store Træk, gik Livet frem derinde i smaa sittrende Drag!

Da Morgenen kom, viste det Forfærdelige sig, at et stort Fjeldskred var gaaet ned lige bagved Huset, og foruden det var et umaadeligt Fjeldstykke løsnet oppe i Aasen, som efter al Rimelighed var gaaet ned først; thi det laa paa en Fjeldhammer lige ovenfor Huset, — og ikke Kant imod Kant, hvorved det vilde have sprængt sig ud over Gaarden og revet den med sig i sit knusende Løb, nej — passet ind til Stedet, som efter en Maaltagning, var den uhyre Kolos faldet lige ned i et fast Leje! — Som et vel beredt Sæde havde Hammeren staaet der i Aarhundreder, — nu kom Kjæmpen og satte sig til Hvile paa den!

Det vistes da ogsaa, at netop dette Fjeldstykke havde givet det efterfølgende Skred en anden Retning. Det havde ikke kunnet rokke Knuden, heller ikke sprænge den, saa delte det sig og gik ned paa hver Side af den, hvorved da Gaarden blev uskadt i Midten, og der ligger den endnu; Kjæmpen sidder lige fast paa sit Sæde, — men den Dag han flytter sig? — Dog det tænker Bonden ikke paa, det er kun den Rejsende, som haster forbi et saadant løsrevet, overhængende Fjeldstykke med standset Aandedrag, fordi han synes, at nu netop maa Øjeblikket være kommet, da det skal falde; men den, som drager Vejen et Aarhundrede efter, vil have samme Følelse.

AALESUND.

NAAR man fra Hellesylt en stille Sommernat lader sig ro ud til Dampskibet, som ligger der paa Fjorden og venter med Dampen oppe, er det en mærkelig natlig Færd, naar det tages efter Indtrykket og ikke efter Begivenheden. — Fra Skydsstationen og de omliggende Gaarde sættes Baade ud, og roes pilsnart hen over det stille Vand, der ligger som et Nattens Billede i Rammen af de sorte Fjelde. — Saa tørne de an ved Skibet, hvem som først kan komme til, og Beholdningen af Mennesker, Dyr og Produkter indskibes i største Hast. Der tales ikke meget, og naar et enkelt Tilraab høres, synker Lyden underlig død hen i Natten; de Fleste tale ogsaa dæmpet, det er som om de vilde vogte sig for at forstyrre Naturens Hvile. — Det hele natlige Foretagende ligner en hemmelig Smuglerfærd.

Herfra glider nu Skibet hen over det mørke Fjorddyb, indtil man i Øst faar den trange Aabning af Gerangerfjorden lige for sig. Denne Fjord er indrammet af de bratteste, og man kunde fristes til at sige: urimeligste Fjelde paa hele Vestkysten. Den er meget trang og har ingen beboelige Strande; thi de stejle Højder rejse sig i bratte og knudrede Lag næsten lige op af

Vandet, og skummende Fosser styrte ned over dem fra de kløftede Tinder. Her findes dog enkelte Fjeldgaarde, og af disse et Par med saa farefulde Tilgange — ved Stier, som slynge sig rundt om bratte Styrtninger, og ved Broer, som ere fastgjorte i Fjeldet med Jernbolte og Ringe, — at det paa slaaende Maade beviser den mærkelige Opfindelsesaand, som Naturvanskelighederne har udviklet hos Mennesket. — Naar Vejanlægene i Norge, kraftigere end mange andre Ting, give Verden det uimodsigelige Bevis for dets Kulturudvikling, har Naturmennesket allerede vovet Livet mange Gange for at hugge ud den Trappestige, bygget paa simple Erfaringer, fra hvis øverste Trin Kunsten har kunnet tage sit Storskjøn. — Her har ogsaa indtil sildigere Tider været set Levninger af Trækors, og om disse véd man, at de forhen altid rejstes paa Steder, hvor Mennesker vare omkomne paa mer end sædvanlig Ulykkesmaade. Slige Kors har forøvrigt en gammel Saga her paa Søndmør. Fra Kristnekongens, Hellig Olafs, Tid skal her igjennem Aarhundreder have staaet Rester af gamle Trækors, og disse vare jo ikke blot rejst til Minde om Ulykker, men ligefrem til Samlingspunkter for en religiøs Henvendelse. Derfra har hint gamle Ordsprog endnu vedligeholdt sig, som bruges om et forkasteligt Menneske: Han kommer hverken til Kors eller Kirke!

Saa gaar da Farten videre, ind forbi den mørke Norddalsfjord og ud i Storfjorden, hvor Bredsundet aabner sig, og deler i ret Løb mellem Sydøerne og Nordøerne, — og endelig ind til Aalesund.

Byen Aalesund hører egentlig med til Nordøerne, eftersom den ligger paa nordre Side af Bredsundet; men da den i Hovedsagen hører mere til Søndre-Søndmør end til det Nordre, skal den her tages med for at slutte Billedrækken.

Hele Søndre-Søndmørs ejendommelige Færden har i Aalesund paa en Maade sin Udfoldelse, og den bærer

Kystlivets usvigelige Mærke. — Den Kulturudvikling, som igjennem Tiderne er foregaaet her langs Kysten, og som kun skiller sig fra de store Hovedbevægelser i andre Lande ved sin langsomme Gang og ikke ved sin Karakter, maatte nødvendigvis afsætte en By. Nu er det sikkert nok, at Bergen egenlig er hele Kystlivets Hovedstad; men der ligger saa store Strækninger mellem den og Søndmør — man skal forbi Stat! — at der naturligvis maatte danne sig et Knudepunkt for disse Bevægelser der, hvor alle Traadene nærmest løbe i hinanden.

Denne Kystlivets Kultur ligger nu for en overfladisk Betragtning helt i det Udvortes: det er en Forbedring af Baade, Fiskeredskaber, Klædning og Fødemidler; men det er sikkert, at den alligevel afsætter sit civiliserende Stof. Et større udvortes Behov giver Dømmeevnen og Fantasien et større Omraade, og der fremgaar i de voksende Samtræf med Andre en Forhøjelse af Retsbegrebet. Det ligger endvidere i Handelens naturlige Udvikling, at Varerne forbedres i Forhold til Omsætningen, og derved udvides baade Sansen og Smagen hos Kjøberne. Men ofte ser man jo ikke Himlen for Stjerner! — og ndnu oftere ser man ikke Civilisationens store samlede Drag for det mangeformede Spil af Kræfter, som vi kalde Kultur.

Det er et friskt Syn at se denne lille Kystby med sine nybyggede Huse, strøet ud over de nøgne Houge, der ofte ligne Skjær, og man faar Indtrykket af, at den er rejst i en Fart, bygget op af Slumpelykken og de Stemninger, som følge med et raskt, farefuldt Erhverv. Her gaar ingen jevn, stilfærdig Overvejelse gjennem Noget; selv de store, svimlende Pakhuse og enkelte Pragtbygninger tale kun om Gevinstens hurtige Stigen og det dristige Forhold til store Spekulationer. — Der er naturligvis ogsaa Bygninger, som tydelig vise: at her bor Velstanden i sine trygge Indelukker, her voves ikke

mere, — her hviles! Men det Meste giver dog Indtrykket af den hurtige Opkomst.

Aalesund havde allerede i ældre Tider et Privilegium som Losse- og Ladested; men dette var efterhaanden blevet gjort ubrugbart paa Grund af de mange Landhandlerier, som ved det tiltagende Fiske vare fremstaaede omkring paa Øerne, og som naturligvis kappedes om at drage Fiskerne til sig, — men derved spredtes Handelen og fik et Smaaskillingspræg; det førte da ind paa Kulturens Afveje, og afsatte intet Stof for Civilisationen, med Mindre det skulde være i negativ Retning; fordi der efterhaanden fremstod et Savn, som endelig blev til en Trang, — og den vil jo handle! — Det er mærkeligt at iagttage et saadant voksende Tidskrav og se, hvorledes det Sprængstof, som hidfører en ny Tingenes Tilstand, ligger og ulmer i hvert Individ, til omsider det Stadium indtræder, som vi kalde: Tidens Fylde. Og da kan man være sikker paa, at Alt er færdigt, — baade den Haand, som kan forme, og det Stof, som skal formes af.

Et saadant Tidspunkt var nu her for Haanden. De voksende Tilstande krævede en ny Ordning og hidførte den naturligvis i rette Tid. — En Mand med stor Handlekraft traadte omsider til og gav det Hold, som udkrævedes for at danne et Centrum, og fra nu af grupperede Handelen sig i større og større Drag omkring hans Navn. Denne Mand var afdøde Carl Esaias Rønneberg.

Han var født paa en af Nordøerne, hvor hans Fader var Landhandler, og følgelig gik hans Barndomsudvikling i Retning af det Hverv, han som voksen Mand skulde overtage. — Faderen var en vild ejendommelig Natur med store Anlæg, der ofte sprængte ham ind i ubændige Tilstande. Uden Kundskab, som Dæmper og Midler, brød han ved Instinktets Hjælp igjennem Raastoffet og udpegte de nye Baner for Kulturen; og da endelig Sønnen var fremvokset og stod færdig til et Livsvirke,

henviste den Gamle ham med vilkaarlig Bestemthed til Aalesund: der var Stedet, hvor Knuden skulde slaas, som skulde binde de splittede Handelsinteresser til en samlet Virksomhed.

Nu blev da de henlagte Privilegier fremdragne paanyt øg satte i Kraft; men da Carl Esaias Rønneberg i Aaret 1812 tilflyttede Korsen, — det lille Sted, hvorfra engang nogle af de største Udskibninger i Norden skulde foregaa — var der som Indbyggere i Aalesund kun en gammel ugift Toldbetjent og femten Arbejdsfamiljer. — Der er da paa en Maade en Slægtshistorie knyttet til denne Bys Opkomst og Udvikling.

Det mærkeligste Træk ved Stamfaderen var naturligvis, at han midt i sin naturlige Trang til Overmagt forstod sit rette Forhold til Sagen: han var den, som kunde vise, hvor Skatten laa, men det var ikke ham, der skulde løfte den. Saalangt var han naaet, — nu skulde det næste Led hage sig fast! — Og det er Kulturudviklingens sikkre Kjendemærke, at den Mand, som endnu bevægede sig i Tingenes Begyndelse, ligesom med glubske Sprang, kunde se ud over det Nærværende, didhen, hvor de kloge, beregnende Smaaskridt skulde gjøres.

Saa blev da Sønnen den egentlige Bærer af Sagen. Men det blev et Styrketag med umodne, stridige Meninger og Tilstande. — Det naturlige Menneske bøjer sig ikke ind under den Enkeltes Ledelse uden af Tvang eller Fordel, og i begge Tilfælde er han straks fra Grunden af, opsætsig.

Det Aar, hvori han saaledes gjorde det første Skridt paa sin mærkelige Bane, — et Skridt, som nær var bleven traadt i en Afgrund; thi hans første Indsats var at udstyre et Fartøj, og det forliste totalt, saa han mistede Alt, hvad han ejede, — dette Aar var for Sønmør højst ulykkeligt. — Sommeren blev kort og kold, saa alt Kornet maatte skjæres grønt for Frostens Skyld. Samtidig ophørte Korntilførselen fra Danmark, og en

stigende Mangel paa Levnetsmidler udbredte sig overalt. Halm, Bark, Fiskeben og Dyreknogler blev knust og malet til Mel, og af denne usle Næring maatte Livet bæres op! Folk laa omkring paa Vejene, opgivne af Sult og Sygdom, ingen Penge fandtes, og al Omsætning ophørte. — Engelske Krydsere omsejlede Stat, og den mindste Rørelse paa Havet blev udspejdet og forhindret. Mennesker led dengang, hvad de aldrig har kunnet glemme, og hvad der ligesom en bitter Eftersmag har blandet sig ind i den yngre Slægts Tankegang.

Da var det her, at hine dristige Mænd forenede sig om de store Baadlag, hvor 13 Ottringer i Følge vovede sig ud i Jevndøgnsstormenes farefulde Tid, for at snige sig ned til den jydske Kyst efter Korn. — Søgende Skjul om Dagen og i det opklarende Vejr, læggende ud i Natten og mod Uvejrets Komme, benyttende sig af alt det, som deres Forfølgere maatte sky, — naaede de saaledes frem og tilbage paa den vovsomste Vej, med elleve fuldt ladede Baade, — kun to var gaaet tabt af Laget! Men Hjælpen rækkede ikke langt i saa stor en Nød; det blev for Mange endogsaa til et større Syn paa det bittre Savn. — Senere ankom et dansk Fartøj, ladet med Korn, der ligeledes ved List og Mod var undgaaet Krydserne. Det lagde til ved Nordøerne; Folk strømmede derhen i Mængde — at komme først var Sagen! Paa hvilken Maade, det blev det Underordnede. Imidlertid blev de værdiløse Papirpenge ikke modtagne, og Folk betalte da i dyre Domme med hvad de ejede af Sølv og Kobber. — Siden, efterat Krigen var forbi, indtraf rige Fiskeaar; men selv dette blev til en ny Kilde for Elendigheden. Den let vundne Fortjeneste blev hurtig forspildt, og Armoden tog til med det stigende Erhverv; først senere hen, da daarlige Fiskeaar fulgte paa, rejste Almuerne sig igjen op af den usle Tilstand, Overfloden havde hensat dem i. —

Indtil nu havde Fiskerierne ogsaa været drevne paa naturlig Maade; det vil sige paa Rov; men der var i dette Forhold til Erhvervet en forfærdelig Sprængkraft, og Skillet mellem Godt og Ondt tyndedes mangengang ud til en Hinde, som et Aandepust kunde søndre. Fiskelykken, som det kaldtes, naar En havde mærket sig en Hælde, det vil sige: et bestemt Sted i Havet, hvor Fisken af en eller anden Grund gjerne holdt til, og han havde da taget sig et Med eller Kjendemærke i Fjeldet, hvorefter han senere styrede sin Baad og følgelig gjorde et usædvanlig rigt Fiske, — rejste ofte en uhyggelig Skinsyge mellem Folket, — men Skinsygen er nærmeste Nabo til Naget!

Og nu et kort Syn paa hele Tilstanden! Se Baadene, hvor de trænges, — se Øjesynet i de magre, vejrbidte Ansigter, hvordan det maaler Himmel og Hav og spejder Kammeraten i næste Baad! Hør hvordan de skrige og skjælde! — Sjøen slaar op om de nøgne Houge, hvor nu de vakkre Smaahuse ligge; dengang var de endnu krandsede af Tang og Tare med Havskummets hvide Flagger til Bræm, og det eneste Liv var et Par Kraaker, som sloges med en Skjære om Affaldet af en Sild. — Der er ingen Forventning med sine lysende Smaablink af Haab, der er ingen Tilfredshed med sit godmodige Skjøn paa det Nærværende, der er kun Egenkjærlighed og Begjærlighed i hastige, truende Vink, i en Forbandelse, naar Aarerne krydse hinanden, eller Baadene ligge ivejen, — det er Sjøfuglenes Kamp om Rovet! — Saalænge der endnu er Plads, gaar Enkeltmanden vistnok fremad med det Ord: Først Vorherre, saa mig selv, og siden min Næste; men naar der trænges paa, da foregaar en hurtig Omskrivning, da er det: Først mig selv — siden det Andet!

Endelig klarede Tingene sig saavidt, at det nye Tidsforhold kunde drage sine første bestemte Grundrids. Fiskerierne indordnedes i 1821 under faste Lovbud; ingen Fisker havde Ret til at udsætte sine Garn, før alle

Garnbaadene laa Side om Side, og færdige til at styre ud paa en Gang. — Dette var da at slaa en Jernbom ned for Vovestykket og det æventyrlige Slumpetræf, og det godkjendtes heller ikke uden af Nødvendigheden. Jevnførelsens Trang rejste sig her med hele sin haanende Magt. Der laa Ihærdigheden og det vovsomste Mod ved Siden af en »stakkers Tufs«! — Det var da det Samme som at dele Brød med ham, ja det var mer; det var at dele Lykke! — Og Slumpelykken er jo det naturlige Menneskes Æresmedalje!

Der fortælles ogsaa, at den Mand, Storthingsmand Tonning, hvem denne udmærkede Ordning skyldtes, og som senere var den, der skaffede Aalesund Rettighed som By, — selv skal have tilset om Lovforbudet overholdtes, og i den Anledning hvergang med stor Ihærdighed vandret hele Baadrækken igjennem — fra den ene Baad over i den anden, uagtet disse udgjorde en Strækning af over en halv Mil.

I Aarene 1814 og 15 havde dog allerede Udskibningen taget sin Begyndelse, men maatte i Førstningen indskrænke sig til Bergen alene. Siden mellem 1820 og 30 foregik først den egenlige Udskibning af Rogn og Klipfisk, der omsider, da Aalesund blev By, kom til fuld Udvikling. Fra nu af blev Udlandet, fornemlig Spanien, de fjerne Markeder for Søndmørs Produkter. — Mægtige Pakhuse rejstes, den naturlige Havn udvidedes, og en beskyttende Molo opførtes, — midt i Udvidelsen var der bestandig en Grændse! — Store Skibe laa under Ladning, og fremmede Nationers Flag viftede et Vink til at gjøre Følge med paa Kulturens store Baner. — Sydens mørke, ildfulde Skikkelser tumlede sig omkring mellem de fra alle Kanter sammenstrømmende Nybyggere. De lærte vistnok ikke Meget ved at mødes, men de saa dog i hinanden noget Nyt! — Hver Dag kom andre Mennesker til, Ungdom for det Meste; thi Arbejdet og Vovet kræver Ungdom. — I det Hele: Livet voksede med en rasende Fart; men

der var en ordnende Tanke bagved — det forvoksede sig ikke!

Dette blev da det næste Trin i Kystlivets Udvikling: Jevnførelsen med det Fremmede; men deraf rejste sig ogsaa Højdepunktet i Aalesunds merkantile Liv. Alle Søndmørs Produkter samledes og udskibedes, Varer toges i Bytte, Forbruget voksede med Erhvervet, og Sansen med det rigere Udvalg, — det gav den naturlige Fremvækst.

Men dette næste Trin i Kulturudviklingen blev tillige det andet Trin i den nævnte Slægts. Carl Esaias Rønneberg, der som Hovedet for disse Bevægelser havde gjennemskuet og overskuet Alt, var Slægtens andet Led; og medens Faderen havde været et Produkt af den Tid og de Tilstande, hvori han levede, blev Sønnen det Sideordnede af et Tidsforhold, han selv havde skabt.

Dog det er ogsaa med ham, at den Historie ophører, hvori Kulturen afsatte saa fremspringende Mærker. — Det er kun paa de første Trin i en Udvikling, at det Slaaende og Overraskende træder os imøde; siden føjes Led til Led og Gjerning til Gjerning, som en naturlig Selvfølge; de store Tilstande vende ikke tilbage. — Den enkle Silketraad, som i hine Tider med dristig Haand blev slynget ind i Begivenhederne, og som kun sprængte sig frem hist og her gjennem den grove Rending, ligger nu som en jevn Islæt, og om den end ikke dækker Alt, den lyser dog frem over det Meste.

Den lave Huslænge, hvori Slægten begyndte, staar endnu og lukker sig som et gammelt Bind over hin billedrige Handelssaga, medens det nye Hus med Taarne og Fløje hæver sig straalende paa en Højde og mødes som et Tidens Tegn med Godøens mørke Fjeldkolos, der ligger ligeoverfor, ene og afsluttet, med Havbrydningen rundt om sig, lig et Sagaland fra Gudernes Dage.

Dette Fjeld, der stiger saa truende op midt paa en Ø, som knap maaler en Mil i Omkreds og kun har et Par Beboere, drager ogsaa Synet til sig paa en slaaende Maade. Det er som om det vilde fremvise den Ensomhed og Afsluttethed, det igjennem Tiderne havde forstaaet at hævde ved sine mørke Skygger og ved sin Udsathed for alle Havets Brydninger, i Modsætning til hine overfor liggende Smaaøer, hvorpaa Byen har fæstet sig, og som synes i svag Medgjørlighed at have givet Plads for alle Nyhedens Bevægelser.

De to yderste og højeste Punkter af dette Fjeld kaldes »Hest« og »Læst«. — »Mellem Hest og Læst ligger en Skat«, siger Søndmøringen og ler til det. »Gid Du sad paa Læsten!« siges ogsaa, og det betyder det Samme som: gid Du sad paa Bloksbjerg! — I det Hele er det ikke muligt at beskue dette Fjeld uanfægtet; det hidfører Stemninger, som afmaler det, man ikke ser, og det staar ligeoverfor Byen med dens friske Nutidsliv, som en Historiens og Sagaens Mindestøtte, med Paaskriften: »Jeg er af en anden Mening end Du, og jeg rokker den aldrig i Evighed!«

Det største Liv, som Fiskerierne medføre, yttrer sig i Februar og Marts Maaned, naar Vaarfisket tager sin Begyndelse. De mangfoldige Baadlag, som da udstyres, samle fra 1000 til 2000 Mennesker i Aalesund, og her foregaar da det ejendommeligste Markedsliv — thi det er jo paa en Maade Mennesker, som forhandles! Det er nemlig saa, at Udstyrerne af Baadelagene her tinge sig den nødvendige Besætning, og det gjælder da om for Kjøberne at nedsætte Prisen paa en Mands Gjerning, og for Sælgerne at fremhæve den, — det gjælder om at vise sig udad, det, som er indad, kommer Ingen ved!

Det er et ejendommeligt Skue, at se disse Menneske-Drifter i flere Dage trække sig omkring her i Byen, dorske og sendrægtige, gabende op og ned ad Husene, og pludselig slaaet som af en Aabenbarelse ved at se

en og anden Ting udstillet til Salg, med fristende Vink i Farve eller Smag; og de staa da stille i lange Stunder, som rammet ned foran Skuet. Disse Gjenstande ere naturligvis afpassede efter Kjøberens Fordring — og Lidt til! — Men dette »Lidt til« er jo rigtignok det, hvoraf Kulturen skaber hin Overdrivelse, som man kalder Luksus, et af Kulturens mest relative Begreber; fordi Nødtørftigheden paa en Haand er Overfloden paa en anden.

Saa er nu samtidig Udstyrerne af Baadelagene ogsaa nærværende for at tage Fiskerne i Øjesyn, og dette Forhold skaber mange Smaaoptrin, som hver for sig indeslutter et Punkt af Interesse, der minder om de gamle hollandske Malerier, som nærved ere Klat ved Klat, med Skil mellem Farverne, men som i Frastand glide over i hinanden og jevne sig til et stemningsrigt Hele. — Naar da Rhederne have tinget sig sine Folk, og hele dette Forspil er forbi til det store Drama af Lys og Mørke, Haab og Skræk, som Havfisket ofte skaber, da søger hver Mand sig et Logi, saa godt han kan, til Fisket begynder, og her stuve de sig sammen, oftest saamange som en Stue kan rumme, selv om de skulle staa oprejst Natten over. Fra nu af er der i det Hele ikke Tale om Bekvemmelighed eller Ro; der vandres hid og did, der spejdes i Luft og Hav, og alle Mærker paa den kommende Fisk paaagtes og drøftes med den yderste Opmærksomhed.

I denne Spændingens og Forhaabningens Tid slutte da disse Mennesker sig lidt inderligere sammen. Folk fra forskjellige Egne træffes, Kjendskab og Venskab stiftes, Erfaringer udveksles, og det hænder mangengang, at Sagnet og Æventyret lever op for deres indre Syn, og at Hver kommer frem med hvad han véd at fortælle fra sin Hjembygd. Men i denne Maade at behandle Overtroens Levninger paa ligger et Bevis for Civilisation, som er større end Nogen tænker; thi Bonden hidmaner paa denne Maade det svundne Tids-

forhold, medens han sidder færdig, og saa at sige med udrækket Haand, for at tage fat i den nye Tids Arbejde; idet han saaledes fletter Sagnet ind imellem de friske Tankerørelser, som hans Gjerning fører med sig, bliver det for ham en Digtning, som for os Andre, og stiller ham i et dømmende Forhold baade til det Nærværende og det Forsvundne, — og dette betegner Forskjellen mellem før og nu. — Der var en Tid, da Digtningen skabtes — saa kom en anden Tid, da den levedes ind i Livet — nu følger den med over i Hverdagsstrævet, og danner hin Baggrund af Længsel, hvoraf med Tiden kan skabes nye Syner.

Hver Sjæl bærer Digtningen i sig, — det kommer blot an paa, i hvilket Forhold man stilles til den. Kulturtrinet vil afgjøre det. Den tør vistnok ikke fylde et helt Liv, thi da vilde Handlekraften dø — eller rettere: den vilde aldrig komme tillive; men Ve over den Tilværelse, hvor Digtningen blot staar igjen som de tørre Stængler efter en hurtig Afblomstring, eller hvor den ryddes afvejen som et Ukrud! Der kan af Sligt maaske fremkomme megen Ordenssans, men der spirer aldrig nogen Skjønhedslængsel.

Foruden denne Virkning af Sagnet har det endnu en anden: hvorsomhelst det berettes, der tæmmer det Naturvildheden. Det naturlige Menneske fristes af det Æventyrlige, og hvor To fortælle hinanden det Sagn, som Fædre eller Mødre atter have fortalt dem, der have de ligesom taget Del i hinandens Ve og Vel, og et personligt Forhold er tilknyttet, — det fører ikke altid videre, men Stunden har dog faaet sit Indhold, — og hvad der er begyndt k a n fortsættes!

Det var en Aften ud over Midten af Februar Maaned. I et Pakhus nede ved Stranden, egentlig i et Rum, som brugtes til Vejebod, hvor en Del tomme Kasser og Tønder vare henstillede, sad og gik en Snes Mennesker; Nogle spiste og drak, Andre kom fra og til, og et Par ældre Mænd stod paa hver Side af Døraabningen og saa med langtspejdende Blikke ud over Havet. Dette var en Ventestund, det saa man paa Minerne og det sluttede Lag, selv hos den, som tog sig et Maaltid Mad — før det bar afsted! — Af og til fór et Vindstød ind imod Huset og kom som en Vækkelse over En og Anden, der rettede sig op af et hvilende Lag og lyttede; thi dette Sus kom fra Havet, og samlede det sig bare til en Storm af Nordvest, drev det den ventede Fisk ind i Bredsund, og derfra til Borgundsund, — og da var snart Fisket i fuld Gang!

»Aa gav det nu paa saa Sjøen røg, da fik vi en Slut paa dette Langdraget!« udbrød en vakker Gut, som slængte sig ned i en Krog, hvor han tog Madbommen op paa Knæerne og begyndte at ransage i den.

»Det gi'r sig i Dagskjellet,« sagde en Ældre, med et stilfærdigt Lag. »Tykner det til, saa løjer Blæsten af, klarner den op, saa øger den paa.«

»Fanden i slig Venten!« afbrød Gutten.

»Hys! Du faar Lykke til at vente,« sagde en Oplænding, der var kommen hid med en Kammerat, og havde lejet sig en Baad med Fiskestel, for at prøve sin Lykke sammen med de Andre.

»Kjender Du Oplændskedybet, Du?« spurgte Gutten med et Haansmil.

»Jeg har hørt om det.«

»Jeg skal fortælle Dig, hvoraf det har faaet Navnet sit. — Det var da Far min var en Ungdom, ligesom jeg. Da kom der to Oplændinger hid, ligesom Du og den Hin; og de stelte sig til Fisket. Stort Skjøn havde Ingen af dem, det har Oplændingen aldrig, derfor gik

det som det gik. — Saa hændte det en Dag, de havde været ude for at sætte Garnet, at de styrede Baaden ind under en Fjeldhammer, der rækkede frem over, ligesom et Hvælv. Vandet stod lavt, og der var god Skygge, saa de tænkte: her kan vi faa os en Middagslur i Fred og Ro; og dermed la' de sig til at sove Beggeto i Baaden. — Men nu kom Floden, og Vandet vokste; da fór Oplændingen op af Søvnen, — aahej! skreg'en, og satte Ryggen op imod Fjeldet, og stemmede Benene mod Baaden. — Stakker, han mente jo det, at Fjeldet sank, og kunde ikke skjønne, at det var Vandet, der steg. Tilslut la' han sig med Kammeraten fladt ned i Baaden, og Beggeto satte i at skrige, saa det hørtes lang Vej. — Saa kom Folk til, der skjønnede sig paa Sjøen, og de fik Baaden draget ud fra Hammeren; deraf hedder det Oplændskedybet, den Dag idag — saameget Du véd.«

»Det var bra', at ikke Sjøormen kom til ogsaa,« sagde Oplændingen, og det med en Mine, som tydelig viste, at han agtede at give Spot for Haan.

»Dere Oplændinger tror kanske ikke paa Sjøormen?« spurgte en gammel Mand med et blidt Ansigt.

»Aa jeg véd ikke, — vi tror det vi tror,« svarede denne.

»Da har jeg set den med egne Øjne, saa jeg kan tale med om det,« vedblev den Gamle. »Jeg var ude i Ulvstenvig en Dag for en Snes Aar siden, og jeg havde Gutten, som tjente mig, med paa Baaden. Da kom der noget Stort væltende ind paa Siden af os, og Gutten blev saa ræd, at han skreg; men jeg tog nøjere Syn paa det, og jeg skjønnede, at det var Sjøormen. Den var saa tyk som en Mand om Livet, Ho'det var som et Hesteho'de med en stor Manke nedover Nakken, og Øjnene var som to Tintalerkener, og den slog i Vandet med Halen, saa Baaden hvælvede, og vi havde saa nær sat Livet til Beggeto.«

»Aa skal det være, da er der Andre, som og har set den,« tog en Yngre Ordet, og han satte en Mine op, som sagde saameget: at han ingen Modsigelse taalte — ikke et Kny! — »Min Far havde en Bror, som boede i Skøje Sogn. Han stod en Dag paa Marken, et lidet Stykke fra Sjøen, og der saa han en stor Orm komme ned ifra Lien og skyde ud i Vandet. Den var mindst sine ti Alen lang, og den var saa tyk, som en Mand om Laaret. — Det var som et Lyn, den fór ned-over med Ho'det oppe over Ener og Smaakrat, og det veg tilsiden for den, ligesom det var slaa't ned med en Ljaa.«

»Ja det er grejt!« sagde Gutten, som havde bandet Vejret, og som nu sad og pillede i de sidste Trevler af et Spegekjødsben. »Min Farfar boede ogsaa i Skøje. Paa Gaarden Flaate var der en stor Orm, som holdt til i et lidet Krat, og den kom bestandig fra Sjøen. Han saa at den tog og bed Ung-Smaler, naar de gik for nær ind paa den. — Men er der Nogen af Jer, som kjender til Historien om han John paa Fok-houg?«

»Det var inde i Stordalen?« spurgte den Gamle.

»Ja, — men nu skal I høre noget Rart.«

»Spis af Munden Din først,« slængte en Anden mod ham og lo til.

»Jeg brødføder mig selv,« svarede Gutten. — »Det var en Juledag, og John paa Fokhoug vilde til Kirke; men bedst som han gik, tog det paa at blæse op med en Storm, Sneen føg sammen i store Houge omkring ham, og han kunde ikke se ti Skridt frem for sig. — Han kom da heller ikke til Kirke den Gang, og først ud paa Natten naaede han tilbage til Gaarden igjen. Men da var han rent som han var tullen; han svor og raste, og bandte paa, at han ikke vilde eje Gaarden en Vinter til, og ud paa Sommeren flyttede han ogsaa ganske rigtig fra Fokhoug til en anden Gaard. — John var en velholden Mand, da han drog væk, men inden

to Aar var omme, blev han saa armodsfattig, at han ejede ikke en Fille. — Paa Fokhoug tog Ingen Bolig efter ham, for Gaarden laa højt tilfjelds, og Uvejr drog tit hen over der. Men siden den Tid holder en stor sort Orm til imellem Murene, og den findes ikke paa noget andet Sted her paa Søndmør.«

»Saa er det Troldskab da?« spurgte en af de Unge. »Det er ikke at tro paa.«

»Kan være lige godt,« indvendte en Anden, som stod ved Udgangen, og han gik med det Samme ind i Rummet og satte sig. »En kan jo altid høre paa. Jeg kjender ogsaa en vakker Historie; men vil Ingen tro mig, saa faar det være lige godt.«

»Du faar komme med den!« sagde Hin. Og nu tren Nogle nærmere til, som havde holdt sig paa den anden Side.

»Det, jeg vil fortælle, er om Harpebjerget; I véd det ligger der ved Starhjem inde i Stordalens Sogn. De Underjordiske spiller der, siger Folk, jeg har aldrig hørt det; men vist er det, at der er nok af dem, som har hørt de vakkre Lydene. — Fjeldet gaar ret op i en Spids til den Side, som vender ud mod Vejen, og naar Nogen gaar tæt forbi, helst i Barfrost, høres det under Foden, ligesom En gik paa Bunden af en Kobberkjedel, og det gir slig fin Klang inde i Fjeldet. — Saa var det nu en vakker Julemorgen, at en velklædt Unggut drog forbi Harpebjerget for at komme til Fromesse i Stordalens Kirke. Da kommer der en Mand lige ud af Berget, og gaar ret mod ham med en stor Messing Lysestage i den ene Haanden og en fuld Ølbolle i den anden, og der var et brændende Lys i Stagen. — Gutten blev underlig ved dette; men da Manden rækkede ham Bollen og sa': »Godtaar, Rødsæt-Bonde!« — blev Gutten lidt skræmt, og bad høflig om at faa Lov til selv at tage Bollen i Haand. Dette blev nu Huldremanden sint over, — for en Huldremand var det, skjønner I, — og han saa ikke blidt til, at Gutten nægtede at modta' hans

Gave. Da tog han i Sinne og kastede baade Lysestage og Ølbolle efter Gutten, der satte afsted det Forteste Hesten kunde løbe med ham, og da han keg sig tilbage, var Huldremanden væk. Saa red Gutten hen for at se paa Lysestagen, og da den var baade ny og vakker, tog han den hjem med sig. Den blev siden givet til en Kirke. — Der ligger ogsaa en Skat gjemt i Harpeberget, det er gammel kjendt, og Mange har set Lys brænde der om Natten. Tredive Skridt ud ifra Fjeldet ligger den; men det kan lidet nytte, for Ingen véd, hvor han skal begynde at tælle fra.«

»Ja slig er det,« sagde en ældre Mand og nikkede til Ordene. »De Underjordiske vil paa en Maade ilag med Mennesker. Jeg har hørt om en ung Jente, som var saa vakker, at der taltes vidt og bredt om det. »Den vakkre Brit ifra Nordalen«, kaldtes hun. — Saa var det nu en Sommerdag, hun skulde ud med Mad til Slaattefolket, som arbejdede en Fjerdingvej fra Gaarden, og hun skulde være fremme til en vis Tid, saa hun fik haste paa; men Heden var svær, for Solen stod ret over Dalen. — Det bar da frem en Stund, saa kunde hun ikke mer, og hun satte sig ned paa Vejkanten for at hvile. Maden stillede hun ved en Side, og nu drog hun Huen af sig, og slog Haaret sit ud, saa det faldt ned over Skuldrene, det var som skinnende Guld! — Da kom en Unggut hen imod hende og talte til hende: det var det vakkreste Haar, han havde set, sa' han, og tilslut bad han hende følge med sig. Brit skjønnede nu, at Gutten var fra en anden Bygd, og hun vilde paa ingen Maade være med ham; men da de skulde samme Vej, tog hun Maden til sig, og de fulgtes ad et Stykke. Noget efter satte hun den fra sig igjen; men i det Samme var hun ogsaa kringsat af en hel Sværm af smaa blaaklædte Folk, ja der var saavist flere Hundrede! Og det var slige snurrige Ting! De plukkede og trak i Klæderne og i Haaret paa hende, og før hun sandsede ret, havde de tullet hende ind i Fjeldet med sig. —

Her stod hun da og saa sig om og kunde ikke bli' mæt af at se paa al Herligheden. Alt Bohavet og baade Fade og Kar var af pure Sølv og Guld. Og mens hun stod slig, hoppede og sprang de Underjordiske omkring hende, og de bød hende Mad og Drikke, talte for hende og fristede hende paa mange Maader. Men hun smagte ikke paa Noget af det, og hun bare tænkte paa at komme væk igjen.

Som nu dette var, stod Slaattefolket og ventede paa Maden, og da Jenten ikke kom, mente de, der maatte være hændet hende noget Ondt, og Fa'ren gik afsted for at se efter hende. Men da han kom til Stedet, hvor hun havde sat Maden fra sig, tænkte han: hun havde vel glemt Noget efter sig derhjemme og var gaaet tilbage for at hente det; og han tog saa Maden med sig. Men om Kvelden var endda ikke Brit kommet, og der gik Nat og Dag, og hun blev borte. Da tog hele Bygdens Folk paa at søge efter hende, og i otte Dage var der Folk ude overalt, baade sent og tidlig. Men da ikke det hjalp, blev der grebet til det Sidste, og det var at ringe med Kirkeklokken, saa det hørtes op gjennem Dalen. — Da kjendte Brit, at det var Kirkeklokken, som kaldte hende, og mens den ringede saa det sang og klang Fjeldet, hugsede hun med en Gang sit Fadervor, — det havde hun rent glemt bort derinde, og saa læste hun det højt for sig selv, og Hougfolket stod ligesom lamslaaet og hørte paa. — Da det var gjort, gik hun ud af Fjeldet, og Ingen vovede at sætte sig imod.«

»Ja, det var nu saa, at hun vilde ud, derfor kom hun«, sagde en Gut, som havde sat sig paa Kanten af en hvælvet Kasse og holdt begge Hænder sammenslynget om det ene Knæ. — »Men jeg kjender En, som vilde bli, og hun blev der ogsaa. — Det var en Jente inde fra Strandens Præstegjæld, netop der, hvor jeg er fra. Hun hed Mari, og hun var saa vakker som en Dag. Nu var Forældrene Velstandsfolk, saa hun havde

det godt i alle Maader. Kjæresten hendes var Søn af rige Forældre, — og det var en Gut, som kunde bære sig!«

»Netop en Slig, som Du!« afbrød Hin, der gnavede paa Spegekjødbenet.

»Knap nok,« svarede denne leende, og rejste sig med et vist Mod. »Naa, saa gik det nu bra en Tid. Da kom fra og til en anden Unggut, som fulgte hende, og tilslut var han med hende paa alle Veje, enten saa Kjæresten var tilstede eller ej. Baade i Bryllupper og Lag fulgte han; men da han var af Hougfolket, sørgede han vel for, at Ingen fik se ham uden Mari selv. Da nu en Tid var gaaet med det, begyndte Jenten at bli' lidt rar, hun var ikke længer det Liv, hun havde vær't, og baade Kjæresten og Forældrene tog sig Bekymring af det. — Det hændte sig saa i Gildeslag, naar Ølbollen gik rundt, at hun, naar hun selv havde drukket, rækkede Bollen over den venstre Akselen, og lod ham drikke med, og da vistes nok, at det minkede paa Øllet, men Ingen blev vår den, som drak. Tilslut endte det med, at Kjæresten ikke mer vilde vide af hende. Og dermed var det slut.

Men en vakker Dag efter dette forsvandt Mari, lige med Et, og Ingen skjønnede, hvor hun var. Folk drog ud paa Søgen efter hende, baade sent og tidlig, og da hun sletikke fandtes, tog de paa at ringe med Kirkeklokken; men det var det Samme, Mari blev, der hun var, og Forældrene tog sig svært nær af det.

Saa gik nu et Aar hen, og Ingen tænkte mer paa Mari for dette Liv. — Da gaar den gamle Bedstefa'ren hendes en vakker Dag ude i en liden Kratskog nærved Gaarden, og steller med et Smaaarbejde; men bedst som det er, bli'r Tollekniven hans borte, og han tar paa at lede efter den. Da kommer han til et Sted, hvor der ligger en stor Sten, og førend han sanser sig, er han nede under Jorden i en stor, rummelig Stue, og han

ser til sin Skræk, at Mari sidder med et vakkert Spædbarn paa Fanget.

»Er det Du, Go'far?« spurgte hun. »Du ska' ikke være ræd, jeg er Mari Din.« — Men Gamlingen brast ligevel i Graad, og fortalte, hvordan de havde ledt efter hende, og hvor nær Fa'ren og Mo'ren havde taget sig af det. — »Saa hørte Du ikke Kirkeklokken da?« spurgte han. — »Aajo«, svarede hun, »jeg hørte den nok, og jeg vidste nok det, at I var ræd om mig; men sig til Allesammen, at der jeg er, har jeg det godt. Manden min er baade snil og vakker, og jeg vil ikke skilles fra ham.« — Saa bød hun ham en Bolle Øl; men han vovede sig ikke til at drikke af den. »Spild Noget af Øllet, drik saa, og spild Lidt igjen, saa kan Du trøstig drikke,« sagde hun. Gamlingen gjorde saa, og Øllet var baade godt og smageligt. — Men i det Samme stod han ogsaa midt op i Kratskogen igjen, og han skjønnede ligelidet, hvordan han kom ud, som hvordan han kom ind«.

»Gad nu vide, om det ogsaa er sandt alt dette?« kastede En af dem spøgende hen. »Havde nok Lyst til at se selv.«

»Staake til Jul paa Kvam iaar!« udbrød en Anden, idet han lo og kradsede sin Pibe ud.

»Hvad mener Du med det?« spurgte Hin.

»Noget til kort Juleglæde paa Kvam iaar! Det er et Ord, som er vel kjendt og gaar derinde i Nordfjord den Dag idag,« svarede Denne, »og det kommer sig af Hougfolket det ogsaa. — Det var paa Gaarden Kvam i Indvigens Præstegjæld, der yderst mod Nord i Aaledalen, hvor Elven løber fra Justedalbræen lige forbi; der kom en Juleaftens Formiddag en Vejfarende til og bad om at faa bli' Julekvelden over. »Ja Gud bedre mig,« svarede Erik, saa hed Manden paa Gaarden, »jeg har ikke selv blivende Sted i mit Hus nogen Julekveld, der holder andet Folk til da; for lige saa saare vi har holdt Non, og det begynder at mørkne, maa vi afsted, Alle-

mand, det forteste vi orker, og hen til vor nærmeste Grande, hvor vi da bli'r til ud mod Morgenstunden. Dette gaar for sig hver Juleaften her paa Kvam.«

Men den Fremmede var nu ble't saa opsat paa at se, hvem dette var, at han bad om Lov til at faa være alene inde i Storstuen, naar de Andre drog væk fra Gaarden. — Ja, Erik havde ikke Noget imod det, vilde Nogen vove paa, saa gjerne for ham! — Da nu Allesammen var borte, og det tyknede til Skumringen, krøb den Fremmede op over Tørkeovnen og lagde sig, og til Værge havde han en vel ladet Bøsse med sig. — Det varede heller ikke længe før en stor Allarm hørtes udenfor paa Tunet, og ind af Døren sprængte nu hele Flokken af de Underjordiske. — Unge og Gamle mellem hverandre. Mandfolkene bar Drikkekar og Drikkevarer, og Kvindfolkene slæbte med sig hele Houge af Madvarer. Og nu var det til at spise og drikke, sjoue og danse, og fare omkring med de viltreste Sprang og Fagter! Gælnest af Alle var de Mindste, for de holdt sig ikke staaende paa en Fod saa lang Tid, som de trængte til at bide over en Lefse. —

Nu fik Manden Bøssen sin frem og skjød lige hen over dem Allesammen, men da blev der et Styr! Den Ene faldt over den Anden; Alle saa vilde de først ud af Døren, og Stunden efter satte hele Flokken af Gaarde i vildeste Flugt, skrigende baade Store og Smaa, saa det hørtes længe efter: »Staake til Jul paa Kvam iaar! Staake til Jul paa Kvam iaar!« — Men efter den Tiden holdt Erik Julekveld paa sin egen Gaard, — og Hougfolket kom der aldrig mere.

»Aaja, det skiller nu mellem Hint Folket ogsaa,« sagde den Gamle. »For det er ikke Alle, som la'r sig jage. Jeg véd det, at der inde paa Gaarden Overaa, som ligger i Strandens Sogn, er en vakker Sæter, en Fjerdingvej ifra Gaarden. Den ligger lige i Solbakken med slige vakkre Lier om sig, saa mangen brødløs Mand har nok tit tænkt at tage Bosted der; men Ingen vover

det, for er Nogen der bare en Dåg over Tiden, da det er Skik og Brug paa Høsten at drage fra Sætrene, saa er der et sligt Staak og Bulder, at der er ikke værendes for Mennesker, og det har hændt, at baade et og to af Kre'turerne har ligget døde om Morgenen. — Saa det viser noksom det, at hvor de Underjordiske vil holde til, der la'er de sig ikke jage ifra.«

»Au, au!« skreg Gutten, som sad og vippede paa Kanten af en hvælvet Kasse, og han sparkede vildt ud til Siderne.

»Hvad er der?« spurgte den Gamle.

»Det er En, som napper mig i Foden.«

»Det er en Dødning,« svarte en hul Røst inde fra Kassen.

»Aa, er Du En, som gaar igjen?« sa' den Gamle leende. »Du har en ond Samvittighed da? Du har vel vær't fremme i Flasken min, som staar der inde?«

»Jasaa, Flasken Din staar her!« svarede Røsten. »Ja da vil jeg leve op igjen og drikke først, saa kan jeg gaa igjen siden. Ser Du saa en Nat et Spøgelse uden Ho'de med en tom Flaske i Haanden, da er det mig — saameget Du véd!«

»Uden Ho'de,« gjentog Gamlingen. »Ja spot ikke Du; jeg kjender en Mand, som har set en Dødning uden Ho'de jeg! Det var en kristelig Mand og bra' i alle Maader; men han havde det med sig at kunne se, hvad ingen Anden saa, og mangengang bad han til Gud om at slippe fri for det stærke Syn, han havde i Øjnene. — Han fortalte mig, at han engang paa en Sjørejse, hvor han og tre Andre var sammen paa en liden Jægt, var bleven nødt til at søge op iland paa en Gaard for Uvejrs Skyld. Konen, som var alene hjemme, sa' det, at hun gjerne vilde huse dem, men Pladsen var liden, hun havde at by', for i Storstuen havde hendes Bedstefar, en ældgammel Mand, ligget Lig for en otte Dage siden, og efter hans Død havde der ikke været trygt derinde, Ingen kunde være der. Men Manden bad hende

aldrig bry' sig med det, vilde hun bare lade ham og de Andre sove der, saa kom de nok ud af det med Spøgelserne. — Da nu Natten kom og Alle sov vel, vaagnede han med en Gang ved at høre Døren ind til Stuen bli' aabnet. Han vender sig om, og da ser han en Skikkelse komme ind i Stuen, — thi det var ved St. Hans Tider, og Natten var lige lys som Dagen. Hele Skikkelsen var synlig, saanær som Ho'det og Fødderne, og den svævede henover Gulvet til det modsatte Hjørne af Stuen.

Da blev han underlig tilmode; men han samlede sig saa godt han kunde og satte sig overende i Fladsengen. »Er Du en god eller en ond Aand?« spurgte han. — Og Spøgelset svar'te: »Jeg véd det ikke; kun Gud alene véd det. Men Du skal mærke Dig, at dersom en sort Skikkelse følger efter mig, naar jeg forlader Stuen, da blir jeg fordømt, og er det en hvid, da blir jeg salig. — Min største Synd var Gjerrighed, og det gjorde, at jeg skjulte mine Penge paa den søndre Side af Kjelderen under en stor Sten i Muren. Sig Du dette til Folket.« Men i det Samme gik Døren op igjen, og Dødningen fór ud af den med det hvide Gespenst efter sig — akkurat som naar Skyggen følger et Menneske!«

Om Morgenen fortalte han Konen, hvad han havde hørt og set. Der blev da gravet efter i Kjelderen, og under Stenen laa ganske rigtig tre Hundrede Specier, som med Rette tilkom Ejeren af Huset. — Siden blev Manden der endnu to Nætter til for samme Uvejr; men Spøgelset kom ikke mer.«

Da den Gamle sluttede sin Fortælling, taug Allesammen stille, den havde lagt et underligt Tryk paa dem; og da nu det ene Vindpust ligesom pustede paa det Andet, til større Styrke, gav Blæstens klagende Sus paa en Maade Lyd til Stemningen, og et Alvorsdrag gik dem dybt gjennem Sindene. — De havde vistnok lyttet troende til, saalænge Huldreæventyret blev fortalt; men det var Fantasiens Tro og ikke Hjertets. — Det

var den Tro, hvormed Digtningen tilegnes, saa saare den mødes med Digtningen i Menneskets egen Sjæl. — Men da Gjenganger-Historien kom, da greb den ind i deres virkelige Liv, og de blev spændt og eftertænkende. De havde Allesammen Noget, ugjort eller daarligt gjort, som laa efter dem her i Livet, hvis de blev paa Sjøen! — Og hvem vidste, hvordan det havde sig med Sjælen efter Døden?

»Jeg maa tænke paa'en, Niels Olaus,« sagde den Anden af de ældre Mænd, efterat nogen Tid var hengaaet i Taushed. »Han saa alle Verdens Ting forud, og han kunde si' paa en Prik, hvem der skulde bli' paa Sjøen. Det var gjernest saa, at de viste sig ho'deløse for ham, eller og var de kulsorte, ligesom Røg; han varede dem ad saamangen Gang, — men det var vel saa, at det skulde ske, for Ingen kommer længere end det er laget for ham.«

»Aanej, det er saa,« svarede Hin. »Det En skal i, det skal En i.«

Efter dette faldt atter en dyb Stilhed, hvor Hver af dem gik i sig selv, ligesom paa Søgen efter det Uudgrundelige, og fandt det ikke, — men Troen paa det var fast. Der var ikke En imellem dem, som ikke havde hørt om slige Fremsyn, enten hos Slægt eller hos nærmeste Kjendinger. Og hvem kunde sige til den, som havde dem, at det var usandt? — Ensomheden og de store Vidder skabe Syner for Troens Øje!

Endelig rejste de Fleste, som havde siddet omkring i Rummet, sig op. Nogle strækkede paa sig, og Andre samlede sine Ting nærmere ind til sig. Nogle trak sine lange Sjøstøvler paa, og Andre sine Skindklæder; men mange Ord ud over de nødvendige blev ikke talt.

Blæsten, som hidtil havde drevet stødvis ind paa Huset, samlede sig nu efterhaanden til et helt Vindstrøg, og da et Par af de Nærmeststaaende aabnede Døren, rev Nordvestvinden den ud af Hænderne paa dem, slængte

den frem og tilbage med Knirk og Brag, og peb imens sin lange Orgeltone hen gjennem Rummet.

Da kom to Mænd gaaende rask op imod Pakhuset fra Stranden. De trængte uden videre gjennem Flokken foran Døraabningen, og søgte i en Krog de Ting, som vare hensatte der til Brug ved Fisket.

»Det er fælt mørkt,« sagde En af Flokken hen til dem.

»Det er ikke fælere, end det har vær't saa mangen Gang,« svarede den Ene af dem. »Inden vi kommer saavidt, at Dagen trænges, saa har vi den.«

»Vi faar afsted da?« spurgte en af de Unge hurtig.

»Vi faar det,« svarede en Anden.

Og nu kom der Liv imellem dem, vistnok uden Livlighed, men desto større Handlekraft. Stunden efter drev de Allesammen ned over til Baadene, hver med sin Forsyning af Mad og Drikke og andre Smaating, som vare fornødne til Rejsen. Og just idet Dagbruddet tegnede en bleg Stribe hen over de mørke Fjeldaase, og hist og her et Lys skinnede frem over en tidlig Gjerning i de smaa Huse langsmed Vandet, styrede Baadene ud mellem Øerne mod det aabne Hav, hvor Sjødrevet allerede kom dem æsende imøde. — Om det bar til Liv eller Død, det tænkte Ingen paa, det fik staa hen til Gud! At det var deres Livsvirkes farefulde Maal, vidste de, og de kjendte Navnet paa hver Ulykke, som kunde hænde dem, ligesaa sikkert, som hvert Ord i deres Fadervor. — Der var sikkert nok Ingen, som ikke vidste: at naar han styrede hen over Stordybet, da var det over Fædres og Venners Grav, — ja maaske over hans egen; — men Livet skulde jo leves — det daglige Brød erhverves, — og her var Vejen!

SLUTNING

Med Aalesund slutter da disse Kystbilleder, De ere tagne ud af Stemninger og Tilstande; thi hver Tilstand har jo sin Udfoldelse i en Stemning, og denne skaber da Tidsforholdet. — Der er, som sagt, ved at tage Aalesund med, gjort et Sprang over Bredsundet, der skiller Sydøerne fra Nordøerne; men da disse Skildringer fornemmelig slutte sig til Kulturudviklingen, er denne By et nødvendigt Holdepunkt, og hvis det ikke er lykkedes at vinde dette, da er ialfald Hovedtanken forfejlet.

Nordøerne, hvoraf mange visselig helt og holdent ere udsatte for Havets Paavirkninger, er dog i sine Bestræbelser og paa Grund af den større Frugtbarhed mere knyttet til Indlandet. Her findes paa mange Steder en større Udvikling, Jordstellet har et bredere Præg, og Livet leves rigeligere. Her skabes og næres en aandelig Trang, og denne har flere Gange afsat sine udmærkede Frugter. Den mærkelige Sproggransker Ivar Aasen er udgaaet herfra, den første Højskole har netop nu rejst sig her, og her lever for Tiden en Sagnsamler ved Navn Per Fylling, hvis sjeldne Naturbegavelse ingensomhelst Udvikling har faaet af Kunsten, men bevæger sig alene indenfor Kredsen af sin egen Lovgivning. Han gjør af og til smaa Udflugter omkring i Egnen for at indsamle de Sagn, Bønderne paa en Maade ruge over som deres Ejendomsskat, og han nedskriver dem, saa godt han kan.

Men naar engang hans Samlinger udkomme, Noget Staten burde være saa klog at give ham en Haandsrækning til, da vil Søndmørs Historie gjennem denne Mand erholde et Bilag af højeste Interesse. — Han er en af de Frugter, Kulturen har afsat i Folket, — men Frugterne, han ved sine Bestræbelser selv afsætter, ere ligesom vilde Skovæbler: de maa omplantes for at nydes.

Allerede langt tilbage i Tiden var Beboerne af Nordre Søndmør heldigere stillet end deres sydligere Frænder og fik derved en Overmagt, som større Kaar altid give. Folket fra Sør-Øerne tog derfor Nordø-Folket til Ideal. En ægteskabelig Forening med En af Nordø-Folkets Børn ansaaes som en Ære, der højlig eftertragtedes; og det var nogle af deres største Sommerglæder, især for Ungdommen, at rejse lige fra Herø til Giskøens, og selv til Harams Kirke. Der blev da tillige lagt an paa at eftergjøre Nord-Frænderne i Alt, og fra den Tid, en 80—90 Aar tilbage i Tiden, skriver sig Søndre Søndmørs forkerte Udtale af H, som forhen ikke var brugelig der, og som nu er udbredt over hele Søndmør: H sat foran en Vokal, hvor det ikke hører hjemme, og bortkastet der, hvor det begynder en Stavelse, giver hele Sproget en bred, noget slæbende, men højst ejendommelig Karakter; Begyndelsen af en gammel Salme lyder t. Eks. saaledes: »Ho Hægtestand du øist lyksalig hest!«

I denne Trang til Omformen hos et Folk med saa stor Oprindelighed som Søndmøringen, ligger vistnok en kraftig Spire til Fremgang, og i hin Tid, da det Nordre Søndmør drog det Søndre til sig, som et Formaal, der vinkede med Løfter og Syner, foregik Kulturudviklingen selvfølgelig i den Retning, — Byen maatte afsætte sig i det Nordlige.

Paa Nord-Øerne er der da ifølge dette Princip ingen Beundring for Sør-Øernes Befolkning, og det hænder iblandt, at der holdes Dom over de sydlige Frænders Skik og Væsen, som ikke kommer disse synderlig tilgode. — Sørø-Folket er sledsk og snakker Folk efter

Munden, de sige Ja, hvor de mene Nej, — anføres der. I dette er der vistnok noget Sandt; men det har sin gode, forstaaelige Grund. Søndmøringen fra det Sydlige er ualmindelig fredsommelig, medgjørlig og velmenende, og hvor han stundom gjør sig lidt for blid, der er det visselig ikke et Træk af Naturen, men derimod af Kulturen.

I sit Forhold til Naturen har det oprindelige Menneske i ham formet sig til faste, slaaende Træk: hans Mod, hans sejge Udholdenhed og hans Lyst til Havets Æventyr staar i fuld Overensstemmelse med den Fare, som han hver Dag fravrister sit Livsensophold; i Kulturforholdet derimod er han meget mindre stærkt befæstet. — Der har været en Tid, da Embedsstanden udøvede en saa imponerende Myndighed i disse som i andre Landegne, at et godmodigt Folk maatte blive fejgt ligeoverfor Mennesker, — og det er det, Søndmøringen har været, og er Lidt af endnu. — Han har set og mærket sig hist og her, at de Konditionerede ved deres Samtræf med sine Lige have udviklet Slebenhed i Væsen og Blidhed i Ordlag, — en Sødme, der rigtignok ikke er bleven ham budt, men som han har smagt paa alligevel! — Og til andre Tider har han hørt de samme Mennesker tale paa en hel anden Maade, i Hverdagssproget! og han har forstaaet, at det vilde være høveligt at lægge lidt Glassur over det naturlige Menneske, — og saa er han bleven sødtalende. Det er Folket med den humanistiske Dannelse, han har villet eftergjøre, intet Andet, og det beviser jo blot hans Medgjørlighed. — Mødes han ret ofte med den ægte Humanitet, den, som ikke har Egoismen til sin hule Baggrund, men som i al sin Fremfærd er en Aabenbarelse af det sande Menneskelige, da lærer han nok at faa bedre Forstand paa sin Værdighed! — Der er jo desværre den forfærdelige Smitte i Samfundet, at Mennesket synker og stiger i Selvfølelse, eftersom Beundringen eller Ringeagten er det Luftdrag, hvori han aander.

Tidens store Samfundsbevægelse synes kun at være en uhyre Muddermaskine, som sættes i Bevægelse for at kaste Aarhundreders Bundfald fra sig, og den er hellerikke andet endnu; thi den kjender ikke sin egen Drivkraft. Men det er i Sandhed Gud-Mennesket, der rører sig dybt nede under al den ophobede Ringeagt, som det saakaldte Folk bærer paa, — og skjønt det endnu, og længe herefter, vil styrte sig frem med sit udvortes Krav, er det dog Ligheden for Gud, som sætter Splid mellem Trældomsaanden og det naturlige Menneske. — Dannelsen er vistnok det eneste Middel til Udjevning, men Dannelsen har hidtil ligget paa det Hold, hvorfra Ringeagten ligesom et Bortkast er drysset ned over Samfundets lavere Trin, — ingen Under, at det ved en voldsom Rørelse flyver tilbage mod sit Ophav og blinder Synet for det rette Forhold.

Dog, engang faar det nok Støvet gnedet af Øjnene, og Synet opklaret, det vil blive en simpel Nødvendighed, og da vil der fremgaa en Trang til Forsoning, som det alene ligger i den sande Humanitets Magt at kunne give, — men da er ogsaa Kristendommens Bogstav blevet til Aand!

Søndmørs ensomme Kystland er imidlertid ikke let at kultivere; dertil er der formegen Skræk og Fare — og fornemlig Ensomhed. — Havets Dønninger gaar som dybe Smertensstøn og Suk ind over Landet, og den eneste Fuglesang er Lommens og Hav-Imbrens vilde Varselskrig før Uvejrets Komme. Vel er der Vidde nok omkring til store Syner, og Havet lægger den brede Vej til Samfærdsel, men dens Baner føre dog Kulturstoffet til de større Steder, og det er, tiltrods for denne Alfarvej lige forbi Døren, først gjennem mange Omveje, at den magre Tilførsel endelig naar hid.

Det Ukultiverede vedbliver da paa en Maade at omgive dette Land, thi Havets aabne Slette er som et Raastof at betragte, der ingen Dyrkning kan modtage. Vistnok er det, at kunne magte dets Tilstande, aflure det

sine Stemninger og nøje paagte alle Varslerne, til en vis Grad at dyrke det, men der staar dog Intet fast af det Oparbejdede; om Havet idag er tæmmet og behersket, imorgen møder det lige utæmmet, og det samme Arbejde maa begyndes forfra. — Anderledes er det jo med Indlandet; der er det Vundne bestandig et Trin, som føjer sig til det næste Skridt, og derved fremkommer det Grundfæstede i de menneskelige Forhold, hvoraf Livet faar sin Stilhed og Aanden sin Forædling.

Søndmøringen er sen, siges der ogsaa, og det er sandt; han forhaster sig ikke! En af Per Fyllings Optegnelser giver et slaaende Billede af Yderligheden i hans tunge, sejgslidende Natur, og den skal her føjes til som et Eksempel. — Det var en Mand, som hed Sydnæs-Peer, og som var stor og sværbygget, men tog sig desuagtet aldrig over det Magelige. Da hændte det, at hans Fa'r en Dag var alene i en liden Baad paa Sjøen, ret udefor Gaarden, hvor Peer boede. Det tog nu til at blæse, og den Gamle kunde ikke ret magte Styret, saa der blev Fare for hans Liv. Da kom Folk hid og sagde det til Peer, som netop sad ved sit Maaltid. Han rejste sig langsomt op, tog Fadet med sig og vedblev at spise, mens han gik ud af Stuen og stillede sig paa Dørhellen udenfor, hvor han da havde det Syn for sig, at Baaden kæntrede, og Faderen holdt paa, saa godt han kunde, at kravle op paa Hvælvet. Peer saa nu til en Stund; men da Gamlingen vel var naaet op paa Hvælvet, gik han spisende tilbage til Stuen igjen og satte sig for Bordenden. »Skal han komme fra det med Livet, saa kommer han nok«, sagde han med god Ro. — Men da der Stunden efter blev raabt til ham, at nu var Faderen gaaet under med Baad og Alt, da rejste han sig paanyt, gik udenfor Huset og saa sig opmærksomt omkring. »Aaja!« sukkede han. »Værst var det for de nye Skindbukserne, han havde paa«. Og dermed gik Peer tilbage til Maaltidet, og den Dag endte som de andre. — Jevnsides med dette stiller et Mundheld sig op som en Pege-

finger til det Afstumpede i Aandslivet, der ganske naturligt ogsaa findes her, og dette har sin Oprindelse i en langt senere Tid. — Det var en Mand, som fulgtes med sin Nabo fra Kirkegaarden, hvor hans Hustru var bleven gravfæstet, og da nu Denne saa lidt bekymret ud, sagde Hin trøstende: »Du faar ta' Deg i det, Fa'r, — de var nu inkje nok'en Kyr!« hvilket vil sige: Det var da ikke en Ko!

Men dette var Søndmøringen for femti Aar siden! Det var ham, som endnu i hver Naturmærkværdighed saa en Trolddom og i hver ualmindelig Livsyttring et Mirakel. Han sad endnu med et troskyldigt Barn i Hjertet, troede paa sin »Lagna« og gik lige løs paa Faren: den, som omkom, var »fejg«, den, som levede, var »ikke fejg«, det var det Hele. En og anden Særling, som tydede Varsler og Tegn, blev betragtet med Skyhed; thi Ingen var enig med sig selv, om han havde sin Kløgt fra Gud eller fra Djævelen. Et Menneske lagde sig paa Marken og sov, Grunden var fugtig og myrlænt, og han fik Værk i Lemmerne, — dette kaldtes Alvgust og var ham paaført af de Underjordiske; der blev da plukket Knupperne af tre Slags Træer og kastet i en Smedesse, og den Syge blev røget med det — det var Lægemidlet! — Der faldt en bleg Lysstrime ned gjennem en Aabning i Taget, eller fra et andet Sted, — det var et »Naalys«, som brændte, nu skulde En dø! — Der saaes Ildblink over et Hus eller over en Baad paa Sjøen, — dette maa naturligvis have været en Antændelse i Luften, thi det kaldes her af Bonden »Vejrbrand« — men dette varslede Død og Skade, og til Trods for deres Lagna maatte sligt forhindres! Der maatte gives Noget til de Fattige, helst til en Stiftelse eller et Hospital; thi der var Vorherre nærmest at faa itale! Og nu da Spedalskheden var deres værste Fiende og største Skræk, blev disse Gaver oftest bragt til St. Jørgens Hospital i Bergen, som er en ældgammel Stiftelse for uhelbredelige Spedalske. Paa Vaar- og Høstparten saa man dem da i

Bergen, vel belæssede med Spegekjød, Mælkeost og Smør, ile fra Bryggen opover til Hospitalet, — dette var deres første Gjerning efter Ankomsten; thi de bragte jo ikke Gaver fra sig selv alene, men fra Slægt og Kjendinger, der ligesom de, vilde forsøge paa at bestikke Vorherre en Smule!

Denne stærke Overtro har imidlertid havt sin Grund. Bonden har, som før bemærket, havt stor Trang til at ville forklare sig Alt, og i denne Forklaringsmaade ligger tillige en Trang til at ville beherske Naturmagten. Efter Kristendommens Indførelse, da det gamle Hold var faldet og det nye skulde tages, fik de en dunkel Fornemmelse af, at Naturkræfterne skulde besejres og tæmmes ved den nye Guds Hjælp ligesom deres egne Sind, og de stillede da Hellig Olaf op som Kjæmper mod dem; han var Manden for at bøje alle Naturlovene! Et Sted blæste det bestandig, det var fordi Hellig Olaf træt og varm havde sat sig der og kvæget sig ved det friske Vindpust, og af den Grund bestemt, at der skulde det nu blæse til evig Tid! Et andet Sted havde han lagt en Vej gjennem en Urd, som endnu findes, og gjerne den Dag idag kunde kaldes et Mirakel. Et tredje Sted har han gjennemboret Fjeldtoppen med et Pileskud, men Pilen, som findes et langt Stykke fra Fjeldet med det runde Hul i Toppen, er selv et Fjeldstykke, over al menneskelig Kraft at rokke. Et fjerde Sted har Sjøormen rejst sig imod ham, og han har taget den i Haand og kastet den ind mod Fjeldvæggen med saadan Magt, at den er bleven hængende fast der, og løsner aldrig mere. Den ses endnu som en hvid Stenaare, der slynger sig i mange Bugter ned ad Fjeldet. — Snart har han paa et Sted forjaget Spøgelser og Trolde, og snart har han paa et andet givet Løfte om, at Sæden aldrig skulde fryse, — men overalt har han kjæmpet mod det Onde, fordi han kjæmpede mod de ubetvungne Naturmagter.

Senere, efter Reformationen, da Helgen-Kongens Billede blegnede i den nye Tids Dagglans, stod Folket

atter berøvet sit Hold, og greb famlende efter det Næste. Thi samtidig med at Reformationen forviste Fantasien fra Gudstjenesten, at ikke Aanden skulde slippe væk fra Syndsansvarlighedens mørke Strenghed, blev paa Søndmør hele det katolske Billedapparat tilbage i Kirkerne, og det var fast umuligt for det naturlige Menneske, at finde sig frem til Skuet af den usynlige Gud i Hjertedybet, med en Hærskare af slige Trolde, Engle og Helgenbilleder for det udvortes Syn! — Han turde ikke længere finde Troens Tilhold hos dem, saa fik han kun en skrækjagen Fantasi — og Naturkræfterne beholdt sit Herredømme.

Først i Nutiden ere de egenlige protestantiske Kirker blevne rejste, som kunne virke til at skabe Aandsindholdet en Form, og Fantasien har derved vundet nye Baner, hvorfra Kulturen i livfuld Bevægelighed kan afsætte sit civiliserende Stof; thi en fantasiløs Væren i Noget er en Nøgternhed, hvori Aanden tørker hen, og ligesaavist som Troen maa have sin Gjenstand, ligesaavist maa Fantasien træde til som Mægler mellem Himmel og Jord. — Den protestantiske Religion kan ligesaalidt undvære Fantasien, som den katolske, men den skal ikke behøve Billedet.

Søndmøringen er imidlertid endnu langtfra udløst af Naturmagtens Vold, den truer ham fremdeles ind i tunge, glædeløse Livsforhold med en mørk Gudsbetragtning, og med Rædsel for det onde Princip. Han kommer endnu ikke til Gud af Kjærlighed og Tak men af Skræk for Djævelens Magt. — Dette er imidlertid spredte Træk, som skyde frem hist og her, ligesom Sop over en venlig Skovsti, og de ville forsvinde. Det er kun i Tingenes Begyndelse, at de ubetvungne Naturkræfter indgive Folket den mørke Gudsrædsel. Hvor Solen, Frugtbarheden og Skjønheden afsætter sine Lysbilleder, der er det Gode, der er Barnehjertets milde Gud! men hvor Mørket, Ufrugtbarheden, det Farefulde og Hæslige rejser sine truende Skikkelser, der er Rædselens Gud,

og der er Djævelen! — Men i Skrækken forgaar det egentlige Menneske, og det naar først sin rette Fremvækst, naar det lyse Gudsbillede skinner op over Naturen, saa alle Troldene maa fly.

Mennesket er jo egenlig skabt til Glæde, det Sørgelige skaber han sig selv. Det kan end ikke nytte, at Døden med sin Knokkelfinger peger hen mod Ophøret, den peger tillige udover dette og ind i en lysende Fortsættelse; og hvad er da Døden? En Kamp, et Suk for den, som gaar bort — en Taare og en frugtbar Længsel for den, som skal følge efter. — Men Glæden, som en blot Naturmagt, tør vistnok ikke gjælde og kan det heller ikke; først naar den er omplantet i Sorgens Grund, afsætter den sin Frugt for Evigheden. Dog maa det nøje mærkes, at hvad der skal modne som Frugt for Evigheden, skal blomstre allerede her i Tiden; thi utallige ere Glædens Frøkorn, utallige de Steder, hvor de kunne nedlægges til kraftig Fremspiren! — Og det er denne Dyrknings-Kunst Mennesket skal lære, gjennem Kultur og Civilisation.

Men al sand Fremgang maa have et udvortes Hold at vise hen til, et Udviklingens Vejmærke, hvorved man skuer baade frem og tilbage, og dette er allerede paapegt i de nye Kirker; men det maa føres videre! Et nyt Stel giver nyt Tankesæt, gamle og forfaldne Ting lukke sig over gamle Meninger. Dog hvorsomhelst Fremgangen viser sig, — om den ikke er større end det Lys, der skinner gjennem Sprækken af en Dør, skal den afgive sit Stof til Glædens Dyrkning, da hedder den Skjønhed.

Vistnok er Søndmøringen fra før ikke den han er idag; men saa fast slog ikke Hellig Olaf Sjøormen ind i Fjeldet, at den ikke har kunnet lægge sin Yngel! Der er endnu hver Dag og Stund en Kamp at bestaa med Troldene og Havets Uhyre. — Men naar Menneske mødes med Menneske i inderlig Samfølelse, af hvad

Stand og Stilling han end er, naar Vejrbranden over Hus og Baad tænder Troens og Kjærlighedens Ild i Hjertet og ikke Vantroens Lygtemænd i uklare Hjerner; da faar det nye Tidsforhold sin Farve, og da vil der ogsaa paa Søndmør afsættes et Lysmærke i Kystlivets Kultur.

INDHOLD

AF

ANDET BIND

	Side
Solen i Siljedalen	1
Billeder fra Vestkysten af Norge:	
Forord	267
Til Søndmør	271
Stat	275
Herø	282
Legangerstranden	314
Volden	326
Ørstenvig og Bonddalen	373
Jørendfjorden og Norangsdalen	391
Aalesund	400
Slutning	425

839.88
T49s
UNIV. OF MICH.
APR 30 1908

MAGDALENE THORESEN

SOLEN I SILJEDALEN

OG

BILLEDER FRA VESTKYSTEN AF NORGE

FOLKEUDGAVE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN 1908 KRISTIANIA

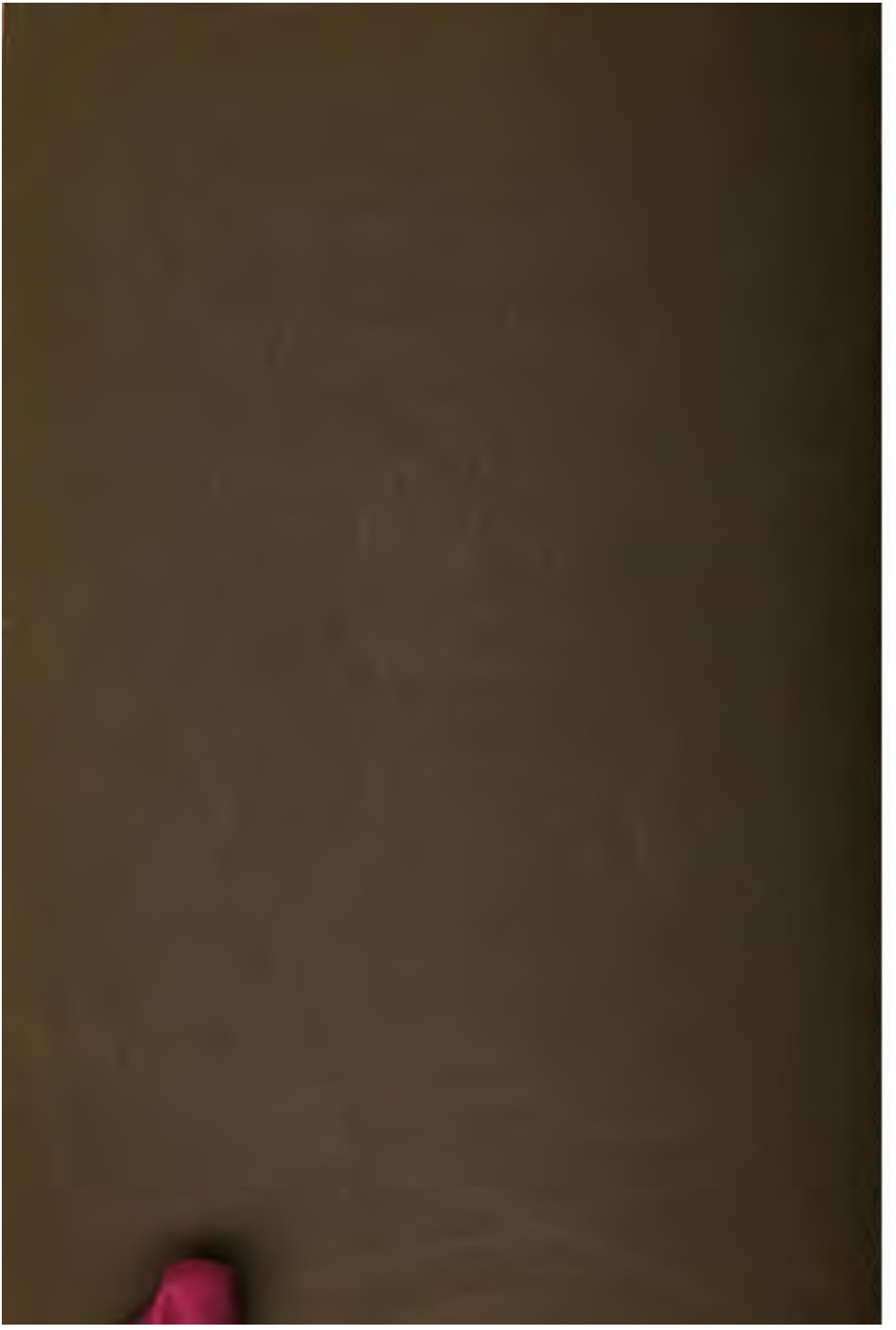

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG

MAGDALENE THORESEN:

FORTÆLLINGER — SIGNES HISTORIE. 3 Kr. 50 Øre.

SOLEN I SILJEDALEN — BILLEDER FRA VEST-KYSTEN AF NORGE. 3 Kr. 50 Øre.

HERLUF NORDAL — NYERE FORTÆLLINGER. 3 Kr. 50 Øre.

BILLEDER FRA MIDNATSOLENS LAND. 3 Kr. 50 Øre.

LIVSBILLEDER — MINDRE FORTÆLLINGER — ELVEDRAG. 3 Kr. 50 Øre.

LIVSLUFT — UDENOM AFGRUNDEN — SKJÆBNER OG VILJER. 3 Kr. 50 Øre.

ET RIGT PARTI. Skuespil i to Akter. 1 Kr. 75 Øre.

INDEN DØRE. Skuespil i tre Handlinger. 2 Kr.

KRISTOFFER VALKENDORF OG HANSEATERNE. Historisk Skuespil i fem Handlinger. 2 Kr. 50 Øre.

EN OPGAAENDE SOL. Skuespil i fire Handlinger. 2 Kr. 75 Øre.

DIGTE. 2 Kr.

EN UDFLYTNING. Skuespil i tre Handlinger. 1 Kr. 75 Øre.